Ч. 39. Борщів, второк, 8. липня 1919. Рік. І.

Ціна 2 гривні.

СТРІЛЕЦЬ

Для козаків на фронті 1 гривня.

часопис для українського війська.

Нехай живе Самостійна Українська Народня Республіка!

Диктатор З. О. У. Н. Р.

Ч. 500/през.

До

Високоповажаного Пана Ґенерал-поручника Грекова в місци постою.

Чортків, дня 6. липня 1919.

На Ваше прошення звільняю Вас з жалем зі становища Начального Вождя Галицької Армії.

Іменем Українського Народа дякую Вам, Пане Ґенерале, зі щирого серця за Ваші вірні і знамениті услуги, які Ви віддали Українській Державі в так преважну хвилю. Здобутки, які осягнула армія під Вашим умілим проводом, є запорукою, що Ваше Імя остане на все в добрій памяти в цілім нашім краю.

Вашим наслідником я назначив ґенерал-четаря Тарнавського.

Др. Петрушевич в. р.

Диктатор Зах. Области УНР. іменував начальником ґенерального штабу Галицької Армії полковника ґенерального штабу Альфреда Шаманека.

Звірства польських військ.

Як ми недавно доносили, поубивали Поляки священників-Українців о. Демчука, Пеленського, Лопатинського, Пелеха, Ніжанковського, Підляшецького й Галібея.

Про нечувані звірства яких вони допускаються виконуванні таких засудів свідчать візнання свідків і очевидців. Подаємо нище в незміненім урядовім виді:

Звіт

На підставі актів судових доходжень пол. суду 8-ої самбірської бригади.

Польські регулярні війська в часі своєї кількадневної інвазії в Монастирисках повіт Бучач переводили кілька разів денно ревізії у місцевого пароха отця Захарія Підляшецького, 70-літ. І його сотрудника отця Альбертона Галібея, 35-літного, обох з Монастириск, але нічого підозрілого не знайшли. Тоді взялися до провокації

Дня 12 червня с. р. коло півночи післало 2 польських офіцерів місцевого господаря Томаша Міхальського з годинником до дому о. З. Підляшецького. Сей годинник дав підмовлений Томаш Міхальський о. З. Підляшецькому з просьбою, щоб О. З. Підляшецький його оглянув. Томаш Міхальський сказав ще шо у него дома є пість з Чорткова і жде на відповідь. В тім часі двох офіцерів польських стояло на дорозі а оден жовнір на подвірю дому згаданого пароха. В годиннику під другою спідною ковертою була карточка з письмом слідуючого змісту: „Всечеснійший отче добродію! Прошу подати який в Монастирисках полк, кілько артилерії і який комендант—Ніжанковський".

Ся провокація не удалася, бо О. Підляшецький віддав годинник, а на запит на картці в годиннику нічого не відповів.

Мимо сего наїздники приарештували в дні свого відвороту з Монастириск 13-го червня с. р. о. Захарія Підляшецького і о. д-ра Альбертона Галібея, який в ночі 12.VI був в домі О. Підляшецького вивезли коло 4-ої години 30 мін. рано в сторону Станіславова, кажучи, що їх вивезуть до Кракова. По дорозі в Комарівці віддаленій около 16 клм. від Монастириск зупинилися в лісі і стали знущатися над невинними жертвами обливаючи їх кіпятком, бючи їх прикладами крісів, розчереплюючи їм чашки аж до мозгу. В кінци стріляли до них з крісів аж поки їх не убили

В часі знущань пригорювали: „stary odpokutuje za politykę synów"! се відносилося до синів о. Захарія, яких оден адвокат Др. Ярослав Підляшецький був цівільним комісарем суд. повіту Монастириск, другий отаман суддя Орест Підляшецький судовий референт при державнім секретаріяті військових справ а теперь при Диктаторі. Факт сей ствердженій урядово через судово-лікарські оглядини дня 14 червня 1919. (Сотник лікарь др. Гайдукевич, поручник судія др. Ярослав Белкот, писар однор. вістун Созанський в присутности свідків отамана судії Ореста Підляшецького і Петра Романюка). дальше заприсяженими візнаннями свідків Мелянії Підляшецької, Анни Дронь, Томаша Міхальського, якого ужито за оруде провокаторства і отамана судії Ореста Підляшецького, ствердженo що ні він, ні брат його др. Ярослав Підляшецький не дали Полякам найменчої причини до того рода пімсти та надужить. Характеристикою страшної масакри трупів згаданих священників є се, що коли польському поручникови генерального штабу Тадейови Хшановському взятому до нашого полону показано сліди звірського катования жертв він глянувши на них не міг довше дивитися а відвернув лице і тричи сказав „відзен".

Підчас знущання і добивання старенького 70-літного о. Підляшецького в віддаленню около 50 кроків стояло на сторожи двох польських старшин (офіцерів) оборонюючи виконавців польської культури на сході перед місцевим населенням, яке спішило на ратунок своїх пастирів.

Протокол

списаний дня I/VII 1919 р. в Чорткові зі свідком проф. Грицем Бобяком з Бережан—по уміненню після закона візнає:

По зан ттю Бережан, дня 30/V 1919 польськими військами зловлено кількаднадцять жидів, яких кладено перед памятником Собіского якому невідомі справці зірвали голову і доперва по тих живих стеленях лізли на памятник, щоби його направити при чім кільком жидам обтяли бороди до половини.

Польські війська обили властителя готелю Бермана і зрабували у нього 100000 кор. у банкнотах.

Всюди косять зелені збіжа хотяй є много конюшини і трави.

В селі Лапшині в пивниці застрілив польський офіцер українського священника о. Заторського.

Забрано у катехита гімнав. о Дубіцького під проводом польського офіцера—сина б. галицько-австрійського намісника Потоцького—столове срібло вартости 15000 к.

Вивезено з Бережан о. Василя Дубіцького і 15 літну його дочку і иших около 80 осіб, між тими катехита семинара о. Осадцю, учителя народного Осипа Петрицького теольога Маркова, совітника скарбового Буска.

Польські жовніри арештували в Лапшині одного жида, якого в часі ескорти до села Вульки замордовано, а стало ся це вже в часі відвороту Поляків в 20 на 21 червня 1919 р.

Тої самої ночі забили селянина з Вільховець. Він на їх приказ мусів нести їм машиновий кріс, коли упадав зі сил під тягаром, убили його багнетом насадженим на кріс.

Рівнож знайдено замордованих в лісі в Вільхівцях 5 жінок і одного хлопця голови у них були розчереплені. Сей морд виконали польські жовніри за те що вони скрили ся з худобою в лісі щоби обминути рабунку худоби, по їх убитю польська патруля силою ту худобу забрала.

Польський офіцер родом зі Львова Йосиф Бляштайн забрав 4 вагони цукру у проф. Насальского Осипа власність торговельної спілки „Нива" і продавав по 5 кор. за 1 кг. хотяй його куплено по 18 к. за кг. і то лише польським мешканцям міста Бережан. Українці були виключені від уділу в купні.

Полонених українських офіцерів держано в арештах без їди а годувати їх приказали місцевій українській інтелігенції.

Грицько Бобяк.
проф. гімн.

Протокол

списаний дня 2 липня 1919

з п. Якимом Галиняком, учителем народним в Стриганцях п. Бережани.

В помешканию о. Осипа Заторського в Лапшині п. Бережани, була приміщена

Львівська державна наукова бібліотека
№ П 1.919

польська стація для перевязання раненых. Дня 20 червня около 6 год. вечером, коли українські війська вчинили наступ на Лапшин, о. Заторський літ 30 — сховався враз многими селянами перед артілерійськими стрілами до пивниці. Побиті польські війська розпочали відворот, стація перевязочна послішно почала забиратися. В тім моменті з пивниці виглянув о. Заторський і в тій же хвилі вистрілив до нього польський поручник, і положив його трупом на місці. Свідками були польський, військовий священник, польський військовий лікар і місцеві селяне. Убитому присутний польський військовий духовник уділив абсолюції.

Надто того самого дня в місцевости Лапшин польські жовніри розстріляли без ніяких причин чотирох Українців-селян і 1 жида.

В місцевости Лапшин польські жовніри в страшний спосіб рабували українських селян; передовсім цілили до Укр. Нац. Ради Глушка. Забрали у нього все збіже, коні з возом, убрання і біле словом обчислили все до нитки.

Батька його літ 60 дуже тяжко оббито.

Коли наші війська опустили місцевість Поручин, місцева посесорка Ванда Білинська, знущалася над укр. населенням в той спосіб, що користаючи з того, що в її дворі заквартирувалась польська жандармерія, котрою командував її син поручник Білінський, при помочи тої жандармерії загнала українських селян по 8 до одного плуга і доки мусіли орати її поле. Селянок знова запрягала силою по 4 до одної борони і вони мусіли волочити поле. Наставником був той сам офіцер Білінський.

Коли укр. війська зближалися 19 червня до села Поручин і сама посесорка Білінська опускаючи село дібрала з собою одного найлучшого слуги — 16-літнього хлопця. По дорозі велів убити його польським жандармам єдино за се що був Українцем. Знайдено його біля села Дунців — мав пять проколень багнетами в голову, одно проколення через обойчик до легких, — поломані руки і ноги.

На тім переслухання закінчено і підписано.

Чортків, 1. VII. 1919. *Я. Галіцяк.*

Протест Українського духовенства проти польських знущань.

До мировой конференції в Парижі на руки представника Зах. Обл. Укр. Нар. Республики Др. Васкла Панейка

Українське католицьке духовенство протестує перед Всевишнім Богом і цілим культурним світом, а зокрема перед Високими Членами Мировой Конференції держав коаліції проти нелюдських мордів доконуваних на укр. католицькім духовенстві, яке не хотячи сс здати своє рідне населення без хоронителя духовного корму видержує вірно на своїх позиціях

З докованих жорстоких мордів подаємо останні примірно о. Подлящецького, старенького пароха в Монастириськах, о. Гальбія Адальберта префекта духовн. семінара з Станіславова і о. Заторського пароха в Лапшині п. Бережани. Документи судового стверджения довершених злочинних мордів предложено політичними властями Високій Мировій Конференції.

Не знаючи, чи представники Укр. Католицької Церкви окупованої Зах. Обл. УНР. польським поводом будучи під терором мають можність заложити протест, ми в імени всего укр. кат. духовенства які знаходиться на незанятій ще території Рідного Краю, протестуємо проти злочинних [illegible] над невинним нашим духовенством, яке йде рівнобіжно з катуваннями всего українського народу.

За Генеральний Вікаріят Тернопільський: о. Петро-Сакрій в. р. о. Іван Матковський в.р. За Військове Духовенство: Миколай Ізак.

Положення на фронті.

Ізза зміни шефа штабу офіціального повідомлення до год. 12 дня 7 липня ще не отержали.

Заявляємо, що положення наше на фронті корисне.

Прасова Квартира НКГА.

Телеграми.

Справа східної Галичини після польських інформацій.

УПБ. Чортків 4 VII.

„Діенік любовн“ з 28 червня с. р. доносить з Парижа, що Рада пятьох займається від кількох днів українсько-польськими справами. Поляки в тих нарадах участи не беруть.

З офіціальних польських сторін комунікують в тій справі, щоби конференції Ради пять розходиться о плебісцит в східній Галичині.

УПБ. Чортків 4 VII.

„Газета горанва“ з 3 липня с. р. доносить, що на мировій конференції є чотири проекти в справі східної Галичини. 1) Признання східної Галичини Польщі під условія заведення широкой автономії, 2) розв'язання питання при помочі нейтрального арбітражу. 3) плебісцит по певнім часі польського панування, 4) відданя східної Галичини під заряд Союза Народів.

Польське офіціальне звідомлення.

УПБ. Радіо з Варшави з 5 липня с.р. В околиці Рафайлівки перестріляка. На Поділлю відбито наступ більшовиків на цілім фронті. На полудневім відтинку піхота з панцирними наступає зайняло село Площинці після завзятого бою. Наші війська заняли Вілейку 90 км на північ-захід від Мінська. Що хвилі очікується евакуацію ворогом Молодечна. Війська і Молодечно як узли воєнних залізниць мають велике стратегічне значіння. В Пешиницях вчора ворожих мінометів в многу скупчено на північно-західнім відтинку. Німці бомбардують наші позиції коло Крошина причім збомбардували і село.

Могилів Подільський занятий. Жмеринка окружена.

В напрямках Могилів, Брацлав та Жмеринка поступає наша офензива успішно дальше. Ми здобули місто Могилів Подільський. В напрямку Брацлав ми здобули Ободу и Сабу Мурафу, яка лежить 15 верств на захід Рахни, стації на лінії Жмеринка-Запоріжжя. Ми заняли Сербинці та Матайківо, що в 10 верстах на захід від ст. Жмеринка. Наші панцирні поїзди обстрілюють обекти віддалені 5 верств від ст. Жмеринка. В напрямках Шепетівка і Кременець ми заняли село Кобилс, при чім захоплено машинові кріси та артилерійську муніцію.

Більшовицький звіт з 5 липня 1919.

УПБ. Москва, 5 VII. (радіо).

Західний фронт. Наші війська заняли місцевість Тряза, 50 верств на захід від Петрозаводська. Наші з боєм лінію р. Кет, 20 верств на схід від Пскова. Наші війська під натиском переважаючих сил противника оставили Молодечно. В лунінецькім районі наші по бою оставили Вульку. Бої броневих поїздів йдуть в віддаленню 3 версте від Жмеринки. Наші частини відійшли до Старої Мурафи що в 30 верств на південь від Жмеринки.

Південний фронт. Ми заняли с. Пасічівки 5 верств на північ від Миколаєва і Пахутині 20 верств на півн. схід від Проскурова. Ворог повів під допомогою кавалерії і панцерових поїздів наступ на с. Кобилє, посуваючи наші частини в зад.

Дня 4. VII. освободили ми м. Сквіра від повстанців.

Зачаті наступи дня 4 VII. розвиваються успішно. На білгородськім напрямку ми здобули Про орівку, на харківськім напрямку Юсипівку, а на полтавськім напрямку здобули Іскрівку. Совітські війська, що наступають на лінії Константиноград-Полтава, підійшли до ст. Верхня, віддаленої 20 верств від Константинограда. В напрямку на Харків підійшли до ст. Водяная і прогнали ворога. В катеринославськім напрямку ми заняли Зіньківе Николаєвськ і Кремінчуг. Уфімськими занятими На валуйськім напрямку наші частини ведуть бій 10 верств на південь від Нового Осколя. В воронізькім районі йдуть бої 10 верств на півн. схід від Острогожська. Наші частини наступаючі на схід, заняли з боєм Бобрик та ряд місцевостей в 20 верствах на північ та на південь від нього. В борисоглібськім районі під натиском противника оставлетні ними Борисоглібськ.

Східний фронт. Нами занята Мирадівка 40 верств на південь від Бугач каса. Наші частини заняли ряд місцевостей в 40 верств на південь від Бузулука. В уфімськім районі наші війська заняли село ст. Урал при золотосіяній залізниці та місцевости Кобей в 40 верстах на південь від ст. Сульчя (?), при чім взято 285 полонених. Наші частини заняли Ілецьку в 30 в. на схід від Кургура.

Підписання мира.

УПБ. Чортків 4 VII.

Мир з Німеччиною підписано в суботу 28 червня о 3-тій год. попол. Німецька делегація, котра підписала мир, складалася з 70 ти осіб. На чолі тої делегації стоїть міністер заграничних справ Міллер. Вечером після підписання договору опустив Зімзон Европу. Льойд Джордж виїхав в неділю до Льондону. Мимо підписання мирового договору роботи конференції не перериваються. Шефи правительств передадуть свої повноваження на поодиноких членів делегацій. Державний секретар закордонних справ Бальфур буде заступати Льойда Джорджа, а державний секретар Лянсінг президента Вільзона. Конференція зачне нарадувати в справі мира з Австрією в понеділок і буде приготовляти рівночасно договори з Болгарією та Туреччиною. Відсутність двох шефів правительств не спинить в ніякій мірі обговорення инших актуальних питань. Особливо буде ся нарадувати дальше над питанням колоній.

Оголошення.

Хто знає, де знаходиться хорунжий Сиротюк Микола, зволить повідомити хор. Сиротюка Павла Інтендантура Команди Заділля.

Редагує Комітет.

З друкарні „Стрільця“

Ч. 40. Борщів, середа, 9. липня 1919. Рік. І.

Ціна 2 гривні.

СТРІЛЕЦЬ

Для козаків на фронті 1 гривня.

часопис для українського війська.

Нехай живе Самостійна Українська Народня Республіка!

Що се таке Диктатура.

В історії народів читаємо, що коли грозила якому народови чи там його державі грізна небезпека зі сторони ворога, тоді передові державні мужі, та армія настановляли власть одного чоловіка над військом і народом. Того чоловіка називано диктатором від латинського слова **dicto-** т. зн. приказувати. Вся повна власть військова і горожанська переходила до рук одного чоловіка себто диктатора; — у старинних Римлян був він паном життя й смерти всіх горожан і війська держави.

Проголошенням диктатури можуть бути — також внутрішні причини, як гроза революції, бунту, дезорганізації влади і т. д. По проломі Поляками нашого фронту 15. мая — розпочався знаний всім відворот нашої армії. З кождим днем меншала територія нашої західної держави. Ми опинили ся майже на останнім клаптику нашої землі. Вітчина опинилася у великій небезпеці. І тоді заволоділа нами одна думка, проголосити Диктатуру на Західній Области УНР., щоби ратувати від загибели рідну країну. І так сталося! В нас проголошено Диктатора в особі президента нашого парляменту Української Національної Ради — дра Евгена Петрушевича.

На час проголошення диктатури — він одержав повноту всіх прав, які прислугують начальникови держави.

Треба виразно ствердити і підчеркнути, що установлення диктатури у нас не було ніяким замахом державним, себто що теперішний диктатор не присвоїв собі насильним способом своєї власти. Др. Петрушевич не усунув насильно правительства, тільки правительство передало йому на час тяжкої воєнної кризи ту владу, яку воно виконувало на основі нашої державної конституції. Наш диктатор є отже законним повновластником правительства, його повновласть є відклична; коли збільшиться наша територія, наш фронт воєнний скріпиться ще дужше, тоді повернуть нормальні відносини, поверне до своєї влади державне правительство в імовірно новім вже особистім складі.

Се одна так сказати-би половина влади диктатора. Друга половина се ті справи, які прислугували Виділови Української Національної Ради, а саме представництво держави на зверх, право іменування всіх начальників центральних державних урядів, право помилування присуджених судовим вироком на смерть і т. д.

Власть диктатора двояка: військова і цивільна. Диктатор найвисший вождь війська і йому підчинені всі військові власти безпосередно. Невиконання його приказу потягає за собою всі наслідки військового непослуху.

Він має також всю цивільну адміністрацію у своїх руках, яку перше виконували поодинокі державні секретарі, отже: завідування внутрішними справами, заграничними, судовими, просвітними, і т. д. З огляду на те, що Державний Секретаріят не фунґує і поодинокі секретарі передавши свою власть диктаторови, не урядують а безпосередне завідування ресортами державних справ для диктатора було-би неможливе хочби з огляду на недостачу часу, тому для тих ресортів диктатор іменує своїх уповажнених і так: уповаженого для внутрішних справ, заграничних справ, і т. д.

Польські часописи доносять, будьтобі населення Зах. Обл. УНР. було невдоволене з проголошення у нас диктатури.

З повною свідомістю підчеркаємо і твердимо що українське селянство, робітництво і інтеліґенція в краю з одної а армія на фронті з другої сторони, приняли назначення диктатора, як одинокий вихід із скрутного положення. Наслідки проголошення диктатури не дали довго на себе ждати. Належить вказати хочби на той великий підйом народа, який з подвоєною силою кинувся до святої боротьби, за визволення рідного краю.

Офіціяльне звідомлення Галицької Армії з 7. VII.

На фронті спокій. Вчера повели 2 польські куріні наступ на Довжанку, однак були по початковім успіху відперті.

В районі Купчинці-Переволока перестрілка розвідчих стеж.

На схід від Трибухова йдуть успішні для нас бої, причім ми посунулися в перед. Завзяті бої під Язлівцем скінчилися для нас побідно. В тих боях одно наше панцирне авто повело успішний наступ.

Начальник штабу Галицької Армії.

Звірства польських військ.

Протокол

списаний в Камянці на Поділлі дня 19 червня 1919. Присутні: старшина Брилинський, підстр. Павлюк і стрілець Гладиш Іван, 18 літ, зі села Любичі, жовківського повіту (Галичина).

Стрілець Гладиш Іван, обсмалений аж чорний, шкіра в вух і з лиця місцями злазить, брови і рісниці та волосся на голові осмалені, робить вражіння перестрашеного. Він зізнає:

„Я був при 10 бригаді, золочівського полку, 2 курінь, 7 сотня. Ми стояли на позиції під Золочевом, звідки в наслідок відомого наступу Поляків почали ми відступати в напрямі на Тернопіль. На полудне від Тернополя коло залізничої стації Острів, пішло нас 10 людий з одним десятником о год. 2 по пол. в розвідку поза стацію, де мали вже знаходитися Ляхи. За якусь хвилю побачили ми кінну польську розвідку в силі 15 люда, котра прямувала дорогою на стацію. Ми полягали в рів і почали на них стріляти. Як нам не стало патронів, ми почали утікати. Ляхи дігнали нас кричучи: „Стуй кабане!“ Ми піддалися.

Першою річею Ляхів було забрати у нас гроші і буквально всі річи, навіть гребінчики, зеркала і т. ин. Наші кріси забрали на коні і пішли нас в сторону своїх. По півгодинним ході задержали нас, поставили в оден ряд, облили всіх бензиною, яку мали в баньках при своїх сідлах, відтак приступив до нас оден Лях і машинкою до запалювання папіросів попідпалював намочені бензиною убрання. Потім посідали на коні і з насмішкою „Будь кабане тераз на Україне“! — відїхали.

Як вони відїхали, зірвав я зі себе шинелю і блюзу та старався приглушити полумінь. Підчас того як я горів, дав я очи замкнені, бо чув, що полумя палить мені лице. Коли я почув що полумінь мене не пече, отворив очи але в першій хвилі не бачив нічого. Допіра по пів годині почав я розпізнавати. Двох в нас, котрих Ляхи підпалили з самого

Львівська державна наукова бібліотека
1.919

початку згоріло на місци, решта 8 понесли більші або менші рани від попанення. Попарені части тіла страшно нас боліли. Ми пішли гостинцем в східнім напрямі. По дорозі подибали ми сестри милосердя. Вони двох із нас тяжко попалених взяли зі собою на віз а ми пішли дальше пішки. Перед вечером пять моїх товаришів залишилося в селі, а я пішов далі шукати сотні. Я її знайшов і вона відослала мене зараз до шпиталю до Чорткова. З Чорткова виїхав я до Борщева, з відтам до Мельниці, а з відси до Камянця на Поділлі до шпиталю.

Тепер з лиця, рук і вух злазить шкіра і очі мушу призвичаювати до світла, вони заливаються слезами і я в сумерку, нічого не виджу“.

На сім закінчено і по перечитанню протокол підписано. Іван Гладиш. Перезімною Брилинський, старшина, Павлюк, писар.

Звіт.

На підставі актів урядових доходжень комісарія у в Скалаті в справі убивства отамана Ляєра 3-ома ескортуючими його польськими легіонерами.

В першій декаді червня 1919. отаман Ляєр командант бригади українських військ, яка держала фронт проти більшовиків, задержався в Грималові, на відпочинок у свого свояка часткового властителя Косовського.

До Грималова прийшла польська патруля, яка на приказ властителя дібр з Галушинець Жешотарського арештувала отамана Ляєра. Бувший поручник польських військ і командант Скалата, Ксавер Ярузельський оповідав свідкови Давидовови Вайцкорнови ветеринарови лікарови, що має в руках команданта бандитів, замкнув його у себе і держить його на хлібі і на воді; рівнож, що отамана Ляєра відішле до команди дивізії в Бірках під полевий суд, де правдоподібно буде розстріляний.

Свідок Антін Яремович суд. офіц. стверджує, що 9. 6. 1919. сидів в арештах судових в Скалаті от. Ляєр на зелізній причі.

Зізнаннями свідка Михайла Сосницького, громадського комісара з Панасівки, рим. кат. обряду стверджено, що дня 9 червня 1919 т. є. другого дня Зелених Свят, прийшли до Панасівки 2 польські легіонери і сказали виразне свідкови, що на дорозі до сусідного села Ходачкова малого о год. 5. рано убили Українця і приказали щоби про се нікому не говорив, причім зазначили, що він хотів утікати, тому його застрілили. Після зізнань сего свідка всі три легіонери були сильні і молоді хлопці, а убитий вже шпаковатий заживний штабовий офіцер, тому свідок не вірив в мниму утечу в чистім полі. Труп Ляєра лежав на лівій стороні гостинця до гори плечима, а побіч в рові сиділо трох польських легіоністів на сторожі. Рана від кулі була з заду голови над потилицею, а низше лінії очей вийшла бровою понад правим оком, з якої триснула кров на оден метер на дорогу і цідився мозок. Труп мав під пахою звинений плащ, і лінія пострілу свідчить, що був заданий з близька з заду і то кисом держаним скісно з долу до гори.

Польські легіоністи забрали з убитого золотий перстень, годинник, черевики і блюзку, а кабат зняли і подарували поліціянтови Андреєви Альбінови, який був свідком сего рабунку з трупа. Потверджує се другий наочний свідок Онуфрій Береза.

Свідок Йосиф Полящук рим. кат. обряду з Панасівки стверджує, що Ляєра ескортувало пішо з крісами на остро 3 польських легіоністів, з яких оден ішов побіч а двох з заду, так що про втечу не було бесіди, бо як що він цего не вчинив в селі між хатами або руїнами замку і деревами, то в чистім полі очевидно його тільки в часі ескорти з заду застрілено; тому щоби собі заощадити ескорту а судови доходжень і запобігти увільненню отам. Ляєра, якому нічого иншого не закидано лише, що був командантом бандитів себто української бригади проти більшовиків. Свідок Онуфрій Береза подає, що по закопанню трупа оден з польських легіоністів сказав: „Но, вже маєш досить, вжесь собі відбив землю!“

Чортків, дня 28. червня 1919.

Комісія для розсліду польських надужить при Диктаторі З.О. УНР.

„За зброю!“

Міць волі всю збери, добудь
І чином будь,
Український Народе!
Що час велить, сповни!
Сей час — і жертв і трудів час!
Усі
І з низьких хат і з затишних воріт
І з міських брам
Виходьте враз,
Та непохитними рядами
Явіть ся ворогам!
Хай жаром загорить холодна грудь,
Нехай скипає кров
На зов:
„Кайдани рви!“
„За зброю!“
Хай знає світ
Що Ви живі,
Що суть
Народньої Душі—
Любов!
А хоч прийдесь й життя віддати
Так Ви — вже більш — не є самі свої,
Таж Ви Україна! Ви Отчина!
Ростиж, зростай Її могутня оборона!
Усі,
Без скарг — як в першім дни
З відйомом Духа в бій спішіть
І бурею жорстоких ворогів зметіть!

— — — — — — — — — — — —

Свитає за горою...
Пора й Тобі Народе
Відсвяткувати день побід!

Уляна К...

Телеґрами.

З польського звідомлення з дня 3. VII.

УПБ. На польсько-німецькім фронті дрібні перепалки, стрілянина армат і мінометів та бої між стежами.

Демонстрації у Варшаві.

УПБ. Скала, 7. VII. 1919.

Після радіо з Варшави вибухли 4. липня у Варшаві поважні заворушення. Проклямовано страйк робітників. Зорганізовано походи в кількох місцях міста, які поліція розігнала.

Німці вносять скаргу до ґен. Діпона проти інтернованя в Познанщині.

УПБ. НАУЕН, 5. VII 1919 (радіо).

З приводу інтернованя Німців Поляками звернулася нім. розємна Комісія 2 липня з новою заявою до ґен. Діпона. На основі польської радіодепеші вказується там, що Поляки самі признаються до переводження інтернованя. Ті інтернованя викликують в населенню і пограничнім війську таке обурення, що тільки з трудом можна вдержати лад і спокій. Тому комісія просить о зарядження повороту полонених.

Нота Австро-Німецької делеґації на мировій конференції в справі захованя поодиноких народів колишньої Австро-Угорщини підчас війни.

УПБ. Науен, дня 7. VII 1919. (радіо).

Австро-німецька мирова делеґація передала париській мировій конференції широкий меморіял, в якім описується відношення поодиноких націй давної Австро-Угорщини до держави і до війни, та доказується їх повну співвідвічальність за наслідки війни. Меморіял наводить докази, що в монархії не було пануючого народу та менших опанованих народів (!!), тільки що відбувалася вічна зміна влади, в якій всі народи аж до Українців включно в певнім степени брали участь. Меморіял представляє, що ріжні реформи уможливили Полякам, Чехам та полудневим Славянам брати чимраз сильнійшу участь при виконуванні державної влади. Се чиста видумка що Німці одні і всюди були пануючою нацією, а прочі народи без виїмки були опановані. Меморіял зазначує дальше що Поляки приняли війну з одушевленням, бо вони були переконані, що відновлення Польщі могло бути зреалізоване по розбиттю царської Росії при помочи Австрії. У полудневих Славян була війна з Італією так популярна, як війна з Росією у Поляків. Переходячи до Чехів, виводить меморіял, що їх змаганням було не розбиття, тільки опанування монархії, так що вони заступали все сей політичний напрямок, щоби до монархії прилучити можливо як найбільше славянських областий і в сей спосіб збільшити славянський вплив внутрі держави...

(Кінець бракує).

Звідомлення Дієвої Армії з 5 липня.

На Ямпільському напрямку посовування наших частин наперед продовжується. При занятті Могилева Подільського нами захоплено 200 полонених, 11 гармат, 40 кулеметів, 2 бронепотяги, багацько військової добичі, 3 справні потяги, 28 ваґонів. На Брацлавському напрямку ми зайняли Деребчани, Михайлівку і Юхимівку, що в 10 верствах на захід від залізниці Жмеринка-Ваннярка. На Винницькому напрямку ми після впертого 9-ти год. бою заняли станцію і місто Жмеринку. В цьому бою наші славні війська кілька разів ходили в багнетні атаки, в цих боях особливо відзначилися полковник Сморостюк і сотник Бестрюцький показавши приклад хоробрости і лицарства, обидва впали геройською смертю. На ст. Жмеринка ми захопили 15 паротягів, вагони, состав з вогнестрільними припасами і багацько ріжного військового і иншого майна, котре підраховується. Ворог напружує всі свої сили щоби збити з позиції наші славні війська і захопити Проскурів, але вдачними протинаступами і стійкістю війська наступ затримується. На инших напрямках без змін.

Спростування.

В попереднім ч. 39 „Стрільця“ в рубриці „Положення на фронті“ замість „ізза зміни шефа штабу“—має бути ізза відсутности пресового старшини при штабі“ і. т. д.

Хто знає, де знаходиться хорунжий Сиротюк Микола, зволить повідомити хор. Сиротюка Павла, Інтендантура Команди Запілля.

Редагує Комітет. З друкарні „Стрільця“.

Ч. 42. Борщів, пятниця, 11. липня 1919. Рік І.

Ціна 2 гривні.

СТРІЛЕЦЬ

Для козаків на фронті 1 гривня.

часопис для українського війська.

Нехай живе Самостійна Українська Народня Республіка!

Офіціяльне звідомлення Галицької Армії з 9. VII.

На захід від Трибуховець відперто одну сотню ворога. Ворожі розвідчі відділи відкинено біля Петликовець в напрямі гори Баба на схід від Доброполя і Панталихи.

Біля Довжанки, 10 км. на захід від Тернополя ударили ми на один ворожий курінь і взяли полонених. Курінь сей переслідувано в напрямі Козлова.

Офіціяльне звідомлення з 10. VII.

На цілім фронті спокій. Протягом вчорашної ночі було декілька вдачних підприйнять в районі Джурин і Трибухівці.

Шеф штабу Галицької Армії.

Наші відносини до заграниці.

(Дальше.)

Опінія Европи станула по нашій стороні, як по стороні права, і шанси розпещеної Францією Польщі почали сильно упадати.

Ми вкажемо лише на паніку, яка по тій причині обявила ся в польській пресі: „Слово польске“ з 7 червня, „Ілл. Курієр Цодз.“ з 11 червня та вкінці брехливе інтервю Падеревського з кореспондентом „Ню Йорк Геральда“ й „Матену“ в яких Поляки перфідно оправдуються, що вони не воюють з українською державою, а лише з хлопськими більшовицькими бандами в Галичині. Так називають вони нашу армію перед культурним світом, та заперечують перед світом, „що армія Галлєра не брала участи в поході проти нас!

Вхопилися отже Поляки найогиднійшої практики в культурнім світі, щоби брехнею оправдати свій розбій над нашим народом.

Та сим разом не осягнули цілі! Відпоручники держав антанти бували вже в нас, бачили нашу армію і ся дійсно гадська інтрига одержала поличник.

Пізнався вкінці культурний світ на фарбованих лисах!

Щоби покарати Польщу за підняту проти нас офензиву яку радше назвати треба розбоєм проти нашого народу, Америка розпочала бльокаду Польщі і заставила всі транспорти поживи до Польщі, які виносили пересічно 100 вагонів денно. („Глос Народу“ ч. 137.)

Хочемо ратувати рідну землю, від віків скроплювану нашою кровю, з рабівничих рук ляцького грабіжника-ката, який на короткій час захопивши її в свої руки, лютує на ній як найдикший варвар знаний в історії світа, і значить свої сліди пожогою наших осель і шибеницями наших старих батьків, материй і маленьких дітей, наша оборона є свята для нас і оправдана та справедлива в очах цілого культурного світа.

Зі сказаного зясовані вже і відносини до нас держав антанти. „Слово Польске“ ч. 154 в передовиці говорить, що антанта за справою і наляганням Анґлії запротестувала у польського правительства проти польської офензиви а французький представник в Польщі мусів в тій справі передати дві ноти держав антанти, так що як каже „Слово польске“ „викликало це сильне порушення публичної опінії й болюче діткнуло“. В ч. 158 в передовиці „О цо ідзє валька і з кім?“ той самий часопис орґан польських плянтаторів пінить ся на Анґлію і Америку називаючи їх пресу пресою великого анґльосаксонського капіталу, під якої впливом стоїть Вільзон і Льойд Джордж за те, що не признають права Польщі на східну Галичину. Сей орґан так загнався, що у відношенню до Українців Вільзона і Льойд Джордж а поставив їх поруч Вільгельма та творця берестейського мира ґен. Гофмана.

Зі сусідуючих держав находимося в невтральности з Чехо-Словаччиною, яка навіть дала доказ прихильности в своїм відношенню до нас в хвилі, коли туди мусіла перейти відрізана від армії бригада отам. Черського. Орґан чеських аґрариїв „Вечер“ пише про нас так: Українці в східній Галичині находяться у великій небезпеці по причині польських успіхів на фронті. Антанта мусить сейчас інтервеніювати, бо Українці готові бути виперті з цілої Галичини.

(Кінець буде.)

Польські звірства.

Польська безличність

Польський уряд повідомив офіціяльно правительство Західної Обл. Укр. Нар. Респ., що вивозить з занятих областей всю українську інтеліґенцію, щоби она своїм життям і здоровлям ручила за Ляхів які остали на нашій землі. Розуміється, ми повинні тепер скрізь так по сім як по тім боці Збруча арештувати всю польську ін елігенцію і помістити в таборах для інтернованих. Як нас повідомляють наші втікачі, в Люблині знаходяться табори українських інтернованих пань і дівчат.

— —

Один урядник, що недавно вернув з під польського панованя в Теребовлі оповідає, що підчас нашого відступання злапали польські легіонери одного нашого розвідчика, котрий знаючи польські рухи утікав, а коли побачив, що не втече скочив до ріки, щоби втопитися, однак легіонери витягнули його ще живого і били його поки не сконав. Закатованого повісили і знущалися над трупом.

В Тернополі заставили польські легіонери 80-літного старця танцювати на ринку. Коли він відмовився його кинули на землю і били до непритомности. В Теребовлі не вільно було говорити по українськи, а кого почули, то знущалися всякими звірськими способами, а легіонери відгрожувалися, що виріжуть всю українську інтеліґенцію.

Число Українців яких Поляки інтернували та вивезли зігнавши їх з деяких повітів до Тернополя стверджено урядово на 278. Всіх інтернованих гнали Поляки безоглядно пішки до Золочева, обдерли з одежі, черевиків і грошей а опираючихся били кольбами та нагаями до крови. Їди не давано, а інтерновані жили тим, що їм подавав Укр. Червон. Хрест.

В часі відвороту польські війська, наступаючи на українську тереторію дрожали перед всякими спромогами повстання наших селян, будучи переконаними, що наш відворот має задачу лишити партізанів на польських задах. Коло Монастириск вештався по селах якийсь польський хорунжий з десяткою людей на фірах, всі прибрані в українські однострої з українськими кокардами. Они везли з собою на першім возі прикритого чоловіка в польськім старшинськім однострою, при котрім повнило службу мнимої охорони двох ніби-то наших стрільців. Приїхавши в село (в цім случаю Дубенко на південь від Монастириск) вечером до комісаря, заявили йому, що они дістались на польські зади робити війну, зловили одного польського офіцера і хотять напасти на відділ Поляків, за котрими випитувались. Заразом доконче просили комісаря, зібрати людей, що мають кріси, колиже кількох прий-

Львівська державна наукова бібліотека 1.919

шло они сейчас з собою забрали очевидно на розстріл. В селі Дубенко взяли трьох з собою, а коли решта почала утікати, догадавшись підступу, почали за ними стріляти. Таке повторялося в Підгаєччині й Теребовельщині.

Телеґрами.

Діяльність правительства.

УПБ. КАМЯНЕЦЬ на Под., 5. 7. Міністерство земельних справ утворило комісію під проводом товариша міністра зем. справ Чорнюуса і представників мін. нар. господарства постачання і фінансів, яка має виробити порядок і способи реалізації урожаю та утилізації збіжевих продуктів.

Під проводом міністра внутр. справ І. Мазепи почала сьогодня свої роботи спеціяльна державна законодавча комісія про адміністрацію на місцях. В комісію внесено три законопроекти, схожі в основних рисах з собою.

Посол Гасенко виїхав до Швайцарії.

УПБ. КАМЯНЕЦЬ на Под., 7. 7. „Визволення“ з 7. липня звідомляє, що голова Укр. місії Гасенко в порозумінню з представниками держав антанти виїхав до Швайцарії.

Бурий уголь на Україні.

ЄЛИСАВЕТ, 3. 7. Під Єлисаветом знайшли копальні бурого угля, ліпшого ґатунку. Почали розкопку.

Аґрарна реформа в польськім соймі.

УПБ. Скала, дня 9 липня 1919.

Після радіо з Варшави з 9 липня відбувається в польськім соймі дебата над аграрною реформою, яка має установити максімум власности. Справа ще не рішена. Голосування відбудуться на сьогоднішнім засіданню.

Розрухи в Катовицях. Як польська шляхта польщить німецькі міста.

УПБ. НАУЕН, 8. 7. (радіо). В неділю прийшло до великих заворушень в Катовицях. Німецьке населення Катовиць урядило великі маніфестації, протестуючи проти занимання гор. Шлеську військами антанти (Поляками). Цему хотіли перешкодити польські агенти і провокатори та скликали в тій ціли польських селян з далеких околиць. Около 4000 польських хлопів приїхало на возах з далеко віддалених сіл до Катовиць, щоб маніфестувати польськість міста. Підюджені польськими агентами селяне кинулися на нім. населення, що зібралося на вічу, здираючи німецькі хоругви та побиваючи бесідників. Розрухи тревали майже ціду годину, аж прийшла німецька гранична сторожа і прогнала польських наїздників.

УПБ. ВАРШАВА, 8. 7. (радіо). Мійська рада в Катовицях занималась на засіданню справою окупації Горішнього Шлеську. Член ради Гронфельд поставив внесення, зорганізувати пропаганду, щоби вплинути на німецький елемент з огляду на плебісцит. Плебісцит коштуватиме величезні суми, але не треба числитися з видатками. Гронфельд зі своїми помічниками вже зачали діяльність. По всіх місцевостях поустановлювано людей, що мають вести пропаганду.

Страйк в Німеччині.

УПБ. НАУЕН, 8. 7. Страйк зелізнодорожників в Німеччині поволи устає. В деяких околицях вже зачато роботу. З другої сторони надходять відомости, що в околицях Ганновера страйк продовжується. Силою змушені до роботи зелізничники саботують на кождім кроці. Кілька возів з бензолем підпалено. Здається, що сей саботаж є знаменито організований Спартаківцями.

Ґенерал Драгоміров під Харковом.

УПБ. Київ, дня 4 липня 1919. (радіо).

Під Харковом оперує генерал Драгоміров. Під його командою стоять козаки з південних станиць.

Колчак ще непризнаний.

УПБ. Москва, дня 9 липня 1919 (радіо).

Ростівські часописи пишуть: Питання повного признання правительства Колчака антантою ще непорішено. Опозиційні групи в Парижі ведуть аґітацію проти Колчака.

Селянські повстання.

УПБ. КАМЯНЕЦЬ на Под., 8. 7. По відомостям БУП. в совдепії на Костромщині та Тверщині в звязку з крахом більшовиків на Україні почались масові селянські повстання, які загрожують Москві.

Французи відпускають полонених.

УПБ. МОСКВА, 8. 7. (радіо). Французька військова команда згодилася в кінці на відпущення з Варни полонених бувшої російської армії. Французький комендант Варни запропонував полоненим виїхати через Новоросійськ до вітчизни та більшість полонених зажадала вислати їх через Одессу.

Пуч в Будапешті.

(З радіоповідомлень з Будапешту виходить, що у второк 1 липня прийшло до революційного виступу в Будапешті, який одначе придушено. Виступ був зорганізований після всякої правдоподібности другим угорським правительством з Сегеду та піддержуваний антантою).

УПБ. Будапешт, 7. VII. (радіо)

Статі, які появилися в сьогоднішних будапештенських часописах, надаються до того, щоби освітити пуч з зовсім нової сторони. Здається є доказовий матеріял, що пуч викликаний агентами антанти, яких повно в Угорщині.

„Пестер Льойд“ пише, що місії Антанти у Відні та занятих областях колишньої наддунайськ ї монархії зовсім отверто вербують військо і посилають його через Австро-Німеччину та Югославію до Сегеду. Тою самою дорогою приходять сотки возів з воєнним матеріялом до Сегеду, осідку Угорського протиправительства.

Театри зістають ще замкнені, військо відійшло вже до касарень, позістали тільки поготівля червоної варти для захования порядку.

Про передісторію втіркового революційного пучу звідомляють часописи: Мужва одного червоного артілерійського полка, стаціонованого над Дунаєм, одержала у второк телеграму зі сфальшованим підписом військового коменданта Гаубріха, в якій видано полкови приказ, зі всею мужвою та з цілим муніційним припасом машерувати негайно до Будапешту. Полк виповнив очевидно приказ, одначе полковий комендант зголосився сейчас у Гаубріха, замісць прилучитися до контрреволюціонерів, як се вони припускали. Гаубріх приняв крайно здивований звіт команданта полка, зрозумів одначе сейчас ситуацію та вжив полка до поборення контрреволюції. Завданням полка є обстрілювати монітори, як тільки вони збижаться до міста.

Р. К. 2)

З боїв Бригади УСС.

Під Бережанами 22. VI. 1919.

На переді далеко блестить до яркого сонця як велике око, бережанський став. За ставом мріє висока вежа костела і цілі Бережани окутані в зелень і куряву.

Тиша... На позиціях ні одного стрілу, ні одного оклику. Все на хвильку завмерло перед бурею.

В польських окопах ледви достерігаємий рух. Щось зміняють, пересувають, підвозять на конях муніцію.

В Бережанах чути громадний туркіт фір. Се польські обози на наших очах їдуть поспішно в сторону Нараїва.

Нехай їдуть, там їх спитає о перепустку курінь сотн. Білинкевича, один з найліпших курінів УСС, так званий „Курінь Червоної Калини“.

Год. 6.20 по полудни...

Обізвався Поляк зі своєї батерії. Стріляє на наших а бє на своїх Бє просто в село Гиновичі. Наші команданти артилерії глузують:

— За близько, цілком за близько! Кільометер дальше!

Поляк побачив помилку; поправився, але все таки бє зле, занадто на ліво.

Два штрихи на право!—поправляє його наш. Але Поляк не може чути поправлювань і бє як бив.

Год 7 по полудні..

Приходять звідомлення від курінів:

— Все готове до наступу!!

Приказ: Зачинати!!!

На те слово все оживляється.

Комендант артилерії сот. Воєвідка дає приказ:

— Шість стрілів на цвинтар у Гиновичах! Се умовлений знак, що починається артилерійське приготування.

Загреміло раз-по-раз шість стрілів...

Шість хмарок показалося над цвинтарем.

Хвилина тиші....

Кождий жде з запертим віддихом...

На наших позиціях видно тут і там вистаючі постаті: се цікавійші хочуть оглядати ділання артилерії.

Бум, бум, бум, бум! загуділо зза горбів зза лісів. Спершe несміло—відтак—смілійше, скорше. В кінци все злялося в один могучий грізний рев.

Понад головами нам летить град сталі зі свистом і зойком. Летить ген—геи, на дрімучі в сонці поля, на филясті лани.

Закурилися поля від експльозій гранатів, хмара станула від вибухів шрапнелів.

Поляки якийсь час видержують...

Але по 15 мінутах ідуть місцями в розсипку.

Артилерія пересуває огонь дальше.

Гарматний огонь ще душе змагається.

З наших ровів вискакує розстрільна і посувається вперед. Всюди, куди лиш оком глянути, розстрільні і розстрільні...

Під гарматний рев не чути, чи польська піхота сильно борониться. Здається, що розстрільні ідуть собі спокійно і без труду вперед. Але так не є.

Отті постаті що тут то там кладуться на землю і не йдуть вже дальше, вказують на що инше.

З Гиновичі Поляки втікають через міст до Лапшина.

1 сотня УСС. наступає їм на пяти.

Видко як на вузкім а довгім мості все товпиться, переганяє себе. Видно як багато скаче в воду.

(Кінець буде.)

Редагує Комітет. З друкарні П. Зайдмана в Борщеві, черенками „Стрільця“.

Ч. 43. Борщів, субота, 12. липня 1919. Рік І.

Ціна 2 гривні.

СТРІЛЕЦЬ

Для козаків на фронті 1 гривня.

щоденний часопис для українського війська.

Нехай живе Самостійна Українська Народня Республіка!

Офіціяльне звідомлення Галицької Армії з 11. VII.

На цілім фронті спокій. Наступ одного ворожого куріня на тригонометр 396 на північний захід від Глубочка великого зістав цілковито відбитий, при чім полонили ми певну скількість ворожих стрільців.

Шеф штабу Галицької Армії.

Політичні відносини на Покуттю.

Оден український поручник що перебував у коломийськім і печеніжинськім повітах від 14 червня до 1 липня оповідає:

В коломийськім повіті Румуни усунули по селах наших комісарів, а привернули бувших війтів з часів Австрії. Команди пострунків жандармерії обняли бувші австрійські жандарми Поляки. Румуни зажадали видачі всіх коней української армії, як в загалі всего державного майна, яке опісля вивезли в напрямі Чернівець. Повітом Коломия кермує староста Поляк, а до помочі йому додано одного жида і одного Румуна. Мимо наказу селам видати зброю, зброї Румуни не одержали.

В Коломиї бурмістер Поляк. Відношення Румунів до Поляків і Українців на позір однакове, але Поляків всюди попирають. Відносини між Поляками а Українцями заострені. Часописи в Коломиї не появляються ніякі; доходять польські зі Станіславова і Чернівець.

Повітом Печеніжин управляє Українець Геник, про якого „Вєк Нови“ писав, що се виїмково порядний чоловік. В цілім повіті устрій адміністраційний остав такий, який був за української влади. З повіту Надвірна находять польські жандарми до печеніжинського і грабують. Вивезли о. Бобикевича з Ланчина; Румуни зажадали його звороту, але до тепер без успіху. Поляки в занятих ними повітах інтелігенцію інтернують а всіх грабують.

В Печеніжині Румуни оказували перед нашими там оставшими старшинами, з якими війшли в зносини, негодування на антанту ізза сього, що їм не признано української частини Буковини.

Підчас свята з нагоди підписання мира правив в церкві в Коломиї румунський військовий духовник для румунського війська. Були запрошені власти, очивидно Поляки, які одначе не явилися. Українці брали участь приватно. Після богослуження відбувалася дефіляда; опісля промовляв генерал Задік.

З цілого Покуття, так з румунської як і з польської окупації, польська інтелігенція масово виїзджає в Польщу.

В часі офензиви наших військ опускали Поляки також масово Станіславів. Польське військо теж утікало в паніці, самі Поляки назвали це „овчи пенд“ себто „овечий страх“. В четвер 26. VI. громадська рада міста Станіславова майже цілий день очікувала приходу українських військ.

Румунський комендант у Печеніжині заявив українським старшинам, що як Румуни будуть опускати українську територію, то повідомлять про се завчасу.

Що справді мають вони забиратися можна вносити з того, що відпускають масово по 30—40 людей зі зброєю на відпустку. Надто все майно вже вивезли, а стан війська зменшили більше як о половину. Українцям одначе не озваляють організуватися, за те Полякам наказують щоби вони голосилися до польської армії. В тій цілі коломийський староста видав оповістки, а в Печеніжині оголосив це румунський комендант. Латинники по селах заявили, що вони Українці й до війська не пішли; а ті Поляки, що зголосилися, по 5 днях повернулися зі Станіславова, говорячи: „Жодкєвкі не бендземи єсьць.“

Другий наш інформатор (хорунжий) оповідає про відносини в Городенці:

В Городенці жандармерії до тепер не було. Мала одначе організуватися у к р а їнська, по порозумінню з нашим комісарем Лепким і румунським комендантом. Але Поляки-жандарми внесли протест і румунський комендант зарядив, що по стаціях мають бути старі активні жандарми, без ріжниці народности, але що Українці повтікали, остались самі Поляки.

В Долині пов. Товмач дня 27. VI. краяли Поляки живцем нашого селянина Миколу Ріпу за те, що він мав помагати при обеззброюванню одного польського жандарма. Він серед мук помер.

Наші відносини до заграниці.

(Стаття припізнена через перерву у видаванню.)

Угорщина рівнож находиться в невтральнім відношенню, а Румунія, яка здавалось, коли польські успіхи досягнули самого вершка, почала хитатися, рівнож виясніює тепер своє відношення. Нервове її захованння в тім часі, побір нашого населення на Буковині до румунської армії, перепущення 4-ої польської дивізії Желіговського, недементування слухів про тайний польсько-румунський договір та утворення спільного фронту і спільної границі та вкінці її крок на наших задах, який стільки накоїв нам лиха — все те вказувалоб на те, що находимося у ворожих відносинах до Румунії. Тепер як ми згадали, крок Румунів на наших задах мавби був бути подиктований иншими зглядами. Румунія обсаджувала шлях Делятин-Коломия-Керешмезе длятого, щоб мати злуку зі своєю армією на Угорщині, якій, побитій Мадярами, грозило повне відрізання.

В останні дні відносини Румунії до нас ще більше прояснилися, чого доказом є те, що Румуни перепустили через заняту ними територію на Заліщики частини бригади отам. Черського. не інтернувавши її.

Відносини наші до Біло-Руси і Литви добрі. Сі народи взаїмно себе підпомагають на мировій конференції. Німеччина, що находить ся на воєнній стопі з Польщею, очевидно не з любови до нас улекшує нам становище тим, що змушує Поляків до відтягнення польських познанських частин на захід.

Переживаємо історичну хвилю. Мирова конференція признає за нами наше право. Його хоче польський опричник зрабувати нам. Тому сміло хоробрі наші вояки вперед а тим засвідчите перед цілим світом і перед рідним народом, що признаного нам права не дасьте собі видерти.

Признане світом а підписане святою кровю наших найкращих героїв право здобуде для нас вічну власність яка є й буде вічним добром самостійної України. Треба тільки видержати в боротьбі з ляцьким нахабством!

По сім і по тім боці Збруча.

(Допись з Камянця Подільського.)

В Камянці дорожнеча про яку ніхтоб не думав, їдучи з Наддністрянщини до столиці Поділля. Там в Галичині все можна дістати і то по ціні три рази меншій, чим тут, мимо того, що багато нема. Галичина знищена 5 літною війною, годувала всіх і грабили її та палили до нащадку самі Австрійці, Германи, Турки, Москалі, а тепер Поляки; поля в східній части краю лежать облогом пориті окопами та обмотані проволокою (дротом), заросші буряном. Виглядає, як би ангел смерти перелетів над Галичиною. Нарід не має ні насіння ні інвентара, щоби ті кровю политі й кістьми засіяні поля обробити і хліб засіяти.

Люди сидять в землянках, бо в їх осель і сліду нема, до того страшна

Львівська державна наукова бібліотека 1-919

пошесть: тиф здесяткувала бідних голодранців, о чім свідчать свіжо усипані гроби і хрести на кладовищах. Але на се є там галицька власть, яка робить, що може, купує у маючих, дає бідолахам. Тут же без тисячів мусівби ти гинути з голоду — в країні, де нарід війни не бачив хиба лиш тінь її пересунулася; зерна і всякого добра повно по коморах, ще старі стіжки зі збіжем стоять і рогата худоба отарами випасається на пасовиськах. А козаки змучені ходом і голодом із Румунії через Галичину на свою любу Україну замість відпочати на дальший бій з грабіжниками, не їдять по кілька днів хліба, а мяса дістають по золотнику так, аби не забути що є мясо!..

Чому так? Чи не можна зарадити? Хліб є і в селян і в жидівських пивницях а худоба пасеться скрізь і то все можна в правний спосіб набути і голодних козаків нагодувати.

В Галичині тому дешевше, бо там більше порядку; по селах незнищених війною збирають всякі харчі, як не хочуть давати, то реквірується за гроші та звозиться все до харчевих управ, а з відси розділюється бідному населенню і для війська. Щоб хліба на довше стало, галицьке правительство заборонило питлювати хліб, наказало давати до хліба 25 проц. бараболь і заборонило гонити горівку та пиво. Скот а особливо ялівник мусіли селяне продати інтендантствам по уміреним цінам.

Тут мають селяне багато фасолі, гороху, кукурудзи, з огородини багато квашеної капусти. Ті продукти у них або марнуються, або їсть скотина, а їх же можна по дешевим цінам набути для війська та для бідного населення! Селянин сам не дасть, бо він хоче гроша, а брат котрий воює хай пропадає, він своє „я“ ставить висше чим добро народу. І ніхто тому селянинови не пояснює, що він має робити.

Справою дорожечі повинно занятися правительство, позакладати консуми, на всякий з'їстний товар видати максимальні себто сталі ціни, а по селах повинні бути громадські лавки, де селяне моглиби купувати товари першої необходимости також по низьких цінах. За підбивання цір накладати грошеві кари, або замикати лавки на місяць, два — і справа полагоджена.

Те саме з грішми; не досить що продавщик продає товар по кілько хоче але ще хоче царських рублів! А тут не всяк їх має. Що це таке? Українська держава а гроші хиба треба у чужих государств позичати, бо своїх не хочуть брати! Глупо! На що є правительство і влада? Наказ за наказом не треба видавати, а за діло взятися по німецьки!

Козак М. К.

Телеґрами.

На Волині.

УПБ. Київ, 8. VII. (радіо). На Волині селянство в цілости за нами. Воно орґанізує відділи для боротьби з Поляками й радо йде на мобілізацію.

На Слобожанщині.

УПБ. Київ 8. VII. (радіо). Денікін видав приказ мобілізації в занятих областях всіх мущин від 19 до 42 літ. Не повинуючихся приказови будуть розстрілювати.

Англійці покидають Кавказ.

УПБ. Лондон 5. VII. (радіо). Аґенція Райтера звідомляє, що англійські війська опускають Кавказ.

Раковський про сучасне становище.

УПБ. Київ, 8. VII. (радіо). Раковський пише в сьогодняшних „Известіях“ в передовій статті; „Перед імперіялістичними правительствами стоїть ділєма, або в найблищих 2-3 місяцях знищити нас, або заключити з нами мир. Таке положення не може дальше тягнутися. Капітал мусить під грозою самовбивства обновити для себе продукцію, освободити великі міжнародні шляхи, шоби вести ними свої товари, а головно щоб діставати сирівці. Тепер всю надію союзники покладають на Денікіна. Треба розбити Денікіна, щоби відняти в союзників останню ілюзію, що вони можуть воєнною силою задусити нас. Побіда над Денікіном відкриє дорогу мирним переговорам, принесе світови тріюмф соціяльної революції.

Російський рев. воєнний совіт.

УПБ. Москва, 10. VII. (радіо). Совнарком назначив рев. воєн. совіт в отсім складі: предсідник Троцький, заступник Склянський, головнокомандуючий всіми оружними силами республики Сергій Сергієвич Каменев.

Страйк в Німеччині.

УПБ. Стокгольм, 6. VII. (радіо). Газета „Афтен Блядет“ звідомляє: Страйк в Берліні продовжується. Правительство бачить в страйку чисто політичний характер. Цілю є скинення правительства і проголошення радянської власти. „Фосіше Цайтунг“ подає Теперішний страйк се прольоґ загального страйку. Зразу загальний страйк був назначений на 19 мая. Независимі і комуністи ділали спішно. Вони на стільки вірили в свою побіду, шо независимі заздалегідь зладили спис членів радянського правительства й його програму. Відрочення страйку викликало сильне непорозуміння серед независимих, бо часть їх хотіла зачати страйк негайно. По думці часописів рух зачався незовсім удачно, бо був піднятий завчасно.

УПБ. Науен 8. VII. (радіо). В Франкфурті, Майні і Дармштаті залізнодорожники рішили відновити працю.

Окупація Гор. Шлеську.

УПБ. НАВЕН, 5. 7. (радіо). Горішний Шлеськ окупований американськими військами.

Концентрація німецьких військ на східній границі.

УПБ. МОСКВА, 9. 7. (радіо). „Сфатуль Цері“ звідомляє, що Німці закінчили концентрацію 360.000 людий для оборони німецької території проти Поляків.

Заворушення в Італії.

УПБ Науен, дня 8 липня 1919. (радіо). Після швайцарських звідомлень поширилися заворушення в Італії по причині дорожнечі на цілу Італію за винятком Риму.

Протиреволюційні зарядження в Зєдинених Державах.

УПБ. ВАШІНҐТОН, 1. 7. (радіо). В сенаті внесено законопроєкт в ціли побоєння пропаґанди проти істнуючого ладу. Зміст законопроєкту. Викидування червоного прапору, ношення червоного, або чорного значка як на публичних так і на приватних зібраннях, скликаних в політичній ціли, підпомагання печатним словом, бесідою, аґітацією пропаґанди проти правительства Сполучених Держав, проби орґанізації в ціли скинення істнуючого правління проголошується незаконним, протиправительственним.

Р. К. 3)

З боїв Бригади УСС.

Під Бережанами 22. VI. 1919.

А наші шрапнелі й ґранати раз у раз вдаряють на міст.

Праве крило де стояв III. УСС. підсунулось бококом по за Лапшин. Лапшин ще розпучливо борониться. Він мусить хоронити відворот відділів з Гинович.

В кінці і Лапшин падає. В гору вистрілює ракета. Знак, що наші в Лапшині.

Поляки, що остали за Гиновичами не мають сюди відвороту.

Їх положення критичне. З заду за ними бережанський став а з усіх боків ворог.

Але не піддаються!

Се полк лєгіону! Старі вояки і завзятці. Залізли в резервові окопи і не даються.

Артилєрія там не дістає.

Оден сотник Балтро, який підїхав двома пушками в нашу рострільну, смалить на них.

На всіх иньших точках Поляки утікають в неладі.

Кіннота УСС виїзджає зі Шумлян і широкою розстрільною по перек ланів доганяє утікаючих, розсипаних Поляків.

Де неде по полі творяться ґрупки.

Се полонені. Вони поволі йдуть у нашу сторону.

Батерія чет. Яросевича підїздить чвалом на періді доганяє шрапнелями розбитків.

Наші розстрільні посуваються вперед.

Даремні зусиля польської батерії, яка уставилася впрост на гостинці і жарить на наших, скільки сили. Вона вже не спинить розгону.

Вечеріє... Сонце сховалося за ліс. Останками промінів позолотило побоєвище і згасло...

Артилєрія вмовкає.

Даються чути крісові стріли.

На лівім крилі найбільше їх чути.

Тарахкають машинові кріси, але наші!

Що се є?!

Пригонить на спіненім коні вістовий.

— Пане Отамане! Голошу слухняно Поляки роблять наступ на I курінь.

Се ті польські частини які не маючи дороги до відвороту хочуть перебитися на Лапшин.

Їх більше чим курінь і піддержує їх безвихідність положення.

Наші подаються на найблищий горбок і звідтам боронять Полякам переходу.

Отаман Букшований бере коня і їде на ліве крило.

Стягає запасний курінь і під ослоною ночі робить наступ.

Поляки бороняться до остатка. В кінці улягають.

Часть вибита, часть полонена...

Отаман Букшований легко ранений. Зайшов перед полеву сторожу і наткнувся на польську стежу.

Поляки нічю оставляють Бережани. Перебиваються через одну сотню II. УСС. і в неладі тікають на Рогатин.

Наша найблища ціль—Дунаїв...

В полі дня 25 червня 1919.

Оповістки.

Комісія для розсліджування польських надужить — просить свідків зголошуватися до переслухань в Борщеві при Диктатурі — в повітовім комісаріяті, або в повітових судах, які мають негайно переслати стягнені протоколи Диктатурі.

Редаґує Комітет. З друкарні П. Зайдмана в Борщеві, черенками „Стрільця“.

Ч. 44. Борщів, неділя, 13. липня 1919. Рік І.

Ціна 2 гривні.

СТРІЛЕЦЬ

Для козаків на фронті 1 гривня.

щоденний часопис для українського війська.

Нехай живе Самостійна Українська Народня Республіка!

Чого ми доконали?

Якби не скінчилися ляцькі матацтва в Парижі, одно єсть певне: весь світ мусить числитися з українським народом, а особливо з тою частинкою нашого народа, яка замешкує Галичину. Чому? Бо ми серед найтяжших обставин, які колинебудь в історії переживали народи, видержуємо війну на кілька фронтів. Знищені 5-ти літною війною, перемаршом многих армій, пожежами, Талєргофами й польськими мордами, голодом і недостачами — потрафили ми побити велику армію німецького цісаря Вільгельма на Україні, знищити російсько-гетьманські відділи та воювати з цілою Польщею, якій антанта вирядила свіжу армію. При тім всім потрафили ми урядити адміністрацію в краю, хоч перед тим не мали приготованих урядників. Словом український нарід доконав щось так великого, що це можна буде оцінити щойно геть геть потому. Ми перед цілим світом здали іспит зрілости на право до власної самостійної держави. І тільки сліпий може не бачити нашої здібности до державного життя. Блуди, які ми поповнили, були у декого з наших провідників навіть великі. Але вони просто зникають в порівнанню з тим безміром геройства і праці, який виявив український нарід. І досі стоїть нездомане нічим військо нашого народу. Такий нарід не може бути поневолений навіть таким нахабним гадом, як Лях. Як води нашого Дністра плавуть в противний від Польщі бік, так ніколи наш нарід не погодиться з владою Польщі.

Два польські донесення.

Комунікат польського генерального штабу з дня 18. червня 1919 р.

Галицько-волинський фронт: Дня 16. с. м. делегати обох сторін підписали умову, силою котрої з днем 21. с. м. о год. 6 рано мають бути застановлені неприятельські кроки між військами польськими й українськими. Як тимчасову лінію розграничення установлено лінію: Залізці, Тернопіль, Козова, Заслав, Золота Липа, Нижнів, Незвиска. Вкчислені місцевости лишаються по стороні польській. О скільки Українці дня 21 с. м. виповнять сю умогу, вічнуться переговори в справі роз'єму.

Комунікат польського генер. штабу з дня 21. червня 1919 р.

Галицько-волинський фронт: Вожд української армії в Галичині повідомив вожда галицького фронту, що умова в справі завішення зброї, яка зістала заключена між військовою делегацією начальної команди польських військ, не вважає для себе обовязуючою, супроти чого завішення зброї зістало знов зірване з української сторони. Боєва акція на цілім фронті тріває дальше.

Хроніка.

Календар:
Сьогодня: Неділя, 13. VI. 5 Собор 12 Ап.
Завтра: Понеділок, 14. VI. Липень. Кос. і Д.

Ляцька дволичність. Поляки горлають на весь світ, шо вони бються з більшовиками й обороняють західно-европейську культуру. Тимчасом добирають такі частини на більшовицький фронт, що входять з ворогом у порозуміння.

Недавно тому прийшло у варшавському соймі до великої бучі з того приводу. Польський генерал Лістовський вислав був проти більшовиків відділ людової міліції. Цей відділ вспів скоро порозумітися з ворогом тай почав більшовицьку агітацію серед польського війська на фронті. Команда фронту веліла заговірників розброїти і поставити перед суд. Міжтим зійшовся на наради польський сойм і взяв збунтовану міліцію в оборону, бо вона по словам „Газети Поранної" —„мала на фронті якесь дуже важне політичне завдання".

Яке це завдання мало бути — добре знаємо, а саме порозумітися з більшовиками, аби галлєрівські війська могли свого часу вдарити на наш фронт і піти грабунком на наші землі зпід Красного по Грималів...

Ярмолинці знов опанували українські війська.

20 міліонів калік і 7 міліонів убитих коштувала Европу ця велика війна.

Життєписі Вождів Української Армії.

Серед важкої боротьби за істнування Української Держави занедбано у нас зібрати й оповістити життєписі тих, що стояли й стоять на чолі збройної сили українського народу, як також тих, що особистою хоробрістю визначилися в боротьбі за наше найбільше добро — державну самостійність. Отсим починаємо направляти це занедбання, увважаючи, що кождий член української армії повинен знати, хто його провадив і провадить, хто положив великі заслуги для свого народа, бо це підносить самопевність жовніра й заохочує його до витрівалости й праці. Ряд коротких життєписів починаємо від життєпису б. начального вожда галицької армії, який провадив її до 10 червня 1919 р.

І.

Генерал Михайло Омелянович-Павленко.

Михайло Омелянович-Павленко (2 фаміл.) уродився дня 8 листопада 1878 р. в Тіфлісі на Кавказі, де його батько був приділений як військовий старшина. Сімя його по батьку це стара козацька сімя з Полтавщини. Невеличке родинне майно її знаходилося біля Маріюполя (над Озівським морем). Дід Михайла служив в другім козацькім Дунайськім полку. Матір генерала Олександра, Грузинка, походить зі старинного роду князів Русієвих-Корчебашевих. Молодший брат генерала бореться тепер як полковник в армії УНР. на східнім фронті, а сестра перебуває з матірю на Кавказі.

Ген. Михайло Омелянович-Павленко має фахову військову освіту. Кадетський корпус скінчив в Омську, опісля скінчив Павлівську військову школу в Петербурзі й вступив до гвардії. Потому скінчив ще старшинську школу курінних в Петербурзі. Відбув японську кампанію і був контужений під Мукденом. В світовій війні командував одним з гвардейських полків і був тяжко ранений під м. Лодзь в битві з Німцями. За Центральної Ради був командіром бригади в Катеринославщині, потому начальником всіх військових шкіл на Україні і за гетьмана формував 11-ту дивізію в Полтавщині й був кошевим отаманом козацтва на Катеринославщині.

Генерал Павленко виховувався на воєнній літературі російській, французькій і німецькій, тай сам є автором визначних фахових творів. В р. 1907 появився його твір „Тактика для підстаршин", опісля „Підготовка жовніра". Він був співробітником ріжних військових органів і випрацював безліч програм та конспектів для образування старшин і підстаршин. Останній його більший твір „Огляд військової педагогії", по питанню, яке ще в військовій літературі мало розібране — друкується в Київі.

За свою невсипущу працю одержав генерал Павленко за царських часів всі найвищі відзначення, між ними георгієвський хрест. Це людина така захоплена безупинною працею в своїм фаху, що поза нею не мав властиво особистого життя. Спеціальністю його військова педагогія в якій він склав собі особливо, як практичний діяч, бувши в російській армії, визначне імя. Школа підстаршин, якою він завідував в своїм полку, лічилася зразковою по всій армії. Пізнійше, вже підчас війни в цьому напрямку був доручений генер. Павленкові догляд над усіма учебними командами гвардейського корпуса, в р. 1916|17 завідував старшинською школою в Одессі, яка комплєтувалася з вищих шкіл. Має також артистичні інтереси й у вільних хвилях займається малярством.

Особисто представляється як людина так незвичайно лагідна, шо важко додуматися в нім крови таких двох войовничих народів, як нашого козацького й грузинського.

Начальним вождом галицької армії був від початку грудня 1918 до 10 червня 1919 р. Про його важку працю на тім становищі написав інтересну студію шеф оперативного штабу отаман Льонер, яку в відповіднім часі оповістимо.

Львівська державна наукова бібліотека
1919

Санітарні відносини по селах страшні. Треба зараз, щоб команди заборонили нести до церкви померших на пошестні недуги й відокремили заражені вулиці. Інакше тиф поширяться ще більше.

Турецького султана хоче Антанта перенести до Малої Азії. Турки протестують.

Чи голос вопіющого в пустині? Французький журналіст Поль де Боше оповістив в „Журналь де Женев“ статтю, в якій закидає Польщі, що вона своїм наступом на Українців ратує більшовизм і бере в оборону нашу Галичину перед брехнями Ляхів.

Паризька преса пише з приводу наступу наших військ на Винницю і Жмеринку що Українці до зими очистять свою землю від ворогів.

Витревалість людий перевисшає значно витревалість инших сотворінь. Учені пишуть, що людина може без ніякої поживи йти цілий тиждень! Коні здихають переважно вже в третім дні без харчу.

Німецький цісар Вільгельм перебуває під сю пору в Голандії. Його обставлено сильною і добірною сторожею. Ходять чутки, що по підписанню мира зажадають антантські держави видачі був. цісаря, щоби поставити його перед воєнний суд.

Союз народів. Швайцарські газети потішають Німців, котрі програли війну тим, що вже невдовзі утвориться союз народів з осідком в Женеві. Він матиме за завдання направити всі господарські кривди, під яким стогнуть осередні держави (Німеччина. Австрія, Болгарія і Туреччина). До участи в союзі народів будуть запрошені всі держави світа і там будуть вирішуватися від тепер усі спірні точки між поодинокими державами. В Женеві будується вже великанська палата союза народів.

За 24 годин можна тепер літаком дістатися з Европи до Америки. Перша подорож туди, яку відбув Колюмб, тривала 2 місяці і 10 днів.

В Чехії сорочка коштує вже тільки 35 корон. За підбивання цін карають тюрмою до 3 літ і гривною до 300.000.

Чи нова війна? Китай відкликав свого посла з Японії (Радіо з Парижа).

Українці в Парижі. Польська пре а доносить, що гр. Орловський і Щеванський віднеслися до українських представників Щульгина й д-ра Панейка в справі переговорів що до польсько-укр. границь. Панейко заявив, що Українці мусять одержати Львів і нафтові терени Бориславa. На це відповіли Поляки, що вони того не відступлять.

Цікава книжка Новака п. з. „Шлях до нещастя“ описує, як небіщик цісар Франц Йосиф без сліду зворушення, зимно, без чуття але свідомо підписав виповідження великої війни і наразив життя міліонів за честь свого дому. Свідчить про це б. мер штабу Гецендорф. А наші люди все вірили, що цісар був добрий і боролися як льви за чужу справу!

На Литві, яку нищать Ляхи й кацапи таксамо як Україну, держиться ще Національна Литовська Рада („Тариба“), хоч і мусіла перед ворогами опустити Вильно та перенестися до Ковна. Польські газети доносять, що литовське військо числить 7 тисяч людей. В „Тарибі“ засідають три литовські партії: 1) клерикали, 2) націонал-демократи, 3) соціялісти-революціонери. Дві перші хочуть самостійної Литви, остання — федерації з Росією. Партія якогось Булата хоче унії з Ляхами. Соц.-демократи не заявилися ще в тій справі. Литовці це наші природні союзники.

Польські звірства. В Копичинцях і Грималові переводили Поляки ревізії у кождого Українця, при чім грабили вартісні річи а то що не представляло для них вартости, нищили, прм. начиння кухонне, меблі ітд. Богато арештували і інтерновали та відставляли до Тернополя, а з відти дальше. По дорозі не давали інтернованим нічого їсти, били, знущалися, називали: „кабани, сьвині, гайдамакі“ ітп. Убрання і обув здирали. Найгірше знущалися над полоненими, грозячи що хвилі розстрілом. Польське військо живе тільки з рабунків, воно не везе з собою ніяких харчів і забирає все у нашого населення. В околицях, занятих Поляками не можна куска хліба дістати. Люди зі страху перед польськими варварствами і терором криються по лісах. При тім дістаються також латинникам Полякам, тому і вони висказують ся про польських жовнірів, що се грабіжницька банда. В містах, занятих Поляками панував також переполох, склепи були позамикані, на місто мало хто показувався, щоби не попасти на очи легіоністам.

Телєграми.

УПБ. Скала, дня 11 липня 1919.

Делєгати держав угворених в границях колишнього царства російського вручили дня 17 червня президентови мирової конференції отсю заяву: Представники республік Азербейджан, Естонії, Грузії, Литви, північного Кавказу, Білоруси і **України**, довідавшись про кореспонденцію Ради великих союзних і заприязнених держав з адм. Колчаком що до умов помочи зі сторони згаданих держав для Омського правительства, мають честь в імени своїх правительств заявити отсе: 1) Репрезентовані республіки утворилися й істнують свобідною волею народів тих держав. Конституції тих республік вже випрацьовуються, а їх взаїмні відносини з сусідними державами вже майже установлені або будуть означені їх конституантами, які вже є вибрані або будуть вибрані на основі загального голосування. Тому ніякі рішення органів правительства Росії не можуть відноситися до суверенних держав Азербейджан, Естонії, Грузії, Литви, півн. Кавказу, Білоруси і України, а відносини між тими державами і Росією можуть бути унормовані тільки як між рівними і суверенними державами. 2) Згадані вище республіки повторно просять мирову конференцію і великі держави признати без проволоки їх політичну независимість.

Більшовицький оперативний звіт.

УПБ. Москва, 10. 7. (радіо). Наша червона армія бє й гонить Колчака в Сибір і своєю кровю здобуває нам хліб. Становище на українськім фронті. Наш наступ на Харків і в районі Полтави продовжується. Червона Росія мобілізує свої сили. Робітники Уральських заводів вступають масово в ряди червоної армії. На задах армії Колчака зірвали комуністи кілька залізничих мостів. На золотоустівському напрямку ми окружили ворога, а частини котрим вдалося прорватися, переслідують робітники, що зробили повстання на задах армії Колчака. На петроградськім фронті взяли ми в с. Любочар 4 ворожі гармати і 6 скорострілів. Наші частини після заняття м. Пугачевська продовжують наступ дальше. Армія Колчака держиться ще лише сильними репресіями. На полудневім фронті ми перейшли в наступ. Бобрів відібрано з рук ворога. Ми посуваємося успішно на Білгород. В районі Полтава, Константиноград, Катеринослав держимо наші позиції. На Україні небувалий урожай хліба, вівса, ячменю, проса, кукурудзи. Україна може дати Росії більше ста міліонів пудів хліба. Ми повинні всіми силами відібрати від Денікіна наш(!) трудом здобутий хліб. Денікінці і колчаківці розстрілили і спалили в Катеринославі і Пермі 4000 робітників. Наше спасення в тім, щоби дістати хліб. Ми мусимо вже тепер організувати вивіз і розділення. Нам треба видержати ще півтора місяця, а потім буде наша повна побіда над Денікінем і його помічником голодом. Білогвардейці хочуть, щоби робітництво голодувало. Денікін хоче відняти хліб голодному російському робітникови. Настали тяжкі часи на хліб, а до того мусимо вести тяжкі бої. Він хоче посіяти роздор в наші ряди. Але ми видержимо до нового хліба. На великім зібранню київських комуністок проголошено мобілізацію всіх комуністок, які мають заступити мущин, що відходять на фронт. На задах армії Денікіна йдуть великі повстання робітництва.

УПБ. Скала, 11. 7. З 5 липня пише. Вістка подана за „Морнінг-Постом“ та передана одною ранішною часописею інформує нас, що війська Колчака уступають перед побідними більшовицькими силами. Коли ся вістка потвердиться, то є дані для нас, щоби радіти з сього. Питання бесарабське приняло би за одним замахом зовсім инший вигляд....! (дальше сконфісковано).

УПБ. Науен, 10 7. (радіо). На основі рішення німецького національного зібрання президент Еберт ратифікував в середу вечером о год. 8. мировий договір.

УПБ. Науен, 9. 7. (радіо). Німецьке правительство вручило союзним правительствам ноту, в котрій домагається назначити комісію для рішення німецько—польських відносин, зложену з представників обох сторін, котрі могли-б негайно приступити до роботи в Берліні.

УПБ. МОСКВА, 10. 7. (радіо). Паризький кореспондент „Таймсу“ звідомляє, що промислове становища Франції стає щораз поважнійше. Служачі підземної зелізної дороги здержали після численного мітінгу роботу. Страйкує 200.000 металістів, які жадають підвищення платні.

МОСКВА, 10. 7. (радіо). „Дейлі Нюс“ в передовиці говорить, що теперішня кріза в Канаді має значно глибше значіння, як се представляють собі офіціяльні круги. Крім робітничих заворушень у Вінніпегу центром заворушень є одно з найбільших міст Канади Манітоба. Тамошний загальний страйк викликав великі непорядки в кількох східних містах. Комітет страйкуючих діляє з незвичайною бистротою і зручністю. В середині мая Вінніпег виглядав, як серед облоги.

Редагує Комітет. З друкарні П. Зайдмана в Борщеві, черенками „Стрільця“.

Ч. 45. Борщів, понеділок, 14. липня 1919. Рік І.

Ціна 2 гривні.

СТРІЛЕЦЬ

Для козаків на фронті 1 гривня.

щоденний часопис для українського війська.

Нехай живе Самостійна Українська Народня Республіка!

Страшні польські звірства.

Вічна пропасть між Україною й Польщею!

УПБ. 12. липня 1919.

Масові арештування Українців тревають дальше. Майже вся укр. інтелігенція Львова виарештована, а між ними 2 офіціяльних представників нашої Републики др. Студинський і др. Окримович. Репресалії заострюються з кождим днем навіть у дрібницях. 24 червня вивезли Поляки з друкарні Ставропігії всі чотири мотори і так перестала істнувати послідна українська друкарня! Того дня арештовано в каварні Вячеслава Будзиновського. У Львові нема ні одної української часописі, а в Перемишлі двотижневники „Український Голос" і „Наш Голос" завішені. Друкарня ОО. Василян в Жовкві зареквірована, а бібліотеки й архіви василянських монастирів в Крехові і Жовкві забрано. Товариства „Сільський Господар", „Союз господарсько-торговельних Спілок", „Просвіта", „Бесіда" і театр замкнені, а грошеві депозити і господарські склади насінь товариства „Сільський господар„ засеквестровані. Всім львівським банкам заказано виплачувати українським клієнтам навіть фінансовим інституціям більше чим 4000 кор. місячно! Українська гімназія коло техніки, Народний Дім, Духовний Семінар, Школа Шашкевича та бурса Народнього Дому зареквіровані Поляками. Дальші реквізиції українських будинків продовжаються. Арешти переповнені нашими людьми, які терплять голод і нужду. Вязнів тяжко побивають і прямо знущаються над ними. Полонених обрабовують до останної дрібнички, а то й до сорочки. На двірци у Львові побито в нелюдський спосіб інтернованого зелізничого інжиніра Володимира Малішевського. В горожанськім життю позбавлено Українців всіх найпримітивнійших прав. Українську мову викинено зі всіх шкіл і урядів. Назва „Українець" є фактично заборонена. З університету усунено всіх професорів і доцентів, які не зложили присяги польській державі. Те саме сталося з усіми судовиками, зелізничниками, почтовцями, скарбовиками і політичними урядниками. На провінції страшний террор. Що дня приходять до арештів нові транспорти інтелігенції і селян. Між арештованими дуже поважний процент становлять священники. 45 Василян з Крехова і Жовкви вивезено десь на захід. О. Ніжанковського розстріляли без суду. Арештованих Українців спроваджують Поляки до львівських арештів вже жорстоко збитих і тяжко мальтретованих. Хоч у Львові є много вільних касарень та других домів, які надавалибся на приміщення інтернованих, мимо того поміщують Поляки українських арештованих в підземних пивницях, Бригідках або в старій касарні на Личаківський улиці. Очевидець мав враження, що ніхто з арештованих Українців не верне живий на волю, бо так як з ними обходяться вказує на се, що Поляки мають замір тих людий цілковито винищити. В останних днях арештовано лікаря дра Овчарського, та священника зі Збоіск о. Гошовського. В Рогатинськім повіті підпалили польські легіонери з трох сторін село Черче, а коли пожар обняв людське осселя, легіонери виловлювали малі діти і живцем кидали в огонь, викрикуючи при тім з наругою слова: „В своїй хаті своя правда і сила, і воля". Поляки систематично винищують все, що українське. Палять або вивозять всякі українські памятки, дорогоцінні старинні документи і бібліотеки. Прим. між Жовквою і Креховом можна було бачити в калужах болота дорогоцінні книги з Василянських бібліотек. На зарядження польських інспекторів мусять шкільні діти зносити до урядів громадських всі шкільні підручники в українській мові а відтак спеціяльна до цего призначена комісія палить ті книжки. Жадні українські часописі не виходять, а українська мова заборонена. За уживання української мови побивають Поляки кріваво, навіть особи загально поважані і на високих становиськах. Пр. в Перемишлі побив польський легіонер о. каноніка дра Богачевського за це, що він говорив по українськи. Його лице було цілковито чорне і покрівавлене. Польський офіцер виразно наказав так справити нещас у жертву, видаючи слідуючий приказ: „Одуч того попа, аби тим сьвіньскім єнзиком не гадал". О. дра Богачевського відтак арештовано і запроваджено до арешту. Польські легіонери знущаються в звірський спосіб над українськими родинами, особливо над українськими дівчатами, а бували случаї як пр. у Винниках, що жадали окупу по 5000 к. щоби визволити їх від звірств! (Про ці польські звірства, яких ще не бачила Европа, мусить довідатися кожда українська дитина на всім просторі України. Може бодай наші діти дожиють вступлення наших військ до Варшави й Кракова).

Дозвіл на морд аж по Збруч.

З Парижа одержали Ляхи й нам передали таке письмо: „До Президента Української Республики: В цілі охорони особистої безпеки і майна спокійного населення Східної Галичини перед звірствами большевицьких банд, постановила Найвисша Рада Антанти і її союзників, уповажнити верховодів польської республіки, дозволити їм поширити їх операції по Збруч. Це уповажнення в жаден спосіб не предрішає постанов, які Найвисша Рада має замір ухвалити в справі політичного становища Галичини".

Така ухвала запала в Парижі ще дня 25 червня 1919 р., 26 була вислана з Парижа до Варшави, де її Ляхи передержали до тепер. Що значить цей лист? Він значить, що Ляхи одержали в практиці дозвіл, робити це, що висше описано — себто страшні польські звірства в цілій Галичині (а як матимуть силу, то посунуться дальше без дозволу). Тут все ясне: нас очорнено як більшовиків, хоч в Галичині було найменше сто делегацій Антанти і безліч тайних шпіонів, „які бачили на свої очі, що ми не більшовики і не банди. А навіть якби так було, то в східній Галичині є прецінь міліони непольського, а українського й жидівського населення, яке не гидилося віддавати на знущання ляцьким гадам, що ворогують з нами від соток літ, а від півдевята місяця проливають нашу кров й убивають наших полонених без уговку. Чому Шлеськ окупують війська антанти? Чому того самого не могли зробити з Галиниою? Адже ми згодилибся навіть на окупацію чорними муринами, бо це люде, а не скажені гади, як Ляхи.

Кажуть, що Антанта непоінформована про це, що Ляхи тут роблять, а за те Ляхи повикопували всякі трупи, самі поломали їм руки й ноги, вифотографували це, післали до Парижа і набрехали, що так ми робимо з ними. Чому Найвисша Рада Антанти не представила нам тих односторонних фальшивих докавів, заки видала свій страшний вирок на міліони невинних Українців, яких Ляхи беруть на муки, гірші чим за часів Нерона!..

Ми вже не дивуємося, що це зробила Франція, безумовна союзниця Польщі. Але чому на це, згодилися представники великої пані океанів Англії, або свободолюбної Америки? Адже вони ще так недавно протестували проти польської офензиви на нас! Чи так має виглядати ідея Вільзона про самовизначення народів на своїй землі? Що це все значить? І що нам робити?

Річ ясна, шо Ляхи мимо протесту Антанти наступали на нас і що вони вже давно булиб пішли і без дозволу по Збруч, якби мали чим... значить — ми тепер мусимо боронитися до останного

Львівська державна наукова бібліотека
№ П 1.919

жовніра, до останнього кріса, до останнього патрона, а щойно потім уступимо зі своєї батьківщини.

В дійсности цей лист нічого не зміняє; адже Франція вже передтим виридила Ляхам армію Галлєра, дала їй свої гармати, зброю, обув, муніцію й харчі, — хоч ми проти Франції ніколи не воювали. Цей лист тільки формально стверджує те, що Франція вже від давна робить. В листі сказано при кінці, що ляцьким гадам не признано ще права до Галичини. Ми тепер мусимо зробити все, щоб удержатися на своїй батьківщині. А народи Антанти чейже довідаються, що роблять їх правительства.

Український жовніре! Держи дісципліну, слухай своїх старшин до кінця, зціпи зуби, мовчки й без парікань іди в бій! Бо тут Ляхи хочуть винищити все плем'я твоє, в огонь покидати дітей і забрати батьківщину твою! А ви старшини не опускайте голов! А працюйте, працюйте!

Справа наша, ще не втрачена!

Офіціяльне звідомлення Галицької Армії з 12. VII.

Від вчерашньої ночи ведуться тяжкі бої на відтинку долішньої Стрипи. Ці бої ще не покінчені. Поляки сконцентрували в тім місци нові сили.

Шеф штабу Галицької Армії.

Телєґрами.

Відкриття польського заговору в Виннице.

УПБ. КИЇВ, дня 11 липня 1919 (радіо). Винницька „Чрезвичайка“ (надзвичайна комісія) відкрила велику польську шпіонську організацію, яка підготовляла повстання проти совітської влади. Провідників арештовано.

Союз між Францією, Англією і Америкою.

УПБ. дня 12 липня 1919. „Черновіцер Моргенблят“ подає, що 28 червня підписано між Францією і Америкою, як також між Францією і Англією договори, після яких Америка і Англія зобовязуються помагати Франції на случай нападу зі сторони Німеччини, як також тоді, колиб Німеччина переступила умови версальського договору що до лівого берега Рену. Ті договори мають одержати санкцію Ради Союза Народів і будуть мати так довго силу, доки на внесення одної зі сторін Рад Союза народів не рішить, що Союз переймає на себе запоруку достаточної охорони. Крім того мають договори бути предложені перед ратіфікацією обом французьким палатам в цілі приняття. В Америці має бути той договір предложений Сенатови враз з версальським договором.

Димісія німецького правительства.

УПБ. дня 12 липня 1919. „Черновіцер Моргенблят“ з 9 липня звідомляє з Берліна. Наслідком сильної опозіції яка підносилася проти правительства задля підписаного мира, Густав Бавер подався до димісії. Також инші члени кабінету уступили. Припускають, що Шайдеман наново обійме правительство.

Жидівська управа в Палестині.

УПБ Миколаїв, 10. 7. (радіо). В Палестині утворено тимчасову жидівську управу під протекторатом Англії. Керманичем внішньої політики Палестини назначений відомий дипльомат Мандельштам, який служив при бувшім російськім посольстві в Туреччині. Представники жидівської управи разом з Жаботинським та Мандельштамом находяться в Парижі.

Польські звірства.

Звіт: вернувшого з полону стрільця з IV. бригади злапаного Поляками. Його зізнання передає дослівно підхор. Кирилович із 5-ої сокальської бригади 4-того куріня.

Вернувший з полону подає: В околиці Золочева попалося їх 30 до полону, всіх їх бито і масакровано в неможливий, нелюдський спосіб, опісля поділено на дві части. 14 людей розстріляно рано, устроєних по двох так, що одна куля мала обох класти наколи ні, то доправлювано другою. Між тою першою партією розстріляно брата вернувшого стрільця. Друга партія 16 людий відходила вече ом на призначене місце розстрілу, однак по дорозі вдалось тому стрільцеви втічи, хотяй його густим градом куль острілювано.

Крім сего оповідав тойже стрілець, що вийшов приказ між поляками всіх наших полонених старшин безпроволочно розстрілювати.

Зізнання полонених. в справі ломання міжнародного права. польськими жовнірами, списані дня 2. липня.

1) Вечорек Войцех, стрілець 39. п.п, з технічної сотні, взятий в полон 1. липня 1919 в Тростянци коло Золочева, 21 родом з Колобії, повіт Врацлав, губ. варшавська;

2) Гасяк Мартин, літ 21 з Білинця повіт Нїско, з того самого відділу і того самого дня полонений,—зізнають:

Підчас польської інвазії в Збаражи казав майор Красінський, заступник комманданта 39. п.п. розстріляти кількох цивільних людей, кілько—не знаємо. Екзекуція відбулася на замку і до виконання сї вибираво мужву з технічної сотні 39. п.п. Тому однак що з тої сотні не хотів нікто сего піднятись, зголосилися добровільно місцеві міліціянти. Се чули ми від людий з сотні, яка тоді стояла в Збаражи.

Від Познанців чули ми, що вони вбивають полонених. На наше представлення, що не годиться робити такого з полоненими, бо таке саме може чекати і нас, сказав одеп з них:

„Wy róbcie sobie, jak chcecie, a my mamy swoją komendę. Takiemu, który nie chce ustąpić się przed nami nie warto inaczej zrobić, tylko zabić“.

Вечорек Войцех в.р. Гасяк Мартин в.р. Свідок Михайло Путько підхор. в.р.

Урядові вісти.

Іменування в Галицькій Армії за час від 18. VI. до 10. VII.

Полковником підполковник Чмелик Степан. 22.6

Підполковником: отаман Домуд Андрій. 22.6.

Отаманами: сотники: Шашкевич Богуслав 22.6., Ціха Іван 22.6., Др. Воєвідка Ярослав 22.6., Дибуляк Михайло 22.6., Волощук Роман 4.7. і Кнайфель 4.7.

Сотниками: поручники: Зубрицький Володимир 20.6, Рибачинський 20.6., Когут Степан 20.6., Головінський Юліян 22.6., Чайка Іван 22.6., Косар Володимир 22.6., Загайкевич Богдан 22.6., Рогодзинський 22.6., Іванів Павло 22.6., Метельський Василь 22.6, Балтро Іван 22.6., Бачинський Василь 22.6., Чичкивич Михайло 4.7., Староселець Михайло 4.7., Мар Рудольф 4.7., Гарнецький Василь 4,7., Брави Віктор 4.7.

Суддями-сотниками: судді поручники: Др. Крижановський Ярослав, Борила Болянський Єронім, Фединський Гриць всі 29.6.

Поручниками: четарі: Вайнгреб Яків 22.6, Ганке Осип 22.6., Верхомий Володимир 22.6., Павлишин Григорій 22.6., Кузьмак Іван 22.6., Чесник Емануїл 1.7., Вовкунець Микола 6.7., Калика Володимир 4.7., Крицяк Ярослав 4.7., Ващук Корнило 4.7, Коивоус Василь 4.7., Гоїв Юліян 4.7., Др. Гупаловський Грипь 4. 7.

Суддею-поручником: суддя-четар Др. Гумецький 29.6.

Рахунковим поручником рахунковий четар Бабелюк Антін 20.7.

Четарами хоружі: Ляцук Микола 20.6., Шольц Віктор 21.6., Полянський Іван 22.6., Оліяшевський Гнат 22.6., Медвідь Іван 29.6., Товарницький 29.6., Старосольський Михайло 29. 6., Бабяк Франц 29.6., Якович Осип 29.6., Лучка Олекса 29.6., Лесик Василь 29.6. і Тиктор Іван 27.6.

Суддею-четарем однорічний стрілець: Др. Павловський 29.6.

Хоружим затверджений: Кулицький Зенон 1.7.

Хоружими іменовані: підхор. Шулик Дмитро 25.6. однор. дес. Саноцький Юрій 1.6. підхор. Сиротюк Андрій 29.6.

Містоофіциром бул. ст. десятник Коцович Антін 27.6.

Хроніка.

Календар:

Сьогодня: Понеділок, 14. VI. Липень. Кос. і Д.
Завтра: Второк, 15. VI. Пол. Ризи. ПБ.

Деякі куріні укр. війська доносять нам, що від початку польської офензиви не бачили ще нашої часописі. Винен тут нерівномірний розділ, який нераз в часі пересування військ годі перевести. Збільшуємо наклад „Стрільця“ і на всякий випадок просимо ті куріні, до яких „Стрілець“ доходить, щоб передавали сусіднім курінням бодай по кілька примірників. Просимо також не нищити газети а старшини, щоб відчитували її стрільцям і пояснювали, а потім прибивали на видних місцях.

Два польські донесення. У вчорашнім числі „Стрільця“ в комунікатах польського генерального штабу зайшла нотатка, яка робить подані комунікати до певної міри незрозумілими. А саме наш комунікат з дня 21 червня має звучати так: Вожд української армії в Галичині повідомив вожда галицького фронту, що умову в справі завішення зброї, яка зістала заключена між військовою делегацією отамана Петлюри і військовою делегацією начальної команди польських військ не уважає для себе обовязуючою і т. д.

Ромунізація української Буковини починається! Черновецький „Голос Буковини“ з дня 6 липня повідомляє, що з початком нового шкільного року будуть учити у всіх українських школах Буковини попри українську також і волоської мови. Сих ферій відтворять у Вижниці, Вашківцях і Заставні курс для українських учителів та урядників в цілі вивчення волоської мови. Згадана газета заявляє, що на будуче міститиме в кождім числі лекції для вивчення ромунської мови.

Редагує Комітет.

З друкарні П. Зайдмана в Борщеві, черенками „Стрільця“.

Ч. 46. Борщів, второк, 15. липня 1919. Рік І.

Ціна 2 гривні.

СТРІЛЕЦЬ

Для козаків на фронті 1 гривня.

щоденний часопис для українського війська.

Нехай живе Самостійна Українська Народня Республіка!

Офіціяльне звідомлення Галицької Армії з 13. VII.

Ворожий наступ задержано протинаступом. Ворожі удари коло двора Анетівка на південний схід від Трибуховець відкинено.

Начальник штабу Галицької Армії.

Клємансо опустив мирову конференцію!

УПБ. 13. VII.

Представники Франції опустили мирову конференцію. Причини невідомі. (Супроти того дозвіл, даний Ляхам, іти по Збруч а вихлопотаний Францією, втратив свою силу.)

Що нам робити?

Передовсім треба ясно подивитися на це, що сталося з нами. В огні революції сотворили ми дві українські держави — відповідно до обставин. Опісля заявили ми засадничо, що лучимо їх в одну на основах самоуправи.

Тимчасом більшовицька Москва знищила нам одну нашу державу, а панська Польща доничує другу. Тепер ще годі сказати, котре знищення страшніще. Більшовицьке знищення розлилося ширше, захопило більше нашої землі. Але польське знищення основніще. Те, що діється в Галичині, змагає виразно до винищення українського племени, на взір балканський або кавказький. Цілі наші села пускають Ляхи з огнем і кидають в огонь навіть малих дітей! Грабують все так, що невдовзі українське племя в Галичині вимре з голоду. Українська інтелігенція призначена там Ляхами в першу чергу на смерть і то поголовно. Мужчин вирізують, а жінок і дівчат насилують і віддають до публичних домів для польських озвірілих легіонерів. Що так воно діється справді, видно з того, що в варшавськім соймі офіціяльно проголошено це комісією для розсліду наших „надужить", як буцім то наше діло. Такого ми ніколи не робили. Значить — роблять це Ляхи, а для оправдання себе перед світом брешуть підло, що ми почали так робити з ними. Всі друкарні наші вивезені, всі українські книжки по селах і містах спалені — навіть шкільні підручники. Ляхи змагають до того, щоб українська дитина не мала змоги навіть побачити свою букву — свою книжку. Словом — в 20-тім столітті по Христі, на очах всего світа винищує Польща ціле племя в найбільшій адміністраційній провінції Европи, винищують так, що досі в історії всіх земель і народів мало прикладів такого звірячого винищування. А культурний світ дивиться на це. І не тільки дивиться, але ще дає Ляхам дозвіл і зброю, йти по Збруч. Ах! Як же ми були б щасливі, якби тепер замість Ляхів заняли нашу батьківщину дикі дівізії абсолютного царя півночі. Так, це говоримо ми, республиканці, які все життя боролися проти царату. Говорить з нас голос горя і розпуки. А ви, що переживаєте ляцьку культуру запитайте тих, що вийдуть з льохів і пивниць, де їх голодом і тортурами мучать Ляхи! Може вийде хто відтам. Запитайте їх, а переконаєтеся, що вони те саме вам скажуть. Ту саму хулу супроти тіней Шевченка і всіх борців проти царату. Спитайте матерей українських, яким ляцькі легіонери кидають дітей в горіючі хати, — а вони, як пережиють це горе, то скажуть вам теж, що воліли дикі дівізії абсолютного царя півночі. Бо їх поодинокі грабунки й убийства були нічим в порівнанні з масовими мордами ляцьких гадів.

Щось подібного пережив сербський нарід в часі цеї війни. Три четвертини його мужеського населення вирізали вороги або живцем позакопували. Половина жіноцтва вимерла з голоду разом з трома четвертинами дітей. Але Серби мали доступ до моря і могучих союзників, від яких мали підмогу. А ми?

Щож нам робити? Передовсім уважати збройну силу за одиноке наше добро. Військо, військо і ще раз військо мусимо задержати вкупі — здісципліноване й хоробре. Коли воно піде без розговорів скрізь, де його поведуть старшини — тоді наша справа може бути вратована. Перед нами велика сорокміліонова Україна, в яку ми мусимо внести свідомість кривди, яку нам заподіяли Ляхи. Сорокміліоновий нарід не може пропасти. Він скорше або пізніше освідомиться й відбере своє. Дух знищення, який уноситься над Галичиною, зніметься над нею колись ще раз — аби перелетіти на Польщу. Не для пустої пімсти, а для відучення лютого ворога від винищування цілих племен.

В цім завдання наше — стати розсадником свідомости, ладу й праці на великій Україні, яка відбере Ляхам це, що загарбали. І щойно тоді буде справедливий мир.

Польські звірства.

Протокол списаний дня 6 липня 1919 з містостаршиною Семеном Кришталем повіт. командантом жандарм в Каменці.

По заняттю Золочева часть полевої жандармерії І. Гал. Корпусу відправилася до села Кійкова коло Струтина і там перебувала, маючи за задачу перелапувати дезертирів і формувати військові частини. Між иншими жандармами був і ст. дес. Чучман Прокіп з Камінки-струмілової, який находився на кватирі у Ксені Кусої замешкалої тамже. Підчас побуту у ньої одержав висше згаданий ст. дес. Чучман знимку зроблену польськими вояками, представляючу обезображеного нашого старшину (поручника) польськими жовнірами; при переданню знимки заявила, що передаючі їй сю знимку жовніри сказали що це вони самі тому старшині так зробили і так поступають з иншими українськими старшинами. На запитання, з котрої частини були польські жовніри відповіла, що це дійсні легіоністи, які перше за часів австрійських служили при польських легіонах. Правдивість переданих йому ст. дес. Чучманом слів потверджує своїм підписом: Семен Кришталь, містостаршина.

Польська господарка та знущання в Товмаччині.

Оден очевидець, який прибув з Товмаччини подає слідуючі інформації про польську інвазію: Перша „румунська" патруля прийшла до Товмача в понеділок 27 мая о год. 7 вечером. Складалася вона з трьох румунських їздців 2 піших Поляків, перебраних в румунські мундури та одного офіцера Румуна. Повітовий комісар інж. Галька заявив ери офіцерови, покликуючись на румунську проклямацію до населення, що виконуватиме дальше свої обовязки. Мимо того казав румунський офіцер місцевій жандармерії зложити зброю. Опісля утворив з місцевих Поляків міліцію, та назначив бувшого австрійського старосту Попеля „префектом". Коли йому звернув увагу повітовий комісар, що також і Українці повинні належати до міліції відповів, що його і всіх Українців вважає більшовиками. Поляки витали патрулю овацийно. Румунський офіцер сказав промову до зібраних людей, яку закінчив окликом „Нехай живе Польща, та Румунія!" Румунський офіцер з Румунами зник на другий день, а Поляки з міліцією прийшли до комісаріяту та силою усунули комісаря, і урядників та інтернували. В три дні опісля прийшов відділ польських залізничників зі Станіславова зі скорострілом. Польське військо пришло щойно в пятницю. Польське військо зложене з селянського елементу йде дуже нерадо. Їм говорено, що тут є польське населення - тимчасом всюди переконуються, що се неправда. Дезерція колосальна. Фронт держиться тільки офіцерами. Дісципліна слаба. Поляки знущаються дуже над населенням. Переводять ревізії і забирають все, що тільки можна забрати, головно всі рільничі машини. На хату залишають тільки по 2 сорочки, а решту забирають. Спалили два села Грушку та Слобідку. Давних українських комісарів поскидали, а понаставляли всіх війтів Поляків. Замкнули українську гімназію та народні

Львівська державна наукова бібліотека № П 1.919

школи. Майже всю українську інтеліґенцію інтерновано. Заборонено виходити на вулицю та приймати у себе знакомих. Українську бурсу розігнали, а всю живність сконфіскували. По селах знущаються страшно над людьми та бють їх. Населення тужливо вичікує визволення з під польського ярма.

Хроніка.

Календар:

Сьогодня: Второк, 15. VII. Пол. Ризи. ПБ.
Завтра: Середа, 16. VII. Якинти.

Ми одержали оригінал приказу польської команди до польських військ, убивати українських полонених! Докладні ще опісля.

І се у Ляхів кривда! „Дзенник людови“ з 28. VII. містить таку депешу з Парижа: Рада пятьох міністрів закордонних справ займається вирішенням польсько-українського спору. Поляки в тих нарадах не беруть участи, а навіть не допущено їх з дорадним голосом.

Становище Польщі супроти цього дуже трудне. Урядові польські круги пояснюють що на конференції ходить о плебісцит у Східній Галичині. Згадана газета ляментує, що хочуть Польщу обдарувати ще одним плебісцитом (першим був шлеський—Ред.), аби відтак придучити Східну Галичину до „російської“ України. В тій справі Франція без великого жалю мала посвятити Польщу, аби ратувати свої інтереси в Росії.

Польща під курателею, „Черновіцер Моргенблят“ з дня 5 липня с. р. в телеґрамі з Ліону повідомляє що між Злученими Державами, Англією, Францією, Японією і Польщею заключено договір, яким Польщу признається вправді державою, одначе будуччина її зависить вповні від союзників, а сама держава стоятиме під охороною й контролею Союза Народів. Для охорони національних і релігійних меншостей у Польщі установлені окремі гарантії.

Що ці держави зроблять з приводу вимордування українського племени в Галичині—невідомо.

Телеґрами.

Українсько-швайцарська торговельна палата.

УПБ. 13. VI. 1919.

„Журналь де Женев“ з 21 червня звідомляє: При співучасти визначних особистостей швайцарських та українських має бути утворена укр.-швайцарська торговельна палата. Завданням її служити порозумінню між краями Антанти та Україною і навязати між ними торговельні та економічні зносини. Вона буде видавати торговельний бюлетин та економічний часопис редагований в трьох мовах. Генеральним консулем українським в Цюріху є д. Білинський.

Місія Колчака і Денікіна в Варшаві.

УПБ. Москва, дня 12 липня. (радіо).

З Одесси доносять дня 11 липня, що до Варшави прибула місія Колчака і Денікіна з предложенням польському правительству виступити спільно проти більшовиків. Партія національних демократів попирає дуже горячо цей проект.

Кріза в Румунії.

УПБ. 12. VII. 1919.

„Черновіцер Моргенблят“ з 5 липня подає: Ген. Авереску, президент Народньої Ліги передав румунському королеви отсю резолюцію Ліги. „Супроти небезпеки, яка загрожує нашому краєви і народови, в наслідок потрясення нашого міжнародного становища і супроти розвалу загрожуючого цілій нашій державній будові, та анархії, яка панує у всіх галузях нашої адміністрації, складаємо у підніжа престола вираз нашої віддановсти і просимо пануючого, зарядити на основі своїх конституційних прав, щоби без проволоки було введене знов нормальне конституційне життя, себто: Законодавство через декрети має скінчитися. — В областях, де нема військових операцій має бути знесений стан облоги. — Належить знести цензуру. — Парляментарне життя має знов зачатися і мають бути розписані вибори в два місяці по знесенню цензури і стану облоги.

Міжнародне положення.

УПБ. 12. VII. 1919.

Черновецький „Таґблят“ з 6 липня подає: Радіодепеша з поза океану подає непровірену досі вістку, що відносини між Італією і Югославією погіршилися і грозить війна. Колиб це справдилося, то ми стоїмо перед дуже поважними подіями, бо оружний італійсько-югославянський конфлікт викликавби нові комплікації в цілій середущій Европі.

Що до мира в середущій Европі, то говорить та депеша, що мир з Австрією буде переданий ревізії. Що спонукало мирову конференцію змінити своє становище супроти Австро Німеччини, про те в депеші не говориться. З того-ж жерела довідуємося, що мир з Австрією не буде підписаний перед 1 серпня.

Найвисша Рада союзників розглядала проект нових границь Австрії. Істотною зміною в користь Чехо-Словаків є побільшення їх території областями Георґен і Відельбург по обі сторони Дунаю разом з головною дорогою і мостом через Дунай, коло Пресбургу. Австрія одержить за те частину угорської території між Дунаєм і Югославією.

В Італії на місце кабінету Орлянда прийшов каб. Нітті. Міністром закордонних справ став Тіттоні. Відносини між Італією й Францією загострилися. Франція дала Сербам 200 гармат, які з 2 дивізіями відходять проти Італійців на границі Каринтії.

На робітничій конференції в Савтпорт що відбулася з початком сього місяця, в якій брали участь крім англійських також француські й італійські робітники, численні бесідники рішучо протестували проти мілітарної інтервенції антанти в Росії і домагалися, щоби повернено з Росії військо, яке там бореться. Конференція рішила уладити 21. с. м. в тій справі велику маніфестацію.

Хто знавби, що сталося з хор. **Іваном,** який під Бережанами був тяжко ранений і після глухих вістий мав померти 26. VI. ц. р. зволить ласкаво донести до редакції „Стрільця“ під А. Б.

ЖИТТЄПИСІ.

Диктатор
Др. Евген Петрушевич

має літ 56. Уродився в м. Буську (Бужську) над Бугом дня 3 червня 1863 р. скінчив українську академичну гімназію у Львові і правничий факультет львівського університету, де й осягнув ступінь доктора світського й церковного права. Вже як студент займався публичними справами й був головою „Академічної Громади“. Вибрав адвокатуру як звання, в якім Українець під польським гнетом був найсвобідніщим і в р. 1896 отворив адвокатську канцелярію у Львові, яку в рік опісля переніс до Сокаля. Тут почав властиву діяльність між народом. Був головою або основателем багатьох українських політичних, господарських і просвітних товариств та організатором Сокальщини. В р. 1905 переніссся в гірський повіт (Сколе), де дальше продовжував свою діяльність. Цеї народної діяльности не забув його давнійший округ Сокаль—Броди й в р. 1907 вибрав його послом до віденського парляменту, де він вже в рік опісля став заступником голови українського парляментарного клюбу. В р. 1910 вибрано його ще й послом до львівського сойму з округа Стрий (по Олесницькім), де відразу вибрано його заступником голови укр. соймового клюбу.

Др. Петрушевич по своїм переконанням український націоналіст демократично-поступової марки. Він еволюціоніст: уважає, що ніяка соціяльна реформа не дасться накинути народові без відповідного розвитку мас і їх підготовки, тільки викличе розвал, нещастя й реакцію. Супроти того він противник непідготованих експериментів. В справі відношення Галичини до Великої України стоїть на становищі злуки в одну Українську Народню Республіку. Як практичний політик звертає увагу на ріжницю культур і дотеперішних державних впливів цих обох частин України, супроти чого стоїть на становищі, що Галичина повинна мати автономію в Українській Державі з окремим соймом, зрештою так само, як инші области Великої України (Кубань, Донщина і т. д.). Справи ці можуть вирішити щойно всеукраїнські Установчі Збори, а до того часу Диктатор стоїть на становищі договору, заключеного між правительствами Галичини й Великої України. На його основі до Конституанти Галичина має мати власне правительство з повною законодатною й адміністративною владою. Свій уряд уважає Диктатор тимчасовим. Про заміну диктатури иншою формою правління рішає згідна постанова б. Секретаріяту й Диктатора, а колиб такої постанови годі було осягнути, то Виділ Укр. Нац. Ради. Це погляди Диктатора на його владу, які поділяє й загал населения Західної Области УНР., що тут усім відомо.

Характеристика особи самого Диктатора коротко така: Це Европеєць в кождім своїм ділі. Він ніколи не шукав дешевої популярности; мимо того, а може якраз для того має загальне поважання всіх, що коли небудь мали з ним до діла - так Українців як чужинців. Головна черта його характеру: чистота. Він має чисті рукі й чисту минувшину. Та його чистота така велика, що навіть у нас, де так легко люблять обкидати підозріннями й очорнюваннями—його не обкидував ще ніхто, хоч він від 30 літ стоїть у вирі нашого політичного життя. Ту чистоту свого начальника відчуває також простий народ, який говорить: „Богу дякувати, маємо в сей тяжкий час господаря, який тілько літ боровся за нашу справу—він нас не продасть.“

Такої самої думки про нього й наш інтеліґентний загал. Це нехай буде відповідю тим необізнаним з галицькими обставинами людям, які за границями Галичини голосять, що за Диктатором не стоїть народ. Ні! наш народ добре розуміє, що в такий час треба одного господаря і то такого господаря, як цей.

Редагує Комітет.

З друкарні П. Зайдмана в Борщеві, черенками „Стрільця“.

Львівська державна наукова бібліотека № П

Тепер або ніколи!

Українські жовніри, стрільці, козаки й старшини! Це, що Ляхи виробляють з нашим народом на нашій власній землі, перевисшає все, що ми витерпіли від диких Обрів, Половців, Печенігів, Татар і навіть від кацапських опричників. Ба, навіть Турки й инші бісурмени не безчестили наших святинь і не убивали полонених, як роблять це ляцькі гади.

Памятай, український жовніре, що тільки хам і невольник може тепер говорити про милосердє і лагідність супроти Ляхів — в надіі, що пан його пощадить і не убє, лишень уживатиме до тяжкоі праці в неволі. Памятай, українськнй жовніре, що Ляхи убивають Украінців без суду і навіть без переслухання! Памятай, що вони роблять це на нашій землі, не на своій! Памятай, що коли ти тут говориш або думаєш, що з Ляхом треба гуманно (по людськи) поводитися, то Лях якраз в тій самій хвилі може вже дорізує твого батька і твою матір, насилує твою сестру, любку, жінку безчестить церкву в твоім ріднім селі, де тебе хрестили і де тебе матір малого за ручку вела, щоб ти молився до того Бога, який сказав: „любіть ворогів ваших!“ Але не сказав Бог: „любіть ворогів правди!“ А Ляхи йдуть неправдою на землю нашу і брешуть, що це іх земля! Ляхи неправдою хочуть забрати наш край і брешуть, що це іх край! А щоби край наш і батьків та прадідів наших став дійсно ляцьким, то Ляхи просто вирізують і голодом по тюрмах виморюють навіть найспокійнійший український нарід!

Памятай, український жовніре, що поти не буде спокою ні добра на украінській землі, поки тут жити-ме ляцький накорінок. Коли ти підеш вперед, Лях нападе тебе з заду.

Памятай, що Лях це найгірша гадюка, яка істнує в Европі, і що ця пявка все буде проти тебе, хочби ти як іі обгрівав. Памятай, що Ляхи все були, є і будуть вороги украінського народу і украінськоі держави.

Длятого помагай кождому, хто бється з Ляхами. Коли тебе доля кличе в світ далекий, а почуєш, що який небудь нарід готовиться до війни проти Польщі, то ставай в ряди того ворожого Ляхам народа, чи це будуть Чехи, чи Мадяри, чи Німці, чи Литовці. І те саме перекажи дітям своім.

Украінська жінко! Як тільки твоє дитя навчиться перших слів мови говори йому разом з молитвою, що Ляхи поневолюють украінський нарід і що обовязком твоєі дитини нехай буде, шкодити ляцьким гадам все і скрізь і чим може і вязатися зі всіми ворогами Польщі. Не замкни очей на смертельнім ложі, поки цего не перекажеш синові свому як свою останню материнську волю. Тепер або ніколи викинемо з душі народа всяке рабство і наповнимо душу його бажанням свободи.

І ще раз кличемо до тебе, украінський жовніре! Памятай, що лучше тобі вмирати з крісом в руці, чим під запятками ляцьких злодіів. Памятай, що найбільша ганьба, зложити зброю перед ляцькими гадами, що влізли в нашу хату, хочби їх було як багато! Памятай, що ляцькі злодіі в кінці втратять одвагу, як тратить іі кождий злодій, що вривається в чужий дім, коли того злодія добре копнеш в зуби. Памятай що у Ляхів нема нічого святого, що іх косцьоли це шпіонські гнізда, а іх ксьондзи це чорні ідовиті скорпіони, які підбурюють і риють проти нас на нашій власній землі.

Памятай, що ти борешся на своій землі, а Лях на чужій як злодій і повзущий гад, що вліз в чужу комору. Ти, украінський жовніре, борешся за правду, а Лях за лож, ти за нарід, а Лях за панів.

Будь твердий і безпощадний в боротьбі з наіздниками і поступай з Ляхами так, як вони з нами поступають! Все памятай про крик розпуки украінського народу, звернений до чужинців, — бо той наш бідний нарід під польським пануванням не знав, що має ще украінське військо, не знав, що воно ще не розбите, не знав, що жиєш ще ти, його син і маєш ще кріс в руці і ніж при боці.

Ті, що бачили як Ляхи убивають невинних Украінців.

Бібліотека Наукового Товариства Шевченка

Польські звірства о пімсту вопіющі.

Украінці з занятих Ляхами частин Галичини кличуть о поміч Західну Европу.

Радіо з Навена, 16. VI. 1919.

Висланець зі Львова передає слідуючий клич галицьких Укінців о поміч:

У східну Галичину вмашерувало польське військо, яке разом з новопоставленими органами влади веде проти Украінців і Жидів дику, винищуючу боротьбу. Всюди заведено доразові військові суди. Козаків і старшин полонених негайно вішають! Хорих і ранених убивають! По містах і селах арештують украінську інтелігенцію і іх рідню, а передовсім священників і учителів, яких по найбільшій части доразово судять. Пароха Демчука зі Сокаля, 70-літного старика, повісили (доразовим судом) за це, що його син був командантом міста! Повішено також пароха Пеленського, Лопатинського і Пелеха. Пароха Ніжанковського зі Стрия, славного композитора розстріляли польські жовніри без попереднього переслухання! Всі украінські часописі закрито! Украінських залізничників і почтовців у Львові арештовано! Оден відділ польських лєгіонерів, який вдер ся до монастиря о. о. Василіян в Жовкві, заарештував всіх монахів і запалив іх друкарню, бібліотеку та збірку предметів штуки! В украінській церкві в Домажирі влаштовано виходок для мужви! Обряд греко-католицького похорону заборонено!

Знущання польських лєгіонерів.

(Офіціяльно повідомляють нас:)

Старенький священник Подляшецький і сотрудник Галібей, оба з Монастириск, зістали польськими жовнірами прикладами крісів та стрілами убиті. Над обома Ляхи знущалися страшно, били іх і поливали горячою течею! Протокол посмертних оглядин зроблено.

Бий ляцьку наволоч!

Львівська державна наукова бібліотека № П

Перед нами розпучлива телєграма галицьких Украінців катованих ляхами.

Чи ти уважно читав іі, украінський жовніре? Чиж не задрожало тобі серце на саму згадку про ті страшні муки твого народа? Се робить Лях, що має ще лице чванитися висшою освітою, що уважає себе культурним робітником на Сході Европи, а на Украіні з'окрема!

Але се нічого нового, лиш стара поведінка ляцькоі наволочі супроти украінського народу. Чи тямите з істоpіі, як Ляхи вбивали на палі козаків і селян, що не хотіли польськоі влади?

Чи тямите смерть Гонти і Залізняка, украінські селяни! Се що тепер творить Лях на нашій землі, се його стара робота, яка нас знищила матеріяльно, яка защіпила в душах наших сумне знамя рабства.

Се той наш ворог, що зве нас більшовиками, коли жде помочі Антанти, що знає лиш Украінця, як того, кого бється безкарно в лице, як того, кого можна невинно повісити і вбити. Памятайте що ляцький ворог скаже „є Украіна“ аж тоді, як йому украінський багнет проколе грудь!

Украінське військо і громадянство мабуть відучиться тепер чемного поведення з Поляками. Для нас є сегодня оден клич:

„Смерть Ляхови на Украіні, коли він хоче Украінськоі землі!“

Ми мусимо в нашій праці і державній роботі тямити, що се ворог, який в відношенню до нас „Слова і чести не знає“, а в бою з нами не істнує для него міжнародне право! І таке мусить бути наше відношення до них, так в домовому, як загальному і державному життю.

Польська чемність — се солодкі слова бандита перед нападом, польська гостинність - страх перед чужинцем, польська толєранція — се знущання над безборонним. Витаємо тебе ляцький „культурний“ народе Міцкевичів, Скарг і Красінських, витаємо тебе під сей великий день революціі **як ганьбу цивілізаціі** і витаємо тебе польський народе, **як** велику державну **брехню**, як знак соціяльноі неморалі й історичноі гнилі, що безладдям держалася.

Украіна вже раз розбила твою державність, а на тих сгарищах світовоі революціі не станеш ти ногою на Украінській землі, а стане Украіна на твою скажену лють велика і побідна без ляцького пана!

І не лишиться ні клаптика Украінськоі землі в твоіх брудних крівавих шляхецко-гнилих руках, як довго лиш слід волі і самостійности Украінського Народу!

Украінський жовніре! Бий ляцького гада, де попадеш!

Львівська державна
наукова бібліотека
№ П

Ч. 48. Камянець на Поділлі, середа, 23. липня 1919. Рік І.

СТРІЛЕЦЬ

Ціна 3 гривні

Для козаків на фронті 1 гривня.

часопис для українського війська.

Нехай живе Самостійна Українська Народня Республіка!

До Українського Війська з Галичини.

Ти, український жовніре, перейшов Збруч з крісом в руці і слезою в оці. Перейшов і думаєш, куди Тебе ведуть. Там ляцькі гади забрали твою землю, а тут ведуть тебе проти більшовиків!

Що це таке? Чому так? Ми тобі скажемо, чому з ними воюємо а не робимо союза.

1. Поговори з селянами в тих селах, де були більшовики, а почуєш, що народ тобі скаже про них і про їх господарку. Вони нищать так само як Ляхи: Комуну роблять одні і другі — то значить все виграбовують.

2. Ціла Україна знаходиться в огні протибільшовицьких повстань. Селяне, робітники, інтелігенція — словом весь нарід бореться проти них. І якже ми могли б получитися з ними?

3. Більшовики зробили таємну спілку з Ляхами проти нас: умовилися за демаркаційну лінію, то значить таку лінію, що проти себе вони й не перейдуть, аби всі сили звернути проти нас.

4. Ту умову з Ляхами зробили вони тому, бо самі вже не можуть доконищити Україну. Вони ослаблені повстаннями проти них — і не довге їх панування. Обсіли їх Колчак і Денікін, Англійці і Фінляндці і наші кубанські козаки та селяне. Словом більшовизм конає

5. Амуніції й гармат у більшовиків дуже не багато. Війська теж. Вже всім досить більшовицького панування і навіть робітництво не хоче йти з ними.

6. Якби ти український жовніре, не пішов на більшовиків, то на Галичину поставлять хрест чужі держави і віддадуть її Польщі. Вони сказали б тоді, що Галичина виховала більшовицьке військо й тому треба її віддати Ляхам „які проголосили нас перед світом тільки „більшовицькими бандами“ Такої вини ти, український жовніре, не возьмеш на себе.

Ось ті причини, задля яких ти мусиш іти проти більшовиків.

Більшовики се вже історичний ворог українського народу Вже за Центральної Ради виступили вони проти України—і від того часу, більше чим два роки, ведеться непохитна, завзята та непримирима боротьба з більшовиками. Навіть в часах найбільше тяжких, для українського народу, коли з одної сторони наслідком наступу Поляків а з другої більшовиків територія УНР. зменшилася до кількох повітів навіть тоді не пішла Україна на згоду з більшовиками але продовжала дальше геройський, розпучливий бій.

Розуміючи, що добро української держави вимагає рішучої боротьби з більшовиками з самого початку сієї боротьби стали Галичани та Буковинці які перебували на Великій Україні до цієї боротьби. Наші славні Січові Стрільці обороняли найзавзятійше Центральну Раду. А і під сей час б'ються проти більшовиків Галичани Січові Стрільці та Буковинці.

Та боротьба з більшовиками не є наша остаточна ціль. Ми боремося з ними тільки на те, щоб освободити тут з під їх панування більше української землі, де ми могли б з'організуватися і скріпитися. А тоді знов підемо на Галичину. Бо наша найвища ціль — відібрати нашу рідну Галичину від ляцьких завойовників. Длятого мусимо держатися кріпко разом і не дати розложити галицької армії. Бо поки існує галицька армія, поти є надія на відібрання Галичини. Про це памятайте вставючи й лягаючи.

Наша найвища ціль: заховати армію й відібрати свою Галичину для себе й для Великої України.

До Українських селян і міщан.

(Слово про галицьких утікачів).

Браття! Перед Вашими очима діються страшні річи. Ви бачите, як днями і ночами сунуть вашими шляхами довгі — предовгі обози. Хто це іде? Це іде український нарід з Галичини такий сам як тутешний. Кудиж він утікає і чому? Втікає в світ за очі перед страшним знущанням ляцьких панів, які заняли Галичину і на трупах робочого народа будують там Польщу. Од ляцьких знущань утікає український нарід з рідної хати. Кілько біди й горя терпить він дорогою — це знає тільки той, хто сам був переслідуваний і гонений.

А страшні гонення роблять ляцькі буржуї: їх війська пускають з огнем цілі села, кидають малих дітей в огонь, вирізують старших, так чоловіків як жінок. Кров і пожежа значить сліди хозяйнування ляцьких буржуїв, од якого втікають Галичани.

Чомуж вони не боронилися перед Ляхями? Ой, боронилися вони. Довгих девять місяців боронилися галицькі полки перед ляцькою навалою з усіх сторін Польщі. І булиб обстояли свою землю, якби не антанта, а властиво Франція. Вона прислала Ляхам підмогу, нове військо з французькими гарматами, французькою муніцією, французькими кулеметами, французькими кіньми, французським одягом. І ця свіжа армія переломила завзятий опір Галичан. І одступило галицьке військо на схід, на Велику Україну. Одступило в порядку, як добре дісципліноване військо.

Зрозумійте, Браття Селяне, що ці галицькі війська й галицькі втікачі — потребують одпочинку й підмоги, потребують харчів для себе й худібки своєї. Коли Ви дасьте їм цю

ХАМ.

(Ескіз зі школи життя).

Ще в Київі оповістив я під коротким заголовком „Раб“ ескіз типа, який дуже перешкоджує в будові нашої державности. І досі багато людей, які люблять обсервувати світ, говорять міні, що зустрічають мого раба. За той час вистудіював я другий тип, на мій погляд не менше інтересний. Це тип, яким Поляки так радо тикають нам у вічі. На жаль — треба признати, що він у нас дійсно гарно розвився. А виглядає він так:

1. Основна, засаднича риса характеру хама — це плазунство перед „іміющими владу“ при рівночаснім задиранні носа перед „неіміющими влади“. Коли на хама дивитеся з цеї точки погляду, то скоро научитесь одріжняти ріжні роди хамського типу, що міниться всякими красками, як хамелеон. Хам в один мент уміє бути брутальний і солодкий, в один мент не добачує й не дочуває та заразом уміє дивитися бистріще чим рись і слухати сторожко як заяць. А все це залежить од того, хто переходить попри хама, чи людина, яка має владу, чи людина, яка влади не має.

2) Одначе цей рід хамського типа хоч дуже неприємний, та ще не найгірший. Таким являється рід хама, що хоче удавати аристократа й притім опирається на принціпах демократізма. Воно парадоксальне але — правдиве. Такий рід хамського типа уважає кожду працю, яку йому приділите, за надто низьку для себе або що найменше за невідповідну. В обороні свойого ліпивства такий хам може здобутися на відвагу навіть супроти свого шефа, — розуміється, коли має надію, що може його наклеками (хам називає наклеп „критикою“) вигнізди, або що його шеф сам плюне і забереться. Тоді такий хам відважний як Леонід в Термопілях і вигукує, чому цеї роботи, яку ви йому приділюєте, не дасте иншому, або навіть не робите самі. Це останне хам замітить вам тоді, коли певний, що ви вже довго не видержите його товариства й підете собі куди очі понесуть.

3) Хам, особисто діткнутий, заявить вам без обиняків, що перестає працювати для загального добра, що він був дурний, що досі працював, але тепер уже не буде і т. д. А що хам упертий, отож виконує свою постанову, хиба що лучиться йому нагода — піместитися на кім небудь: тоді хам знов піде „працювати“ на народню ниву...

4) Хам безумовно мстивий. Він не забуде вам нічого — навіть того, коли ви колись, завалені працею, не могли йому присвятити тілько часу, кілько хам хотів вас мучити своїм хамством. І горе вам, коли ви чогось потребуєте од хама. Хам тоді проковтне натик. Коли вам з досвіду відомо, що це значить, то не треба вам вияснювати. А коли невідоме, то теж не треба, бо все одно не зрозумієте самої теорії: це треба в практиці пережити.

5) Хам — уроджений „критик“. Він усе вам скритикує, що хочете. Він вам викаже, що Солон був крайним дурнем а Наполеон менше розумівся на військовім ділі, як наш отаман, що вічно „формує загін“. Ніяких реальних обставин хам при своїй критиці не бере під увагу. Він — критикує, як сокирою рубає. Не дивиться, чи це принесе яку користь, чи ні.

6) Грубо помилявбися той, хто думавби, що хам мусить бути нечесний. Ні. Ні. Він дуже часто буває чесним чоловіком: не краде, не розбиває, не грабує, а вас очорнює тільки ізза недостачі відповідної інтелігенції для оцінки гірких обставин, серед яких ви працювали. І мабуть якраз тому, що хам звичайно не буває нечесний — він такий мстивий і такий падкий на підозрівання та наклепи.

Це, що я тут написав, — виплив обсервації дійсних проявів життя, дійсних живучих людей. Але мимо цього не шукайте між своїми знакомими такого ідеального типа хама — бо це ідеал. А ви знайдете тільки поодинокі риси цего типа.

Др. О. Н.

Львівська державна наукова бібліотека
Кл. 1.920

підмогу, то з них мати-мете добру охорону перед грабіжниками Вони поможуть тут завести Вам міцну владу і порядок на Великій Україні. А коли Ви відмовите допомоги своїм бідним братам, то голод і нужда зробить з них також грабіжників. І годі настануть ще страшнійші часи і ще більший безлад. Од Вас, браття селяне й міщане, залежить, чи буде тут лад і порядок чи ні. Запоможіть утікачів і галицьке військо всім, що маєте, а зробите добре діло собі і ім. Памятайте, що живі люди хочуть істи і що Вам теж може лучитись така сама доля втікачів. Вже в старій молитві сказано про путешествующих, плінених, на морю плаваючих — сказано, що ім належиться допомога. Як виконаєте це, то зробите добро собі і ім. Як не виконаєте, зробите зле собі і ім.

В Галичину — тільки одна дорога.

Зі страшним, неописаним болем онустили ми під ляцько-французькою навалою свою рідню землю.

Переходячи Збруч плакали старці, як малі діти — крутилися сльози в очах і найзавзятійшого борця-стрільця, який колись з усьміхом, бадьоро йшов і в найстрашнійшу штикову атаку — коли йшов під кличем: вперед, вперед у рідній край! У кожного з нас одна думка, що спати не дає: якою дорогою вернути в рідній край, яким способом прогнати лютого ворога з загарбаної землі?

Коли наше хоробре військо по першім ляцькім наїзді пішло вперед як ураганом — ми були певні, що станемо вскорі над Сяном.

Та не помогло нічого в сім случаю неописане геройство наших військ. Політичне становище зложилося під сей час добре для Ляхів маючи забезпечені инші границі мировим договором, який якраз тепер підписано, кинули вони всі свої сили на наш клаптик землі.

Ми не мали засобів до такої боротьби і мусіли відступити.

Польська навала не пішла на разі дальше — як вони кажуть, з політичних причин, а в дійсности з браку сил до дальшої окупації.

Наші війська спинилися на Наддніпрянщині — і та приняла нас, як мати своїх дітей, хоч сама веде важку боротьбу з ворогом — більшовиками.

Зеднання з Великою Україною проголошене ще в січні цього року переведено тепер обставинами в діло.

І в сім зеднанню наша сила.

Не забуваймо, що наш рідний край не кінчиться на Збручи.

Коли на Великій Україні стане сильно наша державність тоді й Галичина буде наша.

Тому мусимо всі сили посвятити до праці і до боротьби на Придніпрянській Україні.

Мусимо помогти в першій мірі очистити територію Наддніпрянщини від ворога — більшовиків. Боротьба тут зовсім инакша, як в Галичині.

Малими силами можна відбити великі простори — бо ворог слабий, зі всіх сторін окружений.

Народ проти більшовиків. Україна захоплена величезними повстаннями проти більшовицького наїзданика і ми мусимо піти з народом.

Коли область Наддніпрянщини буде звільнена від більшовиків—і українська держава стане твердо — приходить черга на Галичину. Треба лиш задержати вкупі галицьку армію. Тому нехай кождий жовнір тямить, що борючись з більшовиками, бється і за Галичину. Ідучи на схід йде рівночасно на захід.

Наша дорога на Львів—іде через Київ!

Життєписі вождів української армії.

II

Генерал Віктор Курманович.

Уродився в р. 1875 на Холмщині в одній невеличкій місцевости біля Білої, де його батько був уніятським священником. В тім самім році його батька о. Йосифа арештовано, тому, що не хотів перейти на православе, яке тоді російський уряд силою вводив на Холмщині. В тюрмі в Берестю просидів о. Йосиф більше пів року. Мати з 7-мома дітьми безпосередно по арешті мужа на саме різдво виїхала до Сокаля до Галичини. Коли удалось о. Йосифови втічи з вязниці, прибув він сюди також. Тому що не міг він одержати духовної посади був через 9 літ приватним учителем в селі Вільшаниці пов. Золочів. Колиж з львівської консісторії повіяло иншим духом надано йому парохію в Новосілках. З дітий Віктор був найменший.

Генерал Курманович се один з нечисленних висших офіцерів б. австрійської армії, який все і всюди виступав як Українець і то в часах найбільшої нагінки і переслідувань українства. Людина військово високо образована—абсольвент военної академії і всяких спеціяльних військових курсів—вже в передвоєнних часах, як капітан був приділений до генерального штабу. Війна захопила його в Росії, де вислано його для студій над російською військовістю. Обіхав европейську і азійську Росію, довший час перебував на Україні де приглянув ся блище відносинам і людям.

В австрійській армії брав участь на буковинськім фронті, від 1916 р. був на італійськім фронті. Там визначився в боях на Vodil Vrh-у, а особливо на скелистім Керні. Італійці підземним тунелем хотіли висадити в повітря Керн і сим робом відсунути австрійську лінію від горішної Сочі. Та два українські баталіони (IV/30 і IV/80) по вказівкам ген. Курмановича без впину день і ніч копали протитунель, натрафили на італійський підкоп і винесли з нього 4.000 кг. екразіту. В 14 італійській офензиві ген. Курманович мав відтинок на лінії Керн-Тольмін, де відбував ся головний пробій ворожих ліній. Його пляни наступу знайшли повне одобрення вищої команди і вповні здійснилися.

Генерал тішив ся великим довірям і привязанням як офіцирів так мужви. Рішучий і строгий в повненню обовязків, приступний і ніжний в поведенню, був люблений і поважаний в старшинськім корпусі, — всі цінили його військове знання і досвід. Прямо обожала його мужва, бо він, брав все її в оборону перед кривдою і знущаннями.

Були випадки, що скривджений жовнір, не придержуючися службової дороги, ішов просто на скаргу до ген. Курмановича. Бо і розмовитися з простим жовніром умів все генерал. Мужик чув з уст висшого офіцера рідну мову і уважав його за свого чоловіка.

В українсько-польській війні довелося генералови знов мати команду над сими полками, серед яких імя його було так відоме і популярне. В военних звідомленках часто стрічали ми імя Курмановича, що як комендант золочівських і сокальських частин чи там бригад побивав переважаючого ворога.

Повстання і організація І. галицького корпусу тісно звязане з його іменням.

Дня 12. лютого с. р. покликано генерала на становище державного секретаря військових справ — а рівночасно іменовано його начальником штабу галицької Армії. Ставши шефом штабу, себто мозком галицької Армії, дав докази незвичайної працьовитости і труду. На скрізь сам пуританин, вводить аж до пересади сей пуританізм в життя Начальної Команди, щоби через те затерти як найдальше ріжницю між нею а фронтом. Своєю працею в день і в ночі впроваджує всіх в подив, зважити притім, що мучила його недуга ніг, якої набавився на фронті, а до того часто долучався біль голови та горячка. Те що його енергія доказувала в часі нашої мартівської офензиви а відтак в часі нашого маєвого відвороту, де цілими ночами і днями приходилось йому при карті і телефоні кермувати армією, було дійсно чимсь небувалим.

Про його пляни мартівської офензиви та маєвої дефензиви довідається наша суспільність з фахової обрібки, над якою працює свідок тих подій отаман ген. штабу Льопер.

Та до смерти ніхто з тих, що були при штабі Н.Б.Г.А. не забуде памятного дня 5 червня 1919. Всі знали його світлий та кришталевий характер, — всі, всюди і все бачили в нім дійсного і справжнього жовніра, але характер його яко такий показав себе маркантно в хвилі, коли другі думали, що все для нас стрчене і пропаще.

Дальше буде

ХРОНІКА.

В честь Галицького війська відбулося тут в неділю торжественне представлення штуки Старицької „Дорошенко". Головну роль грав знаменито Садовський. По представленню виголошено ряд промов: іменем Директорії говорив член її д. Макаренко, іменем міністрів д. Мартос, делегат повстанців д. Щадилів, іменем Галичини дякував за привіти Др Петрушевич, вкінці промовляв головний отаман С. Петлюра. Бесідники серед одушевлення публики представили згідно, чому мусимо воювати проти більшовиків і зазначили згоду між наддніпрянськими та наддністрянськими Українцями, яка одна доведе нас до збудування держави.

Більшовицькі сили на українськім фронті. На українськім фронті воюють самі нерегулярні, лише приханцем сформовані — так сказати „запасні" частини. Їх силу обчислюють на 9 тисяч. На жмеринськім напрямку стоять проти нас 2 інтернаціональні полки і школа старшин, на проскурівськім знов підпомагають більшовиків усе ще ті мадярські відділи, що хочуть продертися до дому.

Допомога Галичанам. Рада міністрів призначила відповідні гроші для допомоги біженцям Галичанам.

Звірства більшовиків. В місті Ямполі вирізали більшовики 300 свідомих Українців. 13 липня с.р. замордували більшовики у Волочиськах комісаря міністерства шляхів, Івана Гордієнка. Він полишив удову з 6 малими діточками. — В Київі мордують більшовики безпощадно. Арештують в ночі, а потім не розстрілюють, як передше, а просто відрубують голову.

Розумна постанова. В Корпусі Січових Стрільців переводять в життя постанову, що кождий старшина, який заразиться венеричною недугою (пранцями і т. д.), зараз деградований. Ця постанова повинна бути переведена в життя в цілій армії, яка має досить клопотів з раненими й не може займатися ще тими що приносять хвороби від публичних дівчат.

Чи Поляки йдуть за Збруч. Деякі польські ватаги загналися були 17 липня с. р. у відтинку Гусятина за Збруч. Ограбивши пограничних селян, вернули на галицький бік. Тому, що цей випадок дав усяким людям нагоду до розширювання чуток про польський наступ на Камянець, видало міністерство війни урядову заяву, що поки що нема підстави думати про наступи польських військ на землі Наддніпрянської України.

Харчові справи. Прегарний стан сьогорічних засівів велить надіятися, що вже в дуже короткім часі покращають харчеві відносини на Поділлі. Уряд поробив заходи, аби нове збіже в найскорішім часі перевезено на прохарчування міст. Цукор на разі також забезпечений, бо більшовики не вспіли вивезти його з могилівських цукроварень.

Етапна команда і збірна станиця в Камянці находиться при вул. Троіцькій ч. 3 в ній мають зголошуватися всі галицькі частини та усі жовніри (старшини і стрільці), що переходять або перебувають в Камянці.

Підхор. Мих. Кривецький — де Ти? Я в Камянці на Поділлю., ред. „Стрільця". Брат.

Редагує: Комітет.

З друкарні Когена і Дунаєвецького в Камянці на Поділлі.

Ч. 49. Камянець на Поділлі, Неділя 27. липня 1919. Рік І.

Виходить тричі в тиждень

СТРІЛЕЦЬ

Ціна 3 гривні. Для козаків на фронті 1 гривня.

часопис для українського війська.

Нехай живе Самостійна Українська Народня Республіка!

За нами і перед нами.

Світова війна і революція неокінчена. Побіда Антанти над Німеччиною неповна.

Війну почала кожда з держав в своїм інтересі, не числячися з чинниками, які самі собою в часі війни повстали.

Велика Росія кинула мільони військ, щоби здобути Царгород як базу своєї торговлі, та забрати Галичину, дальше через Болгар і Сербів мати перевагу на Балкані.

Вона й не думала, що революція спричинить її розвал.

Німеччині захотілось володіння над Европою за для своєї торговлі і прямої дороги до Багдаду. Підводні лодки мали підтяти її конкурентку на морі Англію. Франція ждала відплати за 1870 рік, щоби освободити Альзацію й Льотарингію і знівечити мілітарну силу Німеччини. Італія бажала стати одинокою на Адрії.

Австрія вступила до війни потягнена союзником Німеччиною.

Туреччина була вже обезсилена попередною війною з Болгарами, Сербами і Греками, рівнож неупорядкуванням свого внутрішнього життя.

На сході почалась революція, якої наслідком був упадок царату. Опісля наступив упадок Австрії й економічний упадок Німеччини.

Виступ Америки з її капіталістичною силою перехилив побіду на річ Антанти.

Президент Вільзон проголошує 14 точок самоозначення народів і охорони прав меншостей.

Здавалося, що Америка буде дійсно рішати. Одначе сталось інакше. Проти сили капіталу повстала до боротьби нова сила, праця, яка одначе витворила безпощадну війну робітничого пролетаріяту, що загрожує комуною інтересам селянських мас і національній самостійности держав бувшої Росії.

З другої сторони повстала імперіялістична Польща, котра як знаряд Франції пре на схід. В подібнім становищі знайшлася й Румунія, але тільки через якийсь час. Тепер інтереси її сильно загрожені. Німеччина знесилена війною мусіла підписати мир з антантою, з яким німецький нарід не погодиться і буде шукати нагоди до відплати.

Україна не мала в хвилі війни своєї державности. Щойно берестейський мир приніс їй признання через центральні держави самостійної державности. Версальський договір узнає берестейський мир за неіснуючий, а тим самим упало признання укр. самостійної державности. Нове признання наступить тільки тоді, коли Україна витворить умови признання а саме очистить територію України від ворогів і сотворить сильну армію, рівночасно сильну владу з екзекутивним державним апаратом.

До цеї цілі можна дійти одиноко при помочи Галицької армії і найсвідомійшої частини Галицької інтелігенції, яка перейшла Збруч.

Треба зараз обеднання всіх творчих сил соборної України що стоять на національній програмі без огляду на ріжниці партійних програм. Треба сотворити ділове правительство і завести порядну адміністрацію. Полишаючи Галицьку Армію як самостійну цілість — зреорганізувати при її допомозі правильну армію з Наддніпрянців виробити спільний плян воєнних операцій і виконати його! Всяке зло як непотрібний баляст великих штабів й адміністративно-фінансового апарату — зараз усунути! Нерішучість в заосмотренню армії і мійського населення в харчі змінити в розумну рішучість тепер через поміч селянству в жнивах. Фінанси держави оперти на реальній підставі і поправити їх торговлею з Румунією.

Добитися до Київа й Одеси — даючи повстанцям фахових старшин, а рівночасно перевести полонених з Італії до Одеси.

Коли виконаємо пляново цю велику працю, тоді знайдемо дійсних союзників і виборемо собі самостійність У.Н.Р. Але на все це треба рішитися змінити людей і змінити сістем, чи радше безсістемність. Бо годинник історії кінчить для нас вибивати 12-ту годину великої доби. Коли це зробимо скоро, то вступимо в Київ як побідники, коли спізнимося, вступимо в Бендери як утікачі.

До Найвищої Ради Держав Антанти та її Союзників.

(*Відповідь на ноту з дня 25. червня 1919.*)

Дня 11. липня 1919 р. о год. 8 мін. 15 веч. передала нам польська воююча сторона офіціяльно ухвалу Найвищої Ради в 25. червня 1919 в такім тексті: „До Президента Української Республики. В ціли охорони особистого безпеченства і майна спокійного населення Східної Галичини перед звірствами большевицьких банд постановила Найвища Рада Антанти і її союзників уповажнити верховодів польської республики поширити їх операції по Збруч. Це уповажнення в жаден спосіб не предрішає постанов, які Найвища Рада має замір ухвалити в справі політичного становища Галичини".

Нота ця являється вправді признанням, що Східна Галичина не належить до польської республики, одначе в практиці є вона страшним вироком заглади для мільонів спокійного українського і жидівського населення Східної Галичини. Передовсім стверджуємо з найбільшою рішучістю, що в Східній Галичині до цеї пори не було і нема большевицьких банд а противно, є тут здисциплінована українська армія, яка боро-

Дурень на становищі.

(*Ескіз зі школи життя.*)

Мотто: Супроти дурноти навіть боги безсильні.

Коли навіть боги безсильні супроти дурноти, то по що її описувати? З двох причин: 1) в чисто психологічного інтересу. 2) Задля усістемізування пізнавання дурнів, що всяким інтересантам може принести хосен хочби в тім, що заощадять собі час при переконуванні дурнів. Ось основні риси дурня на становищі, незвичайно шкідливого при будові й управі всякої держави.

1. Розумний чоловік говорить коротко і ясно. Дурень говорить довго й баламутно. Ровумний говорить тільки про це, на чім розуміється. Дурень говорить про все, бо він на нічім не розуміється. Коли вийдете з засідання дурнів, яке не тревае ніколи менше чим три години, то маєте враження пустки або хаосу. І по цім пізнаєте, що ви були на засіданні дурнів.

2. Дурень органічно не терпить старих, віками вироблених форм урядування й праці. Нпр. не терпить протоколів, евіденційних виказів, записок, зберігання чернових і т. д. Він називає це в революційнім часі — ретроградством, а в реакційнім часі назве це більшовизмом: Наслідком такого поведення дурня на становищі являється його уряд якоюсь крамницею, в котрій все повно людей, яким ніхто нічого не полагоджує, де урядовці приходять, коли хочуть і виходять, коли хочуть і т. д.

3. Над усе в світі ненавидить дурень фахевців. Але сам любить причіпати собі титули. І горе вам, коли ви такого дурня, який є нпр. мулярем, не затитулуєте що найменше інжініром, або дурня, який був нпр. унтером, не назвете бодай отаманом. Ненависть дурня до фаховців така велика, що всяке зло, яке існує приписує фаховцям, що кожду навіть річеву замітку фаховця уважає особистою образою для себе і все зробить якраз противно, як радить фаховець.

4. Дурень на становищі терпить на манію переслідування й підозрівання, що його хтось хоче вигрізти, осмішити, скомпромітувати. Особливо два останні підозрівання незвичайно смішні, бо дурень навіть не припускає, що саме його існування в якімсь уряді осмішує й компромітує так його як уряд, котрий він займає.

5. Дурня на становищі не переконаєш ніяким аргументом. Він думає, що як ніколи й нічим не дасть себе переконати, то зложить доказ постійности. Йому взагалі невідомо, що аргументи ділають лише на інтелігентних людей, бо якби він це знав, то легко було його переконати.

6. Дурня пізнати по незвичайно широкім ставленні кождого питання. Приклад: Коли ви прийдете до нього з тим, що така а така частина війська з таким а таким числом людей і коней потребує до двох днів тільки а тільки хліба й паші' то почуєте таке: „Чому ви так узко ставите це питання? Для прокормлення армії мати-мемо таку Херсонщину! Чи розумієте ви, що це Херсонщина? Це гамазей Европи! А як наладнаємо відносини, то у нас хліба й паші з усіх усюдів видимо-невидимо! і т. д." Подібну буфонаду почуєте в справі муніції, зброї, одягу і т. д. Коли ви знов спробуєте звернути думку дурня від фантазії до практики і потреби дня, він вилає вас як узкоглядного чоловіка, що „не має ширших поглядів" — і на тім розмова кінчиться.

7. Дурень уважає себе спосібним до найвищих становищ і все чується покривдженим Коли його раз чимсь зробили їзза недостачі лучшого — то дурень до кінця життя хотівби оставати на цім становищі, хочби знайшлися й найкращі фаховці. Але мимо цеї зарозумілости дурень в глибині душі інстинктом відчуває свою нічтожність.

8. Найбільш небезпечний тип дурня це т. зв. діловитий дурень. Його пізнати по незвичайно поважнім вигляді, яким він обманює (нераз і довший час) кождого обсерватора. Такого дурня треба довше обсервувати, щоб відкрити нарешті абсолютну пустку в голові такого дурня. Найлекше впасти на слід цеї пустки по — твердості його принціпів...

9. Дурень і авто. Про це повинна бути написана окрема студія по таким точкам: а) як дурень сідає в авто, б) як виїздить лише тоді, коли найбільше людей на вулицях, в) як він іде на обід автом і хоч з бюра до ресторану має 10 кроків, обіде автом кілька найлюдніших улиць, г) як дурень під ніякою умовою не відступить авта для війска на фронті і т. д. Студія ця може починатися нр. так: „Вигляд дурня, що сідає в авто, змінюється до непізнання..." Таксамо окремі студії повинні бути написані на теми: Дурень в адміністрації, дурень в дипльоматії, дурень а фронт, дурень а земель-

Львівська державна наукова бібліотека
№ 1.920

нить спокійне населення Східної Галичини на двох фронтах як раз перед большевиками і перед Поляками, які своїми звірствами, доконуваними над спокійним українським і жидівським населенням, значно перевисшають большевицькі банди.

Про правдивість цего твердження висланники Найвищої Ради легко моглиб переконатися, колиб тільки в самім Львові заглянули з українськими товмачами до підземних льохів і пивниць, де Поляки голодом і тяжкими побоями тортурують тисячі українських священників, учителів, селян і жінок без ріжниці віку і без всякої вини в очевиднім замірі винищити українське населення. як би в тім самім Львові переглянули з жидівськими товмачами жидівську дільницю, в якій польські війська зробили огидний погром. Майже вся укр. інтелігенція Львова виарештована, а між ними 2 офіціяльних представників нашої Републики др. Студинський і др. Охримович. Репресалії заострюються з кождим днем. 24 червня вивезли Поляки з української друкарні Ставропігії всі чотири мотори і так перестала істнувати послідна українська друкарня! Того дня арештовано в каварні українського посла Вячеслава Будзиновського. У Львові нема ні одної української часописі, а в Перемишлі двотижневники „Український Голос“ і „Наш Голос“ завішені. Друкарня ОО. Василіян в Жовкві зареквірована, а бібліотеки й архіви василіянських монастирів в Крехові забрано. Товариства „Сільський Господар“, „Союз господарсько - торговельних Спілок“, „Просвіта“, „Бесіда“ і театр замкнені, а грошеві депозити і господарські склади насінь товариства „Сільський Господар“ засеквестровані. Всім львівським банкам заказано виплачувати українським клієнтам навіть фінансовим інституціям більше чим 4000 кор місячно! Українська гімназія коло техніки, Народний Дім. Духовний Семінар, Школа Шашкевича та бурса Народнього Дому зареквіровані Поляками. Дальші реквізиції українських будинків продовжаються. Арешти переповнені нашими людьми, які терплять голод і нужду. Вязнів тяжко побивають і прямо знущаються над ними. Полонених обрабовують до останної дрібнички. На двірци у Львові побито в нелюдський спосіб інтернованого залізничого інжиніра Володимира Малішевського. В горожанськім життю позбавлено Українців всіх найпримітивнійших прав. Українську мову викинено зі всіх шкіл і урядів. Назва „Українець“ є фактично заборонена. З університету усунено всіх професорів і доцентів, які не зложили присяги польській державі. Те саме сталося з усіми судовиками, зелізничниками, почтовцями, скарбовиками і політичними урядниками.

Але те, що Поляки творять у столиці, хоч яке страшне, та все таки воно майже зникає в порівнанню з польськими звірствами на провінції. Нпр. в селі Черче (пов Рогатин), яке польські легіонери підпалили з трьох сторін, виловлювали вони малих дітей і кидали в нутро горіючих хат.

Просто рука здрігається перед описом фактів, доконуваних над спокійним населенням Східної Галичини з боку тих, яким Найвища Рада дала мандат зробити зі Східної Галичини Македонію і то дала цей страшний мандат, не розслідивши перед тим відносин і не вислухавши ні нас, правних господарів цеї землі, ні представників місцевого жидівського населення, яке також терпить страшні муки і звірства від Поляків, які не вагаються навіть живих людей обливати бензиною і живцем спалювати на смерть. Протоколи описів цих страшних звірств з польського боку пересилаємо окремими курієрами, при чім замічаємо, що в наших руках знаходяться оригінальні накази польських команд для польських військ, щоби без пардону мордували всіх українських полонених. Поляки систематично винищують все, що українське Палять або вивозять всякі українські памятки, дорогоцінні старинні документи і бібліотеки. Прим. між Жовквою і Креховом можна було бачити в калужах болота дорогоцінні книги з Василіянських бібліотек. На зарядження польських інспекторів мусять шкільні діти зносити до урядів громадських всі шкільні підручники в українській мові а відтак спеціяльна до цего призначена комісія палить ті книжки. Жадні українські часописі не виходять, а українська мова заборонена. За уживання української мови побивають Поляки кріваво, навіть особи загально поважані і на високих становиськах.

Польські легіонери знущаються в звірський спосіб над українськими родинами, особливо над українськими дівчатами, а бували случаі як пр. у Винниках, що жадали окупу по 5000 к. щоби визволити іх від звірств!

На завершення всього наведеного вище повідомила нас саме польська воююча сторона офіціяльно, що інтернує всю українську інтелігенцію!

І так воюючій проти нас стороні доручила Найвища Рада держав Антанти пацифікування краю, рівнозначне з його винищенням! Замічуємо, що польща наш історичний ворог з яким ми століттями боремося і як держава не має ні відповідно наладнаного апарату, ні означених границь, супроти чого годі її вважати правильною Державою. А прецінь одержала вона мандат зруйнувати до останка нашу нещасливу Країну, яка останніми силами заслоняла Европу перед арміями більшовиків.

На основі найпримітивнійшої засади обовязуючої перед кождим рішенням, а саме засади: аудіатур ет альтера парс — просимо бодай по виданню вироку негайно прислати комісію, яка опроваджувана нашими делегатами, ствердилаб безліч польських звірств на взір балканський, яких навіть більшовицькі банди не допустилися в такім розмірі.

На всякий випадок маю честь заявити, що весь Український нарід і його армія боронити буде перед польським наіздом свою державу до останнього жовніра всіми способами, при чім підношу протест ізза доручення польським убийникам знищення української землі та підчеркую, що відвічальність за наслідки цего страшного вироку Найвищої Ради, виданого навіть без переслухання обох воюючих сторін, не упаде на мене.

В місци постою Начальної Команди Галицької Армії, дня 15 липня 1919.

Уповажнений Диктатор З. О. Української Народньої Республики

Др Евген Петрушевич.

не питання, дурень а шкільництво, дурень як цензор, ну — й дурень як автор. Це останнє додаю для того, бо оден мій товариш, який являється співавтором цего фейлетона, не хоче під ним підписатися, кажучи, що описані в нім дурні пізнають себе й побють автора на вулиці Я відповідаю йому що часом дурень має нюх — і може пізнати його замітки хоч він не підписався, тай побити його. А тоді дуже пулоб смішно, ще смішнійше, якби побили мене.

Др. О. Н.

Телеграми.

Відкриття Польської тайної організації в Київі. УПБ. Київ (радіо). Дня 21 с. м. викрито в Київі тайну польську організацію, яка занималася вербунком польських легіонерів. Організація вела свою роботу під покришкою добродійного товариства демократичного союза польської молоді.

Будучина Буковини. УПБ. Камянець Под. Черновецький „Тагблят“ з 20 с. м. подає інтервю Таке Йонеску по його приїзді з Парижа, в якім він осьтак висказується про долю Буковини. На скільки знаю, Буковина відступлена майже в цілости Румунії, або точнійше сказати її населення буде поменшене о 90 до 100000 душ. На основі нашої умови з Росією в р. 1914 мала Буковина згідно з етнографічним становищем бути поділена мішаною комісією. На основі договору з р. 1916 ми мали одержати цілу Буковину крім области між Дністром і Прутом (Заставна і Кіцмань) На основі рішення мирової конференції одержимо цілу Буковину з двома зредукованнями: перше між Дністром і Прутом коло старої границі Буковини і Галичини, се значить менше як шеста часть области між Дністром і Прутом. На полудне від Прута йде нова границя від висуненої трохи на схід точки Прута і тягнеться прямо до Мармареша. Отже Вижниця припаде східній Галичині. За те одержить Буковина вузький пояс полудневo-східної Галичини.

Невдоволення румунських німців. УПБ. Камянець Под., 24 VII. Буковинська німецька преса виявляє щораз більше невдоволення з румунської політики супроти німецької меншости. „Дайтше Фольксцайтунг“ пише, що німецьке населення відноситься з найвисшим недовірєм до теперішного правительства і тому думка єднання з иншими національними меншостями в ціли утворення сильного бльоку для виборення прав меншостям пустила серед німецького народу глибоке коріння.

Мир з Болгарією. УПБ. Камянець Под., 24 VII. Черновецький „Тагеблят“ подає отсю депешу з Ліону. Веніцельос зложив в територіяльній комісії звіт що до границь Болгарії Він енергічно поборював намір відступлення Болгарії частини Тракії. „Ле Пті Парізієн“ пише що болгарський мировий договір буде переданий щойно 25 с. м., тому що мається розвязати ще дуже скомпліковані питання. Договір порушає знов цілу балканську проблему. Румунів треба ще раз вислухати. Щойно тоді буде можливо порішити справу. Веніцельос буде ще раз реферувати перед найвисшою радою союзників.

Оперативний Звіт Штабу Української Дієвої Армії

24 липня. 10 год.

На Брацлавському напрямку ворог скупчує великі сили на південь від району Ваннярка—Антопіль. На фронті усилена розвідка з обох боків.

На Жмеринському напрямку наш наступ продовжується. В бою у с. Коньківці ми захопили дві гармати з зарядними скриньками, скрострілі та рушниці. На південь від залізниці Бар-Жмеринка ми після сильного бою здобули сс. Стечанка, Кудаївці і Кацмазово при чому захоплено скоростріл багацько рушниць і 10 полонених. Ворог залишивши 50 забитих і переслідуваний нашими частинами відходить на Жмеринку На Проскурівському напрямку наш наступ продовжується. При переслідуванню ворога в напрямку на Зіньків ми захопили скоростріли, декілька коней і 9 полонених.

На захід від залізниці Камянець-Проскурів переслідування ворога продовжується. Ми заняли м. Городок. На останніх напрямках без змін. (У.Т.А.).

ХРОНІКА.

Під польським ярмом: В Дрогобичи арештували Поляки з пань: С. Ніжанковську, Калиновичеву Козаневичеву (жінку секретаря публ. робіт) Крилькову і Дроздовську, з мущин: о. Рудницького, о. Купкевича, Пелчинського, та Зенона Ніжанковського, якого побито. Дім „Захист для сиріт“ зареквіровано на касарні, Українців, що мешкали в Захисті викинено.

В Ч. 45 „СТРІЛЬЦЯ поміщено через ошибку урядові номінації яке є щойно в проєкті.

Редагує: Комітет.

З друкарні Когена і Дунаєвецького в Гамянці на Поділлі.

Ч. 50. Камянець на Поділлю, Четвер 31. липня 1919. Рік І.

СТРІЛЕЦЬ

часопис для Українського війська.

Виходить тричі в тиждень.
Ціна 3 гривні. Для козаків на фронті 1 гр.

Нехай живе Самостійна Українська Народня Республіка!

Організація й завдання етапу армії.

I. Завдання фронтових військ боротися з ворогом, а завдання етапу армії — дати фронтовим військам всі засоби, потрібні до підготовки й ведення боротьби. Особливо перед наступом мусить етап армії доставити муніцію, харчів подостатком, санітарний (лікарський) матеріял, обув і все инше потрібне фронтовикам. До цего потрібного належить також організація й уряджения залізниць, армейських обозів і грузових (тягарових) авт.

II. На все це треба передовсім часу. Коли етап армії занедбаний, то навіть найлучші фронтові війська не виграють війни. В упорядкованих арміях операції починаються щойно тоді, коли команда етапу донесе, що покінчені всі приготування.

III. Коли армія посувається вперед, тоді етап армії своїми військовими частинами забезпечує фронтовим військам зади, шляхи й залізниці. Службу цю виконують як органи етапу його стаційні команди, якими мусить бути засіяне ціле запілля (тил) армії. Стаційними комендантами повинні бути люди старші й досвідчені.

IV. Команда етапу армії повинна предвиджувати всякі можливі зміни фронтової ситуації й бути приготована до них. Всі засоби етапу повинні бути негайно ужиті там, де цего вимогає фронт — раз на правім крилі, раз на лівім, раз в центрі. Коли приходить до битви, то треба підсувати вперед передовсім муніцію й шпиталі, а коли приходить до позиційної боротьби, то треба підсувати кільчастий дріт, дерево й усяке знарядля, потрібне для урядження становищ. Добре урядження шпиталів важне незвичайно: бо тоді скоро вертає на фронт великий відсоток вже досвідченого війська, лучшого, чим нове навіть муштроване.

V. Для виповнення всіх цих завдань потрібний етапови армії великий апарат, як стаційні команди, шпиталі, муніційні кольони, обозні валки, пекарні, санітарні потяги, майстерні, автокольони, залізничі війська і т. д., а кромі цего потрібне ще етапові армії розумне й енергічне співробітництво всіх инших військових команд і частин. Коли нема такого розумного співробітництва всіх команд з етапною командою, тоді лучається, що фронтові війська забирають собі нпр. всі підводи. Лучається й таке, що один курінь має й сто підвод, а етапній команді не стає підвод навіть на це, щоб підвезти харчі! Неодна підвода везлаб хліб для війська, якби її мала команда етапу. А так везе вона нераз зовсім непотрібні річі, як крісла, порожні паки і т. д.

VI. Етап армії має ще й инші дуже важні завдання: Коли фронтові війська відібють яку територію, то етап армії уряджує на свіжо занятій землі першу адміністрацію (управу, владу), запроваджує лад і порядок та дбає о безпеченство мешканців. В часі засіву і жнив етап армії має помагати селянам. Коли армія остає десь на довший час, тоді етап армії сам уряджує молочарні, гарбарні, хвабрики сира, спіртові заводи і т. д.

VII. Етап галицької армії знаходиться щойно в початках своєї діяльности і то серед дуже важких обставин, коли Україна відрізана від всяких зносин з заграницею і внутрі відносини неупорядковані. Одначе він виконає все, що зможе виконати серед цих обставин.

(Від редакції: Цю статтю був ласкав написати для нас Начальний Комендант Етапу Галицької Армії, за що складаємо йому тут щиру подяку. Поодинокі точки цеї програмово-практичної статті будуть подрібно розроблені иншими фаховими старшинами, до яких ми вже віднеслися й отсим відносимося).

До всіх культурних народів і їх правительств.

НОТА.

Постановою Найвисшої Ради антанти з 25 червня с. р. дано Полякам дозвіл, заняти Східну Галичину в цілі охорони населення перед більшовицькими бандами, як сказано в тім рішенні, хоч там більшовицьких банд ніколи не було.

За короткий час вспіли Поляки так знищити Східну Галичину і більшість її спокійного населення, що більшовицькі банди в Росії не вспіли доконати такого знищення, навіть за рік свого панування. Майже всю українську інтеліґенцію вивезли або вистріляли, а то в цілі, щоби в разі зарядження плебісциту народ остав без провідників. Те саме зробили зі свідомішими селянами й міщанами української національности. Все це роблять під претекстом, щоб українські війська не знущалися над польськими закладниками, хоч Українці не вивезли з Галичини ні одного цівільного Поляка. Знущання Поляків над українським населенням доходять до такої міри, що женуть до тяжких робіт при окопах навіть 70-літних українських пань з інтеліґенції, як не сталося нпр. в Підберізцях (повіт Львів) зі старенькою женою тамошнього пароха і б. и. Хоч Східна Галичина не признана ще Полякам, зарядили вони безправно військову бранку чотирох річників українського і жидівського населення, що офіціяльно оповістили плякатами. Села Сх. Галичини опустіли вже від українського мужеського населення; остали тільки голодуючі жінки, діти й старці; у тих нещасливих жертв переводять Поляки безнастанні ревізії, при чім вирабовують всякі річи, навіть діточі, й остатки хліба так, що в цілім краю ширится голодовий тиф. Щоб винищити голодом українське населення, не завагалися польські війська викосити на пні зелене збіже на великих просторах околиць Болшівця й Галича аж до Бурштина та в инших місцевостях краю—практика неуживана від середних віків! В околицях Мельниці польське військо запрягає Українців і Жидів до підвод для вожения сіна. Українських урядників, які задишилися в краю, примушують складати присягу на вірність Польщі, хоч Східна Галичина Польщі ніким непризнана. Инакше позбавляють їх хліба так, що тисячі українських урядничих родин наражені на голодову смерть. Інтерновані Українці, поміщені в підземних льохах і пивницях, виморені голодом так, що виглядають як кістяки з 2000 українських полонених жовнірів, взятих в полон в одкім Чорткові, остало при життю всего 200. Рівночасно з цим винищуванням українського племені на його землі йде винищування української культури. Українські книжки й бібліотеки палять, печатання нових українських книжок не допускають, українську пресу і всі видавництва нищать, а в столиці краю не дозволяють видавати ні одної української часописі.

Такий систем панує в цілім краю. Він викликає анархію, й ненависть, яких нема ніде в Европі: коли засади, в імя яких правительства антанти вели цю війну, не є іронією, то просимо негайно окупувати Східну Галичину яким небудь чужоземним військом, аби тільки не польським. А поки що просимо правительства всіх культурних держав, щоб вислали свої слідчі комісії до Східної Галичини. Ті комісії не можуть забувати, що кождий хто в Східній Галичині зізнає щось проти Поляків, буде знищений по тяжких муках. Для того зізнаючим про польські надужиття треба забезпечити можність виїзду за границю.

В імя культури й цівілізації, в імя засад і кличів, під якими Антанта провадила й виграла сю війну в імя звичайних людських почувань просимо правительства культурних держав світа освободити Східну Галичину від давно небувалих тортур, яких там допускаються Поляки, що забрали Галичину не своїми силами, але виключно чужою допомогою.

В місци постою Нач. Ком. Гал. Армії дня 23 липня, 1919.

За Галицьке Правительство:
Др. Евген Петрушевич.

Польські звірства.

Поляки добивають українських ранених стрільців. Протокол списаний зі стрільцем Миколою Фіком,... сотні... куріня, ... сок. бригади І. Г. Корпуса, уродженим 1895, що повернувся з польського полону. Зізнає заприсяжений.

Дня 2 липня с. р. в часі українського наступу з Бозовиці на Оліїв, попав з девятьма иншими стрільцями в польський полон. Перед Оліївом добили Поляки трох наших ранених, одем з них був бул. десятник, ранений в ногу, з перевязаною першою раною. Його добили пробиваючи груди багнетами. Другий замордований був ранений в руку, третий в бік; они мали також перевязані перші рани. Їх убито пострілами в груди. Мене і инших били польські жовніри по цілім тілі прикладами, поки не удалося мені сховатись перед Івачовом в окопах і збіжем вернутися до своїх.

В протоколі списаним з хор. Солодухою Теодором читаємо, що 16 червня попало в польський полон 27 стрільців і двох хорунжих між якими названий.

„По перечисленню відставили нас до села Городища, де передали нас III. бригаді. По дорозі постягали з нас шинелі, блюзки, сподні, черевики а нам дали старі блюзки і сподні, черевиків ніяких. Рівнож забрали мені гроші (більше як 7000 корон всякі записки і легітимацію). Третя бригада дала приказ відставити нас до полку уланів. Тут уланами враз зі старшинами зачали над нами збиткуватися вкінці оден вахмайстер зі східної Галичини добув нагайку і в присутности старшин казав нам лягати і вимірив нам по кількадесять нагайок. Відтак рітмайстер дав приказ вибрати щонайлучших 4 уланів, які відставлять нас дальше. Для стрільців призначено двох уланів, а для нас двох вахмайстрів. Дорогою взяли нас вперед а стрільці з 2 другими уланами ішли з заду на яких 50 кроків від нас віддалені. Вахмайстри взяли нас в середину, їхали трап а ми мусіли бігти, при чім били нас нагайками, шаблями і руками де лише попало. При тім лаяли нас послідними словами: курва ваша маць, ви скурве сини, ви мордуєце наш польські наруд і т. д. Передаючи нас жандармерії наказували, щоби хлопці добре списалися. По приведеню нас до Озірної до 5-тої львівської дивізії, закликано нас до канцелярії і питано з котрого відділу і де дісталися в полон, Відтак відставлено нас до жандармерії і поручено доставити до Золочева. В Озірній переходили попри нас польські старшини, а коли довідалися, що між полоненими є двох старшин, приступили до нас і били в лице і по голові говорячи: голота, банда і т. д. Дорогою з Озірної до Зборова (Поляки робили тоді відворот) допитувалися де ті два офіцери і били нас так військові як і цивільні які з польськими обозами втікали.

Відтак надїхало кількох їздців які по полю за нами гонили і били нагайками. Так ми дійшли аж за село Плугів 12 км. від Золочева. Се було вечером около 10-тої год. я зіскочив з гостинця в рів, відтак сховався за корч; тут хвилинку посидів, а коли то все пересунулось, я пішов дальше в ліс (плугівський) і тут переховувався через цілий тиждень, жиючи тим що пастухи дали. В неділю се є 22 червня 1919 увійшли наші війська в село Плугів і я зголосився до бригади.

Польські знущання й грабежі.

В ночі з 8 на 9 червня 1919 явився в домі о. Соневицького шістьдесятьдволітного старця, пароха в Тудорові, гусятинського повіту, польський жовнір з крісом на остро, заявив, що приходить з розказу польської військової команди і візвав о. Соневицького, щоби сейчас збирався. — „Збєрай сє попе, ідзєми до лясу, я мам розказ вшистких українських попув і научицелі вивєщаць і вистшеляць". З о. Соневицьким удався польський жовнір до місцевого учителя Нікоровича, забрав його також, щоб розстріляти або повісити, з тими двома вступив ще по селянина Івана Чайку й також казав збиратися на смерть. На шию о. Соневицького заложив польський жовнір шнур і казав Чайці вести. Всіх трох вивів в напрямі до Бичковець, потім завернув попри ріку Серет до ліса званого „Клювинеччина". В лісі дав їм пять хвилин часу, щоби помолилися, а коли ті помолилися, приказав Чайці, щоби повісив о. Соневицького на дереві, а коли Чайка не хотів, загрозив що сам повісить першого Чайку. Чайка просив, щоби дарував йому життя, бо осиротить його жінку і 6 дітей. Польський жовнір промовив: „тераз ти скромни і такі покорни" і вистрілив до Чайки, але не вцілив. Чайка став знов просити, щоби даровано йому життя, а він віддасть все, що має. Польський жовнір згодився на те і зажадав від Нікоровича 5000 корон, а від о. Соневицького 20.000 к. Що ті тільки готівки не мали, обіцяли дати всі гроші які мають. Жовнір вернувся з ними в село й забрав від учителя 4000 к., від пароха 1600 кор., від Чайки забрав всю готівку, яку сей мав. Сі факти подаємо на основі протоколу списаного в суді в Копичинцях. Зі свого боку спитаємо коротко: Аде було ціле село, коли оден польський грабіжник внущався над кількома одиницями?! І чому ті три тумани не убили польського гада?

Львівська державна наукова бібліотека
№ П 1920

* * *

Україна жде такого,
Щоби громом говорив,
Щоби навіть батька свого,
Як закон велить, пробив.

Щоб не гнувся до народу,
А народ в гору підніс,
Щоб не гукав про свободу,
А свободу всім приніс.

Щоб рай зробив з Великої Руїни,
Щоб оживив отущенні стіни,
Щоб вирвав нам з грудей страшну [інертність,
А нарід назове його: „Безсмертність!"

Щоби залізний молот взяв у руки
І бив у лоби, наші рідні лоби,
Щоб відгомін ішов на ниви й луки,
І, хочби чув крик болю і розпуки,
Не спочивав, а бив на всі способи,
Щоб доти бив, ажби почув від споду:
„Я ЧАСТЬ ВЕЛИКОГО НАРОДУ."

Роман Купчинський.

ЖИТТЄПИС.

II.

Ген. ВІКТОР КУРМАНОВИЧ.

(Кінець).

Наша Армія стягалася на лінію Скалат-Устє Зелене. Генерал Курманович ісповідував тоді одну думку: „До останнього жовніра — за рідну землю! Тут перед Збручем засвідчимо перед світом, що землі своєї за ніщо в світі ворогови не віддамо!"

І коли на фільварку в Товстім, де на постою була Начальна Команда, дня 5. червня біля 10 год. з ранку, в одній комнаті диктувались прикази, як Галицькій Армії належить поводитися за Збручем, — то в другій комнаті рівночасно ішов на фронт ось який, диктований устами генерала Курмановича приказ:

„Я, полковник Курманович, як шеф штабу Армії наказую Вам командантови Корпусу удатися сейчас на позицію до Ваших курінів і сказати жовнірам ось те від мене: — Нехай всі жовніри разом і кождий з них з окрема скаже, чи дійсно є ще у них народня і жовнірська честь, чи готові вони боронити до останної каплі крови сей останній клаптик рідньої землі, чи рішені розпочати на ново похід для визволення з ганьблячої польської неволі своїх батьків, материй і сестер! Перекажіть їм що я пригадуючи на присягу зложену ними рідній Вітчині наказую сейчас всякий дальший відворот застановити, а приказую натомість готовитись до рішаючого наступу — удару. Се мій останній приказ і жадаю його виконання, доки хоч один український жовнір буде при житю. Їду рівночасно на фронт щоби ще раз особисто мій приказ повторити."

Видав приказ і удався на фронт.

Третого дня операції наші вже були в ході, успіхи очевидні, генералови Курмановичеви запропоновано від Армії диктатуру, Не приняв, а тим часом перепрацьовання, горячка та недуга ніг робили своє і він в день звісної побіди під Чортковом 9. червня 1919 вже був прикований до ліжка в Новосільці.

Бажання цілої Армії одно, щоби як найскорше зміг ген. Курманович знова вернути до праці в сій тяжкій годині для рідної Країни.

Генерал Курманович — се щирий атихий патріот, знаменитий робітник, карний жовнір з чистим як слеза і отвертим характером. *Гр. Микетей*

Як це було?

В 25 ч. „Трудової Громади" помістив політик укритий під псевдон. Ів. Ор. статтю під заг.: „Галичина й більшовики". В тій статті закидає що галицький уряд провадив, і провадить переговори з рос. більшовиками, обурюється на це страшенно і довго пише про илиткість галицької та австрійської (!) політики. Стверджуємо отсим з найбільшою рішучістю, що п. Ів. Ор. бореться з вітраками, бо галицький уряд ніколи з більшовиками ніяких переговорів не провадив і тепер не провадить. При цій нагоді дозволимо собі поучити теоретичного мужа з партії ес-ерів, що неприличним є на підставі сплетень нападати на галицький уряд, і що нерозумно є обурюватися за само ведення переговорів, а не за вислід тих переговорів.

Добре було б, якби той пан теоретик затямив собі, що у всякій, хочби як грубій брехні, повинна бути бодай слаба і хоровита тінь правди, навіть коли цю вістку подається в офіціозі.

ТЕЛЕГРАМИ.

КУБАНЬ НЕ ПРИЗНАЄ КОЛЧАКА.

УПБ. Пе и з h, 25. VII. Кубанська рада висловилася проти Колчака. Голова Ради заявив, що це питання може розвязати лише краєва рада. Відносини між Денікінцями й Кубанською радою загострюються.

БІЛЬШОВИЦЬКО-РУМУНСЬКІ ПЕРЕГОВОРИ РОЗБИЛИСЯ.

УПБ. БУДАПЕШТ, 28. 7. (радіо.) Переговори між Румунами і російськими більшовиками розбилися і 24. липня о 12 год. в ночи почато знов ворожу акцію. Російську більшовицьку мирову делегацію відіслано через Кишинів.

ПОЧАТОК НОВОГО ОРУЖНОГО КОНФЛІКТУ МІЖ МАДЯРАМИ І РУМУНАМИ.

УПБ. БУДАПЕШТ, 28. 7. (радіо.) Телеграфічне бюро звідомляє з Букарешту: Президент міністрів Братіяну якше в ліберальнім органі „Віторуль": Початий мадярським радянським правительством наступ ми вважаємо актом розпуки, якого вони в короткім часі пожалують. Поки що не хочемо брати на себе відвічальности за самостійне діланнн і чекаємо рішення антанти. Заявляю одначе, що ми ніколи не допустимо, щоби Мадяри забрали сей бік Тиси. Колиб рішення антанти не відповідали нашим надіям, те румунські війська пічнуть самостійно протиофензиву, за якої вислід можемо бути вже тепер спокійні. Румунські війська що відступають на східну Галичину, будуть ужиті проти Мадярів. Мадярське протиправительство в Сегеді також заявило нам свою підмогу, так що ми вспіємо власними силами побити мадярських більшовиків.

ЧОМУ НЕ ЗРОБЛЯТЬ ТАК ТАКОЖ У ГАЛИЧИНІ?

УПБ. ЛІОН, 28. 7. (радіо через Москву). На засіданню мирової конференції прийнято рішення вислати на Шлеськ союзний експедиційний корпус для заведення тим порядку і припинення постійних сутичок між польськими і німецькими військами.

ХОРВАТІЯ І СЕРБІЯ.

УПБ. Ліон, дня 27 липня 1919 (радіо) Напруження в Хорватії дійшло до найвищого степеня. Хорватія домагається повної независимости від Сербів.

НАЙВИЩА РАДА СОЮЗНИКІВ.

УПБ. Ліон, дня 27 липня 1919 (радіо) Найвища Рада союзників займалася на засіданню в суботу обговоренням положення що утворилося через наступ радянської Угорщини проти Румунії. Рівночасно обговорювано питання о торговельних зносин між Росією і другими націями.

ЗАСІДАННЯ НІМЕЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ЗІБРАННЯ.

УПБ. Навен, дня 29 липня 1919 (радіо) На засіданню німецького національного зібрання в Ваймарі дня 28 липня с. р. домагався посол соц.-демократ Лебе оголошення всіх знаних правительству тайних документів. Представник правительства заявив, що таке опублікування всіх тайних документів є вже приготоване. В найблизшім часі будуть оголошені тайні документи, що відносяться до завішення оружжя, а також ті тайні документи, що відносяться до вибуху війни, будуть вкоротці віддані до друку, хочби це мало мати для деяких одиниць прикрі наслідки.

ХРОНІКА.

Комісія для розслідження Польських надужить: урядує в Камянці на Поділлі Проспект Шевченка ч. 37. II поверх. Свідків і пошкодованих проситься зголошуватись межи 10—12 год. рано. Замісцеві зволять зголоситися в найблищій військовій Кнді—почім списаний протокол належить негайно комісії надіслати, для перекладу на чужі мови.

Частини Н-го Корпусу Галицької Армії заняли м. Городок.

120.000 полонених Українців в Італії які належали до б. австро-угорської армії, жде нетерпеливо хвилі, коли покінчиться їх неволя і вони могли муть вернути до Рідного Краю, та скріпити українські війська в їх боротьбі з ворогами України. Хвиля ся вкінці наближається. На днях виїздить до Італії в справі повернення згаданих воєнно-полонених Українців спеціяльна місія, якої склад такий: голова п. Голубович (б. премієр за Ц. Ради), старший радник по військовим справам отаман Осецький, радник полковник Косов, генконсультант по торговельним справам В. Тимошенко.

Україна й Румунія. „Українське Слово" повідомляє: Румунський уряд зміняв свою політику і відносини до Української Народньої Республики й особливо уважно ставиться до наших продовольчих потреб та намагається всіми засобами допомогти нам. Так продовольчий відділ Подільської губерніяльної народньої управи одержав від румунського уряду дозвіл на налагодження товарообміну з Укр. Нар. Республикою і на відкриття в м. Чернівцях транспортної контори.

Кубанська делегація в Парижі Кубанська делегація, яка прибула до Парижа, подала мировій конференції Декларацію Уряду Кубані, підписану Головою Кубанського Парляменту Л. Бичем, в якій прохає: 1) Визнати Кубанщину незалежною державою; 2) Допустити на цій підставі представників Кубанщини до праці мирової конференції, яка торкається долі всеї Росії, або окремих її частин; 3) Допустити Кубанщину як незалежну Державу до складу членів „Ліги Народів".

(Бич, це відомий укр. патріот. Кубанщина таксамо як Галичина вступить у федерацію з Великою Україною).

На німецько-польськім фронті йдуть бої дальше (Польський оперативний звіт). На познанськім фронті: На півночи огонь ворожої артилерії коло Бомбодін. Коло Романова Німці стріляють на працюючих в полі. На західнім фронті оживлена діяльність німецьких стеж. Коло Гродна і Єжиць огонь мінометів. На полудневім фронті ми відбили Німців коло Ствольна. Кілька мін упало на ліс коло Конаржева. Впрочім звичайна стріляйина.

Литовці б'ють Ляхів. На всьому фронті Ольта-Вільно йдуть бої Литовців з Поляками. Наступ Поляків відбивається. Поляки відступають. Вони мають декілька сот жовнірів забитими і пораненими. Багато Поляків попало до полону. Польський наїзд викликає гостре обурення Литовців.

Більшовики відступають Бесарабії Румунам. Ленін предложив Румунії Бесарабію.

Вісти з Парижа. „Дзенник Людови" доносить, що в фін. кабінеті є тепер 3 міністри жиди і що шеф канцелярії голови міністрів також жид, Мандель, який має великий вплив. Робітничий рух у Франції росте, орган партії С. У., який в часі війни печатався в 50.000 прим., тепер друкується в 300.000. Клемансa підпирають тільки реакційні й умірковані круги, а робітнича кляса проти нього.

Не буде графів в Польщі? Комісія конст. ухвалила в Варшаві знести всі титули з виїмкою наукових. Але ухвалами демократизму не заведеш!

Польща все для панів. Польський сойм відкинув земельну реформу, хоч вона нарушувала права тих власників, що мали більше 170 десятин. Селянські посли на знак протесту покинули польський сойм.

Плебісцит у Гор. Шлезьку. Вислід плебісциту в Горішньому Шлезьку вийшов на користь Німеччини. Після того Горішній Шлезьк буде з'організований як самостійна країна. (Горішній Шлезьк, де є великі копальні вугля, хотіла забрати собі Польща, викрикаючи на весь світ, що це „польський край" — подібно, як викрикає вона про Східну Галичину. Та загальне народне голосування, яке зарядила в Гор. Шлезьку антанта, виявило всьому світови дійсну правду).

Котові по заслузі. Мировий договір викликав проголомшуюче враження в Австро-Німеччині. Як нація вона стратила 2/5 людности, 8/9 території.

НАША ОФЕНЗИВА.

Здобуття Проскурова.

Оперативний звіт Штабу Дієвої Армії до 10 г. 30 липня 1919.

Спільний наступ з частинами братерської Галицької Армії розвивається дальше дуже успішно. Вчорашній день відзначився великими успіхами на проскурівському фронті. Після нічної атаки ворога вибито з Чорного Острова з великими втратами в забитих і ранених, між котрими є Китайці і відкинуто за річку Бужок, що тече в 10 в. на північ від Чорного Острова, Ми з боєм захопили 5 скорострілів.

По здобуттю Проскурова наші частини вибили ворога з сіл: Гренівці Лісові та Іванківці, що на північ від Проскурова. Наші броне-потяги прорвалися на зади ворога і обстріляли ст. Климашівку, що на північ від Проскурова, піхоту та обози двох ворожих полків, які били на північ і цим наробили в тилі ворога велику паніку.

Помічається надзвичайне поліпшення настрою наших військ, які на випередки один з одним невпинно пориваються на перед і переходять з боєм 20—30 верств на добу.

На схід від Проскурова ми заняли стацію і село Богданівці. Переслідування розбитого ворога продовжується.

На Жмеринському напрямку без змін. Напруженість бою не зменшується.

На Брацлавському напрямку надзвичайної впертости і жорстокости бої продовжуються не тільки в день але і у ночі.

Вапнярський двірець чотири рази переходив з рук до рук, при чому бій провадився всю ніч і виключно рукопашний з ручними гранатами. До 23 год. 27-го, в наслідок переважаючих сил ворога, наші частини примушені були зайняти двірець; але в розвітом, 28 липня перейшли в проти-наступ, розбили ворога і знову заняли стацію. Тільки на одному пероні двірця залишилося понад 30 трупів. Одночасно з боями на стації, весь день 28, до пізної ночи йшов бій в районі сіл Вербове, Маджівка, Савчине.

Біля 16 годин наші частини в районі с. Вербове перейшли в протинаступ і на плечах розбитого ворога вірвалися і захопили село Крижопідь; ворог примушений був з великими втратами відійти на полустанок Княжове.

В цьому героїчному бою наші батареї допомогаючи піхоті, викочували гармати в передні лінії і своїм вогнем де кілька разів відбивали атаки ворожих панцерних потягів.

Тяжкі і без того умовини сучасних боїв сильно збільшувалися через негоду. На відтинку Савчине, Марківка ворог теж весь день вів наступ, але був відбитий.

Помічена надзвичайна стійкість ворога та гарне озброєння і одяг його козаків.

На означеному напрямку зареєстровано вже 21 частин. Бій з тою ж впертістю продовжується.

На останніх напрямках стежі. УТА.

Редакція й Адміністрація „Стрільця" міститься покищо при Поштовій вул. ч. 9. І. пов.

Редагує Комітет. З друкарні Б. Вайнбаума, черенками „Стрільця".

Ч. 51. Камянець на Поділлю. Неділя 3. серпня 1919. Рік I.

СТРІЛЕЦЬ

часопис для Українського війська.

Виходить тричі в тиждень.

Ціна 3 гривні. Для козаків на фронті 1 гр.

Нехай живе Самостійна Українська Народня Республіка!

Завдання галицького війська.

Від коли людський рід пише свою історію, не було ще в історії ні одного народа такої Голгофти, яку тепер переходить галицька вітка українського народу. Ляцькі злодії й грабіжники при французькій допомозі загарбали галицьку землю і знущаються там над українським народом — а галицьке військо мусить іти воювати проти другого ворога — проти московських більшовиків. Воно мусить іти проти них, хоч усі його думки в Галичині. А мусить длятого, бо лише тоді відвоює свою дорогу Галичину, коли поможе Великій Україні скріпитися й відібрати Київ та Одессу. Інакшого способу нема.

І йде це галицьке військо нескінченими шляхами Великої України. Йде і переходить безліч українських сіл. І бачить в них безліч молодих, здорових людей, які сидять дома й не боронять Рідного Краю перед чужими грабіжниками. Чому так діється? Тому, бо тутешній простий народ не має національної свідомости такої, як у Галичині. Якби він мяв таку свідомість, то ми малиб Україну міцну і велику від Вислока по Кавказ, а кождий ворог дрожавби перед нами.

І тому перше завдання галицьких військ: по дорозі освідомляти тутешню молодь в національнім дусі. В тій ціли треба звертатися передовсім до молоді, так до хлопців як до дівчат, бо й вони мають великий вплив на піднесення національного духа. Треба їх учити національних пісень. Особливо „Не пора“ і „Ще не вмерла Україна“ повинні лунати з уст молоді в кождім селі, в якім стояли галицькі частини. Це мати-ме далеко більше значіння, чим на перший погляд здається.

Про потребу дісципліни кождий розуміє. Коли тутешний народ побачить, що галицькі жовніри шанують і слухають своїх старшин, то це більше нам поможе в сій країні, чим найбільший натиск на села.

Ніяким чином не сміють галицькі старшини й жовніри опускати рядів своєї армії й переходити до армії наддніпрянських Українців. Бо колиб через те ослабилася галицька армія, тоді Галичині грозить затрата. Памятаймо, що галицьке військо представляє тепер галицьку державу. Воно має колись разом перейти знов Збруч так, як переходило його опускаючи Галичину.

Коли це памятатимемо, тоді здобудемо для України вікно до світа — Одесу і золоту столицю — Київ. Одеса дасть нам доступ до моря а з тим можність довозу муніції й одягу для війська й для всего українського народа, без чого ми не годні ні Великої України освободити від більшовиків, ні Галичини відібрати від Ляхів. Київ дасть українському урядові формальне право перед світом, говорити як володар України,

В хвилі, коли перші галицькі патрулі дійдуть до Одеси й побачуть море—нехай знають, що побачили можність відвоювати найдорожшу для них Галичину. А в хвилі коли галицькі патрулі побачать золоті верхи київських церков, нехай знають, що побачили підпис і печать під великою грамотою історії, яка запише: Ви здобули Самостійність Українській Державі.

Розумним словом до молоді свого народа, мечем до ворогів, дісціпліною до себе — здобудемо все що нам належиться. Тому витрівало вперед!

Дещо про організацію армії

Организація армії одного народу мусить бути одноцільна. Тимчасом организація Наддніпрянської і Галицької армії, це дві ріжні річи. Сталося це наслідком того, що перша повстала з частин бувшої російської армії, друга з бувшої австрійської армії. З причини, що небуло виробленої системи нової одноцільної организації, приняла перша систему російську а друга австро-німецьку. Було це тим лекше, що до першої вступили старшини бувшої російської а до другої австро-німецької школи.

В ціли оборони України належить витворити народню армію, оперту на одноцільній организації. Для переведення сего великого діла треба найперше скласти комісію з фахових старшин обох армій за прибранням до свідчених старшин формацій У. С. С. і С. С. Комісія ця малаб за завдання приняти з першої і другої системи це, що показалося добрим а вилучити це, що зле, одначе дальше полнишилося, при тім належалоб вихіснувати системи чужих армій.

В Галицькій армії принято в организації піхоти курінь як самостійну боєву одиницю. І це показалося в війні добрим. Формування кінноти, артилерії, обозу, і. т. д. на фронті, организація запілля на одноцільних підставах моглаб по якімсь часі бути одноцільно переведені.

До цего в першій мірі належалоб сотворити верховне командування і; дальше организацію спільного вишколу для стрільців і козаків, та фахові курси для старшин. Зібраний практичний досвід одних з галицького і других з більшовицького фронту поданий в фаховий спосіб в підручниках і викладах сотворить нам тоді сильну і здісціпліновану армію. З політичних причин до часу відбиття Галичини треба Галицьку армію полишити як самостійну организацію під спільним верховним командуванням.

Належалоб рівнож зарадити недостачі старшин (але не полковників) іменуванням більшого числа старшин низших чинів, а саме сотників, поручників, четарів і хорунжих.

Рівнож приняття системи обовязкової харчівні для старшин і стрільців та козаків на фронті і в запіллю як це переведене в Галицькій армії становить одну в головних точок организації. Старшини на фронті замість грошей за харчове харчуються спільно тими самими харчами що стрільці і козаки, в запіллю не марнують часу осібняком по ресторанах—а дешево і по товариськи спільно харчуються.

Армія Наддніпрянська має інституцію державних інспекторів. Річею комісії будоб на підставі зібраних досвідів подати до рішення її заведення рівнож в Галицькій або її знесення в Наддніпрянській армії, в причини що це одна з важних ріжниць организаційних в обох арміях.

Организація Бюра Народної Освіти й Преси мусить бути оперта на одноцільних підставах.

Таких примірів багато і річею фахової комісії булоб негайно приступити до діла.

Належалоб виробити програму для школи старшин і підстаршин, вишколу і фахових курсів—приділити фахових учителів з обох армій або приняти чужих, коли нема досить своїх.

Щойно в цей спосіб поставлена річ при новій правильній рекрутації сотворить дійсно підстави одноцільної организації армії У. Н. Р.

Така армія дасть запоруку оборони Соборної України в її етнографічних границях перед кождим ворогом.

Кілька практичних вказівок.

(Спостереження з життя).

Много галицьких Українців, яким судилося отсе вже третій місяць подорожувати, нарікає на „страждання й терпіння“ та на се, що ними ніхто не хоче заопікуватися. Відома річ, що хто на других нарікає, все винен сам та винна його непорадність. Щоб на будуче хоч в части усунути ті „страждання та терпіння“, позволимо собі подати кілька практичних вказівок.

1) Вибираючися в дорогу, треба вміти предвидіти, що нам в дорозі буде потрібне. Найлекше се коли уявиш собі, як дома одягаєшся та живеш в неділю. Отже: вдягаєш чисте біля — відложи в клунок відповідну скількість білля, одягаєшся — відложи що можеш взяти з одежі, памятаючи, що зимно й дощ не помине тебе в дорозі, бриєшся — запакуй прилади до голення, миєшся — бери мило й ручники. Їш снідання — бери бляшане горня й ложку і харчі, які тільки можеш взяти. Тоді не нарікатимеш в дорові, що ти змерз та що голяр бере за бриття 20 гривень і ти тратиш в місяць на

З тайних документів жидівсько-большевицької „чрезвичайки“ в Камянці на Под.

III.

Перед нами інтересний звіт більшовицького агента т. „Закордонця“, який пише так:

„10. мая 1919 р. приїхав я до села Острочани, камянецького пов. і скликав віче. Народ помалу збірався, но все таки досить численно.

Підчас промови зауважив я дуже ворожий настрій селянства проти мене — а то завдяки агітації якогось незнаного мені покищо козака „Петлюровця“.

Народ не дав мені прямо говорити. Проти коммуни у них огірчення страшенне. „У вас самого певно десятин з 300 землі!“ кричали мені. „Всю власть ви віддали чужинцям! Вони всім розпоряджують — і дорожнеча стала нечувана!“

Що се таке „революціонний комітет“? — Хто його вибирав? Хто давав йому владу в руки?

Коли за сіль заплатиш 30 карбованців, то дістанеш скільки схочеш, а як ви установили тарифу, і сіль має коштувати 2 карбованці, то її ніде не можна дістати, бо мовляв „дуже трудно підвезти“!

А де рахунок з тих грошей, які стягаєте з населення як контрибуцію? Де? — Так викрикували селяне.

А коли я їх поважно запитав, чи признають вони більшовицьку владу — вони мовчали — не зважаючи на се, що я їм се питання ставив щораз голоснійше і ще кілька разів.

„Церкви ви замикаєте, проти Бога виступаєте“!

Я їм оповістив, що скоро буде мобілізація — на що вони мені відповіли, що ні одного чоловіка не дадуть — і що більшовицька влада на ниточці висить. „Ви перепроваджуєте силою мобілізацію — а потім пишете, що се добровольці „в боротьбі за революцію“!

А коли я вкінці заявив їм, що незадовго прийдуть вибори в Совет — зачали розходитися, сміючися з мене.

Гарнійший настрій в селі Гаврилівка — мимо сего, що там на місци волочиться і агітує за „Директорією“ 5 агітаторів. (Імен їх покищо не знаю).

Тут просили мене селяне боротися зі спекуляцією — бо дорожнеча з кождим днем більша.

„Чому — кажуть — установили ви тарифу на хліб — а на мануфактуру ні?“

Подібні звіти слали з других сел инші агенти, яких тут не наводжу, щоби не повторятися.

Не дивно, що статистика про політичне положення камян. повіту, зложеного з 15 волостий (а кожда волость, як відомо складається з ряду сел) переслана з кінцем мая київському правительству звучала дуже сумно. Ось вона:

Балинська волость: Більшовицьке життя з причини контрреволюційної агітації не істнує. За контр-революційними агітаторами стежиться.

Маковська волость: Відношення селян недовірчиве. Намічається ворожий настрій проти жидів і комуни.

Баговицька вол.: Істнує 6 комітетів большевицьких.

Оринінська вол.: Зорганізовано 2 партійні комітети і 8 читалень. Настрій населення недобрий. Відношення до советської власти неприхильне, се знова вплив „петлюровської“ агітації.

Городоцька вол.: Зорганізовано 4 боєві дружини і 2 партійні комітети. Село Поріче становить гніздо контрреволюції. Відношення до советської власти дуже недобре.

Куявська вол.: Лиса Гора і село Савінці отверто заявили, що власти советської не признають. Зорганізовані раньше боєві дружини в числі 5 — не істнують. Настрій нам дуже ворожий.

Ольховецька вол.: Настрій середній. Положення на фронті дуже підкопало повагу нашої власти.

Должецька вол.: Населення противиться комуні — сильна агітація проти жидів.

Бережанська вол.: Зорганізовано 7 комітетів партійних і одну боєву дружину. Відношення до советської власти досить добре.

Смотрицька вол.: Настрій контрреволюціонний; істнує один партійний комітет і волостний революціонний комітет.

Рихтецька вол.: Тому що волость лежить в полосі фронтовій, трудно було що небудь зорганізувати.

Лянцкорунська: вол. Життя партійне слабе. Настрій супроти положення на фронті в части боязливий, в части контрреволюціонний.

Циківська вол. Зорганізовано 4 комітети партійні.

В Негині відношення до советської власти добре — зрештою настрій населення контрреволюційний!

Се короткий, але вірний образ Камянецького повіта за часів більшовиків.

Одно, що характеризує всі їх доклади, звіти і донесення, які відносяться до їх політичного життя — се правда. Все говориться там ясно, просто і коротко.

Причину неприхильности і навіть ворожого відношення населення до більшовизму стараються в кождім случаю ствердити — а ствердивши її, усунути. (Далі буде.)

Львівська державна наукова бібліотека
1920

само бриття 150 гривень або що в темнім мусиш сидіти, не взявши свічки!

2) В дорозі на нікого не надійся! А знай, що весь твій нарід оставлений сам собі, а в тім народі ти! Не сподівайся, що прийдеш в село — а там вже жде на тебе хліб і харчі, прийдеш в місто там мешкання і т. д. Ти сам те все мусиш собі постарати. В твоїм клунку мусить бути запас цукру і чаю. Не стало правдивого чаю, не купуй підрібок, а спали в ложочці трошка цукру. Як зчорніє, розпусти теплою водою й маєш чай, за який платиш 6 гривень. Виїжджаючи з міста, купи все мясо, щоб в дорозі зварити росіл, в селі купи зиов курку, обід чи вечора коштувати мусить тебе найбільше 20 гривень, будеш ситий і не нарікатимеш на страждання. Коли не можеш роздобути хліба, купуй муку, або мамалигу, а як і того не дістанеш, купи збіжа, або кукурудзи. А се вже чей знаєш, як із збіжа робиться муку. Памятай далі, що суть ріжні екстракти, ті повинні бути резервою у тебе; отже з молока, какао і т. д. При дорозі росте кмин, не лінуйся, злізь з воза, нарви й насуши, а нерав матимеш безплатне смачне снідання. Росте й милиний корінь, що цвіте білими китицями й заступить тобі мило, і липовий цвіт і т. д.

3) Подорожуй в дібраним товаристві і все старайся, щоб товариство мало з тебе як найбільше хісна. Отже будь учинний. Коли ж трафиться, що товариш, який має місце, — не прийме тебе на ніч мимо твоєї просьби, закуси уста і жди, аж він прийде до тебе, щоб ти дав йому їсти. Тоді віджов, бо тільки так з хама зробиш чоловіка. Коли знаєш приміром коли в перше стали уживати на Україні папір, оповідж в дорозі своїм товаришам, на те й вони стануть пригадувати собі цікаві річи, які знають, тим чином: найперше не дармуєш, а потім в дорозі не читаєш ти нічого, відстаєш від культури, коли ж кождий з товариства стане розказувати що пережив цікавого або навчився — і ти навчишся много. Звертай увагу на краєвиди, пригадай собі, що вчився коли, щоб вернувшися домів, привіз знання і вмів розказати, який старий та богатий наш край, чим збудиш любов та пошану до рідньої землі.

4) По прибуттю на місце, перше мусиш зробити: знайди собі хату. Шукай її там, де инші не шукають, отже коли не знайдеш в місті, шукай на передмістю. І памятай: є між нами одні такі, що від першого дня все мають мешкання, инші не мають їх ніколи, а сидять на возах, коли погода, під возами коли дощ..! Як знайшов хату або шопу, берися зараз до роботи, бо памятай, що роботи всюди повно що солідний робітник знайде її все. Роботу бери в першій хвилі яку тільки можеш захопити, отже хоч маєш укінчений і університет, не стидайсь взяти й полення грядок в універз. городі в Камянці, бери нині, бо завтра можеш не знайти і того. Заприсягни собі, що всіми силами душі боронитисямеш, щоб не попасти між „щочувайків". Се такі тупоуми, що самі нічого не роблять, а в одно ходять по вулицях, нищать черевики і кождого знакомого питають: що чувати нового? — Довідавшися якусь нісенітницю, ось прим. що Поляки відступають по Сян, щочувайко без хвилі застанови тішиться, що верне до своїх перин і свою новину подає такому другому, як сам. Бережись, щоб ти ним не став, а то до рідного краю вернеш ще дурнійший, як його покинув. В. Б.

Комісія для розслідження польських надужить урядує в Камянці на Поділлі Проспект Шевченка ч. 37. II поверх. Свідків і пошкодованих проситься зголошуватись межи 10—12 год. рано. Замісцеві зволять зголоситися в найблищій військовій Кмді—почім списаний протокол належить негайно комісії надіслати, для перекладу на чужі мови.

Редакція й Адміністрація „Стрільця" міститься покищо при Поштовій вул. ч. 9. І. пов.

ХРОНІКА.

Місія Антанти у Камянці. Дня 31 липня до Камянця - Подільського прибула військова місія в складі представників Англії, Америки і Франції в справі ознайомлення на місці з українською армією. Місія відвідала т, в. об. військового міністра полковника Петрова мала з ним 1½ год. розмову.

Коло 4 год. пополудні відбувся перегляд залоги м. Камянця з метою ознайомлення членів місії з тиловими частинами,

В розмові зі співробітником „Українського Слова" члени місії зазначили, що вони є місією тільки інформаційною, але надалі мають зорганізувати на Україні постійну місію із представників Антанти, котра буде носити характер військового представництва Держав Антанти на Україні.

Що торкається окупації Поляками Сх. Галичини, то члени місії зазначили:

Держави Антанти доручили Польщі заняти Галичину та налагодити в ній тверду владу(!). На чолі уряду Галичини має стояти один з представників Антанти як гарантія невтральности Уряду. Це треба розглядати, як підготовчу ступінь до плебісциту.

Східна Галичина під польським ярмом.

В Станиславові: арештували Поляки секр. публ. робіт. М. Козаневича і Ярослава Кисілевського дир. Нар. Торг.

В Стрию: Начальн. окр. суду рад. О. Весоловського, д-ра Ер. Калитовського, яких вивезено.

В Рогатинщині: Пароха О. Кудрика і листоноша Михайла Нагірняка інтерновано. В селі Чесниках убили польські жовніри вистрілом з кріса і докололи багнетами жида Іцка Шафеля — який просився, щоби його не рабувати.

На село Пуків наложено контрибуцію і забрано найсвідомійших селян Федя Свириду і Соломку.

В селі Путятинці на саме свято Вознесення били виходячих з церкви прикладами, обрабували село і підпалили зі всіх сторін, так що з цілого села остали всього три хати.

Гр. Мих. Тишкевич — головою української місії на мировій конференції в Парижі. Директорія ухвалила викликати голову надзвичайної дипльоматичної місії до Франції Сидоренка для особистого докладу уряду про діяльність місії, доручивши тимч. вик. об. голови місії, голові надзвичайної місії до Ватикану Тишкевичови Михайлови.

Бажаним було б полишити Тишкевича на цім становищі постійно та надати йому право контролі та змін в инших місіях, Тоді скінчилибся вічні непорозуміння в наших закордонних місіях.

Побори для урядовців за серпень. В оголошенню Диктатури З. О. УНР. Ч. 2143/през. подається до відома, що Диктатура постановила виплатити всім держ. урядовцям службові побори за місяць серпень с.р. в дотеперішній висоті.

В цілі одержання асигнати до уряду податкового, мають управнені до поборів зголоситися в бюрі Уповноваженого Диктат. для внутр. справ (Шевченківський проспект ч. 37 II поверх) підчас урядових годин (від 9—12 пер. пол. і від 4—7 по пол.) від 2—8 серпня с.р.

Всі урядовці, що бажають виплати наведених, поборів мають виказатися урядовою легітимацією або иншим віродостойним персональним документом і о скільки можливо також і посвідкою своєї зверхности, що до висоти і належности поборів. Камянець на Под. 31 липня 1919.

Др. Евген Петрушевич.

Інформаційне Бюро. Управа Подільського Відділу Товариства Українського Червоного Хреста доводить до відома громадян Української Народньої Республіки, що при Відділі Управи Червоного Хреста заснованно Інформаційне Бюро про хворих та ранених козаків, куди й можна звертатись за всякими справами що дня від 5-6 години вечора, Бюро міститься в Подільськім Українськім Державнім Університеті при канцелярії Червоного Хреста.

Фальшиві 50 карбованці. Міністерство фінансів повідомляє, що грошові знаки в 50 (пятьдесять) карбованців з буквами АО № 210, 211, 212 і вище — фальшиві.

Для тих, що мають дітей. Камянецька Державна Українська ім. Ст. Руданського гімназія приймає прохання до вступу учнів (хлопців та дівчат) в підготовчий, 1, 2, 3, 4 і 5 кляси. Канцелярія гімназії міститься при Лагерній вул. поруч з студентською бурсою.

З Українського Державного Університету. З початком академічного 1919—20 р. при Камянець-Под. Укр. Держ. Університеті почнуть функціонувати побіч істнуючих вже історично-фільольогічного, математично-фізичного та теольогічного ще два нові факультети: сільськогосподарський та правничий.

ЮРА ШКРУМЕЛЯК.

БОРЦЯМ.

Я бачив вас в годині відпочинку,
Як ви на мить складали свою зброю,
Кидали думку в зад—і мрією святою
Вбачали любку, жінку і дитинку.

Ви їх лишили там. Пращальне слово
Вчуваєсь вам — як струна золота...
А погляд їх... Та ні — в вас грудь тверда
Ридать не ме — ви лицарі на нову!

Ви знали, що на тій святій дорозі
Не сміє вам у серце проникнути
Давне життя; ви стали на порозі
Нових стремлінь — слід новими вам бути.

Ви встали всі — збуджені сурмачами —
Бадьорим рухом стерли піт з чола,—
Ставали в ряд — а з груди пісня гучна
Ударила як филя берегами.

ТЕЛЕГРАМИ.

УКРАЇНСЬКА ДЕЛЕГАЦІЯ В ПАРИЖІ.

УПБ: МИКОЛАЇВ, 30. липня. (радіо). Українська Петлюрівська делегація в Парижі звернулася письменно до Клемансо з жаданням негайного признання української влади і матеріяльної та моральної помочи в боротьбі з більшовиками.

ПОЛЯКИ ЗАЙМАЮТЬ ПОКУТТЯ.

УПБ. Камянець на Под., 31 7. Краківський „Ілюстровани Курєр Цодзєнни" з 27 липня с. р. подає: Львівські часописи доносять з Коломиї: Від тижня перебуває в нас радник намісництва Юристовський, який з припорученя польського уряду має переняти заряд політичної адміністрації в повітах окупованих до тепер румунською армією. Разом з Юристовським прибули до Коломиї президент „Комітету оборони народовей" Тадей Цєнський та диевникар Бєга. Конференція з румунськими властями є на найліпшій дорозі.

КОЛЧАК ЩЕ НЕ ПРИЗНАНИЙ?.

УПБ. Москва, 30 7. (радіо). „Джорналє д Італія" доносить, що питання признання Колчака що дефінітивне не порішене і що всі відомости, які появляються в пресі про признання правительства Колчака всеросійським, передчасні. Рада Чотирьох порішила лише дати Колчакови воєнну поміч.

ВІДНОСИНИ В ПОЛЬЩІ.

УПБ. Камянець на Под., 31. 7. В Польщі приготовлюється реконструкція кабінету. Переговори в тій справі вже ведуться. Остаточно має вона бути порішена по повороті Падеревського з Парижа, куди він виїздить на два тижні. Білінський має обняти теку міністра фінансів. На міністерство земельних справ висувають своїх кандидатів скрайні селянські партії. Польська преса обурена, що хлопство сміє пхатися на такі високі становища. „Ілль. Курєр Цодз." представляє так барвисто сю майбутню реконструкцію кабінету: „О те їм головно розходиться, щоби мізерія ввійшла до кабінету, а не кавйор, значить люде, які моглиби поробити зміни в розлізлій державній конструкції та утворити скелет, без якого Польща виглядає тепер як випатрошений фляк" Польський сойм відбував наради при дуже малій фреквенції послів. „Топиться як гора масла", пише про нього „Ілль. Курєр Цодзєнни". Сильно поширені чутки про замах стану зі сторони ендеків. Для Познанщини випрацювали проєкт самоврядування. Пише про се „Ілль Курєр. Цодз.": „Проєкт уважається як переходова стадія аж до упорядкования відносин в Конгресівці, з котрою жадна провінція не хоче централізуватися в огляду на внутрішний хаос і брак державного апарату". Отже погляд самої польської преси устрій Польщі се „випатрошений фляк", в середині держави хаос і брак державного апарасу, сойм представляє „гору масла", і така держава аспіруе на загарбання української части Галичини, щоби завести лад перед „більшовицькими бандами".

ЧЕСЬКО-ПОЛЬСЬКИЙ КОНФЛІКТ.

УПБ. Камянець на Под., 31. 7. Мимо того, що в Кракові відбуваються тепер чесько-польські, конференції прикрашені взаїмними бенкетами і т. д., з голосів чеської та польської преси видко, що чесько-польський конфлікт тріває дальше. На конференції запропонували Поляки плебісцит в Тешинськім Шлезку, що одначе Чехи відкинули. Чеське Народне Зібрання в своїм виборчім проєкті до конституанти підтягнуло також до виборів спірні території на Шлезку. З сього приводу польська преса очивидно дуже обурюється.

ЮГО-СЛАВІЯ Й ІТАЛІЯ.

УПБ. МОСКВА, 30. липня. (радіо). „Болгарський Дневник" звідомляє, з Атен що сербські війська концентруються в Каринтії і на цілій італійський границі.

РОЗЗБРОЄННЯ БОЛГАРСЬКОЇ АРМІЇ.

УПБ. НАВЕН, 30. липня. (радіо). Коли французьке військо машерувало через Льом Палянку, почали стріляти на нього болгарські жовніри. Вивязався бій, в котрім було тяжко ранених 9 франц. офіцирів і 20 жовнірів. Цілий болгарський полк в Льом Палянці розоружено. На розпорядження ген. Франше д'Есперед має бути післана до Болгарії французька дивізія, щоби розоружити болгарську армію.

ЗАСУД АКСЕЛЬРАДА.

УПБ. БЕРЛІН, 25. липня. (радіо). Російського комуніста Аксельрада засуджено в Мінхені на 15 літ тюрми.

КУРС АВСТІЙСЬКОЇ КОРОНИ ЗА ГРАНИЦЕЮ.

УПБ. Відень, 25. липня. Наслідком фінансових жадань Австрії на мировій конференції спала вартість корони до 13 і пів сантіма.

Останні вісти.

Староконстантинів здобутий. Велика добича.

З урядових кругів довідуємося (1 серпня, вечером). Наші війська здобули Староконстантинів, забрали в полон цілий більшовицький штаб і здобули 40 вагонів набоїв, рушниць і гармат та наш бувший панцирник „Стрілець". Шепетівка окружена військами Соколовського так що більшовики окружені зі всіх боків.

ОПОВІСТКИ.

Мих. КРЕВЕЦЬКОГО, підхор., шукає брат — Камянець на Под., ред. „Стрільця".

Стефан, Олесь і Іван ЩИГЛІВ, ношукує Катря Козакова, Камянець на Поділлі, вул. Гунська, ч. 50.

Івана ГУТНИКЕВИЧА (з групи Кравса) шукає брат Андрій. Адрес: Управління Тилової Комендатури третього відділу в м. Дунаєвцях, вул. Камянецька, дім Натансона.

Зенон і Всеволод ГАВРИСЕВИЧ, Ярослав Островський і Михайло Велигорський! Перебуваємо в Камянци на Поділлі — Семинарицький переулок, ч. 2. Подайте свою адресу — Гаврисевичі.

Др. Винницький відберіть собі гроші я в Камінци ред. Стрільця.

Др. Бирчак.

Редагує Комітет.

З друкарні Б. Вайнбаума, черенками „Стрільця".

Ч. 52. Кам'янець на Поділлю. Вторник 5. серпня 1919. Рік І.

СТРІЛЕЦЬ

часопис для Українського війська.

Виходить тричі в тиждень.

Ціна 3 гривні. Для козаків на фронті І гр.

Нехай живе Самостійна Українська Народня Республіка!

Гей, шуб!

або про карність та послух, щоб скорше вигнати Ляха й большевика.

Послух та карність - це перші условини істнування ладу не тільки серед війська, але загалом серед кождого гурту. От возьмім якийбудь уряд. Що варта уряд, як урядники не слухають начальника, приходять до уряду, коли хочуть, та роблять, що їм сподобається, або нічого не роб ять?! Що варта родина, коли діти, або челядь роблять кожде своїм ровумом та кожде тягне в инший бік? Про такий уряд чи таку родину кождий скаже, що варта вони чорта.

Та не тільки в уряді та в господарстві, де злому урядникови чи тим злому наймитови може видаватися, що послух видумав собі начальник, або хазяїн. Послух конечний скрізь, без нього не може обійтися жаден гурт, що хоче добре працювати й мати лад. Виділи ви певно нераз, як війдеться кількох людей, щоб підняти великий камінь. І що дісться? Як стане їх сімох, але безладу й порядку й кождий стане на свій лад та осібно від другого підіймати камінь — то камінь і не рушиться! Але як в тих семи оден стане з боку й скаже: — ану кождий заприся й бери! І дивиться, як вони се роблять та чи кождий вже зловив руками камінь, тоді він як не крикне: ану, хлопці враз! або: — гей шуб! — а камінь немовби сам піднявся вгору! Те саме може видіти, коли віз перевернеться зі сіном. Як довго буде при нім крутитися хочби двайцять людий, але кождий на свій лад та свій розум, так довго той віз і не рушиться, аж доки знов не знайдеться один, що уложить людей, а потім дасть їм знак: гей шуб! — от і віз знов стане на колеса. З тих простих примірів видимо, який конечний послух та як дуже конечний в гурті оден чоловік, що наказує, себто як конечний провід.

Що більше: є народня приповідка, що хто другим хоче наказувати, сам мусить вміти слухати. І цілком природно, бо хто вміє слухати, той вміє робити, а щойно хто сам вміє робити, той щойно вміє і наказувати роботу. Вертаючи до приміру з підношуванням каменя, зрозуміємо, що тільки той, що сам підносив нераз в життю камінь, знає, яка се робота, знає, як робітників треба розставити і знає, в якій хвилі крикнути: гей шуб! — щоб камінь пішов в гору.

І наш найбільший український поет Тарас Шевченко знав, що це послух та карність. Написав він коротенький вірш: Іван Підкова, в якім малює виправу козаків на Турків. Наведемо той вірш, а потім обясним його.

Було колись — в Україні
Ревіли гармати,
Було колись — Запорожці
Вміли панувати!
Панували, добували
І славу і волю.
Чорна хмара від Лиману
Небо, сонце криє.
Синє море звірюкою
То стогне, то виє,
Дніпра гирло затопило.
— А нуте хлопята.
На байдаки! Море грає, —
Ходім погуляти!"
Висипали Запорожці,
Лиман човни вкрили.
— Грай же море! — заспівали,
Запінились хвилі.
Кругом хвилі, як ті гори,
Ні землі, ні неба.
Серце мліє, а козакам
Того тільки й треба.
Пливуть собі та співають,
Рибалка літає,
А попереду отаман
Веде, куди знає.
Похожає здовж байдака,
Гасне люлька в роті,
Поглядає сюди — туди —
Де то буть роботі?
Закрутивши чорні вуси,
За ухо чуприну,
Підняв шапку — човни стали
— Нехай ворог гине!
Не в Синопу, отамани,
Панове — молодці,
А у Царград, до султана
Поїдемо в гості.
— Добре, батьку отамане! —
Кругом заревіло
— Спасибі вам! — Надів шапку.
Знову закипіло
Синє море. Здовж байдака
Знову похожає
Пан отаман та на хвилю
Мовчки поглядає.

На перший погляд може видаватися, що ся поема нескінчена, бо не описує, як Іван Підкова доплив до Царгорода, як його здобув та що загалом було далі. Але вже історик українського письменства Петров вказав на те, що ся поема скінчена, та що поет хотів представити, яка то карність та який послух був між козаками. І як прочитаємо поему вдруге й звернемо пильну увагу на кождий рядок та на кожде слово, побачимо от що. З початку змальована буря.— Синє море звірюкою то стогне то виє!— Серед такої бурі небезпечно їхати. Та на те власне й чекає Іван Підкова, бо добре знає, що тої бурі бояться Турки. І тому тим нечайнійше він їх заскочить.

— А нуте хлопята,
На байдаки! Море грає, —
Ходім погуляти!

Запорожці не роблять мітінга, чи йти їм в похід, чи ні? Безпечно виплисувати на розбурхане море? — чи може красше сидіти дома на печі — а без слова дискусії

Висипали Запорожці,
Лиман човни вкрили.
— Грай же море! — заспівали

а далі: Серце мліє, а козакам
Того тільки й треба.

Попереду козацьких човнів пливе отаман і веде, куди знає. Виходить, що се він один зі всіх козаків знає, куди вони їдуть, а всі гребуть веслами й не питаються куди. Вони вірять йому, були, видно, не раз і не два на виправі, бачили його хоробрість й вірять, що він не продасть їх, що й йому дорога Україна, як і їм, бо й він син тої землі!

Він один тільки знає!

— Похожає здовж байдака,
Гасне люлька в роті,
Поглядає сюди — туди
Де то буть роботі?

Кождий з нас „похожає" та кождому з нас згасне люлька в роті, коли ми задумані, коли хмара думок насяде нашу голову. Догадуємося вже всего: як настала буря, Іван Підкова кликнув козаків в похід, ті й вирушили, а він щойно по дорові думає думу, „де то буть роботі?"

Підняв шапку — човни стали.
— Нехай ворог гине!
Не в Синопу, отамани,
Панове молодці,
А у Царград, до султана
Поїдемо в гості!

Отже не в Синопу — а в Царгород! Коли подивимося на мапу, побачимо, що Синопа лежить в Малій Азії, з Дніпрового гирла їхали Запорожці просто на південь, та Іван Підкова завертає їх на право в Царгород. Дороги немало наложили, немало й намучилися, гребучи веслами.

Та щож вони на те?

— Добре, батьку отамане! — Кругом заревіло.
— „Спасибі вам!"

Приймають отже його наказ не тільки без жадного невдовілля, але охоче та з запалом (кругом заревіло!) — Спасибі вам! — За що він їм дякує? За се, що йому вірять!

...Здовж байдака
Знову похожає
Пан отаман та на хвилю
Мовчки поглядає.

Про що тепер він думає думу? Легко догадатися — укладає плян, як здобути Царгород! На тім поет уривае, бо читач решту сам догадається: як в війську така була карність, то й певне, що воно здобуло.

Тому й нашим першим обовязком повинна бути карність і послух, а не сварня й самоволя.

Карність і послух всюди! В уряді і в кождім гурті, що хосенно хоче працювати, а особливо в війську! Памятаймо все на той камінь, що на приказ „гей шуб!" іде в гору, памятаймо й на той взірцевий лад, який був в запороськім війську, а який так вихвалює наш найбільший поет. Пригадуймо собі що для той образ, як то Запорожці слухали свого отамана й золоті слова Шевченка, що Запорожці під таким послухом, такою карністю й таким довірям до свого старшини

Вміли панувати!
Панували, добували
І славу і волю!

І ми нині, як наші батьки, Запорожці, добуваємо собі і своїм дітям волю! І ми нині станули в ряди, щоби прогнати захланного ворога, який своїм неситий, чуже, не своє, а нашу рідню, нам дорогу землю хоче нам загарбати.

Ми станули в ряди, щоб прогнати того захланного злодія й здобути собі славу й волю — тому найпершим нашим обовязком слухати й собі довіряти, як се робили Запорожці! А тоді певно здобудемо волю, тоді певно наші війська тільки вперед йтимуть, тоді певно в короткім часі не стане ні Ляха ні большевика на нашій землі, тоді й про нас заспівають колись поети, як Шевченко, що ми вміли панувати — бо вміли слухати.

В. Б.

Перегляд Бригади УСС. в Камянці.

Немало здивувалися Усусуси, як почули, що в неділю 3. серпня 1919 буде перегляд їх частин. Бо й справді! За цілий час українсько-польської війни, ніхто не навідувався до них з вищих державних мужів, ніхто не цікавився ними. За де густо-часто навідувалися безпідставні наклепи неповидющих людських язиків Та Усусуси забували їх, бо воювати зброєю і язиком вони не вміють.

А в неділю рано о год. пів до 9 стояли частини Бригади УСС. на широкій площі перед валізничим двірцем в Камянці на Поділлі. Диктатор Зах. Обл. У. Н. Р. заповів свій приїзд на 9-ту годину. Куріні, в повному полевому наборові ждали в лавах, старшини ходили між сотнями і росказували, хто приїде переглядати їх. Точно о 9-тій годині являється диктатор др. Петрушевич Евген в супроводі старшин. Залуняли оклики команди, стрілецькі густі лави повернули голови в сторону диктатора. А диктатор підходив блище і німим поклоном дякував за честь, що віддавали йому. Переходив попри сотні, куріні, а за ним стежили сотки бистрих очей, ніби говорили: „Де Ти, там ми!! Що скажеш, зробимо! Волею висланників наших батьків Ти приняв на себе тягар бути нашим опікуном-батьком!.

По короткій розмові зі старшинами, залунали звуки народнього гимну. Лави випрямилися і стали мертвими, ніби з граніту виковані. А кругом стояв здивований народ і шепотів між собою, що це приїхав „німецький президент" і військо вітає його... І не дивуватися їм. Карне, справжне військо, яке вони останній раз бачили, було німецьке, а це подібне йому.

В годину пізніще відбулися в середмісті біля ратуша почетний похід перед диктатором. В окруженні старшин стояв на крайчику хідника диктатор. Під такт чудних акордів січової музики сунулися куріні, сотні. Попереду на баских конях штаб Бригади, за ним штаб 1-го полку. Опісля куріні зі скорострілами і сотнею саперською, за ними частина другого полку і т. д. а музика грала-вигравала. В її акордах кипіло ціле життя Усусусів від 1914 до 1919 року.

Карпати, зневіра і надія, похід на Стрипу, широкі лани Поділля і безмежні степи Херсонщини, та дикі хвилі Чорного Моря ставали перед очима кожному стрільцеві. Куди переходили Вони, там родилася нова пісня, що росказувала про їх турботи і втіхи всім... І пісні ці, це спомини їх праці, їх трудів.

Поважно пересувується гарматний полк Усусусів...

Диктатор витає всіх. Стоїть стрункий, у чорнім одінні, з обличчям блідим, запалим. А на обличчю його являється то жаль, то втіха, то бистра думка, що мигом заміняється у тиху—коротку задуму. А в очах то блиски, то загорить щось. Це зворушення і надія. Бо хтож ці всі люди, що з пошаною переходять біля його і тільки німим зором вітають його? Хтож ці люди, перед якими відкриває він, представник чотирьох міліонів, свою голову? Це його руки, якими орудує він в державному життю! Це найкраща частина війська Галицької армії, це Українські Січові Стрільці. Ті самі, що ще ніколи не вкрилися неславою, ті самі, що до останнього боронили столицю Галицької України! Це ті самі, що дали основи при творенні Галицької Армії, ті самі, що власним ногами перейшли фронт від Карпат аж до Волині, ті самі, що розбивали ляцькі дівізії, добули Бережани і—вкривали своїм трупом рідні поля від Львова аж по Збруч. Цеж ті, що на його наказ як оден перейшли Збруч, щоб відітхнути і піти знову в похід, кровавий похід—через Київ до Львова... Він знає їх, бо хтож не знавби Усусусів? І саме тепер вони, ті самі, яких з пошаною згадує українсько-галицьке громадянство, а навіть вороги, переходять біля нього і вдивляються вперто своїми очима, наче хотілиби блище пізнати найвищого представника галицького правительства. І обличчя стрільців вимарнілі, бліді набирають живої краски, а в той мент забувається журба й безконечна туга за Рідним-Коханим Краєм.

В очах видців, що товпляться здовж улиці блестять, сльози. Ра-

Львівська державна наукова бібліотека № П 1920

ЮРА ШКРУМЕЛЯК.

БОРЦЯМ.

Не як льви ви кидались у бій —
Як свідомі герої
На навалу ви йшли в перебій
В сильній вірі, що Правді святій
Поведуться ті бої.

Хоч сильнійший без сумніву враг
Вас стрічав на дорозі —
На ваш погляд вгортав його страх —
Бо така була сила в очах —
Й опертись — не було в їх змозі.

Як здавалось, що стисне тут-тут
Вас ворожа сваволя, —
В вас полумям вибухав той гнів,
Рвав кайдани, ломав ворогів —
І всміхалася Воля.

Тож не диво, що кому в той час
Там прийшлось умирати, —
Що геройськи з вас кождий конав,
Гордий з того, що все він віддав,
Що для Волі міг дати.

Галичина і Наддніпрянщина.

Взаїмний захист у важких хвилях.

(Історична пригадка).

Уступаючи перед ляцькою перемогою, найкращі сили Галицької України — її Армія й інтелігенція та часть свідомого селянства були примушені перейти Збруч та шукати до якоготь часу захисту на Україні Наддніпрянській — подібно, як недавно ще Наддніпрянці, уступаючи перед большевиками, шукали і знайшли захист у Галичині.

На наших очах повторилося те, що нераз мало місце на протязі української історії, а саме: взаїмний захист і допомога, які давали собі у важких хвилях обі частини Української Народньої Республики — Галичина і Наддніпрянська Україна.

Бачимо це вже на зарані нашої історії — близько 1000 літ тому назад. Вже тоді — подібно, як нині — кинулася була на Галичину хижацька західна сусідка її, Польща й заняла її під своє панування. Та в обороні Галичини виступила Наддніпрянська Україна. Як читаємо в літописі, київський великий князь Володимир Святий пішов у 981 р. на Польщу війною, побив Ляхів і визволив Галичину зпід ляцького ярма.

Коли ж опісля в наслідок внутрішньої незгоди велика і могутна держава Володимира Св. упала, Галичина стала тою українською землею, де знайшла останній захист українська державність. І не тільки знайшла захист, а й розвинулася буйно. Бо Галичина обєднала була знова майже всі українські землі разом з Києвом в одну могутню державу, яка перетрівала аж до 1340 р., коли вдруге напали на неї Поляки, здобули її і під пануванням яких оставала вона майже шість століть.

Тай дальше — після упадку Галицької Держави — не переривається взаїмне шукання захисту і допомоги в хвилях недолі двох частин одної української землі — Галичини і Наддніпрянщини. Бо коли в Галичині польське панування ставало для наших прадідів чим раз більш нестерпимим, кидали вони, як ми нині, свою батьківщину та переходили на Наддніпрянщину — найчастійше на Запоріжже. Так прийшов з Галичини на Наддніпрянщину між иншими славний опісля козацький гетьман Петро Конашевич-Сагайдачний, родом зі Самбірщини, а з ним багато нашої інтелігенції. Переходи такі тривали аж до упадку Польщі, а навіть у перших початках панування Австрії в Галичині.

Зі свого боку — Наддніпрянщина не забувала ніколи на Галичину. Свідчать про се хочби походи до Галичини таких українських гетьманів, як Богдана Хмельницького та Петра Дорошенка, які мріли про визволення Галицької України з під ляцького ярма.

В кінці найновійші часи XIX-XX вв. Де, як не в Галичині, знайшло захист Українське письменство, українське слово після ганебної памяти царського указу в 1876 р., який заборонив був друк українських книжок і газет на Наддніпрянській Україні? Куди, як не до Галичини, посилали від того часу друкувати свої твори найкращі українські письменники з над Дніпра? І куди, як не до Галичини, втікали вони в разі потреби перед царськими переслідуваннями, щоби там продовжати дальше свою працю для України? Згадатиб хоч такі імена, як Драгоманова, Куліша, Винниченка і нинішнього Головного Отамана Петлюру — всі вони довший чи коротший час шукали і знаходили захист у Галичині перед Росією так само, як колись шукали його наші прадіди і як ми нині шукаємо його на Наддніпрянщині перед Польщею.

І ми ні хвилини не сумніваємося, що захист такий ми тут знайдемо. Бо під сим оглядом у нас є вже давна взаїмна традиція.

ХРОНІКА.

НАКАЗ, черга 29, 2 серпня. В той час, як героїчна наша армія з великим успіхом йде наперед, поза нею й іменем її ріжні злочинні елементи провокують мирне населення своїми анархичними виступами, грабунками і погромами, прикриваючися іменами славетних полків Народньої Республіканської Армії. Точно установлено, що большовики, відходячи залишають в тилу нашої армії спеціяльних своїх агентів, яких завдання за всяку ціну дезорганізувати наш тил, що не раз виявлено при затриманню погромщиків і грабіжників, у котрих після пильного обшуку знаходили червоно-армейські посвідки. Наказую Державним Інспекторам широко з'ясувати козакам всю шкідливість для успіху нашої боротьби і спокою в тилу таких гидких і жорстоких вчинків проти мирного населення і предостерігти війська від провокації, до котрої можуть кликати їх ворожі елементи. Не спиняючись ні перед якими засобами, наказую повести найбільш рішучу боротьбу проти ворожого провокуючого військо елементу і в разі порушення спокою в частині і допущення грабунків та погромів відповідальність буде покладена не тільки на начальників частин, а в одинаковій мірі на державних інспекторів. — Голдержін Кедровський.

Не попадати в зневіру! Деякі зневірені Галичани надяться до повороту домів, хоч нашу країну так само люто — як передше, неволить вражий Лях. Придніпрянська Україна наладжує якраз під цю пору свій державний апарат і потребує тай щиро запрошує нас, Галичан, до співпраці, визначуючи кождому таке жалування, яке зовсім вистає на удержання. Сам тільки губерніяльний Комісаріят потребує 100 адміністраційних урядовців, а зголосилося лише 25. І не тільки патріотичний це обовязок стати тут до праці, але й чисто особистий інтерес, бо тут не загрожує безпосередно ніяка небезпека, тай не треба вижебрувати у нікого „залізних листів“ на переїзд, яких опісля не додержують. В дальших числах подамо жмуток вістей з Галичини, що ярко з'ясують усі ті страдання, які переносять оставші в Галичині Українці.

Поділ України на землі. Міністерство вн. спр. розроблює законопроєкт про скасування губерний і поділу України на землі. (У. Сл.)

Метрична система на Україні. Міністерство вн. спр. приступило до вироблення законопроєкту про заведення на Україні метричної системи. (У. Сл.)

З наукового життя Камянця. Після нізрічної перерви, викликаної воєнними подіями, відбулися в м. Камянці загальні збори Українського Товариства Економістів. Збори ухвалили приступити до видавання свойого органу в цілях наукового освітлення економічного життя України. Підготовляється заснования при Т-ві вищої школи — Інституту Соціяльних Наук а також введення в життя заснованого вже Економічно-Адміністративного Інституту, але це можливе буде тільки після повороту Т-ва до Київа.

У неділю 27 липня відбулися збори фундаторів Українського Технічного Товариства. Це товариство має метою допомагати широкому розвиткови техніки і національному промислови на Україні з одного боку, та задовольнити професійні, наукові й економічні потреби українських інжінірів і техніків з другого. В Т-ві гуртуються інжиніри й техніки Наддніпрянщини і Галичини.

ТЕЛЕГРАМИ.

Офіціяльне звідомлення Начальної Команди Гал. Армії з 1. серпня 1919.

Наші частини, які серед великого одушевлення населення дня 28 липня вмашерували до Проскурова, осягнули лінію річки Бужок та заняли на ній всі переходи. Ми заняли Межибіж, Летичів і Деражню. 7 і 8 полки здобули протягом трьох днів два ворожі панцирні потяги, а сьогодня лише 25 скорострілів і 5 гармат. Наші літаки атакували успішно ворожі кольони коло Винниці та їх розбили.

СПРАВА СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ.

Ліон, 24. 7. Ві второк зійшлася комісія для польських справ, аби нарадитися над справою державної приналежности Східної Галичини. Українське заступництво запротестувало проти прилучення Сх. Галичини до Польщі. Як зачувати справа відношення Сх. Галичини до Польщі зовсім не рішена.

ПАРИЖ, 24. 7. Порішено, що Сх. Галичина одержить повну автономію і власну адміністрацію. Урядовою мовою стане українська мова.

ВІДЕНЬ, 26. 7. З Парижа доносять: Президент української делегації одержав від генерального секретаря мирової конференції таку ноту: Польське правительство уповажнено до введеня цівільного уряду в Східній Галичині: при чім мають бути — по змові (!) узгляднені й видані зарядження про теріторіяльну автономію, тай політичні і релігійні справи і особисту свободу.

ЛІОН, 28. 7. По полудни зійшлася комісія для польських справ і наряджувалася над тим, яку владу дати Сх. Галичині.

ЯК ПОЛЯКИ ОБРІХУЮТЬ СВІТ?

УПБ. ВАРШАВА, дня 31. 7. (радіо). Зі Львова доносять, що українські військa пробували офензиви (?). Польські військa відбили українські наступи і перешли негайно в контрофензиву. Зломивши опір ворога, перейшли Збруч і взяли до неволі штаб двох українських дівізій і 40 старшин(!) Польські військa заняли Лянцкорунь в напрямі Камяния Подільського (!). — (В донесенню цім стільки правди, що банда Поляків дійсно напала була недавно на м. Лянцкорунь, пограбила його і втікла назад за Збруч).

УПБ. Камянець на П. дня 2. 8. Відомости, поширені радіостанцією в Варшаві, передає радіостанція в Навен отсими словами: Українці зачали були наступ на польські військa над Збручем. Український наступ відбито вповні і польські військa перешли Збруч та заняли Лянцкорунь. Після останніх відомостей польські військa наступають на Камянець Подільський і передні відділи вже осягнули це місто (!).

ПОЛЯКИ ДАЛЬШЕ УЛАДЖУЮТЬ ПОГРОМИ.

УПБ. Київ, дня 31. 7. (радіо). Поляки урядили в Сарнах страшний жидівський погром, причім ограбили ціле жидівське населення і багато Жидів замордували.

ПОЛЬСЬКИЙ ТЕРОР НА ВОЛИНІ.

УПБ. Житомир, дня 29. 7. (радіо). До Житомира прибуло кілька осіб, котрим удалося втечи з місцевостей, занятих Поляками. Вони оповідають, що Поляки тероризують жидівське населення, закривають уряди місцеві, а службовців проганяють і настановляють Поляків.

ПОВСТАННЯ КРАВЧУКА НА ВОЛИНІ.

УПБ. Москва, дня 31. 7. (радіо). В Баранівській волости на полудне від Новгорода Волинського повстанець Кравчук проголосив мобілізацію від 17 до 50 літ. Кравчук має намір дістатися до Новгорода Волинського на поміч тамошним повстанцям.

КІНЕЦЬ БІЛЬШОВИЦЬКОЇ ВЛАДИ НА УГОРЩИНІ.

УПБ. Навен, дня 30. 7. (радіо). З Відня доносять: вирішення угорського питання мало би виглядати в той спосіб, що теперішне совітське правительство уступить і зробить місце новому кабінетови міністрів, утвореному з умірковних соціялістів. Центральний виконуючий комітет і загальний советський конрес останутъ і задержують свої функції, не впливаючи одначе на ведення державних інтересів. Тоді коаліційні держави знесуть зі своєї сторони бльокаду і зачнуть доставу середників поживи до Будапешту, а також зарядять, щоби Румуни здержали наступ. Управильнення дальших спірних питань наступить аж на паризькій конференції, куди будуть запрошені представники нового кабінету.

По найновійшим вісткам большевицьке правительство Угорщини приняло умови Антанти і уступило.

БОРОТЬБА О СМИРНУ МІЖ ГРЕКАМИ І ТУРКАМИ.

УПБ. МОСКВА, 30. липня. (радіо) В звязи з подіями в Смирні звернувся Венізельос за воєнною поміччю до Англії і Франції, але вони відмовили йому помочи, заявляючи, що він при заняттю Греками Смирни кілька разів переконував, що Турки з запалом стрічають грецькі військa і що він зобовязався піддержати окупацію і порядок тільки грецькими військами. Часопис „Фосса“ пише, що повстання Турків проти Греків було піддержуване Італією, яка веде протигрецьку пропаганду та піддержує Молодотурків.

ОПОВІСТКИ.

ТРІСКА Осип, бул. дес. Нар. Сторожі Відділ 1, на Підзамчу, Архирейська дача, пошукує свою сестру Зофію Тріска з Сокаля.

Василь ГРИЗНАК, 3 стан. батерія. Я в селі Баговиця, 12 верст на полудн. схід від Камяниця. — Андрій Гризнак.

Ярослава МОКЛОВИЧА, хорунжого, пошукує Марія Стрільчикова, Камянець на Поділлі, вул. Гунська, ч. 50.

ВЛАДКУ! Я з Наталею живемо біля Камяниця. Пиши до НКГА. (РВ) др Ничка, поручник.

ГРИНЬКО ГНАТКІВ, 4. золоч. бригада. Находжу ся в Мікші над Дністром. Іван Гнатків.

ЙОСИФ ГРЕБЕНЮК! Я знаходжусь при І. Дівізії СС. Подай свою адресу. о. Семен Гребенюк.

ВОЛОДИМИР ОСИП СТЕЦИШИН хай подасть редакції „Стрільця“ адресу для Олександра Стецишина.

Редакція й Адміністрація „Стрільця“ міститься покищо при Старо-поштовій вул. ч. 9. І. пов. дім З'єдиненого Банку.

...дости чи жалю? В одних на вид цих карних січових куренів надія розгорюється на кращу будуччину, в других жаль їдкий торгає серце змучене, зжурене...

Диктатор стоїть мовчки на давньому місці, а рука його не випускає капелюха.

Музика загреміла дрібну-веселу коломийку...

Кіннота УСС. від'їздить. Коні рвуться вперед, на них як виковані з криці сидять січовики. Блестять шаблі до сонця, міняться в його проміннях червоні верхи їх шапок...

Переїхали.

Диктатор стоїть ще хвильку на місці, опісля йде на стрічу начальникові УСС., отаманові Букшованому. Довго держить він руку отамана і висказує слова подяки й бажень йому і всему січовому товариству.

Акорди музики втихають, народ помалу розходиться, а у вузкій улиці заховуються останні чети тих, що займають в історії визволення України нерішу сторінку, написану їх власною кровю.

М. Ірчан.

Редагує Комітет.

З друкарні Б. Вайнбаума, черенками „Стрільця“.

Ч. 53. Кам'янець на Поділлю. Неділя 10. серпня 1919. Рік І.

СТРІЛЕЦЬ

Часопис для Українського війська.

Виходить тричі в тиждень.
Ціна 3 гривні. Для козаків на фронті 1 гр.

Нехай живе Самостійна Українська Народня Республіка!

Галицька Армія.

Доля Галичини а може навіть усеї Соборної України залежить від того, чи галицька армія задержить окремішність.

Чому?

Дивімся на все з точки погляду Соборної України. Кому невідомі бунти і проби бунтів Оскілка, Балбачана і и. Чи можливе це від хвилі, як на землю Великої України прийшла галицька армія? Ні. Бо кождий, хто тут носився з думкою про бунт, знає, що є сила, яка безоглядно здавить всяку спробу бунту проти української влади. Ця здісціплінована сила то галицька армія. Колиб вона розлізлася й поодинокі її члени перейшли в ріжні частини наддніпрянські, то з того вийшлаб тільки саламаха, а не органічна будова. Це лише приспішилоб давне кипіння.

Окрема галицька армія зробить Соборній Україні ще одну велику прислугу. Як відомо, від початку повстання проти гетьмана маємо вже десятий місяць. І досі мимо величезних міліярдових сум, витрачених тут на військо, не сотворено ні одної школи для військових старшин! Цю недостачу може скоро направити галицька армія. Дальше вона може занятися вишколом новобранців по західним зразкам і допомогти правительству наладнати скрізь тверду владу. Вже сама присутність галицької армії на землях Великої України причиняється до збільшення ладу і порядку. Від коли вона прийшла, не чути ні про погроми ні про грабунки населення. Це знак благодатного впливу окремішности галицької армії.

Тепер річ в тім, як довго задержимо тут окремішність нашої галицької сили. Це в першій мірі залежить від нас самих, від нашого завзяття, витрівалости й розуму. Польські легіони за наполеонських часів видержували роками під чужою управою і на чужій землі, поки добилися до своєї. Таких прикладів в історії багато. Коли ми спроможемося на удержання своєї окремішности, то вратуємо Галичину і Соборну Україну. Коли розтечемося по Великій Україні, тоді не вратуємо нічого.

Хліб, одяг, обув.

Ці три річи потрібні зараз українському війську в великій кількости. Зібрати їх і дати нашому війську треба заки впадуть осінні дощі. Інакше військо не видержить. А коли не видержить воно. то не видержить і наша держава.

Це повинен мати перед очима кождий урядовець від найвищого до найнищого, кождий свідомий селянин і кождий робітник. Чому? Бо колиб армія розвалилася ізза недостачі харчів, одягу й обуви — тоді насталиб такі безпорядки і грабунки, що спокійне населення втратилоб усе. На це звертаємо також увагу наших співгорожан Євреїв і закликаємо їх до живої, щирої співпраці для заосмотрення українського війська.

Відкіля взяти цих великих засобів харчів, одягу й обуви, які потрібні на осінь українському війську? На заграницю не рахуймо, або коли рахуємо, то дуже мало. Наш власний край мусить дати і дасть своєму війську все, чого треба, — як тільки з'уміємо з'організувати вже тепер збірку всього потрібного. Нехай кождий почувається до відповідальности в цій головній тепер справі! Нехай кожда громада вже тепер приготовляє склади й засоби для війська! Нехай дбає про це кождий купець і кождий урядовець! Бо коли цего не зробимо в час, то наслідки можуть бути страшні. Чужі сили далеко — вони не зможуть, навіть якби хотіли, прийти й улаштувати безпорядки, які мусять наступити, коли військо не одержить засобів харчів, одягу й обуви.

На це уважаймо й про це думаймо і над цим працюймо всі! Поки час!

Домагання хвилі.

I.

Президія Всеукраїнського Трудового Конгресу уважає своїм обовязком в сей відповідальний мент довести до відома Високої Директорії, що обставини часу вимагають.

1. Щоби ясно і недвозначно було заявлено, що Український Уряд буде стояти на суто-демократичній платформі з виборністю до всіх органів на підставі загального виборчого права і буде на далі осуджувати всі форми, явні чи замасковані, радянської влади;

2. Щоби негайно була видана декларація про скликання в найблищому часі і при першій можливости Всеукраїнського Парляменту, обраного вселюдним, рівним, безпосереднім і таємним голосуванням по пропорціональній сістемі, а до того Український Уряд повинен опиратися в своїй праці на Трудовий Конгрес України. як тимчасове Парляменське тіло;

3. Щоби негайно ж був утворений Кабінет Оборони Республіки на цілком діловому прінціпі із тих партій і груп, які стоять на загально-демократичному грунті і будуть реально працювати, щоб перевести в життя необхідні реформи, диктовані сучасним ментом.

Президія Всеукраїнського Трудового Конгресу: С. Бачинський, В. Злотчанський і С. Воропай.

II.

Вислухавши доклад пана Міністра Закордонних Справ і обміркувавши сучасне міжнародне положення України, Комісія Закордонних Справ Всеукраїнського Трудового Конгресу вважає необхідним довести до відома Високої Директорії, що сучасний мент вимагає притягнення до урядової праці представників істнуючих партій та широких кол громадянства, що стоятимуть на вищезазначеній платформі.

Кілька практичних вказівок.

(Спостереження з життя).

II.

5) Памятай, що мило та ігла все мусять бути в твоїй кишені. В новім не все можеш ти ходити, але в чистім зашитім! Занимаєш високе державне становиско — а твій одяг поплямлений, подертий, що подумають чужинці про тебе та про державу, яку заступаєш?! В поплямленій одежі можуть ходити одні поети тільки, як що ти не поет, сідай на пару хвилин і ший! Білля сам можеш випрати собі, спробуй раз, а побачиш який талант відкриєш ти у собі!

6) В дорозі старайся все мати книжку, яка тебе розрадить і навчить, а мало забере місця. Як що її прочитаєш, обміняйся з другим. І записник, в якім записуватимеш, що сам пережив та чув. Памятай, що переживаєш важкі історичні хвилі і що як ти цікавий нині знати, як жили люди за часів приміром Богдана — так і твої діти та внуки цікавитисьмуть, як жилося нам! От пр. постав собі питання, чому то Поляки виперли нас з Галичини? І відповідай на основі того, що бачиш довкруги себе. З того може дещо й не буде вірне — та спише нас кільканайцятьох такі записки, тоді й дійдемо ми до правди й наші діти знати уже муть, в чім ми помилялися, що їм обминати і як державу будувати.

7) Жий як можеш найскромнійше. Їдж — щоб не був голодний і вистерігайся всяких ласощів. Нині їш морожене, суниці, годуєш коні хлібом — а забуваєш, що є люди таки між нами Галичанами, яким не стає на хліб, а які в обозах збирають бульбу із землі, обтирають із болота і їдять! Забуваєш і се, що нині їш за много — а за місяць можеш знайтися без шага!

8) Коли переїхав ти за Збруч з державним майном, бережи його більше як власного! А то приїхав ти в державній повозці і продав її із кіньми, або привіз державні гроші і проїв. Перед знакомими кажеш, що добрі маєш в Камянці „зарібки" і їш морожене, й суниці. Та знай, що про крадіж вже докладно знають знакомі. Знай, що ще про твоїх дітей говоритимуть: їх батько хотів збогатитися у той час, як на Україну насіли вороги і—вкрав повозку з кіньми! І не думай, що цим збогатишся, як навіть не потягнуть тебе перед суд.

9) Вір в свої сили і сили народа і не піддавайся настроям хвилі, що ось то все пропало! Памятай, що майже жаден нарід не виборов собі відразу свободи. Пригадай собі історію Поляків, Сербів, Болгар, Румунів, Бельгійців і т. д. і побачиш, що наша історія щойно зачинається, тому кріпись, не падай духом, не стогни і не питай що хвилі: що чувати нового..—а шукай нових доріг до здійснення давного ідеалу.

Життєписі Українських Вождів

III.

Ген.-чотар Мирон Тарнавський.

Теперішний головнокомандуючий Галицькою Армією генерал Мирон Тарнавський уродився 29. серпня 1869 р. в селі Барилові (повіт Радехів) в Галичині, де його батько Омелян Тарнавський був священником. Гімназію скінчив Мирон в Бродах 1889 р. а 1891 був покликаний до війська. Спершу служив як однорічний охотник при 30 баталіоні пол. стрільців. Опісля служив у 4 і 13 баталіоні пол. стрільців, та при 18, 33, 35, 29, 16 і 19 полках стрільців, 1891 р. здав перший старшинський іспит а 1892 р. іменовано його четарем в резерві. Опісля перервав на кілька літ свою військову службу, займався якийсь час рільництвом, садівництвом та пчільництвом і короткий час перебував як урядник Краєвого Виділу у Львові.

В 1896 р. здає доповняючи військовий іспит у Відни і від тоді посвячується виключно військовому званню. 1898 р. іменований поручником, 1908 сотником, 1916 отаманом, 1918 підполковником, а в 1919 полковником і ген.-четарем.

Замітити належить, що свою військову освіту доповнив ще іспитом з картографії, а в р. 1916 скінчив корпусну школу в Перемишлі, армейську школу стрільби в Бруку н. Л. а вкінці школу для вождів у Львові 1918 р.

Вже в перших днях світової війни бо 7. серпня 1914 бачимо його на фронті, де бере участь в боях з Росіянами під Бродами, Радивиловом, Олієвом, Бужським, Львовом, Городком, Яновом та Перемишлем. 26. жовтня 1914 тяжко ранений лічився в шпиталі в Буданешті та Бадені. В січні 1915 р. стає командантом вишколу 35 полку стрільців в Стирії — але вже 9. мая 1915 вирушає знову в поле з 9 курінем 35 полку. Бере участь в боях на Маківці, під Болеховом, Завадкою, Галичем, над Гнилою Липою, під Підгайцями, Семиківцями, Настасовом, Сосновом, і т. д. Його курінь бється через цілий сей рік поруч з УСС. і з того часу й УСС. запізналися з симпатичним отаманом та й той бажав блище познайомитись з рідним собі а так хоробрим військом. Незабаром сповняється його бажання, бо вже 16. січня 1916 стає командантом вишколу УСС, де перебуває до 7/VII. 1917. Відходячи назад до 35 полку, лишає по собі жаль і найкращі спомини в УС. Стрільців.

В полі остає аж до лютого 1918 р. — а в марті тото року приділено його як штабового старшину для українських справ до 54 Див. Займає також місце помічника коменданта міста Жмеринки.

Від мая до серпня 1918 командує групою військ між Кодимою а Бірзулею, Дністром і Рибницею, в боях з большевиками.

Розклад Австрії й переворот в Галичині застає його в Гайсині на Україні, де він був командантом 16 полку стрільців. В протягу падолиста переходить він з 16 п. через Ковель а по віддачі полка удається 29. падолиста до Львова, де його арештують Ляхи та вивозять на Домбє як полоненого. В лютім 1919 одержує дозвіл на виїзд до Баден для поратування здоровля.

Та свідомий того, що Україна потребує його під ту хвилю, дістається через Угорщину того самого місяця до Станиславова.

Одержавши доручення сформувати II. Корпус, вивязується якнайкраще зі свойого завдання та остає його командантом до початку липня 1919, коли то в скрутній для нас хвилі покликано його на головного вождя Галицької Армії.

Генерал Тарнавський, як бачимо, старий жовнір і загартований довгими воєнними трудами. Симпатична його поверховність, приступність та відповідне поведення зєднували йому все любов і привязання у підчинених, як стрільців так і старшин, про що найкраще свідчить те, з яким поважанням згадують про його й досі УСС.

Про його відвагу, справність і військове знання свідчать найкраще числені відзначення, які він одержав в австрійській армії, і то деякі з них ще перед війною.

Про українську армію висловлюється генерал з подивом для посвяти і витревалости стрільців, які мимо недостаці харчу і одягу вже девятий місяць доказують геройських діл. — Трохи кращого заопікування армією — а можизби нею поконати всіх ворогів. Генерал сподівається, що в короткім часі зарадиться лиху й ми будемо мати знамениту армію. Це говорить з його довголітний досвід і практика.

„Менше політики і забав — а більше праці і серіозности!" — це його гасло.

Львівська державна наукова бібліотека
№ 1.920

10) Памятай слова І. Франка:
Кождий думай, що на тобі
Міліонів стан стоїть,
Що за долю міліонів
Мусиш дати ти одвіт.
Кождий думай: тут в тім місци,
Де стою я у вогни,
Важиться тепер вся доля
Величезної війни.
Як подамся, недостою,
Захитаюся мов тінь,
Пропаде крівава праця
Многих — многих поколінь...

В. Б.

Голос волiющий в пустині.

Українська мирова делегація в Парижі звернулася 15. липня з протестом проти польської окупації Галичини. В протесті зазначується, що цим Українці галицькі віддаються на поталу й знищення польською армією.

В протесті зазначується, що український нарід ніколи не визнавав польської зверхности над собою, що польська меншість Галичини, яка сама визнала в 1914—15 рр., що східна Галичина ніколи не була польською, і яка складає лише одну пяту частину населення, повстало проти української влади і є причиною крівавої війни; що постанова ради 5 є цілком безпідставною, бо в Галичині не було більшовизма і ця постанова несправедлива і жорстока і викликає в кожному Українцеві гнівний протест, що Поляки тримають у вязницях всю українську інтелігенцію, видатних селян і робітників, вивозять українське населення в концентраційні табори, палять українські села, нищать наші церкви, забивають силу мирного українського населення, вішають та розстрілюють навіть дітей, припинили все культурне й економічне життя Українців, заборонили вживати українську мову, нищать архіви, книгарні, зачинили навіть сільські школи й палять українські шкільні підручники.

Українці східньої Галичини кинуті в пекло, жорстокіють з якою з ними поводяться Поляки, значно перевищує відому в історії жорстокість турків під час вірменської різанини.

(Т. Гр.)

Урядовий відділ.

Наказ. Диктатура Зах. Обл. УНР. Ч. 1486/19 Камянець на Поділлі, дня 6. серпня 1919. Взивається всіх урядовців Зах. Обл. УНР., в яких посіданню знаходяться ще державні касові гроші, мертвий або живий інвентар як коні, вози і пр. або иньше державне майно, щоби під особистою відповідальністю передали все на руки підписаного (Уряд Диктатури Зах. Обл. УНР. Проспект Т. Шевченка ч. 37.) найдальше до 8 днів від дати оголошення сего розпорядку. Уповноважений Диктатором для справ внутрішних, фінансових і робіт публичних Д-р. Голубович в. р.

Наказ Головної Команди Війська Української Народньої Республіки. 30 липня 1919 року Ч. 100. З переходом Галицької Армії на Східний беріг Збруча, до які начальники Наддніпрянської Армії, з приводу некомплекту своїх частин, стали запрошувати до себе старшин та козаків Галицької Армії й приймати їх на службу без згоди на це Начальної Команди Галицької Армії. Такі вчинки шкодливо відбиваються на склад Галицьких військ і ніяким чином не можуть бути допускаємі. Тому рішучо забороняю приймати на службу як в частини і інституції Наддніпрянської Армії так і у всі державні установи Галичан-старшин і козаків, без згоди на то Начальної Команди Галицької Армії, як то було вже заборонено наказом Головної Команди від 12 липня б. р. ч. 67, відносно Наддніпрянської Армії. Старшин та козаків обох Армій Наддніпрянської і Галицької, котрі перейдуть на службу без двзволу на то свого Начальства з одної військової частини до другої, або до цівільної інституції, притягати до відповідальности, як за дезертирство в військовий час, а Начальників військових та цівільних інституцій, до відповідальности, як за допомагання дезерції. Всім перешедшим дотепер чи то в інституції чи в другі частини козакам і старшинам негайно повернутись до своїх частин.

Головний Отаман Петлюра.

НАКАЗ Військам Дієвої Армії УНР. 31. липня 1919 р. Ч. 335. (По Штабу Дієвої Армії). Всім старшинам і козакам-Українцям, які служили в бувшій австрійській армії або Наддністрянській армії, а зараз на військовій службі не перебувають, — наказую не пізніще трьох днів після оголошення цього наказу з'явитись для регістрації в Галицькій етапній команді по Поштовій вул. — 24. Винні в невиконанні цього наказа будуть уважатись за дезертирів і переслідуватись надзвичайним польовим судом. Підписи: З наказу Головного Отамана Начальник Штабу Дієвої Армії, Отаман Тютюнник. Начальник 2-і Управи, Отаман Янушевський.

Хроніка.

Офіціяльного звідомлення Ген. Штабу НКГА з 4. VIII. не подаємо, бовоно вже в инших часописях там поконфісковане цивільною цензурою, що з оставших слів виходить нісенітниця.

Офіціяльне звідомлення НКГА. з дня 5 серпня 1919 р. Галицькі частини заняли 4 серпня по тяжкім бою м. Кузьмин. Переслідуючи відступаючого ворога, вмашерували наші відділи до Староконстантинова.

6 серпня 1919.

Крім перестрілки стеж на північ від Староконстантинова, без важнійших подій. На новозаиятій території заводять наші частини лад і порядок. Шеф штабу Гал. Армії полк. Шаманек.

Границі Буковини. Черновецькі газети помістили текст мирового договору Австро-Угорщини з Румунією. Цим договором зрікається Австро-Угорщина Буковини в користь Румунії в межах договору Румунії з антантою з р. 1916 (значить: на північ по ріку Прут). Установлення докладної границі переведуть коаліційні держави.

Державна монополія. Міністерство Фінансів монопулізовало вироби горальництва і цукроварства, а також тютюневі плянтації.

Українці на міжнароднім Кооперативнім Конгресі в Парижі. З Парижа повідомляють, що 26 — 28 липня с. р. в Парижі відбувся міжнародній Кооперативний Конгрес. Від української кооперації на Конгресі були проф. М. Грушевський, Д. Ісаєвич і Є. Филипович. Українська делегація зазнайомила Конгрес зі сучасним станом організації й економічним значінням кооперації на Україні. Подані інформації викликали серед цілого Конгресу незвичайне зацікавлення. В колюарах наші делегати мусіли без кінця інформувати членів Конгресу по всім галузям нашого кооперативного життя (УТА).

Нова укр. селянська соціялістична партія. „Труд. Гром." пише: Здавна підмічено сектанство нашого народу. У нас на Вкраїні найбільше найдете молокан, баптістів, скопців, штунди етс. Кажуть, в тім вияв індівідуалізму нашого народу. Той же нахил до сектантства помітний серед нашого народу і в справах політичних. Хоча би ради амбіції на уступки вони оден другому не підуть. Група ес-ерів правого крила, відкололася і пробує зорганізувати нову партію.

Московщина в камянецьких церквах. Уже при вступі до котрої небудь української церкви витають вас ріжні оповістки й написи — у московській (!) мові. Та увійшовши до середини церкви і потрапивши на яке небудь богослуження, постоявши декілька хвиль, набираєте ілюзії, начеб ми стояли не в українській церкві в Камянці на Поділлю, а десь у Москві, Рязані чи Тулі, або що наймеші в церкві місцевої московської кольонії. „Господі помілуй" (!), „Слава Тєбє Господі", „во вєкі вєкоф" (!) і т. п, — так і заливає вам уха зі всіх усюдів: від вівтаря, з хорів і т. д. Питаємо: 1) чому оповістки й надписі по українських церквах в столиці українського Поділля і тимч. столиці УНР. не пишуться на державній українській мові але на чужій — і 2) чому церковно-славянський текст нашого богослуження читається по українських церквах Камянця у московській (!) вимові, а не в українській, як це читалося на Україні у давнину, як читається скрізь по церквах Галичини і Буковини нині? Чи можливе що небудь подібне в котрого небудь иншого народу, який шанує свою національність? Радимо батюшкам камянецьким зайти нпр. до котрого небудь із місцевих польських костелів і приглянутися уважно, на якій мові пишуться там оповістки і надписи і якою мовою побіч церковно-латинської — правлять там ботослуження, співають, балакають і т. д.

Організація українського жіноцтва. З ходами Галичанок основано в Камянці 26 липня ц. р. „Союз Українок", щоби зоорганізувати українське жіноцтво Камянця і околиць та притягнути його до праці, якої вимагає наше національне і державне життя. Членом товариства може бути лиш Українка. Членський пайок вносить 10 гр., місячно, пвисове однорзово 10 гр. Вписи відбуваються на сходинах кожної середи і пятниці о 6-ій годині по пол. в харчівні вул. Ремісничa ч. 6.

Коаліційне правительство в Чехії. В Чехії зорганізувався новий кабінет міністрів із соціял демократів, національних соціялістів, партії хліборобів та Словаків. Новий кабінет склався після відставки Крамаржа.

Телєграми.

ПРИВІТ ГАЛИЦЬКОМУ ВІЙСЬКУ.

УПБ. Нова Ушиця. 8/VIII. Камянець. Доктору Петрушевичу. Ново-Ушицька повітова філія Державно-Національного Союзу, в котру входить 13 громадських організаций і партій, висловлює Вам і в Вашій особі дорогому нам Галицькому Війську співчуття з приводу тимчасового залишення Вітчини. Щиро дякує за військову допомогу і запевняє, що поодинокі ворожі випадки проти Галицької Армії були натлідком неосвідомлення та більшовицької агітації. Зараз темрява розсіялася і Ушицька Філія Українського-Національного Державного Союзу як виразитель громадської думки щиро витає тісне обєднання Наддніпрянщини з Галичиною. Голова Філії: Шевчук.

УПАДОК БІЛЬШОВИЦЬКОЇ ВЛАДИ НА УГОРЩИНІ.

УПБ. Будапешт, 4. 8. 1919. (радіо). Нове угорське правительство видало проклямацію до народу такого змісту: Антанта вислала до нас ультімат і зажадела, щоби совітське правительство уступило місця иншому. Се поклала вона як услівє навязання мирових переговорів. Совітське правительство було вої думки, що серед теперішних обставин дальша боротьба з антантою булаб безкорисним проливом крови. Тому воно уступило і на доручення Центральної Робітничої Ради передало владу новому соціялістичному правительству, якого цілю є збереження порядку і навязання переговорів з антантою.

ПРИЧИНИ УПАДКУ.

УПБ. Будапешт, 4. 7. 1919. На великім зібранню Робітничої Ради в Будапешті бесідники обговорювали обставини, серед яких прийшло до зміни правління. Сольтан Ронай говорив: Російські совітські війська ведуть тяжку боротьбу і їх акція не є так сильна, щоби, могла підперти нас в боротьбі. Нині антанта осягнула переходово побіду. Для нас дальша боротьба безвиглядна. Тому правляча Рада і управа партії стали на становиші, що правительство повинно уступити. Угорський пролєтарят потрібує спокою. Нині є ще пр вдоподібним що ми з честю закінчимо нашу боротьбу. Колиб угорський пролєтарят пропустив відповідним момент щоб розпочати переговори з антантою, то був би побитим, а тоді протиреволюція піднеслаб голову.

По тій промові ввійшов на салю Беля Кун, повитаний гучними окликами. Він годиться з доконаним фактом. Колиб ми не були згодилися на зміну, то нам легко булиб відняли всі середники продукції.

МОСКОВСЬКІ БІЛЬШОВИКИ ЛАЮТЬСЯ.

УПБ. Москва. 5. 8. (радіо) Всім. Запроданість угорських соціялістів-угодовців. Підлі труси, погані льокаї буржуазії не видержали в непослусі буржуям, котрим служили майже 5 років війни. Вони, повзаючи у ніг буржуїв, запродавці соціялізму, перші відгукнулись на провокаційну пропозицію союзників-капіталістів і скинули власть селян і робівників Угорщини. За плечами робітничих мас вони зачали переговори зі союзниками і продали угорських селян і робітників. І. серпня подалося совітське правительство до димісії. Тепер буржуазія ликує. Першим актом нового правительства є признання приватної власности. Землю повернено панам, а фабрики капіталістам.

ПОЛЬСЬКИЙ ОПЕРАТИВНИЙ ЗВІТ.

УПБ. Варшава, 6. 8. (радіо) На литовсько-білоруському фронті наступ ворога зі сторони Хотениці. Ми відперли ворога з побідою і взяли 100 полонених і скорострільли. Зі сторони Мядзьоли і з півночи від Куренець ми в наступі заняли часть території, взяли 60 полонених і 3 скорострільли. В неділю ворог наступав на Раки, завзятнй бій продовжується, На відтинку Баранорічі розвідки і огонь артилєрії. Над Припетю в околиці Давидгородка ми відбили сильні наступи більшовиків, піддержувані кораблями. На волинському фронті оживлена діяльність в околиці Сарни, Березвиця. На галицькім фронті без змін. На познанськіч фронті ми відбили німецькі стежі коло Тур. В ночи огонь скорострільків над Радвонкою. Огонь артилєрії і в ході слаба діяльність піхоти. Огонь мінометів на наші позиції Зембовек- Кожижкопек. На відтинку Лєшно ми відбили німецькі стежі коло Вельокшицьке-Тшебіня, Вашків.

САРНИ ЗАНЯТІ НАЗАД БІЛЬШОВИКАМИ.

УПБ. Миколаїв, 6. 8. (радіо) Совітські війська заняли Сарни. Поляки розбиті на голову втікають.

РЕВОЛЬТИ СЕРЕД ПОЛЬСЬКИХ ВІЙСЬК.

УПБ. Навен, 5. 8. (радіо) Крівавi революції серед польських військ в Познані, а також на фронті, доходять до того, що цілі сотні і курні відмовили послуху. Ще гірші відносини в конгресовій Польщі. У Франції жовнірам Галлєра обіцяно, що їх ужнють лише як залогу в Шлеску, а тимчасом вислали іх на фронт. Це все викликало велике негодування і тепер панує застрашаюча деверція жовнірів з рядів армії Галлєра, й крівавi бійки між ними. Починається розлад і в армії Галлєра.

СЕЛЯНСЬКІ ПОВСТАННЯ НА ТИЛАХ ДЕНІКІНА.

УПБ. Миколаїв, 5. 8. (радіо) Селянство повстало проти Денікіна. Наїзд Денікінської саранчі обєднав все селянство. Воно організується в партизантські відділи і бє Денікінців.

Оповістки.

ЗАЯВА: Управа Української Народної Трудової (передше національ-демократичної) Партії заявляє отсим, що в останних часах а зокрема від переходу через Збруч не уповажнювала нікого ані до заступництва ані до складання яких-небудь заяв іменем партії. Супроти сього ріжні заяви, зложені в останних часах поодинокими членами партії, були і мусять вважатися висказом їх особистого погляду а не становища партії. До заступництва Української Народної Трудової Партії уповажнена є лише її підписана Управа, яка пробуває тепер в Камянці на Поділлю. Адреса секретаря партії Стефана Біляка: Проспект Тараса Шевченка, ч. 37, II. поверх. Д-р Антін Горбачевський, голова. Степан Біляк, секретар.

Сходини членів Укр. Радикальної Партії (з Гал.) відбуваються кождого вторка вечером. Близших інформацій уділяють Др І. Макух і Др О. Назарук (Ред. „Стрільця").

Редагує Комітет. З друкарні Б. Вайнбаума, черенками „Стрільця".

Ч. 54. Кам'янець на Поділлю, Второк, 12. серпня 1919. Рік І.

СТРІЛЕЦЬ

часопис для Українського війська.

Виходить тричі в тиждень.
Ціна 3 гривні. Для козаків на фронті 1 гр.

Нехай живе Самостійна Українська Народня Республіка!

Галичане! Знайте, що вас жде під Польщею!

Горе переможеним!

„Слово Польське“ з д. 24. 7.с. р. пише: Відносини Поляків до Українців мусять перейти три фази:

Перша — військова. Вона тривatиме аж до остаточного прилучення Східньої Галичини до Польщі, яке станеться тоді, коли Українці добровільно визнають себе польськими підданими (сумніваємося, щоб це коли небудь сталося, ред.) і безумовно згодяться покоритись Польщі (?!), а також виконувати всі обовязки польських громадян. За цей час Поляки мстяться оскільки це тільки можливе на Українцях. Всі Українці, що виступали проти Поляків, мусять бути покарані, навіть і ті, що залишили Галичину. Всі рішуче особисті рахунки Поляків над Українцями зводяться за цей час. Ніяких проявів українського життя не сміє бути, хіба лише у вязниці чи в концентраційнім лагері.

Друга фаза. Українців помалу випускають з місць „відокремлення“, а найбільш певним надається можливість одержати посаду на державній службі (очевидно не вище посади возьного чи портієра, ред.) і навіть в суд, де підчас першої фази можуть перебувати лише на лаві обвинувачених. За цей час Українці мусять остаточно зректися себе і своєї національности, відповідно цьому змінити свій світогляд і політичні симпатії! За цей самий час Поляки мають можливість переконатись у тім, що Українці щиро стали служити Польщі. Але, коли Українці не зречуться своїх „інтриг та повстань“ проти Поляків, то ця фаза ніколи не скінчиться (коли перша фаза польської газети є те, що зветься на звичайній, не-польській мові станом осолошення всіх Українців поза законом, коли можна безкарно замордувати кожного Українця, то друга фаза більш делікатна, її можна назвати фазою пильного і безупинного догляду над Українцями, ред.).

Третя фаза. Українці звільняються від усіх обмежень і отримують автономію (!) оскільки це не суперечить священим інтересам і правам польської нації (очевидно під автономією, в даному випадку треба розуміти право ходити по вулиці без дозволу польської влади і не бути при цьому застріленим першим перехожим польським „обронцем кресув“.)

Доброго жовніра пізнати в нещастю.

У тяжких боях за Рідний Край, яких правдиве значіння оцінить щойно історія, з'ужила наша Галицька Армія всю муніцію. Вороги відрізали кругом Західну Область У.Н.Р. від світа і ні звідки було покрити всї пекучої потреби. Наше військо останніми набоями боронило вузкого смужка рідної землі. Тай не встояло.

Важкі хвилі переживав галицький уряд і галицька команда. Що далі робити? Чи вести Армію за Збруч? Чи буде взагалі змога стягнути туди війська зпід сильного напору ворога? Чи переживе наша молода Армія втрату Рідного Краю тай чи зможе збіджене і обідране військо вдатися в нові бої з другим ворогом зі сходу?

Такі незвичайно прикрі тай трудні питання мали порішити ті, що в їх руках спочивала доля нашої Армії і нашої держави. Справу незвичайно утруднювали ще всякі непокликані „знавці армії і фронту“ безупинним вневилюванням на всі боки, що ні один наш жовнір не піде проти більшовиків. Справді, нам у важких хвилинах нашого державного життя ніколи таких „критиків“ не хибувало! Вони родяться там, де їх не сіємо. Святий обовязок нашого жовніра видати кождого такого шкідника, а військова влада відбере йому охоту до дальших злочинних виступів.

Серед таких невідрадних обставин йде до Армії наказ переходити за Збруч. І тут не завівся в своїх надіях кождий, хто був глухий на слабодушні підшепти зневіри а зберіг тверду віру у високу моральну вартість наших військ. Збіджені і виголоджені відступали вони перед польською перемогою в найбільшім порядку. Своїми грудьми ослонювали ще вивіз військового майна із пограничних станцій. На Наддніпрянщину перейшла наша Армія змучена, гола й боса, але все таки сильна! Вона щойно стала відпочивати, як уже треба було йти з допомогою нашим братам на більшовиків. Один славний галицький корпус мусить зречися солодкого спочинку і відходить на північ до наступу на ворога. Поміч увінчалася успіком. Наші частини взяли Проскурів і сотворили сильну базу для дальших операцій.

Скільки в собі має сили, яке безмежно добре, щире і вірне серце бється для Рідного Краю у нашої молодої Армії, коли вона видержала такі важкі проби, за якими треба-б довго шукати в історії всіх воєн. Тут здійснилася як не може краще стара військова правда, що доброго жовніра пізнати в нещастю.

Наше нещастя переконало нас тай усему світови доказало, що Галичина має Армію хоробрих, вірних синів, які в потребі підуть у найзавзятійший бій.

Коли ми так добре пізнали вартість нашої Армії, тоді нам ясно стане, чому наші вороги і їх агітатори хочуть усіми способами тай за всяку ціну затроїти духа наших військ, аби в них був розлад. Бо ті темні духи знають, що пропала для нас наша Галичина, як Галицька Армія розпадеться і не може її буде повести колись на Галичину.

Тому хай кождий вірний син нашого бідного краю - чи він у військовім однострою, чи в цівільнім одягу, з усіх сил дбає, аби ворогови не вдався цей його плян. Ми мусимо за всяку ціну удержати нашу окрему Армію. Скріпім її духа, пильнуймо її дісципліни тай вирім серед неї національну свідомість! Тоді нам нестрашні ніякі — ні те ворожі, але й чортівські затії! Більше самосвідомости, більше віри у власні сили, більше стійкости й витревалости! А побіда наша певна!

На пекучі теми дня.

(Лист з фронту).

Я вертав з Кам'янця. Було жарке полудне, як виїхав я зі столичного города Поділля. По дводневім побуті виїхав я до своїх з цього осідку нашої найвищої влади чим скоріше, не ждучи навіть обідньої пори.

Цікаві чому?

Город сам гарний і гарних дівчат у нім багато тай весело погуляти можна. Лиш одного там нема: їди і хати. Ні — не так їди, як до волі гроша, щоб можна було прокормитись по дорогих ресторанах та замешкати у „первоклясних готелях“.

Не мене лиш одного виганяють з цього гарного города ті маловажні причини; не сам я один ходив з порожним жолудком по Кам'янці, не сам один спав на лавках в школі з недостачі иншого приміщення та ходив від одної до другої команди, щоб дала мені змогу вернути по залагодженню справ до своєї команди. — Я стрічав там много таких самих: я стрічав стрільців, що вертали з лічниць до своїх частин, обезсилених по важкій недузі. Вони надармо шукали за кілька гривень, які лишились їм ще „з лучших часів“, якої небудь страви. Я стрічав там наших біженців, що безцільно волочилися по камянецьких улицях, на яких виломлювали запятки своїх останніх черевиків і кляли на чім світ стоїть на те, що вічно голодні. Стрічав і таких що приїхали тут, щоб лиш поглянути на славний своєю природою город та з найблизчих джерел розвідатись про новини і поступ нашої політики.

Всі вони так як і я старались однодушно з тих самих причин що і я як мога найскорше видістатись звідтам куди понало.

Чому так? Чи справді не має для тих, що нині не по своїй волі находяться поза своїми частинами або поза Галичиною відповідного приміщення на час подорожі?

Передовсім дається скрізь відчувати сильно недостача переходового приміщення для стрільців та старшин, як рівнож переходових кухонь для них, в яких можнаб за заплату, що не перевищає дзвінкого, одержати прохарчування та нічліг.

Такі переходові поміщення та кухні повинні бути зараз уладжені в першій черзі у всіх більших місцевостях, де находяться місцеві етапні команди і в осідках кожного корпуса та Начальної Кмди. Крім цего повинні бути установлені кухні по всіх узольних желізнодорожних станціях. Їх уладнати ще й в цей спосіб, щоб кожної хвилі міг кожний жовняр одержати за невеликі гроші перекуску та бодай чай і тим способом охоронити

Супірництво гідне наслідування.

(Денись з фронту).

В 4-ій Золочівській бригаді є два полки, що супірничають з собою ізза слави від початку істнування нашої армії. (4-та золочівська бригада повстала з колишньої групи „Схід“ яка, утворена Усусусами під кмдою от. Букшованого творила перший зазьвок фронту на схід від Львова. В половині лютого н. р. УСС. вилучилися й утворили окрему бригаду, а з оставших полків групи „Схід“ повстала 4. золочівська бригада.) Багато стрільців спочило на віки під Львовом, багато офіцирів оставила 4-та золочівська по полях Галичини. Та все вона живе, та сама що була, вірна своєму Рідному Краєви до останного стрільця, до останого набою!

Та здавалобся, що згадані два полки сеї бригади не жиють з собою в згоді. Як один нині здобуде собі славу, то будь певний, завтра другий полк заблисне славою так, що з дива не виходиш! І не потрібно до сего жадних наказів. Стрільці самі не допускають до сего, щоб їх полк оставав по заду.

Ніхто не сподівався б по тих спокійних хлопцях, лихо одітих, лихо взутих, таких гарних чеснот. Погорда життя, в той час, де треба себе посьвятити, витрівалість на голод і холод, послух і любов до старшин — отсе ці чесноти.

„Через Проскурів ішли так гарно, що не видно було, що були обідрані“ — говорив про 4. золочівську отаман Льонер, начальник штабу 2. Гал. Корпусу.

Командантом одного з тих полків є сотник Газдайка, другого сот. Іванів. Оба вони ріжні типи, одначе оба рівно хоробрі, оба найкращі патріоти.

Та й тут на Наддніпрянщині їх полки не перестали з собою супірничати.

Поручникови Сайкевичеви, що належить до полку Іванова, скучно було в лазареті. Галицький лазарет міститься на возах, які вже третій місяць серед спек і пороху тягнуться за армією.

І не видержав скуки в такім „лазареті“ поручник Сайкевич, ранений в живіт і обі ноги. Коли тільки підзівся, казав себе завести на фронт, до своїх товаришів і хлопців, з якими здобував Теребовлю.

Спираючися на двох палицях, зайшов відвідати хлопців на полевих сторожах. Там скортіло його вислідити ворога. Взяв з собою на стежу ст. дев. Сеника і стр. Давидова. В тім побачив панцирний потяг ворога, який міг нанести нам втрати на задах. Не думаючи довго, наші герої підкралися житом під панцирник, а коли він минув їх лежачих в житі, висадили за ним рельси (шини) двома ручними гранатами. Довершивши скоро сього діла, пустилися бігом, щоб скоро дати знати полковникови, що сталося. Тоді вийшов сам командант полку сотник Іванів з невеликим відділом і не дозволив направити рельси. В руках Іванова, остався панцирник, 14 скорострілів, 3 гармати, багато муніції ранені і убиті вороги. Полк сотника Іванова удостоївся великої похвали.

Коли про це довідався полк сот. Газдайка, сказав собі: „Нічого, ми завтра берем другий броневик. Не прийде до того, щоб ми оставали по заду!“

І справді. Другої днини вийшла проти 4. бригади ворожа панцирка, що приїхала прямо з Петербурга. Три дні їхала на фронт, перший раз була в битві, а що попала на полк сотника Газдайка, отож дісталася в наші руки. А сталося це так. Кіточкою підкрадалися хлопці з полку Газдайка житом до рельс на зади панцирки. Але висаджувати їх вже не було потрібно бо попсував їх третій чесний суперник: наша артілерія. Сотник Газдайко висилає до залоги панцирки парляментарів, щоб здалася. Відповідають, що не здадуться. Тоді наші хлопці окружають петербурську фортецю й убивають кождого капапа, який вискочить направляти рельси. Облога тревала майже добу. Брати приступом броневик заборонив командант штабу II. Галицького Корпусу отаман Льонер: „Життя одного стрільця миліще мені, як більшовицький, потяг“, — сказав по телєфону.

Остаточно панцирка по завзятім опорі з 24 скорострілами, 5 гарматами, 2 возами муніції попала в наші руки, Сам батько Петлюра приїздив оглядати добичу. А ми мали всего одного раненого. Так супірничають між собою два галицькі полки золочівської бригади.

В. Ба.

(Від Ред.: Щоб такі описи мали ще й історичну вартість, просимо не забувати ІІІан. Дописувачів, подавати докладні дати, коли і де сталося це, що описано).

Львівська державна наукова бібліотека
№ П 1.920

стрільця від визиску постороннiх купців.

По їх уладнанню повинна Етапна Команда подати до загального відома їх розміщення. Дальше — Місцеві Команди повинні доложити більше зусиль в доставі підвод для переїзджаючих старшин та повертаючих з лічниць стрільців, коли хід поїздів не наладжений, як слід.

Це все справи зовсім легкі до переведення, досвіду в нас досить з австрійської та російської організації стану. Треба лиш більше охоти і рішучости в роботі.

Друга справа — це справа наших біженців в Галичині. Нею слід би заняться також негайно.

Вони опинилися тут в більшости без занять та засобів до життя.

Багато з них находиться між нашими військовими частинами, багато тиняється без роботи по всіх містечках Поділля. Слід було зібрати їх в одно визначене місце, щоб пізніше можна було їх ужити в організаційній роботі на відповідних становищах. І в тім слідно якусь роботу але не досить зорганізовану і за мало рішучу.

З окрема треба звернути увагу на жінок та кревних наших старшин, які зараз находяться при своїх чоловіках в полі, дуже часто ще з малими дітьми.

Тут повинна рішуче Команда Етапу завести якесь спільне пристановище для них поза фронтом армії, щоб через те охоронити їх від недогід польового життя, а мужам дати свобіднішу руку в їх праці.

Це все справи дуже покучі і требаб взятися до їх уладнання зі всею енергією та рішучістю. Б. Г.

Перед важними подіями.

„Т. Г." пише:

Знаючи тактику більшовиків, тактику нападу й наступу, треба безумовно чекати, що вони негайно розпічнуть наступ в напрямку найбільш важливому для Антанти. В сучасний момент вони, правда, ведуть незвичайно швидкий наступ на Колчака в Сибіру, але Сибір, завдяки своїм великим просторам не скоро дасть більшовикам можливість війти в безпосередній звязок з Китаєм, де вони безумовно тяжко загрожуватимуть великодержавности Японії, одній з поважних складових частин Антанти. Єдиним місцем, де вони можуть негайно (бо справа йде про те, щоби як найшвидче поправити своє становище, дуже ослаблене капітуляцією Мадяр) нанести тяжкий удар Антанті, є Польща. Перші ознаки того, що більшовики вже встигли прийти до цього висновку, розпочали контрнаступ на Поляків і наступають уже досить успішно і швидко на широкому фронті Відейка-Сарни-Луцьк. Справа полягає в тім, що більшовики, скупчивши ударний кулак, можуть досить легко розбити польські війська, які, всім відомо, не визначаються ані справжньою боєздатністю, ані великою кількістю, і потім йти на Варшаву і далі, через те, що становище Польщі не більш безпечне ніж становище акробата, що танцює на тонкій мотузці. Досить одним ударом збити польське військо з сучасних його позицій і польська армія, що має на задах лише вороже до неї населення, одступатиме нанічно, не ставлючи опору. Крім того справу окупації Польщі більшовиками незвичайно приспорять польські комуністи, які мають добрий грунт в Лодзі, Сосновицях, Білостоці і навіть Варшаві. Це все дає більшовикам можливість розпочати з Польщою експеримент не менш жорстокий аніж той, котрий вони вже майже примушені залишити на Україні. Цим ударом в бік Польщі вони можуть зробити велике вражіння на весь світ і болюче вдарити Антанту по нервам і по кишені. Тим більше, що Польща дасть більшовикам звязок з середньою Европою, який так потрібний більшовикам після втрати їх позицій на Угорщині. Найблизча будуччина покаже, чи підуть більшовики цим єдиним для них тепер шляхом, який дуже легко принесе їм блискучий, хоч може і не дуже трівкий, тріюмф. Перша ознака того, що більшовики добре вирахували справжню вартість польського війська і політичну та економічну безсилість Польщі: — наступ, який вони розпочали з значним успіхом в районі Барановичі, Сарни, що в разі дальшого успіху приникиться досить скоро, але-лише на німецько-польському кордоні.

Більшовики й Німеччина.

УПБ, Варшава, дня 8. 8. 1919. (радіо). Стверджено, що Німці вивезли велику скількість муніції вивезли до більшовицької Росії. Німці висилають велике число інструкторів до червоної армії, а також транспорти вишколених військ, щоби скріпити більшовицький фронт проти Польщі.

Вибух Польської муніції в Познаньщині.

Париж, 29. 7. В Познаньщині біля Летні вилетів в повітря цілий потяг французських набоїв для польського війська.

Повстання в Західній Галичині.

Камянець, 7. 8. Повстання польських селян в Західній Галичині приниинене військами Галлера.

„Дівч".

Я працюю ввесь вік для народу.
(Як що маю вигоду).
Полягти я для його готовий.
(На перині пуховій).
Я піжора громадського ладу.
(Поки маю я владу),
Людям сили даю тільки невним.
(Небожатам і кревним).
Всіх караю лихих і нечистих.
(Ворогів особистих).
Я мистець на закони державні.
(Переписую давні).
Для проектів меткі в мене руки.
(Без помоги науки).
На війніж я сміляцій за Гонту.
(Тількиб далі від фронту!..)

„Україна". В. Сивенький.

Хроніка.

Телеграфічне полученнн з Румунією. В суботу 9. 8. с. р. навязано телеграфічне полученнн з Румунією. З цеї нагоди промовив до українських старшин румунський комендант Хотина і висказав надію, що цею лінією, збудованою Українцями, йтиме в Европу лише чиста правда про Україну. При цім згадав, що всі европейські військові круги прямо захоплені патріотичним настроєм Галицької Армії, яка змушена опустити свій бідний край пішла до бою з більшовиками тай тим віднерла усі розсівані ворогами брехні про її упадок. — Румуни запропонували нашому правительству збудувати у Жванци на Дністрі понтоновий міст, доставляючи нам на це матеріял.

„Інтриги Українців". „Слово Польське" подаючи своїм читачам відомость про те, що у Відні в 22 до 24 липня вела свої наради комісія Національної Ради Західної Области У. Н. Р. під керовництвом Евгена Левицького і Окуневського, де постановлено звернутися до вищої Ради Коаліції з протестом на те, що польська окупаційна влада приневолює Українців до присяги польській державі — газета називає це „інтригами Українців" („Слово Польське" за 27. 7. ч. 203).

Чим корисна Україна для Московщини? Київська часопись „Начало" з 23. VII містить таку замітку: Після справоздань північних організацій та дослідів, що зроблені статистиками заготоселя по конторах цих організацій разом до половини червня вивезено до Московщини мяса — 109.372 пуди, сала — 48. 417 п., продуктів м'ясних та копчених — 97.498 п., а разом 255,388 пуд. (УТА.)

Розстріл українського визначного вченого. У Київі більшовики-комуністи розстріляли Володимира Науменка, бувшого міністра за часів Скоропадського, б. ред. „Київ. Старини" і голову Укр. Наук. Тов. в Київі.

Можливість згоди. „Т. Г." ч. 34 пише, що партія ес-ерів принціпіяльно теж стоїть на загальнім виборчім праві. Супроти того, що це була головна ріжниця міжпартійних сварок, є тепер можливість згоди.

Нові українські середні школи на Поділлю. На Поділлю, з нового академичного року мають бути відкриті середні школи в с. Куртківцях, с. Отрокові, м. Ямполі, м. Балті, м. Китайгороді, с. Тростянці, с. Вороновиці, і м. Чернятині, або істнуючі будуть взяті на державні кошти. Для підготовки вчителів на Поділлю відкривається 5 семинарій та 1 Учительський Інститут в самому Камянці Под. Для розгляду справи з підручниками, котра через більшовицький напад не могла бути переведена через заборону більшовицьку друкувати що небудь на українській мові, — скликано особливу комісію.

Камянецька Под. Університетська гімназія для дорослих з правами держави. гімназії приймає прохання на всі кляси від осіб, не молодчих 17 років. Курс навчання 4 річний. При проханню необхідно подати метрику й яке є свідоцтво про освіту. Платня за навчання 300 карб. на рік. Канцелярія гімназії (3. поверх Університету) відкрита від 5 до 7 год. що дня крім свят.

Учительський Інститут в Камянці на П. З початку 1919-20 академічного року відкривається в Камянці Под. Учительський Інститут. Курс трехлітній. Скінчення Інституту надає право викладання в вищих печаткових школах в перших 4-х клясах середніх шкіл. Приймаються особи що скінчили середні школи. Мається 30 стипендій по 1000 карб. Подання з документами (оригіналом метрики і атестата про скінчення середньої школи з звичайними копіями і для осіб, що вже працювали, відомостями про попередній учительський стаж, а також про відношення до військової служби) приймаються в Денартаменті Середньої Школи від 2—3 год. дня: Університет III-й поверх.

Пляма про Польщу. „Вєк Нова" пише: Сучасна Польща подібна пробитому кораблю, команда котрого не знає, яку дірку треба заткнути в першу. Підчас розділів Польщі було те саме, що й нині. Відроджена нарешті Польща подібна до мерця і мабудь знову незабаром зникне з мапи Европи.

Джерело симпатій і антипатій... Андре Пер в „Л'Юманіте" закидає редактору газети „Віктуар" Ерве се, що він підкуплений Поляками і за гроші захищаючи хижацтво, обкидає брудом Українців.

Телеграми.

СВІДОМІСТЬ ЗАКОРОТКИХ РУК.

Париж, 23. 7. З Варшави повідомляють до Парижа, що в польськім соймі значна більшість ставиться вороже до проекту про заклик до Антанти з проханням дозволити Полякам забняти Волинь. Більшість гадає, що поширення військових операцій на цю країну, цілковито заселену Українцями і в якій є досить діяльні загони українського війська, може ослабити инші фронти Польщі. УТА.

БОРОТЬБА БІЛЬШОВИКІВ З ПОВСТАНЦЯМИ.

УПБ. Київ, дня 8. 8. (радіо). Совіт оборони доповнений Ворошиловим, назначеним головним командантом над усіма збройними силами для боротьби з повстанцями.

РВЕТЬСЯ ЗГОДА.

УПБ. Навен, 5. 8. (радіо) Заповіджені на середу польсько-пруські переговори відложено до незазначеного речинця.

ЧЕСЬКО - ПОЛЬСЬКІ НЕПОРОЗУМІННЯ.

УТА. Кременчук, 5. 7. (радіо). Переговори Чехів з Поляками не дали ніяких успіхів в справі вирішення спірних питань. Рівночасно доходять звістки, що Чехи збирають військо на демаркаційній лінії на Тешинськім Шлезку і на словацько-угорськім кордоні.

ПІД НАЇЗДОМ ДЕНІКІНА.

У.П.Б. Кременчуг. дня 6. 8. (радіо). До Харкова прибуває щораз то більше бувших царських урядовців, жандармів, і поліцаїв, які занимають всі уряди. Також приїхало багато залізничних урядовців. Дотеперішних залізнодорожних урядовців арештують і замикають. До Харкова прибув Пуришкевич і під охороною місцевих чорносотенців веде монархічну агітацію. Також почав він вже видавати агітаційний часопис.

РУМУНИ ВМАШЕРУВАЛИ ДО БУДАПЕШТУ

мимо протесту представника антанти підп. Романелі. (Радіо з Навен)

РОЗГРОМ МАДЯРСЬКИХ ВІЙСЬК.

УПБ. Камянець, дня 9. 8. 1919. Червоноєцька газета „Дас Фольк" доносить під датою 5. 8. Супроти безперервного наступу румунських військ скапітулювали всі мадярські війська. 1, 3, 5 і 6 дивізії віддалися рум. військам враз з своїми командантами і генеральними штабами. 2, 4 і 7 дивізії находяться в стані розкладу. Румуиські війська переслідують утікаючих Мадярів. Часть займається розброєнням чотирьох дивізій. Тисячі полонених і безліч воєнного матеріялу попало в руки рум. війська. Вчора о 4 год. рум. війська ввійшли до Будапешту.

УПБ. Навен, дня 9. 8. (радіо). В Будапешті находиться 70.000 румуиських військ.

ВЕРХОВНИЙ ПРАВИТЕЛЬ УГОРЩИНИ.

УПБ. Навен, дня 8. 8. (радіо через Москву). Верховним правителем Угорщини назначили союзники арх. Йосифа, який назначив бувшого воєнного міністра арх. Стефана Фридриха міністром заграничних справ.

ФРАНЦІЯ ОКУПУЄ БОЛГАРІЮ.

УПБ. Навен, дня 4. 8. Звідомляють з Букарешту, що французька команда дістала приказ від генер. Франше Д'Есперей окупувати Болгарію французькими військами, які знаходяться в Румунії.

КАБІНЕТНІ ЗМІНИ В ПОЛЬЩІ.

УПБ. Париж, дня 3. 8. (з Варшави). Міністр фінансів М. Карнінський демісіонував. На його місце назначений Л. Білінський. Опорожнене міністерство публичних робіт заофіровано Т. Ясцьковському.

Здобуття Жмеринки.

Офіціяльне звідомлення НКГА. в дня 9 серпня 1919 р.

Наші частини в злуці з братнимн Наддніпрянцями розбили нині в Жмеринці що найменьше 10 ворожих полків та здобули цей важливий залізничий вузол. Відворот на Київ головним ворожим силам відтятий. Ворога примушено відійти лихими бічними доріжками здалека від головних комунікацій в полудневно-східньому напрямку. Він зазнав дуже важких страт. Незмірна здобич залишилася в наших руках. Нач. Штабу Г. А. полк. Шаманов.

НЕЗМІРНА ЗДОБИЧ.

З оперативного звіту Штабу Дієвої Армії з дня 10 серпня 1919 р.

Ми захопили багацько трофеїв, котрі підраховуються; між иншим на самій стації Жмеринка тілько по приблизному підрахунку захоплено до 100 справних паротягів, з котрих 23 були під парою, до 800 вагонів, з котрих 30 з гарматними набоями, 4 вагони з шимаровидлом а також багацько залізничного та иншого майна.

Переслідування ворога продовжується.

з дня 8 серпня 1919.

На Шепетівськім напрямку наші війська війшли в безпосередній звязок з повстанцями, котрі займають Рівно, Дубно і Кременець.

ЗАНЯТТЯ ВИННИЦІ.

Офіц. звідомлення НКГА. 10. 8. 1919.

В продовженні успіхів під Жмеринкою Галицькі частини разом з братніми відділами Наддніпрянської Армії заняли Винницю.

На Шепетівськім напрямку жива діяльність ворога і натиск на наші полеві сторожі.

Нач. Штабу Г. А. полк. Шаманов.

Редакція й Адміністрація „Стрільця" міститься помище при Старо-поштовій вул. ч. 9. І. пов. дім З'єдиненого Банку.

Редагує Комітет.

З друкарні Б. Вайнбаума, черенками „Стрільця".

Ч. 55. Камянець на Поділлю, Четвер, 14. серпня 1919. Рік I.

СТРІЛЕЦЬ

Виходить тричі в тиждень.
Ціна 3 гривні. Для козаків на фронті 1 гр.

Часопис для Українського Війська.

Хай живе Самостійна Українська Народня Республіка!

Історія Армії.

Культурну силу кождого народа пізнається по тім, як він зберігає память своїх змагань. Тільки освічені люде мають зрозуміння для ваги такої праці. До цього треба великої докладности і пильности. Слід зібрати особливо цифри, дати, картини й життєписі. Це ті фундаменти, на яких основується історія.

Військо це основа кождої держави. Добра історія війська має виказувати нагляднo 1) його число в ріжних часах, 2) як це військо було харчоване, одягане й обуване, 3) яка в нім була організація, дісціпліна й дух, 4) як і де і з яким успіхом це військо боролося, 5) які воно поносило втрати в убитих, ранених, хворих та від яких хоріб. З цего ясно, який обовязок спочиває на I) боєвих командах, II) на інтендантурі, III) на санітарнім начальстві. Вони повинні подбати о зібрання докладних матеріялів та відписів цих матеріялів з докладним зазначенням на документах, хто, при чиїй допомозі, коли, де і в якім часі списував це все та на якій основі. Кождий інтелігентний старшина повинен памятати, що як це все не буде списане, то все одно, як би його зовсім не було. Тоді вся пролита кров і всі труди, терпіння та геройства підуть на марне: по них остане тільки баламутний спомин, що тоді й тоді кипіло в таких а таких околицях чи землях. Дальші покоління навіть не знатимуть, що це за сили були, які кипіли, як вони виглядали в нутрі, які люде працювали й боролися, що ними руководило, чому вони вигравали або програвали. І дальші покоління тільки з погордою дивитимуться на тих, які не оставили по собі навіть путнього опису величевних терпінь свого народа. Жаль і сором бере, коли дивитися на ті органи преси, які займаються розбовтуванням ріжних сварок або абстрактних неприміниминих теорій, а не присвячують постійного місця реальним людям, фактам і подіям. Хоч це і тільки це може прояснити наше матеріяльне й духове життя тай оставити традицію, на якій будуть вaховуватися ряди поколінь.

Длятого з великим признанням слід привитати працю, яку почиває Галицька Армія над зібранням матеріялів до своєї історії. Нехай кождий інтелігентний член цеї Армії підпре зараз витревало змагання Команди й не відкладає праці „до спокійніших часів". Бо вже тепер може кождий переконатися, як затираються спомини й враження. Працю ту треба переводити не одинцем, а колегіяльно. Памятаймо, що не тільки народи творять історію, але й історія творить народи, коли вона списана. І не доводім до того, щоб дальші українські покоління довідувалися про українську армію з польських історій, як довідуємося ми про колишні козацькі армії, опльовані й знеславлені ворожими письмаками.

Д-р О. Н.

Шануймо себе!

Здається на перший погляд, що в нас таки щось робиться для ранених і хорих козаків. Уладжуємо на їх користь концерти, гулянки і т. и. Певно, що і це діло хосенне. Але чому не запобігтиб ще й тому, аби наші козаки, які виходять зі шпиталів на прохід, не ходили по городі голодні, сумні, обезсилені? Чому не уладитиб їм в одній із шкільних саль читальню? В Камянці виходить стільки всякої літератури, що кождий з тих страдальців з великим інтересом пересидівби вільний час в гарній, привітній комнаті над пожиточною лектурою. Попри читальню можна завести чайню. Наші добродійки тай їх гарні донечки не перемучилиб ся так дуже одноразовим дижурам в місяць.

Поза тим можна завести в такій читальні популярні відчити, научні балачки, устроїти популярний концерт, уставити ґрамофон, уладити товариські гри і забави і т. и.

Зайвим булоб доказувати, яку велику користь несе така інституція. В німецькій і австрійській армії кладуть на освітну роботу серед жовнірів велику вагу. А для нас вона ще тим булаби важна, що зближилаби до себе наддніпрянського козака з галицьким стрільцом. Там вони познакомлювалиб ся і показувалиб сердечну дружбу.

Слід ще звернути на це увагу, що і між старшинами обох областей нашої Республіки не видко близчих взаємин. Довголітна війна, пробування на фронті, в етапі і в запіллю навчило нас всіх не одного способу навязати знакомство і приязнь. Взаємні відвідини в харчівнях, зацікавлення в вишколах, уладження відчитів на практичні військові теми з дискусією промостилиб легко дорогу до знакомств, до дружби, до приязни і до братерської любови.

Не надходить упадку російського більшовизму на Україні

На засіданню Всеукрвиконкома Раковський, який звичайно бував найбільшим оптимістом, виступив з великою сумною промовою. Після некрольога совітської Угорщини зазначив, що становище на внутрішньому фронті надзвичайно тяжке. На совітську Україну наступають з усіх боків: і Денікин і Румуни (під Одесою) і Німці кольоністи (на Херсонщині) і Петлюрівці, і в кождім селі повстанці. Годі тепер заходжуватися коло державного будівництва, тепер лише воювати. Так закінчив промову Раковський. На тому ж засіданню, звичайно, в звязку з невдачами на фронті, стверджено усунення з посади Наркомвоєну Подвойського, якого фактично вже скинено було кілька днів тому. Замість нього головнокомандуючим призначено Ворошилова.

Знущання Поляків над Жидами у Сх. Галичині

Польська газета „Хвіля" в ч. 198 з 1 VIII. пише: В Галичині жидівська людність наражена на вибрики, які принижують її людську гідність і небезпечні для її здоровля. Минаючи навіть відомі всім випадки обрізування борід, треба з болем підкреслити, що подекуди виганяли жидів із сінагог у суботу, примушуючи їх танцювати й співати на сміх вуличній юрбі (Тенорів). В других містах притягають жидів та жидівок, навіть дуже старих, до примусових робіт, не тільки тяжких але навіть шкодливих для здоровля, наприклад чистити клозети руками (в Жидачеві та Большівцях). В инших місцях унеможливлюють жидам волю руху і зарібку, забороняючи вихід та виїзд з міста перебування (в Станиславові, Самборі, Бродах і ин.).

На жаль Полякн нічого не пишуть про те, як вони винищують українських жінок, дітей, ранених та хорих козаків, що залишилися в Галичині.

Американська комісія для розслідування жидівських погромів в Польщі.

Камянець, 6. VII. „Журнал де Женев" сповіщає, що Вільзон причначив спеціяльну комісію для рослідування жидівських погромів в Польщі. Комісія складається з бувшого американського посла в Турeччині Моргентау Ядвіна й проф. Джонсона. Призначення Вільсоном місії в справі погромів у Польщі викликало в польській пресі нечуваний вибух протестів і лайки на Вільсона й Моргентау.

Для грядущих поколінь.

(В справі історії Армії Західної Области У.Н.Р.)

Начальна Команда Галицької Армії видала в порозумінні з Диктатурою важний розпорядок:

В цілі збереження традиції, творення і боїв Армії Західної Области У.Н.Р., що матиме важний вплив на скріплення національної свідомости і гордости дальших поколінь та вже в найблизших днях по проголошенню цеї акції заохотить правдоподібно Армію Східної Области У.Н.Р. виконати таку саму працю, видається до корпусів, а через них до бригад і инших частин (коші, вишколи, технічні, летунські, залізничі відділи, шпиталі і т. д.) наказ слідуючого змісту:

I. При кождій самостійній частині, бригаді і т. д. має бути до тижня визначений відповідний старшина і приділений йому до помочі підстаршина, які мають до місяця від дня призначення їх зібрати всі дневники сотень, курінів, бригад, корпусів і т. д., всі телефонні книги, книги приказів фронтових та запільних відділів, боєві і ситуаційні звіти з долученими до них ситуаційними шкіцами, а в міру можности і з малюнками. З цего матеріялу мають за прибранням дальших потрібних сил протягом тогож самого місяця зложити історію бригад на основі отсих точок.

1). Коли, ким, де і як зорганізовано бригаду (згл. иншу частину);

2). З яких околиць вона набиралася;

3). Особи (старшини і мужва) заслужені при організації і заосмотренню по куріням і сотням. При особах подати: день, місяць, рік місце (село, повіт, край) уродження. Імя і назвище, національність та стан обоїх родичів. Де і які школи кінчив, служба, ступінь і участи в боях в австрійській та українській арміях з докладними датами. Чи, коли і як довго бував за границею? Спеціяльні замилування в напрямах освіти і економічно-господарських;

4). Допомога населення при організації;

5). Все документувати по можности як найдокладнійшими цифрами що до числа людей, його зросту згл. упадку, заосмотрення в матеріяльні засоби (харч, одяг, обув, приміщення, обоз, скількість і якість їх та спосіб добування). Хто визначився спеціяльно організаційним змислом (старшини, мужва і цівільні особи, з якими стрінулося військо);

6). Хронольогічний порядок участи в битвах поодиноких курінів, сотень і чет з заподанням докладного місця постою в кождий день (т. зв. крівава мапа), погоди в часі битви й відпочинків, числа втрат, причім подавати по можности короткі описи бита, відзначення поодиноких частин і осіб —а) до Збруча б) від Збруча.

7) Кождий старшина має обовязково подати свою життєпись по вищезазначеним пунктам від 3), прикріплену до фотографічної знимки, а стрільці, що визначилися в боях, по можности на кошт частини, до якої належать.

8) Окремо подати описи всіх погибших і померших від ран та недуг, їх життєпись (особливо зазначуємо потребу подання місця їх походження і сімї), списану на основі оповідання товаришів і знакомих з поданням їх визначних вчинків. З цим належить в першій мірі звернутися до духовників і до командантів шпиталів.

9) Наказати окремим частинам збирати всяку літературу, звязану з їх історією, згл. історією війни, почавши від поважної, скінчивши на гумористичній, а саме описи битв, з повним зазначенням місцевостей і рік, пісні, дотепи і дотинки; при іменах і назвищах подавати прізвища (шпіцнамен) як поодиноких людей так і частин, фантазії, мрії, вірші, сатиричні уваги про недостачу обуви, муніції, харчів і т. д. і як о це старалися.

10) Зібрати по пунктам означ. під 3) життєписі командантів, непроголошені досі друком від начальних до командантів чет, оскільки останні мали доручену якусь самостійну акцію, або самі визначилися.

11) Додатковий пункт. Коротку історію бувших українських полків і їх частин австрійської армії, які добилися або добивалися до укр. армії, а особенно тих груп, які 1-го падолиста 1918 р. або в перших днях цего місяця взяли участь в установленню української влади в Галичині, та частин, які були на Україні та долучилися до Придніпрянської армії (пр. яробоєвий курінь XI. в Херсонщині). Тут належалоб описати також історію виправа галицьких курінів на Угорську Україну — Ред.).

12) Старшинам занятим при ДСВС. наказати подати історію і розвиток тогож Секретаріяту з характеристикою поодиноких осіб.

13) Написати коротку історію НКГА. під ріжними командантами аж до останної хвилі і команд всіх корпусів, запілля та етапу.

14) Подати всі комунікати НКГА.

15) Подати історію старшинських шкіл, жандармерії, окружних, повітових, стаційних та двірцевих команд в більших місцевостях, в місцевостях прифронтових і таких, де лучилися важніщі воєнні події. Виконання цього поручити старшинам бувших команд.

16) Вишукати старшин, які брали участь в роззброюванню австр. частин та доручити їм докладний опис цих роззброювань з цифрами, підчеркнувши потребу опису заміщання і дізорієнтації у роззброюваних.

17) Представити історію відновлення дисципліни та способів, яких при тім уживано, як також причин, які цему перешкоджували.

18) Зібрати історію орхестр і хорів, концертів, вокально-декляматорських вечерниць і т. д. Подати при тім ноти нових, ще не печатаних пісень. Те саме з аматорськими кружками.

19) До всіх цих описів долучити знимки, а коли таких нема, сейчас зібрати фотографів, малярів і рисовників, а коли таких нема, замовити невійськових і доручити їм виготовлення потрібних праць. По нашим відомостям маємо в нашій армії таких визначнійших малярів:

Львівська державна наукова бібліотека
1.920

* * *

Я чую вас... Я чую розмах крил
І подих злий із груди крицевої —
Я бачу вас — сотки підкопних сил,
Що летите на лан Землі Святої.

Ви підлі, так! У груди вашій лід,
А на устах іронія і злоба —
Проклятий будь по вас найменший слід!
Проклін на вас від світа, тьми і гроба!

Я знаю вас. Ви наче саранча
На мій народ злітаєтесь юрбами,
О, темні духи! Одіж пресвята
Моєї мами поплямлена вами.

О, Доле, дай, щоб вмиїна порода,
У одну ніч розлетілась світами.
Тремтить ковчег Великого Народа—
Проч! Проч, гади з нечистими руками!

Юра Шкрумеляк.

Український Державний Університет в Камянці на Поділлю

Минув перший рік життя Камянець-Подільського Українського Державного Університету, одинокого нині українського університету на українських землях. Не зважаючи на різноманітні перешкоди з боку сучасних подій, велися виклади на всіх трьох факультетах, (історично-фільольогічнім, фізико-математичнім і теольогічнім), не зупиняючись ні на один день.

Університет числив минулого року 34 професорські сили, в тім: звич. професорів 4, надзв. професорів 6, приват-доцентів 20, *) асистентів 3, лекторів 1; з того числа викладано тільки 24 осіб. 10 (1 надзв. проф. та 9 прив-доц.) не могли дістатися до м. Камянця через сучасні події і викладів не почали. На другий академічний рік обрано ще 5 приват-доцентів і 1 надзв. професора. Таким чином нині Університет числить уже 40 професорських сил.

Першим ректором Камянецького Університету був проф. І Огієнко, який поклав великі заслуги коло заснування згаданого Університету.

Студентів у минулому академічному році було на Університеті 491; дійсних студентів 320 та вільних слухачів 171. По факультетам: 186 студ. на іст.-філ. ф., 189 на фіз.-мат. ф. та 20 на богосл. З того було: Українців 76 проц., Жидів 13 проц., Москалів та ин. 6 проц. 500 студентам з браку місця відмовлено було приняття.

Університет має університетський город — 20 десятин і бібліотеку, яка числить уже 17.000 т.

Буджет Університету виносить 2,440.750 карб. Від громадянських інституцій за минулий рік пожертвовано 358.399 карб. 99 к.

Крім викладів на Університеті професори на протязі року мали багато публичних викладів з ріжних галузей знання. Уладштували також: 1) українську гімназію для дорослих, 2) педагогічні курси, 3) курси для козаків, для почтово-телеграфічних урядників, для сестер - жалібниць, підготовчі для студентів, інструкторські та ин. Крім сього, зважаючи на гостру потребу підручників, багато професорів розпочано видання своїх викладів.

Університет розростається. В новому академічному році засновано ще два нові факультети: правничий та сільсько-господарчий.

Розширено також приміщення Університету, завдяки чому, як довідуємося, буде можливим приняти на Університет також студентів —Галичан, всіх, які тільки зголосяться.

Прийом прохань для вступу на усі 5 факультетів уже почався.

*) В тім числі 6 Галичан: д-р. Ів. Крипякевич, др. М. Чайківський, др. Ол. Тисовський, др. В. Кучер, др. Ст. Балей, др. Ю. Гірняк..

Хроніка.

Лекцію патріотизму Галичанам дає орган укр. с.-рів. „Трудова Громада" у статті Трагедія Галичини (ч. 36). Отже „щоб ми були сильні, нам треба безоглядної єдности і національної карности", а для цього Галичанам „часом треба пожертвовати місцевими обласними інтересами, щоб беречи загально народнє. Свої провінціональні звички та свій обласний короткозорий світогляд треба відкинути, а думати і почувати себе все і всюда Українцем". Гарні ради, і Галичане приймають їх з подякою — в надії, що і „Трудова Громада" так само прийме одну раду від Галичан, а саме: поменьше партійної ортодоксійности і талмудизму, які таки живцем заїдають Наддніпрянську Україну, а побільше державно-творчої праці, праці і праці...

Отаман Юнаків. Цими днями Висока Директорія ухвалила постанову, по котрій має бути утворений Головний Оперативний Штаб, або Штаб Головного Отамана, котрий буде в оперативному відношенню обєднувати Штаб Дієвої Армії і Начальну Команду Галицької Армії. На чолі цього Головного Оперативного Штабу має стояти відомий професор воєнної академії отаман Юнаків уродж. в р. 1871 на Харківщині. („Укр.").

Представник Антанти. „Україна" з 13. VIII. повідомляє: Вчора прибув до Камянця представник Антанти з значними уповажненнями, який і поїхав до Жмеринки, де знаходиться Головний Отаман.

Україна і Румунія. Міністерство закордон. справ одержало відомости, що дипльоматична робота української надзв. місії проф. Мацієвича ведеться з румунським урядом в дуже гарному для України напрямку („Укр.").

Товарообмін з Румунією почався присилкою більшої кількости соли. Вже в дорозі й мануфактура. Купується за українські гроші, наслідком чого курс наших грошей за кордоном пішов значно в гору.

Польська місія в Камянци перебуває від кількох днів. В звязку з цим поширені серед населення найдивачніщі, затрівожуючі вістки. В загальнім інтересі повинен би Уряд виясннти своє становище в цій справі.

Бойові відзнаки У. Н. Р. Головне Управління Генерального Штабу виробляє зараз законопроект про бойові відзнаки Республики. Встанавлюється: „бойовий хрест" і „бойова медаль". Наділені хрестом або медалю іменуються лицарями цих відзнаків. Днем утворення відзнак лічиться 22 січня 1919 р., день злуки Галичини і Наддніпрянської України. Цей день щорічно святкується у всіх військових частинах і інституціях.

Перегляд народньої міліції в Камянци на Губернатор. Пл. відбувся дня 12 с м. в присутности міністр. вн. спр. І. Мазепи і губерніяльного комісаря Кондратенка. По формальній й інспекторській части зійшлися козаки в тісний чотирокутник. До них промовили міністр внутр. справ, губ. комісар і помічник губ. комісаря Палащук. Бесідники взивали козаків до чесної і щирої праці для держави, вказували на відповідальні завдання міліціонерів тай запевнили їх, що кожний з них в своїм крузі ділання з усіх сил дбатиме про їх повне матеріяльне забезпечення. Трикратним грімким: „Слава" в честь УНР., Головного Отамана і Міністра внутр. справ покінчилася парада. Козаки зробили своїм струнким виступом дуже гарне враження.

Телеграми.

ПОЛЬСЬКА ОКУПАЦІЯ СХ. ГАЛИЧИНИ — ТИМЧАСОВА?

УПБ. Камянець, дня 11. 8. „Ле Тан" з 23. липня подає слідуючий комунікат Укр. Пресового Бюра: Деякі паризькі часописи були такої думки, що можуть писати про дефінітивне прилучення Східної Галичини до Польщі на основі рішення Найвисшої Ради. Делегація Української Республіки подає до відома, що таке пояснення рішення Найвисщої Ради мильне. В дійности виходить виразно з ноти секретаріяту мирової конференції з 11. липня, адресованої до президента укр. делегації М. Сидоренка, що дозвіл даний Полякам, завести в Східній Галичині цівільну адміністрацію, є як найвиразніше провізоричний.

ЛЬВІВ ПОСИЛАЄ „ДЕЛЄГАТІВ" ДО ПАРИЖА.

УПБ. Камянець, дня 11. 8. „Ле Тан" з 26. 7. подає: Звідомляють про приїзд до ПарижаЮ. Дембського та Г. Лєвенгерца, делегатів міста Львова, які уповноважнені подати інформації про справи Галичини на мировій конференції. Дембський, референт аграрної реформи, яка має бути ухвалена, заступає у Варшавським соймі людову партію, найбільшу з політичних груп. Др. Левенгерц є членом мійської Ради Львова.

ФАНТАЗІЇ БІЛЬШОВИКІВ.

УПБ. Москва, дня 10. 8. (радіо) З Чернигова 5. 8. доносять: По донесенням одеських „Известій", революційний рух в Галичині росте. По всій Галичині щодня вибухають бунти селян і робітників. Галицькі стрільці, що творять головний контінгент Петлюрівських військ, озійшлися (!). (Це пишуть більшовики тоді, коли весь світ дізнався, що галицькі стрільці не розбіглися, але саме на днях побідно вїхали в Жмеринці і Винниці на карк утікаючих більшовиків.)

БІЛЬШОВИКИ НАСТУПАЮТЬ НА ПОЛЬЩУ.

Цюріх, 10. 8. Більшовики, використовуючи розгром Колчака, — перекидають свої війська на польський фронт. УТА.

МІНІСТЕРСЬКА КРИЗА В ПОЛЬЩІ.

УПБ. Москва дня 11. 8. (радіо). З Бобруйська доносять. „Газета Варшавська" повідомляє: Польський кабінет міністрів в повнім складі подався до демісії. Думають зложити кабінет не з парляментарів, але з ділових дюдий.

АРХ. ЙОСИФ ОБІЙМАЄ ПРАВЛІННЯ НА УГОРЩИНІ.

УПБ. Навен, 10. 8. (радіо). Члени нового Угорського правительства відбули в пятницю вечером першу міністеріяльну раду в президії міністерства. Порішено признати правителем Угорщини арх. Йосифа, який буде урядувати аж до виборів до Народного Зібрання, щоби утворити міцну опору краю в сім тяжкім хаотичнім переходовім часі. На просьбу през. міністрів явився арх. Йосиф на міністерській раді, щоби відібрати присягу. Після промови президента зложили міністри присягу на руки правителя арх. Йосифа, після чого архикнязь просив міністрів в короткій промові усіми силами підпомагати його при відбудові Угорщини.

РУМУНИ ДИКТУЮТЬ МАДЯРАМ.

УПБ. Ліон, дня 11. 8. (радіо в Москви). Правительство арх. Йосифа приняло умови перемиря, продиктовані румунською командою армії.

АМЕРИКА ЗРІКАЄТЬСЯ КОНТРИБУЦІЇ ВІД НІМЕЧЧИНИ.

Відень, 11. 8. Комісія закордонних справ Вашингтонського сенату довідалася, що Америка має право на воєнне відшкодування від Німеччини, але Вільсон постановив залишити цю справу. УТА.

ПОЛЬСЬКА ГОСПОДАРКА У ВИЛЬНІ.

УПБ. Москва, дня 10. 8. (радіо). З Бобруйська доносять 7. 8. „Ковенська Газета" пише: У Вильні голод. В місті панує тиф. Три четвертини населення без роботи. Спекуляція і грабіж продуктів, привезених з Америки. Всі фабрики, що за більшовиків розпочали роботу, тепер стоять. Сировці вивозять у Варшаву.

На карнізі.

„ПАРТІЇ ПРИНЦІПІВ".

„Партії принципів або переконань характерні для країн та громадських гуртків, що не привчились ще до ділової політичної роботи, абож взагалі непрактичних, прихильних до доктринерства і трохи лінивих; тому для них слово вище діла. Чистота переконань ставиться вище ніж реальні інтереси: „нехай краще загинуть колонії ніж принципи". Життя таких партій уявляє в себе своєрідне сполучення духової краси та неприємного фанатизму, прихильности до ідеї і ворожнечі до людей, що думають инакше. Такі партії стараються не стільки про волю, скільки про владу та примус. Досягнувши влади, вони робляться деспотичними, бо переконані, що правда в їх руках і що вони повині здійснити її на землі. Багато лиха роблять людям такі помилкові переконання". (Проф. Е. Спекторський: Основи державного права. ст. 62—63).

ВЕСЕЛИЙ КУТИК.

Що нового? Один галицький автор написав гарне історичне оповідання з 11 ст. і заніс його до одної з тутешніх редакцій.

Редактор перечитав, похвалив дуже, але за кілька днів звернув.

Автор показав це оповідання своєму товаришеви, який уже довше жив на Наддніпрянщині і сказав:

— „Перечитай його і скажи чому не приняли до друку?"

На другий день одержав таку відповідь:

— „Допиши, що князь, герой цего оповідання, був ес-ер, а напевно видрукують і добре заплатять".

Конкурс.

Головна Інтендантура Галицької Армії закупить слідуючі припаси і матеріяли: А) Харчі: Найменша скількість достави: Збіже 10.000 пуд., фасоля і каша по 5.000, бульба, сіль і сало по 10.000, паприка 1.000, овес 50.000, сіно і дерево в довільній скількости. Б) Одяг: чоботи 5.000 пар, черевики 5.000 пар, гімнастьорки, штани і шинелі по 10.000 штук, білизна 20.000 штук, шкіра тверда і мягка 5.000 пудів, полотно 20.000 аршинів, сукно 20.000 арш. Письменні оферти направляти до Начальної Інтендантури Галицької Армії при Команді Етапа, найпізнійше до 20 серпня с. р. В офертах подавати: 1) скількість оферованого товару, 2) якість, 3) ціну. Оферти, що не відповідатимуть вище наведеним услівям, не будуть розглянені. — Начальна Інтендантура Г.А. при К. Е.

ХТО ЗНАЄ де знаходиться хор. ГАВРИЛЯК ІВАН, який правдоподібно був у І-шім гпл, Корпусі, тернопільська бригада, зволить ласкаво повідомити четара Гавриляка Михайла І. бригада кінноти, Камянець на Поділлі, вул. Довга ч. 67.

Редагує Комітет. З друкарні Б. Вайнбаума, черенками „Стрільця".

сотник Буцманюк, поручн. Іванець, пор. Струхманчук, четар Артимович і дес. Осінчук та Крайківський.

20) Всіх старшин, які цим великим і пильним ділом будуть займатися, належить звільнити від всяких инших обовязків і подбати о приділення їм відповідних кватир та комунікаційних і грошевих засобів.

21) В ціли приспішення виконання цеї необхідної роботи проситься звернути в наказі увагу поодиноким частинам, що це повинно бути точкою їх чести і амбіції, щоб не пропав спомин ніякого визначнійшого діла кождої частини, як в інтересі її, так в інтересі загальнім, та що спізнення присилання матеріялу спричинить помиження даної частини у виданню пропамятної книги про історію Гал. Армії.

22) З важніщих документів і матеріялів належить зробити відписи і оригінали переховувати в НКГА., а відписи звернути частинам.

II. Переведення цеї праці: При НКГА. призначити одного старшину, який має занятися зібранням висше назначеного матеріялу від назначених до цього старшин при бригадах і корпусах, дальше упорядкованням цего матеріялу та переданнєм його канцелярії Диктатора ЗОУНР. Старшина той має провадити цілу акцію, контролювати її та видавати потрібні інструкції та іоформації, яких має засягати в потребі від Диктатури і Нач. Команди.

(Цей наказ повинен мати при собі кождий інтеліґентний член галицької Армії, щоб описи, які треба робити й приватним людям, були виконані по одному пляну).

Ч. 56. Кам'янець, Неділя, 17. серпня 1919. Рік І.

СТРІЛЕЦЬ

часопис для Українського Війська.

Виходить тричі в тиждень.
Ціна 4 гривні. Для козаків на фронті 2 гр.

Хай живе Самостійна Українська Народня Республіка!

За що боремося?

(Популярний нарис устрою України).

Боремося за Самостійну Українську Народню Республику. Що це значить? Це значить, що боремося за таку українську державу, в якій господарем був би тільки український народ без чужого ярма.

А як малаб українська держава виглядати в нутрі? В осередку всеї України, в Київі, малаб засідати головна влада Соборної України, вибрана всім народом України. До цеї влади малоб належати пять найважнійших справ; в того 4 немов найміцнійші стовпи, на яких спочивалаб вся наша держава, а пяте немов цілюще жерело нашої державної сили. Ці справи такі: 1) Військо. Воно все було, є і буде першою основою кождої держави, 2) Фінанси (скарб, грошеве хозяйство). Це друга найважнійша справа і горе тому народови, якому трапиться хочби на короткий час дурний міністер фінансів. Бо він за малу хвилину тільки наробить дурниць, що потім і за цілі роки годі направити. 3) Загранична політика. Це також незвичайно важна справа. Вагу її бачимо на глядно на нашій власній спині: як панська Польща чужою, не власною силою забрала нашу Галичину. 4) Комунікація (сухопутні й водні шляхи). Без доброї і справної комунікації держава не має ні доброї торговлі, ні справного війська. В ній буде голод, хоч хліба може бути доволі. Бо нема його як скоро розвозити з тих місць, де вародить, в ті околиці, де не вародить. 5) Торговля і промисл; це являється цілющим жерелом сили кождої держави. І котра держава дбає про свою торговлю і промисл. та скріпляється, а котра ні, та нидіє.

А що зробити з усіми иншими справами? Бо тих иних справ є ще дуже багато, нпр. адміністрація управа), судівництво, шкільництво і т. д. Чи головна влада України не малаб права торкатися цих-иних справ? Ні. Вона також і їм малаб надавати оден напрям, творити з них одну будову. Але каміння до тої міцної одноцільної будови треба дати обтесувати комусь иншому, хто лучше це зробить, чим головна влада. Хтож це такий буде? Це будуть областні, автономні землі, які повинні мати свої областні сойми з областними владами.

А цего на що? І чому так а не инакше малоб бути?

Покажемо це на прикладах: є собі в одній волості добре волостне начальство. Воно знає волость, всіх людей у цій волості і їх потреби, знає землю в цій волості, знає всі справи неї волості тай править нею так, що краще не мож. Що сталобся, якби так вище начальство тому волостному начальству сказало: „Возьми під свою добру управу ще 99 инших волостей і управляй ними так само, як тою одною“ Навіть мала дитина розуміє, що з цего не вийшлоб нічого путнього і що тоді не булоб порядку навіть в тій одній волості, де досі було все добре.

Чому? Це дуже складна справа. В науці вона відома як питання про централізацію й децентралізацію, себто питання, про те, чи краще правити державою з одного центра (осередка), як було в царській Росії, чи з кількох або кільканайцятьох центрів (осередків), при чім оден з них мавби першенство, як було і є в Німеччині, Англії. Америці. Наука і практика відповідають на це питання так: Великими державами не можна добре управляти з одного центра і всі великі, централістичні держави розпадалися головно через свій централізм. Меншими державами можна добре управляти з одного центра, але також не все! А саме тоді лише можна, коли ці менші держави одностайні в своїм складі так що до народу, який їх заселяє, як що до економічних (хозяйських) інтересів, культури (освіти) й традицій (історії, бувальщини).

Україна належить до більших держав. Територія (земля) українського народу 1½ рава більша чим територія Німеччини. Вправді народ український майже скрізь такий сам, одначе його економічні інтереси в ріжних областях дуже ріжняться, а його хозяйство й заробітки дуже ріжноманітні в тих ріжних областях. І так маємо цілі полоси краю, де народ живе виключно з хліборобства, а знов в инших полосах майже виключно зі скотоводства. Маємо землі степові, лісисті і гористі і болотисті і піскові і чорноземні і промислові і без промислу. Треба бути дуже недосвідченим чоловіком, щоб вірити в це, що в одній державній думі буде час і змога полагоджувати такі ріжноманітні і хочби тільки хозяйські справи соборної України. Адже девятьдесять і девятьох на сто Українців не бачило гір ні більшого ліса в своїм житті. І якже вони, чи їх представники, можуть мати зрозуміння для лісового чи лісного хозяйства. Всіх не зробим фаховцями до всего, а народоправна держава мусить опиратися на повнім зрозумінні широких мас передовсім економічних (хозяйських) інтересів народа.

Крім економічних великих ріжниць є ще у нас великі ріжниці культурні (освітні) й історичні, з якими вяжуться глибокі ріжниці в устрою. І так під цим оглядом Галичина грубо ріжниться від инших земель України. Є також значні ріжниці між Кубанщиною й Херсонщиною, між Волинью й Київщиною і т. д.

Все це мусить бути якось управильнене і то управильнене розумно. Коли це зробимо на зразок федералістичний (звязковий для поодиноких областей), тоді всі частини Соборної України будуть задоволені й Українська Держава буде міцна й суцільна як кристал. Колиж схочемо це зробити на зразок централістичний і все злити в одно без розбору,—тоді вийдуть з цего непорозуміння, кваси й незадоволення, наша держава не буде в нутрі суцільна, повстане в ній внутрішна гризня, з якої вивяжеться довга а непотрібна боротьба — і кінець кінців по даремній траті сил доведе до того, що ми вже від початку можемо зробити.

Якже виглядалоб це все разом? Областей булоб кілька, а кожда в них малаб окремий сойм, вибраний народом тої области й окремий уряд, відповідальний перед тим соймом за областну господарку, а перед головним урядом за це, щоб господарка в областях не йшла в розріз з інтересами цілої України. В склад головного правительства в Київі повинні входити люде вибрані з головної державної думи й делегати поодиноких областей відповідно до значіння й економічної та культурної сили цих областей. Це булаб правдиво народня рада міністрів, міцно звязана з інтересами цілої держави й її поодиноких областей. Вибиравши цих людей президент міністрів з мужів, предложених йому поодинокими групами народніх депутатів (послів) головної державної думи й соймами поодиноких областей. Розуміється, вибиравши людей, що розуміються на ділі, яке їм малоб бути доручене. Це називається творенням кабінету (ради) міністрів. Самого президента міністрів покликавби президент усеї української республіки. А цего знов вибиравби нпр. на 3 або на 6 літ весь народ безпосередно — подібно як в Зединених Державах північної Америки. Президент Республіки мавби право зміняти і президента кабінету і всіх міністрів відповідно до потреби. А мавби обовязок це зробити, коли більшість державної думи дамага-

Яке тепер управа на Україні.

Східна область Української Народної Республіки складається з земель, котрі за царських часів були розділені поміж ріжні губернії, як Київська, Подільська, Волинська, Холмська і частина Гродинщини, велика часть Бесарабії і Херсонська губернія на правім березі Дніпра та Чернигівщина, Полтавщина, Харківщина, Катеринославщина, Таврія, Крим і Кубань на лівім березі. Губернія це край простором такий великий, як східна Галичина. На чолі губернії стоїть тепер Губерніяльний Комісар з такими правами, як колись у Галичині намісник краю; ріжниця тільки та, що Галичина була автономічна, мала свою краєву автономію, свій власний сойм, для налагоджування чисто внутрішних краєвих справ, а губернія автономії в такім розумінню не має, але за те має такі інституції, котрі для населення куди більш корисні, чим бувший Галицький сойм. Такою інституцією є Народні Управи (колишні земства). Губернії діляться на повіти, які своїм простором і населенням звичайно три рази більші, ним повіти в Галичині. Таких повітів буває в губернії звичайно до 10, а всіх їх на Україні 101. З огляду на те, що повіт такий великий, та що віддалення села від повітового міста буває до 200 верстов, не може повітова влада, на чолі якої стоїть Повітовий Комісар, мати безпосередний звязок з селами і тому повіт поділено ще на волости. В склад одної волости входить пересічно 15 до 20 сіл, а навіть більше. На чолі волости стоїть волостний комісар, якого вибирають виборці всіх сіл на протяг трох літ. Волости діляться на села. Селом кер. є сільський комісар — через сільську міліцію, (яка вибирається на 10 дворів — оден). В селі не має, як це було в Галичині, громадської Ради; а важні справи в роді купна, найма, продажі громадського майна рішає „сход“ — себто зібрання всіх сільських домовласників. До важности нарад необхідна присутність 2 третин домовласників.

В розпорядженню Губерніяльного і Повітового Комісара є мійська і повітова міліція в роді колишньої жандармерії в Галичині.

Як завданням Комісара є слідити, щоб не було переступів закону і забезпечити громадянам лад і порядок, так знова вся культурно-господарська праця в повіті і губернії лежить в руках Народніх Управ. Народні Управи нагадують Повітові Ради в Галичині. Вони займаються піднесенням добробуту краю, маючи до сего спеціяльних агрономів та кооператорів, будовою шкіл ріжного типу, та шпиталів, де населення дістає безплатно лікарську пораду і поміч. Що кілька сіл були так звані фельчерські пункти, де населення діставало лікарську поміч в наглих випадках.

Народні Управи мають запроваджувати зразкові хозяйства. Вони мають спеціяльних пчоловодів, шовководів і садоводів, земські кінні пошти для удержання комунікації в повіті, та наділюють населення технічними засобами до оброблення землі. Народня Управа була і є господарем повіту, інституція надзвичайно жива, до якої населення почувало і почуває інтерес і пошану, а не так як в Галичині, де Повітові Ради не мали любови в народі. На чолі тих всіх Повітових Народніх Управ, стоїть Губерніяльна Народня Управа, так як Краєвий Виділ в Галичині.

Як Краєвий згл. Повітовий Виділ в Галичині були виконавчими органами галицького сойму згл. повітової ради, так повітові та губернські Управи є виконавчими органами повітових згл. губернських народних Рад.

Закон, який формує компетенцію Народних Управ 1) дізнав важних змін за часів тимчасового правительства Керенського 2). В многім завели земства, на які ліберальні круги цілої Россії покладали великі надії. Всі змагання красших членів земств до поширення добробуту повіту та поглиблення культурної праці серед народа параліжувала рука губернатора, який був першою та послідною інстанцією до апробати ухвал земств.

Тимчасове правительство се право апробати знесло. Народні Управи обовязані дишень про свої постанови донести губернському комісареви, а сей знова коли увнасть, що сі постанови противаконні, має віднестися до адміністраційного трибуналу який вирішить, чи закон порушений чи ні. (Гл. Іванов: Суди по адм. ділам). Правительство Керейского видало рівнож обовязуючий тепер на Україні закон про введення волостних народних рад 3) та нову виборчу ординацію, на підставі якої право участи в виборах до Народних Рад мають всі горожани УНР. обох полів всіх національностей та віроісповідань, які скінчили 20 рік життя та не допустилися означених в законі каригідних вчинків (крім монахів і т. п.)4) Закон сей означує рівнож число членів поодиноких повітових та губернських рад, і яке є ріжне для поодиноких повітв згл. губерній (кам'янецький 60, балтський 79 і т. д.). Мандат теперішних членів Народних Рад вигас з днем 1. січня с. р., але супроти сего, що через воєнні відносини не можна було перевести як слід нових виборів, правительство Східної Области УНР. продовжило важність тих мандатів до часу розписання нових виборів.

Широкий круг ділання Народних Управ вимагає й великого матеріяльного вкладу. Видатки покри-

---

1) Положеніе о губернскихъ и уѣздныхъ земскихъ учрежденіяхъ (св. зак. т. 2. изд. 1915 года).

2) Постановленіе временнаго правительства объ измѣненіи дѣйствующаго положенія о губернскихъ и уѣздныхъ земскихъ учрежденіяхъ отъ 9. іюнія 1917 года.

3) Постановленіе временнаго Правительства о волостномъ земскомъ Управленіи съ 21. мая 1917 года.

4) Постановленіе временнаго правительства съ 21 мая 1917 г. о производствѣ выборовъ губернскихъ и уѣздныхъ земскихъ гласныхъ.

Львівська державна наукова бібліотека
№ 1.920

лабся того або більшість обласного сойму що до свого делегата.

Праця областних соймів відносилась б до справ областей. Ці справи не булиб вічно ті самі. Нпр. судівництво мусить зразу бути інакше в Галичині, чим в инших областях Соборної України. Але згодом судівництво тут і там мусить стати те саме. Це може наступити не скорше як за яких 10 або 20 літ. Але будуть справи, які або на все осягнуть окремі, або на довгі століття. До таких справ належатимуть нпр. деякі галузі найнищого й найвищого шкільництва. Чому? Бо лісисті і богаті в воду области потребуватимуть деяких окремих факультетів (відділів) при університетах (найвищих школах) або зовсім окремих шкіл, а знов промислові области окремих.

Так само найнищі школи мусять бути інакше уладжені й заосмотрені в інакші підручники та картини в околицях гористих, а в інакші на степах, над морем і т. д. Щоб нове покоління могло бути добре виковане, мусить воно виходити відрічей і справ йому добре відомих. Нагляд над головним пляном наук і над веденням всіх шкіл в українськім державнім дусі належати-ме, розуміється, до центральної установи міністерства освіти в Київі. З другого знов боку навіть деякі справи застережені для центра, полагоджуватиме частинно обласна влада. Нпр. справи менших шляхів, їх направи і т. д. Всі ці справи дуже складні й управильнення їх вимагатиме багато часу і труди.

А чи це не буде розбиттям України? Ні. Якраз безумовне злиття всіх областей нашої землі в одну саламаку булоб розбиттям її живих сил. Історія дає нам багато доказів на це, що децентралізація, переведена в міру, краща чим централізація і робить державу міцнішою. Своїми очима бачимо, до якої суцільности й сили дійшли так здецентралізовані держави як С. Д. П. Америки або Німеччина. Остання складалася з держав, які мали навіть окреме військо й окреме закордонне представництво. А пресінь якуж силу в цій світовій війні виказала та седералізова Німеччина.

Тепер найвище з усіх українських областей стоїть Галичина. Вона й витворила окремий уряд, який одначе стоїть на платформі злуки (федарації) з Соборною Україною під певними умовами. Це правильний розвиток і його треба поширити також на инші области. В Кубанщині теж помітний цей здоровий федеративний напрямок Його треба розвивати в інтересі сили Соборної України.

Всю цю будову устрою мають право виконати Установчі Збори України. До того часу галицький уряд у відношенні до наддніпрянського стоїть на становищі договорів, заключених між ними.

Тепер найважніща річ — оборонити землі України від ворогів. Опісля буде час упорядкувати наші внутрішні справи.

Д-р. О. Н.

На пошуці теми дня.

(Відповідь на статю в ч. 54).

В Камянці є при Етапній Стац. Команді переходовий відділ, де переїзджаючі по службовим ділам стрільці дістають харч за заплатою, що не перевисшає дзвінкого. Стрільці, котрі виходять зі шпиталів, дістають харч безплачно на підставі своїх харчевих листів а потім транспортом відсилається їх до відповідних частин. Денно видає кухня Стац. комди в Камянці кілька сот порцій для стрільців.

Ті стрільці, котрих автор листу з фронту бачив блукаючими по улицях, се ті, що шукають дороги в сторону Збруча, або мають намір вступити в Наддніпрянську Армію і для того нарочно оминають Стац. Кмду, Призначені до цього стійки та стежі спроваджують їх що дня десятками сюда.

Для переїзджаючих старшин є також при згаданій команді харчівня, де за 70 гривень дістають вони цілоденний харч. Пересічно видається там коло 70 обідів і вечер. Так само дістають переїзджаючі стрільці і старшини нічліг. Треба одначе по це все зголоситися в Ет. Стац. Команді і то що до харчу у відповіднім часі. По обід треба зголоситися до 10-ої год. рано, а по вечеру до 4. год. по полудни, а то для того, що більшого числа резервових порцій зі зрозумілих причин кухня варити не може. Харч замовити можна також телєфонічно. Багато старшин, не кажучи вже про стрільців, мимо сего, що обовязком їх голосити в Стац. Кмді свій переїзд чи побут в Камянці, не голосяться тут мимо цего, що адреса Стац. Кмди була оголошена кілька разів в „Стрільці“, також і в місцевих часописях, а крім того кожда стійка, що стоїть на мості чи на вулиці, вкаже адресу Стац. Кмди. — Ет. Стац. Кмда в Камянці, ул. Почтова ч. 24. В. Котович отаман.

Телєграми.

Офіціяльне звідомлення НКГА.

з дня 11. серпня 1919.

Як виходить з дотеперішних звітів, боротьба о м. Винницю була незвичайно кровава, а для ворога получена з великими втратами. В самім місті прийшло до вуличних боїв. Більшовиків відкинено і вони відступили в паніці на Калинівку. Між иншим здобуто один панцирний поїзд.

Шеф штабу Г. А. полк. Шаманек.

ПОВСТАННЯ ПРОТИ БІЛЬШОВИКІВ В ОДЕСІ ТА ОКОЛИЦЯХ.

В Одесі населення повстало проти більшовицького терору, і курінь матросів в складі 1300 чол. під командою Стародуба. Курінь вийшов з міста на Петлюрівський фронт. В час боїв курінь майже цілком розстроєний, позаяк солдати мали тільки по де-кілька набоїв. Рештки куріня побігли до Одеси, де революційний трибунал засудив їх на смерть. В одну ніч було розстріляно 160 чоловік, між ними навіть поранені. З приводу цього населення зробило мьніфестації на вулицях з криками: „Геть більшовиків“. Останні оточили місто. По одержаним інформаціям в Одесі та околишніх селах вибухло повстання проти більшовиків. УТА.

МОСКВА ВСЕ ТАКА.

УПБ. Москва, дня 12. 8. (радіо). Учителі українських шкіл в областях, занятих добровольцями, звернулися до управи відділу нар. освіти в Катеринодарі в справі положення укр. шкіл. Ім заявлено, що управа полишає укр. школи, в принціпі уважає їх непотрібними і здержує виплату платні укр. учителям з 1. червня.

ЯК ПОЛЯКИ ФАБРИКУЮТЬ НАСТРОЇ?

УПБ. Варшава, дня 12. 8. (радіо). Делегація з Волині, вибрана на першім конгресі в Луцьку, 27. липня, зложена з делегатів польського населення округа Луцька і сусідних громад, та округів Дубно і Володимир разом з делегатами чеськими, німецькими і русинськими (!) удалася 5 серпня до англійської, французької і американської амбасади і висказала своє горяче (!!) бажання належати до Польщі. (На Волині є 2 проц. Поляків; — Ред.).

ГДАНСЬК ВІЛЬНЕ МІСТО,

УПБ. Амстердам, 10. 8. Рада Антанти у Версалю порішила, що Німці мають покинути Гданськ. Польським військам вступ на територію Гданська заборонений. Гданськ має лишитися вільним містом під доглядом трьох комісій Антанти. (Гданськ має 170.000 мешканців, з того 3 пр. Поляків!—Ред.).

ПОЛЬЩА ПЛАТИТЬ 5 МІЛІЯРДІВ ДОВГУ Б. РОСІЇ.

УПБ. Київ, дня 12 8. (радіо). З Варшави одержано відомости, що після рішення в Парижі Польща має заплатити пять міліярдів на покриття довгу б. російського царського правительства. Ця вістка викликала у Варшаві велике невдоволення.

РОЗРУХИ В ПОЛЬЩІ.

УПБ. Москва, дня 14. 8. (радіо). З Берліна доносять, що серед польського війська, яке перебуває в Познанщині, прийшло до великих розрухів. Начальник познанського гарнізону ген. Довбур Мусьніцкий був змушений піти у відставку.

БІЛЬШОВИЦЬКИЙ ОПЕР. ЗВІТ.

УПБ. Москва, дня 13. 8. (радіо) Західний фронт. В 30 верст. на півн. захід від. р. Луги наші частини перейшли р. Сабу. В Мінському районі під натиском противника наші частини залишили м. Хмілевичі 30 верст на півд. схід від Мінська. В слуцькому районі ворог заняв Слуцьк. Південно-західний фронт. На проскурівському напрямку наші частини перейшли в наступ і відкинули противника на 10 верст. На жмеринському напрямку ми залишили Винницю. На єлисаветському напрямку ворог заняв ст. Цибулево. Південний фронт. На полтавському напрямку бої на лінії Хорол — Миргород — Зіньків. На сумсько-білгородському напрямку бої ідуть 40 верст на півд. схід від м. Суми. На калачському напрямку ведуть наші частини завзяті бої 20 верст на схід від Таловсі. На красноярсько-камишинському напрямку успішні для нас бої. Східний фронт. В оренбугському районі на захід від Оренбурга наші части переправилися через Урал і ведуть наступ на південному напрямку. Нікопіль залишили наші війська в ночі на 7 серпня. Після завзятого бою з переважаючими силами противника наші частини заняли містечко Макарів 43 верст на захід від Київа. Після впертих боїв ми залищили Умань.

ПРИМУСОВА МОБІЛІЗАЦІЯ НЕВТРАЛЬНИХ.

Камянець, 10. 8. Раковський дав наказ брати силоміць до червоної армії всіх чужоземних та невтральних піддани мешкаючих на Україні, виключаючи Персів та Китайців. УТА.

КІНЕЦЬ НІМЕЦЬКОГО МІЛІТАРИЗМУ.

УПБ. Навен, дня 12. 8. (радіо). Відпущення давної армії в Німеччині відбувається систематично. Інспекції укріплень і відділи військових телєграфів розвязуються з кінцем вересня. Кадетські заведення передаються цівільним властям, гарнізонові лікарі звільняються. Поодинокі відділи великого генерального штабу розвязуються зовсім або передаються цивільним властям, так що 1 жовтня великий генер. штаб перестає істнувати. (Багато нім. штабовців піде тепер на службу в чужі краї).

Хроніка.

Печатання людей. Дотепер печатано тільки військову і двірську худобу, тепер завели Поляки на занятій З. О. УНР. вияиванвя печатки на лілій руці наших дезертирів і в віці пописовім — яких цримусово висилають від 18—35 літ на фронт. Печатані мусять що дня зголошуватися в місци в нольський Кмді. Поляки забираюсь половину збору і корови та коні.

Заява правительства з дн. 12. серпня с. р., оголошена саме, подає до відома, що правительство виробляє проєкти законів про вибори в Парлямент з правами Установних Зборів і про утворення реформованих органів управління (самоврядування) на місцях на основі всенароднього, безносереднього, рівного, тайного і пропорціяльного виборчого права. — В листі до голови Ради Народніх Міністрів Директорія витає наведені вище постанови Ради Міністрів і велить вжити відповідних конкретних заходів що до переведення цих постанов в життя.

„Труд. Гром.“ жалується, що ми взяли від неї дві вістки про польські знущання і не подали жерела, Просимо приняти до відома, що нам офіціяльно заборонено писати проти Поляків, а „Труд, Громаді“ ні, як видно з її ред. заміток. Супроти того ми мусимо брати звістки і замітки про Галичину, відки тільки можна. Признає Ред, „Т, Г.“, що стоїть перекоиатися, чи цензура сконфіскує у нас передрук, чи ні. Серед неєвропейських відносин мусимо поводитися не по европейськи — бодай якийсь час.

Трагедія Галичини полягає м. и. також на тім, що всякі галицькі матуристи, зрештою спосібні хлопці але яким ще довго требаб учити, стають тут „великими“ політиками. До таких належить і п. М. Опока що в 37. ч. „Т. Г.“ скінчив щасливо печатати довгу статтю, незвичайно хосенну тим, що може служити за зразок, як не треба писати. Висновки цего політика зібрані в таких „думках“: „Коли Галичане приглянуться близше револ. життю, тоді багато річий, які їм видавалися дивними та прямо шкідливими, покажуться зовсім природними у даних обставинах,“ Подивляємо п. Опоку, що він за 4 тижні вспів уже „приглянутися близше револ. життю і просимо з тих „богато річей“ освітити нам бодай 5—6. Інакше „висновки“ його будуть пустенькою фразою.

СПРОСТУВАННЯ.

В „Вістнику Української Народної Республіки“ ч. 35 з 7. VI.I, 1919 в статі під заголовком „Народне здоровля і військова влада“ підписаною п. Сулимою находяться два уступи, які відносяться до аптичного майна Галицької Армії. Перший звучить: „Аптичне майно зі Станіславова фармацевт отаман Білинський по Камянцю і через Камянець возить більш тижня, не має охоти передати до військової бази і повіз до Дунаєвець“.

Отаман аптикар магістер Володислав Білинський, переїхав Камянець два рази, а в дорозі був шість днів, бо ціла Гал. Армія мала спершу розсташуватися о много дальще на сході і півночи, але задля стратегічного положення під Ярмолинцями і Дунаївцями мусіла податися назад. Задля того мусілося аптечне майно також назад перевезти. Що до цего що отаман Білинський „не мав охоти передати майна“ до бази, то в здісціплінованій армії поодинокі люде не роблять нічого після своєї охоти, а по наказу. До Дунаєвець відійшов отаман Білинський тому, бо дістав такий наказ, і як жовнір мусів його виконати.

Другий уступ звучить: На прохання повернути майно в базу, отверто кидає в вічі: „Що хочу, те й зроблю з майна, а колиби знав, що треба повертати, краще спалив би в Станіславові“.

Завізваний отаман Білинський заперечує, начеб ті слова сказав і кваліфікує сей уступ як звичайну лож.

По одержанню дотичного наказу від Сан. Шефа Г. А. видав отаман Білинський 9 (девять) возів філії харківського аптичного складу. Камянець 8.8. 1919. Сан. шеф Г. А. Др. Бурачинський полк.-лікар.

ваються вчасти доходами з власних заводів, кооператив, концесій 5) і т.д., але головно, як се бувало й у нас в Галичині, додатками до податків.

Буджет волостних Н. Управ затверджує повітова Н. У., а буджет повітових губернський комісар в згоді з управителем фінансової палати.

Деякі ухвали Народних Рад які торкаються більших фінансових операцій і т. п., мусять бути затверджені міністерством Вн. Спр.

Коротко кажучи, Народні Ради се органи виборні та автономні, з великим кругом ділання без права екзекутиви. Волостні народні Управи це органи мішані, бо голова волостної Управи є заразом волостним комісарем, значить виконавчим органом автономної інституції та повітового комісаря. Коли настануть нормальні відносини, волостні комісарі як і всі адміністраційні органи на Україні будуть назначувані, а волости буде прислугувати тільки право представлення певної особи до затвердження на волостного комісаря.

Крім згаданих інституцій маємо ще на Україні Земельні Управи, які витворила революція. Це органи міністерства земельних справ. Завданням їх є розділ панської землі поміж селян, нагляд над тими землями та підготовка всіх потрібних списків і матерялів.

---

5) Право надавання промислових управнень, яке належало в Зах. Обл. УНР. до компетенції повітового комісаря, прислугує тут Повітовим Народним Управам.

Редагує Комітет.

З друкарні Б. Вайнбаума черенками „Стрільця“.

Ч. 57. Камянець. Второк, 19. серпня 1919. Рік І.

СТРІЛЕЦЬ

часопис для Українського Війська.

Виходить тричі в тиждень.
Ціна 4 гривні. Для козаків на фронті 2 гр.

Хай живе Самостійна Українська Народня Республіка!

Диктатор Зах. Обл. УНР.
Ч. 1101. през.

НАКАЗ

ВСІМ СТАРШИНАМ і СТРІЛЬЦЯМ УКРАЇНСЬКОЇ ГАЛИЦЬКОЇ АРМІЇ.

Українська Галицька Армія опустила рідну землю, приневолена до сього боями на двох фронтах. Армія Галлєра зломила умову і замість на більшовиків пішла проти нас а що мала виряд і стріловину від Антанти, тому ми мусіли залишити покищо боротьбу о Галичину. Плече об плече з братами з над Дніпра стаємо до боротьби з ворогом, який загрожує порядкови цілої людськости і унеможливлює її соціяльний розвій. Українська Галицька Армія стає в пригоді цілому світови, жертвує майно і життя, щоби ділом доказати, що Український Нарід хоче здобути собі право і силу рішати про свою долю і стати рівнорядним членом між иншими державами світа.

Кождий вояк мусить в повні розуміти єю велику задачу, яку маємо тепер сповнити.

Боремося за права всіх людей без ріжниці народности і віри. Боремося з противником, який знущається над мирними горожанами, загрожує їх життю і маєткови, унеможливлює торговлю і промисл. З повним вдоволенням приняв я до відома вісти з ріжних сторін, що Українська Галицька Армія зєднала собі в освободжених сторонах Наддніпрянщини необмежене довіря населення.

Взиваю всіх комендантів, старшин і підстаршин подбати про се як найстрогійше, щоби нерозважні одиниці не підкопали сього довіря самовільними вчинками. Кождий жовнір мусить се мати живо в пам'яти, що він є оборонцем права, для того має всюди поступати після закону і дбати про се, щоби ні цівільні ні військові не нарушували нідо законів. Торговля і промисл зацвитуть, уступить дорожнеча, яка передовсім воякам дається в знаки, але лише тоді, коли військо на кождім кроці припильнує, щоби вернули спокій, порядок, безпечність життя для кождої людини без ріжниці народности і віри. В тих обставинах, які утворили більшовики, не може розвинутися ні торговля, ні промисл, тому що ніякий розумний купець не хоче наражати себе ні свій товар на небезпеку. Коли се робить, ставляє високі ціни, а се потягає за собою дорожню, яка доходить до нечуваних границь. Для справи цілої людськости а передовсім для нашої власної справи заходить конечна потреба, щоби і на дальше запобігати проступкам поодиноких нерозважних одиниць зглядом населення, а коли такі лучаться, карати їх з як найбезгляднійшою строгістю. Рабунки, убивство, грабленя належить, як се воно заряджено, безумовно карати смертю. Сподіюся, що до сеї кари не прийде, бо всі борці з Галичини як добре карні жовніри, всюди поступатимуть після закона і після наказу, достойно сповнять свої обовязки і закінчать своє діло до часу, коли зможемо в повній силі, в залізній карности розпочати поворот до нашої Галичини.

Тепер маємо доказати, що поступаємо розважно і по людськи, та що ми не є ніякі розбійники, як нас наші ворожі сусіди плюгавлять перед світом.

Камянець, дня 18-го серпня 1919.

Д-р Евген Петрушевич, Диктатор ЗОУНР. в. р.

За згідність Чмелик, полк. в. р.

Преса і держава.

Сказав Шерідан: „Нехай палати льордів будуть знищені, нехай доми убогих будуть виставлені на публичну продажу, нехай князі будуть деспотами, нехай судді будуть перекупні — дайте мені тільки свободу преси, а здобуду вам свободу Англії!"

Велику вагу преси для будови держави зрозуміли вже давно. Французький король Людвик XIII писав особисто статті до преси, німецький володар Фридрих Великий був пильним і спосібним публіцистом, а французький цісар Наполеон Великий, один з найбільших творців держав в революційних часах, не вірив надмірним похвалам, якими засипували його часописі й казав видавати для себе щоденник; його редактор Фреве мав обовязок писати про все як найправдивіще й без обиняків.

З другої знов сторони були всякі „уряди" й „володарі", що на зразок богатих могамеданських родів, удержували платних місячно підхлібників, які мали тільки одно завдання: говорити підхлібства своїм грошедавцям. Котра з цих двох сістем здоровіща — легко відгадати. І коли ми сегодня читаємо в польській пресі гостру критику польського правительства й польської держави, котра доходить аж до таких висновків, що правительство виказало цілковиту нездатність, а Польща невдовзі знов щезне з карти Европи, — то мусимо призмати, що там є ще здорові відносини, коли преса має таку свободу слова. В таких обставинах можна шукати виходу навіть з найгіршого положення.

Признаюся, що я був перший, який у Київі завів цензуру. Одначе дав я ій тільки таку директиву: Не вільно пустити 1) нічого проти самостійности України, 2) злобних нападів на українське правительство, 3) злобних нападів на українську армію. Що з цею моєю директивою виробляла цензура і як я з нею боровся, хоч вона мені підлягала, — напишу колись докладно в своїх споминах. Тут зазначу тільки, що по прикрім досвіді втратив я віру в яку небудь вартість превенційної цензури з слідуючих причин: 1) Нездатности правительства не закриєш цензурою. 2) Розумний редактор потрафить так писати, що скаже все, що схоче і цензура навіть не замітить цего. 3) Як пресу здавиться жорстокими мірами, то ще гірше, бо тоді про кожду глупу справку уряду розходяться ще більш злобні представлення, чим розходилися-б через найбільш ворожу пресу. 4) За злобні напади все є час потягнути редактора до суду. 5) Добре єсть почути правдивий голос опінії. Зібравши цей досвід, відправив я старих цензорів з царських часів і приняв нових „революційних". Але з ними була ще гірша морока, бо старі цензори мали бодай досвід. Тоді виробив я законопроєкт про скасування цензури й заведення превенційних судів і заповів його оповіщення в пресі. Та не довелося його перевести, бо більшовики невдовзі здобули Київ, і нам було вже тоді не до законопроєктів.

До того самого Англійці додумалися (очевидно на основі власного досвіду) ще в р. 1694, Шведи 1766, Данці 1770, Американці 1787, Французи 1791, а поправилися в 1830 зовсім. Тепер превенційна цензура є тільки в Туреччині й на Україні (рсс. більшовики зовсім не допускають до видавання нових органів преси). Як важко під нею видавати часопись, розуміє тільки той, хто видає. Цивільна цензура конфіскує нпр. офіціяльні звіти Начальної Команди за це, що в них приходять імена або числа військових частин, хоч Команда лучше знає, що можна напикати, а чого не можна, Про инші куріози й говорити шкода. Сподіваємося, що уряд УНР. не схоче довше терпіти таких відносин і знесе цензуру. Крайна пора зробити це в інтересі держави.

Д-р О. Н.

СХІДНЯ ГАЛИЧИНА.

В „Журналь де Женев" оповіщує Едмонд Прівat статтю про східногалицьке питання подвійно заслугуючи на увагу з огляду на приязне відношення тої газети до антанти. Він пише: Вістка „Матену", що рада пятьох признала Сх. Галичину Польщі, неточна. Дослівний текст рішення найвищої ради союзників з 11. липня 1919 звучить:

„Польське правительство уповажнюється уладити в Східній Галичині цивільну управу по попередній згоді з союзниками, про клявзулі, які по можности забезпечать автономію території та політичні, релігійні й особисті вольности її мешканців. В основу тої згоди ляже право свобідного самовизначення, яке виконуватимуть в останній лінії мешканці Східньої Галичини дотично політичної приналежности.

Час (речинець) викону того права буде означений союзниками або в тій цілі визначеним органом."

Українці запротестували проти сього несправедливого рішення. Їх паризьку делегацію запрошено дня 3 липня с. р., зявитися перед підкомісією для польських справ в ці-

Господарські справи.

I.

Українська держава важко хора. Хвороба прибрала вже такі форми, що ми поважно боїмося о її життя. Якраз тепер переживаємо кризу (перелом) і негайна допомога необхідна. Дотеперішні лікарі вживали невідповідних ліків, бо інакше не булиб ми в такім важкім положенні.

Добрий лікар поборює не прояви хвороби, але її причину. Оден приклад: Людина важко захворіла. Має високу горячку, корчі і т. д. Лікар записав цілу купу ліків, пробував навіть гіпнози (вмовляв, що людина здорова), та все даремно. Закликали иншого лікаря. Він оглянув докладно хворого, оглянув і ліки, які хворий заживав тай — усі викинув через вікно. А хворому записав три ложки рицинового олійку — на прочищення. За два дні хорий ходив і сміявся. Був здоров.

В подібнім положенні як той хворий знаходиться українська держава зі своєю валютовою хоробою. Говорили, що дорожнеча походить у нас відти, що нема дрібних грошей. Невдовзі надрукували міліони дрібних грошей. Але дорожнеча не меншала, тільки росла. Не помогли й національні гроші. Підвисшено платні — дорожнеча дальше росла. І дальше печатано міліони грошей, уже мабуть без застанови, що з цего вийде. А люде втратили всяке мірило вартостей. Хто мав колись в кармані 10 карбованців, має сьогодня тисячі й думає, що він багатий. Жебраки стали позірно міліонерами, а заможні люде — дійсними жебраками. Коли пачка сірників коштувала колись два шаги, а тепер коштує 10 гривень, то ясно, що одна гривня має значіння колишнього це цілого шага, тільки 2 десятих частин одного шага. Але приймім, що одна гривня має значіння цілого шага. Це значить, що хто має міліон гривень, в дійсности має їх лише 10 тисяч у відношенні до цін річей, конечно потрібних. І який з нього міліонер? А возьмім інакший приклад: Людина тяжко працювала й щадила ціле життя та при щасливих обставинах доробилася майна: мала сто тисяч гривень. Могла жити з відсотків грошей зложених у певних руках. 2 проц. від сто тисяч дає річно 2 тисячі гривень. Колись могла з них вижити ціла сімя, тепер їх треба видати за оден тиждень на сухий хліб. Треба нарушити зложений гріш. За кілька місяців він розійшовся — і старій людині, яка ціле життя працювала й складала гріш до гроша, прийдеться хиба обдертій і голодній, витягати руку по милостиню.

Так виглядають овочі комунізму. Його ліки показалися невідповідні. З гіпнози (самообману) не будемо теж ні ситі ні одягнені. Остає тільки одно: пошукати иншого лікаря і инших ліків, може й таких, які ми вже викинули на сміття. Але може ці ліки покажуться лучшими від самообману.

Коли провідник провадить нас по небезпечних гірських плаях, то не досить, щоб він мав добру волю й відвагу. Треба ще й досвіду, інакше ціле товариство разом з провідником упаде в пропасть.

(Далі буде).

Львівська державна наукова бібліотека
№ п. 1920

ли дискусії над внутрішним устроєм Східної Гвличини. Вона безумовно відкинула це в якнайнеприличнішім виді зредаговане запрошення. Це була помилка, бо неприсутні все не мають слушности. Українська Директорія відкликала голову цеї делєгації, Судоренка й заступила його гр. Тишкевичем, що стоїть у якнайкращих відносинах до союзників.

Хоч як воно позірно противоречить дійсности, для Польщі було хосенніще, щоби Східня Галичина була аж до плєбісциту невтралізована й управлювана міжсоюзною комісією; бо Польщу з певністю обвинувачуватимуть, що вона буде рівночасно суддєю й стороною. Завдання її комісаря буде дуже делікатне. Коли він шануватиме права української більшости, то втратить прихильність у Варшаві. Коли гнобитиме народній український рух тим, що піддержуватиме доконане військовою владою завішення українських часописів та інтернування інтелігенції, то буде дезавуований союзниками, які не допустять, щоби всенародне голосування приготовлювано без гарантій свободи виявлення думки. Можнаб подумати, що якийсь гумористичний дипльомат хотів виставити Польщу на пробу, заложивши на неї лапку з двома западнями.

В Варшаві я мав спромоту стверднти, що найінтелігентніші політики (польські) згідно здають собі справу з небезпеки утворення ірредентистичного руху через влучення чужонародніх населень. Щоб могти анектувати Галичину, мусілиби Поляки доконувати над населенням гноблень, бо заключаючи з виборів до австрійського парляменту та (галицького) сойму, де українські й жидівські голоси виносили часто більше як три четвертини, — вислід всенароднього голосування може випасти їм на некористь. Це невдоволене населення постійно шукалоби опори в Росії і вплив Росії простиравбися при небезпечній помочі внутрішних інтриг аж по Карпати. Як влучно замітив оден польський політик, незалежність Польщі не має виглядів на трівкість поруч великої Росії. „Ми мусимо межи Росією й нами“ говорив до мене Кухаржевскі, „вставити Україну й Литву, які булиб до нас настроєні прихильно“. Для Українців, яких Росія моглаб одного дня змосковщити, підчас коли Польща ніколи не могтиме їх спольщити, булоб рівнож хосенніще опертися на західнього сусіда. На нещастя війна ще побільшила ненависть. Щоб її злагіднити мусілиб Поляки зачати нову політику в Східній Галичині та використувати повірений їм мандат в тім напрямі, щоб дати світови мудрий примір політичного предвиджування сим, що зараз згодяться на режім автономічної республики та свобідно-виборного парляменту, зречуться всіх кольонізаційних плянів та методів гноблення й самій Україні допоможуть до осягнення самостійности та єдности. Морачевскі колишній президент міністрів, оповістив написане в тім змислі заслуговуюче на увагу письмо.

Приклонників такої політики знаходимо в Варшаві також на найвищих становищах у найвищих кругах. Та вони мають страх перед певними струями в пресі а передовсім перед антантою, котра, як вони думають, взагалі противна незалежности України серед чужо-народніх держав Росії. „Я бажавби“ говорив до мене Пілсудський „тої незалежности, та їзза того не хочу битися з союзниками.“

Тут лежить перед нами „блудний круг“: Якби антанта була переконана, що Польща є в силі замиритися зі своїми східними сусідами та утворити з ними велику творчу політику, тоді малаб вона менше підстав обстоювати всеросійську справу та польська політика показалася тут занадто негативною. Я мав у Варшаві рішуче враження, що в цім напрямі не мають взагалі ніякої офіц'яльної концепції. Так само, як у жидівськім питанню, задоволюються вони загально довгими жалями про ріжного рода німецькі інтриги та не беруть під увагу ніякої позитивної політики. Але не вільно про це мати ніяких іллюзій. Коли Східня Галичина не остане українською, в такім разі багато імовірніще, що вона остаточно припаде Великоросії як польській державі. Це думка а навіть бажання численних союзницьких дипльоматів.

Тепер отже час нашим варшавським приятелям покавати свою мудрість у Галичині та зробити все щоб України не загнати в обійми Росіян (Москалів). Їх заступники в Парижі мусять самі впливати у антанти в справі української незалежности. Разом з тим вони оборонятимуть істнування Польщі та рівночасто справедливість.

(З цеї статті бачимо наглядно, що навіть визначні французькі спеціялісти не мають поняття пропольську політику і її пляни. — Ред.)

Як Галичина під польським панованем.

Протокол списаний з селянином І. Б.

Всіх військових, котрі повертають із за Збруча до Галичини, Поляки замикають, обдирають зі всего, при чім не обходиться без побиття. Лагодять потім із них транспорти і з Чорткова залізницею відсилають кудись на захід. Кажуть, що їдуть до копалень і аж до Франції на роботу. В Чорткові бачив я оден такий транспорт зложений з около 400 людей на двірці. Всі люде були обідрані, босі, декотрі навіть без шапок. Серед побоїв та кпин запровадили їх до вагонів, котрі позамикали з обох сторін. Заповіджений був ще оден транспорт того самого дня. По селах запроваджено польське урядованнє. Війти мусять писати до староства по польськи. Переводять дуже точні реквізіції. Де є дві штуки худоби, забирають одну. Забирають половину всього дробу. За худобу дають квітки, а за кури по одній короні за штуку. Реквірують всі яйці, молоко, масло і т. д. З коней полишають тілько одного, решту забирають до війська. Платять за це все дуже мало, прим. за одно яйце платять 20 сот. Коли хто із стрільців, непомічений через кордонову польську сторожу, прийде до дому, арештує його польська жандармерія і відводить до арештів.

Телеграми.

Оперативний звіт Штабу Головного Отамана з 18. VIII. 19.

Наша боєва група, що поступає вздовж залізнодорожної лінії Вапнярка-Бірзуля, побила вчора знова в завзятім бою великі большевицькі сили і видвигнулася із лінії ст. Попелюхи, Піщанка Студене значно наперід. Другі частини осягнули біля Рай-города лівий беріг ріки Буг і дійшли до Ситковець. Ми заняли також місто Брацлав.

На північ від залізної дороги Прилуки, Калинівка, Янів, Хмельнник, опісляж із району Полонне, Жмеринка операції поступають пляново вперід. Містечко Самгородок, що лежить 17 верств на полудне від Козятина, є в наших руках.

Отаман Квартирмайстер
КУРМАНОВИЧ, ген. чет. в. р.

ДІЛЯТЬ СВОЇ СФЕРИ.

Москва, 17. 8. Повідомляють, що Чорноморське Побережжя на захід від Севастополя буде під впливом Французів, а на схід від Севастополя і сам Севастопіль лишається під впливом Англійців. УТА.

СОЮЗ КОЛЧАКА З ПОЛЯКАМИ.

УПБ. Париж, 16. 8. (радіо через Москву) Колчак вислав до Польщі спеціяльне посольство в ціли переговорів в справі заключеиня російсько-польського союзу проти більшовиків.

КОЛЧАК ВИЗНАЧИВ НАСТУПНИКА!

УПБ. Москва, 15. 8. (радіо). В білогвардейських газетах оголосив Колчак приказ про передачу цілої повноти власти, даної йому Богом і союзниками, „ген. Денікинови на випадок своєї смерти.“

ГРУЗІЯ ПРОТИ ДЕНІКИНА.

УПБ. Москва, 15. 8. (радіо) Грузія і Азербайджан ворушують населення проти Денікина. Будують форти, розкладають артилєрію. На Установчих Зборах заявив Гегечорі що Грузія зовсім готова до війни з чорносотенним генералом.

ФІНАНСОВЕ ПИТАННЯ В НІМЕЧЧИНІ.

УПБ. Навен, 13. 8. 1919. (радіо). На Національному Зібранню розпочалося перше читання чотирох великих податкових законопроєктів. Міністр фінансів Ерцбергер виголосив промову такого змісту: Нім. народ переживає найбільшу фінансову нужду, яку коли небудь світ бачив. Одначе як найскорше мусить наступити упорядкування цілої фінансової господарки. Щож треба зробити? Мусимо уложити обдуманий систем, одноцільний погляд шодо податкових жерел, мусимо опертися на справедливість і совісність. Дальше подав бесідник огляд фінансового положення. Дві річи треба ще доконче зробити: В як найкоротшому часі створити торговельну фльоту в тісній злуці з особами і товариствами, що досі тут промощували дорогу, і так само в найкоротшому часі прийти з допомогою закордонним Німцям. Ми мусимо збирати 25 міліярдів податків рік річно, коли хочемо виздоровіти. В противному разі, в разі державного банкроцтва, найбільше потерпілиби найнизші верстви народу, бо сталаби ціла машина національного господарства. З точки фінансової політики війна ще не закінчена. Ми все ще мусимо платити воєні і демобілізаційні кошти. Мировий договір наложив на нас дуже великі обовязки. — Одинокою розвязкою проблєму є девіз — праця на службі для загального добра. В першій мірі мусимо усунути або зменшити довги. Колись журилися одним міліярдом довгу, тепер їх у нас 76 міліярдів. Збільшати довгів не сміємо. В тій ціли творимо нові жерела доходу: спадковий податок, воєнну віддачу майна та приросту і жертви для потреб держави. Меньшу журу творить 90 міліярдів воєнної позички. Туть грозить небезпека, що чим скорше розпічнеться господарське життя, тим скорше відплинуть з кас депозити. Тоді зістане одинокий вихід: день і ніч бити банкноти, але небавом марка спалаби до вартости 10 фенігів. Треба також предприняти міри проти утечі капіталів за кордон, треба і в цьому напрямку будити суспільну совість. Антанта не потрібує німецького паперу, вона потрібує нім. праці, бо лише праця принесе вимагороду втрат.

ПРИВЕРНЕННЯ НАДДУНАЙСЬКОЇ МОНАРХІЇ?

УПБ. Навен, 16. 8. (радіо). Виявлення про спільну роботу угорських монархістів з чеською аристократією, особливо з гр. Черніном, які оголосила празька газета „Венков“, не дивують нікого в Німеччині, бо всім звісно, що і в Будапешті і в Празі є круги, що бажають відреставрования монархії. Одначе чеська аристократія не агітує за відновленням колишньої Наддунайської монархії, бо в ній не моглаби мабуть Чехо-Словакія заняти провідного становища. Дуже звертають увагу на висказ Бальфура до балканських політиків, поміщений в мілянському таз „Секольо“, після якого балканські держави або мусять зложити господарський союз з Угорщиною і Австрією, або стануть перед евентуальністю, що антанта відбудує Наддунайську монархію в якій небудь формі.

СЕРБІЯ І ЧОРНОГОРА.

УПБ. Камянець, дня 11. 8. З часопису „Ле Тан“ з 24. 7. довідуємося, що між Сербами і Чорногорцями істнує острий конфлікт. Чорногорці опираються признати Сербію. Наслідком того Серби посилають карні експедиції, які обстрілюють та палять села. Чорногорське правительство внесло протест до мирової конференції, в якім домагається поставати кінець насильствам зі сторони Сербів та виповнити зобовязання супроти Чорногорців, т. зн. відновити самостійність Чорногории.

Хроніка.

Господарські справи. Від сьогодняшнього числа міститимемо в нашім фейлєтоні ряд заміток про наше державне господарство. Автор їх, визначний знавець національної економії, брав сам участь у працях ліквідаційної комісії у Відні та мав змогу приглянутися творчій праці таких державних новотворів, як Чехо-Словаччина, Юго-Славія й ин.

Прийд українських старшин з Коломиї. Цими днями повернув більший гурт українських старшин з Коломиї, яким перешкодила польська боївка в дни 24. V. с. р. відійти з своїми частинами. Вказаним булоб, аби наш Уряд постарався у румунських властей о дозвіл звербувати до нашого війська ще й оставших стрільців і підстаршин. Це скріпилоб боєву вартість нашої Армії, бо Гуцули це найхоробрійші борці.

Покуття під окупацією Румунів. Всупереч поширеним віткам стверджуємо, що на Покуттю є еще далі румунська окупаційна влада. Був вправді час, коли Поляки домагалися від свойого союзника відступлення їм цеї землі, та Українська Національна Рада Покуття вислала в цій справі депутатів до представників Антанти в Чернівцях — і покищо Румуни остають на Покуттю.

Ляцкі насильства в Галичині. Біженці доносять: Ляхи силують погромами і побоями старших, меише свідомих українських селян підписувати заяви, що в Галичиині не воювало жадне правильне військо, лише розбищацькі банди. Ті заяви висилають відтак мировій конференції в Парижі.

Польська відозва. Як повідомляє „Україна“, Поляки перейшли р. Збруч і окупували м. Волочиська та видали таку відозву: 1) За появлення панцирного поїзду відповідає населення м. Волочиська (!!). 2) Приказується взяти 10 закладників української народности, які відповідають за появлення панцирного поїзду або панцирного авта. 3) Шпіонажа на користь більшовиків та Українців буде каратися смертю. Підпис: Дешампо, нач. 6 стріл. дивізії. (З того виходить, що нпр. за польський напад на Лянцкорунь повинна відповідати польська людність того міста).

Пропаганда української ідеї за кордоном. Українська місія в Швайцарії широко поставила справу інформації Західної Европи з українською справою. Видано багато книжок у сій справі французькою мовою. Видані між ин. такі книжки: Стебницький — Україна й Українці; Тишкевич — Українська література; М. Т. — Україна перед конгресом; Шульгин — Україна, Росія і держави Антанти. Крім цих розпочалося видання великої праці Тишкевича „Історичні документи про Україну в її відносинах до Польщі, Росії та Швеції“. Досі вийшов 1-й том великого формату, гарно виданий, з вступною розвідкою С. Шелухина. — („Тр. Гр.“)

Польова почта Галицької Армії організується на ново при допомозі фахових почтових урядовців і в найблищих днях річне свою діяльність. Дуже відрадний це факт, бо це дасть спромогу урядам успішнійше вести службову переписку, а приватні особи зможуть далеко вже лекше листуватися зі своїми рідними тай правильно діставати газети і книжкки.

ОПОВІСТКИ.

Михайло ШЕПЕТА в Татарисках біля Камянця, пошукує брата ІЛЬКА, булавн. дес., який був при скорострілах арм. вишк. от. Клюна.

Володимир РАТИЧ, теольог, хай подасть свою адресу ред. Стрільця“ для родичів, що живуть в Татарисках біля Камянця.

МІКУ, РОМКУ! де Ви? Я в полку УСС. ч. 1. В Пістинь подав вістку. „Малий“.

Пор. МОЙСЕОВИЧ в дуже важній справі зволить зголоситися у пор. Іванця Бр. УСС.

Редагує Комітет. З друкарні Б. Вайнбаума черенками „Стрільця“.

Ч. 58. Кам'янець. Четвер, 21. серпня 1919. Рік І.

СТРІЛЕЦЬ

часопис для Українського Війська.

Виходить тричі в тиждень.
Ціна сего числа 7 гр.

Хай живе Самостійна Українська Народня Республіка!

„Почали мститися"!

ПОЛЬСЬКИЙ НАСТУП НА ВОЛИНЬ І УКРАЇНСЬКЕ СЕЛЯНСТВО.

УПБ. Київ, 15. VIII. (радіо через Москву). Наступ польських військ на Волинь викликав зрив обурення трудового селянства.

ПОЛЬСЬКА АРМІЯ НА ВОЛИНІ „ПОЧАЛА МСТИТИСЯ"!

Польський оперативний звіт.

УПБ. Варшава, 18. VIII. (радіо). Волинський фронт. Коли жовніри армії Галлєра вступали до Рівного, падали на них стріли з вікон. В Здолбунові ми взяли 32 паровози і богато вагонів, яких більшовики не всипли вивезти. Дивізія французького ген. Шамно, перейшовши Збруч, посунулася аж до Вишневої. (?) Супроти злочинів, доконаних укр. більшовиками над жовнірами арм. Галлєра, дивізія почала мститися!

Щоби зрозуміти й оцінити, як слід, отсе коротке польське офіціяльне повідомлення, треба мати на увазі слідуюче: 1) частину Волині, яку заняли на днях Поляки і де отсе „почали мститися", ще довго до приходу їх відбили булаву більшовиків місцеві українські повстанці-селяне, про що була навіть згадка в офіціяльнім звідомленню нашої армії; 2) „укр. більшовики", про яких говориться в польськім оперативнім звіті, це як раз ті українські повстанці-селяне, які, прочувши більшовиків, не захотіли покушати щастя більшовицької ще й польської окупації — і боронилися перед нею. За це їх, найлютійших ворогів і погромців більшовиків, названо в польськім офіціяльнім звіті „укр. більшовиками", зовсім подібно, як „більшовицькими бандами" називали Поляки Галицьку Армію, як довго вона була у Сх. Галичині і боронила її перед польською окупацією. Можна представити собі, що діється на Волині, коли Поляки самі признаються, що „почали мститися". На подане вище польське офіціяльне повідомлення повинен звернути увагу Уряд УНР. і вробити негайно все можливе, щоби польській піметі пад українськими селянами-повстанцями на Волині покласти край! Отже запротестувати перед Антантою, жадаючи негайного здержання польської „пімсти" на Волині й очищення території, здобутої не на більшовиках а на повстанцях, — а в першій мірі взяти тут польських закладників.

Як творяться держави.

„Нові держави будує війна або насильство в иншій формі... Одначе всяка державна влада мусить опиратися на переконанню народа в її правности, що прикладається до кождої форми держави, не виключаючи й абсолютної монархії". (Єлінек).

Ці думки великого ученого — останне слово науки про державу. Вони дійсно правдиві й відкривають нам закон творення й закріплювання держав усіх часів і народів. Думки ці не нові. Висказував їх уже частинно Августин і богато иншим теоретиків науки про державу. Єлінек провірив їх на основі цілого ряду нових фактів і висказав у такій ляпідарній (коротній) формі.

В цій науці підчеркнено два способи творення держави: зовнішний (насильство) і внутрішний (перекопання). Перший спосіб ми сяк-так виконуємо: маємо досить велику й дуже витревалу армію, яка мимо недостачі заосмотрення видержує в безприкладним пожертвуванням всякі труди й невигоди, як може ні одна инша армія на світі. Наша Армія здорова й спосібна до розвитку, бо є в ній дисципліна. Вона видержить напір всіх чужинців, а може навіть і своїх шкідників.

Але що робиться у нас, щоб виконати цей другий спосіб будування держави? Де хочби одно видавництво, яке постійно переконувалоб народ, що тільки українська влада правний володар української землі! Де звіти з діяльности наших агітаторів, які в цім дусі переконувалиб народ! Де великі віча народні, на яких бесідники вияснювалиб народові, що таке Україна, чого вона хоче, чому вона повинна бути самостійна і т. д. Ті, що так голосно говорять про те, „чого хоче народ", — говорять про власні видумки. Бо вони роками не бачать села, а селянина бачать хиба припадком на вулиці міста.

Годі сказати, що у нас нема інтелігентних сил на це, щоб перевести агітацію. Адже в однім міністерстві внутрішних справ має бути коло 900 урядовців! Хто повірить в це, що для них є робота в цім міністерстві? Девятої частини їх досить, щоб викликати великий вічевий рух між народом. Треба тільки зробити для них через два тижні виклади й пустити на села.

В „Трудовій Громаді" з 14. серпня є інтересна допись, з якої довідуємося, що селяне навіть безплатно дають харчі галицькому війську там, де воно рядами віч і промов освідомило їх. А передтим вони й за гроші не хотіли продавати хліба. З цего видко, який важний чинник: переконання народа. І ще одно видно з цего: що до душі українського народа легко дібратися українському діячеви. Але треба до неї добиратися. І треба робити це постійно, пляново та з запалом. Коли освідомимо народ національно, тоді переконаємося, що він дасть нам і хліб і військо й обоз й амуніцію — словом, поможе нам збудувати державу. Але на це треба праці — і реклями для тої праці.

Д-р О. Н.

Під ляцькими наїздом.

I.

Живу над Збручем і щоденно придивляюся, як Ляхи по селах і містечках провокують спокійне тутешне українське населення. Зразу несміло гейби собаки, а відтак вже що разу то відважнійше і то чим раз дальше, та вже аж до Черча, Стефанівки, тай до Смотрича підбігають ті ляцькі орлянки. — А через містечко Ляицкорунь, то перескакують майже кождої днини, бандою по кільканадцять чоловік і дуже то нервово по двох чи по трех — перебігають вулицями містечка так, гейби гонив хто за ними. Відай видиться їм, що ступають по грані. — Тут всюда мають і своїх шпіонів-католиків-коляків, які вже завдалегідь, як тільки мають надійти „браця", пускають ріжні провокації й страхи між жителів. Сигнілою біде зараз балачка, що ось то йде дві тисячі Ляхів, багато їх кавалерії, і що вже занимають Поділля. З того приводу між народом повстає перестрах і паніка. А тимчасом за кілька годин, показується кільканайцять обірваних ляцьких грабіжників. По обох берегах Збруча поробили вже окопи і зачинають обходитися з тутешнім населенням дуже жорстоко. Ось приміром в Шидлівцях з цего боку, українських, польський офіцер видав приказ, щоби до 6 годин населення Шидловець видало всю зброю, яку тільки має в селі, а коли не видасть, то спалить ціле село. — Пішла делєгація й просила, щоби речинець продовжити до 24 годин. Та офіцер на це не згодився. І до 6 годин внесли чотири вози крісів, 2 кулемети, 2 ящики патронів, много патронів до кулеметів, тай много иншого.

Рабують по всіх тутешніх селах і містечках і тяжко побивають населення. — Зайдуть бандити в хату до хазяйки і кажуть собі дати молока, сира, масла, молодої сметани, поїдять, тай не лише що нічого не заплатять, але щей опльовують — кажуть „за таке брудне свіньство" не стоїть платити. Коли жителі надзбручанських околиць ідуть жалуватися на ці кривди, то польський офіцер питається своїх бандитів „правда же нам не рабував?" — „Нє" обірванець одповідає, і на цім кінчиться. А як вже ніяк не мож цего рабунку закрити, то офіцер відпекується і своїх вояків — мовляв, що це бандити — треба їм не дати рабувати, — „а біць в морди".

Одначе й сам поручник не погордить рабунком. Заходить в лавку до єврея і каже подати собі „титонію". Бере один фунт, другий, третий, ховає в карман, тай відходить — „бо це казьонне". Розбивають жидівські доми, забирають годинники, перстені, убрання, біле, чоботи, одіяла, взагалі всьо, „бо то вшицко казьонне". Офіцери тимчасом заходять на пошту чи до міліції до телєфонного апарату і насильно кажуться говорити з Камянцем — „Щож будете говорити?" питають їх. „Будемо питати — кажуть — що штаб нині буде обідати"...

В тих бандах суть варшавяки, крулєвяки, краковяки, львовяки, наші лашінники-католики, якраз само шумовиння — а офіцери з ними — то бувші офіцери Поляки з росій-ської армії. Зараз, кажуть приходить над Збруч „дзіка дівізія" зложена з самих поляків давної Росії — як з Київа, Камяниця, Одеси і иншиx. Найбільше набігають польські собаки на ярмарки до Чемеровець тай до Ляицкоруня, бо при такій нагоді можна дечого нарабувати. Передовсім граблять николаївські та австрійські гроші. А як тільки в котрім містечку на ярмарці покажуться, то народ хрещений зараз тікає, гейби колись перед набігом татар. Ляцькі собаки зараз лапають підводи і кажуть себе обвожувати по всіх пограничних селах.

В четвер 7 серпня 1919 р. надали в Ляицкоруню на ярмарці кілька підвод і казали везти себе до Черча. Там багато католиків і ксьондз. До костьола кажуть їдемо „модліцьсе" Богу!.. В цей самий день в Смотричі заарештували начальника міліції, а з Чемеровець забрали галицьку українську жандармерію. Раньше було заарештували і в Ляицкоруні начальника міліції, завели аж над Збруч, але опісля випустили.

Тільки забрали в канцелярії міліції усі крісы. І так кождого дня обрабовують міліції в кождім містечку, то сідло яке возьмуть, то що иншого. А коли начальники міліцій протестують проти цьому грабункові, то ляшня відповідає, що це збруя Галицької Армії. Ляшня тут дуже ганяє за хлібом і за молоком. Видно, що Антанта не дуже то навозила їм марципанів. І так населення дуже терпить від ляцьких грабунків.

В селі Слобідка біля Ляицкоруня зрабували польські герої у одного богатого мужика 70.000 рублів (як казали, у „буржуя"). Забрали там і багато коней. А в Почапинцях забрали також багато коней. Найпаче забирають звідсиля всі коні нещасних галицьких біженців патріотів-селян, що там проживали на роботах у тамошніх хазяїв. В Почапинцях суть католики, а між ними визначнійші крикуни, як Гдевацький і Мировий. До них то заєдно набігає польське „войско" по інформації. По таких конференціях вже знають, що де є і що діється. тай знають добре, які коні забрати і в котрій хаті мешкають Галичане. Вже тут реквірують худобу у тутешніх селян, тай кажуть, що будуть забирати і збіже. Розуміється за це нічого не платять, а дають всюда карточки, на сміх.

Найважнійшим ділом для Ляхів є, де зараз знаходиться Галицька Армія. Вони її шукають і за нею так далеко заганяються. Пильно також глядять за галицькими біженцями і за політикою. А що вирobилиб Галичанам? питають тутешні жителі. Ляхи дають круті відповіді.

Так то спокійне тутешне населення поденервоване і не може працювати спокійно на своїх нивах; а тільки і питає один другого: що то буде — що то буде? — Не вже тих по кілька бандитів мов бішені собаки таки на міскі вимити?—Алеж чи не є це як раз польська провокація? Бо не дуже то тяжко тутешньому населенню тих кілька обдертих голодранців подусити чи повбивати кіями. Алеж а ну кинеться ціла банда ляцької тичні з над Збруча, тай попалить наші усі загороди, а то тим більше, що нема тут зараз українського війська.

До 7 августа не виходили Ляхи дальше поза Ляицкорунь, але від того дня заходять дальше.

Львівська державна наукова бібліотека
№ п. 1920

Голос земських діячів України.

Дня 8., 9. і 11., серпня 1919 р. відбулася в м. Камянці нарада земських діячів України з представників Поділля, Київщини, Полтавщини і Катеринославщини, яка ухвалила таку заяву:

1. В цю надзвичайно одповідальну, історичну хвилю в життю нашого народу, коли може бути збудована вільна і назалежна Україна, або зруйнована і на довгі часи знов поневолена, — всі творчі сили нації повинні бути зєднані в однім напрямку — визволення, оборони і закріплення Української Народньої Республіки. 2. Задля цього, в першу чергу перевести реконструкцію Уряду в тім напрямку, щоб всі суто-демократичні кола, які стоять на принципі незалежности і самостійности України — прийняли участь в політичнім керуванню Державою; щоб на високі й одповідальні посади призначались особи до того здатні і в попередній своїй діяльности нескомпромітовані, бо тільки тоді влада буде мати повагу, як зовні, так і серед свого народу. 3. Необхідно щоб Уряд твердо і рішучо став на демократичній платформі, одкинувши всякі радянсько-большовицькі кличі, як отверті, так і прикриті і обявивши про це в декларації, як і проте, що в найскоршім часі буде скликаний парлямент на основі загального виборчого права, згідно закону Трудового Конгресу. (Уряд зробив це дн. 12/15. VIII). 4. В справі відношення до Галичини — Нарада Земських діячів України щиро вітає на своїй землі дорогих гостей — Галичан як своїх рідних братів і зазначає необхідність найтіснішого контакту в роботі представників влади обох частин України. Нарада вітає Славну Галицьку Армію, як дісциплінованну і свідому силу, що возьме як найбзизшу і як найрішучішу участь в визволенню України од ворога. Галицька інтеліґенція як найширше мусить бути привлана до відбудования України. 5.-та точка звертає особливу увагу на положення на місцях. 6. Для заспокоєння суспільства і усунення того недовіря до Уряду, яке зараз шириться завдяки і ненормальному становищу Преси, яка стала монополією майже одної партії, необхідно здійснити волю слова і друку. 7.-ма точка домагається ведення плянової мобілізації і 8. В додаток всього вище зазначеного, Наради Земських Діячів України, як представництво землі вважає за свій громадський обовязок звернутись до всіх політичних партій, організацій і всього суспільства з закликом припинити в цей час вузько-партійну боротьбу, що розїдає в самих основах нашу Державність, і обєднатись в спільній праці для утворення Держави і захисту всіх демократичних здобутків революції.

Як це не смішно, але кількох ляцьких бандитів далі—далі без жадних перепон буде собі ходити по цілім Поділлю. В тій хвилі приходить мені на думку Гуків, мале сільце над Збручем біля Скали. І там вразу налазили Ляхи. Але як гуковяне переказали їм через висланника, „що ви Ляхи не ходіть до нас і не провокуйте нас, бо усю ляшню, яка тільки у нас покажеться перемолотимо до ноги!“ Так від тої хвилі на шляху зі Скали до Оринина непокажеться ні один ляшок.

То гуковяне можуть не пустити ляшні, а з Камянця не може вийти бодай одна або дві сотні козаків на шлях Лянцкорунь-Андріївка, щоб не перепускати тих кількох обірванців (яким нераз видно цілий ринштунок),—щоби не непокоїли спокійного населення! А в Камянці є досить війська, яке тут краще і наїлобся. Чому ляшня не має собі підходити та щей підводами — по кілька чоловік, аж під самий Камянець, коли на всіх шляхах нема нікогісінького. Навіть пішки не хотять ходити, лише беруть собі підводи, тай шляються по кількох по селах, мов собаки по під межі за мишами—і грабують, а відтак опять тими самими підводами вертають за Збруч.

От це чисті татарські набіги. Шкура терпне, як дивишся на ці провокації. Мені самому тут одиниці ворушиться в душі і хочеться не раз з каменем в руці кинутись на собаку, яка біля мене переходить. Населения тутешнє терпить страшно, але вкінці і терпеливість урветься.

(Насильства, які терпить селянство від Ляхів, може навчать його шанувати українське військо й українську владу та слухати їх в усім. Коли це не наступить, тоді такі насильства чужинців діятимуться по всій Україні). Т. П.

Телеграми.

Оперативний звіт Штабу Головного Отамана з 19. VIII. 19.

Придніпрянські частини захопили біля Погребища та Билілівки залізничу лінію Умань-Козятин.

Після впертих боїв, які довелось раз у раз заводити з уступаючими на північний схід від Калинівки заднїми сторожами ворога, пополудні здобули приступом галицькі частини залізничий вузол та місто КОЗЯТИН.

Більшовики потерпіли тут важкі криваві втрати. В цих боях брало цивільне населення визначіщу участь, забиваючи гуртами втікаючих в паніці більшовиків.

На південь та південний схід від Бердичова здобули МАХНІВКУ та РАЙ-ГОРОДОК.

З дня 20 VIII. 19.

Придніпрянські частини заняли вчора в скорім поході залізн. вузол ХРИСТИНІВКУ, що лежить 20 верст на півн. захід від Умані.

Галицькі війська здобули вчора сполудня місто БЕРДИЧІВ.

Отаман Квартирмайстер
КУРМАНОВИЧ, ген. чет. в. р.

ПИТАННЯ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ НА МИРОВІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ.

УПБ. Камянець, 18. 8. Львівська „Газета Вечорна“ з 7. 8. пише: „З Парижа подають по радіо“. Комісія для польських справ нарадждується дальше над справою Східної Галичини.

НАРАДИ НАД СХІДНОЮ ГАЛИЧИНОЮ У ВАРШАВІ.

УПБ. Камянець, 18. 8. Львівська газ. „Век Нови“ з 8. 8. пише: Вчера в замку Падеревського відбувалися дуже важні конференції в справі Східної Галичини. В тих нарадах взяли участь мін. фінансів Білінський, віцемінїстер загр. справ Скржинський, посол Ян Дембський і адвокат др. Левенгерц. Два останні пове нули саме з Парижа і давали в цій справі ряд актуальних інформацій. Вислід нарад держиться в строгій тайні.

І НА АВТОНОМІЮ НЕ ГОДЯТЬСЯ!

УПБ. Камянець, 19. 8. „Гонец Краковскі“ з 10. 8. пише: „З Варшави телєфонують: В звязи з поголосками про автономію Східної Галичини і переведення плєбісциту для означення правно-політичного положення того краю, зачали напирвати до правительства петиції від польського населения в Схід. Галичині з протестом проти неузасаднених руських претенсій. Такі петиції надійшли від яворівського повіту, від мешканців Сокаля і сокальського повіту, як також з рудецького повіту.

БІЛЬШОБИЦЬКА МОБІЛІЗАЦІЯ В КИЇВІ.

УПБ. Київ, 15. 8. (радіо через Москву) Загальноміська конференція комуніст. партії признала необхідним переведення широкої загальної мобілізації. Всіх працюючих Київа рішила заступити женщинами і неспосібними до бою.

УГОРСЬКА УКРАЇНА ПРИЗНАНА ЧЕХАМІ

УПБ. Камянець, 18. 8. Львівська газ. „Век Нови“ з 8. 8. пише: Видавана в Парижі Чехо-Словацька кореспонденція доносить, що паризька конференція розвязала питання Угорської Руси в той спосіб, що признано її Чехам як автономічно-територіяльну одиницю.

КУБАНЩИНА.

УПБ. Царське Село. 17. VII. (радіо) Виринув територіяльний конфлікт на сході з боку Кубані. Кубанці домагаються більшої части донецької території як заплати за свої заслуги.

НЕЗГОДА МІЖ ДЕНІКІНОМ І КОНФЕРЕНЦІЄЮ ДЕРЖАВ ЮГА РОСІЇ.

УПБ. Царське Село. 17, VIII. (радіо) Денікин жадає персональної абсолютної диктатури без жадного законодатного органу. Противнож конференція домагається зїзду представників областей з законодатною властію, перед котрим правительство булоби відвічальним. Відпоручники Денікина відмовилися їхати на конференцію.

ПОЛЬСЬКИЙ ОПЕРАТИВ. ЗВІТ.

УПБ. Варшава, 18. 8. (радіо). На литовсько-білоруському фронті ворог по останніх боях відступив на схід і тепер збирає сили на лінії Борісів-Бобруйськ. Над р. Лучайка жива діяльність ворожих стеж. Наша армія розвиває діяльність пляново. Наша кіннота переслідує дальше утікаючого ворога. Наші війська заняли Уріче. На Волинськім фронті наші війська по завзятім бою заняли залізничий міст на правім березі Случа на схід від Сарн. Підчас заняття Острога ми взяли 200 полон., 4 гармати і 16 скорострілів. На галицькім фронті без змін. — Познанський фронт. На північнім фронті коло Лукаша і Пльоникова наша артилерія відбила наступ ворога піддержуваний міномотами. Коло Грановек ми відігнали нім. стежу. На захід. фронті крім зачіпок нім. стеж і слабої стрілянини коло Влошаковець спокій. Коло Ропчиск ми відбили сильні ворожі стежі. Коло Сомпольна, Венгельніни і Промикова огонь скорострілів. На полудн. фронті цілковита тишина.

ЮГОСЛАВЯНСЬКІ ВІЙСЬКА НАСТУПАЮТЬ НА УГОРЩИНУ.

УПБ. Лі он, 16. VII. (радіо)

Берлінські часописи повідомляють що югославянські війська продовжають наступ на західну Угорщину. Угорські війська одержали приказ не ставити оружного опору.

СМЕРТЬ ГЕКЛЯ.

УПБ. Камянець, 19. 8. Румунська газ. „Дація“ подає нотатку, що в Єні помер в 85. році життя звісний учений професор Гекель.

Хроніка.

Наказ в справі реквізиції підвод.

1.) Ні один старшина чи козак, самочинно не має права брати у населения підводи, а повинен звертатись в волостних селах чи містечках до Голови Волостної Народньої Управи, а в инших до сільських Комісарів. 2.) Голова Волостної Народньої Управи або сільський Комісар, одержавши писану заяву, кому і для чого потрібні підводи, негайно дбає, аби була дана необхідна кількість підвод. 3.) Голова Волостної Управи або сільський Комісар, відпустивши підводи, повинен дати властникам їх посвідчення що саме від них узято, а місцева міліція дати охорону, щоб підводи були повернуті назад. 4.) Властник підводи, котрий одвозить майно чи що инше, повинен брати у військової частини посвідчення в тім, що він стільки то день віз стільки то пудів ваги. 5.) Голова Волостної Управи безпосередно, а сільські Комісари через Волостну Управу ці посвідчення повинні представляти до Управи по військовій повинности і одержані гроші видавати по належности. 5,) Наряд волостної та сільської міліції повинен провожати підводи до найближчого села чи містечка, де передавати охорону до наряду міліції від тих сел або містечок Підписали: Т.В.О. Військового Міністра. Полк. ПЕТРІВ. Нач. Гол. Управління Ген. Шт. Отам. Шайблє.

Народні віча. В „Тр. Гр.“ читаємо: В области, де перебувають українські війська з Галичини, відбуваються віча з метою вияснити селянству, що ті війська прийшли сюди. Рівночасно ведеться національна і соціяльна освідомляюча робота. Основна недостача сеї роботи се те, що її не ведеться систематично ані постійно. Війська посуваються все вперед і з ними йдуть усі агітатори та інформатори. Треба, щоби центральний уряд, установляючи політичну адміністрацію, не поминув також справи постійного інформування та освідомлювання населення. Після такої систематичної праці з певністю остануть по селах читальні „Просвіти“ та політичні комітети. На вічах промовляють майже самі тільки галицькі Українці. Народ добре і докладно все розуміє. Населення відноситься вже прихильно до українських військ з Галичини. Вже було декілька випадків (між ин. в Бахматівці), що селяне з власного почину дали безплатно харчі для цілих відділів армії. Як уся українська армія усуне деякі промахи та надужиття та переводитиме скрізь віча, то з'єднає собі симпатії усього селянства без виїмку.— Р. З.

Українські дипльоматичні представники за кордоном. В сучасний мент Україна має своїх дипльоматичних представників майже у всіх державах, а саме посольства — у Відні (посол Липинський), Туреччині (посол Лотоцький), в Болгарії (повірений в посольських справах Шульга), Берліні (б. міністр при Центральній Раді Порш) і Швайцарії (посол др. Лукасевич). Надзвичайні дипльоматичні місії надіслані до Сполучених Штатів Америки (голова др. Євген Левицький), Праги (голова Слівінський), Угорщини (голова Галаган), Англії (голова Стаховський), Румунії (голова проф. Мацієвич), Бельгії і Голяндії (голова Яковлів), Скандинавії і Фінляндії (голова Лоський), Греції (голова Матушевський) Данії (голова др. Дмитро Левицький), Грузії (голова Красковський), Італії (голова Антонович), Ватикані (голова граф Михайло Тишкевич), і Франції (голова Сидоренко, він же представник від Української Народньої Республіки на мировій конференції). Зараз голова надзвичайної місії до Франції п. Сидоренко відкликаний із Парижа, на його місце призначено графа Тишкевича, який виїхав до Франції. Крім тих посольств і місій мається консульство в Монако куди консулом призначено Василя Оренчука. Через міжусобні войни, наш Уряд не зо всіми представниками має звязок і не знає, що вони роблять за кордоном. Але ж з деякими представниками звязок підтримується аеропланами і дипльоматичними курєрами. („Україна“.)

Торговельні зносини України з Румунією. З Букарешту доносять: З огляду на пропозіцію української сторони, на основі якої Україна обіцяє доставити Румунії 300.000 пудів цукру в замін за відповідну скількість нафти, соли и т. п., румунська Команда Дністрової Области та Головна Кватира звернулися до України з пропозіцією зробити біля Могилева границю для навязання торговельних зносин. (УТА.)

Права опції. Мировий договір Австро-Угорщини містить в 70. артикулі дуже важну постанову про опцію (право заявитися горожанином такої держави, якої хто хоче) для всіх осіб від 18 року життя почавши. Ця постанова, важна для всіх країв, що колись належали до австро-угорської монархії, корисна для поодиноких осіб, що мусілиб жити у ворожих державах. (Прим. Славяни в Італії, Німці в Чехії і навідворот, Українці в Польщі і т. п.) Ніяка держава не сміє заборонити виїзду особам, що признають себе горожанами иншої держави.

ОПОВІСТКИ.

ЗАГУБЛЕНО

Посвідчення, за ч. 10.133, від 6-го серпня 1919 р., на імя Зенона Меленевича, видане Гол. М. Штаб.

Прошу чисдити недійсним.

П. Нату ВАСИЛЕНКО з Хоростькова, просить о вістку про життя і адресу — рідня і З.

Пор. МОЙСЕОВИЧ в дуже важній справі зволить зголоситися у пор. Іванця Бр. УСС.

Редагує Комітет.

З друкарні Б. Вайнбаума черенками „Стрільця“.

Додаток до „Стрільця“ ч. 58.

ДЛЯ ГРЯДУЩИХ ПОКОЛІНЬ!

Почалася робота в справі зібрання матеріялів до Пропамятної Книги Галицької Армії.

В своїм 10 місячнім змаганню за самостійність проявив український нарід Галицької землі повну зрілість до державної самостійности — своєю геройською обороною перед наїздниками показав перед цілим світом, як дорога йому свобода. Всі фази цеї визвольної боротьби будуть для нас важними історичними документами. Перенятя влади в Галичині, організація військової та цівільної адміністрації серед небувало тяжких обставин; творення армії, боротьба о Львів, а навіть історія обох відворотів — що відбулися в найбільшім порядку, якого не повстидалабися жадна европейська армія — все це дорога, кровю спольокана наша минувшина.

Ні одна подія, ні один геройський подвиг, ні одно імя борця за свободу не сміє піти в забуття. Отся історія стане евангелієм для грядущих поколінь — з її кривавих стрічок будуть черпати нащадки силу, завзяття та розуміння посвяти.

А дальше є ще й инші причини більше зовнішнього характеру, які підносять силу цеї праці.

В цім важкім змаганню о самостійність вробив світ кривду українському народови. Ріжні принципи самоозначення народів показалися — може найкраще у відношенню до українського народу — тільке гарною казкою. Держави порозуміння не то матеріяльно але й морально не дали ніякої помочи молодому народови в його змаганню до самостійности. Зовсім противно — в супереч проголошеним ними принципам — шкодили.

Певно, багато завинило в цім наше повне відрізання від Европи. Від більшевицького перевороту на Угорщині — від кінця марта (березня) — ми удержували звязок з Европою тілько через курієрів — і те наслідком паспортових трудностей — лиш дуже рідко. За той час наші вороги, маючи спромогу майдальше йдучої інформації, пхнули нас перед Антантою. І Антанта повірила — бо хотіла вірити. Хотіли вірити ті люде, що стояли на її чолі.

Та часи змінюються — приходять нові люде. А зрештою провідники це не нарід. І для цих народів Европи, які в своїй несвідомости посередно заподіяли нам кривду, для будучих провідників цих народів, які критично будуть дивитися на діла своїх попередників — ми маємо дати документи.

Маємо вищезначенною працею здадати документи нашого геройського змагання за самостійність — перед суд історії.

І для того кождий нехай доложить цеглинку до цього великого діла. В історичних часах — переживання майже кождого чоловіка історичні.

Для того всі повинні взяти участь в цій роботі. А коли цього не зроблять, то історія перейде до дневного порядку навіть і над найбільшими та найшляхотнійшими вчинками — бо не буде їх знати.

ПРОПАМЯТНА КНИГА ГАЛИЦЬКОЇ АРМІЇ.

(Практичні вказівки до збирання матеріялів.)

З вказівок, які оповіщено в 55 ч. „Стрільця“ в справі збирання матеріялів до Пропамятної Книги Галицької Армії виходить, що праця розпадається на два відділи:

1) написання історії організації нашої Армії та її боїв

2) зібрання мемуарного матеріялу.

Написання історії — це робота наукового характеру, при якій треба звертати головну увагу на те, щоби факти були представлені сисистематично — та вичерпуючо. В другий відділ входять особисті спомини, белєтристична частина (поезії, оповідання які стоять в звязку з історією нашої Армії), збірка світлин, спис і короткі життєписи всіх погибших і тих, що визначилися.

Відповідно до цього поділу треба попровадити роботу.

При кождій бригаді має бути назначений один старшина до цеї праці. Першим його завданням є написати історію бригади. Як матеріяли до цього послужать йому записки та прикази, які певно знаходяться в бригадній канцелярії та по полкових, курінних та сотенних канцеляріях.

Багато матеріялів пропало підчас відвороту — длятого велику ролю будуть грати інформації та оповідання очевидців.

Після написання історії бригади належить приступити до нарисування карти маршів та боїв бригади або т. зв. кровавої карти. Зладжується її в цей спосіб: На основі даних треба назначити на генеральній карті (1: 200.000) цілу дорогу, яку відбула бригада від часу свого заснования. Постої зазначується одною черткою, нарисованою прямово на лінії дороги. При постоях скрізь подавати дати. Бої, при яких треба все подати дату, зазначується двома чертками — з яких одна представляє нашу позицію — а друга ворожу. Крім того належить зі всіх боїв зладити подрібні шкіци, зробивши побільшення спеціяльної карти (1:75.000.) Коли вже карта буде в цей спосіб виготовлена, переноситься цілу лінію дороги зі знаками на карту більшої поділки — а саме найкраще до цього надається карта військово-географічного інституту—(поділка 1:750.000) — яка подибується часами і в нас і має ту добру сторону, що розтягається також і на Україну — значить, можна нарисувати дорогу також і після переходу за Збруч. Карта отся складається з малих мап величини 40цм х 33цм.

Коли цеї карти немає під рукою, то можна ужити більше детайльної карти Галичини Флеммінг-а (Галичина і північно-східна Угорщина) поділка 1: 600.000, яка в нас досить поширена. Коли вичислених карт не можна дістати, то треба їх очевидно заступити иншими — або нарисувати дорогу тільки на генеральній карті.

Написання історії та нарисування карти — це найважнійша робота і її треба як найскорше виконати. Відтак йде збирання мемуарного матеріялу. Що до спису погибших — то ця робота припаде духовникам і при їх помочи треба зладити докладний спис зі всіми датами (звідки походив погибший, дати уродження, де поляг і де похований). Інформації про тих, що визначилися в боях, подадуть команданти та товариші-стрільці.

Особисті переживання передадуть старшини на папері — від стрільців треба їх особисто зібрати та списувати їх оповідання. Є богато стрільців з незвичайним хистом оповідання — такі оповідання треба старатися дослівно записати.

Важна є збірка світлин. Треба подбати, щоби всі світлини, які стоять в звязку з нашою армією, дістались до рук збирачів. На світлинах треба зазначити, що вони представляють. Світлини звернеться власникам після репродукції. Всі старшини обовязково мають дати до використання свої фотографії — коли їх не мають, повинні відфотографуватися. Збирати рівнож фотографії стрільців. Подбати, щоби тепер по можности багато робити знимок.

Наші частини, які перебувають по більших містах, повинні використати нагоду, щоби поробити групові знимки.

Коли сотню зниметься на форматі 9 х 12, то лиця поодиноких стрільців можна буде ще зовсім добре відріжнити. На другій стороні знимки подати в порядку імена й назвища та степені відфотографованих. Треба робити знимки зі всіх подій військового життя: підчас маршу, підчас вправ, при зміні варти і т. д.

Люде з рисовничим хистом повинні посвятити вільний час на рисування портретів, нарисів, стильових віпет — які послужать до декорації Пропамятної Книги. Певно, що богато знайдеться таких, що хоч не мають вишколення — але завдяки своєму обсерваційному хистові зуміють підхопити деякі інтересні сцени з військового життя. А кождий рисунок, хоч і не надто артистичний, коли походить з руки стрільця, буде мати своє значіння.

На збірку пісень, які повстали за час наших останних визвольних боїв — треба звернути особливу увагу. Коли мельодія нова, треба її уложити в ноти.

Ці всі вказівки відносяться не тільки до бригад, але також до всіх инщих самостійних відділів та заснов. Старшини з колишніх окружних, повітових, стаційних та двірцевих команд мають подати коротку історію цих команд. Вони певно будуть могли подати інтересні інформації про переняття влади, про організацію військової адміністрації, про розоружування військ, які переїжали через нашу область. Мобілізаційні референти повинні дати такий докладний образ своєї праці, щоби він мав служити провідником для наших мобілізаторів. Весь матеріял, який не збирається при бригадах, належить надсилати або до пресового референта при НКГА або до Пресової Кватири при Диктатурі З. О. УНР.

По написанню історії якоїсь частини повинен автор перечитати її напр. в столовій тої частини і пильно записати всі замітки своїх товаришів та зазначити, від кого кожда замітка. Тільки тоді його праця набере поваги й вірогодстойности та матиме значіння збірного історичного документу. При цім не треба забувати, що статистика це основна й дуже цікава річ: коли команданти переведуть в своїх частинах статистику то переконаються, що мають склад людей в инших повітів, чим припускали, або що ошибалися в неодним припущенні.

З цього короткого перегляду видно, що зібрання матеріялів до Пропамятної Книги Галицької Армії буде коштувати чимало праці. При теперішних обставинах годі собі позволити на зорганізування такого апарату, якийби дорогою приказів, ріжних пригадок і т. д. — одним словом дорогою пресії та примусу збирав ці матеріяли. Кождий жовнір Галицької Армії — так старшина — так і стрілець повинен тому з власного почину взятися до співробітництва цього важного твору, який має не містити що для українського жовніра найдороще — освячену кровю героїв минувшину.

(Наказ Диктатури і Начальної Команди в цій справі поміщений в „Стрільці“ ч. 55.)

Львівська державна наукова бібліотека
№ 1.920

Ч. 59. Камянець. Неділя, 24. серпня 1919. Рік I.

СТРІЛЕЦЬ

часопис для Українського Війська.

Виходить тричі в тиждень.

Ціна 4 гривні. Для козаків на фронті 2 гр.

Хай живе Самостійна Українська Народня Республіка!

Що розкладає?

Військо й урядництво це два найважнійші стовпи в будові кождої держави. Коли вони здорові й добре заосмотрені, тоді держава може розвиватись мимо всіх перепон.

Якже у нас діється? Наперед що до війська. Воно все було тут кепсько заосмотрене, хоч правительство не жалувало на це гроша. Наддніпрянська Україна видала на військо міліярди. А військо все було зле заосмотрене. Річ ясна, що винен тут сістем, на хиби якого вже в Київі звертало ся увагу та безуспішно. Якіж ці хиби? Вони дотичать головно справи харчів, одягу й обуви. Треба було козакам і старшинам не виплачувати величезні суми в місяць, тільки дати ім за ці гроші добрий харч, добрий одяг і обув. Через виплату великої готівки скріплювалося тільки дезерцію в армії: кождий малосвідомий козак, а навіть не оден старшина, наскладивши собі за кілька місяців тисячі, при першій нагоді опускав армію і заживав спокійним життям. А того не булоб, якби він не мав змоги, накопичувати гроша, але за це одержував добре заосмотрення при своїй частині. Тоді вона для нього булаб тим, чим була колись Січ-мати.

Подібно мається річ з чиновництвом. Тільки тут треба двоякої зміни сістему. Передовсім по урядах, особливо центральних, не треба такої маси урядовців, як у нас. Коли в однім міністерстві є 900 (девятьсот!) урядовців, то річ ясна, що цей полк чиновників не може працювати, хочби хотів: для нього нема в тім міністерстві не тільки праці, але навіть крісел і столів, ба навіть кімнат. Вони тільки метушаться, приходять і виходять та взаїмно собі перешкоджують. І так в міністерстві нема з них хісна, а рівночасно усувається ті інтелігентні сили з иншого поля ділання, на яке вони мусілиб кинутися, якби не сиділи в міністерстві. Так робиться подвійну шкоду українській державі — тим гірше, що робиться несвідомо, бо якби це робилося свідомо, тоді лекше булоб побороти це. Ідім дальше. Приймім, що тих 900 урядовців одного міністерства побирає місячно по 1.200 карб., або разом по над міліон карб. Можна горлом ручити, що в тім міністерстві треба найбільше 50 урядовців. Тоді вони моглиб добре працювати, розуміється під услівем, що добре ім заплатиться. Треба признати, що платня 1.200 карб. тепер смішно мала. Бо коли фунт хліба коштує 30 карб., то треба 900 карб. видати на 1 фунт хліба в місяць, а хто має сімю, мусить купити два фунти—значить мусить на сам хліб видати 1800 карб. А де мясо, де бульба, де одяг, помешкання, світло, білля, де кошти на виховування дітей і т. д.? І що той урядовець має робити з такою платнею? Ти, читачу, знаєш, що він мусить робити, коли діти плачуть з голоду... Чи супроти того адміністрація може бути добра?

А тепер придивімся тому другому сістемови: виберім з 900 урядовців, які в місяць коштують державу понад міліон, 50 найкращих — і заосмотрім їх і їх семі коштом 1/4 міліона. Держава заробить на тім 3/4 міліона місячно і матиме справне міністерство, бо полк з 850 людей не буде бездільно суєтитися по бюрах, а суспільність зискає 850 інтелігентних людей на инших полях праці. Коли ще коштом тої 1/4 міліона подбається, щоб урядовців і їх семі заосмотрити в харч і одяг,—тоді урядовець міністерства не буде жебраком і найкращі сили старатимуться о працю в міністерствах тай дбатимуть, щоб там задержатися як найдовше. А тепер вони тільки ждуть на це, щоб знайти якесь инше жерело удержання. Бо мусять так робити.

Щоб усе це перевести, треба змінити сістем. І приймати людей не після штатів, як було в царській Росії, тільки після потреби. Так само треба зробити з усіми губерніяльними й повітовими урядами. Зробити скоро, бо теріторія наша росте — прибуває. Коли цего не зробимо, втратимо її так само скоро, як скоро здобули.

Д-р О. Н.

Що нам робити?

Минув місяць як Галицька Армія перейшла Збруч і кинула Рідний Край на ласку та неласку одвічних ворогів. *) З якими почуваннями в душі, з якими надлюдськими болями в серці переходили галицькі війська колишній кордон, немає слів, щоб описати їх. Це може зрозуміти тільки той, що переживав ті страшні хвилі. Треба було бачити обличчя тих тисячів обідраних, напів босих борців, що йшли понурі широкими ланами Поділля, та що хвиля оглядалися позад себе і сумними очима прощали Рідний Край. Треба було почути слова жалю, що вилітали болючим зойком з грудей тих тисячів, треба було відчути безмежну тугу, що кожним зітханням, кожним нервом виривалася від них і линула далеко на незабутній — коханий захід, щоби мати поняття про трагедію кожного Галичанина, що кидав свою землю. Це не сором гнітив кожнього, це не гнулися від болю утікачі, що спасали своє життя в ганебній утечі! Це українські — вірні гренадири, що девять місяців непохитно, без зміни стояли в бою проти цілої Польщі та проти французької допомоги. Не цілих чотири міліони Галичан забутих світом, без належних технічних і военних матеріялів, без одіння, обуви, війська їх кормлені власним народом, девять місяців опиралися двадцятьом міліонам, добре заосмотреним у все „опікункою" Францією. А по девятьох місяцях, як весь матеріял вичерпувався, в самому розгарі нашої офензиви прийшлося відступати за Збруч. На Наддніпрянській Україні, познакомилися ми близше

Під ляцьким наїздом.

II.

А тимчасом з за Збруча приходять тут дуже сумні—глухі, але правдиві вісти. Що дня приходять тут люде з Галичини, тай оповідають (подаю і лист), як там народ наш тяжко страдає в польській неволі, а найпаче наше патріотичне селянство, бо інтелігенції там нема. Як тяжко конають на своїй рідній землі найгарніщі одиниці від куль, по тюрмах, як вмирають серед великих мук в руках ляцьких катів. Вернули часи Яреми Вишневецького, часи Потоцьких. Кілько то вже Ляхи порозстрілювали нашого народа! Я лиш зібрав вістки з чотирох сіл Гусятинщини, як Товстеньке, Чорнокінці, Кривеньке і Васильків, де поміщається і польський полевий суд.

Найбільше розстрілюють тих дезертирів Українців, що вертають з України до дому і тих патріотів-селян, що були членами ріжних повітових і сільських влад-комісій. По кількох лапають по над Збручем, відводять до Сидорова тай сипають їм по 25 київ за те, що воювали з ними. Відтак кажуть принести їм свої кріси. Розуміється, ті крісів не приносять. Тоді сипають других 25 нагаїв. А щоби від третіх увільнитися, ідуть шукати по житах, по потоках, зараз є їх всюда. Котрий з них принесе кріс, — бо кріс є зрадою польської держави — такого віддають перед полевий суд у Васильків і з відтам вже не вертають. Всіх трупів ховають на кладовищи в Кривенькім. З Шидловець розстріляли 2, з Василькова 2 — Саківського Гринька, що виняв з ріки кріс, і приніс Полякам, а другого, що вартував у Копичинцях польських полонених. В Чорнокінцях трех, між тими замучили також і розстріляли Жида Фінка, що його 2 сини служать в Українській Армії. — Найперше відтяли йому пальці, опісля викрутили йому руки і так мучив ся цілий тиждень, а по тижневи його розстріляли. — І Бохонка відомого патріота-селянина в Чорнокінцях мучать страшно в тюрмі за це, що мабуть продавав польський ліс. Що кілька день виводять з тюрми і дають йому по 25 нагаїв, а він бідака проситься, щоби його розстріляли. В Товстенькім трьох розстріляли, одного з них Прокоповича — ніхто не знає, за що. Коли йому звязали руки і завязали очи, тоді оден Антек, що мав стріляти, шепнув звязаному: тікай, бо будуть стріляти. — Він почав утікати — з завязаними очима, а Ляшня за ним і далеко, аж в житі вбили, а тіло почвертували ляцькі звіри. Так сина вбили, а до старого батька пішла ревізія і в сундуку знайшли 2 патрони (які польські герої самі підкидають) тай тоді і батька без суду вбили!

Та не тільки шукають за збруєю, але також дуже пильно глядають по селах за панським майном. У кого найдуть який такий стіл — крісло — плуг чи яку ліпшу борону (Ляхи доказують, що селяни не міг мати таких річей) то зараз усіх з тої хати тяжко побивають, чи дітей, чи жінок, чи старців, (тут Ляхи показують свое страшне звірство!), а господаря самого відставляють під полевий суд. Там кінчиться його мука і він вже більше не вертає...

У иньшого знов в Товстенькім знайшли 10 патронів (2 магазинки, певно загубив Лях або підкинув!) тай завели батька і сина до двора і там так довго били, що оба аж попухли. — А як змоглися Ляшеньки, то приказали синови, щоби дальше сам бив батька! Але син відказався. Опісля обох відставили під военний суд і ніхто не знає, що з ними сталося, бо з рідні нікого перед суд не впускають.

В кождім селі є по 20 до 30 ляцьких жандармів, які народ страшно катують. В руках тих жандармів щоби звільнитися від дальших побоїв, видумують одні на других несотворені і неправдиві історії, через що вовсім невинні бідаки мандрують в Польщу на заслання. — Народ вирікається своїх хат, втікає в світ за очи, криється по полях і по лісах. Та Поляки в селі випитуються полишених маленьких дітей, хто робив віча, що виговорював на Ляхів і на Польщу. Діти, розуміється, Бог вість, що здумують, а за цим вже іде нагінка на тих людий, на кого їм треба, сиплються нагаї і їх вивозять в Польщу.

Найбільше шкодять нашому нарядови хлопи—латинники. — З них то Ляхи поробили вже в кождім селі і комісарів і ґмінні ради, тай вони вже знають, кого післати в Польщу. Ці наші латинники-хлопи всюда по селах говорять, „що Україна пропала, що ніколи она не верне, бо наша стара Польща не пустить тут уже України",

От се косцьоли, от ці кузні польщини, нам наробили і розкололи наш народ. Тим латинникам треба раз сказати, хто вони є, і звідкіль вони взялися, що вони не з Польщі, що Поляків тут не було ніколи, бо там тільки є Польща, де мешкає польський люд і по польськи говорить, — а там Україна, де гомонить українське слово і українська пісня. Що на Україні мають цвісти українські цвіти, а не ляцьке хабазя.

Кажуть, що Польща тому так страшно угнетає український народ щоби як прийде плебісцит — загальне голосовання над тим, до кого має належати Східна Галичина, (як бажає антанта) — ніхто серед народа не важився голосувати проти Польщі.

Вже оголошена мобілізація чотирох річників. Всіх молодих мужчин вивозять на захід в Польщу, а старших беруть на панщину на панські лани — і до робіт в копальнях. З кождого села вже вивезли від 50 до 80 людей: Роблять це мабуть зі страху перед наступом військ з України. При тім вмовляють в народ, що Галицького війська вже нема, бо большаки розбили все. Але поміж галицькими Жидами ходять балачки що Лях в Галичині довго не вдержиться. Тому так забирають все і вивозять в Польщу зі своїми бандами і робітниками (між тими бандами є невдоволення, бунти і дезерція). Вже навіть мали деякі частини відійти до Польщі, бо там бунти і погроми.

Одначе це все тільки балачки. Але це, що браття наші там за

Львівська державна наукова бібліотека
№ П 1920

з обставинами, звичаями та устроєм, боремося проти другого нашого ворога москаля-більшовика, та все таки мимоволі насуваються на думку слова: Що буде далі?

Нам треба перш усього держатися разом так, як разом перейшли ми Збруч. У військових частинах треба задержати як найбільшу карність, послух і пошану до наших старшин та їх наказів. Памятаймо, що ми військо, яке тільки дісципліною з'уміло девять місяців стояти проти в пятеро більшого ворога. Нашу армію подивляють, всі, тож не сплюгавмо нічим нашої слави і чести! Памятаймо, що там, в Рідному Краю, провадиться дальше боротьба. Наші батьки і матері безборонні, опущені, борються проти узброєних ворогів! Українські селяне та інтелігенція в Галичині відмовилися присягати на вірність Польщі! Вони ждуть нас, вони живуть надією, що ми повернемо ще, але що повернемо всі разом зі зброєю в руках! Памятаймо про це, що всі ті тисячі мучених в тюрмах і пивницях наших рідних, не тратять надії, що ми повернемо, не одинцем, тільки разом, не голіруч, тільки з крісами і гарматами! Але памятаймо також про це, що Галичина без Великої України не може істнувати. Тому треба допомогти нашим братям-Наддніпрянцям визволити Україну від московських більшовиків, а тоді вони нам допоможуть прогнати Ляхів з Рідного Краю. Та покищо найважніща заповідь для нас: „Держатися разом!“ Бо тільки тоді будемо ми сильні, бо тільки тоді буде наша перемога, як наші частини остануть такими, як перейшли Збруч. І тільки тоді наш поворот до Рідного Краю приспішиться, а Народ наш визволений з ляцької неволі благословитиме своїх дітей-визвольників і славити буде від роду в рід.

М. Ір.

---

*) Галицьке військо почало масово переходити Збруч дня 16 липня 1919. — Ред.

КОМІСІЯ ДЛЯ ПРОСЛІДЖУВАННЯ ПОЛЬСЬКИХ НАДУЖИТЬ В ГАЛИЧИНІ — міститься в Камянці Под., проспект Т. Шевченка ч. 37., II. пов. Всіх що розпоряджають матеріялами дотично поведення Поляків з укр. населенням в окупованій Галичині, а з окрема тих втікачів, які приїзджають тепер з Галичини, проситься зголошуватися в комісії між 10 — 12 год. пер. пол. в Камянці на Поділлю.

Телеграми.

Оперативний звіт Штабу Головного Отамана з 21. VIII. 1919.

Наші війська посуваються згідно з одержаними наказами по всім напрямкам вперед. В районі на північ від Козятина переступили вони дорогу Ружин, Білополе, Бердичів. Добича в Бердичеві захоплена по важких боях, виносить 11 гармат, 100 скорострілів, 2 панцерні потяги. Крім цього відібрано від більшовиків паровози, вагони, та багато всілякого військового матеріяду.

з 22. VIII. 1919 р.

Придніпрянські та Галицькі частини, що посуваються вздовж залізничої лінії Вапнярка Бірзуля, зводять тяжкі бої з великими більшовицькими силами, які стягнено з району Миколаїв і Одесса. Всі ворожі наступи дотепер відперто.

Придніпрянські частини заняли по короткім але важкім бою Кривошинці, що в 10 верств на захід від Сквіри.

Здовж залізничої лінії Козятин-Хвастів вийшли Галицькі частини поза зел. станцію Попельня. Галицькі війська, що видвигнулися вперед із району Шепетівка та Полонне здобули вчера до полудня Житомір.

Отаман Кватирмайстер

КУРМАНОВИЧ, ген. чет. в. р.

СПРАВА СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ СТОЇТЬ ЗЛЕ — ДЛЯ ПОЛЯКІВ.

УПБ. Камянець, 21. VIII. Краківська газ. „Ілюстр. Курєр Цодзєнни“ з 17. VIII. містить таку телеграму з Варшави: „Справа Галіції входней стої зле.“ „З Парижа доносять, що справа східної Галичини стоїть зле. З тої причини члени східно-галицької делегації посол Домбский і адвокат др Левенгерц виїзджають знова до Парижа. Третий член зістав в повороті в Швайцарії. Пп. Домбский і Левенгерц були у п. Падеревского в справі свого виїзду, потім були на конференції у начальника держави Пілсудського, а ще будуть у міністра внутр. справ Войцеховського. Підносяться голоси з жаданнями, щоби сам Падеревський поїхав в тій справі до Парижа.“

УТРАКВІЗАЦІЯ ПОЧТ В СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ.

УПБ. Камянець, 21. 8. Львівська „Газета Вечорна“ з 19. 8. подає таку телеграму: „Новий варшавський помисл. Утраквізація почт в Східній Галичині. Довідуємося, що віце-президент почт п. Шнайдер повернув з Варшави і привіз готовий плян утраквізації почт в Східній Галичині. Іменно власть дотеперішної львівської дирекції має сягати лише по Ходорів. В дальших частях Східної Галичини мають бути утворені три нові утраквістичні почтові дирекції, а іменно в Станіславові, Тернополі і Чорткові, в кождій з них має бути президентом Поляк, а заступником Українець. Персонал урядників і службовців має складатися з половини Поляків і половини Українців. В найближчих днях має бути утворена перша така дирекція в Станіславові. Президентом має бути п. Шнайдер, а його заступником почтовий інспектор Песцьоровський, Українець, котрий до тепер не урядує, бо відмовився зложити службову присягу.“

КУБАНСЬКА АРМІЯ.

УТА. Пенза, 16. 8. Кубанська Рада боючись захоплення влади на Кубані добровольцями на чолі з Денікіним, ухвалила приступити до формування окремої кубанської армії, яка буде складатися з Кубанців. Денікін всіми засобами противиться цьому, бо боїться розпаду своєї армії.

З БІЛЬШОВИЦЬКОГО ЗВІТУ.

Москва, 20. 8. В напрямку Катеринослава противник заняв Херсон і Миколаїв. В Миколаїв вступили частини Махна і дві сотні Кубанців. На півночі совітські частини відійшли на лінію річки Буг. В районі Черкас противник перебравшись через Дніпро заняв Черкаси. Бій продовжується. В напрямку Миргорода совітські частини ведуть успішні бої в районі Лубні, відбивши атаки на місто з півночі від Лубень. В сумськім напрямку під напором противника ми залишили Ворожбу. В курськім і білгородськім напрямку совітські війська вперто обороняють свої позиції. В напрямках: Обоянь, Короч і Валуйки ми з боєм заняли міста: Короча, Новий-Оскіл і Бірюч. Наш наступ продовжується.

В ПОЛЬЩІ АНАРХІЯ! ЗАВЕДЕННЯ ДОРАЗОВИХ СУДІВ.

УПБ. Камянець, 21. 8. 1919. Краківський „Ілюстр. Курєр Цодзєнни“ подає телеграму з Варшави, що у варшавській і люблельській области заведено розпорядком ради міністрів з дня 1. 8. доразові суди на протяг 6 місяців в ціли поборювання „бандитизму і инших злочинів головно тих, що загрожують публичному порядкови“.

БІЛЬШОВИЦЬКИЙ ЗВІТ.

УПБ. МОСКВА, 20. III. (радіо).

Північний фронт: Іде бій вздовж мурманської зал. дороги. Наш наступ на р. Супу продовжується успішно.

Західний фронт: Наші частини заняли місцевости на півд. схід від Пскова. На борисівсько-бобруйському напрямку проби ворога переправитися через р. Березину відбито нашим огнем і протинаступом.

Півд. західний фронт: Під натиском противника ми залишили Козятин. Фронт Денікіна: Після впертого бою наші війська відходять на нові позиції на захід від Лубен. На судженському напрямку під натиском противника ми залишили ст. Кореново. Продовжаються завзяті бої коло Обояні. На Бобровському напрямку наш наступ розвивається успішно. Наші війська, наступаючи енергічно з боєм вийшли до осель на північ від Камишина. Фронт Колчака: Наші частини з боєм заняли на правому березі Ураля оселі на південь від Абішенська. Наші частини перейшовши до наступу, заняли села на р. Ілек на схід від Оренбурга. В оренбурсько-стерлітамакському районі наші частини наступають на півд.-схід від Бугульчана.

ПОЛЬСЬКИЙ ЗВІТ.

ВАРШАВА, 20. VII.. (радіо).

Литовсько-білоруський фронт: Ворог збирає свою розбиту армію на відтинку Борисів-Бобруйськ і укріплюється. На лівім крилі наші війська заняли Бяклав, Долгинів і Крайськ. Коло Борисова наші передні сторожі дійшли до Зембина і Заріча. На лунинецькому відтинку без зміни. Стан доріг лихий. Ворог по завзятій боротьбі відпертий на схід боронится вздовж залізниці Бобруйськ-Старі-Дороги. Ми заняли ст. Вершутин і Талька та села Солені і Новосілки. Ми посуваємо ся наперед. На прочім фронті діяльність розвідок. Волинський фронт: Наші війська відігнали більшовиків з Черняхова і Михалкович на Горинь на північ від Острога. На півн.-схід від Рівного дійшли наші стрільці до р. Случа, занимаючи Березно. Коло Степан, Золотолин, Фростенець розоружуємо більшовицькі банди. Коло Сарн наші стежі дійшли до лінії Камінне, Селище, Будия, Масевичі, Рокітно. Галицький фронт: Над Збручем на півн.-схід аж до Острога спокій. Наша кавалерія, очищуючи терен дійшла до Заслава. Ворог побитий відступив на схід. Кавалерія без боротьби заняла Припутню, Радишівку і инші села на півн.-схід від Заслава.

Хроніка.

Укр. Нац.-Держ. Союз. 19. 8. о год. 12. в полудне відбулася заходом Українського Національно Державного Союза в фоайє Народнього Дому товариська бесіда. Присутні були: Президія і члени Нац.-Дер. Союза, зі штабу Головного Отамана отаман Юнаків та ген.-четар Курманович, Диктатор ЗОУНР. Д-р Петрушевич і урядовці Диктатури, університетські круги, командант бригади УСС отаман Букшований і инші. Зібрання відкрив голова Нац.-Держ. Союза д. Корчинський, вказуючи на те, що цілю сьогоднішнього зібрання є зближення Придніпрянців з Галичанами, яких повитав щиро в імени Укр. Нац.-Держ. Союза. У відповідь на привитання промовляв Диктатор Д-р. Петрушевич, який сказав, що отсе вперше так щиро і дружно зійшлися Придніпрянці з Придністрянцями. В цій надії, що отся дружба скріпиться, можемо сподіватися, що спільними силами вдасться перевести відвічальне завдання будування Української Держави. Промовляв ще цілий ряд бесідників, між ними ректор унів. проф. Огієнко, проф. Біднов, д-р. Богун, др. Макух, д-р. Голубович та инші.

За Східню Галичину. По відомостям польських газет вислав Колчак до Женеви спеціяльну місію з полк. Пастуховим на чолі для заключення польсько-російського союзу проти більшовиків за ціну офіціяльного признання Польщі, признання польських прав до Східної Галичи (?!) і порішення литовського питання.

Град в Східній Галичині. 15. серпня в ночі шаліла небувала градова туча над Львовом. Випав великий град і вибив в околиці Львова до тла незібране з поля збіже.

Буковина признана Румунам? Румунська „Телегр. Комп.“ поширила вісти, що мирова конференція відкинула українські права до північної Буковини.

[illegible] проти Чехів. Польські газети переповнені підбурюючими статтями проти чехо-словацької республики. Чехів називають Поляки своїми найгіршими сусідами, звертають на сепаратистичні стремління Словаків і взивають свій уряд попирати ті стремління.

Розстріл Горкого? „Д. Альг. Цтг.“ подає вістку, що приарештованого Максима Горкого застрілив лотиський комуніст Пронер.

Нагорода Нобля в области красного письменства припала сього року норвежському письменникови Кнутови Гамсунови.

Ч. 17. Вістника Укр. Війська вийшло сьогодня. Ч. 18. в друку.

Листи з Галичини. В ред. „Стрільця“ є листи до відібрання для Петра Телішевського, школа старшин Золочів, Івана Панкевича, Івана Юрійчука, 6. бригада, Зеновія Щитинського зі сокальської групи, Ольги Олиянської в шпиталі У. В., хор. Филипа Баси, Івана Білобрама, група 1, ст. дес. Якова Щитинського, Григорія Щитинського з дивізії підп. Долуда, хор. Івана Гнилевича, о. Василя Пелеха з III корпусу, Гриця Лучаківського.

Збручем терплять страшно, то правда, бо бачать ті муки кождої днини тисячі наочних свідків.

По панських ланах стоять польські жовніри на варті і пильнують панського добра, а на мужицьких нивах косять ячмінь і пашу, жнуть збіже, ладують на вози і на вагони тай відставляють в Польщу. З мужицької ниви, коли є 10 кіп, то 3 копи лишають мужикови, а решту реквірують. І за це нічого не платять. Забирають в Польщу і худобу, коні, вози, тай за це нічого не платять — словом забирають все, бо сподіються, що довго тут панувати не будуть. А ніколи не забувають доказувати мужикови нашому, що це „зємя польска — польскі хлєб, що вони це здобули“.

Підводи, що вертають з України до дому, забирають ляхи в свою армію і кажуть, що так довго будеш їздив з Поляками, як довго возив Українців.

Галицьких дезертирів, що вертають з України обдирають до нага, порють нагаями, декотрих розстрілюють, а решту забирають в полон. Лучається одначе і так, що декотрі, як вирвуться з ляцьких рук, то голі і босі втікають за Збруч, до Української Армії.

Та все те описане тут то тільки маленька капля в морю супроти тих всіх страшних терпінь, які переживає весь народ в Східній Галичині. Доходять глухі вісти, що коло Бережан так допекли народови, що народ наш кинувся з голими руками на ляцьких катів, але безсильний скупався у власній крови. Тих знущань, тих кпин, ніхто не в силі знести.

Ціла наша ЗОУНР. перемінилася в Польщу. Всюда польська бута, по містах і містечках польські паради і маніфестації. На всі польські шопки стягають латинників і святкують з ними „сьвенто здобиця Русі Червоней“.

А інтелігенція і свідомий мужик наш, які остали, поховалися по закутках — тай зносять лише пониження й обиди, які наносять їм польський пан, економ, польський ксьондз, бандит-вояк, учитель, урядник, Антек, чи в кінці польська панночка або благородна дама. Горе, сум, плач на цілій галицькій Україні. Нема чого там жити. Всякий радби на крилах злетіти у світ широкий і покинути свою рідну землю.

Матері тих дітей і жінки тих мужів, що остали в Армії на Україні, благають вас діти і мужі дорогі: не кидайте боєвих рядів, не вертайте в ляцьку неволю на розстріли і на муки. Це сором! І проклят цей, котрий вертає! Краще вам загинути в боротьбі з ворогами на широкій Україні. Ви мусите вертати з силою — нас визволяти. А коли нас не визволите, то і ми всі з дрібними діточками будемо тікати в світ — за очі, там над Дніпро, у степи, щоби таки колись пімстити Ляхів. А заки прийдете визволяти нас, ми молимося: Боже Великий! Дай сили і терпцю ждати — і діждатися Вас! Держіться купи, галицькі війська і разом вертайте! Бо як розлізетеся по Великій Україні, то пропала наша Галичина і весь народ буде там замучений ляхами, які потому й на Україну посунуть.

Т. П.

Редагує Комітет.

З друкарні Б. Вайнбаума черенками „Стрільця“.

Ч. 60. Камянець. Второк, 26. серпня 1919. Рік І.

СТРІЛЕЦЬ

часопис для Українського Війська.

Виходить тричі в тиждень.
Ціна 4 гривні. Для козаків на фронті 2 гр.

Хай живе Самостійна Українська Народня Республіка!

Завдання Галицької Армії.

Два важні завдання має тут під цей час Галицька Армія, про які не повинен забувати ні один член її. Перше завдання—це заосмотрити себе на зиму. Маємо богату, пребогату осінь, якої не було вже давно. Булоб це доказом крайної нездарности цих відділів, які не булиб заосмотрені в хліб аж до нового. Тільки дурень може ходити голодний в найбогатшім магазині Европи.

Друге завдання — духове, хоч тісно звязане з першим, жолудковим. Це друге завдання полягає на тім, що все наше військо і кожда його частина з окрема повинна освідомляти український народ. В якім напрямі? Треба на численних вічах і сходинах з запалом говорити народові, хто він і що всі його злидні скінчаться щойно тоді, коли він разом з українською інтеліґенцією побудує міцну й самостійну українську державу. Треба народови постійно й часто вияснювати, що він уже два рази мав свою українську державу, яку розвалили йому вороги: Польща і Росія. Треба впоїти в народ переконання, що він може признавати тільки свою українську владу, а всяку иншу чужу навчити його ненавидіти й проганяти, як Христос проганяв міняйлів з храму. Треба вияснити народові, що важна тільки та присяга, яку він і його діти складають українській владі та що присяга зложена чужій, неукраїнській владі — неважна. Притім не треба забувати, що тільки частим повторюванням такої агітації осягнемо своє. Агітацію цю ширити особливо між молодю.

Вже видно добрі наслідки освідомляючої праці там, де прийшли рухливіщі галицькі частини. Народ починає розуміти, хто він, починає давати новобранців і харчі для війська. Не забуваймо, що на широкій Україні більше можна зробити агітацією, чим мечем. Агітуймо без упину, закладаймо народови читальні й особливо „Січі", вчім молодь національних пісень і вливаймо на громади, щоб посилали дітей до міських шкіл. З освідомленням широких мас нашого народа звязане наше безпеченство і будучність наша і нашої держави. Маємо тут коло 150 тисяч Галичан. Ними можна протягом пів року освідомити всю народню масу на Великій Україні, не виключаючи жіноцтва і дітей. В місцеву політику не мішаймося, а ведім чисто національну, освідомляючу працю, розуміється на відомім суспільнім підкладі подібно як робили в Галичині. Не тратьмо часу, бо даром втрачений час подібний безповоротній смерти!

ЖИТТЄПИСИ УКРАЇНСЬКИХ ВОЖДІВ.

IV.

Генерал - Поручник Олександр Греків.

Бувший Начальний вожд Галицької Армії уродився на Чернигівщині в р. 1875.

По укінченню гімназійної науки записався на університет, на правничий факультет. По укінченні його поступив у військову школу, опісля в академію генерального штабу. По укінченні фахових військових шкіл вступає в активну військову службу в р. 1899, в полк гвардійських стрільців, опісля в р. 1907 в генеральний штаб. Генералом іменований 6 грудня 1914 р.

Всесвітна війна застала його шефом штабу 74 дівізії, звідки перейшов в тім самім характері до 1-ої гвардейської дівізії. По якімсь часі обіймає команду полку гвардейських стрільців. Революція застала його шефом штабу 6-того корпусу. На Україні почалася українізація поодиноких частин і генерал Греків, розпочинає ту працю в 6 корпусі. Дальшу свою працю в користь України продовжав вже в Київі, куди перенісся в грудні 1917. Центральна Рада іменувала його комендантом II-ої сердюцької дівізії, а 1 січня 1918 р. начальником штабу київського округа й рівночасно всіх штабів української дієвої армії, яка боролася тоді проти більшовиків. В тім часі припадає також організування Січових Стрільців під проводом Коновальця, до чого приложив свою руку також генерал Греків. Відносини ґен. Грекова до Січовиків були все якнайсердечнійші і в нім знаходили вони щирого дорадника. По першім освободженю Київа зпід більшовицької навали 30 марта 1918 р. Центральна Рада покликала Грекова на становище віце-міністра війни. Се становище займав він аж до гетьманського перевороту. Гетьманський режім віднісся до нього вороже. В тім часі Греків організує, а відтак стає головою українського військового товариства „Батьківщина". Се товариство було силлю в оці гетьманського правительства. Труси й арешти були в нім на дневнім порядку.

Коли в Київі 12 липня 1918 р. відбулося свято в память нашого героя Мазепи, яке своїми демонстраціями потрясло Київом, генерала Грекова німецька команда в Київі потягла перед німецький полевий суд за те, що мав бути головним „виновником" (це свято устроіло тов. „Батьківщина", якого він був головою).

Прийшло повстання Директорії. Генерал Греків був головнокомандуючим Херсонщини і Таврії. Відтак стрічаємо його в Одесі, де він з рамени Директорії веде переговори з антантою. Невдовзі покликала його Директорія на становище міністра війни, а в половині лютня 1919 р. назначено його наказним отаманом.

В кінці марта 1919 р. прибув він на Західну Область УНР. 25 мая 1919 р. іменовано його начальним вождом З. О. УНР. а 9 червня с. р. в дні наших нових успіхів назначено його безпосередним командантом Галицького фронту на місце ґен. Павленка. На цім становищі був аж до заміни його ґен. Тарнавським, себто до 6 липня 1919 р. Опісля перейшов він на румунську територію.

ДО БАКОТИ.

(Враження з подорожі до українських Помпеїв.)

Хто був на Поділлі, а не бачив Бакоти, того можна зачислити до категорії людей, які були в Римі а не бачили Ватикану.

Грьох нас виїхало до Бакоти дня 22. серпня с. р. ранком. Про Бакоту знали ми тілько, кілько можна знати в нашої щойно розроблюваної історії: що в ній був монастир, один з найстарших на Україні, що скеля, в якім він викований, осунулася в Дністер, що Бакота, таксамо як Ушиця, належала колись до галицького князівства, що вона була столицею Пониззя, що тут було гніздо-опозиції проти галицького короля Данила і що з упадком Галича упала й Бакота разом зі своїми інтриґантами, що довго підтинали галузь, на котрій сиділи.

З великою цікавістю, їхали ми до цеї старинної місцевости. Простір між Камянцем і Дністром дуже слабо заселений (в порівнанні з Галичиною), скрізь поля і поля. Сел мало. Лісів не видно. Шляхи вільні й дуже важкі: вічно то в гору, то в діл. Особливо під Китайгородом шлях такий важкий, що коні ледви порожний віз можуть тягнути: треба йти пішки. Військо, яке хотілоб остати без артилерії, повинно посуватися на Китайгород.

Переконуємося, що народ вспів уже познакомитися з галицьким військом; по дорові селянки давали нам молока і грошей не хотіли приймати. Про галицьке військо висказувалися з похвалами.

Жара страшенна. Стаємо, щоб вимупатися в якійсь річці. До нас підбігають два малі, гарні пастушки, один літ коло 10, другий 12. Вдаємося з ними в розмову. М. и. питаємо дітей, хто вони, „чи Жиди, чи Ляхи?" — „Ми Українці", відповідають резолютно малі хлопчики. Ми дуже здивувалися, що національна свідомість дійшла вже навіть до дітей у забутих селах глибоких ярів. Відкіля це тут взялося?

В дальших селах знаходимо розвязку цеї загадки: по роздоріжжах стоїть сторожа галицьких військ, обідрана, але бадьора й дісціплінована. Здоровить нас як на початку війни і домагається пропусків. Від комендантів довідуємося, що освідомлювання населення робить добрі постуни. Думаємо про свою Галичину і про те, що її полки стояли тут ще за часів істнування нашої старої держави.

З задуми будить нас — вид. Я досі не можу собі в'ясувати, який він: веселий чи сумний, величний чи бідний? Він такий: Перед нами немов великанська корона, зложена з зелених гір, порізаних білими лентами. Лісів на них нема, тільки трава. А ці білі ленти й смуги то нагі обривисті ребра гір. Головну основу цеї корони з гір становить округла, висока гора, подібна до великанської шапки. Як вона називається? Питаємо стрічних селян.

— „Теремець" (инші відповідають: Терема), „а там напроти неї, трохи ліворуч, де стоїть хрест на найвищій скелі — то Бакинська гора. Там старий монастир. Під нею село Бакота. . . ."

Якоюж старістю віє від цих імен! Якіж спомини виринають перед нами! Ми в долині Дністра, в центрі його Пониззя, за яке Галичане боролися століттями. Може тут на Теремці стояли дітні-теремни Галицьких князів, володарів Бакоти. Може тут вперве спочивали на нашій землі византійські княгині, що плили Дністром до Галича (в торговельній Ушиці мусіло бути надто гамірно). Може тут перебула свою першу ніч на українській землі матір Ярослава Осмомисла. Вона була з роду византійських цісарів Комненів. Сюди вона мусіла їхати в Галичину, щоб стати княгинею „на Галичі, Перемишлі, Звенигороді й Теребовлі, володаринею Ряшева, Сянока, Ушиці й Бакоти..." Який же чудовий мала вид з цеї гори!

Але ми відкладаємо відвідини Теремця до повороту. Бо тягне нас Бакота. Так немовби тут у воздусі остало те, що тягнуло до неї століттями наших прочан - богомольців. Не задержуючись, з'їзджаємо вниз. Віз оставляємо у священика і не вступаючи до його дому, йдемо просто до старого монастиря. Селяне перестерігають нас, щоб не виходити за високо, бо Румуни стріляють із за Дністра. Але годі. Бути в Бакоті і не бачити докладно монастиря це ще більш глупо, чим бути на Поділлю і не бачити Бакоти. Йдемо стежкою в гору. Ліворуч вузький, високий яр, як сотворений для задуми. Спочиваємо тут. Пізне пополудне пересував вже по нім предтечі вечірнього сумерку. Кілько наших монахів, князів, бояр і простих мирян відпочивало тут зі своїми турботами! Йдемо дальше. Нагло виринає перед нами вид на Дністер (якого ми досі не бачили навіть з гори). Дністер в цім місці такий тихий як озеро і як озеро замкнений. Опісля виринають перед нами два його плеса, немов два озера. Ще хвилина ходу попід святу гору — і ці два дністрові плеса лучаться в велику срібну підкову, немов щойно виковану. Ця підкова навіть не здрігнеться. Лежить на тлі зелених левад і гір бесарабських — лежить мов загублена, забута...

Очей відірвати годі. Але ноги немов самі йдуть дальше, попід скелю, високо над Дністром. А ще вище над нами теж скеля, довга-довга, скупо поросла тут і там хирлявою деревиною, мов череп старої людини останками волосся. Тільки наша стежина густо закрита зеленю. Вона досить широка, місцями рубана в скелі і така біла, як свіжа домовина. На долі відніс пристань і вузка стежина в гору. Хто не йшов уже нею в гору! За девять віків кілько трагедій лучилося тут! Кілько князів в золотими підковами і кілько бідних старців в подертих одягах, кілько здорової молоді й кілько калік ішло сюди—до свого Бога. Хто зна, чи передтим не було тут і поганської святині? А в нашій літературі нема ні одної повісти про цю гору, хоч вона може дати просто незглибимий матеріял...

Йдемо дальше. Нагло перед нами виринає площа, на ній ліворуч при самій скелі мала де; вяна цер-

Львівська державна наукова бібліотека
№ 1.920

†

МИХАЙЛО ГЕРМАН

ХОРУНЖИЙ С. С.

Помер перед пятьма днями в Коші Січових Стрільців в Дунаївцях. Покійний уродився в Струсові біля Тернополя 1894 року. Учительську семінарію покінчив саме перед війною. Ще в семінарії відомий був, як невтомимий працьовник над освідомлюванням молоді в кружку тайної драгоманівської організації. З вибухом світової війни вступив до УСС. а в 1918 до С. С. в Білу Церкву, з якими брав живу участь в повстанню проти гетьмана. Підчас останньої офензиви в Галичині проти Ляхів був разом з Бригадою УСС., а опісля переїхав в Кіш С. С. де захорів на тиф і помер. Нехай же буде легкою йому рідна земля, яку так щиро боронив перед ворогами.

Телеграми.

ОПЕРАТИВНИЙ ЗВІТ.

Штабу Головного Отамана

23 серпня 1919 р.

На південний схід від Вапнярки бої ідуть далі. Придніпрянські частини зайняли район Шамравка Сквира. Галицькі відділи, що посуваються вздовж залізничої дороги Козятин-Фастів, осягнули ст. Кожанку, 18 верств на полудневий захід від Фастова. Війська Галицької Армії, які висунулися по за Бердичів, переступили Гуйву, в околиці Котельні. На північнім заході здобули Придніпрянці м. Новгород-Волинський.

24 серпня 1919 р.

На південний схід від Вапнярки жива діяльність розвідчих ворожих сил. Придніпрянські частини після впертого бою здобули м. Білу Церкву, причому попалися в їх руки багаті трофеї. Група, що посувалася вздовж залізничої лінії Козятин-Фастів, наткнулась на ворожі сили, що зібралися в околиці ст. Кожанка для охорони евакуації залізного вузла Фастів. Ведеться бій з успішним для нас перебігом. Галицькі частини, що перейшли Гуйву, заняли м. м. Сокольчу і Ходорків більш як 50 верст на схід від Бердичова. На північнім заході видвигнулись Придніпрянці через Новгород Волинський в східнім та північно-східнім напрямі значно вперед. УТА.

25. 8. 1919 р.

Ворог, що наступав в особлившою силою на південь і південний схід від Вапнярки, був вневолений уступити перед нашими хоробрими військами. Так само розбито ворога в районі зелізн. ст. Кожанки. В погоні за ним заняли галицькі відділи місто Фастів.

Отаман Кватирмайстер
КУРМАНОВИЧ, ген. чет. в. р.

ПОЛЬСЬКИЙ ОПЕРАТИВ. ЗВІТ.

УПБ. Варшава, 22. 8. 1919. (радіо) Литовсько-білоруський фронт. Коло Ворисова ми заняли лінію Березно-Осиновичі. На відтинку Косяни під натиском наших військ ворог відступив на ріку. На відтинку Глубоке завзяті бої. На луцінецькім відтинку жива діяльність передових сторожей. Над Случем на північ від Березна наші війська осягнули лінію Клесів-Томашгород, а дальше здовж р. Левюски ворог дальше відступає в напрямку Олевськ. Наші відділи очищують ліси від воружених більшовицьких банд. На галицькім фронті здовж Збруча і дальше аж до Острога спокій. На підставі взаімного порозуміння з румунськими властями наші війська зачали 18 серпня окупувати Покуття. Міста Надвірна, Отинія, Делятин, Ворохта, Микуличин вже заняті нами.

ПОЛЬСЬКІ ЗВІРСТВА.

УПБ. Москва, 20. 8. (радіо) Польські легіонери, захопивши Вільно, знищили братські могили комуністів на катедральній площі. Видіставши з могил трупи комуністів, Поляки знущалися над мерцями. Били трупів шаблями. Декілька днів трупи оставали на улицях, опісля повезли іх, не знати куди. Навіть кости покійників не дають їм спокою!

ПОЛЯКИ ЗА І ПРОТИ ПОХОДУ НА КИЇВ!

УПБ. Камянець, 21. VII. Львівська „Газета Вечорна" з 17. VIII. подає телєграму з Варшави під таким іронічним заголовком: „Геройські пляни варшавських ендеків. Ендеки хочуть іти до Київа над Дніпро і Двіну". Варшавська „Газета Поранна" зауважує у вступній статі, що польське військо в своїм поході на схід повинно опертися о Дніпро і Двину, що відповідає лінії Дінабург-Мінськ-Орша-Гомель. Цю лінію можнаби осягнути ще перед зимою, де польські війська мали би спокійний зимовий відпочинок. „Газета Поранна" доказує дальше, що одначе дещидуючий удар більшовизмови не буде тут завданий і що доперва по відібранню лівобережної України ціль буде доконана. Більшовизм ограничений лише до північно-східньої Росії, відтятий від українських вбіжевих земель, та копалень угля, загинувби в протягу кількох тижнів. Длятого, доказує „Газета Поранна", похід Польщі на Київ є конечний! — „Курєр Польскі" в статі „Доконд" (Куди) застановляється над цею справою і займає зовсім противне становище, як „Газета поранна". „Курєр по ь." з причини походу польських військ на схід питає: Куди, пощо і в чиїм інтересі ідемо? Дневник підносить, що не вільно проливати польської крови за чужі інтереси.

УКРАЇНСЬКА СПРАВА НА МИРОВОМУ КОНҐРЕСІ.

УТА. Камянець, 22. VIII. В Парижі Мирова Конференція розпочала дебати в справі українського питання. По всьому можна сподіватися, що вирішене буде в нашу користь, в окрема в нашу корисеть і що-до Східньої Галичини. Цікавим показчиком цього є те, що на ті наради має виїхати до Парижа сам Падеревський, але чомусь ще і досі не виїхав, певно тому, що вважає свою справу безвиглядною. Проте Поляки покищо вживають останньої зброї — висилають до Парижа фальшовані делєгації „від людности Східньої Галичини", Волині Поділля то що, які передають „петиції" про бажания людности тих місцевостей приєднатися до Польщі. Але такими буфонадними делєгаціями Поляки наражаються тільки на великий скандал.

ЗЛА СОВІСТЬ ЛЯХІВ.

Посол зі Східньої Галичини до польського Сойму Заморський вислав від імени „соймової комісії для розсліджування українських жорстокостей" до тов. міністра закордонних справ протест проти призначення міжнародньої місії до Східньої Галичини для розсліджування польських насильств над українським населенням. В цім протесті вказується на сторонничість цих місій, а в доказ того згадується про те, що Англія й Америка відкликали були своїх представників з місії, яка мала розглянути видумані насильства українських військ над польським населенням Східньої Галичини. В справі протиєврейських погромів міжнародні місії дотепер не звертали уваги на поводження Жидів відносно Польщі й Поляків. В протесті висловлюється бажання, щоби польський уряд звернув увагу урядів Антанти, що місії такої висилати не годиться, а як би це не помогло, то польський уряд повинен заборонити членам такої місії вступ до Польщі. Протест кінчається заявою: „Не можемо супроти наших союзників сидіти стало на лаві обжалуваних".

ВТІКАЧІ З ПОКУТТЯ.

УТА. Камянець 22. 8. До Жванця прибув перший транспорт втікачів перед польською інвазією на Покуття переважно бувших козаків і старшин Галицької Армії, яких застала румунська інвазія в Коломиї і инших містах Покуття. Є між ними також визначнійші громадянські діячі, які не важились рискувати свободою, а може життям на випадок приходу Поляків на Покуття, якого сподіються в найблищих днях. Всі вони відбули дорогу з Коломиї до Жванця під охороною Румунів. Румуиські власти відносилися до втікачів прихильно і дали їм в дорозі всяку поміч. Дожидають ще дальших транспортів втікачів.

СОЮЗ ПОЛЬЩІ З РУМУНІЄЮ І СХІДНОЮ УКРАЇНОЮ (?).

УПБ. Камянець, 21. VIII. Львівська „Газета поранна" з 17. серпня містить таку нотатку від свойого воєнного кореспондента з Дубна: Союз Польщі з Румунією і Східною Україною. По 20. серпня розпічнуться під егідою Румунії переговори на тему союзу Польщі з Східною Україною і Румунією. Місцем переговорів буде правдоподібно Букарест.

НА ВИХОДІ З КИЄВА ВИЩУКУЮТЬ „ЗАГОВОРИ"

УПБ. Москва, 20. 8. (радіо) В Київі викрито два контреволюційні заговори. Одним проводив бразилійський конзуль. Заговірники мали оружжя, вони задумували захопити совітські установи в Київі і були в звязи з Англійцями та Французами. Другим заговором проводили Петлюрівські помічники, вони були в звязи з Зеленим. Задумували виступити в Київі і в околиці, в містах Бахмачі, Крутах, Гребінці і Чернигові. Пляни викрито, учасників заговорів арештовано і розстріляно.

ОЖИДАЮТЬ УКРАЇНСЬКИХ ВІЙСЬК В КИЇВІ.

УПБ. Навен, 23. 8. (радіо) Після донесень газет ожидають приходу укр. військ під проводом Петлюри до Київа.

Хроніка.

ПОДЯКА. Голова Ради Народніх Міністрів надіслав привіт Галицькій Армії зі здобуттям м. Бердичева, висловлюючи ій подяку від імени Ради Народніх Міністрів УНР. та бажаючи Галичанам дальших успіхів.

Лекції українознавства. Від второк, 26 серпня пічнуться заходами Культурно-Освітньої Управи ГУГШ (Шевченківський пр., Дух. Семинарія, другий будинок) безплатні лекції по українознавству для старшин і урядовців рекрутових полків і військових іуституцій місцевої залоги. Викладати меться: історія, географія, економія та сгатистика України, українська мова, письменство, мистецтво та музика. Читати лекції будуть професори камянецького університету. Час лекцій: пів до 6 до 8 год. вечером.

Українська преса на Буковині. В Чернівцях зачав виходити в початком серпня с. р. тижизник „Народня Воля", орган української соц.-дем. партії на Буковині. (УПБ).

ОПОВІСТКИ.

Хор. Мирослав і одн. дес. Іван ЛЕВИЦЬКІ з Оброшина при VII. бригаді та четар Омелян ЛЕВИЦЬКИЙ з Чернушович, бригада УСС.— до Вас від родичів листи у мене. Всі в дома здорові і остають на старих місцях. — Микетей, в ред. „Стрільця".

Миколо АРСЕНИЧ в дуже важній справі старайся бачитися зі мною, як найскорше! Довідаєшся про мене від хор. Бобинського, ред. „Стрільця". М. Ірчан.

ковця зі скромною кришею з чорних деревляних дахівок. Над нею золочений хрест, а на ній надпис: „Храм Всемилостивого Спаса". По обох боках церковці входи до печер у скелі. Входимо до них. Видно виразні сліди камяних засув і виковані в скелі домовини для усопших: і по смерти хотіли остати в цім чудовім місці ті, що жили тут. Церковця вачинена. Йдемо дальше стежиною і заходимо попри малу дзвіничку до невеличкої каплиці з чудовим жерелом: ключ чистої як слеза води бє з гори і паде в чотирокутне камяне корито. Вода така чиста що видно найменчий камінчик на дні. Пємо. Незвичайно смачна. Не дивниця, що народ приписує їй лічничі прикмети. Я теж переконався про її скорий вплив на здоровля: пючи не міг я скоро відірватися від неї і захрип порядно.

Вузкою, стрімкою стежиною ідемо на сам верх майже по нагій горі. Разураз оглядаємося на бесарабський беріг. Але ніхто не стріляє. Вийшли на верх. Вітер свище. Перед нами камінеломи. Хтось видирав відси величезні, рівні квадри тесаного каменя. Хто і коли? На горі бачимо печеру, яка сягає аж над Дністер. В голові крутиться, як подивитися в цю глибінь. Чудове місце до трачення людей.

На горі починається рівне поле. Тут мабуть був колись укріплений город. Тепер стоять рядами снопи в копах — а біля них мужик, той, що перетріває всіх володарів і всі наїзди. Підходимо до нього. Старий. Інтеліґентне лице. Вдаємося в розмову. — „Ех, жалується, коби вже раз, настав хтось, кого мусіліб ми слухати! Я ще панщину робив, а не було так зле як тепер." Оповідає, що тут провадив розкопки проф. Антонович (правильно назвав фамілію!) і відкрив на самім верху гори кістки якоїсь нашої княгині в дорогим перстенем на пальці.

Полем вертаємо в село. Вакинська свята гора в її видами і спомінами зробила на мене сильніще вражіния, чим навіть Київо-Печерська Лавра. Може своєю скромністю, може своїм поетичним положенням а може тим, що вона міцно звязана з історією моєї вузшої батьківщини — Галичини. І все те мимо того, що ми не бачили нутра старинної церковці, що напів вкована в скелю.

Вернувши полем у село, попросилими місцевого священника, о. Косьму Телесницького, показати нам нутро тої церковці. Взяв ключі й пішов з нами. Радо йшли ми вдруге на цю гору. Не знудила нас. По дорозі показав нам о. Косьма ще одно чудове жерело на цій горі. Щойно по його поясненнях зрозуміли ми найбільшу трагедію цего місця. Воно перебуло багато нападів і багато трагедій, було навіть місцем осідку розбишацької банди.

Але найбільша його трагедія полягала на тім, що гора з печерами розкололася і зсунулася в Дністер, засипаючи все так, що і й сліду не було ніякої людської праці. Щойно в останніх часах ідучи за вказівками старих літописей і народних переказів відкопано засипаний монастир, чи радше тільки його частину (бо друга часть зсунулася в воду). З церкви заховалася вже тільки олтарна часть з камінним вівтарем. Найбільша дорогоцінність цеї церковці це кований в каміни образ Матери Божої з XII ст. Ми оглядали його. Ніс стертий, але вид гарний. Погамить його тільки нове золочення кругом, виконане якимсь „знавцем", котрому справедливо належалобся за це „діло" 25 шамполів. Теперішний батюшка знаменито розуміється на тім, що старинностей не вільно „прикрашувати" бо тільки своїм дійсним виглядом викликають вони вражіння. При розкопі відкрито ще оловяну чашу, зелізний хрест і и. річи та багато костей в нішах печер, які народ розтягав: кого боліла голова, брав череп, кого нога — кістку в ноги і т. д., аж поки всіх оставших костей не зібрали в одну нішу й не закрили перед побожними вірующими. Це побожне грабування старинної церкви відбувалося особливо масово кождого 1 серпня ст. ст., бо тоді народ сходиться тут на прощу й залягає всю гору тай стає навіть на леваді по другім боці Дністра і слухає богослужения. Движиму стіну церкви на той час відсувається і народ бачить ізза Дністра в глибині гори камяний старинний вівтар, який викликає дуже сильне вражіння.

Наші міністерства мистецтва і культів повинні скоро заопікуватися цим преінтересним памятником минувшини — українських Помпеїв.

(Кінець буде)

Др. Осип Назарук.

Редагує Комітет.

З друкарні Б. Вайнбаума черепками „Стрільця".

Ч. 61. Камянець. Четвер, 28. серпня 1919. Рік І.

СТРІЛЕЦЬ

часопис для Українського Війська.

Виходить тричі в тиждень.

Ціна 4 гривні. Для козаків на фронті 2 гр.

Хай живе Самостійна Українська Народня Республіка!

ДМИТРО ВІТОВСЬКИЙ
ПОЛКОВНИК У. С. С.
* 1884 † 1919

Щирий, глибокий жаль стиснув кожде українське серце на вістку про трагічну смерть полковника Галицької Армії Дмитра Вітовського.

Вітовський походив зпід селянської стріхи, родився в 1884 р. в селі Медусі к. Галича. Ґімназію кінчив у Станіславові, а правничий виділ у Львові. Народній праці посвятив вже змалку, на шкільній лавці, всі свої сили, на становищі витревав ціле своє життя і на становищі постигла Його нечайно трагічна смерть.

Аж до смерти була Йому доля прихильна. Він скоро вибивався понад гурт своїх товаришів: і в ґімназії як організатор тайних освітних кружків та в університеті як народній діяч і борець за український університет у Львові в р. 1910. Особливу увагу звертає на себе гарними ідейними промовами і талановитими літературними пробами. До Його подвигів з того часу належить зорганізована ним утеча мученика кривд українського народа в Галичині, Мирослава Січинського зі станиславівської тюрми, переведена так справно, що до розпуки доведа патентованих австрійсько-польських поліцистів. Хмара тайних агентів шукала Мирослава, який убив намісника Галичини, польського графа Потоцького в його урядовім помешканні, по всім краю, тай скрізь за границею, коли він тимчасом спокійненько жив укритий Вітовським.

З вибухом світової війни в серпні 1914 р. стає Вітовський на поклик Української Боєвої Управи до організації Українського Леґіону, е. перішних Українських Січових Стрільців. Як перший сотник відходить в поле і бере участь у всіх безчисленних боях, які широко вславили наше стрілецтво. Неначе в нагороду за свій важкий воєнний труд мав Він те рідке щастє, якого завидував Йому неоден високий вожд, що довелося Йому здобути в 1915 р. своє рідне село Медужу і Галич.

Дальші службові приділення (комісар УСС. на Волині, командант міста Жмеринки), високі воєнні відзначення і численні милі згадки в стрілецькій літературі є доказом, як високо його цінили військові власти і як щиро Його любило січове товариство.

Підчас розпаду австро-угорської монархії вспів Вітовський з'явитися у Львові — „на відпустці". Він прочув що прийшов час на велике діло висвободження Галицької України. В столиці Галичини, під боком високої австрійської ґенераліції і польського уряду скоро організує переняття влади і роздає клич до бою за самостійність України по всім краю. Дня 1 падолиста 1918. занимають українські війська Львів, а отаман Вітовський стає першим укр. комендантом столиці. Поляки, заскочені швидкістю діланння з боку Українців, не погодилися з довершеним станом річей і почали вуличні бої. Вітовський довго відбивався. Опісля став Покійний держ. секретарем військових справ.

Вкінці галицьке правительство поручило йому вельми почетне, але дуже відповідальне завдання військового делєґата до комісії для перемиря з Поляками в Парижі.

Про його діяльність на тім становищі ми тут поки-що мало знаємо. Воно було одначе дуже утруднене головно тому, що від нас відвернулося воєнне щастє.

По видачі Антантою Східної Галичини Полякам уважав Вітовський свою місію в Парижі покінченою і вибрався на Німеччину, а звідтам літаком з Бреславля на Україну. Під Дзерговіцами на Шлеську, на німецько-польській границі впав його літак, постріляний польською граничною сторожею і погребав дорогоцінне, молоде життя Дмитра Вітовського разом з 7-ми товаришами подорожі.

Вітовський посвятив усе своє життя для України і згинув як вірний Її Син, як гине жовнір на становищі. Доля, яка химерила з Ним усе життя, яка з мужицького сина зробила його міністром, схимерила з Ним і по смерти: офіціяльне богослуження за Його душу відбулося в теперішній столиці України — у польськім костелі! А Він усе життя боровся проти Поляків і латинства! Чиж не можна було відправити польову Службу Божу під голим небом? Або бодай у святині вірменського обряду? Такої прикрости від своїх, яку заподіяли Йому по смерти, Він певно не сподівався.

СВОМУ ПОЛКОВНИКОВИ.

(Поклін від УСС).

Знова покрилися Укр. Січові Стрільці жалобою. Не раз і не два приходилося те їм, а одна жалоба більша від другої. Тепер прийшла одна з найбільших:

Полковник Дмитро Вітовський
вже не жиє!

І заплакали всі, що знали Його. І старшини і стрільці.

Не довелося Йому зложити костей на Рідній Землі. Далеко-далеко від нас, у чужому краю згинув за Рідний Край. Згинув, як пристало лицареві, не на мягкій постелі, а на твердій землі.

Батьку! Старий Друже Наш! Не вжеж не почуємо більше Твого пламенного слова перед наших рядів?! Не вжеж Ти на віки минув друзів своїх вірних, що ділили з Тобою долю і недолю воєнних днів?! Кинув Товариство, що пішло пять років тому добровільно на бурлацтво і труди, на рани і смерть?!

Так! Се тверда дійсність! Ти пішов там, де стільки вже наших друзів пішло. Половина Твоєї сотні, яку Ти водив на проваллях Бескида, чекає там на Тебе!

„Як Ти колись писав у „Збірці", тепер зроби так! Скажи сурмачеві затрубіти на тривогу. Нехай злітаються упавші Усусуси на збірку. І розкриються на всій Соборній Україні знані і незнані могили і станують на Маківці на Твій приказ покервавлені герої. Уставить Тобі Черник *) їх у стрійний ряд і здасть звіт.

А Ти розскажи їм, що ми не спилили вниз прапора, не відступили від ідеї, за яку разом пішли до бою. Скажи Ти їм, що над попелищами руїни, над горами трупів встає сонце свободи. Скажи Ти їм про Галицьку Мученицю і про галицьких вигнанців, які золотоверхий Київ добувають.

Скажи Ти їм про все і розпусти на заслужений спочинок. І Сам спочинь до часу, аж ми прийдемо там усі і зробимо загальну збірку.

Не журися, Батьку, що гріб Твій на чужині буде забутий нами.

Як тільки втишиться світова буря, возьмемо ми Твої Тлінні Останки у Рідний Край. І зложимо їх у рідній сторононці Твоїй, де Ти учився так Народ любити.

І могилу насиплемо високу при дорові і квітамо вберемо і вишиємо барвінком і рутою вмережаємо довкола. Поставимо на гріб високий хрест з берези, як се вже є звичаєм у Стрільців. А на хресті напишемо Тобі:

*) Сотник Січових скорострілів Черник, оден з найкращих старшин упав в бою між Васильковом і Мотовилівкою в наступі на Київ — Ред.

ДО БАКОТИ.

(Враження з подорожі до українських Помпеїв.)

(Кінець).

Вже було темно, як ми вернули зі Святої Гори до дому батюшки й хотіли їхати ще 2 верстви до Теремця. Але матушка оглянула вже своїм хозяйським оком наші коні й запротестувала. Ми остали в її гостиннім домі на ніч. Почалася розмова, яка довго тревала і була дуже інтересна. Про українську мову і церкву, про українське духовенство по обох боках Збруча, про школу, в якій досі не завели загального примусу, про селянство й про поміщицькі двори говорили ми. Але над усіми турботами поважного як пророк священика панують дві: 1) турбота про печерну церкву в Святій Горі і 2) турбота про парохіяльний дім, розбитий без причини румунськими гарматами. Батюшка журився тим, що не має фондів на укінчення нової церкви й мусить правити в старинній. А це дуже шкодить цій перлі нашої минувшини. Чому? Бо народ, особливо в зимі, як надихає, то стеля й камяні стіни старої святині покриті ледом, починають таяти і такий дощ иде на всіх, як на дворі. Це розкладає камяне нутро святині. Вона щораз більше вітріє й нищиться на очах — одинока в своїм роді святиня. А Румуни час до часу стріляють з гармат на село. І людям приступу до ріки не дають. На Дністрових островах не дають косити трави. Словом — роскіш.

Ми вписалися в книгу гостей Святої Гори. На жаль літописи її не бачили, бо о. Косьма згадав нам про неї запізно. Має в ній бути інтересна записка про галицького ігумена Григорія, який відновив Бакинський монастир. Літопись називає його „святим чоловіком, якого не було перед ним, ні по нім не буде". За його часів сей монастир мав імення „св. Архистратига Михаїла". Хто і чому змінив старе імення церкви, не відомо.

Я засипляв під враженням найбільшої трагедії, яку переживала Бакота. Може український читач, який знає докладно про всі вибухи Везувія, про трагедію Помпеїв, про Кракатао, а не знає своїх трагедій, — схоче на мить занятися цею і представить собі її в уяві: Місце: Свята Гора над Дністром, час — невідомий: або в часі нападу, або в часі великих дощів, або — що найстрашнійще ізза контрасту — в часі чудової погоди. Густо заселена гора з церквами й дворищами бояр, з укріпленими замками — починає тріскати й осуватися в низ, засипаючи всіх і вся, що в ній і на ній жило. І тихо стає на гамірній колись горі. Тільки смерть по ній тихо ходить і глухі перекази блукають по околичних селах, про „монастир за залізними дверми, за 12 брамами...".

Є перекази, що в Бакинській горі є ще невідкопана соборна церква з часів могутности Бакоти. В самій Бакоті і на її полях викопують при кождій нагоді масу людських костей і всяких старих річей. Так — посмертна історія українських Помпеїв щойно починається.

Раненько поїхали ми до м. Старої Ушиці, положеної теж над Дністром у віддаленні 12 верств від Бакоти. Це стара торговельна пристань над Дністром, але з її мешканців ніхто нічого не знає про її минувшість. Навіть благочинний (декан), до якого я вступав, умів мені сказати лише те, що стара церква в Ушиці стояла там, де тепер угол подвіря нової церкви й угол огорода парохіяльного дому при гостинці. Була це очевидно церква пристані, як Ілії в Київі. Може розкопки далиб щось інтересного. Хто і відкіля боронив цего міста? Мабуть на горі Пужевка (де є два жерела, але з поганою водою) стояв замок. Ми з трудом видрапалися на цю майже нагу гору з синім, зеленим, червоним і білим камінням. На її верху оре поле. Там чудове місце для цілого города з укріпленнями. Але мужики, яких ми там застали, не знали про жадні сліди старих окопів, мурів, льохів. Не уміли також оповісти нічого про недалеку гору Корманську, стрімку, білу, скелисту. На Пужевці знайшов я інтересну кремяну стрілу, про долю якої оповім при кінци. Недостача яких-небудь переказів про памятки Старої Ушиці (ми розпитували мужиків, міщанок, жидів) дасться може пояснити тим, що цей торговельний город був основніше руйнований чим Бакота, а населення так винищуване, що зірвалася нитка традиції.

Зі Старої Ушиці вернули ми пополудни до Бакоти й поїхали до села Теремці, щоб оглянути гору Теремець. На ній є нові окопи з часів цеї війни. Але всі селяни, яких ми питали, стверджували згідно, що на Теремци є й „дуже старі сліди". Ліземо на гору. Вона виглядає на округлу але в дійсности на неї так трудно вилізти, як на перший лучший карпатський верх (дорога в обїзд за довга). Ні ліса, ні дерев на ній нема, тільки трава. Скрізь по ній розкидані сірі скелі, врослі в землю, ріжної форми й величини. Мається враження, що гіпопотами й крокодили вигріваються на ній до сонця. Особливо інтересні два системи цих сірих скель, якби сотворені на два форти для захисту головного терену на самім верху гори. Оден з цих скельних системів, що стоїть ліворуч, оглядаємо докладно: перед ним округла скеля, виглядає як потворно велика білярдова куля. Блище — значна скількість дрібного каміння, невролого в землю. Воно виглядає так, якби зсунулося з цеї скельної системи, де колись служило за підмурівку. В хвилі, як сперечаємося, чи це дрібне каміння походить з підмурівок, чи воно „з природи" тут накидане — тов. нашої прогульки знаходить між цим камінням жорновий камінь з виверченою в середині дірою, вже звітрілий зі старости. На цей безсумнівний доказ, що тут було людське житло, суперечка затихла. Ми забрали дорогий доказ і підступили до самих скель. Тут відкрили ми дальші сліди людської праці, а саме довгі фрамуги в скелях, де мусіли стояти камяні стовпи, що піддержували підмурівку. В одній місци викована в камені стопа.

Львівська державна наукова бібліотека
№ П. 1920

„За волю і самостійність України згинув Дмитро Вітовський, полковник УСС".

Щоб кождий, хто чи йде чи іде, знав, хто Ти був і защо Ти боровся!

Роман Купчинський,
поручник УСС.

Телеграми.

27 верст від Києва!

ОПЕРАТИВНИЙ ЗВІТ.

Штабу Головного Отамана дня 26. серпня 1919 р.

Галицькі війська, що оперують здовж залізничої лінії Фастів-Київ заняли Малу Солтанівку, яка лежить 36 верст на північний захід від Києва. В Фастові здобуто численний залізничий матеріял.

27. серпня 1919.

На південь і на південний схід від Ваниярки наш наступ успішно іде в перед.

Сильні більшовицькі відділи, між тим і матрози, вдарили на м. Білу Церкву. Придніпрянські частини, що находились в цім районі, розбили їх після впертого бою та привели до утечі. В руках побідників залишилось 3 бронепотяги та богато иншого залізничого матеріялу.

Далі на північний схід заняли Галицькі Війська місто Васильків, що лежить в 27 верстах на полудне від Києва.

На північнім заході мусіли Придніпрянські частини перед сильним большевицьким наступом залишити Новгород Волинський.

Отаман Кватирмайстер
КУРМАНОВИЧ, ген. чет. в. р.

ПОЛЬСЬКИЙ ОПЕРАТИВНИЙ ЗВІТ.

УПВ. Варшава, 26. 8. (радіо). Литовсько-білоруський фронт. На північнім відтинку ми відбили два наступи більшовиків на Бург—Косяни. В напрямі Глибоке наші війська заняли Веревичі. На відтинку Ковиці ми заняли лінію Красники—Шлянге—Остробік—Ворсуки — Петровичі. На прочім фронті без зміни. На волинськім фронті жива діяльність розвідок. На Галицькім фронті спокій.

ПОЛОЖЕННЯ ДЕНІКІНА.

УПБ. Камянець, 26. 8 1919. Більшовицький звіт: Під впливом сильного наступу червоної армії у валуйському та камишинському районі Денікін відчув, що його армія тратить скрізь ініціятиву. Боячися отже, щоби в наслідок того не розсипалася зовсім, і не відкрила дороги червоній армії на Кавказ, залишив на волю судьби східну половину свойого фронту, що прикриває найкоротшу дорогу в Новочеркаськ, а всю свою енергію звернув на Україну.

ЩО ЗНАЄ ЗАХІДНА ЕВРОПА ПРО УКРАЇНУ?

УПВ. Навен, 24. VIII. (радіо)

Літак, що прибув з Камянця на Поділлі, приніс нові відомости про мілітарне положення на Україні. Розпочата 1. серпня загальна укр. офензива проти совітських військ осягнула саме незвичайні вислїди. Українська армія Петлюри, з якою злучилася відступивша зі Східної Галичини західно-українська армія, зложена з 100.000 гарно вдисциплінованого війська, освободжує в скорім поході ціле Поділля, великі частини Волині і Київщини та зближається на цілому фронті до Дніпра. Могутнє селянське повстання підномагає цей укр. похід вперід.

ПРОТИПОЛЬСЬКІ ДЕМОНСТРАЦІЇ НА ЛИТВІ.

УПВ. Навен, 24. VIII. (радір)

Литовське пресове бюро доносить, що в Ковні поширюються слухи, що французькі офіцири, призначені до визначення демаркаційної лінії, пішли за бажаннями Поляків. В звязи з цим відбулася в Ковні 17. VIII. велика демонстрація, в якій брало участь богато народу, причім товпа виявила свої почування найбурхливійше перед мешканням франц. місії. Перед німецьким посольством мав промову якийсь добродій з товпи, який зазначив, що вправді Литовці перебули тяжкі часи під німецькою окупацією, одначе Литва завдячує свою самостійність лиш одній Німеччині. Край не може обійтися без свойого нім. сусіда. Перед війною мав він живі торговельні зносини з Німеччиною і бажаним булоби їх відновити.

ПОЛЯКАМ РВЕТЬСЯ.

УПВ. Навен, 23. VIII. (радіо)

В питанню гор. Шлеску німецьке правительство заявляє, що в найблищому часі положить кінець всім польським повстанням з усею необхідною енергією.

ПОЛЬСЬКІ ПОВСТАННЯ.

УПВ. Варшава, 22. 8. (радіо) Німці майже всюди придусили польські повстання. Повстанці боролися завзято. Після послідних вісток повстанці відступили від Шубениць і Домбровки та держаться на залізничій лінії Освенцім і Рацібож.

УПБ. Навен, 23. 8. (радіо). На гор. Шлеску в сей мент нема очевидно потреби числити на більші польські напади. Більша частина повстанчої области находиться твердо в руках правительствених військ, які продовжують свою акцію чищення. Поворот до праці в копальнях угля піднісся до 50 проц. На жаль надходять все ще вісти про скритовбивства і инші жорстокі вчинки Поляків. В окрузі Плес найдено в одному тільки місці 30 трупів німецьких жовнірів.

УПБ. Навен, 23. 8. (радіо) Після рішення Висшої Ради лише німецьке правительство має повновласть удержувати лад на гор. Шлеську. Польські війська можуть лиш тоді перейти кордон, коли Німеччина виявить відповідне бажання. Привернення ладу поступає постійно вперед, так само поворот до праці в копальнях угля.

СТРАЙК В ПОЛЬЩІ.

УПБ. Навен, 23. 8. (радіо) Після донесень з Кракова підняли робітники копалень в області Домбрева генеральний страйк. Причиною є ріжниця платні і домагання підвишки. Страйкують робітники всіх копалень, около 35.000 людей.

УПБ. Навен, 22. 8. 1919. (радіо). „Берлінгске Тіденд" донесить що в Англії переводиться набір добровольців зпоміж демобілізованих для відправлення в північну Росію замість регулярних військ, що забираються звідтіля.

ПАПА ПРОТИ КОМУНІЗМУ.

УПБ. Навен, 24. VIII. (радіо). Міляньска часопись „Аванті" нотує вість, що найблизшу енцикліку виготує папа проти комунізму і революційних соціяльних рухів. Крім сього є намір серед ватиканських кругів при помочи американського гроша закладати по цілому світі великі товариства фабричних та рільничих робітників.

СТАН АРМІЇ ГЕН. ЮДЕНІЧА.

УПБ. Москва, 24. VIII. (радіо). З Лондона доносять, що по відомостям англ. газ. „Дейлі Мейль", армія ген. Юденіча, що бється на петроградському фронті, відчуває недостачу поживи, воєнних матеріялів та медикаментів. Грошей нема навіть на виплату платень. Кореспондент газети жадає підмоги антанти щоби ген. Юденічови дати змогу перейти в рішучий наступ.

СПРАВА ПРОРИВУ ДЕНІКІНСЬКОЇ КАВАЛЕРІЇ.

УПБ. Москва, 22. 8. 1919. (радіо). В статі „Храбрость отчаяния", поміщеній в „Правді", пише Троцький: Денікінська кіннота прорвалася на новохоперському фронті і глубоко посунулася в Тамбовську губернію. Лет що правда сміливий, але всякий здорово думаючий чоловік спитає себе: Чого сподіються провідники цеї операції? Декілька білих кінних полків відірвалося від своєї бази на 200 верст. Біла кавалєрія оперує в місцевостях, де більша частина населення ворожо відноситься до нього. Невже денікінскі ґенерали надіються дорогою такого прориву захопити власть! Ні вони не такі глупі, щоби вірити в це. Цей крок виглядає на розпуку. Робота ведеться тому щоби червоній армії не дати часу закріпитися.

ПРОТИ РОС. РЕАКЦІЇ.

УПБ. Навен, 24. VIII. (радіо). Російські жовніри, що находяться ще в німецькому полоні, заявляють, що останутъ радше в полоні, ніжби мали йти до Колчака або Денікіна.

АНГЛІЙСЬКА БАЗА.

УПБ. Навен, 22. 8. 1919. (радіо). Після донесень копенгагеської газ. „Берлінгске Тіденд" став Ревель базою англійської фльоти.

ЗМІНА КАБІНЕТУ В РУМУНІЇ.

УПБ. Камянець, 26. 8. 1919. Букарештенська „Вестеа" з 18. 8. пише: „з добре поінформованих політичних кругів повідомляють, що найдальше з кінцем сього тижня утвориться новий кабінет, що переведе вибори так, що Братіяну найпізнійше до четверга подасться до димісії. Президентом нового кабінету буде Корнелій Манолеску-Рамнічеану, през. касаційного трибуналу, який обійме теку мін. внутр. справ. До кабінету увійде 4 лібералів, 3 консерватистів і провідники політичних партій з провінції. З лібералів вчисляють Вану, Севвану, Корбеску і Дімітрію".

НОВИЙ СЕРБСЬКИЙ КАБІНЕТ.

УПБ. Ліон, 19. VIII. (радіо). До новоутвореного сербського кабінету входять представники демократичного бльоку та декілька соціялістів. Президент міністрів Давидович не має портфелю.

Хроніка.

Наклеймлені дезертири. З Галичини втік на наш бік оден із наших дезертирів перед польськими жорстокостями. Звертає він на себе особлившу увагу, бо наклеймлений не лише на лівій руці, але і на чолі має випаленого польського орла.

Протест проти насильств польських військ над Українським Червоним Хрестом в часі його переїзду в Галичини за Збруч вислав Український Червоний Хрест до міжнародного Комітету Червоного Хреста в Женеві та до Центральних Комітетів Черв. Хрест. всіх держав Европи.

Признання галицьким військам. Міністер Еврейських Справ отримав телеграму Голови Бердичівської Еврейської Громадської Управи про те, що Галицькі частини вступили в місто Бердичів при загальній радости еврейського населення, що настрій міста спокійний і що війська поводяться взірцево.

ОПОВІСТКИ.

ХТО ЗНАЄ, де перебуває Дамян Кришталович, хор., послідна його адреса Стац. Кида. Гусятин Галич. подасть до відома Ред. ч. „Стрілець".

МИКОЛО і Ромку АРСЕНИЧ! Відберіть собі листи в дому у хор. В. Бобинського, ред. „Стрільця". М. Ірчан.

Підхор. Мих. КРЕВЕЦЬКОГО шукає брат — ред. „Стрільця".

ІЗИДОР! Де ти? Моя адреса: „Страхування", Відділ Сільське будівництво, Губернаторська площа, Камянець — Влодко.

Проф. ВОБИЛЯК Мих. — подайте про себе відомість. Вобиляк Ілля, підхор. III. бриг.

Виходимо на шпиль. Очевидно тут мусіла стояти якась будівля. Але від тоді минуло тілько часу, кілько його треба, щоби звітрів камінь від жорен, який ми постановили дарувати українському державному університетови в Камянці. Вид відси трудно описати. Недалеко гори: „Кремінець" і „Комарівська". Дві верстві від Теремця— Свята Гора Бакинська. Між ними чудова, півокругла долина, яка мусіла колись бути великим заливом Дністра. Тепер тут поле рівне як стіл. А там далі Дністер тихий і поважний, як старий мужик, що онде йде верхами. Підходимо до нього. Сивий, троха похилений, але такий бадьорий, що немов репрезентує силу, яка перетріває всіх наїздників. Здоровимося й питаємо, кілько йому літ. — „Сімдесять." — Чи є тут на сій горі якісь старі сліди"?— „Є чотири ями, де стояла віха. Вона стояла тут ще перед Аполіоном (Наполеоном), що приходив сюди війною„. Від кого чув про цю „віху"? питаємо. — Від свого діда. — А на що цеї „віхи"? — Нею давали знак, як ішли Татари, тоді „віху" запалювали і вона горіла.

— „А що ви, батьку, скажете на цей камінь?" Показуємо йому жорна.

— „То з жорнів. Але тепер таких жорнів нема."

— „Якіж тепер є?"

— „Вільші".

— „Чи не знаєте ви ще про якісь старі сліди на сій горі, або на сусідній".

— „Там — показує рукою — в колодіївськім лісі є старі могилки. І ще в одним місци є". Знов показує напрям.

— „А жерело на цій горі є?"

— „Є, на збочи". Показує.

Ми пішли оглядати чотири ями. Дійсно є. Виглядають так, немовби тут щось запалося в 4 місцях. Пробуємо витягнути бодай одну каменюку. Годі, занадто вросла в землю.

Сонце зайшло і сумерк вступив на гори — тихо, як монах у темній киреї. Бакинська гора немов омлівала в півсні і мертва тиша залягла корону з гір кругом старої столиці Пониззя. Веляка череда чорних і і білих овець ішла по узбіччі княжої гори, де колись стояли тереми наших володарів. Ішла з наші як Татари по грабунку.

Чи це дійсно княжа гора? Кромі всего вище сказаного вказують на це ще й назви околичних сел. Старі свідки того, що тут була колись інтендантура княжого двора. — Колодіївка, Ководави, Раколуки, С..дениця і т. п. Подібні назви зустрічаємо постійно кругом княжих столиць. Старі свідки натуральної господарки тих часів. Поміж скелями Теремця засвистів вечірний вітер, мов голос завзятого батька Ярослава Осмомисла: „Се аз Володимерко син Володарев, внук Ристиславів, князь на Галичи, Перемишлі, Звенигороді і Теребовлі, володар Ряшева, Сянока, Ушиці й Бакоти..."

А де ще докази на це? В землі. Там їх неперебрана сила. Тільки що ми не мали змоги доручити ученим вишукати їх. Археольогом нашим був мужик, темний з вини царату. Той сам мужик, що під свободою розуміє свобідний виріб самогонки, що ділиться з сусідом панськими зеркалами. причім розбиває їх на прах, що перед фотографією поміщика світить свічечку, щоб стати таким богатим, як поміщик, що нищить овочеві дерева в зравкових садах....

Мій фірман, якому я дав тимчасом сховати камяні жорна з Теремця і кремяну стрілу з гори Пужевки, порадився з моїм денщиком і старе жорнове колесо розбили. Хотіли переконатися, чи воно міцне як оповідали мені. А кремяну стрілу теж розтовкли — на кресила. Я вчас пригадав собі, що коли вчений чоловік міг казати озолотити старинний образ Матери Божої, то невчений селянин міг розбити старе каміння. Він не розуміє вартости його як памятки. А ми інтеліґенти не обяснюємо їм цего.

Український державний університет в Камянці одержить від нас в дарі розбитий камінь старинних жорен з княжої гори. Ми звязали його мосяжним дротом. Може він легше впаде в очі молоді й пригадуватиме їй, що треба учити народ шанувати рідну старину.

Д-р Осип Назарук.

Примітка: До знайдених памяток, які дарується музеям, треба все дописати, хто, коли, де і при якій нагоді знайшов їх. Без такої метрики річ мало має вартости для науки. — О. Н.

Редагує Комітет.

З друкарні Б. Вайнбавма черенками „Стрільця".

Ч. 62. Кам'янець. Неділя, 31. серпня 1919. Рік І.

СТРІЛЕЦЬ

часопис для Українського Війська.

Виходить тричі в тиждень.

Ціна 4 гривні. Для козаків на фронті 2 гр.

Хай живе Самостійна Українська Народня Республіка!

ТАНЕЦЬ УРЯДОВЦІВ

До хиб української адміністрації належить передовсім те, на що нема иншої назви, як „танець урядовців". Це вже навіть не кадриль, але правдиве танго, себто дикий танець, якого в Европі не знайдеш. Як же він виглядає? Ось як: Кождий з читачів знає, бо це публична тайна, що прогнаний за крайне недбальство або і за гірші справи урядовець за два-три дні являється вже урядовцем иншого відомства, нераз навіть з далеко більшим жалуванням. Те саме можна зауважити в війську, особливо що до урядовців постачання. Ипр. в Жмеринці знайдете урядовців, прогнаних у Кам'янці, в Кам'янці — прогнаних у Жмеринці або Винниці і т. д. А що Україна довга й широка, отож такі прогнані спекулянти мають тисячі комбінацій, на яких все виходять добре, а держава зле. Найкраще виходять найнікчемнійші з них, примазуючись до котрої небудь з соціялістичних партій, хоч можна присягнути, що вони не знають ріжниці між поняттями „соціялістичний" і „соціяльний" а програми вже й не питай.

Якже цему запобігти? Річ ясна, що партійного контроля за мало. Треба ще з уряду контролювати. Як? В „Вістнику УНР." оповіщувати імена, фамілії, вік і заняття урядовців, відправлених за недбальство й каригідні вчинки і наказати начальникам усіх відомств, про свіжо принятих довідуватися у попередних місцях їх служби про причини відправи. Розуміється такі гості давати-муть неправдиві дані що до місця своєї попередної служби. Але на це рада: ухвалити короткий закон з відповідними карами (особливо грошевими) за обманювання уряду.

В той спосіб запобіжимо ще й цему лиху, щоб з таких перелетних птиць не витворювалися „універсальні геній", мнимо спосібні до всіх урядів... Будова держави надто поважна справа, щоб дальше спокійно дивитися на танець урядовців.

Др. О. Н.

На тими дні.

Листи з поля. II.

Про вишкіл наших новобранців.

За весь час нашої визвольної боротьби ми дуже мало інтересувалися справою вишколу новобранців.

Істнували вправді в нашій галицькій армії при поодиноких бригадах, потім при корпусах та на задах армії „Вишкольні групи", які були звичайно получені з запасними кошами. Були і всякого рода спеціяльні школи та курси. Одначе всі вони не мали одноцільної організації та одного верховного проводу, який би вів був працю після одного пляну.

В Наддніпрянщині не було здається зовсім подібної інституції за виїмком Корпуса Січових Стрільців, у яких також з упадком Скоропадського та з приходом більшовиків підупала значно та важна інституція. Яке значіння для військової організації має суцільно поведений вишкіл, бачили ми в часах австрійсько та німецько-російської й італійської війни, бачимо це й тепер, коли його нема. Лиш енергічно поведене вивчення та виховання новобранця може зробити військову організацію карною та боєздатною. Лиш через заведення одноцільного вишколу буде можна перевести одноязучну команду, оден стрій та одну тактику — словом — одностайність обох армій. Ніякі накази не переведуть цього фактично скоріше як одноцільний вишкіл.

До переведення цеї справи треба вложити окремий апарат, який би:

1) Взявся зараз до зладження найпотрібніщих правильників для всеї української армії, яких у нас досі зовсім нема.

2) Перевів реорганізацію істнуючих вже вишкольних груп, спеціяльних шкіл та заснування їх для цих частин, які ще не мають, після зразку одноцільного для всьої української армії.

Це бувби Інспекторат Вишколу при генеральному Кватирмайстрі.

Праця цього Інспекторату розпадалась би на два окремі відділи після свойого завдання — на:

І-й Відділ для складання військових правильників та учебників.

II-й Відділ вишкольного нагляду.

Перший мавби за завдання випрацювати на підставі військових підручників чужих армій — передовсім німецької, бувшої австрійської та російської правильники для української армії, користуючись при тім кождочасним военним досвідом та вже істнуючими українськими підручниками для галицької та наддніпрянської армії.

Другий відділ мавби, по переведению реорганізації та заведенню нових вишкольних груп начеркнути загальний, одноцільний плян науки для піхотного вишколу як і для прочих родів оружжя, крім цього також для спеціяльних шкіл та начати енергічно вишкольну роботу.

Дальше мавби цей відділ начальний нагляд і провід над всіми вишкільними групами та школами Укр. Армії. Як це було приміром в німецьких та австрійських арміях (Армеаусбільдунгсінспекціон).

Коли бажаємо мати в недовгім часі одностайну, карну та боєспосібну армію, тоді начинаймо як найскорше намічене діло. Б. Г.

Занедбання селян.

Нам пишуть з ріжних боків:

І. Найблизчі села без газет. Оден галицький старшина устроїв у дооколичних селах декілька сходин і зібрав такі враження: Народ радо вітає кождого, що приходить його інформувати про наше теперішне положення. Але нарікає таї прямо обурюється — і зовсім слушно! — що на села не доходить ні одна газета. Села висилають у міністерство преси посланців по літературу, та тут дуже часто обділюється цілу волость 2—3 газетами, а бувають випадки, що й голіруч відправляють. В Камянці появляються щоденно цілі стоси нових газет, що йдуть скоро на пакування всякого краму, а селянин задля невдарности урядовців проживає в неповности і невіжестві теперішні горячі часи. Самі селяне піддають проект, аби безпомічним военним інвалідам передати продаж часописів. Таким чином забезпечиться їх і рівночасно зменшиться число прошаків.

II. Недбальство. Правник Успення Пречистої Діви Марії стягнув величезний здвиг дооколичного селянства в Камянець на прощу. В Галичині використувано таку нагоду для устроєння віча, а в кождім разі поширювано політичну літературу. Тутешні діловоди з міністерств не мають хисту до такої практичної інформаційної роботи, їх мусіли виручити босі галицькі стрільці, що випросили у своїх команд по декілька часописів і розділили поміж прочан.

III. Скандал. Селяне оринінської волости просять нас порадити їм цею дорогою в справі їх шкільництва, яке находиться в скандальнім стані. В жадним селі нема ще до тепер ніодної учительської сили. Діти вже четвертий рік ходять непросвічені. Губернський будів. відділ „Страхування" відбудовує всякі приватні помешкання а на направу школи навіть матеріялу не дає. Зза Збруча впадають до сіл узброєні польські банди, граблять селян, забирають свідомійших людей, не дають зібрати зза ріки збіжа, одним словом допускаються страшних збитків на безборонім населенні, а наші власти не висилають туди нікого навіть на провірення! Очевидна річ що неборонені горожане мають відтак мало зрозуміння для сповнювання своїх обовязків супроти держави.

Під ляцьким наїздом.

III.

Хотя ляцька наволоч страшно знущається над нашим народом, то всеж не залишає втягати до „польского народу" найпоганійшого сорта Демянчуків хруиів і всяких зрадників, на те, щоби колись з ними заключувати „братньон згоден". Тільки що до сьогодні хоч шукають ще їх не вишукали, бо і хрунні серед такого гнету нашого нещасного народа, серед такого крику і розпуки не важаться поки-що лизати польські ратиці.

Міліція і жандармерія зложена лише в лацінників, а польські браця з передмість Львова, Кракова і Варшави виучують їх всяких збитків, якими понижують наш народ і Україну і наші найсвятійші почування. До цего тільки здібні Ляхи, а ніхто більше на світі. З Жидами поводяться теж страшно. Їх мордують і вимарюють голодом. Голять і стрижуть їм бороди, але не бритвою і ножицями тільки шаблями і ножиками. Вагалі Жиди терплять нужду, тай виносять велике понижения, а що і Ляшки не мають що їсти, то щей до того Жидів страшно рабують. — В Бориславі сконфіскували Ляхи Жидам усі капітали і закопи. Жиди в того приводу добре відгризаються в загранічній пресі.

А наших визначнійших Українців вивозять на захід. Багато—багато є їх вже в Бригідках і в Домбю. На всіх тих, що виїхали в Наддніпрянщину то повидумували Ляхи несотворені річи, що аж в голові крутиться. От коби такий попався їм в руки. На це звертаємо увагу тим виселенцям, що мають охоту вертати до дому. Сидіть будь ласка там, де сидите і працюйте. Все це краще чим сидіти в ляцькій тюрмі з поломаними ребрами.

Польські довудзтва розташувалися аж по Збруч. Одно в Копичинцях, а друге в Борщеві. На мурах тих містечок порозліплювані одезви, щоби біженці і українські війська вертали до Галичини, а при сім ляцька наволоч завзято вмовляє в народ, що на Україні анархія, що між галицьким, а українським правительством велике непорозуміння і що вже не тільки військо вернуло до Галичини, але й офіцери україньскі з усіми штабами сидять уже в Домбю. В тій ціли розіслали також по наддніпрянськім Поділлю цілі легіони шпігунів. Ті шпігуни підходять аж до наших військ намовляють їх до повороту, а опісля бявнять.

В кождім повіті є польський староста під контролею „повятовей ради народовей", зложеної з дідичів, ксьондзів, урядників і 2—3 римо-католиків. Від тої ради залежить, кому надати посаду. Поляки, що служили Українській Державі як урядники засуспендовані і будуть відповідати перед военним судом.

Та хоч справді замінили з раз нашу дорогу Україну на Польщу, то всеж по їх рухах видно, що грунт під ними не дуже певний. Непевність віє і з польських часописей які пишуть: „Що по ріжних гарізонах сидить багато польських офіцерів за злодійство і за хабарництво. Кожда часопись промовляє за карою смерти. Наколиби — кажуть — Керенський був убив бодай 100 людий, то бувби уратував Росію. І остерігають, щоби подібне і Польщі не спіткало. — А ке тому так промовляють за карою смерти, бо в околицях Ярослава і Ряшева пок зується сильний большевизм, в Щецинськім Шлеську страйкують робітники, в Польщі колеї: а в Познанськім бунт населення і війська. — Про Україну також в своїх газетах пишуть. Іменно — про погроми і морди Жидів на Україні, про великі безпорядки тай що Денікін до кінця літа займе Росію й Україну. Вся польська преса переповнена грубою лайкою на наш народ. Польські газети виглядають так, якби їх писали божевільні. Бо тепер Ляшня влізла в чужу землю, мордує, грабує наших дітей живцем у печі метає — тай ще пише, що Польща так терпить, як Матір Божа йдучи на Голготу!" Чи не божевільні Ляхи? Народ наш держить себе гарно тай що хвиля виглядає свого війська. Іноді кпить собі з Ляхів. „Все одно ви, Ляхи, таки тут не вдержитеся ніколи. Минули ті часи коли будували історичні границі. Нині народи як раз валять тої історичні границі. А ви чи нині чи з втра, то все таки заберете звідси свою ойчизну і попливете з нею до Польщі й оглянетесь аж у Варшаві". Гриць Задорожний.

Львівська державна наукова бібліотека
№ II 1.320

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ З 1925 Р.

(Уривок з поетичного оповідання „Скоропад").

...І зваживши літню погоду
Ми вийшли оба до городу
І завели тут балачки:
Про те, як то було на війні,
Про всі часи ті неспокійні,
Про українські болячки.

Що армія у нас хоробра
І дипльоматія в нас добра,
Що патріоти не крадуть,
Що ось Соборна Україна
Живе, якби одна родина,
Що далі суди всі знесуть.

Що на Збручі будують луки
На міст прозваний „Мостом Злуки",
Круг нього сто памятників
Для тих міністрів, що любились
І підчас войни не сварились,
А били Москву та Ляхів...

Що діються часи предивні,
Що вже карбованці і гривні
Навіть у Франції ідуть.
Що вже про все писати вільно
І що міністри добровільно
Самі димісію беруть.

Що свинопас пасе вже свині,
Вівчар же вівці в полонині,
А статті пише публіцист.
Що всі високії посади,
Не роздається для паради
А треба мать ум і хист.

Ознакою демократизму
І щирого патріотизму
Вже не червоні штани;
Що вже приписане убрання
Давно убрали без вагання
І козаки і старшини.

Що партії, хоч і завзяті,
Вміють робити, не кричати —
То прямо чиста благодать!
Що скорше згодяться на зміну
Програми, ніжби Україну
Мав ворог лютий грабувать.

Що по свободі України
Сімсот поетам зблідли міни:
Не стало стежки на Парнас.
Що заложився для акторів,
Для критиків і редакторів
Курс неграмотних. Крайний час!

Що преса читачів не дурить.
Що по театрах вже не курить
Ніхто і зеряток не їсть.
Що хто обікраде скарбницю
Державну, той іде в вязницю
І перед судом відповість.

Що міністерство моря знесло
[Зі згляду на дорогі весла!]
Воєнні порти в Камянці.
Що по церквах проповідають,
Хрестять, вінчають, відправляють
Не по московському вкінці.

РОМАН КУПЧИНСЬКИЙ.

Від Редакції: Цей вийомок взятий з більшого, ще не друкованого сатиричного твору молодого автора, який заповідає великі надії. Твір цей в цілости представляється незвичайно гарно й інтересно, як так що до своєї артистичної форми, що до живого й легкого гумору, доброї обсервації і нових оригінальних картин. Смак вмісту цілого твору зрозумілий буде вповні тільки УСС з яких життя взята ця сатира. Для публики треба поясніюючої студії.

Телеграми.

ОПЕРАТИВНИЙ ЗВІТ.

Штабу Головного Отамана

з 27 серпня 1919

На південь і південний схід від Вапнярки ішли вчора цілий день завзяті бої. Наші війська удержалися на своїх становищах. На схід від Житомира здобули Галицькі частини в кровавім бою КОРОСТИНІВ. Більшовицька вістка про занятя Житомира цілком неправдива. На Житомир взагалі не робили більшовики ніякого наступу і він як був так і є в наших руках.

з 29 серпня 1919

В районі на полудне від Вапнярки відбили наші війська сильний ворожий наступ. Група, яка прямує на Київ, зводить бої із ворожими відділами, що скупчились до безпосередної оборони столиці.

Отаман Кватирмайстер
КУРМАНОВИЧ, ген. чет. в. р.

БІЛЬШОВИЦЬКИЙ ОПЕРАТ. ЗВІТ.

УПБ. Москва, 27. 2. (радіо) Північний фронт. На мурманському напрямку йдуть бої на півострові між заливом унецьким і Сорга на схід від ст. Ліжна. Західний фронт. В лужському районі наш наступ розвивається спішно. Наші частин заняли після впертого бою місцевоисти і станції Білі Струги-Владимирський лагер. В псковському районі наші частини заняли 26. 8. Псков, при чім взяли 150 полон., 2 скорострільні і богато набоїв. На захід від р. Великої наші частини вийшли на лінію місцевостей Черницова і ст. Могилин 15 верст. на захід від Пскова. В. Двинському районі наші війська під натиском ворога залишили Новоалександрівськ. Бій продовжається. На лунінецькому напрямку під натиском ворога ми залишили м. Турів.—Півд. західний фронт. На новгородволинському напрямку наші частини відігнали ворога від Соколова до Рогачева 20 верст. на південь від Новгороду Вол.—Фронт Денікіна. На лівому березі Дніпра на переяславському напрямку наші частини відкинули ворога на 10 верст. На суджанському напрямку під натиском ворога ми залишили Рильськ. В курському районі наші частини перейшли в наступ і ведуть бій 35 верст. на південь від Курська. На білгородському напрямку наші війська з боєм прийшли до р. Корінь 20 врст. на схід від Білгороду. На купянському напрямку наші частини заняли Купянськ. На павловському напрямку наші наступаючі частини ведуть бій під Павловськом. На калачському напрямку на південь від Талової на схід від зал. дороги наш наступ продовжається. В борисоглібському районі на усть-бузулуцькому напрямку вперті бої. Східний фронт. В троїцькому районі на орському напрямку наш наступ на південь продовжається. В курганському районі ми дійшли до ст. Простановська 100 врст. на схід від Тоболя. При сім в районі зал. дороги ми захопили в цілости талон ворога з 11 офіцерами і 2 скорострільні. В ялутуровському районі на тобольському напрямку наступ продовжається.

ОСТАННІ ЗУСИЛЛЯ.

УПБ. Київ 26. 8. (радіо через Москву). Приказом до військ київського кріпосного району заряджено мобілізацію, всього мужеського населення в віці від 17 до 50 літ на окопні роботи.

Польський оперативний звіт.

УПБ. ВАРШАВА, 27. VIII. (радіо). Литовсько-білоруський фронт. Після пятидневних боїв в околиці Докшиць наші війська розігнали більшовиків на лінії Пліса-Лушки, приневолюючи смілим наступом одну частину тих військ до здачі. Наші війська заняли Шарковщину-Лушки і Плісу та взяли два панц. поїзди, 4 паровози, 120 вагонів, 7 гармат, 20 скорострілів, богато муніції, взяли в полон 40 старшин і 900 жовнірів. На цілім фронті жива діяльність розвідок. Дня 24. VIII. наші війська ввійшли до Сувалок, радісно витані населенням, звільненим від німецького ярма. На волинськім фронті крім розвідок не підпринято ніяких воєнних операцій. Наша кавалерія дальше робить розвідки в нутрі краю в околиці Олеська і далі на схід. На галицькім фронті спокій. Дня 24. VIII. ми закінчили окупацію Покуття.

ЗАГРАНИЧНА ПРЕСА ПРО ПОЛОЖЕННЯ НА УКРАЇНІ.

УПБ. Камянець, 28. 8. „Ле Тан" з 11 серпня подає: Українські національні війська розвивають живу діяльність в напрямі Київа. В горішній части північнего Богу українські війська побили більшовиків, які з поспіхом відступають. Цілий відтинок занятий Українцями. — Букарештенська час. „Ль-Оріен" з 21. 8. подає отсю денешу: Пораження в Будапешті викликало таке враження на більщовиків, що Ленін в Москві і Раковський в Київі рішили рівночасно скликати конгрес комуністів, щоби приняти нові рішення. В самім Київі утворилася нова соц. партія, що отверто воює з совітами. Ця партія є за земельною реформою і в першій мірі голосить незалежність України. Що до укр. селян, вони борються з живою очайдушною енергією за незалежність України і за знищення більшовизму та не хочуть мати ніяких звязків ні з Раковським ні з Денікином.

ПОЛЬСЬКО-РУМУНСЬКИЙ СОЮЗ.

УПБ. Камянець, 28. 8. „Ль-Оріен" з 21 8. подає отсю депешу зі Львова. Конференція між делегатами польського і румунського генер. штабів у Львові закінчилася. Осягнено повне обостороннє задоволення. Запевнено співпрацю румунських військ на боці польської армії.

КОЛЧАК І АМЕРИКА.

УПБ. Камянець, 28. 8. „Ль-Оріен" з 21. 8. подає: Колчак знов побитий і наслідком сього пораження Америка мала відмовитися признати Омське правительство.

ГАБСБУРГ НЕ ВДЕРЖИТЬСЯ?

УПБ. Навен, 25. 8. (радіо) Після останніх вістей, що наспіли через Відень з Будапешту, більша частина берлінської преси уважає справу володіння Габсбургів над колишніми австро-угор. краями остаточно зліквідованою і вписує сей факт в книгу доходів поступаючої всесвітньо-демократичної думки. „Форверте" замічує: „Сим кінчиться друга дія будапештської комуністичної драми. Сподіймося, що в кінці правительство, що чесно стояти буде на демократичному грунті, якого найсильнійшою опорою є соц. робітництво, принесе угор. народови лад і спокій для відновлення знищеної злою господаркою держави.

ПРАВИЛЬНО!

УПБ. Навен, 25. 8. (радіо) Преса публікує зазив до робітництва, в якому м. ин. говориться. „Коли від робітників і урядників жадається віддачі їхньої робочої сили, то від посідаючої кляси муситься жадати віддачі їхнього майна та перевести се в діло. Лиш сей вчинок дасть нам средства зносити тягарі. Не генеральний страйк але віддання на услуги держави всього майна, всіх достатків і всеї робочої сили для виссаної народньої господарки є тим способом, що може нас виратувати з нужди і анархії. Прийде день, коли сі, що називають правительство зрадником робітництва, гірко пожалують, що злегковажили раду, яку давано в найщирійшому переконанню".

УПБ. Навен, 26. 8. (радіо) Німецькі епископи зібрані на конференції в Фульді заложили протест проти задержування німецьких полонених в краях антанти. (А наші Пімени? — Ред.)

ГОВЕР ПРОРОКУЄ СВІТОВИЙ КАТАСТРОФУ.

УПБ. Камянець, 28. 8. Черновецька газ. „Черновіцер Моргенблят" з 22. с. м. подає: „Ехо де Парі" доносить: Говер оголосив своє меморандум про господарське положення Европи. М. ин. каже Говер таке: Тепер одержує 15 міліонів родів Европи підпомогу. Трудности треба приписати деморалізації продукційних сил. Світ ще ніколи так мало не працював, як тепер. Коли продукція не підноситься, дійдемо до такої політичної, моральної і економичної катастрофи, якої до нині ще світ не бачив.

СТРАХ ПЕРЕД ЗМЕНШЕННЯМ НАСЕЛЕННЯ У ФРАНЦІЇ.

УПБ. Ліон, 22. VIII.

З причини великого зменшення числа мущин в часі війни у Франції викликує трівогу небезпека дальшого зменшення числа населення в будуччині. Вишукують ріжні способи для збільшення числа шлюбів. В цілях пропаганди видаються ріжні газети.

ВОЗДУШНА ПОЛІЦІЯ.

УПБ. Навен, 23. VIII. (радіо)

В цілях боротьби з проступками а також щоби перешкодити відпливу капіталів за границі Німеччини творіться воздушну поліцію.

Зміна в правительстві.

Премієр-міністр І. Мазепа.

Надзвичайне видання „України" з дня 29. 8. повідомляя про зміну в кабінеті міністрів. Премієр і в. спр. І. Мазепа; господарство: інж. Микола Шадлун; фінанси: дотеперішній премієр Мартос. Инші портфелі обіймуть представники партій, що стоять на грунті держав ости УНР. Висока Директорія відбула в четвер, 28 с. м. довгу нараду в новим премієром та мін. господарства.

Хроніка.

На Покуттю вибухло страшно кріваве українське повстання проти Польщі. Ляхи автами стягають туди війська з Борщева і ин. міст.

Коло Поляків круто. Ціду скруту польського становища в східно-галицькій справі описує „Гонец" з 23. 8. так: Ніхто в світі не хоче нам признати Східньої Галичини. Америка здержала довіз продуктів до Польщі. А в Чорткові розліплено по місті ось таку патріотичну відозву: „Ойчизна" потопає. Чехи, Німці, і більшовики напирають на польські ряди, що не можуть встояти під таким сильним напором. Треба нам сейчас великої сили. Чехи ваінтернували 6.000 Поляків. Гине польський нарід. Спішіть скоро в наші ряди, бо буде пізно!"

Московські написи у виставках камянецьких крамниць пишаються далі як за давних часів царських губернаторів і поліцмайстрів „шановні подобія" яких дають нам спромогу оглядати тутешні фотографічні заведення (як от Кодеш при Почтовій вулиці). Крайний час усунути тих добродіїв у пагонах, від яких так і тхне гниллю.

До команди міста! В Европі замітають улиці о 5 рано. Тут замітають тоді, коли найбільший рух людей. Курява зноситься така, якби татарський чамбул їздив по місті. Можеб команда штиками будила раньше ліниохів і пригадала їм, що є ще вода на Україні.

Старшина-розбійник. Так назвала „Роб. газета" п. Чмолу, старшину з корпуса С. С. за це, що мав забрати автомобіль одного з міністерств. Доносять нам, що це авто було і є власністю корпусу С. С., що в корпусі є більше старшин тогож імення, отож Редакція „Р.Г." не повинна була так обиджувати старшину тим більше, коли сама пише, що в цій справі відбувається слідство. Воно викаже, чиє це авто і хто його кому забрав безправно.

Нові книжки.

Бібліотечка „СТРІЛЬЦЯ".

1) ЗА ЩО МИ БОРЕМОСЯ? Популярний нарис устрою України. Нап. Др. О. Н. Камянець, 1919. Ст. 25, 16°. Ціна 5 гр.
2) ПІД ЛЯЦЬКИМ НАЇЗДОМ. Нап. Гр. Задорожний. Камянець, 1919. Ст. 28, 16°. Ціна 5 гр.
3) ПРО СТАРІ ПАМЯТКИ ПОДІЛЛЯ. Др. Осип Назарук До Бакоти. Враження з подорожі до українських Помнеїв. Камянець, 1919. Ст. 31, 16° Ціна 5 гривень.

Набути можна в Адміністрації „Стрільця". — Камянець, вул. Почтова, ч. 9.

ОПОВІСТКИ.

ВСІ ПОШТОВІ УРЯДНИКИ І СЛУЖБОВЦІ ГАЛИЧИНИ, які зголосилися були в Дирекції пошт і тел. і яких втягнено до вписи на посади на Придніпрянщині, зголосяться до тиждня у завідуючого Подільською п. т. Округою (Камянець на Поділлі, Пет. оградська 81). Хто не зголоситься, тратить посаду. Дирекція пошт. і тел. для Галичини.

Чет. СТРОЦЬКИЙ відберe в Ет. ст. Команді Г. А. в Камянці 33 карб., які завинив йому платничий реставрації в міськім саді.

Івана ФЕДОРЧАКА, хор. УСС. просить подати свою адресу Юра Шкрумеляк, хор. НКГА.

Редагує Комітет.

З друкарні Б. Вайнбавма черенками „Стрільця".

Ч. 63. Камянець. Второк, 2. вересня 1919. Рік I.

СТРІЛЕЦЬ

Орган Галицького Правительства й Н. К. Г. А.

Виходить тричі в тиждень.
Ціна 4 гр. 50 шаг.
Редакція і Адміністрація вул. Поштова, ч. 9. I. п.

Нехай живе Самостійна Українська Народня Республіка!

ЗДОБУТТЯ КИЇВА.

В першій хвилі годі й уявити собі в повнім обємі значіння, яке має для нас здобуття Київа.

Передовсім значіння політичне. Київ — столиця України і хто має Київ, той є політично господарем і представником України — внутрі і на вні. Величезне просто під сю хвилю значіння має для нас здобуття Київа головно з огляду на заграницю — на наших близших і дальших сусідів, а в першій мірі з огляду на держави Антанти, які рішають нині у Парижі про долю і недолю держав і народів світа, в тім й України. Не треба бути дипльоматом ні політиком, щоби не замітити в останніх часах вагання Антанти в українській справі. Хто возьме верх на Україні: Українці чи Денікін? Вагання — і вижидання. І сміло можна сказати, що здобувши Київ, війська наші здобули вже тим самим міжнародне признання Української Народньої Республики як самостійної Держави — зі всіми наслідками такого признання. Розуміється, коли вдержать Київ.

З політичним значінням вяжеться тісно значіння економічне. Бо з міжнароднім признанням Української Республіки як самостійної держави будуть навязані з нею міжнародні торговельні і фінансові зносини, що матиме переломове значіння для нашого народнього господарства. Вартість українського гроша за кордоном і в краю піде в гору — а тим самим наступить подешевіння всього життя в нашім краю.

І для Галичини має здобуття Київа величезне значіння. Бо самостійна Українська Держава не дасться й подумати навіть без Галичини — українського Піємонту, який стільки вложив при закладанню фундаментів УНР. І розуміють се дуже добре держави Антанти, розуміють — навіть Поляки. Скажемо коротко: Здобувши Київ, війська наші облягли вже тим самим на ново наш дорогий Львів — облягли твердше навіть, чим коли небудь до тепер.

Держімож Київ кріпко у наших руках!

Про цивільну відвагу.

Першою умовою кождого публичного діяча, кождого державного мужа і кождого публіциста, що заслугують на ці почесні назви — все була, є і буде цивільна відвага. Чому? З тої простої причини, що коли вони з недостачі відваги ясно не говорять своїй суспільности про це, що бачать злого і того, що уважалиб добрим, — тоді суспільність (чи партія, чи яка небудь инша організація) не буде ніколи вилічена зі своїх хиб і ніколи не буде в ній поступу. Вона бовтатиметься в своїм мутнім сосі, не знаючи взагалі, що робити й куди йти.

Покажім це на прикладах: коли партія призначила до якогось уряду людину без відповідної освіти й робучости, тоді другі товариші повинні без обиняків заявити своїй партії: Того нашого товариша не можна туди посилати, бо він скомпромітує партію і, що гірше, не принесе ніякого хісна державі.

Як що до людей, так і що до напрямків та думок треба мати безумовно цивільну відвагу, щоб їх отверто освітити перед своєю суспільністю. Особливо потрібне це в такім неспокійнім часі, як наш. Отверте освітлення не мусить бути обидливе для нікого. Коли воно відповідно арґументоване, тоді тільки дурень обидиться. А з дурнями годі числитися; навіть тоді, коли вони мають більшість (що, по словам Гейне, звичайно й буває).

Публичний діяч, який не має цивільної відваги, повинен перестати займатися публичними справами. Бо він стає державним злочинцем і звичайним карієристом з хвилею, як замовчує те, що уважає за потрібне сказати.

Невдовзі мине рік від часу, як Україна висвободилася від московських тенет, що накладалися на неї під фірмою гетьманщини. За той час назбирали українські діячі багато досвіду в справі будови держави, в справі земельній, в справах заграничних і т. д. Досі неможливо було прилюдно писати отверто про всі ці справи, бо була цензура. Тепер уряд заповів знесення цензури. Коли це наступить, обовязком наших публичних діячів буде, виступити отверто з освітленням наболілих справ. Вони вже тепер повинні на це приготуватися.

Д-р О. Н.

Хто каламутить?

„Україна", орган Штабу Дієвої Армії виступила в 17 ч. проти галицького уряду, а саме проти Диктатури в спосіб, який викликує тільки несмак. Вона прозиває Диктатуру „недорічністю" й взиває до її усунення.

Стверджуємо, що Диктатуру признає Галицька Армія й народ Західньої Области, Висока Директорія й Правительство Наддніпрянське і що державні договори з січня с. р. забезпечують Західній Области таку форму влади, якої вона хоче. Стверджуємо, дальше, що без допомоги Армії того уряду, на який в такий спосіб нападає орган Штабу Дієвої Армії війська Наддніпрянщини стоялиб сегодня не в Київі, але деинде. Стверджуємо вкінці, що тільки Галичанам, Буковинцям і Угорським Українцям прислугує право рішати про форму влади свого уряду, а всяке вмішування непокликаних чинників викликує тільки несмак. Коли „Україна" хоче вишукувати недорічности, то має на це багато нагоди, деинде, причім успіх має згори забезпечений. На всякий випадок Українці Західної Области, вироблені політично своїм 70-літним конституційним життям, не можуть учитися від Хв. Редакції органу Штабу Дієвої Армії того, який уряд недорічний.

Запитуємо отсим прилюдно Головного Отамана Петлюру, що він зарядив, щоб на будуче не повторювалися такі виступи органу Штабу Дієвої Армії. Притім перестерігаємо думаючих і відповідальних людей, що такі нетактовні виступи можуть мати тільки оден наслідок: якраз противний тому, що хотілиб осягнути нападаючі на Уряд. Подіктування. Галичанам форми їх влади без їх згоди на це, викопає тільки прірву між обома галузями великого українського народа. Кождий, хто хоче займатися політикою повинен це розуміти.

Що це значить?

В „Газеті поранній" з дня 25. VIII. поміщені ось такі сензаційні телеграми П. А. Т.:

Україна просить Польщу о поміч проти більшовиків. Надзвичайна укр. місія зголошує „дезінтересма" в справі Сх. Галичини. — Варшава 23. VIII. До Варшави приїхала надзвичайна укр. місія в такім складі: бувш. міністер шляхів проф. Пилипчук, полк. Липницький, бувший тов. міністра рільництва Павлюк, директор пол. деп. мін. загр. справ Теліпа. Ціль приїзду — виєднання помочі в Галичині (? Ред.) проти більшовиків. У вступній декларації зголосила делегація повне „дезінтересма" в справі Сх. Галичини і заявила, що від тепер будуть пошановані всі права Поляків. Переговори з делегацією тревають далі.

Варшава 23. VIII. Чутки про зірвання переговорів з делегацією отамана Петлюри неправдиві. Міродатні круги є тої гадки, що переговори з українською делегацією ведуться дальше й мають усі вигляди на найкращий вислід.

Здержуємось від коментарів, не знаючи, чи ці вістки польського дневника не належать до тих безчисленних провокацій, якими Поляки сіють між нами незгоду. Наш Уряд певно пояснить цю справу офіціяльно, аби покласти край поширеним на ту тему чуткам і комбінаціям.

Зміна в Кабінеті міністрів.

Директорія затвердила досі такі зміни в Кабінеті Міністрів: Головою Ради Міністрів і мін. вн. спр. став І. Мазепа; б. премієр Мартос задержав портфель мін. фінансів; б міністр шляхів М. Шадлун став міністром нар. господарства; б. міністр нар. господарства Т. Черкаський — міністром преси й інформацій, міністром шляхів став С. Тимошенко.

Програма нового правительства.

В листі Директорії до нового Голови Ради Наводніх Міністрів І. Мазепи читаємо між ин.: „Щиронародній парляментаризм, консолідація творчих сил українського громадянства без ріжниці національностей, що стоять на грунті на[illegible] державности, переведення в ж[illegible] намічених соціяльно - економі[illegible] реформ і прямування довести [illegible] Рес-

Пісня УСС.

Ой та зажурились Стрільці Січовії,
Як Збруч річку проходили —
Хоч тільки народу впало за свободу,
Встояти не було сили.

Ой та зажурились Стрільці Січовії,
Стали сльози дрібні лити —
Буде Лях проклятий батьками орати,
Матерями волочити.

Ой не тішся Ляше що до Збруча [ваше,
Ще живе стрілецька слава —
Вернуться ще тії Стрільці Січовії,
Задрожить тоді Варшава.

Р. Купчинський.

Господарські справи.

(Дальше)

Недавно ще мали ми дуже малу теріторію і дуже малі засоби товарів. Довозу не було ніякого, а число консументів зросло через прихід Галицької Армії і галицьких виселенців. Зростав попит, а маліли засоби. Не було поліційної влади, яка перешкодилаб підбиванню цін. Наслідком того підскочили ціни до казочної висоти, державні папери втратили свою вартість. Розходи більшали, а не було приходів. Справа покращає аж тоді, як збільшимо жерела доходу і як буде змога створити і управильнити довіз ізза границі.

На разі мусить кожний український горожанин, якому лежить на серці народня справа і його власний добробут, одно знати, а саме, що армія зі зброєю в руці є тою одинокою силою, яка приверне нашій валюті належну вартість.

Як це розуміти? Армія зводить з ворогом геройські бої, поширює нам теріторію і побільшує державі жерела доходу. З другого боку виставляє нам перед світом свідоцтво державної сили. Довіря здобуває собі лиш сильний, а не слабодух. Це знає навіть і мала дитина. Тому то у власнім інтересі кожного, що дбає про свій карман — не замикати його, але дати війську те все, чого воно необхідно потрібує до дальшої боротьби. Це не є ніяка жертва, лише чистий рахунок. Самі бачимо, що по кожнім нашім здобутку на фронті іде в гору курс нашого гроша. Як ми — так сказатиб — не мали жадної теріторії, ніхто за границею не брав наш[illegible] вень. Сьогодня, коли наші [illegible] взяли Київ, осягнули наші [illegible] границею поважний курс. [illegible] заслуга наших фінансістів, [illegible] ших хоробрих військ на [illegible]

Як нам наше військо [illegible] від ворогів усю нашу [illegible] веде в нашім краю б[illegible] життя і майна, тоді нав[illegible] світ торговельні зносин[illegible] несеться знов вартість [illegible] ша і кождий з нас [illegible] богатим.

Отже ж ясно, що х[illegible] шій Армії того, що [illegible] той є злочинцем на [illegible] і не дбає про свою [illegible]

За військовими [illegible] дує урегулювання [illegible]

[illegible] три- [illegible] війська [illegible] гроші за [illegible] Це не [illegible] лише на- [illegible] фронті.

[illegible] звільнить [illegible] землю і за- [illegible] безпеченство [illegible] з нами [illegible] чим під- [illegible] нашого гро- [illegible] стане дійсно [illegible]

[illegible] не дає на- [illegible] потребує, [illegible] власнім народі [illegible] власну шкіру.

[illegible] здобутками слі- [illegible] грошової справи.

(Далі буде)

Львівська державна наукова бібліотека № 1.920

публику нашу до мирного співжиття зі всіми народами світа — такі основні завдання, що чекають свого роз'яснення від Уряду Української Народньої Республіки".

Телеграми.

ЗДОБУТТЯ КИІВА!

ОПЕРАТИВНИЙ ЗВІТ.
Штабу Головного Отамана

з 31 серпня 1919.

Боротьба перед воротами Київа скінчилася повною побідою злучених хоробрих галицьких і придніпрянських частин.

Столиця в наших руках!

Величини здобутої добичі не можна ще заподати. У всякому разі вона дуже велика.

На полудне від Ваниярки йде дальше дуже завзятий бій.

з дня 1. вересня 1919.

Завзяті бої під Коростенем і на бірзульськім напрямку продовжуються.

Отаман Кватирмайстер
КУРМАНОВИЧ, ген. чет. в. р.

СПРОСТУВАННЯ ПОГОЛОСОК ПРО ПОГРОМИ НА УКРАЇНІ.

УПБ. Навен, 28. 8. (радіо) У відповідь на донесення про жидівські погроми на Україні, які дуже часто виринають в пресі в останнім часі, укр. пресова служба заявляє, що може бути тільки мова про події, які лучилися ще перед кількома місяцями, головно в лютім і в марті. Причин тих гидких ексцесів, які впрочім преса многократно збільшує, треба шукати в підпольній роботі низьких реакційних елементів в тім часі повного хаосу на Україні. Укр. правительству удалося від довшого часу привернути повний лад в обсягу занятої території при помочі енергічних средств, як пр. введення надзвичайних судів, як найстрогійшого засуджування винних, спеціяльних мілітарних средств, освідомлювання мас через оголошення та проклямації і т. д. Найкраща спільна праця українського та жидівського населення виявляється передовсім підчас останньої офензиви проти більшовиків. По стороні України боролися формації жидівських добровольців. Жидівське населення визволених областей помагає переходячим укр. військам. Жидівське міністерство при укр. Директорії займається саме переведенням закона про національну автономію Жидів при помочи утворення автономного жидівського заступництва. Заява кінчиться словами, що укр. правительство занялося з невичайним старанням жертвами погромів і видало досі понад 20 міліонів в тих цілях.

ПОЛЯКИ ПІДТРИМУЮТЬ КОМУНІЗМ.

УПБ. Варшава, 30. 8. (радіо). Польський комітет оборони гор. Шлеску, утворений р Познані заявив, що Поляки повинні поширати комуністичний рух на Шлеску. З другої сторони є певне, що поль... робітники є готові запевнити ...бну скількість продукції вугля ...услівями: 1) що „Гренцшуц" ...е край, 2) що війська поль... союзничі займуть сю тері-

КОЛЧАК ВІДСТУПАЄ.

... Москва, 31. 8. (радіо в штабі ...ої армії 29. 8.) Колчак опо... Омськ і кватиру перено... Новониколаївська.

...ННЯ В МОСКОВЩИНІ.

...авен, 30. 8. (радіо). Проф. ..., що прибув з совітської ...ить. що в наслідок без... господарки, системи під...браку продуктів росте ...о опір проти совітської

к
дј
сь
по
під
пок
ські
торі

УПІ
бу Н-с
рожню
сить д

ПОЛОЖ
УПБ. Н
Абрамови
Росії, дон
пляновості
купства і
безперестан

влади, мимо драконських протисредств. Огірчення населення означає для істнування республіки таку саму небезпеку, як замкнення зовні.

ПОВСТАННЯ НА СИБІРІ.

УПБ. Москва, 29. 8. (радіо). На Сибірі поширюється чимраз більше повстання селян і робітників проти білих. 15 верст від Владивостока розбили селяне відділ Японців. Канадійські і японські війська відійшли до Владивостока.

ПОВОРОТ ДО МИРНИХ ВІДНОСИН.

УПБ. Навен, 30. 8. (радіо). Німецький держ. міністер прохарчування зарядив повну свободу торговлі для плодів осінних жнив. Міністер держ. оборони розвязав берлінську губернію з днем 31. 8. с. р.

ФРАНЦІЯ ПРОТИ ЗЛУКИ АВСТРІЇ З НІМЕЧЧИНОЮ.

УПБ. Ліон, 28. 8. (радіо). В справі договору з Австрією поставили Французи жадання, щоби влучити до договору постанову забороняючу Австрії всяку пропаганду в напрямі злуки з Німеччиною.

ФРАНЦІЯ І НІМЕЧЧИНА.

УПБ. Москва, 31. 8. (радіо). З Навена повідомляють, що Франція згодилася зменшити жадану від Німеччини скількість вугля з 40 міліонів тон на 20 міліонів.

СПРОБИ ПЕРЕВОРОТІВ В НІМЕЧЧИНІ.

УПБ. Навен, 30. VIII. (радіо) Донесення про спроби проклямовання палятинської республіки в Мангаймі викликують в німецькій пресі уваги, що в нім. обсаджених областях найчастійше там лучається змагання до перевороту, де окупаційним військом є Французи. До сього часу не отверджено явної участи франц. жовнірів при останніх випадках у Мангаймі, все ж таки впадає в очи, що франц. власти не зарадили подіям, хоч наперед про них знали.

НІМЦІ В КУРЛЯНДІЇ.

УПБ. Навен, 30. VIII. (радіо) „Фрайгайт", орган независимих в Берліні, опублікував корпусний приказ ген. фон Гольца, коменданта Курляндії, в якім він жадає, щоби гостро виступати проти агітації переходу Курляндських військ на російську службу. Ся публікація викликує велику сензацію в берлінській пресі. Ожидають, що в справу вмішається скоро міністер держ. оборони Носке, щоби положити кінець діяльности гр. Гольца, якого відкликання жадав провід соц. дем. партії ще з кінцем мая. „Форвертс" заявляє, що тяжке положення Німеччини в надбалтійських провінціях повстало через невмісне вербування добровольців для балтійської державної оборони.

ПОБІДА СОЦІЯЛІСТІВ В БОЛГАРІЇ.

УПБ. Навен, 29. 8. (радіо через Москву). Вибори в Болгарії привели до побіди соціялізму. Істнуюча до сього часу воєнна партія потерпіла пораження, рівнозначне повному знищенню. Після англійських донесень число мандатів поміркованих соціялістів піднялося з 59 до 124, число комуністичних мандатів з 10 до 47. Воєнна партія задержала тільки одно місце.

ЗАБОРОНА ІММІҐРАЦІЇ.

УПБ. Навен, 30. 8. (радіо) Після американських донесень починає австралійський парлямент свою участь в політиці замирення союза народів дебатою над внесенням на приняття еміграційного закону, який рішучо забороняє Німцям і всім горожанам приналежним до колишніх ворожих країв на протяг 5 літ іміграцію до Австралії. Після того ричиння має право рішати генерал-губернатор.

ПОЛОЖЕННЯ НА УГОРЩИНІ.

УПБ. Навен, 30. 8. (радіо) Після донесень з Відня ситуація в Будапешті дальше неясна і непевна. През. Мін. Фрідріх виступив в новій формі як сторонник хр. соц. партії. Соц. дем. політики і преса поборюють кабінет Фрідріха як найострійше і називають його явно „міністерством обману". Соц. дем. газети доносять, що міністерство Фрідріха вязнить і переслідує тисячі політичних діячів.

АВСТРІЙСЬКІ НІМЦІ ПРОТИ МИРОВОГО ДОГОВОРУ.

УПБ. Навен, 24. VIII. (радіо). По достовірним відомостям з Інсбруку, всі міщанські партії Стирії, Каринтії та Тироля порішили відкинути мир. договір, що шматує їх країни. Опір вийшов з Тиролю, Стирія прилучилася негайно. Також соц.-дем. посли тих країн вдержуться по крайній мірі від голосування, навіть коли віденські партійні провідники натискали б на них. Наслідком становища віденських послів удасться нім.-австрійському Нац. зібранню зібрати з трудом більшість для приняття мир. договору, але таку незначну, що навіть антанта мусітиме зауважити, що нім.-австр. народ фактично відкидає договір. В першій мірі постановив Тироль не признавати мир. договору, доки не наступить зворот німецьких частей Тиролю. Державний канцлер Реннер одержить в імени Тиролю формальне внесення тирольських послів відмовити підпису на договорі.

Хроніка.

З приводу здобуття Київа відбувся дня 31 серпня великий парад у Камянці. Треба признати, що парад виглядав дійсно величаво. Місто було прибране синьо-блакітними стягами, військо виступало бадьоро (Галичани вирізнялися гарним заквітчанням шапок), промови були добрі, бо короткі. Одно тільки було б вказанним змінити в наших парадах: не грати за часто національного гимна, бо це постиджує його. Здобуття Київа сповістили „Україна" „Стрілець" надзвичайним виданнями, а УТА. опублікувала—тим разом мимо неділі — комунікат Штабу Гол. Отамана.

Доносять нам, що всякі чужі офіцери волочаться аж по Проскурів без контролі всупереч усяким правилам міжнародного воєнного права. Не треба їм висилати шпіонів, коли явно можуть собі їздити по Україні.

Діловод а цісар. За часів куценької австрійської конституції можна було в Галичині прилюдно назвати недарою кожного публичного діяча і державного урядовця. Скривджений міг в суді оборонити свою честь. Під публичний осуд не підпадав тільки цісар зі своїм домом. Такий привілей належався б у нас, на Вкраїні хиба лиш Високій Директорії — як суверенови, а що найвище й її поодиноким членам і Армії у воєнний час. — Цензура українського соціялістичного уряду має мабуть далеко ширші охоронні завдання, бо не допускає не лиш критики правительства, але й поодиноких ресортових урядовців та діловодів. Наш звичайний діловод схожий у своїх привілеях з привілеями монархів!

Правительство без газети. Наше правительство вчисляє до маловажних справ під цей „революційний" час м. ин. і видавання власного органу, бо зносить вже 2 тижні занапащення „Вістника УНР". Новому кабінетеви, який не має власного органу, остає одно: вияснити своє політичне становище хиба в анонсах других газет.

Лист полонених Українців в Польщі до Головного Отамана: „Хвилею закинуті на чужину, ми Українці, від лиця всіх наших братів, роскиданих по таборам Польщі, маємо честь щиро привітати Вас, Високоповажаний і любий наш Батьку, Симоне Васильовичу, а з Вами і всіх тих співтрудників, котрі нерушимо чисті і святі у своїй Державній праці. Ми надіємося при Вашій допомозі вернутись як можна швидче в Рідний Край і взятися за свою працю. Віримо, що Бог поможе Вам вивести нашу закрівавлену Батьківщину на вільний шлях національного нашого життя і об'єднати всю Україну під прапором, котрий Ви міцно тримаєте в своїх руках, через що і сусіди наші разом з великими державами, дивлячись на це не тільки будуть жити в мирі з нами, але і допоможуть нам оборонитись від ворога і збудувати міцну незалежну Україну. Допоможи Вам Боже в великій Вашій праці. З високою повагою і пошаною до Вас". Слідують підписи.

Похорон полк. Вітовського. 14. серпня с. р. відбулися похорони б. держ. секретаря військових справ Вітовського і поручн. Чучмана з усею військовою парадою в Берліні. Обидві домовини уставлено в костелі Ядвиги і прибрано множеством вінків. По панахиді перевезено домовини на парадних похоронних возах на центральне кладбище, де їх поховано.

Польська „газета Поранна" з 17. 8. написала статю, в якій говорить про потребу зближення з Українцями. Багато людей, що не знає відносин, попало з цього приводу в телячий восторг. Тимчасом у Галичині не заноситься на жадні полекші для Українців, а та стаття призначена для того, щоб польські політики могли за границею покликуватися на „голоси до згоди"....

Спростування польської брехні. Пише нам оден наш поважний коломийський виселенець: В одній із своїх останніх соймових промов повторив президент польських міністрів Падеревський цілу низку про видумані українські знущання над Поляками в Галичині і зілюстрував свою промову між иншими такими „правдивими" фактами, як той, що сестру жінки польського міністра Линдого зарізали в Коломиї Українці. Я добре знаю цілу цю справу. — Лінде, ученик коломийської гімназії оженився з Дверніцкою, котрої сестра, Фільця була вчителькою в Коломиї. Сеї зими доглядала и-на Фільця інтернованих, набралася в цей спосіб тифу і на цю пошесть померла. Так виглядає не тільки той, але ті всі „українські морди", котрими обріхують себе і ввесь світ усі Поляки аж до міністрів включно.

Розстріл київських професорів. Більшовики розтріляли — без подання причини отсих київських професорів: історика славянських літератур Флорінського, мінеральога Арматовського, дослідника нац. економії Тайтовича і хірурга Щеголіва.

КОМІСІЯ ДЛЯ ПРОСЛІДЖУВАННЯ ПОЛЬСЬКИХ НАДУЖИТЬ В ГАЛИЧИНІ — міститься в Камянці Под., проспект Т. Шевченка ч. 37., II. пов. Всіх що розпоряджають матеріялами дотично поведення Поляків з укр. населенням в окупованій Галичині, а з окрема тих втікачів, які приїзджають тепер з Галичини, проситься вголошуватися в комісії між 10 — 12 год. пер. пол. в Камянці на Поділлю.

ОПОВІСТКИ.

ДІВНИЧ обізвись! У Львові здорові, лист для Тебе в Начальній. Василь пішов до Корпусу. Влодка нема. Камянець, Гол. військ. Суд, Управа — окружний Суд. ҐЕНКО.

ВСІХ, хто знав би що, а в особенности п. старшину Смолинського, прошу о відомість про кор. Володимира Завадського, який дня 16. XI. 1918. був при Ліб. ч. 148 в Земімі (Сербія або Істрія) на адресу: Д-р Е. Завадський, Камянець, Гол. військ. суд. Управа — окр. Суд.

НИКОЛЮ! Мешкаю в Камянці, готель Европейський, ч. 105, Українець Фрозя зі мною. ВІСЯ.

Кость КОДАНІ, четар 14 бриг. і Тадей ПОБІГУЩИЙ, подадуть свої адреси п. Зоні Побігущій — Камянець — Харчівня, вул. Ремісничa 6. Т.ПЕРЕЙМА, інсп. низше поч. шкіл.

Одн. ст. стр. ОСИП БОБИНСЬКИЙ що був у штабі 11. бригади III. Гал. Корп. Подай про себе вістку до Ред. „Стрільця". Василь.

Підлягає військовій і цивільній цензурі при Диктатурі.

Редагує К... ...омітет.
З друкарні Б. Вайнбавма черенками „Стрільця".

Ч. 64. Кам'янець, Четвер, 4. вересня 1919. Рік І.

СТРІЛЕЦЬ

Орган Галицького Правительства й Н. К. Г. А.

Виходить тричі в тиждень.
Ціна 4 гр. 50 шаг.
Редакція і Адміністрація вул. Поштова, ч. 9. І. п.

Нехай живе Самостійна Українська Народня Республіка!

БАТЬКІВЩИНА ЖДЕ ОБОРОНИ.

Ніколи не є рідна Мати така люба і дорога за життя — як тоді, коли вона умре а на її місце прийде мачуха.

Ніколи рідна хата не така вартна і потрібна — як тоді, коли вона згорить, тай треба хочби в брата в комірнім тулитн ся.

Ніколи рідна земля не така мила і свята — як тоді, коли й ворог посяде, а віриим й ви-вам треба її покидати та в світі притулку і долі шукати.

Мабуть не одному з вас, любі наші стрільці, така гадка через ум промайнула, в серцю болем защеміла та в очах сльозами засвітила — відтоді, як вам прийшлося покинути свої хати, свою рідню та свою землю.

Правда — довелось вам не на чужині притулку шукати, а на рідній нам українській землі, та між своїм рідним нам не мові й по крові народом.

Одначе прикро хоч і в рідного та кутка просити....

А погадайте, як Сербам прийшлося в 1916 р. перед ворогом серед лютої зими уступати. Альбанські гори серед завірюх, в снігах і в стужі переходити, море перепливати і поміж далекими, чужими, італійськими та французькими народами притулку благати. Страшну, криваву Голгофу перейшов тоді сербський народ. Сотки, тисячі старців, матерей і діток лягли жертвами смерти, на тім шляху вигнанців із рідної землі. А тих, що лишились живими чекав чорний поневірок на чужині, а однак їх все кріпила одна, сильна віра, в перемогу їх святої справи.

І сербський народ таки діждався своєї побіди. І хоч на руїни і згарища, — але таки на свої власні, рідні згарища повернув. І якаж сила в такій недолі його кріпила?

Не цілих сорок літ, як сербський народ зажив самостійним, державним життям — але й той короткий час навчив сербський народ дорожити ними і найбільші жертви принести — бо рідні оселі і хати покинути а ворогови не поклонитися. Ось таку велику, безмірну ціну придає волі і своїй независимости народ, як він її досвідчить і хоч коротко зазнає.

Не менчетяжку Голгофу прийшлось переходити і нашому українському народові. Пять літ війни і революції, що майже виключно своїм пожаром шаліють на нашій землі, великого вже терпіння принесли нашому народові. Але далеко більше і страшнійше горе погрожує нашому народови, а то іменно те що сусіди-народи: московський і польський, які вже сотки літ панували над нашим народом, богатилися його працею і достатками його землі, а наш народ держали під гнетом і в темноті, хотять дальше так само володіти його землею і підчинити наш народ під свою гнобительську владу. І на дармо пішлаб вся пролята кров, і всі зусилля наші, коли нашим сусідам їх намір удадуться.

Але як би і в нас була та висока віра в здійснення нашого ідеалу: стати властелином права і волі на своїй землі — то за нами невна, перемога булаб. Та на лихо наше есть між нами много людий слабої волі та підлої душі, що коли притисне їх скрута — то вони готові і на зраду. І то не лише між простим народом такі є — але і між освіченими їх чи-мало, і їх зрада ще булаб страшнійша, як простих людий.

Нема нічого страшнійшого і небезпечнійшого як зрада, для народу в такий момент, коли він підняв смертельну боротьбу з ворогом. І недаром то історія людська записала Ефіяльта зрадника народу грецького — на каляння людське — а історія святого письмня: Юду Іскаріота, як продавця і зрадника Бога — аби там во віки вічні поставити людям перед очі, що зрада, се найчорнійший злочин, якого чоловік може допуститися.

(Дальше буде.) А. Шм.

Про вязнів.

Як доносять утікачі з Галичини, тамошні вязниці переповнені політичними вязнями. Поляки виарештували всіх свідомих Українців без різниці пола, віку і стану. В одних львівських тюрмах має сидіти понад 7.000 Українців переважно в підземеллях і взагалі в страшних умовах. В Перемишлі сидить іще більше. В Домбю, Любліні й инших місцевостях сидить так багато українських вязнів, що нпр. Домбе провивають тепер глумливо столицею галицької України. Багато між тими вязнями є наддніпрянських Українців які при ріжних нагодах попали в руки Полякам. Всі вони вимирають повільною голодовою смертю, хоч одинока їх провина те, що признаються до свого народа.

Як відомо — кождий народ заслугує щойно тоді на почесне іменя народа, коли він на всім просторі своїх земель відчуває те, що діється в однім чи другім його закутку. А що у нас досі зробилося для тих нещасних жертв, з яких багато вже від листопада сидить у польських тюрмах? Чи були які небудь спроби виміни? Ні. Противно нам відомий нпр. випадок, що одна українська військова частина зловила графа Потоцького з Антонін, польського офіцера — й випустила його, замість виміняти його за якого визначного українського офіцера (від листопада сидить в польськім полоні визначний діяч с. д. і старшина Укр. Січ. Стрільців др. В. Старосольський, що загально відомо). І що подумав собі польський граф про тих, які його випускали на свободу без ніякої спроби, щоб визволити свого?

Крім вязнів в тіснім значінню того слова — можна уважати вязнями всіх Українців під польським панованням. Вони остали там без засобів до життя, без можности заробітку. Що ми досі зробили для них? Яку допомогу дали їм? Кілько мілліонів виасигнував уряд*)? Кілько мілліонів зібрала українська суспільність? Ні шага! Де комітети, засновані в тій цілі? Де голоси преси в тій справі? Адже там гине сіль нашої землі, гинуть найкращі робітники нашого народа й держави! А нас їх доля інтересує далеко менше, чим питання про персональні зміни в кабінеті... Чи так робить суспільність яка варта мати свою державу?

Д-р О. Н.

*) Гал. Уряд свого часу зрікся власної валюти на користь Наддніпрянського.

Завдання етапу армії.

Етап галицької армії має тут на придніпрянській Україні кромі згаданих вже в нашім часописі завдань ще одно завдання до виконання. Це — освідомлювання населення. Всі ми, що були зпушені підчас відвороту вештатися з дня на день то тут то там по ріжних селах та містечках, мусимо з болем серця ствердити, що більша часть тутешнього населення відносилася до нас не кажу вже ворожо, але з певним холодом, не як до людий своїх, але як до чужої армії. Було се передовсім наслідком загальної несвідомости, бо ніхто не знав, хто ми, відкіля й по що сюда приходимо, а дальше наслідком агітації, яку ведуть проти галицьких військ чужі агітатори згл. ними збаламучені и ші селяне. Так прим. до села Калабаївці біля Камяниця, де на якийсь час остановилася була команда етапу галицької армії, прибуло вранці в сам день приїзду нашої команди двох людей з Камяниця, які скликували людий та наказували їм не продавати хліба нашим військам, бо ті послідні, ограбивши Галичину, прийшли сюда тільки длятого, щоби заграбити мужикам хліб!... Легко догадатися, хто прислав цих агітаторів. Про причини прибуття галицької армії та її завдання на Придніпрянській Україні писалося вправді в тутешній пресі, а навіть вийшли з того приводу відозви до козаків та населення. Та що з того, коли ті відозви та часописі губляться в Камянці або на фронті, а по селах ніде їх не видно та ніхто їх не читає. Відозви повинні бути розіслані по всіх селах, і там розліплені на всіх людних місцях.

Коли я прибув перший раз в Камянець та побачив, що по вулицях продають стільки українських часописий, то не міг вийти з дива, чому я переїхавши стільки сіл, не побачив у нікого українського часопису! Це мене ще більше здивувало, коли дізнався, що при тутешнім уряді істнує міністерство пропаганди, яке видає навіть мілліонові суми. Ми повинні мати все на оці, що більшовицькі ідеї вшіплюються та держаться передовсім умідою пропагандою й того средства мусимо й ми руками й ногами держатися. Коли вже самі не йдемо в народ, коли не маємо таких людей, які обїхалиб повіт і на вічах (сходах) обяснювали народови політичне його положення та обговорювали прилюдно актуальні для народа питання, що булоби найкраще, і що мало місце в всіх красне зорганізованих повітах на території ЗОУНР, то подбаймо, щоби брошури, які торкаються тих питань як і часописі призначені для народа — до народа дійсно дійшли.

В нас у Галичині увійшло було по наших селах за нашого празднння в звичай, що всі важнійші події та заряджения властей подавали народови священники в церкві до відома і то або самі перед або по проповіді, або заказували людям, щоби по богослуженню не розходилися, а задержалися біля церкви, бо такий а такий чоловік має їм де що важного сказати. Думаю, й тут моглиби деякі більш свідомі та ідейні одиниці з тутешнього священства ввести цей звичай. На разі одначе вся та праця без огляду на се, чи за неї возьметься хто другий чи ні, мусить принести Команді Етапу армії, а то передовсім в її власнім інтересі. Команда Етапу армії мусить подбати, щоби ціла наша армія як і кождий галичанський жовнір зосібна був в очах кождого тутешнього жителя тим, чим він в дійсности є, а то рідним братом, який перейшов Збруч в тій вірі і надії, що тільки в сей спосіб, значить спільними силами, виратує рідну стріху свого й свого брата. Коли тутешне населення прийде дійсно до цего, що й ми переконалися — то будьмо певні, що прохарчування армії, мобілізація та інші болячки які ножем годі тут протяти, пукнуть самі з себе.

Освідомлювати населення зможе Команда Етапу армії через станційні команди назначуючи на комендантів відповідних до сеї цілн людей, яких у нас доволі, бо все старше й молодше покоління брало живу участь в громадянській праці у себе в дома й має вже певну рутину. Допильнувати сего, щоби до кождого села в окрузі комендантa дійшли часописі, брошури та зазаряджения властий та доглянути сего щоби селяне дійсно ними цікавилися та їх читали — се річ не так дуже тяжка. З одної сторони сповнимо тут культурну місію, а з другої зискаємо матеріяльно, бо зблизившися до народа дістанемо легко це, що для армії необхідне.

Якраз теперішний час надається найкраще до зближення нашого війська до тутешнього населення. Обовязком кождого станційного коменданта було-б увійти сейчас в найблизший контакт з населенням, віддати всіх зайвих стрільців до пільних робіт, а з осібна старатися допомогти найбіднійшим, призначуючи для них безплатно свої фіри до звожения збіжа і т. и. Рівночасно взятися до культурної праці і пропаганди.

До помочи в тій акції повинно стати команді Етапу армії бюро народньої освіти при НКГА.

Д-р. Л. М.

Від Редакції: Нема кращого способу, щоби виконати цю працю, як подавати до прилюдного відома вістки про те, що і де зробилося вже в цій справі і з яким вислідом. Приклад все ділає заразливо і найлучше розповсюднює всяку думку.

Львівська державна наукова бібліотека
1.920

Поповнивши нотакт, ще жалується.

Орган Штабу Дієвої Армії напав у 17 ч. на теперішне Правительство З. О. УНР. взиваючи до „радикального“ самоусунення (?) його. Стаття була непідписана і поміщена в рубриці „Дієва Армія“, значить вона вислів Штабу, якого органом газета являється. Виходить, що Штаб мішається в несвої, бо чисто політичні справи. Це ми й ствердили в 63 ч.

Тимчасом орган Штабу в 20 ч. навязує до иншої підписаної статті в тім самім ч. „Стрільця“, за яку тільки автор відповідає і реклямує й для себе таке само право свобідного висказування вільної політичної думки та робить це знов у редакційній статті офіціяльного органу. Ми не будемо вчити Шан. Ред. Органу Штабу про такі примітивні річи, як ріжниця між підписаною статтею а непідписаною в офіціяльних органах, бо це загально відомі справи. Стверджуємо, що стаття „Хто каламутить“ являється висловом поглядів Уряду З. О. УНР., а не одного автора. Стверджуємо, що Орган Штабу Д. А. дальше каламутить взаємини між обома Урядами, видвигаючи в 20 ч. якусь „персональну перевагу галицьким живим інтелєктуальним силам“. Заявляємо, що велика більшість цих сил виступає згідно в обо ні галицького уряду. Що до одного Центрального Уряду, то про це є аж два договори між обома Урядами, які постановляють, що Установчі Збори вирішать цю справу, а які повинні бути відом кождому, хто хоче говорити про цю справу. Змінити відношення обох урядів перед Установчими Зборами не можна, особливож не можна цего робити „радикальним усуненням“ одного в них, як цего домагається орган Штабу. Він прозиваючи теперішній галицький Уряд „недорічністю“, домагається сальонового тону у відношенні до себе. По тім всім нікого не здивує заява Органу Штабу, що наші аргументи його не переконують. Дійсно годі переконати людей, які не знають політичних відносин між Галичанами, не знають договорів, заключених між обома Урядами, незнають про це, що офіціяльний орган не являється голосом приватного чоловіка, — а беруться писати про в жкі політичні питання в спосіб обидливий для одного з Правительств і ще мають претенсію, щоб до них говорити інакше як їм належиться.

В справі Київа.

Від Штабу Головного Отамана.
З офіційного повідомлення.

Українські війська після трьохдневного бою під Київом зломили опір більшовиків і вдерлися до міста. Але не встигли ще вони дійти до мостів через Дніпро, як з лівого берега вступив в Київ без бою авангард Денікинських військ під керуванням генерала Бредова, за яким посувалися на Київ і другі, ще більше значні частини Денікинської армії.

Маючи на увазі, що Українська і Денікинська армії повинні були, як здавалось, переслідувати одну і туж військову ціль — боротьбу з більшовиками і не рахуючи можливим при склавшихся в Київі обставинах, починати новий бій з військами Денікина, керуючий Київською групою Українських військ Генерал Крауз попробував персонадьно почати переговори в Денікинським Командуванням.

Але надїї Генерала Крауза не здійснились. Денікинські війська замісць мирного розвязання склавшихся обставин, — використали наступившу ніч і нагло, цілком в ганебний спосіб, напали на наші перетомлені боєм частини та примусили їх залишити Київ.

Зазначений факт приніс без сумніву користь більшовикам, через те, що тимчасово поставив Українську Армію в надзвичайно тяжке стратегічне становище для продовження дальнійшої боротьби з більшовиками.

(Від Ред.: Офіційно стверджується що ми своєю кровю здобули столицю а Денікін без бою заняв її. За це паде чейже відповідальність на когось. Чому скорше не вислано делєгації яка переконалаєяб, як стоїмо. По що ми своїми жертвами здобували Київ, коли хтось инший мав його забрати? Чому не пішли радше на Одесу? Хто винен у цім? У кождого иншого народа за все це відповівби хтось. Адже тут очевидна нездарність політики аж в очі бє! Чи й на це буде відповідю — персональна зміна, чи й такої не буде?).

Телєграми.

ОПЕРАТИВНИИ ЗВІТ
Штабу Головного Отамана

з дня 3. вересня 1919.

Наші частини, що ведуть завзяті бої на південь від Вапнярки, осягнули великі успіхи. В крівавих боях здобули вони станц. Княжопіль та Кодиму. У втікаючого ворога забрані панцирники та обози.

Наші частини, які посунулися з Умані на південь, треба було стягнути під напором ворожих наступів до району згаданого міста.

В районі на південь від Коростеня посунулися ми вперед.

Отаман Кватирмайстер
КУРМАНОВИЧ, ген. чет. в. р.

РУМУНІЯ ПЕРЕЙДЕ ДНІСТЕР?

Відень, 31. VIII. Бюро Гаваса в Парижа доносить, що Румунія приготовляється получитися з армією Денікина. В тій ціли має розпочати офензиву на східнім березі Дністра.

НА КОЛЬОНІЗАЦІЮ ЧУЖИХ ЗЕМЕЛЬ

УПБ. Навен, 31. VIII. (радіо). До гданської пристані прибув з Ротердаму англійський корабель з 1060 польськими емігрантами, що після відбуття кварантани відїхали дальше до Польщі.

РУМУНИ НА УГОРЩИНІ.

УПБ. Ліон, 31. VIII. (радіо через Москву). Американські члени конференції поденервовані до краю положенням румунсько - угорських справ. Румуни продовжаю ь грабіж Угорщини і вивозять майно та харчеві засоби. Поведення Франції в сьому питанню поденервувало американських делєгатів до небувалої міри.

БЕЛЯ КУН СПОДІЄТЬСЯ ЗНОВА ЗАХОПИТИ ВЛАСТЬ.

УПБ. Навен 31. VIII. (радіо). „Віпер Міттагспост“ приносить інтересні донесення про поведення з будапештенськими провідниками комуністів у Відні. Беля Кун, Кунфі і Ляндлєр, мимо інтернування, мали змогу бути в контакті зі своїми агентами у Відні та Будапешті й уживати до агітації міліонових сум, що були скриті в відпущених комуністичних урядників віденського угор. посольства. Кун звернувся через Румунію і через укр. більшовицького президента Раковського до Леніна з просьбою о нову підмогу грішми, бо він сподіється, що зможе знова захопити власть на Угорщині. В Будапешті узброєно потайки 100.000 прихильників комуністичної вдади.

В АВСТРІЇ.

УПБ. Навен, 31. VIII. (радіо). З Відня доносять, що від перевороту приняло нім.-австрійське горожанство 160.000 людей. По час и стали сими новими горожанами чеські та моравські Німці, по части галицькі біженці, що залишилися у Відні. В останньому часі прийшло також богато втікачів з Угорщини.

ПРОПАГАНДА ЗА ПРИВЕРНЕННЯМ ГАБСБУРГІВ.

УПБ. Навен, 31. VIII. (радіо). Замітка „Форвертс-у“ і становище цілої німецької преси супроти змагань до відновлення габсбурської монархії находять потвердження в донесенню „Ле Там“ з Льондону, що в останніх днях відбувалися знова важні наради поміж Габсбургами, що повтікали до Швайцарії. Участь в Льозанських нарадах брали також гр. Берхтольд, князь Віндішгрец, кн. Льобковиц, Хлюмецький та конзуль Штайнер. Віндішгрец грає мабуть головну ролю в пропаганді за привернением Габсбургів. Метою монархічної пропаганди є покищо утворення Наддунайської федерації і переговори що до балканізования Середньої Европи. Згодяться мабуть на ексцісаря Карла.

НОВА СВІТОВА ВІЙНА?

УПБ. Ліон, 31. VIII. (радіо). По думці Крейна, голови америк. місії в Сирії, світовому мирови грозить серіозна небезпека, коли Америка не візьме мандату управи Туреччини, Сирії і Вірменії.

УПБ. Москва, 2. IX. (радіо). З Америки телєграфують сибірській пресі, що проф. Джекей, якого вважають одним з найкрасших знавців Сходу в Америці, заявив на засіданню державної комісії, що до війни на далекому Сході прийде певно. Китайці ніяким чином не підчиняться гнетови мілітаристичної Японії. Шандунське питання і другі вирішено так, що на випадок війни Америка буде примушена взяти участь.

АВТОНОМІЯ КОРЕЇ.

УПБ. Льондон, 31. VIII. (радіо). Бюрови Райтера доносять, що японський мікадо видав декрет автономії Кореї. Військова управа усувається, замість неї твориться цивільна адміністрація. Корейцям обіцюють зрівнання в правах з Японцями.

Хроніка.

Користування заграничною пресою. Незвичайно важко приходиться дістати яку заграничну газету. Тимчасом носяться з ними всякі приватні люде, що не мають ані змоги ані способу використати їх для інформації загалу. Просимо міністерство преси зорганізувати постачання заграничної преси редакціям в той спосіб: Виложити в одній кімнаті всі газети, що дістає міністерство само де перегляду членам редакцій, означити час, коли мож буде ними користуватися. Візвати всі уряди і приватні особи до складання заграничної преси в інформаційнім відділі. На ділі справа не представляє ніяких трудностів, а інформацію поставить все таки хоч о щебель вище.

Денікін викидає українську мову зі шкіл на Україні! Приказом головного начальника губерній Катеринославської, Харківської, Курської і Полтавської генерал - лейтенанта Май - Маєвського викинено українську мову зі всіх державних земських та городських шкіл нищих, середніх і вищих. Не дозволено навіть земствам та городам давати допомогу приватним українським школам!

Підляка. Український посол Буковини п. Малик в промові до президента краєвого суду в Чернівцях сказав таке: „Ми бажаємо і будемо добрими синами Румунії, але полишіть нам часу до сеї асиміляції“ (Воля Народа ч. 2.)

Св. Софія в Царгороді. Дня 6. серпня в день Спаса освячено старий храм св Софії в Константинополі що протягом 5 століть (1453—1919) був турецьким мечетом.

Іспити зрілости можуть військові (мужва і старшини) складати до кінця р. 1919. коли були в найвищій клясі гімназії, реальної школи або учительської семинарії в шк. р. 1918-19 а не могли ізза воєнних подій зложити сего іспиту в Краю в послідних місяцях шкільного року. На такі іспити дало Міністерство Народньої Освіти дозвіл розпорядком з 23 серпня 1919 ч. 1132. Прохання о допущення до іспиту зрілости належить внести на руки Іспитової Комісії при Міністерстві Народньої Освіти (дир. А. Алискевича або дир. Дм. Пігута як предсідателів). До прохання належить долучити на доказ, що кандидат мав дійсно складати іспит зрілости в шк. р. 1918-19, відповідну посвідку, виставлену дирекцією останного заведення або що найменше одним з учителів кандидата. Іспит безплатний і може відбуватися кождого дня по полудни за попереднім письменним зголошенням і устним порозумінням; найлекше зібратися Комісії в понеділки (в хлопячій гімназії, Камянець-Под., ул Соборна)

Для молоді середніх шкіл, що пробуває на Придніпрянщині, роблять ся заходи коло відкриття бурси в Камянці на подобу галицьких бурс, але на кошт департаменту допомоги для виселенців в галицькім міністерстві. Коли збереться що найменше 40—50 учеників, буде бурса відчинена. Зголошення (устні і письменні) приймається в II департаменті (пл. Губерніяльна ч. 13 по пол. від год. 4—6). Тут списується також всю шкільну молодіж, котру приділиться до шкіл в Камянці.

Учителів середніх шкіл просить комітет „Учительської Громади“ зголошуватися до департаменту допомоги виселенцям в галицькім міністерстві (на адресу дир. Яросл. Біленького). Учительські посади призначає саме тепер міністерство нар. освіти. Платня буде того рода, що учителі будуть з неї вдоволені тим більше, що департамент допомоги виселенцям не буде відмовляти підмоги, колиби платня не була зовсім вистарчаюча.

Виклади улаштовані заходами Культурно-Осітньої Управи Головного Управління Генерального Штабу: проф. Біднова — „Історія України“, Пр. доц. Гериновича — „Географія України“ і п. С. Козицького — „Українська мова“. Початок лекцій о 5½ годині вечером в університеті (1 авдіторія).

НОВІ КНИЖКИ.

Д-р Л. Мишуга. Які тепер суди на Україні. Видання „Стрільця“ ч. 4. Камянець, 1919. Ст. 31. 16°. Ціна 7 гривень. Це одинока брошура, з якої тепер можна довідатися про наше судівництво.

Пропамятна книга Галицької Армії. (Під цим наголовком будуть появлятися постійно інформації про акцію „Пропамятної Книги“). До редакції „Пропамятної Книги Гал. Армії“ вплинули дотепер історія Укр. Пресового Бюра та історія радіостацій. Прилагоджується рівнож історія Пресової Кватири. НКГА. До зібрання матеріялів призначена редакція „Стрільця“. З отворенням полевого почтового руху повинні усі стаційні і полеві частини нашої Армії негайно надіслати зібраний матеріял.

ОПОВІСТКИ.

ЯРЕМИШИН Павло і Стефан! Я в Камянци, Державний Банк конче приїдьте до мене, скоро бо виїду в коротці. брат Іван.

ДЕМЯНЧУК Володимир я в Камянци, скоро приїдь до мене батько Григорій.

Чет. Петра ВОЙЧУКА бувшого команданта II гуцульської сотні шукає сестра Анна. Камянець н. Поділлю ул. Довга ч. д. 19,

Сотник Теофіль БУГАЄЦЬ! Хто знавби його адресу прошу ласкаво подати до Редкції „Стрільця“ М. Павловський.

МИКОЛО і РОМКУ АРСЕНИЧ! Відберіть собі листи з дому від хор. Бобинського в Ред. „Стрільця“. М. Ірчан.

Одн. ст. стр. ОСИП БОВИНСЬКИЙ! Подай про себе вістку до Ред. „Стрільця“. Василь.

КОМІСІЯ ДЛЯ ПРОСЛІДЖУВАННЯ ПОЛЬСЬКИХ НАДУЖИТЬ В ГАЛИЧИНІ — міститься в Камянці Под., проспект Т. Шевченка ч. 37., II. пов. Всіх що розпоряджають матеріялами дотично поведення Поляків з укр. населенням в окупованій Галичині, а з окрема тих втікачів, які приїзджають тепер з Галичини, проситься зголошуватися в комісії між 10 — 12 год. пер. пол. в Камянці на Поділлю.

Підлягає військовій і цивільній цензурі при Диктатурі ЗОУНР.

Редагує Комітет.

З друкарні Б. Вайнбавма, черениками „Стрільця“.

Ч. 65. Камянець. Недiля, 7. вересня 1919. Рiк I.

СТРIЛЕЦЬ

Орган Галицького Правительства й Н. К. Г. А.

Виходить тричi в тиждень. Цiна 4 гр. 50 шаг. Редакция i Адмiнiстрация вул. Поштова, ч. 9. I. п.

Нехай живе Самостiйна Українська Народня Републiка!

УКРАIНА Й СУСIДИ.

Наказом денiкiнського генерала Мая-Маевського заборонено знов українську мову в державних школах. Цим наказом розбито можливiсть збудувати велику Росiю. Вiн вилiчить i Галичан з надiй, що в Росii малиб свободу розвитку. Це ясне.

Рiвно ясна i помилка большовикiв, що останками сил валять народоправну Українську Республiку, яку революцiя покликала до життя. Цим вони поповняють зраду супроти революцiї. А ця зрада принесла iм ослаблення i принесе колись смерть.

Невiдомо ще тiльки, чи два останнi нашi сусiди не поповнять подiбноi засадничоi помилки. Вона буде зроблена Польщею в хвилi, коли Польща звяжеться з Денiкiном проти України. Бо на великiм сходi Европи тiльки Україна може задержати як держава рiвновагу мiж Польщею й Росiєю. З хвилею упадку Українськоi Держави вирок смерти на Польщу пiдписаний. Вона не вдержиться навiть як васальна „держава" чи колонiя Францiї. За приложення руки до убиття нашоi держави жде Польщу страшна покута.

Здається, що тiльки оден наш сусiд, а саме Румунiя, розумiє вже тепер, що ій не по дорозi з нашими схiдними ворогами. В разi побiди большовикiв або Денiкина тратить вона напевно Бесарабiю, а згодом i Добруджу тай своє теперiшне значiння на Балканi. Що Румунiя це розумiє, видно з численних голосiв ii преси. Але мимо цего допомоги вiд неі не маємо. Вона вагається — вже майже десятий мiсяць. ЗнамиРумунiя не має спору (коли порiвняти спiрнi питання з Росiєю й Польщею). Але це не перешкоджує одному з наших мiнiстрiв дразнити прилюдно цю держáву, як це було в Камянцi на парадi — в присутности багатьох чужих агентiв. В часi коли ми так потребуємо згоди з нею! I хоч цiла наша суспiльнiсть не має ворожости супроти Румунii.

Дiйсно трудне наше становище в цiм круговоротi i мiж такими сусiдами. Антанта, яка проголосила прiнцiп самоозначення народiв, не дає нам досi в нашiй важкiй боротьбi навiть звичайного визнання. Вся наша надiя покищо на нашу силу. А силу свою можемо скрiпити тiльки освiдомлюванням народа й органiзуванням вiйська. До цего кождий з нас може причинятися кождоі днини. Чи ми робимо це?

БАТЬКIВЩИНА ЖДЕ ОБОРОНИ.

II.

Зрада народня — це проклятий наслiдок тих соток лiт, що наш народ пережив в московськiй та польськiй неволi. А неволя не виковує твердих характерiв в народi, але слабодушнiсть i пiдлiсть рабську. Наш великий поет Iв. Франко, ось так характеризує рабську натуру.

— „Я на свiт народився пiд свист батогiв,
— Iз невольника батька, в землi ворогiв.
— Я хилиться привик вiд дитинячих лiт
— I всмiхаться до тих, що катують мiй рiд.
— Мiй учитель був пес, що на лапки стає,
— I що лиже ту руку, яка його бє.
— I хоть часом мов грiм, гримне слово моє,
— То се бляшаний грiм, що нiкого не вбє.
— I хоч душу манить часом волi приваб,
— Але кров моя раб! Але мозок мiй раб!"

Таких рабiв по крови i мiзку у нас велика сила, — i такi раби-труси, що покидають поле боротьби, покидають товаришiв-побратимiв в сам крiвавий розгар i втiкають хильцем в безпечне мiсце, або до дому пiд захист ворога — се вашi такi самi вороги, як i тi, що з ними на гармати та крiси смертельно бетеся. Може вони думають, що ворог за iх зраду буде ласкавiйший на них. Ми бачили вже на власнi очи, як ворог таких милував. За те, що вони були в рядах наших борцiв, хоть i опустили їх, вiн їм сего не подарував. Вiн велiв їх розстрiляти — але заки повели їх пiд розстрiл, то перше вiддали їх на страшне грище катiв. А тi їх через кiлька годин мордували, прикладами ребра, руки ломили, черепи розбивали — так, що їм живцем мозок з кровю з голови витiкав, землю багрив. I лиш тодi, як вони вже були в агонiї смертельнiй, тодi кулями з крiсiв дострiлювали.

Ворог наш лютий i жорстокомстивий супроти нас. Вiн нас нищить не лише з пiмсти, але й з полiтичного пiдрахунку.

Конець буде.

Телеграми.

ОПЕРАТИВНИЙ ЗВIТ
Штабу Головного Отамана

з дня 4. вересня 1919.

Нашi частини якi бються на полудне вiд Вапнярки, осягнули знова значнi успiхи. В тяжких боях здобули вони мiсцевости Горячкiвку, Хрестище, Пiсчанку, та залiзничу станцiю Рудницю. Побитий ворог пробує втiкати в пiвнiчно-схiднiм напрямку.

Ворожi наступи на залiзничний вузол Христинiвку вiдбито. На пiвнiчно-захiднiм напрямку треба було нашi частини пiд напором дуже сильних ворожих наступiв вiд Коростеня де що цофнути.

з дня 5. вересня 1919.

На фронтi нiчого нового.

Отаман Кватирмайстер
КУРМАНОВИЧ, ген. чет. в. р.

ВАЖНА ЗАЯВА КЛЄМАНСО В ГАЛИЦЬКIЙ СПРАВI.

Навен, 31. 8. (радiо), На засiданню комiсiї по польським справам був присутний Клємансо. При обговорюванню галицького питання звернув вiн увагу комiсiї на новi обставини, якi витворилися в наслiдок наступу українських вiйськ. Населення Сх. Галичини не останеться рiвнодушним до неі подiї i непримириме вирiшення схiд. галицького питання може статися другим Балканом.

КАЗКА ПРО ДЕРЖАВУ.

В однiй богатiй, сонячнiй землi росло таке велике дерево, що його гилля обiймало багато миль простору, а кожда його галузка була знов цiлим деревом. I всякi роди дерев були в тiм однiм чудовiм деревi — i такi, якi видно на сходi i такi, якi видно на заходi i такi, якi видно на пiвночi i такi, якi видно на полуднi.

I всякi птицi злiталися на це дерево з усiх сторiн свiта: з рожевих огородiв Дамаску i з пралiсiв Америки i з диких осередкiв Африки, де лев i слон у своїй зарозумiлости думають, що вони там одинокi володарi, i з вiчних ледiв, освiчуваних пiвнiчною зорею i з високих гiр, куди вiрли долiтають, але задержатися не мають сили.

Та птицi не були там одинокими живучими сотворiннями. По тiм деревi скакала й вивiрка-бiлка, пiд ним гуляв олень i лис i медвiдь — i сотки инших звiрят, гнучких i гарних були там в дома.

Це чудове дерево було немов величезним пахучим садом. А на його верхах, що мов зеленi сугорби пiдносилися до неба, стояв золотоверхий палац з кришталу, з якого видно було всi землi свiта кругом. В його найвищiй вежi пишався найкращий зал, що замiсць сволока мав сонце й звiзди над собою. Iнакше виглядали залi в долiшних поверхах палацу. В їх стiнах вiдбивалося все, що дiялося на цiлiм свiтi так, що не треба було там читати часописей, хоч вони й були, але майже нiколи нiчого нового не приносили. Все там було в живих картинах i про все можна булоб довiдатися з них, якби тiльки хто мiг оглянути їх. Але їх було дуже багато. А чого за багато, то таки за багато — навiть для наймудрiщої людини.

Хозяйкою того палацу була вдова, — зовсiм не дурна, але вiд того хозяйства крутилося їй у головi. I вона не могла собi з ним дати ради. Слуги крали божевiльно. Сусiди шарпали, що могли. I доходило до того, що хоч яке могутне було дерево, на котрiм стояв її палац, то й воно могло захитатися i спорохнавiти i впасти. А з ним упавби i палац i все, що в нiм було.

А росли в тiм палацу чотири жонатi сини i слiпа дочка вдовицi, що нiколи не виходили дальше в свiт, як сягало гилля їх великого дерева. Були вони виховані на старiй книзi, писанiй їх покiйним батьком, що був майже такий розумний, як король Соломон, про котрого пишуть старi книги, що навiть смерть мусiла йому що ранка предкладати списки тих, що тої днини мали вмерти. Але й король Соломон мусiв також вмерти i автор тої мудрої книги мусiв умерти i його дiти мусiли колись умерти. Як листя мали вони завянути i в порох обернутися. Батько знав це i хотiв їм оставити книгу про це, як мають жити, щоб вижитися, i що мають оставити своїм потомкам. I тому написав цю книгу. В тiй цiли вистудiював наперед укритi сили ростин i металiв, сили, якi могли хвороби i старiсть i смерть вiддалити, хоч не могли знищити смерти. Опiсля списав усе, що запамятав вiд батька i дiда свого. А як усе це роздумав i збагнув старий, розумний батько, тодi написав книгу для своїх нащадкiв — таку приступну, що кождий мiг у нiй читати, але тiльки невеликими кусчиками i помалу. Хто хотiв нараз бiльше перечитати, тому починало дрожати письмо в очах i вiн не мiг вiдчитати нiчого. На деяких сторiнках письмо було таке блiде, що здавалося, немовби це були пустi сторiнки. Хто вмiв збiрати сяйво звiзд i блеск укритих сил i огонь духiв та звертати цей блеск на невиразнi сторiнки, перед тим письмо виступало виразнiще. Але в уступi книги, над яким був надпис „Про державу", не видно було нi одної букви, нi одної крапочки крiм початкових слiв: „Краса, правда i добро..."

А тут усi кругом кричали, що з хозяйства вдови треба конче „зробити державу". Кричали мудрi i дурнi i ще дурнiщi, кричали робучi й лiнивi i найлiнивiщi. Кричали так, аж остогидло слухати. А найголоснiще кричали про це тi, що коло полудня приходили до роботиі зараз вiдходили, бо не знали, що робити.

Тодi найстарший син вдови сказав до матерi: „Матусю! Я пiду в свiт! Може де є яка держава, в котрiй царствує краса, правда i добро. Придивлюся їй, поверну й збудуємо у себе таку саму. А може вдасться менi знайти у свiтi камiнь мудрости i при його блиску вiдчитати темнi сторiнки батькiвської книги".

— „Iди, сину", сказала мати. I вiн пiшов.

А мав вiн з усiх змислiв найбiльше розвинений зiр i мiг полягати на своїх очах, якими бачив всi часи i народи, всi скарби землi укритi i всi думки укритi в людських головах. Бачив так виразно, якбй їх накривала скляна заслона. Серна i олень випроваджали його аж до захiдної границi. А там прилетiли дикi лебедi й полетiли на пiвнiчний захiд. Вiн пiшов за ними i знайшовся в широкiм свiтi, далеко вiд землi батькiв, „на краю свiта".

О, як вiн очi отвирав широко! Бо тут було на що дивитися... А це все бiльше значить, дивитися на мiсци, як якась рiч виглядає, чим бачити її на картинах, хочби таких гарних як у кришталевiм замку на чудовiм деревi. Не хибувало багато а вiн буввй утратив обоє очей iзза того, що побачив. Але не втратив їх. Бо памятав, що мав для них iнакше завдання: хотiв ними совiсно й докладно придивитися красi, правдi й добру в чужих державах.

Львiвська державна наукова бiблiотека № П 1.920

КОНГРЕС В ЛЮЦЕРНІ ЗА САМОСТІЙНІСТЮ УКРАЇНИ.

УПБ. Камянець, 4. IX. (радіо) Львівська „Газета Вечорна" містить відомість з Відня: Українське пресове бюро доносить з Люцерни: Міжнародна соціялістична конференція в Люцерні приняла одноголосно ухвалу, в якій протестує проти поділу чисто українських областей поміж чужі національні держави, а головно проти прилучення Східної Галичини до Польщі. Протест містить також жадання безпроволочного виведення польської армії з Східної Галичини. Конференція признала повну незалежність та суверенність Народньої Української Республіки та взиває мирову конференцію в Парижі, щоби признала Україну самостійною та приняла її до союза народів.

БІЛЬШОВИКИ ПРО ВІДНОСИНИ КУБАНЦІВ ДО ДЕНІКІНА.

УПБ. Москва, 2. IX. 1919. (радіо) З Самари подають, що після донесень перебіжчиків кубанське козацтво втомлене війною і настроєне проти Денікіна. В деяких станицях козаки зробили повстання, невдоволені відбиранням хліба для висилки в Англію.

В РОСІЇ.

УПБ. Москва, 4. IX. (радіо) В Мітаві німецькі війська враз з російською білою гвардією устроїли оружну демонстрацію, роззброїли лотишські відділи та розгромили лотишську команду. В лотишській Народній Раді внесено запит до правительства з причини арештів, розстрілів і тілесних кар в Лівонії, нагадуючих діла „карательних отрядів" з царських часів. З Архангельська вивозять Англійці все, що можуть, в Англію.

В АВСТРІЇ.

УПБ. Навен, 2. IX. 1919.(радіо) Німецько-австрійське Нац. Зібрання скликане на 6./9., головну комісію на 5./9. Обі установи будуть рішати про сен-жерменський проєкт договору.

УПБ. Навен, 2. IX. 1919.(радіо) В нім-австрійському Нац. Зібранню задумують заступники тих країв яких частини мають бути відлучені, голосувати проти приняття мир. договору. Так вже порішили згідно тирольські посли. Тому конечні є спеціяльні переговори з партіями, щоби зєднати більшість голосів за приняттям мир. договору.

СТАНОВИЩЕ НІМЦІВ В ЧЕХІЇ.

УПБ. Навен, 2. IX. 1919. (радіо) Німецьки соц. демократи з Чех відбули партійний зїзд в Теплицях, на якому провідник партії Зайлігер заявив: „Також в чехо-словацькій республиці треба дальше зводити борбу за право самоозначення. Чехи зажадали, щоб ми признали себе на папері членами держави. але сповнення жадання, щоби Німці признали себе членами чеської держави треба доперва вибороти в сей спосіб, що Чехи мусять показати, що всі народи сеї держави є свобідні і можуть свобідно жити після рівних прав". Фридрих Адлер, відпоручник віденської управи партії, заявив: „Люди впевняють, що війну ведено, щоби направити кривду Ельзаса і Льотарингії. Тимчасом ця імперіялістична війна довела до того, що в Австрії створено десять Ельзасів і Льотарингій. Чехо-Словаччина є справжнім наслідником старої Австрії, насідником державної думки чорно-жовтої монархії".

ПОЛОЖЕННЯ В ІРЛЯНДІЇ.

УПБ. Москва, 2. IX. 1919. (радіо) Після донесень фінських газет положення в Ірляндії дуже загострилося. Борба між ірляндськими націоналістами та уніоністами розгорілася сильнійше, чим колинебудь передше. Сінфайнери (незалежні) стріляли по многих містах до представників власти. Положення з дня на день погіршується, можна сподіватися великого вибуху. В Льондоні одержано депеші, що якийсь узброєний відділ зробив божевільну спробу заволодіти островом Роккі Айлянд біля Квінстовну.

Хроніка.

Просвітня праця Галицької Армії. При Команді Етапу Галицької Армії утворено „відділ для освіти", котрого метою є освідомляювати селян і козаків, давати їм ріжнородну літературу: газети, брошури і книжки, закладати і відновляти по селах читальні „Просвіти" і аматорські кружки та закладати курси для неграмотних. Досі відділ той сформував 4. підвідділи при Стац. Командах в Могилеві, Проскурові, Бердичеві і Дунаївцях, а крім того при кількох вишколах Гал. Армії, котрі вже розпочали свою діяльність. Співробітники відділу для освіти прикладаються до праці дуже пильно. Ріжнородні відозви до козаків і селян дійшли вже на фронті і по селах, уладжено цілий ряд віч і зборів по селах навкруги Жмеринки, Могилева і в прикордонній полосі над Збручем. Департамент пропаганди при міністерстві преси й інформації повинен вислати як мож найбільше газет і брошур до цього відділу. В і інтеліґенти, що ходять без заняття, повинні зголоситися до цего відділу для інтензивної праці на культурно-просвітнім полі.

Пишуть нам: Польські офіцери й легіонери в одностроях волочаться без ескорти аж по Бар. Придержані галицькими стійками виказуються легітимаціями з підписами дуже високо поставлених осіб. Що робити? (Ред.: Оскільки нам відомо, досі не було ще такої держави, деб високо поставлені особи дозволяли по своїй території ходити чужим військовим інакше, як під екскортою. Це й у нас буде наслідком канцелярійного недогляду. Супроти того належить чужих військових арештувати й доставляти до канцелярій тих високо поставлених осіб, щоб переконатися, чи підписи не видані помилково або чи вони не сфальшовані).

Харчевий і перевязочний пункт в Камянці. На ст. Камянець-Подільській відкрито харчевий і перевязочний пункт ч. 2. на 250 душ, зорганізований Камянець - Подільським відділом т-ва Черв. Хреста. Що дня на пункті видається чай і обід козакам, прибуваючим з фронту, раненим і хорим, а також військовополоненим та біженцям. Пунктом завідує студентка-медичка V. курсу Київських Вищих Жіночих курсів п. Лінно.

Єврейським купцям подаємо до відома, що, в багатьох крамницях завивають товари в старі архівальні документи. Ці документи варті нераз тисячі для учених, архівів і бібліотек. Радимо їм у власнім інтересі не марнувати цих скарбів, за які колись можна мати великі гроші.

Складайте часописі! Нашій редакції треба тих чисел „України" й „Укр. Ставки", що вийшли в Київі. Ми шукаємо за ними скрізь, але нема в цілім Камянці. Коли по цілій Україні таксамо бережуть документи з часів революції, якими являються також газети, то наша історія гарно виглядатиме!

Великий князь Кирило про Колчака. „Матен" містить такі погляди вел. кн. Кирила на російську політику: „Питання — монархія чи республика, неактуальне. Діло в спасенію Росії. Юденіч без підмоги антанти не здобуде Петербурга. Як Франція не вислухає наших благань, тоді лишається нам просити Німеччину. Але селяне з армій Колчака і Денікина кинуть зброю, бо не будуть в силі зрозуміти, чому Німеччина стала союзником Росії. Керенському Росія ніколи не простить. Наш обовязок згуртуватися коло Колчака. Він символ Росії. Це гарний, благородний і вчений муж. Він не реакціонер (!), бо за мудрий на це". (Ред.: Так не брехав ні один Вел. Князь).

Як упали ціни в Франції? Велика дорожнеча в Франції грозила катастрофою, але розумні люде вміли завчасу собі порадити. По всіх містах відбулися збори консументів, які зорганізували боротьбу з дорожнечею. Вибрано комітет, який почав обходити всі склепи і контролювати ціни. Це мало бажаний успіх так, що комітет не вспів ще обійти всіх торговель, як вже всюди стало дешевше.

Жертви. П. Іван Леськів зложив в Ет. Ст. К-мді Гал. Армії в Камянці 1000 к в австрійській валюті від контролі скарбового округа Чортків для хорих і ранених стрільців.

На цю саму ціль зложили о. Ковальський і п. К насевич 9759 гр. 95 шагів яко збірку підчас військового параду дня 31. 8. 1919.

ОПОВІСТКИ.

Державські складачі (наборщики)

які служать при укр. Армії, а не є фахово приділені, зволять подати свої адреси до ред. „Стрільця".

ХТО ЗНАЄ де перебуває СЕВЕРИН ВОЛОШИН вістун з пробоєвої сотні „Долуда" подасть до відома Ред. час. „Стрілець".

Глядаю брата Остапа ЯХНА десятника 4. Золочівської бригади, XI куріня, як також четаря Юліяна КАРПИНСЬКОГО. Богдан Яхно, хорунжий, Вишкіл Бригади У.С.С. в Приворотю коло Жванчика, Ушинького повіту і до „Стрільця".

Батько і брат пошукують хорун. БОРОДАЙКА БОГДАНА з железного куріня Бережанської бригади. Відомість проситься слати до брата Корнила Вишкіл Бригади У.С.С в Приворотю коло Жванчика Ушицького повіту і до „Стрільця".

Чет. Володимира АПОСТОЛА пошукує брат Василь К. Є. А. „Відділ для Освіти" Жмеринка.

ЛИСТИ з ГАЛИЧИНИ і БУКОВИНИ для сот. Івана Вака, чет. Павла Литвиновича, Льва Стефановича (2), пор. Олександра Черкавського і Романа Березовського находяться в ред. „Стрільця" до відібрания.

Підлягає військовій і цивільній цензурі при Диктатурі ЗОУНР.

Та що побачив там? Побачив і переконався, що не краса, тільки гидь має часто першенство, що не оклеветана вдібність, але мірнота збирає оплески, що хвалять не добре вино, але марку на нім, що уважають на одяг, а не на людину. А може це міні тільки так здається? подумав у глибині душі і ще ширше відкривав очі, щоб глибше побачити суть усіх справ. Коли він це робив, прийшов старший чорт з чотирма рогами, батько брехні. Найрадше бувби він виколов видцеві обоє очей. Але це булоб надто грубо, а старший чорт любив удавати культурного. Отож не виколов йому очей. Тільки в хвилі, коли видець отворив очі дуже широко, вдунув йому в одно око скалку, а зараз і в друге. І осліп найстарший син із синів вдовиці тай стояв сліпий серед чужого світа і втратив довіря до себе і до світа. А хто втратить довіря до себе і махне рукою на все, той пропав.

— „Пропав!" закричали дикі лебеді, що летіли на схід сонця понад великим морем. „Пропав", защебетали ластівки, що теж летіли на схід до великого дерева в сонячній країні. І не була це добра вістка для тих, що в дома остали.

— „Зле повелося мому старшому братови," сказав другий з черги. „Може мені пощастить лучше." Попращався сердечно і з добрими замірам поїхав. Ластівки товаришили йому і він товаришив ластівкам і знайшовся в широкім світі, далеко від Рідного Краю. Там скоро переконався, що й доброї прикмети може бути за багато. Він мав таку добру прикмету: слух. Такий добрий мав слух, що чув, як трава росте, як бється кожде людське серце в горю і в радости. Для нього весь світ був немов одною величезною робітнею годинників, де всі годинники тикотять і бють нараз. Ні. Цего не мож було видержати. Але він видержував — поки міг. Вкінці той пекольний галас, гук і шум стали для нього нестерпимі. Чув, як гукали 50-літні смаркачі. Бо вік, як відомо, не рішає про зрілість. З них міг ще сміятися. Але за ними бігли сплетнярі й інтриганти. Бігли всіми вулицями, всіми дорогами й шляхами, сичали в усіх переуликах і домах. Брехня і глупота гуділи кругом, як великодні дзвони.

Слухач не міг довше видержати, забув про своє завдання й почав утікати від людей та затикати вуха. Але мимо всего скрізь чув їх сплетні і їх уперті, дурноваті сварні за слова і принціпи, яким гріш ціна. Все кричало кругом нього і в нім так, що мало не збожеволів. Почав глибоко впихати пальці в уха, все глибше і глибше — аж поки не поріскали в них оболони. І тоді він не чув уже нічого. Став тихий і недовірчивий, не вірив вже ні людям ні собі. А це велике нещастя. І махнув рукою на все. А це найгірше. Дикі лебеді і ластівки, що летіли на схід, ширили вістку про це, аж поки вона не дійшла до кришталевого палацу його матери.

— „Тепер спробую я," сказав третий син вдови. „Я маю добрий ніс." Він висказався негарно, але так висказався. А всякі речі треба брати так, як вони є. Він мав добрий гумор, а кромі цего був поетом. Дійсним поетом, не таким, що в добре уладженій державі повинност їх поезії давати вязням читати за кару. Що до думок, то він усе випереджував инших. І тому любив говорити: „Я маю добрий нюх." І додавав: „Оден любить запах яблок, другий стаєнну вонь. Обсяг кождого запаху має свою публику. Є такі людці, що почувають себе гарно в шинковій атмосфері при смердячій лоєвій свічці, де вонюча горівка мішається з запахом кенського тютюну. Инші знов любуються міцним запахом ясмину або натираються олійком з гвоздиків, щоб тільки був запах. Ще инші люблять свіжий морський воздух або виходять на високі гори". Словом, говорив так, якби вже знав світ. Але це була його поетична вдача, яку йому Бог вложив як дар у колиску.

Отож цей поет опустив палац своєї матери і сів на струса, що в бігу скорший чим кінь тай пігнав. А побачивши дикі лебеді, досів одного з них. Бо любив ріжноманітність. І тому полетів аж за океан, до країв з великими лісами, глибокими озерами, могутними горами і гордими містами. А де прийшов, там сонце ясніще світило і кожда квітка розцвітала і краще пахла. Бо відчувала, що на неї дивиться чоловік, який розуміє її. А тоді кождий звертав увагу на неї, навіть руда, вохка, косматa гусениця. „Хочу на ній оставити свій знак", сказала гусениця, пяюнула на квітку своєю розкладовою слиною і додала: „Інакшого знаку я не можу лишити".

Поет зітхнув і сказав: „Так діється в світі з тим, що гарне." І заспівав про це пісню. Але ніхто її не слухав. Тоді поет дав барабанщикови троха грошей і павине перо, а той „скомпонував" його чудову пісню — на барабан. І барабанив її по всіх улицях великого міста. Тепер люде звернули увагу на пісню і заявили, що розуміють її і що вона „дуже глибока". А поет співав далі, співав про красу, правду і добро як було написано в книзі батьків його. І здавалося, що йому щастить більше, чим його братам.

Але старший чорт з чотирма рогами не міг того стерпіти. І прийшов до поета з такими кадилами й підхлібствами, що можнаб ними запоморочити навіть ангела, не то чоловіка. І запоморочив ними поета так, що він забув своє посланництво і свій дім родинний і себе.

Засумув ли всі птиці, як довідалися про це. І три дні не співали зовсім. А руда пажерлива гусениця аж почорніла з заздрости і злости. „То мені, говорила вона, належаться кадила й признання за заслуги коло культури, бо то я дала йому ідею до його найславніщої пісні! Тої, що її бють на барабанах! То я плюнула тоді на квітку і маю свідків на це!" (Кінець буде.)

Переповів О. Н.

Редагує Комітет.

З друкарні Б. Вайнбавма, черенками „Стрільця".

Ч. 66. Камянець. Вторик, 9. вересня 1919. Рік І.

СТРІЛЕЦЬ

Орган Галицького Правительства й Н. К. Г. А.

Виходить тричі в тиждень.
Ціна 7 гривень.
Редакція і Адміністрація вул. Поштова, ч. 9. І. п.

Нехай живе Самостійна Українська Народня Республіка!

Як освідомляти народ?

Зі всіх боків приходять відрадні вісти, що Галицька Армія розвиває між народом освідомляючу працю. Річ в тім, щоби в тій праці ужи однакові провідні думки. Які-ж вони повинні бути?

1. Передовсім треба освітити масу національно. Це значить, що треба народ, особливож молодих, переконувати на зборах, що вони Українці, що тут є українська земля, до якої не має права ні озброєний Лях ні Кацап, що тут повинна бути Українська Держава і що тільки Українська Держава забезпечить селянам землю, а робітникам хвабрики. Польська держава дає землю панам і княшторам, а кацапська офіцерам в пагонах. Треба поучити народ, що свідома людина говорить скрізь тільки своєю українською мовою, а чужої не вживає, хоч уміє. Бо це сором і ганьба говорити на Україні по ляцьки або по кацапськи. Соловій не піє так як півень, кінь не квичить так як безрога, а Українець не повинен цвенькати ні по ляцьки ні по кацапськи, хочби умів, бо це проти природи.

2. Дальше треба без обиняків вщіплювати в народ ненависть до тих чужинців і їх держав, які хочуть розбити Українську Державу. Без ненависти ніколи не позбуємося чужого ярма. Лож єсть, немовби ненависть противна була Христовій науці. Бо Христос учив вправді: „Любіть ворогів ваших", але не вчив: „Любіть ворогів правди!" А Ляхи й Кацапи сунуть неправдою на нашу землю. Ляхи забрали наш Львів, а Кацапи забрали нам Харків і Київ, де стоять старі святині України. Христос особисто буком гнав міняйлів з храму. А Україна для нас оден великий храм! Женімже з нього силою гнобителів-чужинців!

3. Одиноку силу становить своє дісциплиноване військо. Длятого треба вчити народ, що служитя в українськім війську це найбільша честь. Важна тільки присяга, зложена Українській Державі. Українець, який попаде в чужу, ворожу українську армію, має обовязок псувати там зброю й гармати, псувати ворогам машини, висаджувати їм магазини і при першій нагоді повинен зрадити їх, хоч и їм присягав на вірність. Бо зрада ворогові — це свята справа й обовязок супроти свого народа. Братерство народів буде аж тоді, коли кождий нарід матиме свою державу. До того часу братерства між нами а нашими ворогами нема й не може бути. Брат нам тільки той, хто ворогує з нашими ворогами, а ворог нам кождий приятель нашого ворога. Вчити народ, щоб до свого війська давав людей обутих, одягнених і озброєних, щоб свому війську давав харчі й обоз — бо як цего не зробить, то вороги ограблять його геть.

4. Особливу увагу звертати на жіноцтво й молодь, а навіть на дітей. Учити їх національних пісень, передовсім „Не пора" і „Гей на горі Січ іде". Гімназистам по містах закладати пластунські товариства на самостійницькім ідейнім підкладі. Скрізь основувати „Січ" й помагати учительству наладжувати школи. Учити селян громадами закладати бурси по містах і вияснювати їм, яка користь з учених дітей їм і всему народови.

5. З історії України давати короткі виклади. Вчити народ, що ми вже два рази мали свою державу і що знищили нам її Ляхи і Кацапи, гірші від Турків і Татарів (слова „москалі" не вживати, бо це значить тут „військові"). В релігійні справи не мішатися, а шанувати тільки тих священиків, які правлять по українськи і проповіді говорять по українськи. До церков ходити й співати.

6. Говорити до народа популярно, без чужих слів і з запалом. Статтю цю пояснити по можности всім стрільцям і сказати їм: Є нас тут Галичан коло 150 тисяч; як и кождий освідомив десять тутешних, то матимемо міліони свідомого народа, з яким не дадуть собі ради ні Кацапи ні Ляхи, ні поміщики — і вся Україна буде наша. Нех й прості стрільці також говорять народови, що ми проливаємо свою кров за Самостійну Українську Державу, в якій український нарід матиме щастя і могутність.

А. Б.

Україна і кацапські чорносотенці.

УРЯДОВЕ ПОВІДОМЛЕННЯ.

Від Штабу Головн. Отамана.

Перша стріча Українських військ з добровольцями (деникинцями) виникла між ст. Шпола і Цвітково ще в половині серпня, після чого Українська Головна Команда передала добровольчеській армії свою пропозіцію відносно встановлення такої демаркаційної лінії, яка би давала нам можливість вільного ведення операції в напрямку на Київ.

Хоч відповіди на цю пропозіцію від добровольців не одержано і добровольці продовжували просовуватися вздовж правого берега Дніпра в напрямку на Київ, але поводження їх відносно зустрічавшихся з ними Українських військ було цілком здержане і до озброєння сутичок діло ніґде не доходило.

В тім часі, коли Українські війська вступили в рішучий бій з більшовиками під Києвом, найблизші невеликі частини добровольців на правім березі Дніпра знаходились біля ст. Рокітно (в 15 вер. на південний захід від Білої Церкви); про розташування добровольців на лівому березі Дніпра можна було судити головним по більшовицьких радіях, після котрих було

Казка про державу.

(Конець).

І дійсно знайшлися не тільки свідки на це, що то рудій гусениці належаться кадила й признання за культурні заслуги, але навіть учені доказали це в грубезних „трудах". А в домі поета на вістку про це почалася туга-жалоба — така велика, що як скінчилася, то всі забули, ізза чого так сумували. Аякже. Так дійсно буває і в світі і у нас. Аякже, аякже...

— „Тепер я піду в світ, як пішли всі брати мої", сказав четвертий брат. Він також мав веселу вдачу, але не був поетом. І якраз длятого мав всяку основу, остати при добрім гуморі. Вони оба робили веселим весь палац. А коли їх не стало, то не стало й веселости в нім.

Найважнійшими змислами уважають люде зір і слух. Інакшої думки був четвертий брат, який мав особливо розвинений смак і то в кождім напрямі: Умів оцінити не тільки те, що переходить через уста, але й те, що переходить через голову. І тому смакував усе — і те, що було в мисці і те, що було в фляшці і те, що було в голові, під чолом. Для нього кожда людина була передовсім чолом, під яким варилося щось, а кожда країна була величезною кухнею в духовім розумінні того слова.

— „Може мені пощастить більше, чим моїм братам" сказав собі і почав вибиратися в дорогу. Але не хотів ні йти, ні їхати так, як його брати. Хотів якогось нового засобу подорожування. А тоді не було ще ні паровозів, ні парових кораблів, ні авт. Та в книзі батька вичитав, що будуть не тільки вони, але й літаки. Літак сподобався йому найбільше і він збудував собі літака тай навчився ним кермувати. І ще вичитав в тій книзі, що будуть колись „хемічні сірники", або як кажуть мартові „Українці" — „спічкі", виробив їх і взяв з собою тай полетів. Птиці небесні товаришили йому далеко дальше, чим усім иншим братам, бо були дуже цікаві, як скінчиться подорож їх нового товариша. Вони думали, що це якась нова птиця що так летить. І зібралося їх тільки, аж воздух був чорний кругом нього. Він летів оточений ними мов велика хмара, мов шаранча над Єгиптом.

— „Маю доброго приятеля в східнім вітрі", сказав до себе.

— „І в західнім", сказали разом оба вітри. „Ми оба дули навзмінку. Інакше твій бальон не летівби на північний захід".

Але він не звернув уваги на це, що говорили вітри. Воно й могло бути байдужним. Птиці вже не товаришили йому. Вони знудилися і сказали собі: „Ця нова птиця стане ще зарозуміла ізза того, що ми в такім числі товаришимо їй. Летіти за нею не варта, це несмачно". Тому остали всі.

Бальон опустився над якимсь містом й осів на вежі. Летун вийшов на вежу, а бальон тимчасом зірвався й полетів. Годі сказати, куди і що з ним сталося. Але це все одно, бо й так він ще тоді „не був відкритий".

Наш летун сидів на вежі. Птиці не прилітали до нього. Вони знудилися ним, а він ними. Тільки всі комини великого міста диміли й смерділи. Вітер хотів йому щось приємного сказати і сказав: „Це олтарі, побудовані на твою честь". А наш летун відважно сидів на вежі і дивився в улиці. Ними йшов усякий народ: інші такі, що були горді на свої гроші, і такі, що були горді на свій одяг, який уже молі їли, і такі, що були горді на своє тіло, яке вже червяки починали їсти і такі, що були горді на ключі позаду свого фрака, якими нічого не отвирали. — „Якіж вони порожні!" сказав до себе наш летун. „Требаб злізти, щоб подивитися ще в їх горшки і посмакувати. Але тут посиджу ще, поки вітер дути-ме: він так приємно скобоче мене в хребет. Вправді лінивство це корінь усякого лиха. Але в нашім роді нема ніякого лиха. Остану тут, поки вітер дме. Мені це так смакує!"

І остав. А що він сидів на самім шпилі вежі, на вітрянім когутику, який вічно крутився, то міг там довго сидіти і смакувати. Біг зна, як довго.

А в дома, в кришталевім палацу на великім дереві було пусто і тихо, відколи не стало синів вдови. „Ой не добре їм діється", говорила матір, прочуваючи. І вічно сиділа похилена над книгою свого покійного мужа, хоч не розуміла в ній нічого. Сліпа дочка була тепер одинока її потіха. Для неї бажала вона повороту синів. А дочка теж сумувала й думала про братів. Де вони? Що з ними? Чи живуть ще бодай? Хотіла, щоб їй хоч у сні приснилися. Але вони не снилися їй.

Та вкінці діждалася одної ночі, що приснилося їй десь немов чує їх благаючі голоси з далекого-далекого світа, вона мусіла в світ, за ними. І здавалося їй, що пішла, то знов, що остала в дома. Братів не знайшла, але щось немов принесла від них, щось твердого. Пробудилась і замітила, що держить у руках веретено, на якім пряла шовк і з ним заснула. Вона змочила шовкові нитки своїми слезами і вони стали міцні як ужевки.

Встала й рішилася: сон мусів здійснитися. Була ніч і мати її ще спала. Вона поцілувала матір в руку, взяла веретено з шовковими нитками, привязала один кінець нитки до рідного дому, бо інакше не моглаб бідна сліпа ніколи вернути — і пішла. На ту ниточку уповала, не на себе. Зірвала чотири листки з дерева свого — хотіла їх передати вітрам як листи до своїх братів на випадок, якби не могла їх відшукати.

Львівська державна наукова бібліотека
1.920

видно, що на лівому березі Дніпра йдуть успішні для більшовиків бої біля Переяслава (75 вер. від Київа) і що деякі частини добровольців появилися біля Броварів і Бориспіля, але більшовики їх відігнали на схід.

Воздушна розвідка 29 серпня не виявила ніяких пересувань добровольців на Київ по лівому березі Дніпра. Зі всього зазначеного видно, що Головне Українське Командування мало повну (!! Ред.) надію на те, що Київ буде занятий нашими військами раньше добровольців, як воно в дійсности і сталося.

З другого боку було ясно, що найблизчими днями по заняттю Київа — до столиці відійдуть добровольчеські частини, наступавші по лівому березі Дніпра, а тому підчас київських боїв — в Фастові (центральний пункт між Київом і Білою Церквою) знаходилась вислана Головним Українським Командуванням Комісія на чолі з Отаманом Омельянович - Павленком і представників Наддніпрянської і Наддністрянської Армії, Міністерства Закордонних Справ і Державної Інспектури. Ця комісія, якій надані були цілком конкретні, військові уповноваження, повинна була вживати заходів для уникнення можливих непорозумінь, а головне — повинна була добиватись установлення точної демаркаційної лінії, яка дозволила би нам в найкращих військових умовах продовжувати боротьбу проти більшовиків.

З попередних оголошень Штабу Головного Отамана видно, що обставини під Київом склалися так, що вступити в переговори з добровольчеським командуванням прийшлося першому не отаманові Омельянович-Павленкові, а генералу Краузови, котрий хоч і заявив Командуючему добровольчеськими військами генералу Бредову, що близько від Київа знаходиться Комісія на чолі з Отаманом Омельянович-Павленком, але одержав відповідь, що ген. Бредов Наддніпрянської Армії не визнає, отамана Омельянович-Павленка не прийме, а коли він з'явиться, заарештує його. Таким чином завдяки ясно ворожому відношенню ген. Бредова до Наддніпрянської Армії, всі переговори, необхідні для розвязання київських подій, прийшлося вести представникам Наддністрянської Армії: спочатку ген. Краузе, а потім Комісії з уповноважнених від Галицької Начальної Команди на чолі з отаманом Бубелою.

В цих переговорах заслугує на увагу слідуюче:

1] Ген. Бредов заявив ген. Краузе, що звільнення наших обезброєних в Київі козаків і вільний відворот зібраних під Київом наших військ будуть допущені лише в тім разі, коли Галицька Армія визнає себе незалежною від Наддніпрянської і не маючої спільного командування.

2] Коли Начальна Галицька Команда передала через Комісію отамана Бубели, що від приняття таких умов вона відмовляється, через те, що в дійсности Галицька Армія складає частину Армії Соборної України і оперує під керуванням Головного Отамана Петлюри, то ген. Бредов заявив, що дальші переговори з Галицькою Армією не мають вартости і що він залишає за собою свободу ділання.

3) Разом з тим ген. Бредов заявив отаману Бубелі, що гасло добровольчеської армії „єдіна, неділіма Росія", в котрій Україна матиме автономію.

4) Що невизнання Україною гасла „єдіна неділіма Росія", поведе за собою просування добровольчеської армії до „предвоенной границы Россіи".

Зі всього зазначеного видно, що ген. Бредов відмовився від переговорів в межах військової необхідности, а став на цілком політичну площу. Тому Головне Українське Командування припинило дальнійші переговори.

Умови завішення зброї між військом українським і польським.

1 вересня у Варшаві підписані умови про завішення зброї між військами польським і українським.

„Делегація Головної Команди всіх військ УНР., вислана від Головного Отамана Петлюри через головну команду військ українських пертрактаціях по заключенню завішення зброї між військом українським і польським. (Що цей уступ значить, не розуміємо. — Ред.)

Делегація польська, яка складається з ген.-пор. Тшаски-Длуського, як голови, капітана Штабу Генерального Відмана, поручника Берзацького, поручника Голядника, поручника Вельовейського. Делегація українська, яка складається з полковника Генерального штабу Ліпко як голови, сотника Мшанецького (галицького війська), сотника Рудського, сотника Луцького і сотника Магаляса (галицького війська), — годиться на заключення завішення зброї на слідуючих умовах:

1) Всяка акція бойова буде припинена з хвилею підписання умови.

2) Війська польські вдержують бойову акцію на теперішній занятій лінії річки Збруча і тактично забезпеченої лінії на східному береві.

3) В цілях уникнення можливих сутичок між військами польськими і українськими і в цілях доказу, що зі сторони Головної Команди військ українських бракує яких-би то було агресивних замірів, встановлюється між річкою Збручом та потоком Жванчик невтральна полоса. Головна команда військ українських застерігає собі вільну руку для тактичного забезпечення східнього кордону цієї полоси. На невтральній полосі не вільно ні українській ні польській арміям тримати ніяких військових частин. Утримання ладу і порядку на невтральній теріторії остається до теперешніх українських місцевих автономних влад. Перехід кордону невтральної полоси військовим особам, як польським так і українським рішуче забороняється за винятком уповноважнених на це на підставі міжнародного права. Для переходу невтральної полоси або кордону цієї полоси особами до того уповноваженими на підставі міжнародного права, чи на підставі взаємної згоди влади військових польських і українських, призначаються деякі місця, як з боку польського, так і з боку українського. (Точний зміст цього пункту по оперативним умовам не може бути переданим). Цівільні особи, котрі свавільно невтральну полосу, або в незазначених умовою пропускних пунктах будуть рахуватися по переході невтральної полоси з тою владою: польською чи українською, якої інтереси ця особа нарушила. Козаки, як українські так і польські, котрі без уповноваженнь перейдуть кордон невтральної полоси, повинні бути зараз затримані і передані під охорону до найближчого пропускного пункту.

4. Умова що до завішення зброї є обовязкова на день від хвилі підписання. У випадку продовження умови, слід за пять день до скінчення, терміну підписати нові умови. Скасування цих умов до скінчення 30 день може статись не инакше, як лише за попереднім повідомленням сторони противної на пять день перед наміченним скасуванням умов. На випадок входу більшовиків в невтральну зону, надається начальній команді військ польських право посування військ на схід або на південний схід з тим, щоб було попереджено і повідомлено на скілько це буде можливо Головну Команду українських військ. Більшовиками належить розуміти тільки регулярні відділи совітської армії, а не місцеві банди більшовицькі.

5. Пятнадцять днів після підписання умов повинен розпочатися взаємний обмін всіх військово-полонених, як польських, так і українських, котрі походять з України Наддніпрянської. Технічне переведення цього в життя передається особливій комісії. Справи обміну військово-полонених, які походять зі Східньої Галичини залишаються до перегляду спеціяльної військово-політичної комісії.

5. Справа, яка торкається повороту страт Поляками, котрі живуть постійно на Україні, які зараз повертаються, передається до перегляду спеціяльно військово-політичної комісії. Обидві сторони забезпечують життя і майно особам, які легально перейшли невтральну полосу і перебуватимуть на теріторії Наддніпрянської України або Східньої Галичини.

7. Польський старшина для звязку з своїми поміщиками буде принятий Головною Командою Отамана Петлюри, як уповноважений Головної Команди військ польських, яка з свого боку прийме українського старшину для звязку з помішниками.

8. **Всі точки цієї умови не мають жадного значіння і впливу на пізнійший**

Як могло в широкім світі поводитися їй, бідній сліпій сиротині? Вона осліпла в плачу за батьком. Мала тільки ту ниточку, якої не бачили люде тай ще одну прикмету: таке глибоке чуття, що здавалося, немов має очі на кінчиках своїх пальців і вуха в серці своїм. І з тим пішла в гучний і гамірний, дивовижний світ. А де прийшла, там веселка-дуга виступала з чорної хмари й лучила її з проясненим небом. І видно було, як небо золотилося промінням, що теплим сяйвом метало на людей. Чула спів птиць і відчувала запах помаранчевих садів так сильно, що здавалося їй, немов би його можна смакувати. Вуха її досягали ніжні тони й гарний спів, але також крик і галас світа. Думки її й осуд провадили боротьбу між собою. В глибині серця свого відчувала биття серць людських і їх таємних думок. І немов два хори долітали до неї:

— „Жизнь людини є тільки сльози,
Це лиш сон, в якім ми плачемо".
А другий хор співав:
— „Та дружно й весело хучіться,
Щоб в це життя вплітати квіти!"
А перший смутно відповідав:
— „Не забудь, що молодий і старець думає й піклується собою.
Висмівай усе, на глум бери все,
Гавкай разом з псами лютими!"
А другий хор на це:
— Скрізь любов живе і в лісі й полі,
Всю вселенну ясністю проймає.
Міцно вір у силу духа свого,
Вір у Бога, що усіх тримає!.."

Де приходила, чи до старих, чи до молодих, чи до чоловіків, чи до жінок, скрізь проявлялося почуття правди, добра і краси. І скрізь приймали її як приймається сонячний промінь, як приймається тон доброї музики, як приймається пахучу квітку, як приймається свіжу росу в час спеки.

Але не міг того стерпіти старший чорт з чотирма рогами. Він має більше розуму чим десять тисяч звичайних людей з Країни Великого Дерева. І тому видумав таку штуку; Взяв з гниючого багна баньки зіпсутої води і покотив по ній семикратним відгомоном брехні, щоб стала міцнішою. Потому підкупив тих, що вміють говорити підхлібства і клевети. Все це вібрав старший чорт разом і зварив у слезах, які виплакала вадрість. Опісля сотворив з цего дівчинку, подібнісеньку до сліпої вдовиної дочки — і пустив у світ. А люде не могли пізнати, котра з них правдива і звичайно приймали неправдиву за правдиву. Бо фальш і підхлібство все більше подобається людям, чим тверда отвертість.

А сліпа доч вдовиці дальше йшла в надії, що відшукає братів і по дорозі збирала полин-зілля, яке люде називають досвідом. А як серцем прочула, що на грудь кождого її брата впав оден з листів, які вона пустила з вітрами, і збудив у кождім з них немовкаючу тугу за Рідним Краєм, — тоді почала вертати, держачися невидимої нитки, яку привязала до палацу батьків. Прийшла і застала трьох братів, а четвертого ні. Він іще вчився ріжних прінціпів, яких ніхто не вживає до будови держави навіть там, де їх видумали. Ті три брати — що вернули, теж навчилилися тільки прінціпів, що сварилися між собою днями й ночами. А як прийшла сестра, — вони запитали її, що вона принесла з широкого світа і які її прінціпи в державній справі. Вона відповіла:

— „Я була в далеких краях. І скрізь шукала наперед краси. В світі довідалася я, що чорні люде малюють Бога чорним а чорта білим. А знов жовті люди малюють Бога жовтим а чорта або білим або чорним. І кождий народ має своє розуміння краси і добра і правди".

— „Це противиться основному прінціпови людства!" закричав найстарший брат, а оба молодші підперли його й почали лаятися. В тій хвилі увійшов четвертий брат, який приніс камінь мудрости. При його блиску відчитали уступ батьківської книги „Про державу" — де знайшли потвердження всего, що говорила їм сестра. Але це не переконало їх. Вони закричали: „Всім уже відомо, що старший чорт сотворив таку саму дівчину, якою була наша сестра. І якраз ти мусиш бути та фальшива дівчина! А сей камінь, який приніс четвертий брат, теж фальшивий. Це чортівська видумка!"

Нічого не помогло, що сестра перечила, немовби її чорт перемінив. Брати прогнали її з дому. Прогнали й четвертого брата за це, що приніс „фальшивий" камінь, хоч він на основі своїх прінціпів теж був противний поглядам сестри. Але йому не вірили. Потім посварилися між собою ізза ріжних прінціпів. І почалася між ними така гризня, що оден дивився на другого як на вовка. Перестали себе розуміти взаїмно, уникали себе як заповітрених і хоч їх було тільки чотирьох, вязалися між собою в найріжніщі „спілки", які знов скоро розпадалися і поборювали себе з іще більшою ненавистю. Дійшло до того, що кождий з них тведо вірив у братерство з чужинцями, які постійно підтинали їх рідне дерево, а не вірив у братерство дійсних братів, синів одного батька й одної матері. Кінець кінців в тій гризні втратили вони перед часом здоровля а з ним усяку радість життя і марно та глупо війшли зі світа по великих терпіннях, утративши свій палац, яким поділилися чужинці.

Тоді їх сліпа сестра вернула і взялася виховувати діточок своїх покійних братів, що бідно жили подалік дерева на земли. Що днини говорила їм, що чорні люде малюють Бога чорним а чорта білим, що кождий нарід має своє розуміння краси, добра і правди і що нема братерства між народами, бо його похоронила завзята й довга ненависть. Так виховане нове покоління здобуло назад палац своїх батьків і видерло чужинцям велике дерево, якого гилля обіймало багато миль кругом. Щойно тоді побиті і прогнані чужинці признали нову силу й ті, які не вірили в братерство з чужинцями дійсно дожили його і довго та прекрасно розвивали своє розуміння краси, добра і правди.

Переповів О. Назарук.

хід політичних і територіяльних відносин, як для Польщі, так і для України.

9. Що торкається спільної акції проти більшовиків, то докладне обговорення цеї справи залищаєть-ся особливій комісії, котра по підписанню умови приступить до вироблення відповідних плянів.

10. Призначена тимчасова лінія розмежування операцій військових слідуюча: в руках українських Волочиск з причілком мостовим і Корець, в руках польських Олевонк і Мозир, в Шепетівці спільна команда залізничого двірця. Транспорти військ польських через територію Українських військ забезпечить команда останніх на кожноразове бажання Головної Польс кої Команди. Згадану вище лінію визначить на місці в доталях спец'яльна комісія на протязі пятьнайцять днів. До скінчення праці цієї підкомісії залишається, „статус-к о“, що значить: Шепетівка в руках військ Українських, Славута в руках військ польських.

Свідуючих підписи пятя делегатів українських і пяти делегатів польських. (З „Укр.“)

ДОБРА ТО РІЧ РОЗУМ, АЛЕ ТРЕБА ЙОГО МАТИ.

Який Ти, краю мій, прекрасний,
Які у Тебе сині гори,
Які у Тебе темні бори,
Який у Тебе місяць ясний.

Не даром то сусіди кляті
Так напосілися на Тебе
І кождий горне щось для себе
Але нема кому не дати.

Бо Бог хоч дав тобі і воску,
І нафти і соли поклади
І всі богацтва і принади —
Не дав для Твоїх дітей моску.

Р. Куп инський.

До булави треба голови,

або про парад і наказ.

Допись.

Сором, який ми пережили в Київі, не має собі рівного в нашій історії. Військо не винно тому. Воно днями і ночами важко билося, поки добилося до столиці й здобуло її. Винен п овід. Він не дбав о це, шоб довідатися, де стоїть найблищий ворог. Навіть мостів на Дніпрі не обсадил! Але подбав о „гучний парад“! А на парад прийшов Денікін. Це факти.

Але нема зла, з якого не можнаб витягнути користи. Ця користь тепер буде, коли ми переведемо реформи в нашім війську від гори до споду, яктакож в усім його діловодстві. Перша річ — викинути з війська „театр“: скасувати дівізіонерів без дівізій, бр гадієрів без бригад, полковників без дійсних повних полків. Штаби цих оперекткових частин поїдають міліони державного гроша, а щоб закрити свою безді ьність — балакають. Подивиться тільки на це море військових (!) наказів по часописях! Майже що другий наказ можеш мірити аршином. А від таких слів як славутній, блискучий, найкращий аж капає в цих наказах. Хто бачив де в світі у якої небудь армії (не виключаючи рмій Фоша і Гінденбурга) такі величезні романи під надписом „наказ“?! І що вони, ті накази, мають робити в часописях? Адже накази війську мають іти до команд — короткі, ясні, ядерні і притім докладні. В часописях появляються накази в рядигоди, в дуже спеціяльних випадках. Тепер маємо такий спеціяльний випадок, з приводу якого повинен появитися наказ у часописях. Цей випадок то — намятний київський парад о 10 год. рано 31 серпня 1919 р. А наказ, який з привод цього парада повинен появитися в часописях, мігби звучати: „Забороняється всякі паради в п озторі від ворога блищім чим 300 верств“.

Гіркий біль кипить у серці кождого Українця. Ціла суспільність хоче знати, хто зарядив цей київський парад. Він повинен за аз уступити, бо блискучо доказав свою повну нездібність до проводу військом.

А ми не тратьмо надії. Денікін доказав, що старорежімців не навчила революція нічого. Польща й Румунія розуміють, що поворот старої Росії це відібрання у них їх земель. А коли не зрозуміють, то їх парад з приводу нашого упадку ск нчиться так само, як наш у Київі. І почнеться танець, з якого вийде новий світ і обновлена Україна.

Про Денікіна і народ.

На днях прийшли до нашої Ред. 2 інтелігентні старшини, 1 Галичанин і 1 Наддніпрянець. Оповідали про кацапського ген. Денікіна ак:

Армія Денікіна складається з 4 частей: з донських козаків, які стоять за єдину Росію, з кубанських козаків, які хочуть Самостійної України (до Денікіна пристали вони тільки тому, що він ішов проти більшовиків), з терських козаків (вони невтральні) і з наємних бандитів, яким все одно, хто їм дозволяє різати й грабити Євреїв. Вони ясно це говорять. Як вступили в в Камянку коло Знаменки, то 3 дні різали й палили Жидів, а всі оставші при життю Євреї мають голови попухлі від „мордобиття“! Ці денікінські бандіти насилують також жінок „русских“ патріотів, що виходять напроти них з квітами. І то насилують на вулиці, при всіх. Між Донцями и Кубанцями в Харкові прийшло до битви, бо Донці здирали українські надписі, а Кубанці стріляли в них за це. Від толі їх розділили. З кінцем серпня Кубанці стояли на лінії Одеса Ольвіопіль-Звятопіль Новомиргород-Цвіткове. Якби наші війська замість іти здобувати Київ для Денікіна, пішли були на Одесу, то булиб там зустрілися з нашими Кубанцями.

Жиди скрізь озлоблені на Денікіна і кажуть: „За 2 місяці будуть тут українські війська і його влада скінчиться“. А селяне кажуть: „Україна хай не тратить регулярного війська на борбу з Денікіном, ми самі його вроженемо“ Національна свідомість між селянами сильно зросла.

Большевиків н побідив Денікін, тільки повстанці, яких скрізь чути. Порядку в армії Денікіна не богато. Офіцерів безліч, але до битви вони не дуже пхаються. За це сильно сваряться за посади. В Катеринославі аж трьох генералів хотіло бути комендантами міста. Гризня між ними велика. Мобілізація між народом іде слабо. Дорожнеча під Денікіном ще більша як тут. Мануфактури Денікін не привіз, це брехня, що говорять інакше.

В його війську є багато таємних організацій навіть в офіцерів, які ворогують з Денікіном (він силою мобілізував старшин) і роздають амуніцію а зброю селянам потайки. Словом — Денікін буде розложений. Треба тільки виждати і розумно агітувати між селянами на його території. По большевицькій неволі селяне прийшли там до таких поглядів: Не хочуть і слухати про соціялізацію тільки хочуть землі на власність. Противляться діктатурі пролєтаріяту, а хочуть рівних виборів для всіх. Противляться вільній торговлі, а хочуть торговлі кооперативної. Слова „конституція“ не терплять, бо кажуть, що тільки цар дає конституцію. Вониж хочуть мати „законолад“, який весь народ ухваливби (плебісціту). Навіть робітники не хочуть соціялізації фабрик, тільки хочуть акційно-артільних спілок, в яких вони булиб членами-співвласниками фабрик.

До цих інтересних заміток додав нам свої оден полковник російської служби, що особисто знає Денікіна: Денікін має літ 48 і є сином б. майора пограничної сторожі на західній границі. Військова освіта Денікіна висока, він був за царських часів добрим генералом-квартирм. 8 армії, потім провадив 4-ту стр. дівізію, що стояла в Одесі. Має георгієвські хрести (4 і 3 степені). Писав про військові справи. Як людина енергійний і хитрий, але сухий, над міру честилюбивий і поганого, задиркуватого характеру. В політичних справах мало освічений. Руководять ним віджившї свій час кола реакційні. Понад його голову можна порозумітисяб з представниками Кубанців, а навіть Донських і Терських козаків. Кубанці можуть виставити 58 кінних полків (по 952 людей) і коло 25 піших пластунських баталіонів (по 810 багнетів), а при великому напружені до 100.000 війська. Донські козаки майже рівні силою з Кубанськими. Терське військо невеличке (10 кінних полків і 10 пластунських баталіонів).

Голос з публики.

Нам пишуть: Денікін це хитрий представник старої російської гнилі, з якою ми мусимо боротися завзятіще, чим з чумою. В Київі за більшовиків грали українські театри й опера. Більшовики давали навіть грубі гроші на українську культуру на українську академію наук, на театри й оперу, на школи й часописі. Нар. для куплення костюмів на одну виставку „Тараса Бульби“ дали сто тисяч. А Денікін як вступив у Київ, то все українське життя завмерло. Українські театри, школи і „Просвіти“ замкнені. Коли ми боремося проти більшовиків бо вони не хотіли признати нам самостійности, то тепер з подвоєною завзятістю треба йти проти реакційних розбишаків у пагонах. (Ред. Ми теж тої думки, що Денікін наш ворог. Військо повинно вірити свому урядові, який у відповідній хвилі накаже зробити те, що вимагає добро Української Держави.)

З Буковини.

Зміна назв укр. громад на Буковині на румунські.

Черновецька „Воля Народа“ з 28 серпня, с. р. доносить, що Румуни змінили назви громад: Жучка на Моша, Глібока на Агентака, Малий Кучурів на Кучурмік, Чорний Потік на Пареу Негру, Сторожинець на Фльондорені і т. д.

Наша меншостей.

Черновецька „Воля Народа“ з 21 серпня доносить: В Чернівцях засновано румунський висший суд.

Самостійну управу буковинських зелізниць в Чернівцях підчинено управі зелізниць в Ясах і перенесено її туди.

В Глібоці, Ранчу і других укр. громадах перетворено українські школи на румунські, а українських учителів звільнено з посад.

По повітах заіменовано нових старостів, самих Румунів. Приказано поздіймати всі нерумунські написи по урядах. Потверджено або заіменовано ряд нотарів Румунів.

Останні вісти.

КОНЦЕРТ.

Сими днями лучається нагода для нашої публики в Камянці почути нашого високо освіченого артиста-скрипача Романа Придаткевича, абсольвента музичної академії у Відні, ученика Шевчіка, який виступав уже поза границями. Поручаючи його горячо додаємо, що програма богата та добірна. Згадати належить, що в програму входить Макса Регера-Прелюдія і фуга (на скрипку без фортепяну). Співучасть приняв пяніст Нестор Ніжанківський, абсольвент музичної академії у Відні. День концерту та програму подадуть афіші.

Телеграми.

ОПЕРАТИВНИЙ ЗВІТ

Штабу Головного Отамана

з дня 6. вересня 1919.

На південний схід від Вапнярки переслідують відділи побитого ворога.

Подіями в Київі спричинене конечне перегруповання наших там находячихся сил відбувається пляново й без ворожого натиску.

з дня 7. вересня 1919.

Наші частини, які посуваються вздовж залізничної лінії на південний схід від Вапнярки наближаються до залізничої станції Бірзула.

Залізничний вузол Христинівку залишили ми по кількоденних завзятих боях ворогові.

На инших фронтах не зайшло нічого нового.

з дня 8. вересня 1919.

Побитий на південний схід від Вапнярки ворог залишив в наших руках богату здобич.

В нього забрано: більш чим 1500 полонених, дві батерії, 30 скорострілів, 5 бронепотягів, 2 літаки, богато обозу, 20 льокомотив, около 1200 залізничних вагонів.

Впрочім нічого нового.

Отаман Кватирмайстер
КУРМАНОВИЧ, ген. чет. в. р.

ПОВОРОТ ПОЛОНЕНИХ З ІТАЛІЇ.

Рим, 31. 8. За порузумінням коаліційних правительств відпустить Італія протягом вересня всіх полонених.

Від Ред.: Грозить нам небезпека, що наші полонені, від яких можемо надіятися значного військового скріплення, повернуть під Польщу. За це повинні піти під суд ті наші старшини, які вислані до Італії, а сидять у Відні, як також ті недбальці, що місяцями „виготовляють формальности“ !).

ЧОРНА СОТНЯ ГУЛЯЄ!

Камянець, 7. IX. Реакція в Київі збільшується щоденно. В неділю у вівтарь Софіївського собору під час служби Божої на українській мові вл тів генерал при зброї зі своїм штабом і почав кричати на всю церкву: „Досить вам плести тарабари, щоб мої вуха не чули жадного хамського слова! Моліться по руськи!“. Звичайно, кричав по московськи. Побито було нагайкою при цьому архієрея Шаравського. Хліба в Київі не має. Населення викрикує добровольцям: „Їжте золоті погони“! Навкруги Київа оперують повстанці, які не допускають підвозу до Київа. Населення Білої Церкви, яке спочатку витало добровольців, тепер розбігається по селах і розказує, що за весь час революції ще ніхто так жорстоко і нахабно не поводився з ним. Білу-Церкву страшенно погр бували. Один полковник російської служби росказував, що в грабунках брали участь старшини добровольческої армії. Пограбовані навіть кооперативні крамниці. Він сам власними очима бачив, як прапорщики та штабс-капітани продавали награбовані речі, нагружали пяніно в вагони. Населення та військо в один голос вимагають негайно наступу проти чорносотенців - добровольців. УТА.

ШВЕДСЬКІ РОБІТНИКИ ЗА ПРИВЕРНЕННЯМ ЗВЯЗИ З СОВІТСЬКОЮ РОСІЄЮ.

УПБ. Навен, 5. 9 (радіо). Конференція союзу шведських металевих робітників порішила привернути звязь з совітською Росією. Відпоручники передали постанову шведському міністрови закорд. справ.

ЕСТОНІЯ РОЗПОЧИНАЄ ПЕРЕГОВОРИ З БІЛЬШОВИКАМИ:

УПБ. Навен, 6. 9. (радіо). Доносять що положення в надбалтійських краях стає з дня на день поважнійшим. Пораження російського північного чорносотенного корпусу спричинив брак резерв. Соціялістичне естонське правительство розпічне правдоподібно переговори мирові з більшовицьким правительством, а сим вчинком запечатає долю російського корпусу. На лотишському фронті сподіються наступу більшовиків щойно після уступлення німецьких військ.

УПБ, Петроград, 5. 9. (радіо). На великому мітінгу в Смольнім Інституті в честь естонських товаришів заявив Зіновєв, що від естонського правительства прийшла згода вести з більшовиками мирові переговори, які розпічнуться в дуже короткім часі.

СПРАВА СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ.

УПБ. Камянець н. П., 5. IX. Краківська газ „Ілюстр. Курер Цодзенни" з 16 8. пише в статті про польсько-румунський союз м. ин. таке: „Польща буде стикатися з Румунією східно-галицькою границею. Те є ще одна причина, для котрої справу Східної Галичини мусимо вважати найважнійшою справою Польщі. Як відомо зі звітів і телеграм кореспондентів, Найвисша Рада антанти постановила віддати Східну Галичину Польщі в засаді часово, правдоподібно на 15 літ, і то під услівям, що для цего краю буде виданий автономічний статут. Випрацьовання того статута повірено комісії для польських справ при мир. конференції котрої склад є такий, проф. Льорд (Америка), п. Бурділльон (Англія), ген. Лє Ронд (Франция), маркіз делля Поретта (Італія) і п. Оттіні (Японія). Ця комісія взяла за підставу нарад над статутом званий вже проєкт предложений польськими делєгатами Падеревським і Дмовським в першій половині липня. Наведені парижські інформації викликали немало що не обурення на шпальтах цілої польської преси. Коаліція приміняє иншу міру п. пр. до чеських жадань, як до польських. Польща не згодиться на творення „провізорії" в Галичині, бо така провізоричність то лише фермент і нелад. Східна Галичина є і мусить бути невідлучною частиною Польщі. (Ред. Польща напевно вдавиться нею.) Того вимагають всі політичні, господарські, історичні і народні згляди. Східна Галичина буде мати автономію, котру самі Поляки запроєктували, але її нерозривна звязь з Польщею муситься уважати ненарушимою засадою. Примір Румунії, котрій антанта не позволила з початку на самостійну діяльність на Угорщині, є наукою для Польщі. Румунія показала силу й осягнула все, чого бажала. Польща рівнож покаже силу, як зайде потреба." (Так грозить польська миляна банька, видута Францією. Ред.)

САМОУПРАВА УГОРСЬКОЇ УКРАЇНИ.

УПБ. Камянець н. П. 5. IX. Львівське „Слово Польске" з 14|8 подає за чеською газ. „Народні Новіни", що по думці парижської ухвали Закарпатська Україна має творити територіяльну і автономічну одиницю в рамах чеської держави, буде мати власний сойм котрий має рішати справи релігії, мови й освіти. На чолі тої провінції буде стояти губернатор, котрий як і всі урядовці, має бути по можности Українець.

УПБ. Камянець н. П., 5. IX. Львівська газета „Вєк Нови" з 24/8 довідується з Праги: Чеське пресове бюро в Кошицях доносить: Вчера відбулося в Кошицях святочне обняття уряду Управителем Закарпатської України дром Іваном Брейдою.

ПОЛЬСЬКА ЗАХЛАННІСТЬ.

УПБ. Камянець н. П., 5. IX. „Курер Львовскі" з 14 8 доносить з Вильна. Компетентні круги обчисляють, що нова демаркаційна лінія між Польщею і Литвою, запропонована антантою, віддає в литовські руки коло 6000 кв. клм., отже стільки майже, що Альзація, — области, замешканої переважно Поляками, В самім Ковні, кінчить донесення, на підставі висліду останніх польських виборів виявилося, що на 42%, Поляків є лиш 17%, Литовців. Ковно є польським містом і повинно остати по польській стороні демаркаційної лінії. (А кілько там Є реїв, які не хочуть іти під Польщу? Ред.)

І В ПОЛЬЩІ ГРОЗИТЬ РІЗНЯ ПАНІВ.

УПБ. Камянець н. П., 5. IX. Львівська „Трибуна польска" доносить за „Курєром Заглембя": „Люблинщину і Грубешівщину все ще мінують агітатори, підбурюючи до страйків. „Глос Любельскі" доносить, що по селах і дворах волочуться більшовицькі агітатори, розкидуючи всякі брошури комуністичної тенденції. В маєтку Трішани дивувався якийсь Кукелка в своїй агітаторській мові, що служба на економії ще не вирізала панів. З усяких місцевостей раз у раз приходять відомости про грізну поставу рільних робітників".

ЛЯХИ І ЧЕХИ.

УПБ. Камянець, 5. 9. „Вєк Нови" з 31. 8. доносить. Чеська Національна Рада вислала до Клєманса телеграму, в котрій протестує іменем цілого чеського народу проти прилучення Тешинського Шляску до Польщі і заявляє, що Чехи ніколи не зречуться своїх прав і будуть безоглядно домагатися їх признання.

КОЗАКИ МАМОНТОВА НА ЗАДАХ БІЛЬШОВИКІВ.

УПБ. Камянець, 6.9. Більшовицьке радіо з Москви взиває в статі „Пора покінчити з розбійниками" все населення до облави на козаків Мамонтова, себто на ту частину армії Денікіна, що прорвалася коло Тамбови, звідти до Козлова, а далі до Єлець Орлівської губернії.

МИРОВА КОНФЕРЕНЦІЯ ПРОТИ РУМУНІЇ.

УПБ. Ліон, 5 9. (радіо). Десять днів минуло вже з того часу, як союзники зажадали від Румунії вияснення, але до сього часу не одержано ще відповіди. Крім того після сьогоднішних донесень Румуни старалися розпочати сепаратні мирові переговори з Угорщиною. Се мабуть переповнило чашу терпеливости навіть у Французів, бо сьогодня на засіданню Ради Клємансо виступив дуже різко проти Румунів. Американці стоять твердо на своїй позиції незмінного недовіря до Румунів. Вони кажуть, що вся справа булаби давно покінчена, колиби Румунам проголосили бльокаду та перервали з ними зносини.

УПБ. Ліон, 5. 9. (радіо). З кождим днем стає все більш очевидною річею, що Румунія опирається на якусь державу, яка запевняє її, що можна також не виповняти розпорядків мир. конференції. Ігнорування розпорядків мир. конференції, що все ще продовжається, є надзвичайною обидою для конференції. Може навіть перервуть дипльоматичні зносини з Румунією і наложать на неї бльокаду. В Парижі все більше й більше бояться, що Румунія справді може утворити щось в роді унії з Угорщиною під скиптром румунського короля.

АВСТРО-ЮГО-СЛАВЯНСЬКІ ГРАНИЦІ.

УПБ. Москва, 6. 9. (радіо). Найвисша Рада рішила причислити область Марбурга до Югославії без плєбісциту, а як компензату полишити Австрії область Ратєнсбурга і частину мурської области також без плєбісциту.

МИР. КОНФЕРЕНЦІЯ ДО АВСТРІЙСЬКОГО ПРАВИТЕЛЬСТВА.

УПБ. Навен, 5. IX. (радіо). Додаткове письмо през. мир. конференції Клемансо, передане австронім. держ. канцлерови Реннерови, збиває на початку заміт нім.-австрійської делегації, що нім. Австрії не можна уважати ворожою державою, аргументом, що австрійський народ не лише не поборював політики своїх правителів, які прямо промостили шлях до війни ультіматом до Сербії та неприйняттям сатисфакції зі сторони тої держави, але ще й горячо повитав сю війну. Супроти стількох явних доказів мусить австр. народ взяти на себе повну участь у відвічальности. Опісля вказує додаткове письмо, що політика колишніх Габсбургів мала на меті удержати гегемонію німецького і мадярського народу над більшістю мешканців австро-угорської держави. Письмо підчеркує, що те ослаблення, яке Австрія має потерпіти, не є вислідом постанов договору, але радше відповідає політиці панування, яку провадив австр. народ проти других націй. Опісля письмо підносить, що союзники і заприязнені держави зовсім не бажають робити нещасне положення Австрії ще тяжшим, вказує на зміни господарських постанов, повідомляє про допущення комісії відновлення, що буде радити у Відні, і займається опісля означенням границь, причім осьшо наводиться про Тироль. „Союзники і заприязнені виходять від того факту, що італійський народ находився довгі літа під погрозою, зверненою пляново на його життя. Ся погроза містилася в тім, що Австро-Угорщина занимає висунені в італійську територію пануючі позиції. Союзні держави уважають найкрасшою розвязкою признати Італії природну альпейську границю, якої вона від довгого часу жадає. Вкінці відчеркується, що мир. договір в сій формі не може підлягати зміні та що союзні і заприязнені держави вижидають від австр. делегації на протязі пятьох днів заяви, що вона готова підписати договір. Коли таке заява не прийде до пяти днів, буде уважатися завішення оружжя, заключене 3. IX. 1918., закінченим, а союзні і заприязнені держави візьмуться до способів, які будуть уважати конечними, щоби свої домагання перевести під примусом".

АЛЬБАНЦІ ПРОТИ ІТАЛІЙСЬКОЇ ОКУПАЦІЇ.

УПБ Навен, 5. IX. (радіо) Після донесень, що прийшли з Цетинії до Загребу, проти-італійська повстання в Альбанії, що почалося в останніх днях серпня, приймає великий обєм. Повстанці напали накеякі гарнізони, залогу одного італ. табору в числі 300 людей по більшій части вирізано. Італійські гарнізони були змушені поспішно відступити з занятих областей. З Вальони надходять більші маси італійських військ. Альбанці вишлють заяву до мир. конференції, в якій хочуть донести про прогнання італійських військ і зажадати признання повної самостійности Альбанії.

ПОЛЬСЬКЕ ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКЕ ПЕРЕМИРЯ.

УПБ. Варшава, 6. IX. (радіо) Заключене між Україною і Польщею перемиря підписали ген. Дуський як представник команданта Пілсудського, а ген. Липко як представник Петлюри. Угода є чисто військова. Демаркаційна лінія відповідає теперішній позиції наших військ згідно з диспозиціями нашого штабу. Угода заключена на один місяць з можністю виповідження перемиря на пять днів.

Хроніка.

Мову урядових повідомлень Штабу Головного Отамана мусіли ми виправляти, бо вона просто страшна: постійно вживається пасівів (страдальних форм), яких українська мова майже не знає; імен, навіть українських, не відміняється, нпр. всі відмінки (падежі) імени „Павленко" не істнують, крімі першого (пишеться пр. генерала Павленко, замість ген. Павленка) і т. д.

Ноту з протестом проти нахабства Денікіна вислав наддніпрянський уряд до держав антанти.

„Стрілець", як нам доносять, до передових позицій зовсім не доходить. Просимо тих, що розвозять подбати о се, бо „Стрілець" потрібніщий на позиціях, чим цив. публиці і запіллю.

В „Труд. Громі" від ч 54. почалися прегарні річеві фейлетони М. Микогона про українську кольонізацію Кавказу. Звертаємо на них увагу наших читачів особливо військових, яких Українська Держава може колись вислати туди. Автора просимо подбати о видання цих фейлетонів окремою відбиткою, инак не вони пропадуть в часописнім матеріялі. Тільки коректу треба перевести, бо вона страшна в „Тр. Гр."

Холєра починає ширитися! А по тутешних містах така нехар і смріх, що тут її живо буде чудово! Команди повинні зараз переглянути всі камяниці й особливо виходки та за нехарство карати строго, а як перша кара не поможе, то й буками. Скрізь оповістити, щоб люде чисто ходили коло себе (може бодай тепер для війська зареквірують біля), не їли сирих овочів і пили тільки переварену воду!

ВЕСЕЛИЙ КУТИК.

(З оповідань втікачів).

Плєбісцит на Буковині. Румунські агітатори хотіли собі з'єднати українських селян на випадок плєбісциту на Буковині. Скликали селян до Кіцманя і довго їм викладали, що далеко їм хосеннійше пристати до православних Румунів, чим до католицької Польщі, що люто український народ катує. Селяне вислухали терпеливо всіх тих бесід, вийшли до салі на окрему нараду і вернули з такою резолюцією: „Ми люде невчені тай не знаємо, що з нами буде, а як що нас о нашу гадку питають, тоді ми хочемо належати до Києва. Як возьмете ви Київ, тоді ми ваші, як візьмуть Поляки, так ми до Польщі належати мемо".

—

Покликаний новобранець. Румуни перевели на Буковині бранку трьох річників з тим, що новобранці мають в осени піти до війська. По скінченні бранки виходять усі новобранці домів, лиш оден підступає до комісії і просить, щоб його сейчас приділити до війська. Здивовані члени комісії питають, чому йому так спішно до війська, коли має час до осени. „А де я вас буду в осени шукати?" відповів дотепний новобранець.

НОВІ КНИЖКИ.

Бібліотечка „СТРІЛЬЦЯ".

1) ЗА ЩО МИ БОРЕМОСЯ? Нап. Д-р О. Н. — Ціна 5 грив.
2) ПІД ЛЯЦЬКИМ НАЇЗДОМ. Нап. Гр. Задорожний. — Ціна 5 гр.
3) ПРО СТАРІ ПАМЯТКИ ПОДІЛЛЯ. Д-р Осип Назарук. До Бакоти. — Ціна 5 гр.
4) ЯКІ ТЕПЕР СУДИ НА УКРАЇНІ. Д-р Л. Мишуга. — Ціна 7 гр.
5) КАЗКА ПРО ДЕРЖАВУ. — Ціна 7 грив.

ОПОВІСТКИ.

Д[illegible] слухачі ([illegible])

які служать при укр. Армії, а не є фахово приділені, зволять подати свої адреси до ред. „Стрільця".

ХТО знає де находиться десятник ГРИЦЬ ПАВЕЛКО який перед відступом за Збруч був при держ. жандармерії, зволить повідомити ст. дес. Жовківського Івана при Бул. сот. НКГА.

Хто би знав, де тепер знаходиться четар ЛЮДВИК СТРІЛЬЧУК, котрий був в послідним часі в двірцевій команді в Тарнополи — зволить ласкаво повідомити його сестер Наталку й Стефанію Стрільчук, урядниччки Міністерства В. Спр.

Чет. Володимира АПОСТОЛА пошукує брат Василь К. Є. А. „Відділ для Освіти" Жмеринка.

Семен СМИТАНЮК пошукує брата Юрка Смитанюка сина Дмитра з Печеніжина. Хтоби зголосився, дістане нагороди 200 гривень. Адреса редакція „Стрільця".

С.С. МИКОЛАЄВИЧ Николай пошукує братів С.С. Юліяна і Володимира. Відомість до Редакції „Стр."

ТАНЧАКОВСЬКИЙ Кость з Винниці, не знаєте де находиться Ваш сестрінець Роман Роздольський? Потурняк Пилип хор. Військова лічниця Нова-Ушиця.

ПОВІДОМЛЯЮ мою родину, що знаходжуся при Інтендатурі 14. бригади з місцем постою Петро Сосенко, одн. стр.

ЄАСИК Євстахій Ком. Борислава прошу зголоситися в Жмеринці К. Є. А. у чет. Алімана.

Підлягає військовій і цивільній цензурі при Диктатурі ЗОУНР.

Редагує Комітет.

З друкарні Б. Вайнбаума, черенками „Стрільця".

Ч. 67. Кам'янець. Четвер, 11. вересня 1919. Рік І.

СТРІЛЕЦЬ

Орган Галицького Правительства й Н. К. Г. А.

Виходить тричі в тиждень.
Ціна 4·50 грив.
Редакція і Адміністрація вул. Поштова, ч. 9, І. п.

Нехай живе Самостійна Українська Народня Республіка!

Про військових фаховців.

Фуу! Кілько лайок мусіли вони перечитати в наших часописях — ті нещасливі фаховці в обох наших армій! Найбільш делікатний їх противник, один з галицьких визначних старшин, говорив мені таке: „Я ціню тих фаховців, але представте собі, якби ми в нашій історії замість імен: Хмельницький, Богун, Сагайдачний — мусіли читати: Блюм, Мізер, Губер.....“ Я потішив його, що чужинці належали в армії Богдана до найкращих, як пр. Мрововіцкі (Моровенко), Чарнота, Кривоніс, Кричевський і ін. Вони належали до тих, які по побідах під Корсунем і Пилявою перли Хмельницького йти на Польщу, коли наші сутоукраїнські отамани не дуже хотіли віддалятися від своїх жінок. Кривоніс був тим, який домагався знищення Львова, а вратували його Українці. Словом — ті чужинці були більш Українцями, чим Українці, а їх чужі імена зовсім не шкодять нашій історії: народ перехрестив їх так основно, що всі забули їх дійсні імена. Те саме діється й тепер. Для прикладу наведу імя галицького отамана Клее, якого частина все була одягнена й накормлена, бо він не числився з нічим, тільки з потребою свого війська: в неділю казав: „Хлопці! Сегодня буде фасунг (видача) обуви!“ опісля обступав костел у першім лучшім місті й виходячим Полякам казав роззуватися, а своїм козакам пробувати їх обув. Чи це було добре? Спробуйте сумніватися в це, але перед його жовнірами, які називають його „пан отаман Клей“, а які тепер ходять голі, босі і голодні — в найбогатшій країні Европи. Тоді побачите, як вони скочуть вам до очей в обороні свого отамана, чужинця по батьку й матері. Таких чужих старшин маємо в Галицькій Армії більше. Я не знаю отамана Клея, але за то знаю напевно, що його імя довше житиме в переказах нашого народа, чим імена 120 пересічних українських старшин, яких імен навіть тепер не знають їх підкомендні.....

Правда, були між чужинцями також зрадники й недбальці, яким не залежало на нашій справі. Але — кілько таких злодіїв було між сутими Українцями? Про це мовчать ті, що нападають на чужих фаховців. Значить, річ у виборі, а не в татарськім осуді „в чамбул“, „гуртом“.

Чужі військові фаховці становили тут „служимий клас“, якого культура була державна, значить російська. Ім по більшій части все одно, якій державі служать. Тим поміж ними, що мають живий, інтересний ум, навіть інтереснійше служити при будові нової сили, чим ходити в пагонах Денікіна, що мусять стати жертвою історичних мелів. Але розуміється, вони мусять тут мати атмосферу, в якій могли б дихати, а не переповнену міязмами безпідставних підозрінь й лайок. Слово „безпідставних“ підчеркую і кидаю ним в лице тим, що вічно лають фаховців. Скажіть, панове, котрим фаховцям доказали ви тут зраду української армії? Нехай і заочно! Назвіть бодай кілька імен (з доказами)! Це, що вони втікають з нашої армії, ще не є доказом зради. Читає публика в оповістках, що такі а такі втекли й забрали державні гроші, Між ними є сутоукраїнські імена, власники яких певно гукали „Слава Україні!“ Зрештою між „украденими“ сумами є й по 100 (сто) гривень!... Це осмішує всі викази, бож ніхто не повірить, що в теперішних часах навіть замітач улиці схоче бути злодієм за 100 гривень. Зрештою — чому тьма українських генералів з царської армії не служить нам? Пригадую тільки такі відомі імена, як ген. Кардашенко, Мусієнко, Прохоровйч, Рустакевич, Драгомирів і инші, імже ність числа і паперу в „Стрільци“, щоб їх списати (бо Міністерство Преси для „Стрільця“ не має паперу). Де вони? Я вам скажу, де: в армії Юденіча й Денікіна. Чому? І на це вам дам відповідь. Тільки що вж не згодитеся з цею відповідю, бо вона вам особисто невигідна. Вони Українці — і служилиб у нас, якби у нас були инші відносини. Які саме? Якби у нас отаманами не були б. підпрапорщики або люде, що й підпрапорщиками ніколи не були й навіть військової карти не уміють перечитати! Це факти, як докажу перед кождим судом. Представте собі легковаження й погорду, яку мусить в душі відчувати до такого „начальства“ дійсний полковник, що скінчив військову академію й розуміється на своїм ділі. Бо він при тім ділі виріс. А чим більше такий „старшина“ удає, що розуміється на війську й стратегії, тим менше цінять його ті, що на тім дійсно визнаються. Це таке ясне, що не бачить цего хиба чоловік, що сам займає місце, якого не повинен займати.

Кожда частина, що має такого отамана, мусить спаршивіти, хочби була найздоровіша. Бо риба від голови смердить — і помалу вся засмердиться.

Коли російські армії, що числяться з фаховцями, дійдуть до Збруча — не забудьте, панове „отамани“ і „полковники“ без військових шкіл, що ви будете винні тому. І ще памятайте, що в тих арміях будуть йти проти нас — також Українці-фаховці. Бо це робить своє діло служимий клас, робить його там, де може робити. Це повинні памятати особливо ті могутні у нас партії, яких наука побудована на дійсно глибокім розумінню клас.

Я не раджу вірити чужинцям без розбору. Слідіть їх, і судіть їх — а доказавши вину, розстрілюйте і вішайте! Але не плямуйте безпідставно їх чести, щоб самим сидіти при тім, на чім не розуміється. Тут не ходить о усування напр. популярних отаманів. Військо це така інституція, що можна в ній для кождого знайти місце — відповідне для його здібностей.

Шевця шукаєте фахового, щоб не змарнував вам шкури, але фаховців для війська не конче шукаєте, хоч тут ходить о шкуру десяток тисячів дітей українського народа! Коли напр. сільський учитель, а не добрий інжінір є міністром праці і т.д., то на все це можна довго дивитися з усміхом або й без. Але годі так робити з військом! Бо це основа держави, основа жива, яка щемить ранами, дрожить умираючими без пожитку й кричить руїною всего народа...

Д-р О. Назарук.

Союз з Польщею за ціну Східної Галичини?

Українська місія у Варшаві.

Дня 15 серпня прибула до Варшави надзвичайна українська місія в складі: б. міністра шляхів Ф. Пилипчука, б. тов. міністра земельних справ К. Павлюка, кандидата права дир. Тулупа і полк. українських військ, старшини для доручень при Отамані Петлюрі, Липницького.

Голова місії п. Пилипчук заявив співробітникови „Курєра Польського“ слідуюче:

Ціль нашої місії урегулювати відносини між Польщею і Україною, та скоординува и спільну вбройну акцію проти більшовиків.

В останніх часах українські війська зробили значні поступи. Вони увільнили від більшовиків Жмеринку, Винницю, Проскурів, Могилів н. П. і Шепетівку обсадили досі цілу губернію Подільську і частини Херсонської і Волинської, а також увійшли у Київську, займаючи Вапнярку і Роздільну та загрожуючи Ковятинови, який під сю хвилю правдоподібно є занятий українськими військами. Значна частина повстанців Григоріїва прилучилася до української армії, яка під сю хвилю числить 250,000 людей, знаменито вишколених, які одначе відчувають брак амуніції.

Про відношення України до Росії п. Пилипчук сказав:

Однаково, з більшовицькою як і з реакційною Росією ми боремося завзято. У всіх вістках, про які небудь переговори Отамана Петлюри з більшовиками нема ні крихітки правди. Так само брехливі були вістки, начеб Україна змагала до федерації з Росією. Не тільки не змагає вона до сього, але не хоче навіть найменшого зближення з Росією.

Проти наїзду Денікіна ми виставили сильну армію під командою отамана Ангела. Вона обсадила Бахмач й околиці.

Які відносини українського уряду до галицького?

— Ніякі, бо уряд і військо галицьке перестали істнувати (?!! Ред. Стр.) Павленко і Петрушевич вже від давна не беруть участи в політичнім житті.

Відтак п Пилипчук в горячих словах висловив бажання як найприязнійшої і тісної унії (!) між Польщею і Україною.

— Уряд, відповідальне представництво і цілий український народ прагнуть сердечно приятельського співжиття з братнею Польщею. Історичні похибки повинні бути нарешті направчені. Польща і Україна повинні получитися нерозривними вузлами. Диктує се нам історична конечність.

З наведеного вище не виходило ще, що український уряд не матиме ніяких претенсій до Східної Галичини. Співробітник „Курєра Польського“ запитав отже в тій справі п. Пилипчука, який відповів:

— Докладної відповіди на се питання не могу дати, бо в справі сій ведуться власне переговори, про вислід яких міністерство закордонних справ не занедбає без сумніву видати урядове повідомлення. Зрештою справа ся вже очевидно пересуджена в Парижі, коли Начальна Команда польських військ одержа-

Львівська державна наукова бібліотека
№ П 1920

ла уповажнення дійти до лінії Збруча. А український народ зі своєї сторони так щиро змагає до приязни з Польщею, що не схоче робити в сім напрямі яких небудь труднощів (?!! Ред. Стр.).

(Дзенник Людови ч. 218. з дня 21. сер ня 1919).

Українська місія, яку вислав Гол. Отаман Петлюра і яка вже вернула тут — доси не заперечила цих вісток. Розуміється, галицький уряд, армія й народ одноду шно противні такій „політиці".

Біяьшовицька відплата за польські звірства на Волині.

В 99. ч. „Ізвєстій", в урядовім органі Центрального Виконного Камітету Укр. Сов. Республики, помістив Раковський ось яку „Відповідь на хижацьку політику польської буржуазії під адресою польського міністра закордонних справ, Падеревського": Мимо нашого урядового предложення в справі мирного вирішення питання границь між Укр. Сов. Республикою і Польською Республикою — на основі свобідного самоозначення трудових кляс, дорученої Вам Вашим повновласником в Москві Вєнцковським—Польські війська йдуть на українську землю, займають села і міста тай підчиняють робітників і селян України гнетови з боку польських капіталістів і обшарників. В своїх розбишацьких походах війська польської буржуазії вирізують українське населення, граблять і палять села. Польська буржуазія не була в силі без підмоги великої російської революції об'єднати розірвані части польського народа, так тепер є вона гідною наслідницею политики насильства і вар арства трьох знищених держав: 10-го червня 1919 спалила армія Галлєра Чорторийськ, 11-го село Мільчиці (30 верств на північ від ст. Чорторийська), 12-го село Річицю. З того часу отверджують і операційні донесення і протести селян що раз то нові звірства польських білогвардистів. При найлекшій спробі протесту з боку населення проти реквізицій польського війська йдуть з вимом цілі села. Не є це зовсім завданням укр. сов. уряду доводити польському буржуазному правительству, що його безголова політика сама підбурює проти Польщі всіх граблених сусідів, що вона є перепоною для мирного співжиття і що вона вкінці таки погубить польську буржуазію, бо проти неї повстануть підбиті, але не непобиті маси. Невдовзі скине польський пролєтаріят і селянство владу польської буржуазії, але простий обовязок велить робітничо-селянському урядови України повідомити польське правительство, що ті злочини не минуть безкарно.

Українські відділи мають наказ віддавати полонених польських офіцерів під суд полевих, революційних трибуналів, а Всеукраїнській Надзвичайній Комісії доручено взяти на заложників усіх польських аристократів і буржуазію, що живе на Україні. Їх робимо відповідальними за всі надужиття правительства, під якого опікою вони жили. Київ, 22. ївс. Раковський. (Ред. Потім Підували розстріли польських панн, яких більшовики виловлювали по Україні.)

Друкарські силадачі (набовщики)

які служать при укр. Армії, а не є фахово приділені, зволять подати свої адреси до ред. „Стрільця".

Телєграми.

ОПЕРАТИВНИЙ ЗВІТ

Штабу Головного Отамана

з дня 9. вересня 1919.

При перекиданню ворога здобули наші частини на південний схід залізничний вузол Бірзулу і посуваючись далі дійшли до ст. Чубовки і м. Ананіва.

На північний схід від Балти обсадили м. Піщану.

За залізничий вузол Христинівка ведеться боротьба. Наші частини тут знаходяться у вигідному становищі.

На инших фронтах нема жадних особливих відомостей.

з дня 10. вересня 1919.

Наші частини відібрали ворогови залізничний вузол Христинівку.

На прочих відтинках нічого нового.

Отаман Квартирмайстер
КУРМАНОВИЧ, ген. чет. в. р.

БІЛЬШОВИКИ БЮТЬ ЧОРНУ СОТНЮ.

УПБ. Курськ, 8. IX. (радіо). В боях під Сумами розбито 2 та 4 білогвардейські полки. Ген. Дроздов окружений враз з своїми частинами і зарубаний червоноармейцями.

БІЛЬШОВИЦЬКИЙ ЗВІТ.

УПБ. Москва, 7. IX. (радіо). Південний фронт. В суджанському районі вперті бої в 10—15 верст. на захід від Суджа. В обоянському районі бої при зал. шляху Білгород-Курськ. В донському районі успішні для нас бої в долішному бігу Хопра. На схід від Усть-медведицької наші частини дійшли до Дону. В царицинському районі наші війська ведуть завзяті бої 10 врст. на північ від Царицина. — Східний фронт. В царицинському районі наші війська, продовжаючи наступ, вели завзятий бій в районі на схід від Солодник 65 врст. на півд. схід від Царицина. В уральському районі на правому березі Урала кінні відділи ворога зробили напад на район Лбішенська. Наші війська, перейшовши до контрнаступу, заняли Бударинський форпост і ведуть бій на південь від нього. В петропавловському напрямку в результаті вдачного маневру ми нанесли ворогови фланковий удар, причім захопили 700 полонених і 17 гармат. На ішімському напрямку червоні війська давлять ворога, що поспішно відходить за р. Вагая. В тобольському районі ми заняли Винокурово 25 врст. на півн. схід від Тобольська.

УПБ. Москва, 8. IX. (радіо). Північний фронт. Наші наступаючі частини заняли Петропавловське. Розсіявши кінні частини противника, дійшли до устя р. Кодими. На залізничому напрямку наші частини відійшли до Ємця. Наш наступ здовж фінської границі розвивається успішно. — Західний фронт. На вілейському напрямку наш наступ розвивається успішно. — Південно західний фронт. Наші частини відступили під натиском переважаючих сил ворога на лінію сіл 20 врст. на схід від Олевська. В коростенському районі ми відкинули ворога. В чернигівському районі наші частини перейшовши до наступу, заняли лінію сіл 30 врст. на південь від Чернигова. — Південний фронт. Між Конотопом і ст. Корінево наші частини перейшли на південний беріг Сейма і успішно наступають на південь. Ми заняли ст. Путивль і ряд сіл. Під натиском ворога ми залишили Новий Оскіл. Після завзятих боїв ми заняли ст. Котлубан, причім ми захопили 2 панцирні поїзди. На правому березі Волги 10 врст. на північ від Царицина продовжуються вперті бої. — Туркестанський фронт. На півд. схід від Акмолинська наші частини наступають на Темір. — Східний фронт Наші части давлять ворога здовж дороги Чахтоозерськ - Петропавловськ. На ішімському напрямку наші частини перейшли р. Вагай і ведуть наступ здовж ішімського зал. шляху. В тобольському районі ми посунулися здовж Іртиша.

РОЗУМНІ НЕ ЛАЮТЬ ФАХОВЦІВ.

УПБ. Навен, 6. IX. (радіо). Німецька преса оголошує договір, заключевий німецьким послом в Ризі і латишським президентом міністрів. Перший розділ того договору звучить: „Тимчасове латишське правительство заявляє готовість надати повне право горожанства латишської держави всім військовим, приналежним до чужих держав, які ще найменше чотири тижні брали участь в добровольчих формаціях в борбі за визволення латишської держави від більшовиків". Четвертий розділ каже: „Потрібні до переведення в життя першого роду листи приходу і відходу добровольців будуть висилані тимчасовому правительству що найменше раз в тиждень. На основі тих ліст рішать заключаючі договір, котрі Німці здобули собі право горожанства на основі першого розділу".

Хроніка.

Пропуски до Галичини будуть виставляти щойно по приїзді польських офіцерів для звязку.

День раненних та хворих козаків у Камянці. Комітет допомоги раненим та хворим воякам нашої армії при Головному Військовому Санітарному Управлінню 11. вересня улаштовує на Новому Бульварі м. Камянця, гулянку з метою збільшення коштів комітету, а тим самим і поліпшення стану раненних та хворих вояків. Комітет звертається з проханням також до власників всіх театрів м. Камянця власників крамниць, магазинів та ріжних підприємств піти йому на зустріч і в день цей внести можливий відсоток від свого прибутку.

Чехи організують українську бригаду. „Слово Польське" з 5. IX. приносись вістку, що в Чехах формується українська бригада, яка має бути розташована на Угорській Україні. Бригада має вже около 6 тис. стрільців, які повернули з італійського полону. Ціль цеї бригади вдарити на Борислав".

Франція й Україна. Голова французької військової місії, полк. Корбей заявив редакторови „Вечернего Времени", що Франція попирає Петлюру (на словах Ред.) тільки як ворога більшовиків, а в суті річи бажає відбудови давньої російської імперії. Томуто Франція підпомагає найобильніще Денікіна, з ним вповні годиться Польща і Румунія.

Українська пісня за кордоном. Республиканський уряд вислав з Киіва до Західної Европи гурт інтеліґентних співаків, переважно з Київського Першого Українського Національного Хору, під назвою „Українська Республиканська Капеля", щоб ширші кола европейського громадянства наочно переконати, що істнує українська культура, помимо всяких ворожих нам інформацій польських та московських кол.

Редакція „Стрільця" одержала такого листа до газет Уповаженого Капелі п. Олекси Приходька:

„Дирекція Української Республиканської Капелі сповіщає, що всі члени капелі живі і здорові. Рідним і знайомим передають привітання і дуже просять за них не турбуватись.

Українська Республіканська Капеля, об'їздивши з концертами Чехію й Моравію, від 20-го липня концертує у Відні. На початку серпня концертує в Берні, Базелі, Женеві, Льозані й Цюриху — в Швейцарії. а далі переїздить до Італії

Українська пісня за кордоном у виконанню Укр. Респ. Капелі, під орудою п. Олександра Кошиця, має кольосальний успіх, викликає загальне здивування й зацікавлення як преси, так і громадянства. Уповажений Укр. Респ. Капелі Олекса Приходько. М. Відень, 24-го липня 1919 року".

Марево голоду у Львові. Варшавський „Дзенник нови" з 22. 8. містить таку телєграму: Слідство виказало, що Львів стоїть перед голодовою катастрофою. Господарка страшна. Преса домагається зміни відносин і щоб не зважати на особисті впливи. Деякі газети від довшого часу атакують мійських достойників, закидують ім криміальні злочини, а ті зовсім не відповідають!

Вже не могтимуть брехати! Польські газети сильно сконстерновані погромами в Мінську, котрі випали якраз підчас побуту ген. Жадвена голови американської комісії для польських звірств над Жидами. Він ствердив у комунікаті, що польські жовніри убивали, вибивали вікна і грабили. 95 процент. ограблених склепів є жидівських. Убито 31 цивільних Жидів. Ограблено 376 склепів з дрібним крамом і багато приватних помешкань.

Замість слова „отаман", яке означає у нас майора, а у Наддніпрянців генерала пропонують деякі старшини замінити старим словом „тисяцький" або „курінний". І слушно, бо слово отаман гілько баламутить.

Лєкції для старшин. Сегодня год. 8 веч. виголосить др. О Назарук лекцію для старшин в університеті зал 1. про „Галичину, її культурно-політичний розвиток і відношення до Великої України" В суботу год. 6. про „Історію й ідеольогію Січового Стрілецтва".

ОПОВІСТКИ.

Чет. Володимира АПОСТОЛА пошукує брат Василь К. Е. А. „Відділ для Освіти" Жмеринка.

САСИК Євстахій Ком. Бориславa прошу зголоситися в Жмеринці К. Е. А. у чет. Алімана.

Хто має які небудь відомости про НИК. ГЛОВЯКА і НИК. КУЛИНИЧА (Галичан), повідомить ласкаво М. Левицьку, урядничку Голов. Арт. Управління, через ред. час. „Стрілець".

СОФІЯ БАРАНОВА Камянець-Подільський Госпітальна дім п. Євдокії Залевської ч. 7. пошукує брата Теофіля Дембіцького санітарного жовніра бучацького шпиталя.

ХТО ЗНАВБИ що небудь про медика Мирона ЗАЯЧКІВСЬКОГО хор. У.С.С., зволить подати вістку до редакції „Стрільця" на адресу його брата Степана.

Підлягає військовій і цивільній цензурі при Диктатурі ЗОУНР.

Редагує Комітет.

З друкарні Б. Вайнбавма, черенками „Стрільця".

Ч. 68. Камянець. Неділя, 14. вересня 1919. Рік I.

СТРІЛЕЦЬ

Орган Начальноі Команди Гал. Ар.

Виходить тричі в тиждень.
Ціна 4·50 грив.
Редакція і Адміністрація вул. Поштова, ч. 9. I. п.

Нехай живе Самостійна Українська Народня Республіка!

З Західної Области У.Н.Р.

На своїм столі знайшов я жмуток ґазет з дорогої нам Галичини. Чиясь добра рука поклала мені їх. З биттям серця беру їх до руки і відкриваю наперед часопись з далекого Перемишля над Сяном: „Український Голос" ч. 22. з 7. с. м. з него довідуюся, що у Львові відновлено „Вперед" і „Нашу Мету" тай заложено новий укр. дневник „Нову Раду"; що шкільний рік в укр. ліцеї й дівочій ґимназії „Укр. Інститута для дівчат" в Перемишлі почнеться 1 жовтня; що в Перемишлі відкривають нанї „Укр. приватну семінарію для дівчат" і сподіваються одержати для неї право прилюдности (голова хилиться від упокорення, що ми на своїй землі „сподіваємося" одержати „право"... але годі); дальше довідуюся, що в Перемишлі від тижня гостить театр „Укр. Бесіди" з Львова (обоє Коссаки, Стадникова, Дякова, Орленко, Ніжанковський, Качмариківна і ин.) Каса їм дописує. Грають гарно; що в Перемишлі відбулися 2 укр. фестини загальні й оден для дітей з льотерією, забавами й смачним буфетом" (вступ 1 кор.); що в Карльсбаді (Чехія) відбувся зїзд укр. дипльоматів, на котрім був і др. Панейко з Парижа. Є й прикрі вісти: що ректорат львівського університету домагається від студентів при іспитах і вписах посвідки, що вони служили або служать при польськім (!!) війську (такої безсоромности ще не було в Европі, щоб на загарбаній землі допускати в університет лише дітей наїздників — і при тім голосити, що вони хочуть „уній" чи „союза" з нами!) Дальше „Укр. Голос" не вірить, що місія от. Петлюри заявила в Варшаві „десінтересма" („У. Г." пише: байдужність) в справі Галичини „Це видумка" — лише і портрет от. Петлюри містить на першім місці...

А „Наша Мета" в ч. 9. і 10 пише, що в таборах укр. полонених у Львові за личак. рогаткою, в Перемишлі й в Пикуличах пятнистий тиф і червінка; що 2-а секція укр. горож. коміт. для інтернованих Ляхами Українців просить українські села доставляти харчі й молоко; що торговельна школа „Просвіти" приймає учеників на приготовл. курс і на курс англійської мови; що Укр. Педагоґічне Тов. отвирає 2 бурси для уч. серед. шкл і для дівчат, а те саме робить Ставропигійський Інститут; що в Станіславові виходить укр. тижневник „Воля" а у Відні „Україн. Прапор" (2 рази в тиждень); що у Львові є 4 укр. жіночі секції горож. комітету, з яких 1 займається жіночими варстатами праці; що вони посилають денно по 548 обідів для укр. вязнів, в тім 200 молочних для хорих, яких Ляхи не хочуть випустити та що запомогами удержують 800 укр. найбіднійших родин у Львові (яким „братя" Поляки, загарбавши нашу землю, не хочуть дати можности зарібку); що 15 вересня починаються вписи до укр. учит. семінарії у Львові; що наше „Технічне тов." відкриває 3 міс. курси технічного рисівництва; що польс. ґаз. „Н. Реформа" дуже боїться, аби Галичина не зробила федерації з Росією і взиває Поляків, зібрати всю енерґію (!), щоб переконати Галичан, що найкращу запоруку розвитку України може дати Варшава, а не Омськ (ред. „Мети" слушно замічує, що не потребуємо опіки ні Варшави ні Омська). Маю й 2 числа москвоф. „Прикарп. Руси". Вона пише в 25 ч.: „Чогоб не обіцяли в Варшаві—ми знаємо одно: жадна делєґація не сміє там вирішувати долі Сх. Галичини, жадна кабінетна „зделка" недопустима в питанню життя і смерти Червоної Руси — а хто посміє це нарушити, той з клеймом Юди заслужить кличку „варшавського сміття". Дальше подає, що краківський „Час" радить, „домагатися від Петлюри, щоби зараз прогнав (!) Січовиків і галицьких політиків" і ще радить Полякам „перевести" (!) укр. уряд в глибину України заняти Камянець н. П. і Проскурів, бо тут можна забрати тисячі вагонів хліба, але „тільки по военній окупації" інакше в Польщі буде голод. Безсоромність „Часу" доходить до того що заявляє, щоб польське правительство за це не давало ніяких зобовязань от. Петлюрі, бо він тільки „проводир одної з банд, що шибають собою по Україні"!! В 26 ч. „Пр. Русь" відповідає польській пресі, що гал. москвофіли тепер дійсно тяготять до Українців, але тільке так довго, поки Галичане схочуть федерації з Росією.

Дальше довідуюся, як Поляки в практиці розуміють автономію для Українців в Галичині: в м. Сяноку викинули ухвалою з народних шкіл укр. мову, яка була там за Австрії.

Інакше роблять Чехи на Угорській Україні. Там українська мова обовязкова у всіх школах і урядах. Вони взивають, щоб укр. урядовці приїздили там на посади. В Ужгороді виходить укр. тижневик „Руська земля".

Словом — українське населення в Західній Области держиться кріпко і ми можемо бути горді особливо з організаційної праці галицького жіноцтва під невимовно тяжким ляцьким ярмом. **А. Б.**

Батьківщина жде оборони.

III.

І чим нас більше вигубить тепер в борбі, тим нас гірше ослабить національно і чисельно на будучність. Слухайте, якою він засадою кермується в тій борьбі з нами. Польський письменник Станіслав Бжозовський написав в одній своїй книжці таку жорстоко-тверду девізу: „Не бендзє Польскі, допукі, ту з нас нє одродзон сєн драпєжци —людзє тва дзі, слупи бійонце. Кто вспулчує з врогєм, тен єст нєчулим вобец ойчизни" — не буде Польщі доки з нас не вородяться драпіжники — люди тверді серцем, що стовпи бють. Хто має співчуття для ворога, той не є чутливим для вітчини. *)

Кермуючись такою жорстокою засадою, наш ворог в борбі з нами нищить все, що у нас свідомійшого і всі наші культурні здобутки, аби коли вже скінчиться та кривава борба, не було в нас нікого і нічого, щоб можна було нашому народови о щось опертися. І ось для чого сотками арештують нашу інтеліґенцію і свідомих ваших батьків та братів.

Розстрілюють, гублять у тюрмах голодом, а решта гине від всяких недуг без догляду і помочі. Касують наші народньо-культурні інституції, нищать наші книгозбірні — і всю нашу духову працю, що з такими трудностями приходилось нам зверх півстоліття до купки, в тяжких мозолах збирати.

А те, що наші ґаздівства рабують з худоби, зі статку, з хліба і підтинають наш достаток і так вже страшно знищений пятилітньою війною, — доведе наш народ до жебрацького стану.

Але від того всего лиха, ще можна би народови очуняти, якби він назад вибив ся на волю. Та як ворог загарбає нашу вітчину і укріпить на твердо свою владу у ній — тоді він почне своє діло, яким довершить остаточну загубу нашого народу.

Вам, дорогі борці, відома відозва нашої Начальної Команди Гал. Армії — про наміри Польщі, завоювати як найбільше української землі і закольонізувати польсько-мазурськими мужиками. Ся чорна гадка у польських панів та польських патріотів вже давна. Ще перед війною вони її постановили перевести в діло в східній Галичині. Війна спинила їх діло — але в 1918 р. як лише австрійські війська і уряди зайняли назад цілу Гаачичину, так зараз Поляки відновили свої наміри. Вони заснували у Львові товариство „оборона землі" зединили всі польські банки в Галичині і постановили спільними грошевими капіталами тих банків, викуплювати землю обдовжених польських дідичів і на ній заселювати мазурів. Вже кілька великих маєтків закупили — але вій-

———

*) Ст. Бжозовскі: Сам єден всьруд людзі.

Жиди за польського панування

в Камянці на Поділлі.

Побіч Українців, Поляків та Вірмен Жиди не становили окремого народу в Камянці. З часу приходу Поляків до Камянця 1430 р. не вільно їм було мешкати у місті. Вже в 1447 р. „в пятницю після св. Аґнєшки" староста камянецький Павло Цемежиньскі оголосив возьними наказ, щоби ніякий Жид навіть перехідний, не важився довше трьох днів з бавити в Камянці. На мешканців, що переховували їх, накладається 14 гривень срібних кари, а Жидів карається вязницею.

За Жиґмонта I. 1543 року внесли скаргу польські міщане міста Камянця, що Жиди їздять по селах довкола міста і скуповують всі харчові засоби. На це видано королівський наказ, який заборонював Жидам подібну торговлю під тяжкою карою.

За часів Яна Казимира в часі місцевої бурі козацької Жиди з поблизьких міст шукали охорони в Камянці і виробили собі у короля рескрипт, що дозволяв їм мешкати в Камянці і тут вести торговлю.

Але на скаргу внесену Поляками Ян Казимир відкликав цей рескрипт дня 15 вересня 1654 року і дав наказ Камінецькому старості Миколі Потоцькому вигнати Жидів з Камянця під ригором 1000 червоних золотих.

Та Жиди не спішилися уступати, аж 1665 року вийшов новий декрет комісії, призначеної для розсліду упадку города. Наказано Жидам негайно виноситися з Камянця і за містом дозволено їм забавити не довше дванайцять неділь для продажі своїх домів.

Та на цей час заскочила всіх Турецька неволя 1672 року. Одначе Жиди вийшли на ній несогірше. Булиж вони віддавна в зносинах з Турками. Ще в 1502 році писав султан Баязет до короля Александра за жінкою Жида Мойсея, якого в Камянці зловлено як шпіона і він помер у вязниці. Султан просив, щоби його маєток віддано жінці. За часів турецького займу в Камянці Жиди були посередниками в торговлі між Турками а населенням та доставляли їм дівчат до гаремів. Тому не дивно, що в справі Юрка Хмельницького проти жалоби одного купця Жида, Турки станули по стороні Жида і Хмельницького струнули з достоїнства князя Сарматії в Немирові.

Після визволення Камянця від турецького панування 1699 року Август II і Август III на основі давніх привілеїв казали викинути Жидів з Камянця, де вони втиснулися до міста. Тому 1750 року видано комісарський декрет, яким наказано Жидам опустити місто до 24 годин під карою вязниці і конфіскати маєтків.

Всі їх доми присуджено містові, а школу жидівську наказано збурити. З того часу цей польський декрет ніколи не був відкликаний, тільки після прилучення Камянця з цілим Поділлям до Росії. Жиди втиснулися другий раз до міста, де, як пише польський історик Камянця Александер Пшездзєцкі (том I) „вони вже займають ринок і всі улиці, засідаючи в самім маґістраті, який виганяв і судив їх тільки разів".

Так на це звертаємо увагу камянецької Жидівської Громади.

Василь Пачовський.

Львівська державна наукова бібліотека
1.920.

на наша з Поляками припинила дальший хід тої роботи.

Та свойого наміру вони не покинули. В місяци квітні с. р. на соймі у Варшаві — відомий ворог нашого народу — пос. Абрагамович, при росправах над законом земельної реформи в Польщі, заявив іменем Союза польських дідичів Сх. Галичини варшавському правительству, що дідичі, посідаючи поверх 2 міліони моргів землі на укр. території Галичини, обіцяють відступити півтора міліона моргів землі на кольонізацію мазурами, тому, щоби вона не дісталася до рук укр. селянства. Поляки зайняли Схід. Галичину, Холмщину і часть Волині — але їх завидне око споглядає на цілу правобережну Україну і їх загарбуючі руки мають велику кортячку загарбати як найбільше укр. землі. Можливо, що захланність їх засліпить і піпхне на дальші простори укр. землі а може й ні. Але там де вони загарбали, певно пічнуть здійснювати свою кольонізаційну роботу. Тепер, коли майже всі території Польщі злучені до купи, коли влада в їх власних руках, — коли будуть брати податки і зі свого і з других народів, коли будуть горнути великі доходи із достатків своєї і загарбаних земель до своєї державної каси — то таку кольонізаційну роботу на нашій і на других землях будуть могли без великих перешкод переводити.

(Конець буде.) А. Щм.

Телєграми.

БЕЗСОРОМНІСТЬ ЛЯХІВ.

УПБ. Камянець, 10. 9. Львівська газ. „Век Нови“ з дня 9./IX. пише: „Паризький кореспондент „Газети Варшавської“ довідується в справі східної Галичини таке: „Щодо східної Малопольщі (Галичини), (Галичина дійсно мало польська — Ред.), то нема що укривати, що мимо напружених старань польської делєгації в ціли усунення засади тимчасовости, та форма приналежности того краю до Польщі буде принята Радою Пятьох. Впливи одної з головних держав показалися тут занадто сильними. Не треба забувати, що Рада Пятьох, поручаючи підкомісії для польських справ ген. Лє Ронда випрацювати автономічний статут, дала їм вказівки, що усліве тимчасовости засадниче. Таке порішення справи східної Малопольщі викличе без сумніву невдоволення в суспільности. Але тут можемо замітити, що той автономічний статут є мертвою буквою, що все буде залежати від його застосування, від мудрої політики польського правительства і становища самої суспільности. Польська делєгація не перестає очевидно вести дальше оборонну акцію. Дня 25. серпня передала Раді Пятьох ноту в справі Східної Малопольщі, до котрої долучено також меморіял львівської делєгації“.

УПБ. Камянець, 10. 9. „Курєр Львовскі“ з 4. 9. подає кореспонденцію з Парижа, в котрій підчеркує блуди польської мирової делєгації в справі Східної Галичини. Першою такою похибкою було, що делєгація здержалася від якогонебудь письменного протесту проти ноти Пішон з дня 29. 6. 1919. Рівнож Дмовський поставив неправильно питання будучої границі Східної Галичини, заявляючися за границею на схід від Перемишля, котра мала переходити через цішанівський повіт аж до пові у Ліско. Щойно по ухвалі конвенту сеніорів в Варшаві і по виїзді снепіяльної делєгапії до Парижа представлено питання засадничо, що Поляки жадають постійного прилучення Сх. Галичини до Польщі.

УПБ. Камянець н. П. 10. IX. Краківська газ. „Іллюстр. Курєр Цодзєнни“ з 28|8 подає таку телєграму з Відня: „Супроти урядового донесення паризького дневника „Тан“ що Петлюра зрікся Східної Галичини, віденські українські круги заперечують це донесення“.

РОБІТЬ З ЛЯХАМИ УНІЮ!

УПБ. Камянець н. П., 11. IX. Одна селянка, яка втікла з Галичини, оповідає: Поляки примушують до праці в полі як селян так і укр. інтелігенцію, без огляду на пол і образування. Без огляду на се, чи жінка має дрібні діти, чи ні, і чи має свою роботу, мусить чотири дні працювати на панському лані! Оповідаюча працювала рівнож через два тижні по чотири дні на панському лані, а коли на третий тиждень не хотіла вже йти, дістала пять нагайок, а 60-літна її мати, яка станула в її обороні, дістала десять нагайок. Укр. інтелігенти, незбідні до роботи в полі, мусять наймати робітника і платити по 200 гривень денно, а коли хто супротивляється, то бють нагаями і прикладами крісів. В Коломиї померло від побиття десять мущин і пять женщин, а в шпиталі лежить з тої самої причини коло сорок осіб обох полів, які гинуть з голоду, бо не дають їм нічого їсти. Всіх мущин, здібних до війська, від 16 до 50 літ забирають до війська і посилають на німецький фронт а всіх нездібних до війська посилають до Франції на роботу. Польські сторожі, які є в Коломиї, знущаються дуже над населенням, бють прикладами і нагаями. В повіті реквірують все: хліб, коні, корови, вівці, і рабують, що під руки попаде, а як хто з пошкодованих прийде до уряду жалітися, то виганяють зі словами „іди хлопе до праці“! Колиж військові команди, на яких жаліються, довідаються, що дана особа жалілася на них, допускаються ще більших знущань над нею. Буває й таке, що запрягають до возів укр. інтелігентів і кажуть тягнути віз зі снопами. Всіх укр. священників інтернували, так що в церквах, як в Коломиї, так і в повіті, не було вже від півтора місяця ніякого богослуженя! Про галицьку армію пускають провокаційні чутки, що більшовики її вже зовсім розбили.

ЯК ПОЛЯКИ ЗАВОДЯТЬ „ЛАД“ НА ВОЛИНІ.

УПБ. Камянець н. П., 10. IX. Львівське „Слово польске“ з 6/9. подає таку замітку про заняту Поляками Волинь. „З Волині надходять непокоячі вісти про нелад в адміністрації“.

УКРАЇНЦІ В АМЕРИЦІ.

УПБ. Камянець, 11. 9. „Вперед“ з 5. 9. пише: „Українці в Америці, згуртовані в Укр. Народнім Комітеті, уряджують по всіх більших і менших містах великі маніфестаційні віча в справі независимости Укр. Республики і збирають фонди на жертви для рідного краю. Американська „Свобода“ доносить, що пр. на вічу в місті Проідемс Р. Ай. зібралося більш 3000 осіб. На сім вічу промовляв м. ин. Мирослав Січинський.

ДЕЛЄГАЦІЯ АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ В ПАРИЖІ.

УПБ. Камянець н. П., 10. IX. Львівське „Слово польске“ з 7/9 подає за чеською газ. „Народні Лісти“, що до Парижа приїхала на днях делєгація Лемків з Америки, зложена в дел. Дзвонника і Гладика з зажаленням на гноблення Лемків в Сх. Гачичині, занятій Поляками. Мирова конференція постановила вислати свого делєгата в ціли розслідження цеї справи.

СПРАВА ПЛЄВІСЦИТІВ.

УПБ. Камянець, 11. 9. Львівська газ. „Слово польске“ з 8. 9. подає в телєгрємі з Базеля, що найвисша Рада постановила поробити заряджения, щоби плєбісцит у всіх краях і областях міг бути скінчений до 31. січня 1920. р. (Ред.: Тільки з Галичини хочуть робити дарунок польському панству. Але це ще вилами по воді написано).

ОПЕРАТИВНИЙ ЗВІТ

Штабу Головного Отамана

з дня 11. вересня 1919.

На півночі переступили наші частини біля Яблінця залізничу лінію Новгород-Волинський-Коростень.

Впрочім не зайшло нічого особливого.

з дня 12. вересня 1919.

Наші частини, які борються в районі залізничного вузла Христинівка, заняли Умань і Яроватку.

Тим виказали операції в районі на південь і схід від Вапнярки вже тепер великий успіх. Весь простір Бірзуля, Ананів, Хощевата, Умань, Яроватка, Балабанівка і Гайсин від більшовиків цілком звільнений.

Впрочім нема ніяких особливих подій

В. з. ген. Квартирмайстра
Долежаль пплк.

ПОЧАТОК КІНЦЯ ЧОРНОЇ СОТНІ.

БІЛЬШОВИЦЬКИЙ ЗБІТ.

УПБ. Москва, 10. IX. (радіо). Південний фронт. Наша дніпровська фльотиля спустилася до Вишгорода 15 врст. на північ від Київа. На бахмачському напрямку наші наступаючі війська заняли ст. Чесноківку 10 врст. на півн. захід від Бахмача. На сумському напрямку ми заняли ст. Тіткин 10 врст. на північ від Ворожби. На долішному Хопрі ведуться бої 40 врст. на півд. захід від Урюпинської. На північ від устя Хопра наші відділи переправилися на правий беріг ріки і продовжають наступ. В царицинському районі наші частини ведуть бої зі значними силами ворога біля Качалинської і на схід, де ворог привів до бою танки. — На півд. схід від Актюбинська перейшла на нашу сторону козацька бригада в повному числі 1500 шабель з командантом і штабом бригади. В 60 врст. на схід від Орська піддався нам 26 козацький полк 300 людей з оружжєм. До Актюбінська прибула з пропозицією зложення оружжя делєгація частин південної армії в числі 15—20 тисяч людей. Таким чином в результаті розгрому ворога на актюбинсько-орському напрямку ми взяли коло 12.000 полонених, а вижидається здачі останніх частин південної армії ворога. — Східний фронт. На петропавловському напрямку бої продовжаються, причім на південь від зал. шляху розбито бригаду ворога і захоплено 8 гармат та богато полонених. В ішімському районі наш наступ по обох сторонах ішімської залізниці продовжується. Захоплено полонених.

Друкарські складачі (набірщики)

які служать при укр. Армії, а не є фахово приділені, зволять подати свої адреси до ред. „Стрільця“.

Хроніка.

Польські звірства. В ночі з дня 5. на 6. вересня напали польські жандарми з військовою асистенцією на сплячі села гусятинського пов. і забрали всіх мущин у віці 18—42 літ, що служили в Укр. Війську до Коничинець. Тут їх тяжко били і знущалися над ними, а відтак завели на огороджену колючкою площу. Три рази денно відбувають перегляд інтернованих, При чім їх побивають і велять нюхати землю, чи вона українська, чи польська! До нинішнього дня сидять сотки інтернованих українських жовнірів в Коничинцях. Ходять чутки, що їх вивезуть на роботи в Францію. Чи не крайній час інтернувати тут польське панство? Тільки репресіями влекшимо долю нашим братам. З усяких скарг Ляхи сміються, а антанта зовсім їх не чує.

Ляцька підлість на нашій землі! По селах Сх. Галичини забороняє польська жандармерія українським священникам проповідати в українській мові!

Українська місія для полонених в Італії. Львівський „Вперед“ з 5. IX. подає: Минулого місяця приїхала до Риму укр. місія для полонених в Італії. Головою місії є Олександер Севрюк, його заступником отаман Іван Коссак, секретарем Володимир Бандрівський.

Українська самопоміч. Кружок укр. слуг помагає харчами нашим вязням-селянам в Бригідках. Нещасні укр. вязні бються прямо за кусник хліба і ложку юшки, а Ляхи предкладають нам унію!... Чи не підлий цинізм?

Тов. „Союз Українок“ складає сердечну подяку Пану Отаманови Колодієви, комендантови залоги міста за щедрий дар 1000 гривень на тов. „Союз Українок“.

Культурні справи.

Лекція про Камянець і камянецьку фортецію професора камянецького Держ. Університету О. Сіцінського відбудеться для старшин і урядовців залоги в неділю 14-го вересня в 12 годині в помешканні місцевого Церковно-історично археологичного Музею Комісарська площа 27. Після лекції екскурсія для огляду місцевих памяток старовини і фортеції.

Збирайте матеріяли до укр. історії! При Бібліотеці камянецького Державного Українського Університету улаштувався відділ по історії революційного руху, де збираються всі матеріяли, що стосуються до нашої революції. Тому ласкаво звертаюся до всіх громадян допомогти Університетові в цій справі і передати йому всі відповідні матеріяли, — книжки, летучки, прокламації, листки, копії наказів, резолюцій, газети і т. и. — Університет увесь цей матеріял старанно збереже і він стане цінним джерелом для будучого історика української революції. — Ректор Університету, Професор Огієнко.

Укр.-чеське видавництво. В серпні зорганізовано в Празі укр.-чеське видавництво „Всесвіт“ для видавання визначніших чеських і українських літературних творів для обопільного ознайомлення.

КІНДРАТ САВАРИНСЬКИЙ, що вернув з Франції, просить п. Стенана Олексюка (б. студента медицини) подати свою адресу.

Підлягає військовій і цивільній цензурі при Диктатурі ЗОУНР.

Редагує Комітет. З друкарні Б. Вайнбавма, черенками „Стрільця“.

Ч. 69. Кам'янець. Второк, 16. вересня 1919. Рік І.

СТРІЛЕЦЬ

Орган Начальної Команди Галицької Армії.

Виходить тричі в тиждень.
Ціна 4 грив. 50 шаг.
Редакція і Адміністрація вул. Поштова, ч. 9. і. п.

Нехай живе Самостійна Українська Народня Республіка!

Просвітна діяльність Галицької Армії.

Перед усіми відділами Команди Етапу Галицької Армії, що в найтяжших обставинах працюють над заспокоєнням потреб фронту, заслугує на особлившу увагу нова інституція. Це відділ „Народньої Освіти".

Такої інституції не знав жаден мобілізаційний плян армій, що по його приписам пішли на себе кровавим походом в незабутім 1914 р. Воєнна інформація була тоді обмежена тільки на ведення розвідки про стан і розклад ворожих сил. Аж коли світова війна почала видовжуватися в безконечність, а військо на фронті починало декуди вже тратити терпець, введено службу пропаганди для піднесення настрою серед жовнірів. Найкраще поставлена була пропаганда в німецькій армії. І не диво, бо німецьке військо було зложене майже з одноцілого і не то що свідомого, але політично виробленого національного живла, а поруч цього Німці могли і вміли заосмотрити свою армію у всі середники для ведення пропаганди (часописі, книжки, кінотеатри, фронтові театри і т. п.)

Настрій наших військ є як найкращий і нема вправді ніякої небезпеки, щоби тепер наше стрілецтво дало збаламутитися намовам ворожих агентів або домашніх дезертирів. Але все-ж таки є справи, які треба вияснити кождому членови нашої Армії.

Але і не саме військо, але ще більше наше населення потребує цего.

Цеї незвичайно важної праці серед війська і населення піднявся Відділ Народньої Освіти. Організація на окремі секції, а саме на відчитову, бібліотечну, видавничу, співацьку і театральну тай на підвідділи: винницький, могилівський, проскурівський і камянецький, як і приділення до цеї праці діяльних народніх робітників з Галичини — велить надіятися на як найкращі успіхи.

Перші кроки поставлені відділом дуже щасливо: 24. серпня устроєно віче в Браїлові з великим числом учасників, між якими було й багато Євреїв. Промовляло 3-ьох бесідників: Апостол, Козловський і Озарків про завдання Галичан на Придніпрянщині, про потребу сотворення Самостійної України. — Такі самі питання обговорили 28. 8. с. р. в Межирові делегати: Стефанюк і Кравець. Народ приступив по вічу до основання читальні „Просвіти" і Комітету збірки для військових немічників (інвалідів) та вдів і сиріт по погибших. — Ті самі делегати відбули 31. 8. віче в Сербинівцях, де їм поміг гарною промовою місцевий, парох о. Голоскевич, і в Слобідці (пов. Лятичів). В обох селах відносяться селяне незвичайно прихильно до цеї освітної праці, обіцяли зі свойого боку як найдальшу поміч і просили висилати їм правильно представників з новими відчитами. — Того самого дня були делегати Народньої Освіти: Озарків, Литовко і Швак на вічу в Чернятині (пов. Винниця). Обговорено потребу оборони України від ворогів і поставлення сильної Української Держави, сотворення укр. Армії і про народню дісципліну. Захоплений народ жалувався. „Про це ми ще не чули, нам інакше говорили", — 4-те віче того дня відбули в Малій Жмеринці з рамени Народньої Освіти: д-р Романків і Апостол. Обговорено вище наведені справи і відновлено чит. „Просьвіти". — Тими вічами народ дуже зацікавився і поставився як найприхильніще до пекучих питань нашого державного життя. (Від Ред.: Просимо присилати нам короткі дописі про всі віча і збори).

Що на цей факт п. Гол. Отаман?

Нам пишуть: Дня 31-го серп. с. р. около год. 5-ої по пол. на стації Винниця розвідчі органи НКГА. замітили біля стоячих тут вагонів одного із Членів Директорії, більшу скількість людей, які готовились до відїзду. Показалося, що се були місцеві винницькі Поляки. Розвідчі органи, сповняючи свої службові обовязки, приступили до провірення документів тихже. Підчас цього провірення вийшов з своїх вагонів Член Високої Директорії пан Швець і спитав в чім річ. Розвідчі органи обяснили йому, що провіряють документи присутних і відїзджаючих людей. Пан Швець піднесеним голосом сказав розвідчим органам, що вони не мають права провірювати і контролювати тих, котрі їдуть в його вагонах. А коли хтось буде проти його волі переводити контролю їдучих осіб то він зробить авантюру. Розвідчі органи попросили тоді від пана Швеця списку тих людей, котрі їдуть в його вагонах. Пан Швець в дповів, що він нікому ніякого спису не дає а предложить спис з ним їдучих осіб тільки пану Гол. Отаманови. В тім часі зявився між відїзджаючими граф Грохольський і вилєгітимувався перед розвід. органами, що він має право перевезти зглядно забрати з собою ті особи, які він забажає і ніхто не має права йому цього заборонити! Розвідчі органи, все таки стоячи на точці своїх службових обовязків, а не маючи змоги одержати поіменного спису відїзджаючих осіб, хотіли дальше переводити контролю документів. В тім часі причеплено до вагонів паровіз і в протягу двох-трех мінут поїзд вирушив, без попереднього чийого-небудь позволення, в напрямі Жмеринки. Підчас вирушення поїзду остаючі Поляки кинули до вагонів більшу скількість кореспонденції.

(Від Ред.: Довідуємося з авторітетного джерела, що все це зробив не Вп. Дир. Швець, тільки його брат. Радимо щиро Вп. проф. Шевцеві вислати брата на фронт, бо пубхика й так звертає увагу, що молодий, здоровий старшина вже 9 місяців сидить при нім адютантом, а тепер — по тім, що зайшло, легко може прийти до непорозумінь між тими, яким Ляхи тортурують сімю в Галичині, а тим, що вивозить польських графів без контролі. А знов розвідчі органи, раз одержавши наказ, контролювати, повинні його безоглядно виконувати, поки військова влада не відкличе цього наказу на письмі. А чому розвідка не жадала легітимації від мнимого члена Директорії?)

БАТЬКІВЩИНА ЖДЕ ОБОРОНИ.

(Конець.)

І якби їм се вдалося — тоді наш народ, а особливо наші укр. селяне опинилибся без грунту під ногами — гей би у воздусі. Закольонізованими мазурамя передесяткували би нас по громадах — так що ми стратилиб усяку громадську і народню силу. Польські пани і патріоти добре зрозуміли, що один пан польський хотьби в соткою двірської челяди на тисячах моргів землі, не має тої сили супроти нашого народу, що пару сот родин мазурських закольонізованих на його добрах. І всі ті сотки міліонів, що заплатили укр. селяне за панщину, за пропінацію, за несправедливо розложені податки — а нарешті і вся та кров і сотки жертв життя, і та мука, яку наш нарід і ви, його борці перенесли за весь час сеї боротьби, пропали би дармо і намарно. А та надія, якою живе весь наш народ під польським ярмом, що ось ви вернете і освободите його з чорної, мов єгипетської неволі — також має пропасти?

Тож памятайте і кождого свого товариша врязумляйте, що для спасення своєї будуччини, що для визволення свойого народу, що для освобождення своєї сімї і рідні, що для вратування предківської потом, кровю і сльозами злитої землі, що для чести народньої і пролитої крови ваших товаришів, що для оборони від ворожої наруги, святих могил погибших ваших товаришів-борців, — не вільно нікому опустити поля боротьби, та зрадити своїх товаришів в бою. Правда, важкі ваші труди, дошкульні прикрости бойового життя, — болючі рани, бідне, недугами схворіле життя. — Але неволя, сором, наруги над найсвятійшими почуваннями нашої душі, ганьблена і топтана честь народня, пімста і повсегдашній випоминок за підняту і переможену боротьбу, ворогом і його нащадками може й цілі віки — булиби тисячу раз болючійші і доскульнійші вам і вашим грядущим потомкам.

Тож, дорогі борці, сталіть вашого духа в боротьбі, підтримуйте святою вірою в перемогу ваших тозаришів і єднайте щирим братським відношенням, тутешніх братів жовнірів, що разом з ними кровю освячуєте кращу будучність, волю і самостійність великої Укр їни, — научайте їх великої жертвенної любови для своєї Вітчизни, щоби вони такі як ви — пішли з вами в слушний час і помогли освободити і вашу святу Батьківщину! А. Щм.

Телєграми.

АВСТРІЯ ПІДПИСАЛА МИР.

УПБ. Навен, 11. IX. (радіо). При підписанню мир. договору між респ. Австрією і майже всіми державами антанти мав Клємансо таку промову: „Пане держ. канцлер респ. Австрії! Переговори дійшли до кінця і довели до згоди щодо постанов договору між союзними та запризненими державами і Австрією. Сі постанови містяться в осьтут предложеному тексті. Я підписав письмо, посвідчаючи, що осьтут предложений текст докладно годиться із знаним вам текстом. В імени союзних та запризнених держав прошу вас тепер приступити до підпи ання". Тоді підписав держ. секр. Рен нер договір і предложені протоколи. Після нього підписала американська делегація, потім великобританська, далі Французи, Італійці і Японці. Відтак приступили до підписання менші держави по черзі в поазбучному порядку. При сім показалося, що румунські і югославянські делегати не явилися до підписання. Офіціяльно навіть не занотовано їх неприсутности.

НЕВТРАЛЬНА ПРЕСА ПРО МИР. ДОГОВІР З АВСТРІЄЮ.

УПБ. Навен, 11. IX. (радіо). Норвежська газ. „Національ" пише в справі мир. договору з Австрією: „Супроти цих драконських постанов треба назвати хиба лагідними навіть страшні условини мира, подиктовані Німеччині. Коли мир з Німеччиною це мир насильства, то мир з

Львівська державна наукова бібліотека
№ п 1920

Австрією — мир знищення. Але коли всемогуча паріська Рада зовсім зігнорувала 14 точок Вільзона в мир. договорі з Німеччиною, і одним почерком пера вплучила насильно 6 міліонів Німців до сусідних держав, то ледви кого здивує, що тепер з 10 міл. австрійських Німців має тільки 6 міл. утворити тзв. самостійну австр. державу. В першій мірі відлучення нім. частин півд. Тиролю з чисто німецьким населенням ізза мнимої стратегічної небезпеки для Італії виглядає на кровавy іронію, коли порівнається обкроєну нову Австрію з побідною імперіялістичною Італією".

НІМЕЦЬКО-ПОЛЬСЬК. КОНФЛІКТ.

УПБ. Навен, 11. IX. (радіо). Німецький міністер закорд. справ переслав 7. IX. ноту до Парижа в справі польських нападів.

ЗОВСІМ ЯК НАД ЗБРУЧЕМ.

УПБ. Навен, 11. IX. (радіо). Нота, в якій німецьке правительство протестує проти польського поступования у Вервалі, звучить м. и. „Нім. правительство слідить в журою напади проти Німеччини з невідвічальної польської сторони, напади, з незменшеною силою, в словах і на письмі. Як безконечні статті і зазиви в пресі, так промови на численних народних зібраннях по всіх більших місцевостях Польщі про події і відносини на гор. Шлеську надаються до того, щоби ввести в небезпечне заворушення широкі маси поль. народу і попхати його до діл насильства. Не скриваючися закликають до оружного виступу та до творення добровольчих відділів. Дальше джерело занепокоєння лежить в тій обставині, що нім. війська, які стоять близько кордону для охорони місцевостей та численних промислових заведень, все є наражені на безнастанні напади зі сторони польських банд. Ті банди нападають несподівано зза кордону, завдають страти нім. залозі і тікають также скоро за кордон, коли появляться сильнійші німецькі відділи. Треба усеї сили волі нім. військ, щоби в переслідуванню таких банд не датися підвати до переступлення кордону".

ЛЯХИ И ЛИТВУ ХОЧУТЬ „УЩАСЛИВИТИ".

УПБ. Москва, 12. IX. (радіо) Між Польщею і Литвою зростають непорозуміння ізза демаркаційної лінії в ковенській і вільненській губернії. Після крівавої боротьби Поляки відібрали в Литовців м. Сейни. Поляки заявляють, що антанта визначила їм нову демаркаційну лінію, але литовське правительство не одержало ніякого повідомлення. Поляки змагають заняти як найбільше литовської території. Литовці дивляться на їх заяву як ба провокацію і протестують. Литва примушена боронитися всіми силами з оружжєм в руках. Вона складає відвічальність за війну на Поляків, як одиноких виновників проливу крови.

УПБ. Навен, 13. IX. (радіо): Литовське прес. бюро розширює два донесення про події, які будять велику журу в Литві. Пілсудський заявив в промові при поїздці через литовські области, обсаджені Поляками. „Ми не залишимо цього краю, бо уважаємо його анектованим Польщею". Затрівоження серед литовських кругів побільшилося ще більше з тої причини, що Поляки заводять в обсаджених областях середньовічну панщину для мужиків. З тої причини литовські селяни звернулися до англійської військової місії на Литві.

ЯК ЗА НЕБІЖКИ ПОЛЬЩІ.

УПБ. Москва, 11. 9. (радіо). Арський пише: в „Известіях" м. ин. „Внутрішне положення в Польщі стає все більш критичним. В домбровському районі побільшилися ексцеси, що носять чисто економічний характер, причім стрічаються терористичні акти. В Варшаві страйкувало в липні 19 фабрик з 10.000 робітниками, що жадають побільшення платні і признання робітничих рад. На селі весь час неспокій, хоч сойм порішив вже аграрне питання з точки погляду богатшого селянства Антисемітизм в Польщі досягнув апогея особливо з того часу, як в Польщу пропущено корпус Галлєра. Правительство уживає його тепер до здавлення аграрного і робітничого руху. Великою язвою нового устрою Польщі є хабарництво і всякі службові надужиття, що дійшли до неймовірних розмірів.

БІЛЬШОВИКИ ВІЩУЮТЬ СОЦІЯЛЬНУ РЕВОЛЮЦІЮ НА ЗАХОДІ.

УПБ. Москва, 12. IX. (радіо) Дорожнеча, недостача вугля, безробіття, страйки, жадання націоналізації і робітничої контролі — це річи, на які звернула всю увагу европейська і американська преса. Англійська правительственна газ. „Таймс" пише: Одні страйки в Англії кінчаться, другі зачинаються. Ми вступили в полосу страйків, зросту страйкової стихії, зросту загального страйку. Се вся суть, весь зміст теперішного моменту не лише в Англії, але по всій Европі і Америці. Загальний страйк це початок пролетарської революції на Заході.

ХОЛОД МІЖ АНГЛІЄЮ І ФРАНЦІЄЮ.

УПБ. Петроград, 11. IX.(радіо) „Політикен" запевняє, що між Францією та Англією прийшло до холоднійших відносин. Франц. часописі не можуть визволитися від враження, яке на них викликало оголошення англійсько-перського договору, на основі якого Англія стає повним господарем Персії. Політика Англії в Персії є перешкодою на шляху привернення Великої Росії. Події останніх днів доказують, що Франція і Англія змагають до зовсім инших цілей в відношенню до Росії.

АНГЛИСЬКА ПРЕСА ПРОТИ РОСІЇ.

УПБ. Петроград, 11. IX. (радіо) „Манчестер Гвардіян" заявляє, „Ми не можемо бажати собі привернення тої імперіялістичної Росії, що стільки літ посувалася до границь наших азійських посілостей, стаючи погрозою для правительства Індії та викликуючи безнастанний неспокій і величезні розходи".

РУМУНІЯ ВИКИДАЄ РОСИСЬКИХ ОФІЦЕРІВ.

УПБ. Гельзінгфорс, 11. IX. (радіо) З Константинополя доносять, що румунське воєнне міністерство повідомило ген. Лукомського в Таганрозі, що всі російські офіцири, перебуваючі в Румунії, мають покинути Румунію до 15 вересня.

НА ЗАДАХ КОЛЧАКА.

УПБ. Москва. 11. 9. (радіо). З Самари доносять, що втікачі з областей Колчака оповідають, що на задах Колчака скрізь повстання. Партизанські відділи ведуть скрізь боротьбу. Біля пристані Тари коло Омська партизанський відділ затопив два пароходи з запасами. Біля Єнісея оперує відділ бувшого председателя омського ісполкома Лобкова. В Омську працює більшовицька тайна організація.

ПАНІКА В ТАБОРІ КОЛЧАКА.

УПБ. Москва, 12. IX. (радіо)

Сибірська білогвардейська преса свідчить про панічний настрій серед білої гвардії. Колчак заявив на засіданню круга козачих сибірських військ: „Сибір переживає хвилі повного упадку державности з причини приближення більшовиків в глуб Сибірі".

ОПЕРАТИВНИЙ ЗВІТ

Штабу Головного Отамана

з дня 13. вересня 1919.

На фронтах нічого особливого.

з дня 14. вересня 1919.

Наші частини що посуваються в напрямі на північ заняли Ушицю (Коростенський напрямок — Ред.).

На північ наближаються наші війська до залізничної станції Затише.

з дня 15. вересня 1919.

Нашою офензивою на Київ і Звигород відтято більшовикам південь Правобережа від півночи.

В розпучливім положенню скупчили вони всі свої сили, та старалися прірватися через Вапнярку то в напрямку Христинівна на північ, що їм однак завляки нашим енергічним наступам в тих районах не удалося. Поодинокі розбиті частини, що перейшли мимо нашого фронту, скупчилися знова в районі на південь від Сквіри й стараются продертись на північ через Попельню. Наші частини які находяться в тім районі, ведуть від вчора уперті для нас успішні бої. Декілька разів наступаючого вчера на південь від Коростиня ворога, відбили ми з великими для нього втратами.

Отаман Кватирмайстер
КУРМАНОВИЧ, ген. чет. в. р.

БІЛЬШОВИЦЬКИИ ЗВІТ.

УПБ. Москва, 13. 9. (радіо). По обох боках Двини ворог відходить в безладі, нищить мости та кидає набої і всякі річі. Наші відділи дійшли до ріки Солменги та заняли Селецьке. В лужському та гдовському районі ми знова заняли Дрису. В борисівському теж перейшли до наступу. Ми заняли ряд місцевостей на півн. захід від Мозира — Південний фронт. Наші передні відділи заняли Радомишль. Ми заняли ряд сіл 30 врст. на південь від Чернигова. Після впертого бою ми залишили Б рзну. Коло Бахмача іде бій. В районі Ворожби наші частини заняли кілька місцевостей. Ворог заняв був Калач, але нашою контратакою ми його відбили. В усть-бузулуцькому районі наші частини продовжають наступ. В тобольському районі наші частини дійшли до злиття рік Ішіму і Іртишу та заволоділи устєм р. Москви.

Хроніка.

П. Т. Балакунам під увагу! В „Стріяьци" не можемо містити присланих статей, коли вони більші як на сто стрічок. Паперу нема, Панове, а в сто стрічках можна сказати все, навіть Европу розібрати. Виїмок можливий тільки в виїмково важних справах.

Політики з „України" вже другим наворотом „страшать" Галичан, що Денікін має плян заняти Галичину. Панове, майте розум і не ширіть в той спосіб прихильности до Денікіна, бо Галичане нетільки Денікіна, але навіть дійсного люципера бачилиб у Галичині радше, чим Ляхів, з якими дехто робить унію.

Столицю України хоче „Україна" (ч. 28.) бачити не в Київі, але в Миколаіві. Це такий сам помисл, як гетьманських дорадників, щоб старий герб Володимира замінити козаком з довгим цыликом. Свідчить це про недостачу почуття національної традиції і нерозуміння, як нам ще сотки літ треба як ока в голові берегти цю традицію. А Київ це серце нашої традиції, про яке знає навіть найтемніщий Бойко. Вчіться від Поляків, панове, як шанувати традицію. Сегодня хтось предложить Миколаїв, завтра волянпік і т. д. Панове! Не зачинайте історії від свого язика і пера! Чому Француви не переносять столиці до Бордо або Американці до Нью-Йорку, хоч там і моря малиб і пузатих купців безліч і т. д. Бо вони знають і розуміють свою традицію та її вагу. А ми — аби оригінальний проєкт був?

Котляревський і Печеніги „Україна" в ч. 27. помістила передовицю (!), яка в історії нашої преси не буде забута як зразок широкого масштабу писания статей. Має це бути стаття з приводу 150 ліття уродин Котляревського, а починається розвідкою про дикі бродячі орди Печенігів, Хозарів, Половців і т. д. Шкода, що автор не почав від Антів, Сарматів, Дулібів і т. д., або від мряковиння, з якого світ повстав, або бодай від палеолітичної доби.

Дра Ів. Макуха іменовано тов. міністра внутрішніх справ. Це перворядний адміністратор.

Полковник У. С. С. Вільгельм Габсбург прибув до Галицької Армії і заголосив свій приїзд в Диктатурі З. О. УНР.

Вдар в стіл, а ножиці відізвуться. „Роб. Газета" в ч. 496. нападає в спосіб такий дурний на статтю дра Назарука за фаховців, що взяла рекорд. Шкода місця відповідати на лайки, але віднов - мо на головний аргумент: що Носке, військовий міністр Німеччини і Мільран в. мін. Франції — не фаховці. Правда. Але Німеччина й Франція це так наладнані держави, що й околіт поставте на верха, а все буде йти своїм шляхом. А Україні так далеко до тих держав, як нир. О. Несмашному до публіцистики. Наладнаний годинник потрафить накручувати кождий дурень, але зробити його може таки лише годинникар, або, хай буде, „спеціяліст". Тому нпр. інжінір як міністер праці краще будувавби і мости і долю робітництва, яке лучше знає чим сільський учитель, бо інжінір в своїм фаху ціле життя має до діла з робітництвом, а сільський учитель з дітьми. Для кождого, що не думає по діточому, ясно, що д-р Н. виступаючи в обороні фаховців, не мав на думці злодіїв, яких вичисляє „Роб. Газета". Що до закиду докторату „на право і ліво", то маємо докази в руках, що дехто вносив тости в честь такого правого абсолютиста, яким був німецький цісар Вільгельм, а потому став на високім становищі і кричить, що він „лівий" та каже себе описувати як українського Мільрана. Радимо тим панам, не лаятися, не тягнути нас за язик і нападаючи, не скриватися під псевдонімом, зрештою— слушним.

Спростування п. інж. Пилипчука, голови укр. місії в Варшаві, на нашу статтю в 63. ч. п. н. „Що це значить" помістимо в слідуючім числі „Стріяьця".

ОПОВІСТКИ.

САСИК Євстахій Ком. Бориславa прошу зголоситися в Жмеринці К. Е. А. у чет. Алімана.

ІВАН БОИЧУК київського авіац. парку пошукує брата-сотника Василя Бойчука зі села Сопова, повіт. Коломия. Адреса Камянець Под. канцелярія Київ. Авіяц. парку, улиця Гуиська ч. 22. школа художників.

ХТОБИ ЗНАВ де перебуває хор. Оленюк Віктор зволить ласкаво подати адресу до ред. „Стріяьця".

Вп. пр. А. КНЯЖИНСЬКИЙ канц. К. І. Г. К. Міністерство освіти приняло Вас на учителя, місце ще не визначене, платия за липень і серпень в мене, відберіть собі. Др. В. Бирчак.

Редагує Комітет. Підлягає цензурі при Диктатурі ЗОУНР. З друкарні Б. Вайнбавма, черенками „Стріяьця".

Ч. 70. Кам'янець. Четвер, 18. вересня 1919. Річ І.

СТРІЛЕЦЬ

Орган Начальної Команди Галицької Армії.

Виходить тричі в тиждень.
Ціна 7 гривень.
Редакція і Адміністрація вул. Поштова, ч. 9. І. п.

Нехай живе Самостійна Українська Народня Республіка!

Про українські повстання.

Річ ясна, що повстанці і їх провідники це найбільш інтересна поява великого українського руху в цім столітті. Інтересна вона як доказ великої войовничості українського народа, інтересна своєю вічно кипучою енергією, інтересна своїми типами. Тимчасом так як справи досі стоять, то українська історія крім поодиноких імен нічого не зможе сказати про цей великий рух. В нашій пресі пишеться про нього досить, але тільки якимись водянистими, загальними фразами. З цеї писанини будучий історик не знатиме, як, де, коли і хто організував ці повстання, яка була сила й організація поодиноких частин, яке озброєння, чи і який мали обоз, як прохарчовувалися, чи, де і коли поодинокі частини лучилися з собою, який простір опановували, якої вживали тактики, хто входив у склад їх штабів, що робили з раненими, — словом — нічого не буде знати. До цеї пори не появилася в пресі ні одна життєпись котрого небудь вождя українських повстанців. А прецінь між ними є дуже інтересні й дуже енергійні люде, які самі вибилися на верх і самі удержувалися проти могутного ворога.

Не дивниця, що так діється, коли у наших людей, які беруть за перо, панують такі погляди, що навіть „імена непотрібні, бо вони дуже добре відомі народнім масам....“ (Гл. статтю п. О. Д. в 14 ч. „України“). Та що з того, що ті імена тепер відомі в деяких околицях народові? Адже народ не буде писати історії цего цікавого руху, тільки байки про ці імена оповідатиме — тай то не дуже довго і в кінці помішає їх так з давними, ще з козацьких часів, що й наймудріша голова не розбереться в тій саламасі. Але це не перешкоджує авторови писати трохи дальше про „великий і богатий матеріял для сторінок майбутньої історії“!! І відкіляж візьметься потім цей матеріял, як тепер за горяча не спишемо його, тільки противно, писатимемо, що не треба навіть імен згадувати, „бо вони відомі народнім масам“?! Адже по війні інтерес до всяких воєнних справ так ослабиться, що мало кому схочеться займатися цими справами. Люде розійдуться до мирної праці і навіть не буде у кого розпитати про склад частин. Це станеться навіть з правильною армією, коли її команданти не подбають, щоб уже тепер було списане все. А щож доперва з повстанцями?!

Щоб дати почин до збирання бодай неведичких, але правдивих і ясних вісток про повстанців від очевидців, подаємо тут устні інформації знакомого старшини, який на днях прибув від Зеленого:

„Зелений це призвище, яке йому надали селяне. Правдивої його фамілії не знаю. На імя йому Данило. Він родом з Київщини. М. є літ коло 35, шатин, середнього росту, сухий на лиці й дуже енергічний. Спить незвичайно мало, переважно сидячи на кони, або на лаві. Денно змінє по 4 коні й скрізь його повно: наглядає свої частини. Він без вищої освіти, але з природи дуже розумний. М. и. його наказами замітний цей, яким він наказав списувати історію своєї групи, що й виконується (Цим засоромить Зелений більшість патентованих полковників і отаманів, які покінчили академії. — Ред.). Зелений свідомий Українець. Якийсь час ішов разом з більшовиками, але переконавшись, що вони винищують Українців, виступив проти них і почав мститися за це. До його улюблених способів пімсти належить — топлення їх у Дніпрі, що виконує масово. Селяне мають до нього велике довіря й кажуть: „Коли Зелений з нами в цепі (розстрільній), то все одно, що 10 броневиків.“ Зелений виграв 38 битв з більшовиками, заняв Переяслав, затопив три їх пароплави й витопив їх тисячами („це без мук“, каже), ваняв Умань і Христинівку, де піймав 1.000 Китайців і бронепотяги. Розбив також більшовицького міністра війни Підвойського, який заходив йому в зади. Помішник Зеленого називається Петро Боровський, а шеф його штабу Вакула. Зелений тепер найсильніщий з усіх повстанських отаманів й оперує рівночасно по обох берегах Дніпра. Поглядів він лівих, але до жадної партії не признається і партійної грязні не любить. „Коли станемо на кордонах України, то починаймо сваритися, як її урядити в чутрі“, каже. На Лівобережжі воюють ще Ангел і Махно. Григоріїва вже нема. Його розстріляв Махно, який тепер бється з Денікіном на власну руку.

Так оповідав наш знакомий. Просимо й инших очевидців, подавати нам життєписі й описи діяльности всіх инших отаманів повстання. Якраз про повстання треба як найбільше докладних вісток, бо про них не остануть навіть офіціяльні документи, які остануть по державній армії.

А. Б.

Наше шкільництво.

У.С.С. все опікувалися освітою. Доказом сего праця Стрільців на Волині 1916—17. і на Поділлю 1918. по школах та освітних центрах. Через те й з усіх сторін доходять до нас вискази здивования з уст стрільців, коли приглянуться станови шкільництва в Українській Державі.

Наша молода держава опирається на селянстві. Отже до її життя потрібно національної свідомости селянства. Тепер її нема. Через те селянин наш слухає сегодня більшовиків, завтра чорносотенців і т. д. А добре булоб розбудити тут хоч таку свідомість у селянства, яка є в Галичині. Національна свідомість не дається прищепити лише брошурами, вічами та часописями. Ці середники тільки піддержують свідомість та

ПИШІМ ЗАПИСКИ І СПОМИНИ!

I.

Хто основнійше студіював українську історію, той не міг не звернути уваги на одну аномалію, яка раз у раз повторяється в ній: кождий майже важнійший мент в історії нашого народу в більшій або меншій мірі обставлений — знаками питання. Таких знаків питання певно в історії України — княжої, козацької і найновійшої доби.

Вже саме повстання старої української держави у Київі оповите мряковиною легенд і теорій, над якими по нинішний день сушать собі голови і сваряться учені історики. Мряковиною неясностей окутані також такі події в історії нашого народу, як приняття християнства, початки нашого письма і письменства збирання українських земель (нпр. похід Володимира Великого до Галичини і здобуття Перемишля) і т. д. В каламутній воді тих неясностей ще й нині намагаються противники наші ловитя для себе рибку (нпр. справа приналежности Галичини перед здобуттям її Володимиром Великим).

Та коли легенди і неясности княжої доби річ аж надто зрозуміла і справа ця вимагає тому оглядніщого та вирозумілійшого трактування, то вільними або майже вільними від тих неясностей повинні бути новійші періоди нашої історії: козацький і найновійший. Повинні бути — а що бачимо в дійсности? Такі самі неясности, такі самі недокладности і знаки питання, як і в попереднім, найстаршім періоді нашої бувальщини.

І так, подібно як повстання старої української держави, оповиті неясністю і знаками питання й початки спадкоємниці старої української державности — козаччини. І не тільки початки — це ще можнаби було вирозуміти! Неясні й неточні наші відомости і про пізнійші, найважнійші навіть менти козацької історії. Візьмім нпр. похід Богдана Хмельницького до Галичини й облогу Львова в 1648 р. Рідко про який воєнний похід і про облогу знаємо так недостаточно, як про згадані щойно. Чому Богдан занявши Галичину й обложивши її столицю, город кн. Льва, не пробував навіть серіозно здобувати його — мимо намов і налягань найближчих своїх співробітників? Чому не пішов, хоч міг, на Варшаву та не відірвав від Польщі цілої України (разом з Галичиною), хоч визволити її в етнографічних границях погрожував польським панам? Відповіди на ці питання, відповіди автентичної, даремно шукатимете нині в літописях нашої історії. Або чи все ясне в таких подіях, як акти Переяславський і Гадяцький, політика П. Дорошенка (секретний лист до курфюрста бранденбурського в справі допомоги!), виступ Мазепи і тов., місія Капніста до Берліна і т. д.? Все це більш або менш неясні, хоч самі собою незвичайно важні, де-коли переломові події в нашій історії.

А вкінці — XIX ст.

Українське масонство з українськими політично-сепаратистичними гаслами на поч. XIX в., Кирило-Методіївське Брацтво, 1860-ті рр., і т. д. — чи багато знаємо ми про все це нині?

І так скрізь, де не глянемо, від найдавнійших часів аж до найновійших — до наших днів.

II.

Якаж причина такого сумного стану нашого знання рідної історії і чия в тім винна?

Причина і вина — в учасниках і сучасниках поодиноких історичних подій.

Як відомо, наука історії опирається на жерелах. Найважнійші жерела — побіч матеріяльних памяток (будинки, виконані річи, зброя, печатки і т. д.), урядових актів та документів і т. п. — це писані передання: літописі, (хроніки) записки, спомини, автобіографії, переписка. Жерела ці важнійші іноді чим перші. І не дивно. Матеріяльні останки — це для історика мертві цеглини, німі свідки тільки, тоді як писані передання — свідоцтво живих людей.

Якжеж стоїть справа з того роду жерелами у нас?

Темні місця і знаки питання в нашій історії, про які була мова вище, це найвимовнійша відповідь на поставлене питання.

І справді. За дуже й дуже незначними виїмками — діди і прадіди наші не вважали потрібним передати наслідкам своїм вісток про події, діячами й глядачами яких вони були. Так як колиб зробити це полишили нарочно кому иншому, — чужинцям, дуже часто ворожим нам. Оден з козацьких літописців виразно жалується на байдужність наших очевидців під цим оглядом. І ніде правду діти: про певні періоди нашої історії ми довідуємося багато більше і докладнійше з жерел чужих — польських, московських і т. д., чим зі своїх власних, українських.

Ще відносно накраще стоїть справа з найстаршою, княжою добою нашої історії. Доба ця може повеличатися між ин. такими перлинами літописання, як Начальна і Галицько-волинська літописі — перлинами, рівними яким не багато народів може похвалитися в тих часах.

Також литовсько-український період має свою т. зв. Литовсько-українську літопись.

Обі ці доби, хоч і повні прогалин, темних місць і знаків питання, то все таки, зважаючи на час і обставини, не можуть занадто дивувати нас цими недостачами.

Инакше мається справа з козацьким періодом нашої історії. Цей найбурливіщий період історії України вже сам по собі такий цікавий, що викликував весь час велику увагу до себе навіть далеко поза границями нашого краю: у Франції, Німеччині, Італії та Еспанії навіть і т. д. Як наслідок цеї цікавости й появило тодіж таки,

Львівська державна наукова бібліотека
1.920

по части організують селянство. Національну свідомість мусить вповіти в кожну одиницю українська народня школа. Та школа лиш тоді сповнить це своє найкраще завдання, коли учитель буде Українець.

Такі держави, як Росія і Австрія, занедбували освіту українського народа. Се тому, що їм вигідно було, коли Українець був несвідомий та безграмотний. А вже Польща—рай для шляхти, а пекло для мужика—боїться освіти як вогню. І від тих реакційних держав, на жаль, переняла й У. Н. Р. маніру — легковажити собі шкільництво. Скажім собі правду в очи: і в Наддністрянщині і в Наддніпрянщині дивляться на шкільництво оком бюрократично-шляхотським, вважаючи його за щось маловажне, непотрібне. Західна Область терпіла увесь час підручники, видані польською шкільною радою. Шкіл ніхто не відбудовував, повітові комісари лиш декотрі сприяли шкільництву. І тут не лучше. Ніхто не подбає, щоби витягнути учительство з біди. Учитель сидить голодний, стидається показатись між людей, бо не має в чім. І не дивуймося, що школи замкнені, що вчителі покидають посади свої. Селянство через те не має належної пошани для учительства, що знає їх вічне бідування і їх неможливу платню. Притім бачить, що українська влада легковажить собі учительство.

Навіть Польща у Східній Галичині вже потрійну платню установила, тільки, що Українців вчителів проганяє... А вже час, щоби такі погані відносини і в нас змінилися на кращі. Бо інакше — ми сумніваємося, чи се справді Народня Республика, яка на першому плянї має: просвіту рідного народа... Без національної школи з етнографічної маси не буде народа. А без Українців-вчителів нема національної української школи!

Б. Заклинський.

(Від Ред.: Один закид Вп. дописувача неслушний. Західна Область не мала паперу, щоб видати нові підручники. Інші закиди заслугують на увагу).

Діти, пімятайте про відплату за батьків!

З пекла польської неволі.

Командант 2-го куріня, 17-тої бригади, поручник І. О., якому вдалося втечи з польської неволї росказує про відносини, серед яких живуть наші полонені й інтерновані ось що:

Я попався в польський полон 11-го липня ср. на відтинку Беремяни-Жнибороди над Стрипою, де моя бригада вдержувала польський наступ з Заходу. Проти нас стояли переважаючі польські сили з дивізії ген. Желіговського, 1-ий і 6-ий полк уланів, курінь піхоти під командою майора Пітля й три батерії артилерії. Мимо сього наші слабі сили здержували Поляків від 3-ої год. рано до полудня. В полудне Поляки проломили наш фронт на півдні, зайшли на зади й більшу частину мого куріня взяли в полон. Мене приведено до пор. 6-го полку уланів Янушевського. Цей казав розібрати мене до нага, забрав моїх 1100 гривень, годинник, черевики, одежу, старий австрійський офіцерський і наверхний гумовий плащ, а навіть шлюбну обучку з пальця. Всі вичислені річи польський „герой" при моїх очах поховав до власної кишені або вдягнув на себе. При розбиранню, його прибічник вдарив мене кілька разів нагайкою по голові так, що вибив мені глибоку кроваву рану на чолі, якої слід остався й досі. Так само стягаючи обручку з пальця поранили мене тяжко. Мене відставлено опісля в лахміттях до села Беремян, де вже були инші наші полонсні. Тут я надивився на подібні операції з товаришами недолі. В прияві майора Пітля кождого обрабували. Багатьох побили буками, лянцами й прикладами крісовими. Головно зверталась ненависть польських звірюк проти мужви від машинових крісів. Їх всіх Поляки порубали шаблями так, що кожен мав на тілі по 5 й 6 глибоких ран. Непритомних й залятих кровю повкидувано на віз й відставлено до Золотого Потока. Про обкидування найгидшими лайками в роді шубравці, кабани, ск....сини й т. п. вже и не згадую, бо це в „культурної" польської армії насущний хліб. В Золотім Потоці, куди незабаром привели й нас, я не вподобався був якомусь польському фельдфеблеви й той засудив мене на смерть. Він відвів мене на бік, приложив револьвер до висок й бувби вбив, колиб в останній хвилі не були його завізвали до команданта. Він кинув мене зі словами, що незабаром прийде назад порахуватися зі мною, але я в межичасі заміщався в товпу й так виминув нехибної смерти з рук ляцького опришка. Нас замкнули до замкових келий. В ночі польська ескорта далі нас рабувала й обдирала. До хор. Кузьми прислав в ночі якийсь польський штабовий офіцер свого чуру по скіряні камаші, які бачив в нього й здер. Ми зверталися до капітана Лешневського з проханням о інтервенцію та, очевидно, безуспішно. Слідуючого ранка нас повели до Нижнева. Тут військова ескорта з дивізії Желіговського передала нас в руки галицьких частин, розльокованих по етапах. Держали нас цілий час під голим небом й на придністрянських моклаках. Рабунки, знаруги й побивання продовжувались далі за дозволом стаційного команданта. Тут нас завагонували до худобячих возів, саджаючи по 60 людей до воза. Завважую, що за цілий цей час, себто від 11-го до 16-го, отже майже цілий тиждень, ми не дістали поживи ні разу. Першу т. зв. чорну каву або зачорнену чисту літню воду ми дістали щойно в Перемишлі, куди нас спрямували. Місцеве селянство й жіноцтво виносило нам по дорозі хліб, молоко й всяку страву, але ескорта відганяла від нас людей нагайками. На кождій стації влазили до возів залізничники, за допомогою ескорти витягали людей на двір, клали на землю й побивали буками та нагайками до безтями. Головно знущалися станіславівські залізничники. В Перемишлі нас відставили до табору на Засяню, де комендантом пор. Недзвецький. Той ще раз обшукав лично всіх старшин й замкнув нас до тюрми. До малесеньких келий, знаних давних австрійських темниць-однючок, кліток найбільше обєму 5 м/3 Недзвецький повсаджував по 15 й більше людей. Одно віконце в горі забите, воздуху буквально ні крихітки, при тім за тонкою стіною находилася кльоака, від якої невиносимо воняло. Ми просили плютонового, щоби відкрив нам вікно. Цей годився на це, але жадав заплати 100 корон за годину. Тому, що ми були обрабовані до тла, то не були в силі зібрати поданої суми й купити собі трохи воздуха. В тюрмі сиділо крім нас маса других полонених й інтернованих зі світської та духовної української інтелігенції. Обходження з ними страшне. Рано о год. 10-тій всіх виганяють прикладами на вправи, кажуть скакати, повзати по землі й сідати на шипочках. Для знаруги кажуть співати при тім українські національні пісні. Хто не хоче або не може вправляти, то бють що сила нагайками. З тюрми відставили нас до табору на Засяню. Там ми найшли понад 20 священиків, 150 світських інтеліґентів, 30 пань і панночок й около 100 селян, а в тім числі жінки з малими дітьми, нелітних хлопців і дівчат, калік і старців. Якусь глухоніму жінку замкнули під замітом головної зради за те, що на питання польського офіцира, де находиться наше військо, не дала, бо не могла дати, жадної відповіди. Був оден каліка-інвалід без правої ноги й обох рук. Цього приарештовано під замітом спроби зірвання з залізничих рельсів. Малого 8-ми літнього хлопця знов як „небезпечного агітатора" й т. п. В таборі є осібна варта, т. зв. панцирки. Їх задачю є ходити з дротяними канчуками й побивати що сила кожного без розбору, хто тільки навинеться під руки. Що здичілі опричники не дивляться ні на стан жертв, ні на вік, ні на пол, це розуміється само собою. Побивають селян, пані, панночки, жінки, священиків й дітей на рівні. Першої ночі побили вони одного 75-літнього старця так, що той до раня помер. Його назвище знає інтернований о. К. 19-го липня привезли зі Львова придніпрянську місію Червоного Хреста, яки мала всі міжнародні папери й документи. Цю місію в числі 4-ох чоловік держали Поляки насамперед повний місяць у Львові, вічно манили її надією

на протязі XVII—XVIII вв., на мовах: французькій, англійській, німецькій, італійській та еспанській декілька поважних монографій і звітів про нашу козаччину.

Та коли історією козацької України так дуже цікавилися сучасники її в Західній Европі, то о скільки більше повинна була цікавитися нею сама Україна, а передовсім — козаччина. Повинна була — але дійсність показує щось инше. А саме: який малий був інтерес у тогочасних поколінь козацької України до своєїж історії та до справи переказання тої історії своїм нащадкам. Бо чи багато в нас літописів, записок, споминів і т. п. — але Українців! (чужих є доволі), що з'ясовують боротьбу козацької України за волю? Боротьбу, яка тягнулася через кілька століть і повна високоінтересних ментів? Літописи Величка, Грабянки і Самовидця та щоденники Орлика і Марковича (зрештою й досі не видані ще вповні!) та декілька инших дрібнійших — отсе й вся мемуаристика наша, що відноситься до бурливих XVII—XVIII вв. нашої історії. Деж щоденники, записки, спомини і т. д. наших діячів тих часів, де описи поодиноких походів і битв, воєнних і політичних нарад, дипльоматичних переговорів, де як найточнійший опис таких епохальних для нас подій як Переяславський договір і т. д. аж до Полтави, Коліївщини, зруйнування Січі і місії Капніста включно? Де щоденники, записки, спомини і т. д. Б. Хмельницького, Виговського, Немирича, Дорошенка, Мазепи, Капніста і найблищих товаришів їх та стільки иншйх військових і політичних діячів? Де щоденники, записки, спомини і т. д. наших культурних діячів тих часів — отих усіх: Острожських, Вишенських, Могил, Барановичів, Гізелів, Галятовських, Довгалевських, Климентіїв, Г. Кониських, Копистенських, Коссових, Прокоповичів, Сковородів, Смотрицьких, Яворських і т. д., і т. д. аж до самого кінця XVIII в., до виступу Котляревського?

Найгірше стоїть справа з найновійшими часами, від XIX в. На вік цей припадає, як відомо, наше відродження — національно-культурне та суспільно-політичне — на всім просторі українських земель: на Наддніпрянщині, в Галичині, на Буковині, а по части й на Угорській Україні. Цертелев, Котляревський, Максимович, Гулак, Квітка, Срезневський, Метлинський, Гребінка, Шевченко, Костомарів, Куліш, Вовчок, Антонович, Драгоманів, Чубинський, Рудченко, Житецький, Лисенко, Нечуй-Левицький, Руданський, Старицький, Грінченко і т. д., і т. д., на Наддніпрянщині; І. Лаврівський, М. Шашкевич, Я. Головацький, Зубрицький, Яхимович, Петрушевич, Гушалевич, Дідицький, Устіянович, Ю. Лаврівський, В. Барвінський, Франко, Олесницький й т. д. — у Галичині; Федькович, Воробкевич — на Буковині; Духнович, Добрянський — на Угорській Україні — отсе далеко не всі ще найголовніщі (покійні вже) діячі нашого відродження. Але чи багато знаємо ми про відродження це поза життєписами головних діячів його — тай то не всіх і не завсіди докладних?

Зналивб багато, навіть дуже багато, колиб мали нині автобіографії, щоденники, записки, спомини і т. п. усіх вичислених вище українських діячів. Та, на жаль, замість усіх маємо записки тільки декількох із них, — чи радше уривки записок. Щоденник Т. Шевченка, спомини М. Драгоманова, фрагмент споминів-автобіографії В Антоновича, театральні спомини М. Садовського, та декілька менше важних дрібничок — на Наддніпрянщині, записки-спомини Я. Головацького, Дідицького, Вахнянина а з останніх десятиліть мин. і теп. віку великі, одинокі в своїм роді у нас, спомини О. Барвінського (досі вийшло 4 томи) і так само великі, дуже цінні спомини пок. д-ра Е. Олесницького (невидані ізза війни) та инші — у Галичині, от і вся важнійша мемуаристика наша за останнє століття! Всі инші, вичислені вище, наші діячі XIX ст. відійшли від нас без сповіди життя. Скільки цікавого забрали вони зі собою у могилу!...

І чи можна відтак дивуватися дуже, що історія наша повна темних місць та повикривлювана?

Як инакше розумюють вагу мемуаристики инші народи! Не тільки Англійці, Французи, Німці, Москалі, в яких того рода література розвинена дуже високо. Там знаходили час на писання записок і споминів такі робучі люде, великі полководці і коронованні голови, політики, фільософи, письменники й ин. як Фридрих Великий, Катерина II, Руссо, Гете, Лессінг, Вагнер, Дарвін, Казанова, Магелян, Бісмарк, Тургенів, Гамсун і т. д. Загляньмо напр. до наших сусідів: як багато в них записок і споминів! Передовсім у Поляків. Нема хоч трохи визначнійшого діяча або важнійшої події передовсім в новійшій польській історії, які не могліб похвалитися цілим рядом записок і споминів про себе. Не багацтво, але повінь цілу мемуарів знайдете в польській літературі новійшого часу, авторами яких є буквально всі верстви польського громадянства: від короля (Станислава Августа) аж до міщанина-„лика" і панщизняка-селянина...

Але як високо за це розвинена у Поляків національна традиція, та національна свідомість!

III.

Живемо в часах високоісторичних. На наших очах валиться старий світ і родиться новий. Розпадаються старі де жави, що віджили свій вік і повстають нові, що рвуться до життя. Між ин. на наших очах на руїнах Росії й Австро-Угорщини повстає також Українська Держава. І не тільки на наших очах, але й при нашій чинній співучасти. Коротко: переживаємо часи, яким подібні Европа переживала

на виїзд, а опісля приарештували. 20-го липня пополудні з нас сформували транспорт. На його чолі пор. Недзвецький поставив двох дурноватих жовнярів, вбрав їх в синьо-жовті ленти, шапки прикрасив написями: Петлюра, Петрушевич, Україна й др, та кажучи їм співати, соромітькі пісні повів через місто. Сам йшов біля них й коли нещасні хорі переставали співати, бив ліскою, аби співали далі. Польська публика ставала на хідниках й оплескувала видовище. Місцеві інтерновані інтелігенти казали нам, що в цей спосіб відходить з Перемишля кожен транспорт.

До Берестя ми приїхали 23-ого липня. Нас не хотів приняти задля браку місця жаден другий табор — ні в Варшаві, ні в Івангороді, ні в Щипюрні, ні табори в Познанщині, отже відставлено нас до новоназначеного табору в Берестю т. зв. Шопи — Буг. Ця шопа, це комплекс довгий на 200, широкий на 150 кроків. На нім стоять 2 більші й 1 менша шопа, які служили за австрійських часів на склад саперських матеріялів, отже бараки є голі, без долівки, без провітру й вікон. Стоять вони над самим берегом Буга. Перед першим малим бараком є лятрина, призначена для цілого табору. Перша шопа поділена на дві частини. Одна призначена для офіцерів, друга на шпиталь. Дві дальші призначені для мужви. На цім окрайці землі сидить збита маса 5500 людей. Сидять всі просто один другому на шиї. Прохід немислимий, бо колиб вийшли з бараків всі на раз, то не сталоб місця. Воздух страшний... Ми просили коменданта табору підпор. Зборовського зі Львова, щоби усунув нас з нашого бараку, який находився на 3 кроки від лятрини, але безуспішно. Страшнішою звірюкою в людськім тілі його помічник —Жид підпор. Бренер. Води чистої нема ніде. Табор увесь обснований дротом. Тому приходиться пити воду з Буга, яка в цім місці занечищена калом й відпливами з лятрини. В бараках нема жадних прич до спання ані клаптика соломи. Усе спить покотом на сірій землі. Раз зявився в таборі комендант твердині ген. Шамота. Ми прохали його о полегшу, на що він відповів: „Будьте вдоволені, що живете! Ви пощо билися? Коли вам зле, то здихайте й так!..“ І справді гинуть наші люде в тім пеклі скорше, чим мухи. Перш усього від голоду. Їсти дають два рази на день. Рано чиста вода звана чорною кавою, після полудня горохова зупа. Та зупи дають так мало, що половина арештантів не дістає нічого а друга половина хапає немов звірята по пару горошків прямо в рот. Як ми прийшли до табору, всюди ще зеленіла трава й листя на деревах. Тепер з них ні сліду. Люде повискубували траву зі землі і пообривали листя з дерев та поїли. Всі пивиснажувані, ходять немов живі трупи зі западенними лицями й очами. Багато вже обезсилених до такої ступені, що не може піднятися з барлога і тільки серед мук жде на смерть, як на спасення. В таборі царить страшна епідемія тифу, горячки і червінки. Денно вмирає приблизно 50 людей. Нема жадних ліків ні лікарської опіки. Між полоненими є 2 наших медиків та вони безсильні. Одно, що роблять — це переносять найтяще хорих до т. зв. шпиталю, який віддалений від других бараків на кількадесять кроків й ту хорі догасають. По таборі ходять польські жовніри й побивають тих на півживих трупів в лахміттях нагайками. Всюди роздаються проймаючі крики божевільних, яких ніде не вивозять. Решта сидить по кутках на пів-гола й безвпинно оббирає себе з насікомих, якими люди обсипані немов порохом. Справді картина гідна уяви Данта. Раз прийшов оглядати наш табор якийсь французький полковник та Поляки сказали, що ми більшовики, отже він не може з нами говорити, махнув тільки рукою й пішов. Також сповістили нас, що має приїхати до Берестя американський делегат Моргентав. Ми виписали розпучливе письмо до наших американських земляків з проханням о поміч, о білля але чи воно дійшло їх рук не знати, бо письмо пішло до таборової канцелярії, яка певно його знищила. Нема сумніву, що коли наші представництва й культурна суспільність сві а не вступається за нещасних жертвами польських кровопійців, то до 2-ох місяців не остане живим в таборі ні оден чоловік.

Для інформації знайомих і рідні подаю імена товаришів старшин, з якими був в Бересті: сотники—Покорний, Марусевич (шеф ген. штабу сірої дивізії) й Грохольський, поручники—Мельник, Целевич, Котис, Грубельний, Філяс, Формаджів, Федоришин, Мороз й Вінклер, четарі—Сениця, Доникевич, Дзівінський, Кокорудз й Івасечко, хорунжі —Цимбала, Кузьма, Мельник, Геречка, Грубельний, Карбовник, Коцюба, Ілюк, др Західний, Вознечко, Дембіцький й Калитка, підхорунжі Орищенко, Мануляк й Дудич. В других берестейських таборах сидить около 80 старшин й 8.000 людей полонених і інтернованних Українців. Мені вдалося замішатися до переходячого транспорту повертаючих з Росії австрійських Німців й по деяких пригодах в Варшаві й Кракові, дістатися до Відня — цими словами закінчив український офіцир своє страшне, грозою проймаюче оповідання про прожите в польськім пеклі.

„Укр. Прапор“, ч. 4. (Відень).

Хроніка.

Розрив між Чехами й Ляхами. „Слово Польське“ з 10 с. м. приносить таку преінтересну депешу з Варшави: „Під впливом вістки про певний погром (на випадок як Ляхи стягнуть проти них сили зі Сх. Галичини ? Ред. „Стр.“) чеські представники в Парижі заповіли, що супроти того не уважають себе звязанимн жадними з'обовязаннями в справі Східної Галичини“. (Від Ред.: з того бачимо, що Ляхи заключили були тайний договір не тільки з Румунією, але і з Чехією. Річ ясна, що вони тепер мають уже такі договори і з иншими нашими сусідами. Ми навіть не переговорювали з усіма!).

Ляхи і більшовики. Як доносить російська й французька преса Ляхи роблять умову з більшовиками за ціну Східн. Галичини й Холмщини. Так робиться політика! Треба признати, що таким політикам належиться держава.

Розвідчим органам у Винниці. Ми переконалися, що Вп. член Директорії проф Щвець не тільки не був у Винниці при відомій справі, але навіть не знав про висилку туди якого небудь старшини і не знав справи, яку йому закинули розвідчі органи. Ми вже в попереднім числі зазначили це, а тепер підчеркуємо ще це і просимо дописувачів докладніще провірювати закиди, з якими виступають. Інакше з того виходять тільки непотрібні прикрости для всіх.

„Україна“ (ч. 30.) прозиває одного з наших співробітників, дра Назарука, москофілом, денікінцем, монархістом і т. д., коли він все був і є борцем за самостійність свого народа й держави, а висновки „України“ це тупе нерозуміння галицьких діячів.. Оскільки погляди діячів Зах. Обл. УНР. ріжняться від поглядів діячів С. О. побачать читачі з інтересної статті Дра Костя Левицького, яку помістимо в найблизщім числі „Стрільця“.

Концерт-вечір камеральної музики. В суботу, дня 20. вересня с. р, відбудеся в Камянці, в салі Українського Клюбу, при вул. Хмельницького ч. 38 — Концерт-вечір сонат артиста-скрипача Романа Придаткевича при ласкавій співучасти пяністки п. Бірецької. Початок о год. 8.30 вечером. Програма: Вінклєр: соната „С“ моль, Гріг: соната „С“ моль, Бетговен: соната F-дур.

Звертається увагу на чудову сонату Вінклєра, яка своєю драматичністю та глибиною музичних гадок нагадує Брамса. Особливо гарні варіяції на тему бретонської пісні. Прочі точки хиба самі про себе говорять. Ціни на афішах.

ОПЕРАТИВНИЙ ЗВІТ
Штабу Головного Отамана
з дня 16. вересня 1916.

В районі Попельні йдуть дальші завзяті боі. В Коростенськім напрямку, скріпивши значно свої сили, розвивав ворог велику діяльність.

Ліве крило нашої групи, яка бореться в тім районі, треба було через спільний намір ворога пересунути на Бараші.

з дня 17. вересня 1919.

Боі в районі Попельниця, Івниці і в Коростенськім напрямку продовжуються.

Отаман Кватирмайстер
КУРМАНОВИЧ, ген. чет. в. р.

Телєграми.

СПРАВА СХ. ГАЛИЧИНИ.
Спростування.

УТА. Камянець, 15. IX. В краківський газеті „Ілюстр. Курєр Цодзєнни“ від 28. 8, подає телєграму з Відня в справі Східної Галичини, що по урядових звідомленнях парижського денника „Тан“ — отаман Петлюра зрікся Східньої Галичини. На офіціяльне запитання Висока Директорія, а також і Уряд відповіли, що згадане повідомлення не відповідає дійсности і являється цілком не правдивим.

останній раз за Наполєона, а Україна в XVII—XVIII вв.

Часи такі, певна річ, у високій мірі цікавитимуть колись дітей, внуків і правнуків наших. Так само (або більше ще навіть!) як цікавлять нас нині часи Хмельницького та часи Мазепи. Яку ролю відіграв український народ підчас великої світової війни в рр. 1914—1918, як визволився він з під чужого ярма, як закладав свою державу, як боронив її, як помилявся при цім і як набирав досвіду, як тішився цим і як страждав при цім — отсе питання, які ставитимуть колись грядущі покоління у відношенню до наших днів. І шукати як найповнійшої відповіди на них. Бо момент це в нашій історії виїмковий і збільшена цікавість до нього вповні оправдана.

Хтож має дати відповідь на всі ці питання?

Відповідь на всі ці питання, (відповідь як найточнійшу!) обовязане дати грядущому — сучасне українське покоління. Обовязані в першій мірі дати її всі ті, що в цих історичних часах займають передові пости серед нашого народу. До них передовсім матимуть претенсії грядущі покоління і на їх адреси і голови впадуть колись докори за евентуальне занедбання.

Та не тільки провідники народу обовязані передати грядучим поколінням звіт зі своєї діяльности. Зробити це мають обовязок усі, хто тільки брав яку небуть участь в подіях наших історичних часів. І не тільки ті, що брали чинну участь. Також і глядачі, пасивні свідки тільки, можуть і повинні поділитися своїми поміченнями і враженнями з великої хвилі з тими, що житимуть після них. В кождого знайдеться чимало переживань, які слід зберігли перед вічним забуттям.

Передавати на папір треба все до найменших подробиць. Бо багато дечого, що нам нині може здаватися маловартним або й зовсім не варним уваги, може бути для історика дуже навіть цікавим і цінним матеріялом (напр. все, що підходить нині під назву т. зв. „буденщини“). Передавати по змозі як найточнійше і найповнійше — з іменами, датами, цифрами і т. д.

Передавати треба **негайно**, за свіжої памяти, не чекаючи, аж багато призабудеться. **Записки**, зроблені підчас або безпосередно після якоїсь події, мають для історика багато більшу вартість, чим **спомини** (мемуари — французьке слово), писані пізнійше, з памяти (хоч і спомини найкраще писати на основі зроблених у свій час записок й ин. матеріялів, тоді вартість їх рівна запискам!)

Чи треба після всього сказаного вище говорити ще ширше про вагу таких записок і споминів, а до того — у нас?

Передовсім — це нічим незаступний **матеріял для історика**. Бо ніякі урядові акти чи документи не відтворять, не в силі відтворити і в части того, що діялося на наших землях за наших часів, що **переживали** ми тілом і душею.

Історія без особистих споминів це немов книга без ілюстрацій.

Та не тільки як цінний матеріял для історика важні спомини з наших днів.

Вони становитимуть також важний **національно-виховуючий чинник**. Бо вони розбуджуватимуть серед грядущих поколінь національну **традицію**, якої в нас нині так дуже мало, а з тим і — **національну свідомість**.

Читаючи спомини ці, грядущі покоління довідаються з них, хто такі були їх батьки, та чиї вони діти.

Спомини піднесуть блеск родини, з якої автор походить і на віки звяжуть його рід з історією України.

Та вага записок і споминів на цьому не вичерпується вже. Кожда записка, кождий спомин — це **свідоцтво життя й діяльности людини** на цьому світі. Мати це на особливій увазі повинні всі громадські діячі, памятаючи, що будучий історик наших днів дуже легко може не доцінити, як слід, їхньої діяльности, або — що гірше! — оцінити її фальшиво. І тому, полишаючи після себе записки чи спомини, автори їх полишать по собі свідків своїх діл, полишать памятники — триваліщі від криці.

Гете каже, що колись вся література перестаріється і дальші покоління перестануть читати її — з виїмком одних споминів, які будуть читати вічно.

Ів. Кревецький.

ВІЙНА ЛИТВИ ПРОТИ ПОЛЬЩІ.

УПБ. Навен, 13. 9. (радіо). З Литви доносять, що Литовці здержали польський наступ в повіті Сейни і Ляздя. В литовській армії, в правительстві та серед цілого литовського народу панує сильна єдність в стремлінню зєднати всі сили до боротьби з польським імперіялізмом. На цілій Литві збираються великі віча, на котрих нарід заявився вхопити за збрую і зачати народну війну проти Польщі. (А як у нас? — Ред.).

УПБ. Навен, 13. 9. (радіо). Проба Поляків обсадити залізничу лінію Дукшти—Калькуни, щоби перешкодити натискови Литовців на Дінабург, невдалася. Цю залізницю держать сильно в своїх руках Литовці, котрі ще до того ведуть боротьбу з більшовиками в околиці Дінабург.

НАШІ СУСІДИ.

УПБ. Навен, 13. 9 (радіо). В Будапешт відбулася під проводом Львашого злука всіх міщанських фракцій на ліберально-демократичних основах в цілі сотворення антиклєрикального бльоку.

УПБ. Навен, 13. 9. (радіо) Румунський надкомісар в Будапешті Діяманді заявив представникам преси, що Румуни сейчас по обезоруженню більшовицької армії опустять Будапешт.

УПБ. Варшава, 14. 9. (радіо). П. Радінський, представник чехословацької республики, був в четвер в міністерстві закорд. справ у Варшаві і заявив держ. підсекретареви Скржинському, що з огляду на се, що рішення мир. конференції сподіються в найблизчім часі і заходить небезпека, що можуть повстати з тої нагоди заворушення, правительство в Празі бажає за всяку ціну оминути проливу крови і тому хоче ужити всіх дипльоматичних заходів, щоби залагодити непорозуміння в справі Тешинського Шлеську.

СЛОВА А ДІЛА.

УПБ. Навен, 13. 9. (радіо). Після донесень берлінських часописів Французи заборонюють в области Сари всяку пропаганду за союзом народів.

ЯК У ГАЛИЧИНІ.

УПБ. Навен, 14. 9. (радіо). Міжнародна військова комісія, зложена з шефів берлінеьких військових місій Франції, Англії та Італії, прислала по повороті з кількадневної подорожі по гор. Шлеську державному правительству тимчасову записку про свої погляди на положення, запропонувала своє посередництво для привернення мирних відносин, і зробила декілька проектів Комісія признає вину національно-польської агітації зза кордону при вибуху заворушень і жадає ряду середників з польської сторони. Сюди належить в першій мірі відіслання домів добровольців призначенних для гор. Шлеску, замкнення вербункових бюр в Познанщині, що впрочім мало статися 6. 9., залишення всяких прикордонних ексцесів, успокоєння преси, вкінці припинення всякої підмоги тайним військовим організаціям.

БІЛЬШОВИЦЬКІ „РОБІТНИЧІ ФАКУЛРТЕТИ".

УПБ. Москва, 12. IX. (радіо) Щоби робітники та селяне мали змогу широко використати вищі научні заведення при університетах республіки, мають бути відкриті підготовні курси для підготсвання робітників і селян до висших научних заведень під назвою „робітничі факультети", які мають бути відчинені при всіх висших научних заведеннях не пізнійше 1. падолиста.

ФІНЛЯНДІЯ СУПРОТИ БІЛЬШОВИКІВ.

УПБ. Навен, 5. IX. (радіо) Антанта робить всякі заходи, щоби спонукати Фінів до активного виступу проти совіт. Росії, одначе погляди в Фінляндії поділені. Більшість населення стоїть за президентом Штальбергом, який недавно заявив, що Фінляндія не думає брати участи в поході на Петроград, а навіть відмовляється далі підпирати засобами та матеріялом фінський корпус добровольців, що находиться в Карелії. Меншість, що є за виступом проти більшовиків, групується коло Маннергайма.

ЗАВОРУШЕННЯ В ІТАЛІЇ.

УПБ. Москва, 12. IX. (радіо) Німецькі газети доносять про вуличні бійки в Турині. Поліція стріляла в товпу. Соціялістичні партії проголосили однодневний загальний страйк. На другий день прийшло знова до завзятої бійки.

ІНТЕРЕСНО!

УПБ. Москва, 11. IX. (радіо). В газ. „Свободная Россія" оголошена заява Гучкова про це, що німецькі війська Гольца перемінилися в недисциплінованє стадо, яке не бажає вертати до мирного життя. На зборах в Мітаві ці відділи порішили відділитися від Німеччини та проголосили себе самостійною армією. Вони наміряють арештувати англійське посольство та постановили насильно захопити собі землі і поселитися там, чогоб воно їх не коштувало. По одержаним відомостям з Риги до тих відділів прилучилися також нім. частини, що находилися на Литві, так що загальне число жовнірів, що відлучилися від Німеччини, доходить до 40.000 Вони мають воєнні припаси на довший час. Ходять слухи, що у Східній Пруссії є ще 60.000 таких самих жовнірів, які наміряють прилучитися до Балтійців. Висша воєнна команда йде враз з жовнірами. Наміри провідників невідомі.

УПБ. Москва, 11. IX. (радіо). Фінські газети подають донесення з Новоросії, що ген. Гольц приняв російське підданство і титул „гетьман Гольц". Доносять, що він і полк. Вермонт находяться в тісному контакті з собою. Очевидно маса німецьких військ находиться в Латвії з иншою метою, бо для самої Латвії їх забагато.

НОВІ КНИЖКИ.

Бібліотечка „СТРІЛЬЦЯ".

1) ЗА ЩО МИ БОРЕМОСЯ? Нап. Д-р О. Н. — Ціна 5 грив.
2) ПІД ЛЯЦЬКИМ НАЇЗДОМ. Нап. Гр. Задорожний. — Ціна 5 гр.
3) ПРО СТАРІ ПАМЯТКИ ПОДІЛЛЯ. Д-р Осип Назарук. До Бакоти. — Ціна 5 гр.
4) ЯКІ ТЕПЕР СУДИ НА УКРАЇНІ. Д-р Л. Мишуга. — Ціна 7 гр.
5) КАЗКА ПРО ДЕРЖАВУ. — Переповів О. Назарук. Ціна 7 грив.

Набути можна в Адміністрації „Стрільця", Камянець, вул. Поштова ч. 9. І. пов.

Померші дівчі — Галичане.

І. Одним з тих, що на протязі останніх років в боротьбі за краще будуче найшли смерть в розквіті свого життя, далеко від своїх рідних, — є і Павло Ожгевич, сотенний при Головному Інтендантському Управлінні, що помер дня 4. с. м. на тиф.

Він, як дитина селянських батьків з села коло Галича, будучи абітурієнтом станиславівської української гімназії, в 1914 році вступив в ряди Січових Стрільців, попав в російський полон, але з вибухом революції втік з полону на Вкраїну і тут вступив на службу до Міністерства Народньої Освіти.

З вибухом народнього постання проти гетьмана, небіщик кидає службу, прокрадається через добровольчевський фронт до Українських Республіканських Військ в Білу Церкву і повертає до Київа, як воїн, з побідними українськими військами. Через якийсь час його призначають на службу в Головне Інтендантське Управління, тут він — як і богато инших, що смерть свою завдячують антисанітарному становищу наших залізниць — набавився в вагоні тифу, яким і хворів всього 4 дні. П. Білоскурський.

ПОМЕРЛИ В ГАЛИЧИНІ.

ІІ. Львівські українські часописі містять посмертні згадки про о. Софрона Глібовицького, катехита брідської гімназії, о. Тита Глібовицького, пароха Фірлеєва, о. Ігната Глібовицького, адміністратора Мільна, о. Якова Вацика, катехита учит. семінара в Тернополі, о. Остапа Ніжанковського, пароха Стрия, замордованого ляхами, о. Теодозія Лежогубського, дир. гімназії СС. Василіянок, проф. Івана Левинського, о. Юстина Сухаровського, пароха Заболотця к. Бродів, якого замучили ляхи, коли читав молитвослов в огороді проф. Василя Тисовського і Олену з Студинських Любовичеву.

Спростування.

Ласкаво прошу вмістити на сторінках Вашого хвального часопису наступне спростування:

В „Стрільці" з 2 вересня ц. р. під ч. 63 надрукована була замітка з назвою „Що це значить?", в котрій зверталася увага на те, що в польській „Газеті Поранній" з дня 26. VIII. подані відомости про українську надзвичайну місію в Варшаві, яка ніби в своїй декларації виголосила повне „десінтересма" в справах Східньої Галичини.

З огляду на це, а також маючи на меті розвіяти той туман чуток, що зібрався навколо переговорів підчас перебування місії в Варшаві, маю честь заявити, що в розмові зі співробітником газети „Курєр Польський" мною було сказано відносно Галичини слідуюче:

„Русинського війська, як такого у нас не мається, а істнує українська армія під одним командуванням, яка складається з придніпрянських та придністрянських військових частин. Уряд Зах. Обл. УНР. перебуває в Камянці, але в справи України Придніпрянської не втручається.

Щож до відношення нашого уряду до Східньої Галичини, то ні в якім разі його не можна означити словом „десінтересма", але по цему питанню подати більш докладні відомости я зараз не можу. На запитання про окупацію Галичини, я сказав, що очевидно на це була згода держав Антанти, коли війська польські обсадили Збруч.

Відносно підстав приїзду місії мною було з'ясовано, що місія має на меті організувати спільну боротьбу з більшовиками і рівночасно бажає підготовити грунт для ведення дальнійших переговорів і більш тісного військового союзу України з Польщею.

Позаяк подані мною факти і вся балачка з інтервюером була освітлена невідповідно моїм словам, то в свій час мною було подано спростування до редакції газети „Курєр Польський".

Місія стояла на тому становищі, що відносно питання про Східну Галичину вона не уповноважнена робити ніяких заяв.

Інжінєр Пилипчук.

(Від Ред.: Подібне спростування повинен п. П. післати до польської преси, якої голос ми тільки передали).

КОМІСІЯ ДЛЯ ПРОСЛІДЖУВАННЯ ПОЛЬСЬКИХ НАДУЖИТЬ В ГАЛИЧИНІ — міститься в Камянці Под., проспект Т. Шевченка ч. 37., II. пов. Всіх, що розпоряджають матеріялами дотично поведення Поляків з укр. населенням в окупованій Галичині, а з окрема тих втікачів, які приїзджають тепер з Галичини, проситься зголошуватися в комісії між 10 — 12 год. пер. пол. в Камянці на Поділлю.

ОПОВІСТКИ.

Пп. четарі: Степан Томенко, Никола Мельничук і Ізидор Гордецький, подадуть в власнім інтересі свою адресу четареви Антону Кушикови, І. Корпус, IX. Бриг., І. кур. або в часописі „Стрілець".

Пошукую брата МАТВІЯ КУНДУ, який виїхав з Журавна пов. Жидачів зі своєю сотнею. Варка Кундівна, ред. „Стрілець".

Отець ГРИГОРІЙ РИБЧАК пошукує сина пор. Романа Рибчака (1 корпус) і просить, щоб довідався у пана др. Мишуги в ред. час. „Стрільця".

ЯМПІЛЬСЬКА, Пов. Зем. Управа Под. Губ. — запрошує на посади завідуючих відділами фаховців зі службовою практиксю: агрономів, статистів, бухгальтерів, рахівників і землемірів, з висшою і середньою освітою, для праці як в повіті так і в волостних Земельних Управах.

Адрес: Ямпіль н. Под., Голові Ямпільської Повітової Земельної Управи.

Хто знає де находиться десятник ГРИЦЬ ПАВЕЛКО який перед відступом за Збруч був при держ. жандармерії, зволить повідомити ст. дес. Жовківського Івана при Бул. сот. НКГА.

СОФІЯ БАРАНОВА Камянець-Подільський, Госпітальна, дім п. Євдокії Залєвської ч. 7. пошукує брата Теофіля Дембіцького санітарного жовніра бучацького шпиталя.

ХТО ЗНАВБИ, що небудь про медика Мирона ЗАЯЧКІВСЬКОГО хор. У.С.С., зволить подати вістку до редакції „Стрільця" на адресу його брата Степана.

Другорядні складочі (наборщики)

які служать при укр. Армії, а не є фахово приділені, зволять подати свої адреси до ред. „Стрільця".

Редагує Комітет. Підлягає цензурі при Диктатурі ЗОУНР. З друкарні Б. Вайнбавма, черенками „Стрільця".

Львівська державна наукова бібліотека № П

Ч. 71. Кам'янець. Субота, 20. вересня 1919. Рік І.

СТРІЛЕЦЬ

Орган Начальної Команди Галицької Армії.

Виходить тричі в тиждень.
Ціна 5 грив. 50 шаг.
Редакція і Адміністрація вул. Поштова, ч. 9. І. п.

Нехай живе Самостійна Українська Народня Республіка!

Куди дорога?

Від Ред.: В 4. ч. „Укр. Прапора", що виходить у Відні, появилася інтересна стаття одного з найстарших діячів Галичини, який все старався наладнати якось наше життя з Ляхами. Уважаємо вказаним подати його голос до відома галицьких утікачів, бо буде це вислів поглядів більшости Галичан на захід від Збруча і на еміграції з а х і д н і й. На наших очах повторяється історія часів Хмельницького, викликана таксамо страшною польською політикою. Поляків не навчила історія нічого. Вони вдруге готовлять Переяслав. Але нехай не забувають, що завершенням Переяслава були— Мацєйовіце. Наше становище виясним о в найблисших числах.

А ось та стаття:

Розпад царської Росії та відтак австро-угорської монархії пробили новий шлях, аби покласти кінець давній та нещасній боротьбі між народами цих монархій, що не зуміли станути на висоті державного завдання: дати свободу, рівноправність та спромогу розвою усім своїм народам.

Отся запора може бути усунена лиш цим чином, коли кожному народови признається право: н а с в о ї й п и т о м і й о б л а с т и с о т в о р и т и с в о є с а м о с т і й н е ж и т т я д е р ж а в н е. До виконання цього права, названого самоозначенням народів зіставпокликаний також наш український народ в Австрії та він сказав своє слово уконститууванням Західньої Области Української Народньої Республіки і заповідю сполуки її з Українською Народньою Республікою в одну соборну Українську Державу.

Та на три шляхи судилось Україні ставати у важкий бій. Тут проти Поляків, там проти російських більшовиків та Росії протибільшовицької. А в отсій тяжкій боротьбі за свою волю і державну самостійність не найшов український народ помочі ні у держав антанти ні у инших держав. Та ми не лукавили, а йшли з вірою у власні сили. Та коли власні сили знемагають, треба шукати союзників...

Тому виринуло питання: чи ми самі власними силами видержимо той великий боєвий фронт та побємо наших ворогів, — чи не належало би стратегічно цей фронт скоротити і дипльоматично шукати союзника, що мав би дійсно свій інтерес в тім, аби жити в союзі з Україною, бо із самих симпатій не покладемо української держави...

В послідних днях висувається комбінацію союза румунсько-польського з Україною, що мавби стати заборолом на схід проти Росії та на захід проти Німеччини; союза, що нині бореться проти більшовиків, та в нім найде свою розвязку українське державне питання. Отся комбінація не перша і не остання, але в своїх наслідах незвичайно небезпечна.

Вступною умовою цього союза являється передовсім нажива Румунії і Польщі українськими землями. Румунія хоче мати забезпечені д я себе области: цілої Бесарабії і цілої Буковини, та части української країни закарпатської, а тоді жити в добрих сусідських зносинах з Україною, аби з нею боронитися проти Росії. Польща знов хоче на все посісти східню Галичину, Холмщину і взагалі Волинь, а про правобережну Україну дасться г ово ити на основі ягайлонської ідеї, аби спільно на Германця стати і західню культуру ратувати. Значить, нас обідруть з усіх боків та обідрану Україну будуть захищати своїм союзом. А другою і головною умовою буде унія України з Польщею, яку Румунія має поблагословити...

Та яка доля жде український народ у злуці з Польщею, на це маємо три докази: панування старої Польщі на основі всяких уній над українським народом, панування Поляків над Українцями під Австрією та теперішне володіння Поляків над Українцями у Львові, Перемишли, Вадсвицях, Домбю, Модлині, Берестю і инших місцях, супроти чого російська інвазія — колись так страшна — тепер ціниться українським народом неначе добродійство, — так що з одної сторони досвід і розум політичний а з другої сторони почування чи там політичний інстинкт українських народніх мас вказують нам в с і як можливі комбінації політичні з безоглядним виключенням якоїнебудь злуки з Поляками!..

Отсей вислід мучеництва українськ го народу під Польщею від часів найдавнійших до найновіших мусимо приймити за вихідну точку нашої орієнтації політичної, коли хочемо вести справді українську народню політику... Та можна сказати, що на цім становищі стоїть весь український народ, не виключаючи навіть галицьких русофілів.

З иншої сторони виступає в теперішніх обставинах поважне питання про відношення України до нової Росії, що має станути на руїнах деспотичної царської Росії по знищенню більшовицької пошести.

Ту ставляємо за вступну умову, що нова Росія як велика держава мусить зорганізуватися без огляду на те, чи відновить її Колчак, Денікін чи хто инший, та що нова Росія не може стати царськодеспотичною імпер'єю, але мусить збудуватися на основах конституційно-демократичних. Ступивши на цім становищі не може нова Росія не признати в першім ряді самостійности українського народа та його державного права. Тому мілітарне перемиря української армії з російськими протибільшовицькими арм і ями виринає із сучасної ситуаці, аби скоротити боєвий фронт, себе не п о р ю в а т и на полі війни, а спільними силами знищити більшовицьку язву. Поклавши отсе за основу мають дипльоматичні чинники обох сторін України і Росії підготовити другу і головну умову, якою має бути конфедерація (союз) обох держав: України і Росії, що стануть дійсним і природним заборолом сходу супроти всякого посягання Поляків, Румунів чи кого небудь другого. Проти такого с о юза не годні устоятися ні Поляки ні Румуни з їх імперіялістичними посяганнями на чужі землі, та проти цього не стануть й держави антанти, б о лиш така розвязка питання двох найбільших народів на сході сотворить лад і спокій на великім просторі сходу Европи.

Такою дорогою зберемо „руські землі" українського народу для України та руськ землі російського народу для Росії.

Польща завсе загрожувала нам у нашім життєвім єстві: винищуванням українського народу, злобним підриванням економічних основ життя українських народніх мас та загладою всякого культурного і політичного розвою українського народу. Росія ніколи не загрожувала нам в такій мірі ні в першім ні в другім, а в третім мусить тепер по стільки тяжких досвідах покинути свої „сепаратистичеські" і „мазепинські" міркування, та раз на все признати у своїм інтересі державнім та в імя правди і міжнародньог права, що український народ був, є і має право до самостійного життя держ вного...

Тоді зійдуться інтереси обох цих найблищих собі народів славянських і ці інтереси звяже союз обох їх держав: України і Росії.

Ми Українці з галицького Піємонту поборювали досі і будемо поборювати національне русофільство як національну зраду, якої нема у ніякого славянського народа та її не буде і в нас з хвилею державного союза між Україною і Росією. Алеж що иншого є політичне русофільство і політичне українофільство як сполука двох державних інтересів для спільної цілі, а що иншого є народнє відступництво!..

До здійснення висказаної тут політичної думки прийшов тепер найпригіднійший час, коли покликані російські чинники мають якраз приступити до організації правильної російської держави; коли всяка поміч і полекша на полі бою є пожадані і цінні та коли держави антанти не можуть покінчити нарад мирового конгресу, не вирішивши східно-европейського питання.

Д-р Кость Левицький.

НА ЩО ЖДЕ АРМІЯ?

Тільки сильна, здисциплінована та патріотичним духом наскрізь перенята армія вирішить питання самостійности УНР. І ніхто инший як тільки вона принесе нам соціяльне й національне визволення. І ніхто инший як тільки така армія забезпечить відбиті простори УНР. та освободить їх. Супроти цего повинно і правительство й все громадянство УНР. вложити по можности всю свою енергію на разі тільки в сю справу. Весь державний апарат належить направити на разі тільки в цей бік. Вся преса повинна залишити хоч на короткий час партійні спори, порахунки та ріжниці, а ужити всі свої сили в напрямі сотворення сильної Армії. За такою гармонійною злукою всіх сил говорить вже сам практичний розум, сего вимагає державний інтерес, сего домагається и память тих які наложили головами за ту святу справу, яку нам судилося до кінця довести.

Належить отже переводити мобілізацію молодих річників з двійною енергією, а заразом покликати старші річники, вишколені і досвідчені, та доповнити ними ряди. Розуміється, передтим треба приготовити для мобілізованих харчі, одяг і приміщення. Без переведеної як слід мобілізації не можна думати реально о будучности. Так поступили всі інші держави, се мусимо й ми за всяку ціну перевести. Міг Денікін зі своєю реакцією зорганізувати таку значну армію, то мусимо вірити, що ми, які несемо соціяльне та національне визволення, зможемо й мусимо куди більш зробити! Змобілізувати по змозі як найбільш інтелігенції. Посчеркати хоч на разі штати по міністерствах і всілякого рода народних управах, а тих людей, які там дуже часто тільки обтяжують роботи віддати до війська. Пересмотр в армії, здібні на фронт! Війна навчила нас, що кождого можна заступити. Сільський, волосний та повітовий комісар має подбати, щоби не відсилати до армії людий босих та обдертих, бо загально відоме, що люди по селах мають і обув, мундур а навіть і ручниці! Волосні інструктори - інформатори мають по селах поширити в тім напрямі відповідну пропаганду. Мобілізацію належить переводити з освідомленням і пропагандою, а заразом з всею рішучістю. Мобілізація старих і молодих річників мусить бути сукцесивно як слід переведена й то негайно. Армія жде на се!

Львівська державна наукова бібліотека № 1920

Хронiка.

Галичане втікають відси до дому потайки, бо хтось розсіває вісти, що Ляхи змінили курс. Це неправда. З Галичини замкнули Ляхи коло 120 тисяч Українців і винищують їх голодом та знущаннями. Перед антантою кажуть, що все це — більшовики. Ми не маємо навіть змоги виміняти нещасних, бо наші не інтернують нікого. Зарадити цему можнаб збірними домаганнями інтернувань Ляхів у нашої влади. Інакшого способу нема.

Пропам'ятну книгу Гал. Армії редагується в Нач. Команді. Ред. „Стрільця“ доручено перевести тільки другу її редакцію, коли взагалі зайде потреба другої редакції.

Б. Гетьман Скоропадський пише мемуари, як доносить „Україна“. В них певно подбає, щоб українські партії представити в як найгіршім світлі, бо тоді вибілить себе. Супроти цего обовязком наших партійних провідників є, доклад но списати своє відношення до б. Гетьмана, особливож причини, чому відсувалися від співпраці в тім часі.

Помер проф. К. Широцький, великий знавець укр. старого мистецтва.

Уряд повинен вияснити, чому з посту посла у Відн. уступив Липинський, як про це донесла „Робітнича Газета“. Липинський це людина високого знання, культури й патріотизму, тому його уступлення мусить непокоїти всю суспільність.

Провірка документів переводиться по ночах в неможливий спосіб. Треба наказати старшинам, щоб наперед будили домовласників і ті нехай будять мешканців кажучи, що і як. Інакше мешканці не знаючи, що єсть і боячися нападу нарочно зволікають з отвиранням, через що патрулі тратять час і крик робиться такий, якби горіло.

„Стрілець“ виходитиме також кождого понеділка.

Лекції дра О. Назарука відбудуться в театрі. Сегодня „Про антисемітизм“. Для школи старшин вступ вільний, для публики за оплатою 2 карб.; завтра для козаків популярна лекція „Про Галичину й Велику Україну в історії й тепер.“ Початок обох лекцій о годині 4 пополудни.

„Робітнича Газета“ змінила тон полеміки на кращий, що з признанням стверджуємо. Відповідаємо на зміст: Фаховцем у штуці виховання не все є той, хто скінчив гал. цький семінар, що видно по статті п. учителя в 500 ч. „Р. Г.“ Тим ще не кажемо, що себе уважаємо фаховими в тім напрямі. Хоч ми не вчилися педагогії, але першим услівям доброго учителя уважаємо це, щоб він говорив тільки те, в що вірить. Отож не уважаємо п. „Учителя“ таким наївним, щоб він вірив у те, немовби ми колинебудь нападали на цілий учительський стан, атакуючи одного учителя і то ізза факту, що цей учитель є міністром праці. Таксамо неможливо припустити, щоб п. „Учитель“ ескізи про хамів, дурнів і рабів, які є в кождій суспільности, уважав зверненими проти цілої суспільности (тим більше,що в цих ескізах виразно зазначено, що і як). Супроти того можна приняти, що п. Учитель або не читав цих ескізів (таксамо як не читав Драгоманова й Франка, що видно виразно з його статті), або — робить це для инших цілей, яких соромивсяб і не педагог. Міністрами роблять в Англії також не високо вчених людей. Але коли? тільки тоді, коли вони вже передтим зложили докази геніяльности, А ніхто не скаже, що п. міністр Б. показався геніяльним (пр. промова на параді в Камянці). Навчитись від п. Учителя трудно чогось нового, бо це, що він викладає про М-тво Праці й Гром. Робіт. є в першій лучшій брошурі тільки лучше. Говорити з деким щиро — дуже тяжко, особливож з такими людьми, які напр. в Станіславові нападали на уряд, а за годину заявляли прилюдно, що боронили його. Але ми щиро тішилисяб, якби у цих публичних діячів також що до змісту наступила така зміна, яка наступила що до форми в полеміці.

Правда про дурного бичка. В „Казці про білого бичка“ залицяється „Україна“ до Ляхів, кажучи, що Польща не має з нами жадних спірних справ і т. п. дурниці, які просто жалко читати. Годі зрозумі и, чи „Укр.“ не знає про винищування Ляхами всего свідомого укр. населення в Галичині, чи що це таке? За це нападає на старих працьовників наших і з їх книжок виписує анонімно й без дозволу місця про монархізм — з часів, коли неоден з її „бутербродавців“ і „той сам“ співробітник ревів „Боже царя храни!“ Картина для богів. Приходимо до переконання, що царат з тюрмою й нагайкою бувби для таких панів ще й тепер одиноко доброю формою влади, а конституційний монархізм рішучо передвчасний.

Іспитова Комісія для відбування іспитів зрілости урядує постійно в кождий понеділок від год. 4—7 в хлопячій гімназії (вул. Соборна 2, партер, перші двері на ліво).

Комітет „Учительської Громади“ просить всіх учителів середних шкіл, як також священників і богословів, що подалися о учительські посади, на сходини котрі відбудуться ві второк 23 вересня, о год. 5 пополудни в льокалі Департаменту допомоги виселенцям. — На денвім порядку: важні станові і загальні справи. — З комітет: Алиськевич, Біленький і Зубрицький.

Укр. Культурний Інститут засновується в Празі, як нинішнім центрі словянства. Уряд УНР. повинен звернути увагу на цю важну інституцію й дати їй змогу працювати.

Більшовики запропонували Литовцям, Латишам і Фінляндії мир. переговори (радіо з Москви).

Ленін думає уступити. Одна віденська газета одержала з Копенгаги вістку, що Ленін думає заступити теперішній більшовицький уряд поміркованим соціялістичним кабінетом, бо боїться, аби і в Росії не взяла верху така сама реакція, як на Угорщині. Відбудовою більшовизму займеться пізніще. Найбільшим противником того пляну Леніна є Чічерін. Уступлення Леніна надіються в жовтні с. р.

Ультімат Румунії вислав Денікін, домагаючись звороту Бесарабії до 14 днів як доносить „Україна“. Це для нашого уряду чудова нагода до політичної гри.

Телєграми.

ОПЕРАТИВНИЙ ЗВІТ

Штабу Головного Отамана
з дня 18. вересня 1919.

Ворога який старався всіма силами задержати лінію Івницю-Ходорків відперто по завзятім бою в напрямку на Брусилів. В районі Житомира наші частини розбили ворога і успішно посуваються на лінію Житомир-Гуровичі.

з дня 19. вересня 1919.

Бої на відтинку Котельня-Попельня скінчилися для нас повним успіхом. Більшовики розбиті.

Їх поодинокі частини, що блукають по лісах на схід від Житомира, обезоружуються.

ВІЛЬШОВИЦЬКИИ ЗВІТ.

УПБ. Москва, 16. 9. (радіо). Червона армія злучилася з ташкентською групою. Дорога Оренбург-Ташкент свобідна. Злука з Ташкентом вінчає велику побіду червоної армії на півд. східному фронті. На просторому шляху, ще недавно занятому ворожими військами, що відділяли нас від червоного Ташкенту, контрреволюція роздавлена. Значна частина ворожих військ перейшла на нашу сторону. Незначні частини розсіяні червоною армією. Ми злучилися з величезною країною, богатою в сирівці, се головне жерело бавовни, якої тепер є там 15 міліонів пудів, є кілька цукроварень і ткацьких фабрик, заосмотрених углем з місцевих копалень. Харчеве положення в Туркестані більше чим гарне. Істнує свобідний привіз товарів з Персії і Афганістану. Армією проводить Кравченко. На всій території працюють фабрики гармат, крісів та муніції. Республіою управляє ісполком. Всі заходи Колчака знищити республіку скінчилися повною невдачою.

ПОЛЬСЬКИИ ЗВІТ.

УПБ Варшава, 15. 9. (радіо). Литовсько-білоруський фронт. На відтинку Коплян і Краславські завзяті бої трівають дальше. На схід від Краславських акція нашої кавалєрії, піддержуваної піхотою, закінчилася заняттям лінії рік Двина і Дриса. Ми взяли кілька сот полонених і 15 скорострілів. Наступ ворога на відтинку озера Шошад і м. Березина ми відбили з великими стратами для нього. На прочім фронті спокій.

ПРОТЕСТ УКРАЇНСЬКОЇ МІСІЇ В ЛЬОНДОНІ.

УПБ. Камянець, 18. IX. „Ле Матен“ з 28. VIII. доносить з Льондону: „Українська військова місія в Льондоні запротестувала перед Заграничним Урядом проти заяви Денікіна, немов заняті ним території є інтегральною частиною Росії. Вона зажадала від англійського правительства, щоби визначило Денікінови окрему полосу акції для оминення всякого конфлікту.“

ВІЙНА МІЖ РУМУНІЄЮ І СЕРБІЄЮ?

УПБ. Жванець, 17. IX. (вл. тел.) Після телєграми „Черновіцер Альг. Цайтунг“ дипльоматичні зносини межи Румунією а Сербією зірвані. Сербський консуль відїхав в неділю 14. IX. о 11. год. з Букарешту до Сербії.

ПОЛЯКИ НА ЗАНЯТИХ ЗЕМЛЯХ.

УПБ. Москва, 18. IX. (радіо). По донесенню прибувших з польського полону в занятих польськими легіонерами місцевостях шляхта безпощадно переслідує руських. Мужеське населення, доведене до розпуки, розбігається по сусідних лісах та зброїться для оборони проти шляхти.

В КИЇВІ.

УПБ. Москва, 17. 9. (радіо). Київська білогвардейська час. „Вечірнє Огни“ в передовиці з 3. 9. „Продовольчі перспективи“ пише: „Нема хліба. Инших харчевих продуктів мало. Ціни нестерпно високі.“ Та сама часопись доносить про арешти численних меншевиків та есерів.

ПРО ДЕНІКІНА.

УПБ. Москва, 18. 9. (радіо). Денікін обіцяв Англії віддавати весь лишній хліб Росії на протязі 18 літ. Денікінці, відбивши від Петлюрівців Київ, докладно вишукують в місті комуністів, служачих совітів. В Київі тисячі арештованих, сотні розстріляних та замучених на смерть. Продовольче положення в Київі розпучливе. Селяни перестали підвозити продукти, бо найблизші до Київа стації заняті Петлюрівцями, що забороняють доставу. Селяни-повстанці розібрали коло Шипилівкі зал. шлях, так що розбився поїзд з військами ворога. В районі Веленджика червоний повстанчий відділ.

ПЕРЕГОВОРИ БІЛЬШОВИКІВ З ЕСТОНІЄЮ.

УПБ. Москва, 17. 9. (радіо). Згідно з донесенням нар. комісара за кордонних спр. переговори між російським совіт. правительством і ревельським правительством почалися 16. 9. в Пскові. (Мала Естонія робить це очевидно за дозволом Англії. — Ред.)

ПОЛІТИКА АНТАНТИ СУПРОТИ РОССІІ.

УПБ. Москва, 18. IX. (радіо.) На мир. конференції в Парижі нові непорозуміння в російському питанню. Після донесення англійського прес. бюра Найвища Рада союзників є проти авантур в Росії. Будучина Росії це діло самих Росіян. Опубліковано нове донесення: Російське питання не обговорюється на конференції. Американське радіо думає, що Англія відкажетьс від дальшої помочи протисовітським арміям.

НОВІ ВИДАННЯ.

Ів. Кревецький: Українська мемуаристика. Її сучасний стан і значіння. Видання „Стрільця“. Камянець, 1919. Ст. 32. 16°. Ціна 8 гр.

ОПОВІСТКИ.

Пошукую брата МАТВІЯ КУНДУ, який виїхав з Журавна пов. Жидачів зі своєю сотнею. Варка Кундівна, ред. „Стрілець“.

ВСІХ ГАЛИЦЬКИХ та буковинських студентів укр. державного Камянецького Університету, закликається на Тов. сходини заповіджені на день 21. вересня ц. р. год. 4 по полудни в домі „Просвіта“ Просп. Т. Шевченка ч. 51.

БЕРДИЧІВСЬКИЙ Йось, Камянець, вул. Довга дім ч. 63, пошукує брата Івана Петращука, (Галичина).

СЕЙЧАС потрібно двох добрих кравців до кравецької робітні при Команді штабу Диктатора ЗОУНР. Платня після умови Зголошуватись належить у Команді штабу Диктатора ЗОУНР. в Камянци на под. вул. Архієрейська ч. 4, (партер).

СИНИЦЯ Теодор, пошукує сина Івана Синицю, послідна його адреса С. С. (Вільного козацтва) повідомити прошу через ред. „Стрільця“.

„Уповажнений Диктатором для внутр. справ рішенням з дня 6 вересня 1919 ч. 4822 внтр. змінив назвиско п. Осипа Брандля харч. хорунжого при Начальній Інтендантурі Г. А. при К. Е. А. з „Брандель“ на „Брандлєвич“. Др. Голубович мп.

Редагує Комітет. Підлягає цензурі при Диктатурі ЗОУНР. З друкарні Б. Вайнбавма, черенками „Стрільця“.

Ч. 72. Камянець. Понеділок, 22. вересня 1919. Рік І.

СТРІЛЕЦЬ

Орган Начальної Команди Галицької Армії.

Виходить тричі в тиждень.
Ціна 6 гривень.
Редакція і Адміністрація вул. Поштова, ч. 9. І. п.

Нехай живе Самостійна Українська Народня Республіка!

Про окремішність Галицької Армії.

Ми засвідчили любов до Рідного Краю не одним лиш пламенним словом, але своєю власною кровю тай цілим рядом свіжих могил освятили її. Тому нема нідного чесного громадянина на Великій Україні, який посмів-би нам закинути, що ми кепські Українці.

Так! Але чомуж ми не єднаємося із Наддніпрянськими Братами в одну, спільну, велику українську армію?

Не шукайте причини цьому в ніяких непорозуміннях. ані в нічиій особистій зарозумілости. Бо лише зовнішні обставини вимагають від нас удержання окремої Галицької Армії.

1) Армія є зброєю політика. Чим сильніща армія, тим могутніще слово політика.

Найкращі і найрозумніщі політичні виводи бозуспішні, коли нема ліса штиків на їх попертя.

2) Ми хвилево припинили війну з Польщею на галицькій землі і перейшли Збруч, аби прогнати другого наїзника, московського більшовика з Рідного Краю. Рішення в справі Галичини надіємся від мирової конференції в Парижі. А що буде як мирова конференція не віддячиться нам і не признає нам наших прав? Чи маємо здатися бездільно на ласку і неласку наших ворогів? Ні, сто разів ні! До останнього будемо боротися, а не підемо під ляцьке ярмо, у ляцьке пекло. На цей випадок мусимо удержати сильну і дісціпліновану Галицьку Армію.

3) Як довго істнує окрема Галицька Армія, так довго маємо право домагатися для себе нашої рідної Галичини! Як не стане Галицької Армії, тоді наші вороги зроблять з Галичиною, що самі захочуть. Тоді ніщо не поможуть ні крики ні протести наших політиків. Тому зрадником нашої бездольної країни мусимо звати кождого, хто самовільно опускає ряди Галицької Армії. І то не лиш зрадником, але продавцем свойого майна, своїх родичів і своєї рідні.

4) Наші провідники, щирі сини нашого народа і вірні його слуги не спускають з ока нашої справи. Зорганізованими рядами привели вони Наше Військо через Збруч на поміч Наддніпрянській Україні і такими самими рядами хочуть нас назад, як буде треба боєм або без бою відвести домів.

Ще не прийшла на це пора. Мусимо ще зводити гяжку боротьбу. І в тій боротьбі мусить встоятися наша єдність і сила.

5) Наші Наддніпрянські Брати розуміють вповні наше становище. І як настійде час, що ми пробоєм мусітимемо вертати в Галичину, тоді вони подадуть нам помічну руку для прогнання вражого наїзника з нашої рідної землі.

Просвітна діяльність Галицької Армії.

Звіт.

Відпоручники відділу для освіти пп. Дмитро Стефанюк і Микола Крівець відвідали в дни 4 вер. с. р. заложену ними читальню в місті Межирові — з метою розвідатись про просвітно-організаційну роботу на місци. Відвідини були вдоволяючі. В слідуючих днях злюстрували читальні в Сербинівцях і Слобідці. Там робота ще не зачалась — але є надія, що при добрій і витревалій праці все піде гаразд.

В дни 7/9 1919 устроїв відпоручник відділу осв ти п. Дмитро Стефанюк сходини селян в селі Токарівці. Присутних було вище 250 людей. Реферував п. п. Дмитро Стефанюк і Евдоким Рожанський учитель з с. Манковець. Після доцільного обговорення справ на біжучі теми, рішено заложити в Токарівці читальню тов. „Просвіти“. В члени вписалось яких 50 чоловік. Вибрано виділ читальні і розділено між народ часописі, відозви і брошури. Заложено рівнож „Комітет збірки“, до якого ввійшли і жінки. Зібрані розійшлися пізно вечером.

На другий день, т. є 8. 9. 1919 улаштував той сам відпоручник віче в селі Манківцях. З початку не можна було зібрати поважнішої скількости селян, а саме тому, що в тім дни ішли всі мобілізовані до війська. Но все таки було біля 150 учасників. Говорили п. п. Дмитро Стефанюк, Евдоким Рожанський, місцевий учитель і один галицький старшина. Всі бесідники взивали народ до організації і национального освідомлення. Пояснили зібраним — хто ми такі — ким і за що закуті. Заложено читальню і „Комітет збірки“. При цій нагоді мушу зазначити, що всі галицькі старшини, підстаршини, а навіть стрільці провадять освідомляючу роботу між селянами. Улаштовують сходини і кождий з них з окрема, поодиноко поучує селян — хто вони такі, яка ціль Української Армії і т. п.

„Комітет збірки для ранених, вдів і сиріт“ в Межирові через своїх відпоручників п. п. Василя Куцака і Дмитра Поліпчука передав Жмеринському військовому шпиталеви зібрані в Межирові 150 штук яєць, 3 бохонці хліба, 25 л. молока. Зібрані гроші в сумі 300 карбов. задержав Комітет пока в себе, бо не знає, що з ними зробити. Вони є призначені для вдів і сиріт по поляглих. Як що є оснований державний, пенсійний фонд на цю ціль, то мігби ці гроші побрати, а в противнім случаю — требаби такий фонд оснувати, бо збірок буде більше і требаби комітети збірки всюди основувати. Замічуємо при тім, що в Жмеринському військовому шпиталі всі ви ікки на вні і внутрі писані московською мовою. Невже треба наказу аж Головного Отамана, щоб змінити написи на українські? На цім місци констатуємо сумний факт, що майже у всіх державних установах красуються написи в чужій мові! Не говорячи вже про це, що урядовці говорять між свобою по московськи — а пишуть — не українською мовою, а радше тарабанщиною!

Жмеринка 11 вересня 1919.

Від Ред.: Просимо постійно присилати такі короткі й докладні звіти.

ОПЕРАТИВНИЙ ЗВІТ

Штабу Головного Отамана
з дня 20. вересня 1919.

Бої під Житоміром продовжуються. На Новгород Волинському напрямку наші частини мусіли перед переважаючими більшовицькими силами відійти за ріку Случ. На прочих відтинках без змін.

з дня 21. вересня 1919.

В околиці Затиша, Любашівки і Попельні прийшло до сутичок з добровольцями.

Під сильним большевицьким наступом наші частини опустили Новгород-Волинський.

Під Житоміром уперті бої продовжуються.

Отаман Кватирмайстер
КУРМАНОВИЧ, ген. чет. в. р.

Телеграми.

ПОЛЬСЬКИЙ ЗВІТ.

УПБ. Варшава, 18. 9. (радіо). Борба коло Краславок над Двиною, що тривала від початку вересня, закінчилася нашою побідою. Переважаючі ворожі сили, що перейшли Двину коло Краславок і Коплян і навіть приневолили були нас на хвилю уступити, нами окружені і побиті цілковито. Наші війська заняли Заславок і Копляни і відігнали ворога на полудне, перетинаючи йому відворот. В околиці озера Єна наші війська перейшли в наступ, і ломлячи опір ворога, заняли м. Дисна. В той спосіб полудневий беріг Двини від Двинська до Дисни находиться в наших руках. На відтинку Борисів ми відбили сильний наступ ворога. На схід від озера Князь в околиці Капревич наші відділи кавалерії звели завзяту боротьбу з переважаючими силами ворога і вкінці приневолили його відступити. Ми взяли кількадесять полонених. Волинський фронт. Сильні наступи більшовиків 14 і 15 вересня в околиці Олевськ-Сущани-Юрів ми відбили і взяли два скорострільні і багато полонених.

ЛЯХИ й ЧЕХИ.

УПБ. Москва, 17. IX. (радіо). Постанова Найвищої Ради союзників прилучити територію вуглянного району Теш. Шлеску до Польщі з правами Чехо-Словаччини заспокоюваги свої потреби вуглем з тешинських копалень викликала сильне негодування серед Чехів. В Празі відбулася з тої причини грандіозна демонстрація протесту. Мійська управа Праги приняла одноголосно адресу протесту, уложену в найрізкійших висловах. В деяких місцевостях Чехії протест приняв форму страйку. Предетавник міжсоюзної конференції в Празі розпочав з тої причини переговори з страйкуючими, покликуючися на те, що питання Тешену ще остаточно невирішене. Чеська газ. „Право Ліду“ говорить, що коли Шлеск буде переданий Польщі, то чверть мільона Чехів будуть викинені на вулицю і примушені залишити свої оселі, бо вони ніяким чином не можуть оставати в польськім ярмі. Німецька газ. „Прагер Тагблят“ зовсім годиться з поглядом Чехії на тешинське питання. Вона вказує, що коли Чехо-Словаччина не одержить спромоги користати з тешинського камінного вугля, то весь металюргічний промисл стане.

УПБ. Варшава, 16. IX. (радіо). Сими днями заключено у Варшаві між Польщею і Чехо-Словаччиною торговельну угоду. Чехо-Словацька держава зобовязується постачати Польщі залізні, хемічні і вибухові продукти, рільничі машини, скло, папір і сірники в обмін за (нашу—Ред.) нафту і нафтяні продукти.

ТАК І БУДЕ.

УПБ. Камянець н. П., дня 19. 9. По звідомленню „Ле Тан“ з 6. 9. Марсель Самба критикував в французькім парляменті політику антанти супроти Польщі. В першій мірі відірвання Гданська та відлучення Східної Прусії від пня Німецької держави викличе у Німців жадобу пімсти на Польщі та стремління до союза з Росією. Він зясовує свої погляди в отсих трох точках. 1) Колиб союзники були шанували принціп національности, не булиб відлучили Східну Прусію від Німецької держави, 2) колиб Польща мала доступ до Балтійського

Львівська державна наукова бібліотека
№ 1-920

моря тільки залізничим шляхом через німецьку територію і зінтернаціоналізованим бігом Висли, Німеччина не шукалаб союза з Росією проти Польщі, 3) Росія згодиться на союз з Німцями.

ДОЛЯ НІМЕЦЬКИХ ЗАКЛАДНИКІВ В ПОЛЬЩІ.

УПБ. Навен, 15. IX. (радіо). „Форвертс“ ще раз повторює свіжу польську заяву з погрозою розстрілу німецьких жінок і мужів як репресійний середник. Часопис додає: „Польський намір розстрілу німецьких горожан як закладників, висказаний покищо лише в умовній формі, є не лиш актом найбільшої жорстокости та брутальности, але також противиться версальському мир. договорови. Після нього Поляки і Німці зобовязані додержуватися демаркаційної лінії, означеної докладно комісією антанти. Німецька погранична сторожа не переступила тої лінії. Колиж всетаки прийшло до боїв з Поляками, то ходило тільки о оборонні боротьби, які треба було звести з польськими бандами, що не дбали про демаркаційну лінію“.

МИРОВІ ПЕРЕГОВОРИ БІЛЬШОВИКІВ З ЕСТОНІЄЮ.

УПБ. Москва, 18: 9. (радіо). З Пскова, 17. 9. доносять: Склад естонської делегації такий: Вірк, перший товариш голови Нац. Зібрання, Менай, член ради мін. закорд. справ, Селяна член фракції трудовиків, Нюйман член Нац. Зібрання, Ренк представник ген. штабу, безпартійний. Перше засідання мир. делегації відбулося сегодня рано після привітної мови голови Красіна. Вірк прохає перервати засідання, щоби застановитися над відповідю. Перерва триває 15 хвилин. Вірк відповідає по естонськи. Він підчеркує оборонний характер їх війни, але згадує про активну оборону. Опісля наступає виміна повновластей делегатів. Російські делегати признають негайно повновласти Естонців, Естонці жадають перерви для провірки мандатів совіт. делегатів що до права підписати мир. договір. Після перерви мандати рос. делегатів признано. Сов. делегати приймають пропозіцію вести протоколи на московській та естонській мові. У відповідь на предложення рос. делегатів про завішення оружжя Естонці прохають поставити питання про деякі инші условини ведення переговорів. Рос. делегація прохає оголосити ті условини. Естонці заявляють, що сов. війська можуть використати завішення зброї на шкоду других сусідів Естонії іщо вони уважилиби бажаним вести переговори з сов. правительством паралельно з переговорами тих других держав, особливо Фінляндії, Летії і Литви. Тов. Литвинов повідомляє офіціяльно, що сов. правительство зробило вже пропозиції, але не одержало ще відповіди. Після того Естонці зажадали перерви засідання, щоб порозумітися з Ревелем, спершу до 5 год., а опісля просили відложити засідання до 6 години веч. Естонці говорять, що вони вже чули про пропозіції мира, але бажали одержати офіціяльне ствердження. М. ин. Вірк доносить, що на пропозіцію сов. правительства Летії і другим державам можна сподіватися корисної відповіди. Слідує перерва засідання. (Від Ред..: Річ ясна, що по заключенні мира там, більшовики двигнуть свої сили сюди. Майже напевно можна сказати, що наші полі ики знов не журяться цим, як було це вже стільки разів).

ПЕРСПЕКТИВИ РЕСПУБЛІКИ АВСТРІЇ.

УПБ. Навен, 15. IX. (радіо). Віденська австрійська газ. „Вінер Абендпост“ приносить довшу статтю, яку треба правдоподібно уважати програмою держ. канцлєра Реннера, бо так її оцінюють инші віденські часописи. Там говориться: „Підписанням мир. договору є остаточно вирішене на найблизшу будуччину становище німецьких альпейських країв. Проти власного вибору носять вони назву „Австрія“. Мир. договір стверджує і скріпляє республіканську державну форму. Тим самим респ. Австрія вступає в історію. Вона вже декілька разів боронилася, що не є матеріяльним та духовим наслідником старої Австрії. Резигнація з історичного наслідства була спершу історичним сконстатованням, що мало не допустити, щоби зложити лиш на неї тягар воєнних наслідків держав, які діставали спадщину. Відвернути це лихо вдалося лиш в части. Одначе резигнація мала також доказати, що альпейські німецькі краї зовсім не бажають продовжати традицій Габсбурської держави. Молода республіка не має ніяких претенсій панувати над другими національними державами або бодай впливати на них. Коли Нац. Зібрання двічи заявилося торжественно за злукою з Німецькою Державою, то сим виявило воно також негативно, що всно не бажає якої небудь спільности з Чехами, Поляками, Мадярами та Південними Славянами. Не їхня самостійність, але закріпощення таких просторих німецьких областей, смутить і дратує національні почування альпейських Німців. Впрочім вони без гніву розпращалися з правнодержавною злукою з другими націями, яка їм не приносила нічого иншого як лише боротьбу, що несла знищення та всесторонне гамування культури. Самостійність усіх дає надію, що вони в будуччині будуть жити та працювати побіч себе в спокою“. Подаючи перегляд культурної праці півд. східних німецьких племен на протязі тисячі літ, говориться в статі дальше: „Не вина альпейських Німців, що правлячий рід Габсбургів і їх традиційна імперія не використали історичної хвилі, в якій всі нації могли злучитися як вільні і рівні в один союз. Світова війна дігнала тепер залишене, але доконала його в можливо найприкрійший спосіб. Найблищі завдання Нім. Австрії лежать в її нутрі. Як тільки обовязки мир. договору дозволять, відновить Австрія і інтензивно впорядкує свою національну господарку, збудує всі державні установи в напрямку самовлади повнолітного і ще цивілізованого народу і працюватиме по силам для духового піднесення нації та цілого світа. До цього треба побіди над анархією, що чатує всюди, в горі і в низу, морального піднесення всього народу і уладження правної держави, на грунті свободи та з доброю дисципліною. Нац. Зібрання візьметься певно з запалом і зрозумінням до сих найблизших завдань. Головна комісія матиме завдання розслідити, чи склад правительства, поставленого ним, що мало випровадити країну з воєнних непорядків і дати їй мир, є відповідний, щоби занятися також новими завданнями і перевести їх в життя“.

ПРОТИ ВІЛЬЗОНА.

УПБ. Москва, 18. IX. (радіо). В Америці росте кампанія проти Вільзона. Америк. сенат жадає пояснень щодо тайних переговорів у Версалі.

НОВІ ВИДАННЯ.

Ів. Кревецький: Українська мемуаристика. Її сучасний стан і значіння. Видання „Стрільця“. Камянець, 1919. Ст. 32. 16°. Ціна 8 гр.

Хроніка.

Розстріл Лабенського. Перед вступом українських військ до Київа Сільшовицька „чрезвичайка“ розстріляла б. редактора львівської „Прикарпатської Руси“. („Укр.“)

Полева почта Галицької Армії. З 15 вересня отворено новозорганізовану полеву почту Галицької Армії для листового руху. Почтовою сітю обняті всі галицькі фронтові частини, всі команди і цілий етап. Робляться заходи в справі посилання почти також за кордон, головно в Галичину. В експедиції Міністерства преси і пропаганди може НКГА мати відпоручника, який висилавби інформаційну літературу прямо до поодиноких частин, бо посилка етапами до всяких команд незвичайно провол кає її доставу. Наддніпрянська Армія моглаб командувати від себе почтовий відділ на практику і завести й у себе почтову комунікацію.

В „Т. Гр.“ ч. 65 за прикладом „України“ у записці п. М. Г. переконують нас остро, що Москва рівно небезпечна як Польща. Заявляємо по раз тисячний, що ми ще перед істнуванням партії с.-р. стояли, тепер стоїмо і все будемо стояти на становищі самостійности української Держави. Містків до Денікіна ми ще не строїли, за це були такі, що строїли містки до Варшави. Чому виступається проти видуманих містків, а не виступається проти фактично будованих? Чи тому, що Галичиною вільно оргувати — навіть без відома Галичан?

На увагу галицьким і буковинським біженцям. В четвер 25 вересня відбудуться в господі дому, де міститься Галицьке Міністерство, о 3 год. по пол. загальні збори галицьких і буковинських біженців в справі ліквідації Галицького Міністерства і вибору комітету для опіки над біженцями.

Обовязок здоровлення. Зверхною ознакою кождого дисциплінованого війська є між иншими обовязкове введення здоровлення (привітання) старших молодшими. Цю постанову містить і новозатверджений „статут внутрішної служби точка 25, 26, 32 і 50.

25 точка: „Всі без винятку військового служачі при взаємній зустрічі повинні один одного привитати. Першим завше вітає молодший. Т. 26. Взаємне привітання визначається так: а) як що шапка надіта, піднести до неї руку і тримати її до того часу, поки особа, що її вітають не мине того, хто, дає шану, б) як що шапка не надіта, то привітати уклоном, в) як що шапка не надіта і в руках несе що небудь, то тоді вітає уклоном, а як ноша перешкоджує віддати привітання уклоном, повернути голову до особи, яку вітає, г) привітання завжди належить утворювати стоючи, а як хто з привітаємих сидів, то повинен встати, за винятком випадків їзди на автомобілі або фаетоні й верхи, коли вітання провадиться сидячи.

Т. 32. При частих зустрічах (гулянках, концертах, виставах і т. и.) привітання чиняться тільки при першій зустрічі.

Т 50. Правило вічливости і взаємин військовослужачих обовязкове для всіх без винятку, в якому-б ранзі або стані вони не були, які-б посади вони не займали і в яких би секціях, управліннях, або установах вони не служили, як що вони вбрані в форменний одяг“. Начальник залоги подає ці постанови до загального відома і взиває старших обовязково вимагати здоровлення від молодших. Думаємо, що наше військо зложене головно із синів села, де введений звичаєвий обовязок здоровлення старших молодшими, не буде вважати цього заряджения яке вводить лише загально приняту у всіх арміях форму — якимсь особливимм тягарем для себе, але мусить з другого боку наступити: 1) установлення одностайних старшинських і підстаршинських відзнак в Придніпрянській Армії і 2) переведення основної контролі, чи всі старшини є дійсно законними старшинами, аби всяким самозванцям не робити непотрібної чести. Тут помоглоб введення старшинських легітимацій зі світлинами (фотографіями). 3) Пояснення відзнак, 4) управильнення старшинських ранг, бо у Галичан сотник, що командує полком, остає сотником а в Наддніпрянській Армії він полковник, хоч офіціяльно непосунений до цеї ранги. З цего виходять трудности, які доконче треба вирішити, бо інакше старі галицькі полковники, що служили навіть в генеральних штабах мусилиб здоровити наперед своїх бувших хорунжих, які перейшовши до Наддніпрянських частин, займають посади отаманів і т. п., хоч офіціяльно непосунені до тої ранги.

Нарада Членів Всеукраїнського Трудового Конгресу і представників українських і неукраїнських політичних партій, як і громадянських та професійних організацій, зібравшися дня 17 вересня 1919 ухвалила слідуючі резолюції:

1. Зваживши теперішне політичне становище як і дійсну конечність і потребу сконсолідування всіх творчих сил УНР., що стоять на грунті української державности і на демократичній платформі з одного боку, а знова, що бажаним є впровадити управильнення пляномірного будівництва Держави з другого боку, нарада вітає й уважає першою необхідністю думку негайного скликання Передпарляменту УНР,

2. Нарада ставить домагання, щоб цей Передпарлямент був тілом тимчасово-законодавчим і контрольним та зєднав у собі без виїмку всі слої нашої суспільности, які стоять на грунті української державности і визнають демократичний принціп.

3. Зважаючи на те, що майбутній Передпарлямент є спадкоємцем функцій Всеукраїнського Трудового Конгресу, досі нерозвязаного, і щоби не істнували паралельно дві подібні інституції, Президія і Комісії Трудового Конгресу повинні увійти в Передпарлямент як рівноправні його члени.

4, Не узурпуючи права майбутнього Парляменту і Трудового Конгреса, Передпарлямент мусить істнувати до скликання Парляменту, або сесії Трудового Конгресу. (Підписи.)

ОПОВІСТКИ.

ЯМПІЛЬСЬКА, Пов. Зем. Управа Под. Губ. — запрошує на посади завідуючих відділами фаховців зі службовою практиксю: агрономів, статистів, бухгальтерів, рахівників і землемірів, з вишою і середньою освітою, для праці як в повіті так і в волостних Земельних Управах.

Адрес: Ямпіль н. Под., Голові Ямпільс ко Повітової Земельної Управи.

Вс. о. ІВАН БРИКОВИЧ відбере важний документ у Миколи Конесевича, в Камяннці н. П. в харчівні для галицьких виселенців, вул. Реміснича ч. 5.

ЮЛІЯ ПЕТРОВИЧ, пошукує Ник. Турянського з Коломії, був. підст. полевої жандармерії. Повідоми и прошу мене на сю адресу: Камянець н. П. Центральна площа, буд. Бейтмана кват. Вассермана.

Редагує Комітет. Підлягає цензурі при Диктатурі ЗОУНР. З друкарні Б. Вайнбавма, черенками „Стрільця“.

Ч. 73. Кам'янець. Второк, 23 вересня 1919. Рік І.

СТРІЛЕЦЬ

Орган Начальної Команди Галицької Армії.

Виходить тричі в тиждень.
Ціна 6 гривень.
Редакція і Адміністрація вул. Поштова, ч. 9. І. п.

Нехай живе Самостійна Українська Народня Республіка!

В польському пеклі.

Ніяке перо не є в стані описати тих мук, тих знущань, тої наруги, які переживають наші люде в польському пеклі. Звичайно буває, що про ті страждання і не довідується світ нічого, а облудні польські пани розпускають брехні, немов Українцям під Польщею не діється ніяка кривда. Та час від часу приходять до нас очевидці, які власними очима оглядали той „польський рай", оповідають про нього з острахом обуренням.

На днях прибув до Камянця н. П. С. К*), який два місяці перебував в ріжних місцях Польщі та мав нагоду бачити тамошні порядки. Він візнає:

Дня 7. липня с. р. я попався в польський полон під Нижневом. Поляки запровадили мене до Ворони пов. Товмач. На стації бачив я Українців-мужчин від 16 до 50 літ, яких Поляки поарештували по повстанню в Нижневі і Товмачі. Всіх разом з полоненими було около 1300 чоловік. Цей цілий транспорт відвезли Поляки до Львова. По дорозі польські жовніри били полонених Українців прикладами в страшний спосіб, відбирали послідний гріш, здирали одіж а обуву.

Офіційна грабіж. У Львові стояли вже три поїзди з інтернованими Українцями (в переважній части була тут укр. інтеліґенція, але було доволі й селян та міщан). Два поїзди відїхали до Кракова а два до Перемишля. В Перемишлі заведено наш цілий транспорт до кріпости, в якій находилося вже до 2.000 укр. полонених. Польські 4 старшини і 1 підстаршина приказали укр. полоненим віддати гроші, годинники, золоті перстені і инші дорогоцінности, бо як хто не віддасть, то буде тяжко караний. Відтак казали всім розбратися до нага і перевели докладний трус. Від кождого так старшини як і стрільця поздирали одностроі, біля і обуву, а в замін дали подерту одіж без біля і обуви. Всі полонені мусіли ходити босо.

До Берестя Литовського. По 3 днях відвезли з яких 3.000 людий до Берестя Литовського. Там запровадили до кріпости, де було вже до 2.000 полонених гал. Українців і з яких 1.500 російських більшовиків. Було тут також 53 гал. укр. старшин і 30 Придніпрянців. Підчас дороги при страшній спеці, в переповнених і цільно позамиканих вагонах за ніяку ціну не позволяли напитися води.

Виголоджування укр. полонених. Через перших 8 днів давали укр. полоненим в Бересту Лит. рано зафарбовану воду — ніби каву. Нещасні полонені повизбирували в кріпости всю кропиву, пообривали листє з дерев і то всьо зїли... З голоду умирало денно 25 до 30 людий, а в кімнатах хорих 700—800 людей дожидало смерти.

Лікарська „опіка". Російські згл. польські лікарі не приймають до лічниці хорих полонених, що не мають повисше 40° горячки, а коли санітети голосять лікарам, що з полонених дуже багато умирає, то лікарі стереотипово відповідають: „Нєх здиха!" Як старшини і стрільці упоминалися о поліпшення харчу, то грозили розстрілями за те, що — мовляв — „бунтуються".

Укр. „автономія" в Польщі. Польське військо бє укр. полонених дротяними нагайками без жадної провини і причини. Показують на нагаї і кажуть: „То твоя автономія, с.... сине!"

Заворушення у Варшаві. Із Берестя Литовського я дістався до Варшави.

По дорозі бачив я польські відділи війська лихо убрані і зле обуті так, що якась частина машерувала босо. Польський жовнір одержує 50 марок на 10 днів, з чого мусить собі справити однострій.

Військо забирає від цивільного населення ліпшу одіж і харчі безплатно, задля чого населення відноситься до війська ворожо. Задля недостачі харчів приходило дуже часто до заворушень так між військом, як і між населенням. Військо кидало оружє, не слухало старшин, а часто кидалося на Жидів. Загалом військо говорить між собою, що за панів воювати не буде.

Голод у Львові. Около 20 серпня с. р. я приїхав до Львова. Тут прохарчування так війська як і цивільного населення дуже лихе. Люди чекають по 2 і 3 дні з картками на хліб коло крамниць і вертають плачучи до дому з порожними кошиками.

Заборона укр. мови. Українці не сміють говорити між собою по українськи, бо сейчас озвірені Ляхи кидаються на них, а конець таким провокаціям буває звичайно такий, що Українців замикають до арешту. Тому то на місті майже не чути української мови.

Укр. полонені у Львові. Наші полонені дуже тяжко працюють на залізничих шляхах двигаючи каміння, дерево та шини, а при тім прямо примирають з голоду. Буває, що нещасливці знесилені падають під тягаром на землю. Тоді польська сторожа бє їх немилосерно прикладами і так „годуючи" додає охоти до праці.

Перед приходом польських військ на Покуття. Дня 23. серпня був я в Коломиї. Тоді румунські війська вибиралися на Буковину, а Поляки приготовлялися до привіту польських військ. Українці і Жиди були затривожені приходом Поляків. Більша частина укр. інтеліґенції виїхала через Буковину на Україну. Також кілька жидівських родин зїхало на Буковину.

В Коссівщині українська інтеліґенція просила тамошнього румунського команданта о дозвіл на виїзд на Україну. Але той комендант держав з Поляками а до Українців ставився неприхильно і тому на транспорт не позволив. Лиш дехто вспів без перепустки перейти бук. границю, щоб дістатися на Україну.

Польські „ржоиди" в Снятині. В Снятині був я 25. серпня с. р. Там довідався я, з інформацій від місцевих Поляків, що тільки 30 інтеліґентних осіб могло сяк-так остати в Снятині. Що до инших Українців, то їм грозив розстріл, тюрма, або інтернування. До Снятина не приходило польське військо. Службу повнило 60 жандармів з 3 старшинами. До пограничної служби голосяться місцеві Поляки; вони дістають зброю і повнять службу на жандармських станицях і на пограничу в цівільній одежі.

Силують до складання польської заяви. Перед приходом Поляків вибубнили в місті, що вікна кождого дому мусять бути наліплені польськими наліпками а на домах мають бути вивішані біло-червоні хоругви.

Чистка Українців. Всіх жандармів і урядників - Українців Поляки безпроволочно усунули зі служби. Своїх жандармів оплачують добре.

Польські війська граблять. Підчас переходу польських військ через Галичину допускалися польські військ безкарно грабежей над українським населенням. Грабили харчі, одіж і все, що попало під руки, а хто слово вимовив, того забирали зі собою і били до загину.

Польські звірства не дадуться описати. Н. пр. польські старшини говорять, що полоненим Українцям муситься вирізати геніталії, щоб „кабани" не плодилися. Всіх укр. полонених треба було вже давно вирізати, але нікоми сего досі ще не зроблено, то треба їх вимордувати голодом. В Берестю Литовськім є около 10.000 полонених. Їх не хотять пускати на роботу, кажучи: „Нех кабани гінуть!"

Жертви голоду і знущань. Зпоміж сотки погибших з голоду і знущань укр. героїв відомо мені, що там помер з голоду пробний жандарм Маланчин Андрій, також віцефахмайстер Семко Яків в наслідок голоду лежав смертельно хорий. Всі инші, о скільки не лежать, ходять, а радше хитаються мов тіни по таборі.

Збіжа для польського уряду. В тім самім часі, коли сотки найкращих наших синів-героїв гине голодовою смертю в польському пеклі, оголошено у Східн. Галичині, що кождий селянин мусить від 1 мо га приставити 100 кільограм збіжа для польського уряду.

Польське хабарництво. Славна ще за австрійських часів „польська господарка", про яку писалося багато по газетах і говорилося в парляменті, тепер вибуяла до великих розмірів. Підкупства, злодійства і шахрайства на дневнім порядку і то не тільки між низшими і середніми станами, але й по найвищих верствах. Доходить до того, що навіть самим Полякам най ільш вирозумілим на такі „дрібнички" стало сього за багато і в наслідок того дуже много осіб з „висшого" польського суспільства сидить по криміналах... І се діється на велику скалю. Сегодня арештують одних: а завтра дивишся арештують тих, на яких приказ вчерашніх відпровадили до криміналу.

І так кримінальники і кандидати до криміналу, звичайні бандити в страшний спосіб знущаються над найкращими синами України. Але наш народ, що перебув тільки лихоліть, перебуде і се польське звірство. Польські кати хай тямлять, що кождий бук має два кінці та що до відплати прийде як не тепер, то в четвер... Тому

„В гору знамя, хоч кат шаліє,
Хоч тисне нас — та не здавить!
Бо іскру ту, що в грудях тліє,
Не сила ворогу згасить!"

І. К.

(Від Ред.: Ніодна національна держава в світі, поки вона цілсно істнує, не моглаб дивитися спокійно на такі знущання її членів. Але спокійно дивиться на це УНР. і не інтернує тутешніх Поляків, щоб їх виміняти за наших мучеників. Це факт, на який вказуємо безліч разів. Але це все одно, що в пустині кричати о поміч).

„Визвольні ластівки".

Традиції історичної Польщі і сьогорічний урожай на Вкраїні потягають Поляків до походу на наші землі. Під покришкою всяких місій приїжджають на наш бік польські військові висланники і організують собі зпоміж тутешніх Поляків для свойого уряду і преси тенденційних доносчиків, які „іменем нещасного" населення благають відтак Польщу о поміч. Появляються що раз то нові дописі в польських газетах, які описують гірку долю польського населення під українською владою. Таку статтю помістив недавно „Курєр Львовскі" під значучим наголовком: „З колишнього російського Поділля". Говориться в ній, що населення ставить на рівні Петлюрівців з більшовиками, бо вони такі самі банди рабівників, як і ті, лише з тою ріжницею, що граблять не для комунізму, але для віль-

*) Імени і назвиска не подаємо, але воно зазначене в протоколах. (Прим. Ред.)

Львівська державна наукова бібліотека
№ П 1.920

ної України. (Розуміється — тільки Ляхам вільно грабити для Польщі — Ред.) Остачні боротьби, з котрих хвилево Петлюрівці вийшли побідниками, перемінили цей край в море крови і пожару. Петлюрівські банди, обдерті без дісціпліни і військового вишколу мордують і граблять польське населення (ляцька підлість! — Ред.) Населення хоче повороту нормальних відносин. Зневірене до Росії бажає помочі від Польщі. Січовики з Галицької України є знов пострахом всього населення. (Брехня — Ред.) Немилосерно мордують польських селян, які там густо (?) оселені. Доведене до краю населення — і то без ріжниці народности і віроісповідання береться за акцію висвободження себе зпід влади новочасних тиранів! „Акція висвободження“ — як бачимо — в повнім ході. Може ті польські „визвольні“ ластівки отворять нашому урядови очи на підлі польські махінації, може тутешню пресу заставлять тверезо освітлювати польське питання і вже вкінці вибють їй з голови всякі теревені про щирість польської „демократії“. Бо польська демократія нічим не ріжниться від аристократії, хиба більшою грубістю й захланністю.

Ляцька заплата вкраїнським дезертирам.

Стрілець Евген Прокопович з Товстенкого, пов. Гусятин, свідомий молодець, давав найкращі надії, що буде з нього діяльний селянин-патріот. Ціле село його любило, а вже найбільше старий батько, старий борець за народню справу. Доля судила йому перебути тяжку пятилітну австр. війну. Він радо пішов і на поклик України. Бувби певно видержав до дня звільнення рідної землі зпід ляцького наїзду, та в половині липня при переході Збруча, заразився дезерцією. Полишив воюючі ряди і пішов під солодке ляцьке панування. З сильним биттям серця вступає дезертир Евген в рідну хату. Несподівана гостина сина-дезертира підкосила батькове здоровля і звела його на ложе хороби. Нічого не помогли батьківські напімнення, аби син вертав до своїх. Але небаром покаявся. Його найшли ляцькі „струже ладу і поржондку“: полева польська жандармерія. Жадає видачі кріса і набоїв. Оправдання, що нема, не слухає. Три дні трути, три дні нагайка в роботі! Вкінці найшли! Певно, що „струже“ самі підкинули! Батько розхорівся на добре, а син як найбільший злочинець пішов на суд ворога під жандармськими багнетами. З того кріса, котрим девять місяців взято боронив рідної матери-України перед ляцькою навалою одержав заплату за дезерцію: кулю в лоб.

Подібна доля за таку саму провину, стрінула рівночасно неменше свідомих і надійних молодців: стрільця Миколаєвича Івана з Кривенького, того самого, що був при штабі 9 бригади, а втік назад аж з Дунаївців та стрільця Саківського Гринька з Василькова, Так ганебно покінчили дезертири свою восьмилітну військову службу!

ОПЕРАТИВНИЙ ЗВІТ

Штабу Головного Отамана

з дня 22. вересня 1919.

На полудневім фронті боротьби з добровольцями тревають дальше.

Перед переважаючими більшовицькими силами мусіли наші війська пересунути свої становиска близше до Бердичева.

В Новгород-Волинському напрямку заняли наші частини лінію Радушка-Горбаші.

Отаман Кватирмайстер

КУРМАНОВИЧ, ген. чет. в. р.

Телеграми.

ФРАНЦУСЬКИЙ СЕНАТОР ПРО УКРАЇНУ Й ГАЛИЧИНУ.

Львів, 17. IX. Сенатор Корн, член французької комісії закордонних справ, помістив у військовім журналі „Військова Франція“ цікаву статтю про Польщу та Україну, в якій зазначує факт тисячлітньої боротьби України проти польського імперіялізму та заявляє, що мирову конференцію Поляки обдурили, коли дістали дозвіл на окупацію Східньої Галичини, котра є українським краєм.

БІЛЬШОВИЦЬКИЙ ЗВІТ.

УПБ. Москва, 19. IX. (радіо, початку нема). В полоцькому районі наші відділи під натиском ворога відходять на нові позиції на півн. захід від Лепели. На борисівському напрямку бої за Борисів продовжаються. — На сарненському напрямку наші частини ведуть завзятий бій біля Олевська. Олевськ переходить з рук в руки. — На житомирському напрямку наші війська злучилися з південною групою, що прибула з півдня України, та заняли Житомир. Наша південна група на протязі трох тижнів перейшла з боєм 300 до 400 верстов, причім по дорозі розбито більші сили ворога. (?—ред.) — Південний фронт. В чернигівському районі бій за опанування Ніжина. — На сумському напрямку наші частини ведуть бої 15 в. ст. на північ від Суджі. — В курському районі бої 15 врст. на південь від Курська. — На валуйському напрямку ми залишили Бирюч. — На донському відтинку біля Трьохостровянської ворог відпер наші частини на лівий беріг Дону.— Східний фронт. В ішімському районі на півн. від зал. шляху під натиском ворога наші частини відступили на 50 врст. В тобольському районі наш наступ розвивається.

ПОЛЬСЬКИЙ ЗВІТ.

УПБ. Варшава, 19. IX. (радіо). Литовсько-білоруський фронт: На північнім відтинку в околиці Краславки ми взяли біля 1500 полонених, в тім 28 старшин, 2 гармати, 29 скорострілів, богато крісів, муніції і кілька парків обозу. Число полонених зростає, бо ми все ще виловлюємо більшовицькі війська, які криються по лісах. — На півн. східнім відтинку успішні для нас бої тривають дальше. — На східнім відтинку спокій. — На лунінецькому відтинку відділи нашої піхоти розбили ворожий курінь, взявши богато полонених, в тім числі коменданта полку і команданта куріня. — На волинськім фронті ми відбили поновні наступи більшовиків на Сушани на північ від Олевська.

БІЛЬШОВИЗМ В ПОЛЬЩІ.

УПБ. Псков, 18. IX. (радіо). „Лодзінський Курєр“ доносить про демонстрацію безробітних в Польщі, підчас якої виступали більшовицькі бесідники. Поліція перевела арештування.

ПОЛЯКИ СКРІЗЬ ШПІОНУЮТЬ.

УПБ. Навен, 19. IX. (радіо). В Кенігсберзі в Прусії відкрито шпіонську організацію, висладу і підпирану матеріяльно польською стороною. Організацію зроблено нешкідливою, заки вона змогла розвинутися і взятися до ширшої діяльности.

ПЕРЕГОВОРИ БІЛЬШОВИКІВ З ЕСТОНІЄЮ.

УПБ. Москва, 19. IX. (радіо). Переговори з Естонією перервано до часу вияснення становища Литви, Летії і Фінляндії. Естонські делегати зі словами: „До скорого побачення“, виїхали за лінію фронту. Також російська делегація виїхала з Пскова.

АВТОНОМІЯ ГОРІШНОГО ШЛЕСКУ.

УПБ. Навен, 19. IX. (радіо). Автономія провінції гор. Шлеску має вступити в життя вже з днем 1. жовтня. Утвориться краєва рада вбкишо з гор.-шлеських членів всіх партій німецького Нац. Зібрання та пруського краєвого правительства, опісля будуть кооптовані дальші члени з польських кругів, щоби польська частина населення була також справедливо і рівномірно заступлена. (А більшість укр. сх. Галичини віддана на поталу польській меншости! — Ред.)

ДО ОСТАННЬОЇ НОТИ АНТАНТИ.

УПБ. Камянець, 20. IX. Радіо з Навен доносить, що німецьке правительство згодилося зложити заяву, що воно уважає розд. 61 конституції неправосильним, як довго союз народів не згодиться на зміну міжнародного становища Австрії, в формі, якої зажадала антанта, і в тій цілі наділило Лерснера потрібними повновластями до підписання заяви. На кінці протестує німецька відповідь проти іронічного, не відповідаючого вимогам звичайної міжнародньої чемности тону останньої ноти антанти, в яким вона відноситься до торжественної заяви нім. правительства. Факт, що Німеччина програла війну, не дає противникам права уживати тону, який має мету обидити Німеччину перед цілим світом.

СОЮЗ НАРОДІВ — НЕЗДІБНИЙ ДО ЖИТТЯ?

УПБ. Навен, 19. IX. (радіо). Комісія швайцарської Нац. Ради порішила 14 голосами проти 10 запропонувати Нац. Раді відложити обговорення питання, чи Швайцарія має вступити до Союза народів. Швайц. часописи констатують, що в численних кантонах населення відноситься з великим недовірям до нової орієнтації швайц. закорд. політики на Союз народів. В середу вечером великі збори в Берні відкинули як найбільш рішучо рішення Швайцарії вступити до Союза народів, бо він як твір нездібний до життя містить в собі зародки нового розкладу і позбавить Швайцарію її невтральности, її оригінальности, вкінці її істнування.

ВІЙНА ЧЕХІЇ з ЛЯХІЄЮ.

Львів, 17. IX. „Газета Поранна“ подає: Чехи отверто готуються до війни з Поляками. Поляки запевняють, що Чехи формують військо з українських полонених.

Хроніка.

Хто нас може побити? Здається, що мимо польської й московської злоби не стане ворогам сили, заняти тревало всю схвильовану Україну. За те маємо иншого ворога, який може нас зліквідувати: це санітарні відносини в армії. Зі всіх сторін доносять нам старшини, козаки й лікарі, про страшний стан санітарних відносин. Але донесення їх надто загальні. Просимо отсею дорогою подавати нам до відома факти з цифрами з докладними описами вини. Підписи конечні. Ми не подамо їх в часопис, але мусимо їх мати на всякий випадок.

Проблема Шатунга в Китаю дуже інтересна. Але ми маємо ще інтересніщі а головне — більш пекучі — проблеми чисто свої, від яких залежить істнування нашої держави, а яких „Україна“ не торкається, нпр. проблєм санітарний в армії, проблєм чобіт для армії, проблєм плащів, бо зима за плечима. Ми зовсім не виступаємо проти самої статті, яка приносить цікаві інформації. Зле тільки, що офіціяльний орган не зверне уваги автора на те, що не маємо найменшої потреби виступати з ненавистю проти культурної Японії тим більше, що це велике питання, під ким Шатунгови краще жити.

Брак угля у Відні грозить навіть застановленням часописей. Деякі часописи пояснюють брак угля недопущенням углевих транспортів зі сторони Чехів. З 21. IX. має бути припинений у Відні рух трамваїв, каварні та брами камяниць мають замикатися з 8 год. веч.

ОПОВІСТКИ.

ХТО МАЄ які небудь відомости про НИК. ГЛОВЯКА і НИК. КУЛИНИЧА (Галичан) повідомить ласкаво М. Левицьку урядничку Гол. Арт. Упр. через ред. час. „Стрілець“.

С р Гр КРАЙЧИК — подай свою адресу до ред. „Стрільця“.

ЮЛІЯ ПЕТРОВИЧ, з Монастериск (з Галич.) пошукує Івана Кука, б. інсп. поліції в Монастериcках. Повідомити прошу на адресу: Камянець н. П. Центр Площа, дім Брайтмана, кв. Васермана.

ПОШУКУЮ сина ЗИНОВІЯ РИЦАРА, який в маю був при 4. бригаді (Золочівській), хтоби знав що про нього зволить донести о. Миколі Рицарю. Камянець, харчівня для біженців (вул. Ремісничa 6.)

ХТОБИ ЗНАВ де перебуває Осип ГАВРАЧИНСЬКИЙ, його послідна адреса: Старшинський арматний вишкіл, Станіславів, зволить ласкаво повідомити його батька Василя, Камянець н. П. вул. Лягерна (дім Габовського.)

п. ЙОСИФ КУРДИДИК зволить негайно зголоситися

Комаринський.

„ГОСПОДАРСОЮЗ“

пропонує кооперативам та окремим особам здавати йому: сушені плоди, овочі, повила та инші перероблені продукти садів та городів в обмін за цукор. Умови в Господарсоюзі. Камянець, вул. Петроградська ч. 41.

Правління Господарсоюзу.

Редагує Комітет. Підлягає цензурі при Диктатурі ЗОУНР. З друкарні Б. Вайнбавма, черенками „Стрільця“.

Ч. 74. Кам'янець. Четвер, 25 вересня 1919. Рік І.

СТРІЛЕЦЬ

Орган Начальної Команди Галицької Армії.

Виходить тричі в тиждень.
Ціна 6 гривень.
Редакція і Адміністрація вул. Поштова, ч. 9, І. п.

Нехай живе Самостійна Українська Народня Республіка!

НА РОЗДОРІЖЖІ.

(Україна — а Румунія, Польща й Росія.)

Стаття сеніора галицьких політиків ВП. Д-ра Костя Левицького п. з. „Куди дорога“, передрукована в 71 ч. „Стрільця“, наробила великого шуму. Цей довголітний український працьовник став в ній виразно на ґрунт **політичної** орієнтації в сторону Москви. Від Польщі не можемо надіятися нічого, кромі гнету і знущання, як це доказує не тільки наша тисячелітня історія, але й теперішні події. В спілці з Росією можемо зібрати всі „руські землі“ — українські для України, російські для Росії. Румунію ставить автор на рівні з Польщею, як державу, котра має на меті тільки загарбання української землі.

Якеж наше становище до цеї орієнтації? Передовсім що до Румунії не можемо згодитися з Вп. Автором статті „Куди дорога“. З нею ми найскорше можемо погодитися. Чому? Бо Бесарабія, на якій Румунії найбільше залежить, не переважно румунська земля, крім двох округів. І за цю землю, хоч вона колись входила в склад українських держав, провадити спори не оплатиться нам. Що до північних окраїн Буковини, то Румунія після всякої правдоподібности матиме настільки державного сприту, щоб відступити нам її за майже цілу богату Бесарабію — для остаточного закріплення добрих взаємин і для забуття їй того, що вона в найтяжшу хвилю Західньої Области УНР. напала на неї несподівано, з заду, в порозумінні з Польщею.

Значно тяжше вирішити справу другої орієнтації. Передовсім слід пригадати деякі ствердженні й очевидні факти: 1) Коли Україна перехилиться в своїй орієнтації в якійнебудь формі на бік Польщі, то Польща матиме перший голос в справах усеї східньої Европи. Коли Україна матиме політичну орієнтацію в сторону Москви, то те саме становище позискає Москва. Про це ми Українці рішили вже два рази в історії: Перший раз недобровільно в р. 1569 в люблинській унії; від тоді Польща стала рішаючим чинником на сході Европи. Другий раз в 1654 р. добровільно в Переяславі; від тоді Москва стала таким чинником. Ставалося це тоді, коли наша національна свідомість була без порівнання менша. Про цю перевагу рішити можемо тим більше тепер, коли будь що будь знаходимося в розгоні свого росту. Третя комбінація, що Польща й Москва просто можуть поділитися нашими землями, як це вже раз було в андрусівськім договорі— скінчилабся таксамо, як скінчився той договір: новою війною, рядами нових війн між Польщею й Росією за землі України. Значить: кінець кінців ми все таки будемо рішаючим чинником, хоч як це дивно тепер виглядає. 2) Фактом є, що під **природним** напором Польщі на схід тратили ми свою національну територію. Вонз сягала колись по Вислу (за Люблином), де й досі остали ще українські села в дальших від шляхів околицях. В Галичині наша границя йшла аж майже повід Кракова, а Татри цілі належали до української національної території. Докази на це знайде читач не тільки в численних назвах, але й у польських етнографічних працях з першої половини 19 ст. Сегодня ці західні окраїни нашої території безповоротно пропали і ми обстоюємо тільки лінію Сяну. Під Москвою ми не тільки що не втратили нічого з нашої території, але зискали так багато, що зі становища етнографічного стали великим народом. Около 40 проц. нашої національної території зискали ми під Москвою в напрямі на полудне і на схід! І то не території кольоніяльної в звичайнім того слова розумінню, яку легко можна втратити при першій лучшій зміні політичних констеляцій: ми зискали територію суміжну з старими землями Українського народа. Ствердження, що ми й так мали колись Тьмуторокань, значить тільки відзискали його — не зовсім по вильне. Бо Тьмуторокань був тоді тіяьки нашою кольонією, відгородженою від Українських держав пустими степами. А щойно під російським кольосом одержали ми фізичну можливість залити степи. Натір Росії на Царгород, той ключ до Чорного Моря, роблений був **фактично** більше в інтересі України, чим Московщини. При всій своїй неохоті і всім оправданім жалю до Москви треба признати, що вона мимохіть була добрим виконавцем політичного заповіта українських князів „матері городів наших“.

Це все факти, з якими мусить числитися політик, котрий обіймає своїм поглядом історичні перспективи на цілі століття в минувшину й будуччину, а не руководиться хвилевим станом річей, хочби ця хвиля мала відбитися й на півстоліттю. Бо будова національної держави це діло століть.

Одначе всі ці факти потребують освітлення. Коли викинемо з душі зрештою оправдану **ненависть** до Польщі, яка особливо під впливом теперішніх знущань над українським народом в Галичині ослановує нас, і тільки холодним світлом думки подивимося на творення української нації (як основи держави), то мусимо признати, що в боротьбі з Польщею і тільки з нею одержали ми своє національне лице. Коли в думці відкинути все, що ми здобули собі в цій боротьбі з Польщею, то останє — поминувши княжу добу— мряковиння з гейзерами. Навіть уся козацька традиція з національним змістом — це вислід нашого відношення до Польщі. Від хвилі, коли остаточно перемогла Москва, ми втратили можність духового розвитку можність боротьби. Розвивалося під нею тільки наше тіло (етнографічна маса), росла наша територія,—а завмер і організаційний змисл і дух! Хто розуміє значіння цих слів, той розуміє і наше вагання.

Вибір орієнтації в таких обставинах незвичайно важкий. З одного боку не знати, чи на випадок союза з Росією не загреться знов наше національне лице і то вже разом з Галичиною. Бо на певно можна сказати, що коли ми раз твердо станемо на платформі **політичного** русофільства, то скорше чи пізнійше відберемо від Польщі Галичину не тільки по Сян, але по Попрад і Люблин. Тоді не поможе Польщі французька допомога. З другої знов сторони, де маємо яку небудь запоруку, що Поляки в разі союза з нами не використають нас виключно на це, щоби проковтнути як найбільше української території.

Кождий союз — як сказав Бісмарк — лучше робити зі слабшим чим з міцнішим. Бо тоді користи союза будуть по нашій боці. Вп авдіі кожда з наших сусідок (і Польща і Москва) на разі міцніща від нас, одначе Польща слабша чим Росія. Але де запорука, що Поляки на стільки змінять відношення до нас, щоби наш власний народ не присилував нас подерти всякі договори з Польщею? Чи зібрання всіх наших земель не переважає на разі всяких инших користей?

Все це питання, на які може дати відповідь і за цю відповідь взяти на тебе відповідальність — тільки збір представників нашого народа. Голос тої Галичини, яка остала під польським панованням, і тої, яка втекла з під нього на захід, маємо в згаданій статті Дра К. Левицького. Ми розуміємо його — і він не може бути инакший. Хто в неволі— той може думати тільки про убиття свого кривдника. Ми тут віддихаємо покищо на свободі і на своїй землі. Зберімся і разом вирішимо це велике питання, яке таксамо у весь ріст стояло перед найбільшим нашим державним мужем, Богданом. І він не зважився сам вирішувати його а запитав широкі круги.

При вирішуванні цего питання все мусимо памятати що наш принціп, якого ніколи не зречемося — це Самостійна Українська Держава. І тільки з тим можемо увійти в союз хто нам дасть і може дати більше змоги, дійсно побудувати Самостійну Українську Державу.

Вирішити питання орієнтації треба скоро, дуже скоро. Бо події можуть піти по наших головах. І горе нам, коли ми це питання вирішимо за пізно, або вирішимо на основі почувань, а не на основі холодного розуму, хочби він кривавив нам серце як ніж.

Др. Осип Назарук
Член Головної Управи Укр. Радікальної Партії.

Хто має очі, нехай читає!

З Київських газет.

„Обєдіненіє“ з 9/IX. с. р. пише з передовиці під заголовком „Воскресення російської дипльоматії“: Завдяки успішній політиці адмірала Колчака, як також військовим успіхам Денікінської армії, появляється на світовій арені Росія знова як ціліть, як державний твір, який по довгій але все таки не невилічимій недузі, старається піднестися. Для російської дипльоматії лишається тільки один дороговказ — працювати разом з давними російськими союзниками. Японці мали вже також визнати адм. Колчака і навіть запропонували йому поміч а то з приводу сего, що Німеччина зраджує вже намір, заключити союз з Колчаківською Росією. Російська держава в той спосіб одержує конкретні форми а творчим фактором являється армія Денікіна. Англія, Франція, Америка — ограничують поміч тільки до заосмотрення армій Колчака і Денікіна, а тимчасом Японці думають про висилку кількох експедиційних корпусів для остаточного зліквідування більшовиків в Росії. Японський ген. Фукульо мав вже виїхати до штабу Колчака для переговорів в тій справі. В Англії заснувалася Ліга відновлення Росії, якої члени походять з найвизначнійших політичних і аристократичних кругів Англії. На чолі тої Ліги стоїть Мрс. Хопкін і один член, получившихся за посередництвом Мілюкова, російських партій. Б. міністер Закордонних справ Сазонов просить о допущення його на мирову конференцію. В Києві находиться тепер англійська місія, з майором Шера на чолі, яка привезла Денікінцям танки і панцирні паровози.

„Вечерніє Огні“ з 9/IX. доносять: Капітан Алькаер з американської місії заявив, що згадана місія одержала з Парижа телеграму про се, що американське Правительство рішилося весь свій воєнний матеріял, який находиться у Франції, передати армії Денікіна. На днях отвориться в Києві американське Пресове

Львівська державна наукова бібліотека
№ П 1.920

Бюро. Військовий кореспондент пише в одній статті таке: Політичне і військове положення для Петлюри непригоже. З півночи машерують наші польські союзники в двох кольонах на Камянець і Житомір, зі сходу Денікін а з полудня непобита ще більшовицька армія зпід Вапнярки. Ті всі частини завдадуть смертний удар Петлюрі. Внутрішні відносини також непригожі для нього. По виході з Києва галицьких частин, одержали згадані цілком иншу орієнтацію. Той сам кореспондент пише, що стріча армії польської і Денікіна повинна наступити в районі Житомира, де віддаль між тими двома арміями є найменша.

Після донесень газет „Русь“ і „Дзеннік кійовскі“ зажадала військова комісія мирової конференції в Парижі від Поляків складання денних ситуаційних звітів з положення на східнім фронті. Та сама комісія мала запропонувати польській к-ді навязати контакт і приятельські зносини з Армією Денікіна.

Дня 9-го с. м. прибув до Київа к-т армейської групи ген. Май-Маєвський. В святочнім принятті на його честь брали також участь члени американської і англійської місії, які запевняли про приязнь обох правительств до адм. Колчака і його армії.

(Від Ред.: Як бачимо, історія Галичини має повторитися й на Великій Україні. Але є наївні люде, котрі ще (!) вірять у поміч лютого ворога, який тільки — шпіонує нас).

ШИБЕНИЦЯ!...

Під таким заголовком у львівськім „Впереді“ з дня 4. вересня ч. 84 читаємо:

Краківська „Нова Реформа“ помістила ряд статей С. Сроковського п. н. „Уладження нашого сходу“. Для характеристики, якою ненавистю руководиться автор супроти Українців, наводимо в перекладі його слова: „...власним польським оружжям виковуємо собі польську границю на сході .. Шибениця, попереджена справедливим судом, мусить одначе зробити своє, хочби мали на ній повиснути тисячі!“ (Польща входить у період власних Муравєвих вєшателів! Чи не тріснє? — Ред.)

ОПЕРАТИВНИЙ ЗВІТ
Штабу Головного Отамана
з дня 23. вересня 1919.

В районі Умання боротьба денікінських відділів з нашими передовими заставами.

Щоб не дати більшовикам обійти наші частини ми були примушені відтянути ліве крило на Полонне-Шепетівку.

Отаман Кватирмайстер
КУРМАНОВИЧ, ген. чет. в. р.

НОВІ ВИДАННЯ.
Д. Коренило.
Мелянхолія. Осіннє марево. Гумористична бібліотека В-ва „Сатира і Гумор“. 1. Камянець, 1919. Ст. 32, 16⁰. Ціна 10 гр.

Телеграми.

РУМУНІЯ І УКРАЇНА.

УПБ. Жванець, 22. 9. (вл. тел.) Черновецький „Форвертс“ з 20 9. пише: Румунське правительство піддержує незалежність України. Братіяну приняв надзвичайну укр. місію і заявив, що Румунія має великий політичний інтерес, щоби істнування незалежної України було забезпечене. Він підчеркнув, що Румунія доложить всіх зусиль, щоби виєднати признання незалежної України в союзних держав, та що румунська делегація одержала найвиразнійші вказівки в тім напрямі.

ЧИ БУЛО ТАК?

УПБ. Жванець, 22. 9. (вл. тел). „Черновіцер Альг. Цайтунг“ доносить з Парижа під датою 18. 9. До гол. кватири отамана Петлюри прибув більшовицький уповажнений Пятаков з делегацією для навязання мир. переговорів на підставі незвисимости України, тому що більшовики не в силі провадити зі всіми війни та вповні придавити протиреволюцію. Скликано раду міністрів, яка відкинула проєкт більшовиків, уважаючи їх непоєднаними ворогами України.

ВАЖНЕ РІШЕННЯ АНТАНТИ.

УПБ. Жванець, 22. 9. (вл. тел.) Черновецька газ. „Форвертс“ з 20. 9. доносить: Найвища Рада прихилилася до англійської політики в справі опорожнення Росії, тому що держави є в заса і тої гадки, що Росія сама повинна працювати для свого освобождения.

СКЛАД ДЕНІКІНСЬКОГО ПРАВИТЕЛЬСТВА.

УПБ. Москва, 21. 9. (радіо) Київська білогвардейська газета „Київське Ехо“ описує склад правительства Денікіна. В правительстві заступлені дві політичні групи: союз державного зединення, зложений з представників великих землевласників, з торговельно - промислових кругів, з кругів земств та міських самоуправ, та союз національного зединення, в який входять кадети.

В ЗАПІЛЛЮ КОЛЧАКА.

УПБ. Москва. 22. 9. (радіо). Сибір від Іркутська до Благовіщенська в руках червоних партізантів.

ПЕРЕГОВОРИ ЕСТОНІЇ З БІЛЬШОВИКАМИ.

УПБ. Москва, 22. 9. (радіо). „Таймс“ доносить, що естонське правительство постановило приступити до переговорів з більшовиками. Англійське правительство домагалося тільки, щоби переговори не відбувалися на естонській землі, боячися пропаганди зі сторони більшовицьких делегатів.

ЗАНЯТТЯ КУРСЬКА.

УПБ. Камянець н. П., 22. 9. З причини упадку Курська більшовицьке радіо бє в дзвін тривоги і закликує всіми силами повстати проти Денікіна, що забрав угледний район та підтяв істнування більшовицької влади.

В РУМУНІЇ.

УПБ. Жванець, 22. 9. (вл. тел.). Букарештенська преса доносить: Місія Монію для зіставлення нового кабінету втретє не удалася, і з тої причини кріза находиться в тій самій стадії. що перед уступленням Братіяну. Спосіб розвязки нині ще не рішений. Предвиджують лише, що коли нове правительство буде продовжувати політику опору на вні, то буде змушене змінити внутрішну політику дати запоруку свободи виборів. 20. 9. відбулася конференція провідників опозиції Таке Йонеску і Фльондо а з ген. Авереску.

ГРЕЦІЯ И БОЛГАРІЯ.

УПБ. Жванець, 22. 9. (вл. тел.). „Черновіц. Альг. Цайтунг“ доносить з Парижа 16. 9. Веніцельос висказався, що Греція не підпише мир. договору з Болгарією, коли конференція не розвяже питання Тракії корисно для Греції. Головно Американці піддержують жадання Болгарів.

В ІРЛЯНДІЇ.

УПБ. Москва, 22. 9. (радіо). По всій Ірляндії переведено ревізії. Захоплено багато оружжя та літератури, Робітники боронилися багнетами. Поліція і військо вдерлися в їхній головний штаб. Заборонено дальше істнування ірляндського парляменту.

ПИТАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПРИНАЛЕЖНОСТИ МЕМЕЛЮ.

УПБ. Навен, 21. 9. (радіо). Німецький міністер закорд. справ Мюллер доручив посольському радникови Лерхнерови передати таку ноту у Версалі. „Представники области Мемель, яку після 11. части 10. розд. мирового договору відступлено союзним та заприязненим державам, вдруге удалися з просьбою до нім. правительства, в справі вирішення їх будучої державної приналежности. Більша частина населення не бажає ніякої зміни дотеперішного стану, по крайній мірі домагається права самоозначення. Всі мешканці відчувають шкідливість сучасного стану непевности. На цім терпить особливо господарське життя, загострюються національні та соціяльні противенства.

Хроніка.

Рада чотирох з днем 18. вересня почала радити про справу Східної Галичини.

О 12 годині в день припадає полудне. Доси ми думали, що це така правда, якої не треба доказувати — також, як правдою є, що конечна самостійність чим яка небудь федерація. Тимчасом „Роб. газета“ наводить статтю М. Ганкевича п. з. „Федерація і самостійність“, в якій доказується що краща самостійність. Гарно. Інтересна тільки дописка „Р. Г.“ „Цьому голосові слідби прислухатися і нашим деяким політикам з табору „Стрільця“... Таку дописку може дати тільки дитина, якій хтось дав перо в руку і сказав: „Маєш бути політиком і критиком!“ Атже „Стрілець“ і всі його співробітники ніколи інакше не думали, про самостійність, тільки так що уважали й уважають її найвищим добром кождого народа. Тут панове, діло в тім, щоб здобути можність для будови самостійности і забезпечити її на будуче. Бо її горизить те, чого ви не бачите хоч маєте очі. Розумієте, чи ні? Як ні, то доказуйте дальше що о 12 год. — полудне і притім з обуренням звертайтеся до нас. Щож — веселі види в цих тяжких часах по кадані.

Діяльність Правительства. Притягнення до карної відповідальности газети „Україна“. У 34 числі щоденної газети „Україна“ від 21 цього місяця, видаваної Пресовою Кватирою Штабу Дієвої Армії, поміщена передова стаття під заголовком „Єдиний вихід“, котра по свойому змісту носить цілком погромний характер. По зносинах Міністра Єврейських Справ П. А. Красного з Міністром Юстиції А. М. Лівицьким газету „Україна“ за надрукування згаданої статті притягнено до карної відповідальности. Переведення слідства доручено Особливій Слідчій Комісії для розслідживання протиєврейських погромних подій.

Національна свідомість росте! В звязку з відомим наказом ген. Май-Маєвського про припинення видачі коштів на українські школи спілка полтавських кооперативних установ асигнувала на фонд української національної освіти 12 000 000 гр. З того самого приводу відбуваються в Київі наради українських кооперативних установ в ціли перебрання на своє удержання всіх українських нижчих, середніх і вищих шкіл. В Полтаві виходить український часопис „Рідне Слово“. Се часопис безпартійний, а боронить культурно-національних прав українського народу. Виданню газети шкодить вороже відношення влади; були випадки, що у друкарні звялялися пяні добровольці з вигуками: „Ми вам покажемо самостійність!“ — Газета відкрила підписку на фонд національної освіти, яка вже виказує гарні висліди. УТА.

Поляки не воюють з більшовиками. Румунська телеґр. аґенція „Дація“ доносить; Польський уряд видав офіціяльний комунікат до населення, в котрім сповіщає, що польські війська в бою з більшовиками дійшли всюди до тої границі, яку Польщі признала мирова конференція. Тому польські війська одержали наказ застановити дальший похід проти більшовиків. (До цеї вістки треба додати офіціяльні заяви Америки й Англії в справі більшовиків. та взяти під увагу їх мирові переговори з балт. державами, а матимемо картину великих змін, які невдовзі мусять наступити. Чи ми зробили що небудь в нашій політиці такого, щоб бути бодай зорієнтованими коли не приготованими на ці зміни? — Ред.)

Сумне становище Петербурга. Втікачі оповідають що голод в Петербурзі дійшов вже до краю, від коли Денікін заняв Лівобережну Україну. Велике враження зробила в місті розкинена літаками заява англійської команди яка зобовязувалася обильно прохарчувати Петербург з днем прогнання комуністів з міста. Комуністи відповіли на цю заяву зі здвоєним террором і не допустили до ніяких — навіть найменших заворушень.

Убиття адм. Колчака? „Альгемайне Цайтунг“ з дн. 12/9 приносить сензаційну вістку про замордування адмірала Колчака його власними жовнірами.

Стара Росія. На Полтавщині скрізь де прийшли денікінські банди, відбулися криваві жидівські погроми УТА.

Гінденбург президентом німецької республики. Офіцери німецької армії розвинули енергічну пропаганду за вибором ген. Гінденбурґа президентом німецької республики.

Япан проти більшовиків. Япан покликав 4 річники резерви і лагодиться до оружної розправи зі совєтськими військами в Сибірі.

ОПОВІСТКИ.

ХТО ЗНАВБИ що небудь про ЕВСТАХІЯ ДОБРОВОЛЬСЬКОГО с. Михаїла з Устєчка пов. Заліщики, котрий служив при козацькій сотні в Чорткові, або він сам зволить ласкаво подати адресу для Теодора Добровольського до ред. час. „Стрілець“.

ХТО ЗНАВБИ, де находиться тепер КАРАЧКО ГРИГОРІЙ, який по відступі був при обозі 5-тої Бригади (Сокальської), зволить ласкаво повідомити його брата Лукіяна — Диктатура.

ПОШУКУЄТЬСЯ Французка до конверзації. За винагородженям. Зголоситися в Ред. „Стрілець“.

Ч. 75. Кам'янець. Неділя, 28. вересня 1919. Рік І.

СТРІЛЕЦЬ

Орган Начальної Команди Галицької Армії.

Виходить тричі в тиждень.
Ціна 8 гривень.
Редакція і Адміністрація вул. Пошгова, ч. 9. І. п.

Нехай живе Самостійна Українська Народня Республіка!

Справа Східної Галичини на мировій конференції.

(В польським освітленні.)

„Глос Люду", офіціяльний орган Польської Національної Ради на Буковині в ч. 41. з дня 21 с. м. пише: В дуже замотаних і тяжких переговорах о Галичину були дуже помічні львівські висланники зі Львова: гр. Скарбек, Домбський і Левенгерц. Їх провадив Дмовський на підкомісію для польських справ, а в кілька днів опісля взяв участь в засіданні цеї комісії і вплинув своїми виводами на зредагування статута Сх. Галичини пос. Домбський. Делегати вернули до Варшави і зложили звіт із своєї поїздки конвентови сеніорів. Наслідком того рішив дня 8 серпня конвент сеніорів поділити Галичину на 5 воєвідств і признати широку автономію в „мішаних" воєводствах. Цей проект, хоч добрий в засаді, поставив польську делегацію в Парижі в трудне положення і був доказом недостачі звязку між правительством, соймом а польською делегацією. В половині серпня виїхали ті самі львівські висланники знов до Парижа. Паризька польська делегація відбула в днях 19—23 серпня цілий ряд нарад з львівськими висланниками, аби установити одноду шну тактику в справі Сх. Галичини з польським урядом. В нарадах брали участь делегати Дмовський і Вл. Грабський та посол гр. Замойський. Дмовський так зреферував становище чужих держав в східно-галицький справі: Є тут два головні проекти: а н г л і й с ь к и й, я к и й у в а ж а є Сх. Галичину о к р е м о ю д е р ж а в о ю і французький, який хоче, аби Сх. Галичина стала невідлучною частиною Польщі. (Так Франція переводить в життя гасло, під яким виграла війну!! — Ред. „Сто."). Автономна територія Галичини починаласяб в і д л і н і ї Ч е с а н і в - Л і с ь к о. По обчисленям проф. Ромера малаб територія пропонована підкомісією проф. Лє Рона 2% переваги польського населення (?!!! — Ред. „Стр."). Як рада пятьох ухвалить статут Східньої Галичини, тоді підпише Польща з головними державами окрему умову в галицькій справі. Умова увійшла-би в життя в 9 місяців по підписанні. Після дискусії, яку зведено в справі з гори означених рам, в яких урядує субкомісія Лє Рона, рішено віднестися прямо до Начальної Ради Мирової Конференції з домаганням усунення тимчасовости (с. є. засади признання Сх. Галичини Польщі тільки на 15 літ.) і долучити такий меморіял східно-галицької делегації:

Конвент сеніорів польського сойму разом зі східно-галицькими делегатами однодушно узнав, що часове признання Східньої Галичини польській державі є так само катастрофою для Польщі, як і для Сх. Галичини, а то тому:

1. Цілими віками аж до першого розбору, була Галичина неподільною частю польської держави так під політичним, як і під економічним оглядом. 2. Тільки маючи Сх. Галичину, може мати Польща спільну границю з Румунією і запевнити собі—для Польщі тому необхідний,— д о с т у п д о Ч о р н о г о М о р я (!), бо вільне місто Гданськ буде все загрожене Німцями. 3. Проект звернутися до населення, аби висловило свою гадку в справі приналежности Сх. Галичини спричинить розяреня умів і безнастанну боротьбу двох народів, що все були зі собою тісно звязані. Місто довести до сердечного (!) і мирного співжиття двох народів, як цього хоче Польща і коаліція, проектований статут тільки погіршив-би теперішне положення. Галичина булаб збалканізована і булаб середовищем заворушень в Европі. (Для зрозуміння треба отсе додати: 25 червня Рада пятьох позволила Польщі вести воєнні операції по Збруч. Рада Чотирох затвердила цю постанову і поручила підкомісії для польських справ Лє Рона виправцювати автономічний статут для Сх. Галичини ставляючи менше більше такі вимоги: 1) уліве тимчасовости є засадничим, 2) означення території Сх. Галичини, на котрій має бути примінений статут, 3) визначення автономічної території має опертися на етнографічних датах, 4) підкомісія вислухає польських делегатів — Прим. Ред. „Глосу").

4. Німці, відвічні і запеклі вороги Польщі зможуть дуже легко викликати заворушення в Галичині: скріпляючи свої впливи в українських кругах будуть вести „Дранг нах Остен". Тим то здійсниться німецький плян зменшити Польщу і підпорядкувати Росію, вмілим використанням українського руху. Річ очевидна, що тимчасове положення Сх. Галичини улекшить здійснення цього нім. пляну. 5. Від 5 літ є Галичина терном безнастанних воєн. Зовсім знищена країна вимагає швидкої відбудови коштом кількох міліярдів марок. Лише скора польська поміч піднесе цю країну з економічної руїни. Та як можна вимагати від Польщі таких великих сум на вібудову краю, який до неї на стало не прилучений? (Оден дохід з нашої нафти і соли вистане — Ред. „Стр."). Стан „тимчасовости" дише вдержить руїну і анархію в Сх. Галичині. 6. Польське населен

ЯК ПИСАТИ МЕМУАРИ.

Практичні вказівки і пояснення.

М е м у а р и я к о с н о в а п р а в д и в о н а р о д н ь о ї і с т о р і ї.

Багато говориться і пишеться в нас про н а р о д н ю історію. До цеї пори одначе ні ми, ні жаден инший народ не має правдиво народньої історії. Всі дотеперішні історії це властиво історії одної кляси, а саме — пануючої: або військового слоя, або купецько-буржуазного. Історія панування монархів як представників воєнної або буржуазної кляси, історія панування олігархій як представників купецько-буржуазної кляси, історія їх дипльоматичних міждержавних крутійств і злочинів, їх наслідків — воєн, союзів, політичних і династичних звязків і т. д.

Правда, бувають спроби представити також життя долішніх слоїв простого народу, одначе всі ці спроби не доводять майже до нічого, бо нема матеріялів до опису й оцінки життя, думок (світогляду) та змагань долішніх верств. Навіть ті жерела, які згадують тут і там про взриви народніх мас і причини тих взривів, походять звичайно з руки людей пануючих кляс, які дивилися на все з точки погляду інтересів своїх або своєї кляси. Супроти того все, що знаємо нині з історії про долішні слої ріжних народів, має характер дуже відірваний, порозриваний, випадковий, а передовсім сумнівний.

Що ми знаємо сьогодня про історію нищих верств нпр. Далекого і Близького Сходу: робучого Китаю, страшної Асирії, таємного Египту, малої але блискучої умом Геллядн, яка на полі культурнім сотворила безумовно все, чим так чваняться нині великі і горді нароци білої раси? Що знаємо з історії нищих верств могутнього Риму, легіони якого доходили аж сюди, на землі України? Що ми сьогодня знаємо нпр. про життя-буття нищих жидівських верств, з яких вийшов Христос, хоч знаємо як найдокладнійше про двір Ірода, про всі його звязки, його кімнати, забави, коханки, бо описав це як найдокладнійше жидівський генерал Иосиф Флявій у своїм монументальнім творі?

Знаємо дуже мало, а з того — ще менше певного.

Подібно мається річ і з історією України. Вся княжа доба, хоч представлена в чудових літописях, рівних яким не має ні оден народ в Европі (а яких, мимоходом кажучи, зовсім не знає українська інтеліґенція!), займається майже виключно справами нашої військової, духовної та торговельно-буржуазної кляси. Та це ще річ зрозуміла. Бо тільки ці верстви були тоді освічені і представляли державу, хоч основою її і тоді були широкі народні маси.

Дивніще представляється вже наша історія по княжій добі, коли на сцену виступили ширші народні маси. Сталося це не аж за козаччини, як загально думають, але вже безпосередно по задавленню нашої першої державности. Тільки тут і там з якоїсь папської буллі ми довідуємося, як наш народ кріваво й основно протестував проти чужого наїзду, винищуючи до тла нпр. костели наїзників.

А історія козаччини — це просто противорічність з дійсністю! Фактом є, що тоді український народ п е р ш и й на континенті Европи (на півтора століття перед французькою революцією !) підняв великий десятками літ тріваючий рух в імя оборони прав людини. І мимо цего майже вся історія козаччини зводиться у нас знов до історії одної воєнної кляси, або — в найкращім разі — до історії народніх відрухів проти невиносимого життя, про яке одначе знаємо лише стільки, що сам народ виспівав нам у своїх піснях. В фосфоричнім світлі тої нашої минувшини виступає перед нами тільки червоний квіт тих часів, який виріс на грунті, забагненім чужими наїзниками. Коріння того кривавого квіта ми не знаємо, як слід...

Цему треба запобігти бодай тепер, у великім часі творення третьої української державности.

Ті, що так багато пустих фраз говорять про народ, повинні тепер приложити рук і праці, щоби пізнати цей народ.

Але само пізнання — байдуже для історії. Треба ще докладно с п и с а т и це, що пізналося.

В тій ціли й подаємо отсі вказівки.

Одначе вже тут з натиском зазначуємо, що нарід (нація) — це народ (нищі слої) і вищі слої. І коли ми хочемо вповні знати історію України, то треба докладно зібрати матеріял про в с і слої, з яких складається український нарід, а не тільки про сам народ. Дальше підчеркуємо з притиском, що вищі слої завсіди були і тепер є мозком і всіми змислами нації, її організаторами, виконавцями, провідниками і представниками. Хто не доцінює значіння вищих слоїв, цей подібний до оператора, який, зоперувавши мозок людині, хотівби говорити про якісь доцільні ділання тої людини. Тимчасом без мозку, очей і т. д. ділання людського тіла, коли взагалі можливі, то будуть це тільки судороги, які ніколи не тривають довго і ніколи не кінчаться добром.

І для того з натиском звертаємо тут увагу на потребу докладного і безсторонного описання також вищих слоїв на Україні, на що теперішні люде, захоплені фразами про народ, звичайно замикають очі, вважаючи це якимсь гріхом супроти сутого демократизму, виссаного з пустих брошурок і ще пустійших відозв.

Цего всего не може зробити історик, який властиво дає тільки конспект (огляд) подій. Але все це можуть зробити мемуаристи (ті, що пишуть записки і спомини). Тільки мемуари можуть бути фундаментом до написання правдиво-народньої історії.

Ось плян мемуарної праці.

В і д ч о г о п о ч и н а т и п и с а н н я м е м у а р і в?

Коли історик візьме які небудь мемуари у свої руки, то перш усього поставить собі питання: х т о ї х а в т о р?

Мати як найдокладнійшу відповідь на це питання — річ дуже важна. Бо від цего залежить довіря, з яким історик ставиться до самих мемуарів.

Львівська державна наукова бібліотека
№ П 1920

ня Сх. Галичини автохтонне в тій самій мірі (безсоромність!—Ред. „Стр.“), що українське, ніколи не зровуміє, чому цей край не міг бути остаточно приділений Польщі. А яке болісне враження викличе в польській армії вістка, що її крівавим трудом перед анархією (?) вратована Галичина не зазнає добродійств польської адміністрації. Бо польський нарід не за це зводив кріваві бої і завів лад та й правний стан, аби цей край знов попався в хаос домашної війни. 7. Війна, яку Поляки мусіли кілька місяців вести з укр. військами не є (!!) доказом ворожих почувань укр. народу до Поляків. (Значить: Треба Полякам доказати ворожість укр. народа; програма взаїмної ворожости вже виконана Поляками на завше — в таборах полонених. — Ред. „Стр.“) Цю війну зорганізували (?) і піддержували (?) центральні держави, які в децидуючій хвилі чинно підперли (?) Українців. Вони вибрали хвилю, коли Польща без армії і без средств мусіла боронитися на всіх фронтах. Мимо всього попертя Німеччини (?), Польща посідила і гадає скористати з вислідів своїх трудів.

Польська парижська делегація вислала Начальній Раді 25. серпня. свою ноту, яка описує відносини в Сх. Галичині з мирових і воєнних часів, а вкінци говорить: Трактат, який не признав-би Польщі Східної Галичини лиш дозволяв-би на введення провізоричної цивільної адміністрації, додав-би лиш охоти до агітації і перерияв-би спокійний розвій краю. З наведених причин польська делегація жадає, аби Сх. Галичину признати Польщі як її неподільну часть. (Стають на становищі грабунку й імперіялізму! — Ред. „Стр.“). Ця постанова не позбавить укр. населення його прав, бо їх гарантує з одного боку польський сойм і уряд, а з другого засади Союза Народів, які дозволяють головним державам занятися цею справою, колиб польський уряд не був здібним заспокоїти потреби українського населення та запевнити спокійний розвій краю. (Спокійний як у могилі.—ред. „Стр.“).

ХТО Є ДЕНІКІН?

З приводу його наказу про „малорусскій языкъ“.

Денікін, як видно з його наказу ч. 416. — це представник царату, представник зогнилого трупа без голови. Легковажити його не треба. Бо з гниючих трупів виповзають дуже іловиті черваки. Ідь Денікінських черваків у пагонах пізнати по тім, що вони не хочуть нам признати національної свободи а землю знов хочуть дати поміщикам. Денікін у своїм наказі про нашу мову униває навіть слова „український“. З тих всіх причин ми мусимо боротися з ним.

Чи з Росією можливий мир? Так. І мир і навіть порозуміння можливе. Але тільки з такою Росією, яка визнає нас не тільки на словах, але й на ділі. А Денікін нас навіть на словах не визнає. Річ ясна, що він такийже наш ворог як Ляхи. По 5-літній війні він має ще чоло писати що в державних школах на нашій Україні має відбуватися наука в кацапській мові, а по „малорусски“ лише на бажання, як хто схоче! Це така безсоромність, що можна його підозрівати, чи він не ляцького походження, хоч має кацапську фамелію.

Наша українська мова свята для нас. Вона мусить бути в усіх державних школах на Україні, а кацапської мови будуть учити у нас на бажання, як хто захоче. А Денікін перевертає справедливість до гори дном, зовсім як Лях. За це одно мусить він бути прогнаний з нашої землі!

ОПЕРАТИВНИЙ ЗВІТ

Штабу Головного Отамана

з дня 25. вересня 1919,

Під сильним напором денікінських військ, мусіла наша вперед висунена група залишити Умань.

Впрочім немає ніяких змін.

В. з. Ген.-Кватирмайстра
ДОЛЄЖАЛЬ підполк.

з дня 26. вересня 1919.

Під сильним ворожим напором денікінських військ мусіли ми залишити зал. ст. Борщі на південний захід від Балти. Сильний ворожий наступ на Верхнячку на південний схід від Христинівки відбито.

На більшовицькім фронті нічого нового.

з дня 27. вересня 1919.

На полудневім крилі нашого фронту залишили наші війська Балту.

Коло залізничого узла Христинівка завзяті бої продовжуються.

На більшовицькому фронті ситуація незмінена.

Отаман Кватирмайстер
КУРМАНОВИЧ, ген. чет. в. р.

Телеграми.

НАШІ ОПІКУНИ.

УПБ. Камянець, 24. IX. „Курер Варшавскі“ з дня 18. IX. пише: Політичні круги обходить меморіял про Україну. Його автори пропонують, щоби антанта обняла владу на Україні на 20 літ, щоби в цім часі сама могла переконатися, чи тамошне населення хоче творити окрему державу, чи хоче належати до Польщі. Меморіял передано також послам союзних держав при варшавському правительстві. (Ніяка чужа сила не видержить і 20 місяців!—Ред.)

УКРАЇНСЬКА СПРАВА В ПАРИЖІ.

УПБ. Камянець, 25. IX. „Вперед“ з 16. 9. пише: В Парижі при мировій Українській делегації засно-

---

Передовсім важно знати, хто такий автор по віку, по званню і практиці, щоби знати, в яких справах він говорить як досвідний спеціяліст, а тим самим: в яких частинах мемуари його —особливо авторитетне жерело. Бо зовсім инакша вартість мемуарів нпр. з обсягу політики фахового політика, політичного діяча, чим чоловіка, який з політикою має мало, або й зовсім нічого не має до діла, який до політики приглядався тільки з боку (нпр. як військовий, духовний, купець і т. п.). Так само мається річ і зі всіми иншими справами: військовими, дипльоматичними, духовними, торговельними, фінансовими і т. д.

Тому кождий повинен описувати **передовсім і найдокладнійше** справи, які сам найкрайще знає, в яких він спеціяліст. Отже: військовий—військові, урядовець — справи свого уряду (відомства), духовний—духовні, дворянин—дворянські, міщанин—міщанські, ремісник—ремісничі, селянин—селянські і т. д. Одначе для історика буде також важно знати, як відносилися представники поодиноких слоїв населення до всіх инших справ і тому мемуарист повинен описати не тільки справи, на яких спеціяльно визнається.

Дальше: дуже важно знати, чи справи, про які мова в мемуарах, автор знає безпосередно, з автопсії, чи з других рук. Бо инакша вартість мемуарів нпр. про війну і бої на фронті того, хто сам брав у них участь, чим переповідача.

Подати відомости про себе треба як найдокладнійше. Отже: вік, місце уродження і постійного побуту, вістки про батьків і взагалі семю по батькови і матері — про виховання, освіту, заняття, становище, матеріяльні відносини і т. д. Важні передовсім оповідання про виховання в дома — хто його батьки по національности, по фаху, яке матеріяльне становище їх, який дух панував в дома і т. д. А дальше— про науку в школах: початкових, середних і вищих, українських чи чужих, де, які відносини панували в них під національним та иншими оглядами, які були учителі та професори, які були відносини між учениками та учителями, як велася наука; які були студентські організації, які святочні обходи, що читав у школі і поза школою (приватно) та що зробило на нього найбільше враження? Яке було взагалі життя студентське за часів молодости мемуариста в місцевостях— у школі, на кватирах, поза школою і т. д.

Колиж автор — самоук, то подати способи і місця, де набирав освіту. Підчеркуємо, що мемуари людей, які ніколи не були в школах, істнують в инших народів.

З покінченням шкільних студій починається звичайно фахова професіональна діяльність. Діяльність цю належить описати до найменших подробиць. Яка це діяльність, де, і як відбувалася, в яких умовах, з якими випадками і т. д. — аж до хвилі, коли мемуарист почав інтересуватися **публичним життям** чи то як діяч чи як обсерватор. Від цеї хвилі вістки про свою особу зливаються вже з вістками про публичне життя, з властивими мемуарами, в тексті яких також треба подавати постійно замітки про себе — аж до самого кінця мемуарів.

Коротко: писання мемуарів починати від **автобіографії** (своєї життєписі).

Властиві мемуари.

Приступаючи до писання властивих мемуарів про наші високо історичні часи, треба передовсім представити як найдокладнійше часи, які **попередили** нинішні, відколи сягає память мемуариста аж до великої війни, а особливо роки передвоєнні.

Чому?

Бо щойно тоді можна буде зрозуміти, чому прийшло те, що прийшло та чому було так а не инакше.

Отже найперше треба подати загальну картину (образ) України, української суспільности перед 1914 роком. Треба представити її національно-культурне та суспільно-політичне становище: національну та клясову свідомість, настрої, інтереси, напрямки і т. д. — взагалі її національно-культурне та суспільно-політичне життя. Розуміється, кождий подає найдокладнійше картину (образ) того слою згл. тих кругів, до яких сам належить або серед яких жив і які знає найкраще. Коли инші слої чи круги йому зовсім невідомі, то краще не писати про них, чим писати фантазії.

Особливу увагу слід звернути на розвій національної та клясової свідомости поодиноких слоїв згл. кругів Як вона зароджувалася, як зростала, як виявлялася — в поодиноких семях, організаціях (громадських чи приватних, політичних, культурних чи економічних, явних чи тайних і т. д.), в поодиноких виступах (публичних чи приватних, опціальних, політичних, клясових), устно чи друком і т. д. Громадські інституції (від громадських сходів. і рад починаючи і на Державній Думі та Парляменті кінчаючи), товариства, кооперативи, каси, видавництва, клюби (від політичних аж до картографайських включно) і т. д. Їх діяльність, висліди цеї діяльности, головні діячі їх, аж до розмов, які там велися, забав і т. д. — все це повинно знайти своє належне місце в мемуарах тямучого мемуариста.

Після цего загального вступу кождий повинен звернути увагу **передовсім** на свою спеціяльність: громадський діяч і політик на справи громадсько-політичні, письменник, редактор, видавець, друкар на письменницькі та видавничі справи, кооператист на економічні, урядовець на урядові, купець і промисловець на купецькі і промислові, священник на церковні і духовні, учитель на шкільні, робітник на робітничі, ремісник на ремісничі, селянин (або той хто стоїть близько до села) на селянські і т. д. Всі инші справи, яких обем свідчитиме про ширину погляду чи кругозору мемуариста, повинні бути представлені тільки мимоходом і як задне тло, на котрім тим релєфніще виступлять його спеціяльні інтереси.

Годі подавати тут подрібну програму писання мемуарів для всіх вичислених щойно слоїв українського громадянства, з переживань цілого їх життя. Це розширилоб непомірно обем отсеї статті і все одно не булоб повне.

Та воно й не потрібне для цих людей, які певне не оден раз зустрічалися вже зі зразками того роду літератури коли не в себе, то в чужих та які і без того з'орієнтуються легко, як писати. Одну хиба вказівку слід подати з натиском для всіх мемуаристів без виїмку: писати мемуари як **найдокладніще**. Отже нпр. письменники, видавці чи друкарі нехай не забувають подати в своїх мемуарах висоти накладів видань, коштів продукції, число передплатників, способів кольпортажі і т. н. (з якою цікавістю читалиб ми сьогодня записки того роду наших перших видавців Федорова і Сльозки!), купці нехай не забувають про зразки фактур, хитання цін та причини їх, урядовці як і всі инші мемуаристи про характеристику публичної та приватної моралі і т. д.

Инша річ — широкі народні маси. На маси ці, хоч вони завсіди становили основу українського народу-нації, не звертали досі належної уваги в українській мемуарній літературі, як і взагалі на широкі народні маси — в мемуаристиці инших народів. А тим часом пізнати як найдокладніще власне ці широкі маси — річ дуже важна саме для нас і як раз сьогодня, коли масам цим прийшлося відіграти дуже важ-

вано Укр. прес. бюро, яке видає свої інформаційні звідомлення. Таких звідомлень видано до 2. вересня ц. р. 59. З цим послідним числом видано передрук розмови гр. Тишкевича, предсідателя укр. мир. делегації, яку він мав зі співробітником час. „Петіт Републік". До цього числа долучена також мапа Української Республики. З інформацій бюра заслугує на увагу донесення з Льондону з дня 30. серпня, що спільним змаганням України, Румунії, Польщі і Денікіна удалося побити більшовиків на полудни. Тепер на черзі дня повинно стояти признання независимости України і положення границь діяльности Денікіна на Україні. З бесіди гр. Тишкевича і з ріжних місць донесень бюра можна ясно доглянути, що укр. мир. делегація в Парижі працює в цім напрямі, щоби 1) узискати признання независимости зединеної Укр. Народної Республики, 2) одержати поміч проти більшовиків, 3) створити союз із держав України, Польщі, Румунії і Литви проти напали як більшовицької так і протибільшовицької Росії, 4) витворити сильний середньоевропейський блок як противагу російсько-німецькому союзови, який находиться тепер у фазі народин.

СПРАВА СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ.

УПБ. Камянець, 25. IX. „Вперед" з дня 12. 9. доносить: З Парижа надходять відомости, що справу Сх. Галичини відложила мир. конференція на неозначений час. Англійці уважають Сх. Галичину окремою державою. Французи бажають тісного її получення з Польщею (!!).

„Вперед" з 18. 9. пише: Віденське Українське прес. бюро доносить, що Найвисша Рада коаліційна в Парижі відкинула пропозицію Польщі, яка домагалася придучення Сх. Галичини до Польщі. Тимчасовий статут Галичини здається вже порішений. Після нього Сх. Галичина враз зі Львовом становилаби самостійний край зі соймом. Про його державну самостійність має рішити плебісцит. З Кракова доносять, що справа Сх. Галичини буде рішена 19. ц. м. Рада Чотирох приступила до розгляду справи Сх. Галичини.

НА ОБІ СТОРОНИ.

УПБ. Камянець н. П., 24. IX. „Вперед" з 13. 9. пише; З Варшави доносять, що минувшого тижня відїхала з Варшави військова місія з ген. Карніцким на чолі і удалася дорогою на Букарешт до квартири Денікіна. Дня 20. ц.м. удається тамтуда спеціяльна місія дипльоматична з п. Скомпським на чолі.

„Курєр Варш." з 18. 9. доносить, що польське правительство вислало офіціяльну торговельну місію до правительства ген. Денікіна. Та сама часопись пише далі: „Польське правительство одержало вістку, що до Станіславова прибула делегація Петлюри, щоби навязати торговельні зносини з Польщею. За деякі продукти, як оселедці та сіль правительство Петлюри згоджується платити золотом.

КУЛЬТУРНА „АВТОНОМІЯ".

УПБ. Камянець, 24.IX. З „Вперед" з 4. 9. довідуємося, що українську гімназію в Рогатині зареквірували польські власти на три (!) роки під епідемічний шпиталь. В Яворові зареквіровано також всі українські шкільні будинки.

РАКОВСЬКИЙ ПРО УКРАЇНСЬКІ „ПИРІЖКИ".

УПБ. Москва, 22. IX. (радіо). Раковський написав передовицю в „Известіях совета обороны", з якій каже м. ин.: „В офіціяльному донесенню Денікінського штабу находимо інтересний матеріял для оцінки шестидневних боїв під Київом. Ми дізнаємося, що ген. Бредов не розбив під Київом більшовицьких груп, що Дарницю та Бровари ми залишили лиш тому, що мусіли евакуювати місто. В білогвардейському звіті є інтересне признання що біла гвардія думала набігом взяти Київ. Взявши Бориспіль, вони кинулися на Дарницю, обіцюючи в приказах своїм голодним жовнірам „українські пиріжки". Перед Дарницею ми їх погостили такими пиріжками, що ціла банда мусіла стрімголов вертати до Борисполя". Далі Раковський пише: „Наш відступ з Київа треба уважати з воєнної точки погляду блискучим маневром, що забезпечив не тільки відхід армії, але і всього обозу: Без Петлюри Денікін не тільки не взявби був Київа, але тепер находившбися далеко в напрямі на Полтаву".

В ПОЛЬЩІ.

УПБ. Камянець, 24. 9. „Курєр Варшав." з 18. 9, доносить, що попереднього дня відбулося засідання варшавської робітничої ради самостійників-соціялістів. Головною темою дискусії було безробіття. Голова Ради Яворовський зазначив, що надходяча зима несе голод і нужду для пролєтаріяту. 16. 9. прийшло до кривавих заворушень на вулицях Лодзі з причини безробіття. Після його думки не є виключеним, що й у Варшаві прийде до заворушень на тій самій основі. Посол Барліцкий виступав остро проти міністра праці, який відправив 40.000 робітників з публичних робіт, так що лиш 9.000 працює дальше. Виступав також проти закордонної політики Польщі, доказуючи що польське правительство веде на сході чисто імперіялістичну війну. Такої війни польський нарід не хоче. Делегат з домбровського району заявляє, що треба конечно повалити теперішне правительство і перевести нові вибори до сойму.

ПОЛЬСЬКИЙ ЗВІТ.

УПБ. Варшава, 24. 9. (радіо). Литовсько-білоруський фронт. Наші війська по завзятім бою заняли передмістя Полоцька. Всі за переправу через Двіну продовжаються. На полудне від Полоцька ми заняли місцевости Ушаче, Творун. На Прип'яті в околиці Петрикова наша річна фльотиля приневолила до відступу ворожу панцирну фльотилю. На прочім фронті жива діяльність розвідок і незначні сутички. Волинський фронт. На відтинку коло Олевська ворог змучений даремними наступами, які тривали кілька днів, заховується пасивно.

НЕЗАЛЕЖНІСТЬ ГДАНСЬКА.

УПБ. Ліон, 23. 9. (радіо) Голова м. Гданська додав комісії, що випрацьовує конституцію нової незалежної держави Гданськ. Проект конституції такий: Місто визнається незалежною державою „Ганза Данціг". Сенат, що має верховну владу, складається з 12 виборних членів і 12 заступників.

ну, рішаючу просто ролю в будуванню української державности. Пізнати ролю цю, позитивну чи негативну, пізнати історично причини такої а не иншої ролї їх нині — отсе ті рації, які наказують нам звернути на маси ці нашу особливу увагу.

Передовсім — на село, фабрику і ремесло.

СЕЛО.

Описати село повинні самі селяне. Та це не виключає, щоби за опис такий взялися також неселяне, які вповні знайомі зі селом, отже: сільські учителі, священники, агрономи, поміщики, взагалі — сільська інтелігенція. Не тільки не виключає, а це просто обовязок її описати не тільки свої інтереси, працю і думки (що також потрібне!), але й тих, серед яких і з яких та інтелігенція живе.

Описати менш-більш по такому плянові:

1. Топографія, історія, статистика і склад села? Де і як положене? Історія села (перекази). Назви поодиноких частин села, поля, ліса і т. д. та звязані з ними історичні традиції. Скільки в селі мешканців (мущин, жінок, дітей)? Скільки душ пересічно в хаті? Скільки хозяйств, будинків? З яких частин (будинків) складається хозяйство? Який склад села по професії? Скільки хліборобів, ремісників, робітників, зарібників і т.д.? Національний склад села: скільки Українців і не-Українців (якої нації, скільки їх?)

2. Життя (побут): Описати життя селян від ранка до вечера і через цілий рік. Як мешкають? Описати мешкання і ціле хазяйство, всіх слоїв села, як будують хати й инші хазяйські будинки, якого матеріялу вживають, яка ціна того матеріялу та роботи в ріжних часах? Написи на сволоках! Як харчуються: як приготовляють страви і напитки, як називають їх, як і що їдять? Як одягаються: як і в чого роблять одяг, ціни, як і коли носять його, як називають? Як працюють в полі: як управляють рілю і з яким вислідом? Якого рільничого знаряддя вживають (назви до подробиць!), що сіють, садять? Коли прийшли до села перші рільничі і господарські машини та штучні навози? Як працюють в дома?

Описати ріжні обходи, свята (обряди) і т. п.: національні, релігійні, побутові, родинні і т. д. Так само забави.

3. Матеріяльний стан. Скільки землі в селі, скільки припадає на поодиноких хазяїв? Скільки бідноти та безземельних? Скільки в них худоби, коней, дробу і т. д.? Скільки довгу в селі, скільки готівки?*)

4. Змагання до піднесення добробуту. Зарібкові відносини в селі. Змагання поліпшити їх (страйки!) Які є економічні організації в селі: кооперативи, рільничі кружки і т. п. Еміграція до міст, еміграція за границю: куди? часово чи стало? Прояви клясової свідомости.

5. Відносини села до пана (поміщика). Хто є паном (поміщиком) в селі? Скільки в нього землі? Його відносини до селян і навпаки: селян до нього?

6. Село і земельне питання. Чи є в селі голод на землю? Чи наступив поділ панської і ин. землі? Коли і як? Чи земельний голод вже заспокоєний? Думки селян про земельну справу (конкретно: хто і що говорить?).

7. Село і місто. Чи і що продають селяне містові? Ціни. Що одержують від міста? Ціни. (Ярмарки описати.)

8. Культурний стан. Чи є в селі школа і яка? Число дітей і фреквенція. Хто учить? Висліди науки (грамотність у цифрах). Культурний вплив школи. Чи є в селі які просвітні й ин. організації? Які? Театральні вистави. Чи і що читає селе: книжки, газети? Які і якого змісту? Котрих авторів найрадше? *) Їх вплив. Чи є церква і священник? Який їх вплив? Які є релігійні сектярі? Чи є хто зі села, скільки і хто, в вищих школах? Які визначнійші одиниці вийшли зі села або з околиці? Який вплив війська та міста на села?

Звернути увагу на устну словесність: оповідання, перекази, пісні, анекдоти, приповідки і т. д. Записати!

9. Національна свідомість. Для нас як Українців дуже важне: коли і як почала приходити в село національна свідомість, хто її приносив та як її приймали. (Подавати докладно імена.) Яка ця свідомість тепер? Як виявляється (конкретно на поодиноких особах і сімях)?

10. Політичне життя. Які і коли були в селі партії політичні, родові й ин.? Як ставляться до поодиноких партій? Участь селян в самоуправі. Вибори до ріжних установ (Парляменту, Думи, Сойму, рад повітових, громадських і т. д.) Що хвилювало селян в ріжні часи? Політичні орієнтації та організації.

11. Село і світова війна. Скільки людей пішло зі села на війну? До яких частин? Скільки впало? Де? Скільки було ранених? Скільки померло в шпиталях? Скілько вернуло? Скілько інвалідами? З чого живуть? Списати їх оповідання з війни.

12. Українське село під чужою владою. Відношення чужої влади (російської, австро-польської, мадярської) до українського селянства під національно-культурним і суспільно-політичним оглядом і навпаки: українського селянства до тої влади.

13. Українське село і Українська Держава. Як ставляться селяне до Української Держави? Чи дають рекрута, податки? Скільки? Як ставляться селяне до подій у краю?

14. Українське село під чужим наїздом. Як ставляться до наїздників (більшовиків, Денікінців, Поляків, Румунів й ин.)?

ФАБРИКА.

Фабрики на Україні. Які, де, як великі? Сирівці. Експорт. Описати так само докладно життя робітництва. Отже: Де хто працює? Дільниці і фабрики. Число робітників. В яких умовах відбувається праця: матеріяльних, санітарних? Яка плата? Робітничі організації, преса, література. До якої партії належать і чому? Змагання до поліпшення матеріяльного положення. Культура. Національний склад. Національна і клясова свідомість. — Як виявляється? Відношення до Української Держави.

РЕМЕСЛА.

Ремесла на Україні: які, де? Наука. Фахові школи. Цехи. Назви поодиноких річей в ремеслі (термінольогія) з їх описом до найменших подробиць. Рентовність поодиноких ремісел. Відношення одного ремісла до другого. Ціни матеріялів і роботи. Національний склад поодиноких ремісел. Національна свідомість.

(При описі робітництва і слоїв ремісничих звернути увагу на всі вказівки в уступі: Село)

Подали

Ів. Кревецький і д-р Ос. Назарук.

(Далі буде.)

---

*) В українській літературі маємо досконалий зразок такого опису села Мшанця в Галичині пароха того села о. Мих. Зубрицького. (Друк. в виданнях Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові).

*) Гляди про це гарну студію в ЛНВ („Книжка на селі").

НАВІТЬ МАЛА ЛИТВА ПОВОДИТЬСЯ ЯК ДЕРЖАВА.

УПБ. Камянець, 25. 9. „Вперед“ з 14. 9 доносить. На приказ Тарибу арештовано в Ковні 517 Поляків. Всі польські інституції позамикані.

КУРС КОРОН І МАЬОК.

УПБ Камянець, 25. IX. „Вперед„ з 16 IX. пише: З Ціріху доносять, що курс корони з-ова обнизився з 9 на 8½ сантимів. Чеські корони далі рівняються 15 сан., німецькі марки піднялися з 21 на 22 сант.

ВИНОВНИКИ ЕВРОПЕЙСЬКОЇ ВІЙНИ.

УПБ. Навен, 21. 9. (радіо). Д-р Гоос написав книгу про становище віденського кабінету на початку війни, яке становить тему дня в політичних кругах середно-европейських держав. Великий доказовий матеріял автора ставить в зовсім нове світло і австрійський ультімат Сербії і загальне становище кабінетів прочих европейських держав. Він будить тягаром обвинюючого матеріялу констернацію особливо в тих політичних кругах, що ще тепер відносилися з симпатією до колишньої габсбурської династії. З опублікованих документів виходить незбито і ясно, що тодішний австро-угорський спільний міністер закорд. справ гр. Берхтольд капирав в самого початку до війни і відсував всі способи порозуміння. З другої сторони гр. Тіса в своїм холодним розумом перестерігав перед надто гострим виступом супроти Сербії.

Хроніка.

Правительство Соборної України видало відозву, яка взиває до боротьби проти Денікіна. Підписали її представники обох урядів українських. Відозва вийде окремо.

Все для війська! Під цим кличем мусить згуртуватися вся суспільність. І кождий повинен зрозуміти, що військо мусить бути заосмотрене на зиму в усе потрібне, хочби прийшлося чоботи й шинелі стягати з людей на вулицях. Ті, що проливають кров свою, повинні безумовно мати все чого їм треба. В казьонним одязі, не сміє ходити ніхто крім військових! Крайна пора зрозуміти, це й перевести в діло!

Безрозуму. Тільки так можна назвати статтю „Без напрямку“ в одній з тутешніх газет, яка полемізує зі статтею в „Стрільци“ „На бездорожжі“. Автор статті „Без напрямку“ дочи ався в нашій статті, що ми радимо шукати собі пана (!), —(отже вже бувби напрямок — в ярмо!—Ред.) Дальше пише такі мудрощі: „нормальні відносини між укр. і пол. народом можуть наступити тільки тоді, коли Польща визнає право УНР. на всі землі, населені Українцями“. Тільки чоловік з місяця не знає, що Польща цего зробити не може — значить все будуть ненормальні відносини або ворожнеча, або війна. Але автор „має напрямок“ на — союз з Польщею (се у нього не є шуканням пана) бо Польща „готова“ визнати Україну. Чи з границею Сяну, чи Збруча, чи може Дніпра на заході —цего Польща не говорить. Але що це обходить пана „з напрямком“? Словом — автор статті подібний до малого жидка в школі який казав: „Пан Бі добре зробив коня, але я зробивби лучше.“ — „Як?“ „Я давби йому живіт на верха — „На що?“ — „Аби мягко було сидіти“. Можемо вневнити автора статті „Без напрямку“, що Польща не має живота на верху, щоб Україні легко було на ній сидіти. Мимоходом зазначимо, що радікальна партія не є буржуазна, що добре булоб знати всяким партійним бонзам.

Що роблять новочасні Гуни-Ляхи. Оден Наддніпрянський сотник, якому удалося видобутися з ляцької неволі, оповідав в нашій редакції: Десятки тисяч українських полонених уже так висхли з голоду і від ляцьких побоїв, що тільки кости їм видно крізь шкіру. Але й та шкіра пірвана на них нагайками так, що вони цілі від побоїв сині і червоні. Очі мають повибивані, кости поломані, деякі лазять рачки, бо піднестися не в силі. Що дня числять їх нагайками. Такого звірства не згадується ні в татарських часах, ні в Дантовім пеклі. Як відси не довеземо їм харчів, то всі вигибнуть в короткім часі. Відбуваються щораз нові арешти.

З Львова одержали ми укр. с.-д. дневник „Вперед“ аж до 20 с. м. В нім є подані сотки імен і назвищ замордованих Ляхами укр. полонених в однім тільки таборі (Буг-Шопи, в чч. 91—96 вичислено 300 — дальші списки слідувати муть). З недостачі місця не можемо їх подати.

Армія Ляхів виносить понад 250 тисяч. Дісципліна в ній є, але крадуть у ній сильно. Як на це, що Ляхи мають 5 фронтів (український, чеський, німецький, литовський і більшовицький) та ще неспокої в Галичині — то армія це не надто велика.

Фальшиві гроші. Серед населення поруч з дійсними грошевими знаками 10 карб. які випускаються Державним Банком ходять і фальшиві 10 карб., випущені більшовиками. Міністерство фінансів оголошує, що ті 10 карб., які випускають більшовики є гроші фальшиві, тому їх зовсім не приймається до урядових кас, а до прийому між приватними особами вони не обовязкові. Для того, щоб відріжнити дійсні 10 карб. від фальшивих, слід звернути увагу на такі познаки: 1) краску, 2) папір, 3) серію і число. Краска дійсного знака блідо-рожева. Краска знака фальшованого червоняша. Папір дійсного знака гарний, і трохи шерсткий, папір знака фальшивого гірший, тонкий і гладенький. Серія і число: дійсні 10 карб. серію і число мають в одному місці: Біля гербу з лівого боку надруковані поперек. Фальшиві 10 карб. серію і число мають в двох місцях знизу біля лівого і правого боків, надруковані вздовж. На дійсному грошевому знаку серія і числа бувають двох зразків: або серія з більшими літерами і числами, або з меньшими літерами і числами.

Державний Банк України повідомляє, що від часоним 3, 6% білетів (серій) Державної скарбниці, що випускаються Державним Банком в народній обіг нарівні з грошевими знаками, відрізано, по технічним умовам, купон ч. 4 строком на 2 січня 1920 року. Банком цей купон додається при видачі зазначених серій з каси. Усі ці серії (без купонів з лівого боку ч. 1-го по 4-тий) приматимуться до кас Банку і Скарбниць без перешкод, аби до них прилучався до 2 січня 1920 року, купон ч. 4 тієї вартости (без ріжниці ч. ч. серій і білетів). Колиж купона не буде, то в ртість його буде утримуватись. Т. Б. Об. Директора Державного Банку України Яковенко.

З Університету. До 25 вересня подано 634 прохань на всі факультети. Іспити з української мови для вступу до Університету вже розпочалися. На іспит іде багато студентів. Прийом прохань про вступ до університету продовжено до 1 жовтня.

Іспит по Українській мові для тих, що вступають до університету. Згідно наказу п. Міністра Освіти від 5 лютого 1919 р., встановлено іспит в знанні української мови від всіх осіб, що вступають до Університету. Іспити провадяться від 9 г. ранку до 12 г. дня щоденно в деканській історично-філологичного факультету. Іспити будуть тільки до 1-го жовтня. Без іспиту ніхто зарахований в студенти не буде.

П. Шумський подарував Університетови 137 пакетів ріжного сімня для ботаничного кабінету.

Саботаж. Міністерство Ісповідань по клопотанню п. Ректора Огієнка довволило місцевій Духовній Семінарії передати Університетові всі дублєти своїх книжок із бібліотеки в десятки тисяч томів Духовна Семінарія передала всього тільки коло сотні книжок...

Кадорна у відставці. Відомий італійський шеф ген. штабу, ген. Кадорна пішов в відставку.

Дрібні вісти. Америка завізвала Японію, щоб подала день опорожнення Шантунгу. — Столиця Норвегії в огні, горить кілька дільниць. — В Загребі відбудеться в першій половині жовтня конгрес молоді всіх славянських народів (ляцькі звірюки певно деклямуватимуть на нім про боротьбу за свободу „Ред. Стр.“). — На днях прибув до Львова транспорт полонених з Італії, переважно Українців. — В Тустановичах горять копальні нафти. — В польським війську є коло 2 тисячі французьких офіцерів. — Українці у Відні урядж ють жалобні маніфестації по жертвах ляцьких звірств; польська преса попадає в лють з того приводу. (Львівський „Вперед“ з 19 і 20 с. м.)

ПОМЕРЛИ.

Осип Журавель ур. 1880 р. в Вербіжи, повіт Сокаль умер 1 вересня 1919. під Житомиром на Волині похований на кладовищі в Житомірі. Покійний був управителем народної школи в Переволочній біля Золочева. На зазив мобілізаційний Державного Секретаріяту він як бувший австрійський четарь вступив до української армії і то спершу як старшина при військ Окр. Компі львівській а від 9. 4. 1919 при 4 бригаді Доля ріщила нашим військам вступитись часово перед ляцькою навалою. Разом з нашими військами вступився і покійний Осип, який як такий, що любить горячо свою родину, (жінку і три доньки) забрав її з собою за межі Збруча. Не легке бурлакування по Україні поодиноким козакам, та ще тяжше приходилось покійникови, який крім совісного сповнювання військових обовязків мав ще обовязки родини. Склонив голову на земли, яку так щиро полюбив. Нехай земля ця буде йому легка.

НОВІ КНИЖКИ.

Бібліотечка „СТРІЛЬЦЯ“.

1) ЗА ЩО МИ БОРЕМОСЯ? Нап. Д-р О. Н. — Ціна 5 грив.
2) ПІД ЛЯЦЬКИМ НАГЗДОМ. Нап. Гр. Задорожний. — Ціна 5 гр.
3) ПРО СТАРІ ПАМЯТКИ ПОДІЛЛЯ. Д-р Осип Назарук. Дo Бакоти. — Ціна 5 гр.
4) ЯКІ ТЕПЕР СУДИ НА УКРАЇНІ. Д-р Л. Мишуга. — Ціна 7 гр.
5) КАЗКА ПРО ДЕРЖАВУ. — Переповів О. Назарук. Ціна 7 грив.
6) УКРАЇНСЬКА МЕМУАРИСТИКА. Її сучасний стан і значіння. Нап. Ів. Кревецький. Ціна 8 гривень.

Набути можна в Адміністрації Стрільця“, Камянець, вул. Поштова ч. 9. І. пов.

ОПОВІСТКИ.

Комітет „Учительської Громади“ просить всіх учителів середних шкіл, священиків і богословів, що внесли прошення о посади при вищих початкових школах або гімназіях, зголоситися негайно лично в Губ. шк. Упр. (у реф. Кондрацького, вул. 27 лютого). Хто рефлектує на посаду в Камянецькім окрузі, має ще піти до Повіт. шк. Комісаріяту (до шк. Комісаря Козицького, вул. Кишинівська—в горі).

Загальні Збори філії „Учительської Громади“, товариства учителів середніх шкіл відбудуться в неділю 28 вересня о год. 3 попол. в Університеті (Авдиторія ч. 5.) Учителів середніх шкіл Придніпрянців запрошується як гостей і членів. — За Комітет: А. Алиськевич, Яр. Біленький, Вол. Зубрицький.

УПРАВА Камянець-Подільського Відділу Українського Червоного Хреста повідомляє своїх членів, що на 28. цього вересня визначено загальне зібранна (в 1. авдіторії Державного Унівеситету.)

ЯМПІЛЬСЬКА, Пов. Зем. Управа Под. Губ. — запрошує на посади завідуючих відділами фаховців зі службовою практикою: агрономів, статистів, бухгальтерів, рахівників і землемірів, з висшою і середньою освітою, для праці як в повіті так і в волостних Земельних Управах.

Адрес: Ямпіль н. Под., Голові Ямпільської Повітової Земельної Управи.

Четар КОРИТАН відбере собі листа від жінки в соти. Богача, Голов. Інтент. Семінарна вул., Камянець.

Ярослав ЗАВАДОВСЬКИЙ, І арт. полк в Коломиї, запасна бат. — Станислав ЗАВАДОВСЬКИЙ, 11 бр. — відомість до Костя Завадовського, Камянець, ул. Почг. 1. харчівн.)

ХТО знавби адресу поручн. Мих. СЕНИКА, котрий був при вишколі IV. зол. бриг., зволить ласкаво подати на команду двірця, Камянець.

Підхор. Мих. КРЕВЕЦЬКОГО шукає брат. Хто знає, де він, нехай подасть вістку до ред. „Стрільця“.

Добродія БУНТА Миколу прохаю передати мені відому рукопись М. Підгірянки. А. Домбровський, Губ. шк. Управа, Камянець, Пл. 27 лютого.

Хор. Пилип ПОТУРНЯК і Кость ТАНЧАКОВСЬКИЙ моя адреса: III. кур. УСС, Камянець, Роздольський, через ред. час. „Стрілець“.

МОЖЕ хто-небудь знає про дружину старшини Яшко-Яшнік, Надежду Іоакімовну Яшнік Сахарову, заарештовану більшовиками в місці Козятині підчас їх панування і відправу в м. Київ до вязниці „Чрезвичайки“. Хто повернувся з Київа і що-небудь знає про мою дружину, дуже прошу повідомити по адресу: Управа Військ. Комунікацій Дієвої Армії — Ком-ту Етапу ч. 1. для стар. Яшко-Яшніка.

ХТО знавби що-небудь про Юрка ЯНКІВСЬКОГО, старш. дес., який був у вишколі І сотні (гал. Арм.), зволить ласкаво подати відомість на адр.: Губерн. шк. Управа, Камянець, на руки пана Домбровського для сестри Н. Янківської.

ХТО знавби що неб дь про Олексу і Данька БОГАЧЕВСЬКОГО, зволить ласкаво подати під адресою М. Щербієва „Чайня для біженців і ранених козаків“, вул. Поштова (Гранд-готель).

КОМУ відома адреса пор. 5 пол. 3. бриг. 2. кор. Василя КУЗЬМИНА, зволить повідомити А. ДОМБРОВСЬКОГО члена Губ. Шкіль. Управи в Камянці н. Под. Площа 27. лют.

Іван ГРИНІВ, одн. охот. при 1. стан. полку, хто знав-би де тепер є, ласкаво повідомить інж. Вол, Гринів, Кіш С. С., Староконстантинів.

Чет. Зенон ДУРДЕЛЛО де находишся. Подай адресу. Чет. І. Гаврилів Н.К.Г.А.

Редагує Комітет. Підлягає цензурі при Диктатурі ЗОУНР. З друкарні Б. Вайнбавма, черенками „Стрільця“.